

Jaarstukken 2021

Colofon

Uitgave | Provincie Limburg, cluster Financiën

bezoekadres: Limburglaan 10 Maastricht | postadres: Postbus 5700 6202 MA Maastricht

tel.: +31 (0)43 389 99 99 | e-mail: postbus@prvlimburg.nl | www.limburg.nl

Jaarstukken 2021

Jaarverslag 2021
Programmaverantwoording
Paragrafen

Jaarrekening 2021
Programmarekening
Balans

Maastricht, april 2022

Inhoud

Inleiding	5
Deel 1 Programmaverantwoording	13
Structuur	15
1.1. Investeringsklimaat	19
1.2. Innovatiekracht	33
1.3. Onderwijs en arbeidsmarkt	63
2.1. Sociale agenda, zorg en veiligheid	75
2.2. Cultuur	93
2.3. Sport	111
2.4. Stedelijke ontwikkeling en Limburgse centra	119
3.1. Openbaar vervoer en railagenda	135
3.2. Bereikbaarheid en mobiliteit	145
3.3. Wonen in Limburg	163
3.4. Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit	171
3.5. Hoogwaterbescherming langs de Maas	181
3.6. Water	189
3.7. Energie, circulaire economie en milieu	199
3.8. Natuur	225
4.1. Bestuur	241
4.2. Overhead	261
4.3. Algemene dekkingsmiddelen en overige financiën	263
4.4. Provinciale Staten en Griffie	267
Verplichte paragrafen	269
5.1. Lokale heffingen	275
5.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	281
5.3. Onderhoud kapitaalgoederen	299

5.4. Financiering	305
5.5. Bedrijfsvoering	317
5.6. Verbonden partijen	329
5.7. Grondbeleid	383
5.8. Portfoliomanagement	391
5.9. COVID-19	395
Deel 2 Jaarrekening 2021	397
6.1. Balans per 31-12-2021	399
6.2. Overzicht van baten en lasten 2021	401
6.3. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	403
6.4. Toelichting op balans per 31-12-2021	409
6.5. Toelichting op het overzicht baten en lasten 2021	439
6.6. Wet Normering Topinkomens	449
6.7. Gebeurtenissen na balansdatum	451
6.8. Verantwoording Specifieke uitkeringen 2021	453
6.9. Uitvoeringsinformatie 2021	463
Bijlagen.	465
Bijlage 1: Lijst met afkortingen	467
Bijlage 2: De bestuurlijke intenties vastgoed in verband met waardering op de provinciale balans	477
Bijlage 3: Benchmark dashboard BBV	479

Inleiding

Voor u liggen de Jaarstukken 2021. Met deze provinciale Jaarstukken 2021 verantwoorden wij ons over het uitgevoerde beleid in 2021 en de daarbij horende inzet van middelen conform de structuur en inhoud van de Programmabegroting 2021, inclusief de vastgestelde begrotingswijzigingen. Een beknopte versie is te vinden in de Jaarrekening in één oogopslag.

1.1. Het begrotingsjaar 2021 in retrospectief

De aandacht van het provinciebestuur en de organisatie is in 2019 en 2020 met name gericht geweest op het voorbereiden van de inmiddels 39 kaderstellende beleidsdocumenten en vele projectbesluiten met grote ambities en uitvoerende impact. Het jaar 2021 heeft volop in het teken gestaan van de uitvoering en de Jaarstukken 2021 laten zien waar het provinciebestuur staat in het realiseren van de beleidskaders en uitvoeringsbesluiten. De Jaarstukken 2021 geven in de programmaverantwoording een overzicht van de concrete resultaten, wat wij hebben bereikt en wat het maatschappelijke effect is. Op veel fronten liggen wij goed op koers om onze beleidsdoelen te realiseren. Uit de Jaarstukken 2021 en de Programmabegroting 2022 kunt u tegelijk ook opmaken dat er voor het Provinciebestuur nog een forse uitdaging ligt om alle afgesproken ambities in deze beleidsperiode tot uitvoering te brengen. Daar gaat primair de aandacht van het college naar uit en hierover gaat het college graag in gesprek bij de behandeling van de Jaarstukken 2021 in de Statenvergadering van 23 juni 2022.

Tegelijk kan het provinciebestuur niet alleen maar uitvoeren wat in 2019 en 2020 is afgesproken. Limburg heeft namelijk voortdurend te maken met wijzigende omstandigheden, nieuwe ontwikkelingen en urgente kwesties die vragen om een responsief provinciebestuur. Langdurige veranderingen in onze samenleving (transities) vragen al om stuurmanskunst en scherpe beleidskeuzes. Het jaar 2021 werd bovendien getekend door drie grote crises: de coronacrisis, de watersnood en specifiek voor het provinciebestuur ook een bestuurscrisis. De impact op Limburg en ons beleid is deels al terug te vinden in deze Jaarstukken 2021, maar veel is nog onzeker. In de Programmabegroting 2022 zijn drie kwesties benoemd die nog in deze beleidsperiode om scherpe beleidskeuzes vragen:

1. *Hoe kunnen wij planologisch en programmatisch ruimte maken voor majeure transitieopgaven: klimaatadaptatie en wateropgaven, stikstofreductie en natuurherstel, duurzame mobiliteit, de energietransitie en een veranderende woningmarkt?*
2. *Hoe vergroten wij de kansen van onze bedrijven en alle inwoners in Limburg in het benutten van de transities? Hoe komen wij economisch én sociaal sterker uit de coronacrisis door gebruik te maken van onze innovatiekracht en verbindingskracht?*
3. *Hoe houden wij het provinciebestuur bestuurlijk en financieel in balans? Hoe spelen wij daarbij ook actief in op de kansen van aanstaande nationale en Europese programma's?*

Voor deze grote en urgente kwesties zijn - aanvullend op al de uitvoerende opdrachten - nog in 2021 voorbereidingen getroffen door het provinciebestuur. Deels zijn ook al keuzes gemaakt. Zo heeft het college een corona-werkprogramma gepresenteerd dat gericht is op het uitvoeren van crisis- en herstelmaatregelen en het vervolg is op de rapportage van de Taskforce BEST. Ook is in 2021 een coördinerende rol genomen bij de aanpak wateroverlast, is het provinciaal waterprogramma 2022-2027 vastgesteld en is de Limburgse Propositie Water gepresenteerd. Een groot deel zal ook terugkomen in kaders die in 2022 nog aan de orde komen en die via de route van de Voorjaarsnota 2022 moeten landen richting de Programmabegroting 2023. Provinciale Staten zijn geïnformeerd over het proces tot het Statenvoorstel Stikstofreductie en Natuurverbetering. Dit heeft geleid tot een kader

dat in Q1 van 2022 wordt behandeld in Provinciale Staten. De Staten zijn ook geïnformeerd over het proces tot besluitvorming over de toekomst van de Brightlands campussen. Medio 2022 zal beslist worden over de toekomst van MAA. Daarnaast wordt verkend in hoeverre en hoe de voormalige IKL-taken op het gebied van natuur en landschap het beste opnieuw ingebed kunnen worden. De eerste fase van de verkenning is inmiddels afgerond en in december 2021 met Provinciale Staten gedeeld.

Om resultaten te boeken en nieuwe uitdagingen aan te kunnen pakken, moeten onze bestuurlijke organisatie en financiën goed in balans zijn. De bestuurscrisis heeft in 2021 veel van bestuur en organisatie gevraagd om die balans terug te vinden in onze bestuurlijke organisatie. Na de formatieperiode is een nieuw college van gedeputeerden benoemd en is ook een nieuwe Gouverneur benoemd. Daarmee is onze bestuurlijke organisatie weer op orde. De doorontwikkeling van de bestuurscultuur is een thema dat ook in 2022 de agenda mede zal bepalen.

Voor wat betreft de financiën werkt het provinciebestuur vanuit 'een nieuwe financiële werkelijkheid'. Deze Jaarstukken bevatten het financieel beeld van de situatie ultimo 2021. Kern is dat, hoewel nog altijd financieel zeer gezond, de provinciale financiën soms niet aansluiten bij het hoge ambitieniveau en de externe verwachtingen. Deze nieuwe werkelijkheid vergt ook een andere rol van de financiële functie. De aandrijver van onze Provinciale financiën verschuift van de inzet van vermogen en reserves, naar de focus op de reguliere exploitatie inkomsten uit het Provinciefonds, de opcenten motorrijtuigenbelasting en het beleggingsresultaat. Zoals aangekondigd in de memorie van toelichting bij de begroting 2022 is in 2021 ook een start gemaakt met het uitwerken van deze visie naar een meer transparante begrotingsstructuur die via de Voorjaarsnota 2022 tot uitwerking zal komen in de Programmabegroting 2023.

Mede gezien de nieuwe financiële werkelijkheid zoeken wij naar partnerschap om onze slagkracht te kunnen vergroten: in Limburg, nationaal en Europees.

Wij hebben goede voortgang geboekt in het werven van Europese programma's en ook hebben wij goede zaken kunnen doen bij de nationale programma's, zoals voor de regiodeals voor Noord-Limburg en Parkstad. In de periode 2014-2020 is voor Limburgse projecten voor circa € 444,5 mln. aan middelen uit de EU ontvangen. Wij gaan ervan uit dat door de partners in de Provincie Limburg ook voor de nieuwe Programmaperiode 2021-2027 een vergelijkbaar bedrag zal worden geworven. Om optimaal gebruik te maken van de grotere Europese en Nationale fondsen hebben wij in eerste instantie tot een beperkt aantal sterke en kansrijke proposities (Flagships) besloten. De grote fondsen zoals het Nationaal Groeifonds, de Europese fondsen Recovery and Resilience Facility (RRF) en het Just Transition Fund (JTF) zijn hierin richtinggevend. Denk daarbij aan het realiseren van proposities met grote impact zoals de Einstein Telescoop en het verduurzamen van Chemelot.

Het nationale coalitieakkoord biedt ook volop aanknopingspunten voor partnerschap zoals bij de verduurzaming van onze industrie, het versterken van de gezondheid in Limburg en bij het realiseren van een robuust watersysteem. Limburgse proposities worden voorbereid die aansluiten op de transities, kracht en kansen. Dat doen we met onze sleutelpartners, waaronder campusorganisaties, LIOF, steden, kennisinstellingen en LLTB. In 2021 hebben we ons met het Limburgs Pact gericht op de landelijke verkiezingen en kabinetsformatie. De interne lobbykracht is in 2021 versterkt met een Kopgroep Public Affairs. In de Mededeling portefeuillehouder inzake update Agenda Public Affairs 2022 hebben we gerapporteerd over de activiteiten en resultaten in 2021.

Voordelig resultaat

Het financiële resultaat 2021 bedraagt € 49,7 mln. en wordt vooral veroorzaakt door onderuitputting van budgetten, waarvan de bestedingen naar verwachting in 2022 volgen.

De belangrijkste verschillen met invloed op het financiële resultaat 2021 worden met behulp van onderstaande tabel geduid, aanvullend met het voorstel tot bestemming van het resultaat, overeenkomstig het Statenvoorstel behorend bij deze Jaarstukken.

€ x 1.000		
Verschillen met invloed op resultaat ná verrekeningen met reserves	Resultaat	Effect
Geraamd resultaat 2021 ná Eindejaarsbijstelling 2021	5.003	
Afwijkingen gerealiseerde resultaat t.o.v. de raming:		
1. Reguliere baten en lasten in programma's	40.471	V
2. Personeelskosten begrotingsprogramma's	5.026	V
3. Overhead	1.772	V
4. Kapitaallasten	-208	N
5. Opcenten MRB	1.779	V
6. Algemene uitkering provinciefonds	156	V
7. Resultaat voorgaande dienstjaren	1.559	V
8. Extra dotatie risicoreserve SIS	-5.095	N
9. Overige financiële middelen	-760	N
Resultaat 2021	49.703	V
Voorstel bestemming resultaat 2021		
Dekking overboekingsvoorstellen	40.864	
Invulling generieke bezuinigingstaakstelling	2.949	
Vrij te bestemmen resultaat (toevoeging aan immunisatiereserve)	5.890	

Wij stellen voor van dit resultaat € 40,86 mln. te bestemmen als dekking voor de overboekingsvoorstellen en € 2,95 mln. voor de invulling van de resterende generieke bezuinigingstaakstelling. Het alsdan resterende 'vrij te bestemmen resultaat' van € 5,89 mln. wordt, conform de vigerende spelregels aan de Immunisatiereserve toegevoegd.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de beantwoording van de 3^e W-vraag in de programmaverantwoording en naar deel 2, de jaarrekening.

Covid-19

2021 was net als 2020 een jaar waarin COVID-19 een belangrijke rol speelde. In deze Jaarstukken is daarom, net als in de Jaarstukken 2020, een aparte paragraaf opgenomen over de schade van COVID-19 voor de Provincie.

1.2. Kleurindicaties

Bij de beoogde en bereikte resultaten wordt er in deze jaarstukken, net als bij de Jaarstukken 2016 t/m 2020, gewerkt met kleurindicaties. Hiervoor worden de kleuren groen (gerealiseerd), oranje (deels gerealiseerd) en rood (niet gerealiseerd) gebruikt. De termen “gerealiseerd”, “deels gerealiseerd” en “niet gerealiseerd” zijn voorgaande jaren ook al gebruikt in de jaarstukken om aan te geven of beoogde resultaten gerealiseerd zijn. Met het toevoegen van de kleurindicaties maken we visueel wat er tekstueel al staat. Het voordeel is dat het meteen in één oogopslag inzichtelijk is welke beoogde resultaten zijn gerealiseerd.

Hiermee verhogen we de leesbaarheid en transparantie van onze Jaarstukken en zijn Provinciale Staten beter in staat om haar controlerende taak te vervullen.

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	
Dit resultaat hebben we beoogd te bereiken in 2021.	Dit resultaat is gerealiseerd in 2021. Alles is geheel volgens planning verlopen. Dit blijkt uit...	■
Dit is een tweede resultaat dat we hebben beoogd te bereiken in 2021.	Hier is het resultaat slechts gedeeltelijk gerealiseerd. Dit blijkt uit...	■
Dit is een derde beoogd resultaat uit de Programmabegroting 2021.	Dit resultaat is niet gerealiseerd dit jaar. Oorzaak is...	■

De behaalde resultaten zijn onderdeel van de meerjarige beweging die wij maken in het realiseren van onze maatschappelijke doelen. Deze vormen een indicator waarmee kan worden aangegeven in hoeverre we op koers liggen.

Het schema wordt elk jaar aangevuld. Door het op deze manier inzichtelijk te maken kan er in één oogopslag een beeld gevormd worden van de verschillende programma's gedurende de gehele statenperiode.

Match tussen doel en resultaat bij de stoplichtenmethode

Bij de behandeling van de Jaarstukken 2017 d.d. 22-6-2018 is toegezegd (T8412) dat er een preciezere match komt tussen doel en resultaat. De stoplichtenmethodiek is met name ontwikkeld om snel inzicht te kunnen verschaffen bij welke begrotingsprogramma's resultaten worden behaald en waar juist niet.

1.1 - Investeringsklimaat				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2018	2019	2020	2021	
16	15	14	13	
0	0	1	2	
0	1	1	1	

1.2 - Innovatiekracht				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2018	2019	2020	2021	
27	27	22	274	
6	7	4	3	
0	0	0	0	

1.3 - Onderwijs en arbeidsmarkt				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2018	2019	2020	2021	
17	16	3	9	
1	0	0	2	
0	0	0	1	

2.1 - Sociale agenda				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2018	2019	2020	2021	
10	11	8	24	
0	0	0	4	
0	0	0	0	

2.2 - Cultuur				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2018	2019	2020	2021	
12	11	15	15	
5	0	2	5	
0	0	0	1	

2.3 - Sport				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2018	2019	2020	2021	
2	5	2	4	
2	1	3	2	
0	0	0	0	

2.4 - Stedelijke ontwikkeling				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2018	2019	2020	2021	
4	3	6	6	
2	3	1	2	
0	0	0	1	

3.1 - Openbaar vervoer en railagenda				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2018	2019	2020	2021	
6	9	8	3	
5	1	1	3	
2	4	2	0	

3.2 - Bereikbaarheid en mobiliteit				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2018	2019	2020	2021	
17	13	20	13	
10	11	8	8	
2	0	1	1	

3.3 - Limburgse woningmarkt				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2018	2019	2020	2021	
5	5	2	4	
0	0	2	0	
0	0	0	0	

3.4 - Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2018	2019	2020	2021	
19	18	13	13	
1	3	1	3	
0	0	0	1	

3.5 - Hoogwaterbescherming langs de Maas				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2018	2019	2020	2021	
6	8	5	5	
1	0	0	0	
0	0	0	0	

3.6 - Water				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2018	2019	2020	2021	
3	5	7	7	
6	3	1	0	
0	1	0	0	

3.7 - Energie, duurzaamheid en milieu				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2018	2019	2020	2021	
24	23	20	18	
8	11	3	2	
2	1	0	2	

3.8 - Plattelandsontwikkeling, natuur en landschap				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2018	2019	2020	2021	
20	21	8	7	
2	0	1	2	
0	0	0	0	

4.1 - Bestuur				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2018	2019	2020	2021	
30	28	28	28	
3	3	6	2	
0	0	0	2	

Totaal				
Gerealiseerde resultaten per jaar				
2018	2019	2020	2021	
218	192	145	440	
52	32	34	40	
6	7	4	10	

Toelichting				
Dit betreft een overzicht van de totale aantallen geheel (groen), gedeeltelijk (oranje) en niet (rood) gerealiseerde resultaten per programmalijn. Voor een uitgebreide toelichting van de resultaten verwijzen wij u naar de toelichting bij het desbetreffende programma.				

1.3. Leeswijzer

Programmaverantwoording

Met behulp van de programmaverantwoording kan controle door Provinciale Staten worden uitgevoerd op de realisatie van beleidsvoornemens zoals opgenomen in de programmabegroting.

Deze verantwoording is opgebouwd uit vier programma's, die opgesplitst zijn in 16 begrotingsprogramma's en 3 begrotingshoofdstukken, Overhead, Algemene dekkingsmiddelen en Provinciale Staten en Griffie. Voor deze laatste is een aparte begroting en jaarrekening waarover separate besluitvorming plaatsvindt.

Per afzonderlijk begrotingsprogramma wordt ingegaan op de zogenaamde 3W-vragen.

- **Wat willen we bereiken?/Wat hebben we bereikt?**
Beoogde en gerealiseerde maatschappelijke effecten.
- **Wat gaan we daarvoor doen?/Wat hebben we ervoor gedaan?**
Wijze waarop is gestreefd de maatschappelijke effecten te verwezenlijken/output. Monitoring van effecten via indicatoren. Inzicht in de rol die de Provincie daarbij speelt. In bijlage 6 is een overzicht van deze rollen opgenomen.
- **Wat mag het kosten?/Wat heeft het gekost?**
Controle van lasten en baten.

Leeswijzer tabellen 'Wat mag het kosten?/ Wat heeft het gekost?'

De lasten en baten worden per begrotingsprogramma gepresenteerd in de vorm van bovenstaande tabel. Onder de tabel volgt een toelichting op de verschillen tussen begroting ná wijzigingen en de daadwerkelijke realisatie. De begrotingsafwijkingen worden per product (reguliere middelen) toegelicht. Daarbij worden de afwijkingen in de mutaties van de reserves betrokken. De kapitaal- en personeelslasten worden op concernniveau toegelicht in het hoofdstuk 6.5. Toelichting op het overzicht baten en lasten 2021.

De tabel moet als volgt worden gelezen:

Primitieve begroting 2021

Begrotingswijzigingen

Deze bedragen vormen de optelsom van alle door Provinciale Staten vastgestelde begrotingswijzigingen (zie overzicht bij 1.3 hierboven).

Begroting na wijziging 2021

De laatste stand van de begroting (optelsom primitieve begroting en wijzigingen).

Realisatie 2021

Betreft de daadwerkelijk gerealiseerde lasten of baten.

Verschil

Geeft het verschil aan tussen begroting na wijziging en de werkelijke realisatie.

V/N

V = voordelig ten opzichte van de begroting na wijziging, (lagere lasten en/of hogere baten);

N = nadelig ten opzichte van de begroting na wijziging (hogere lasten en/of lagere baten);

Lasten en baten

- **Reguliere middelen**

Dit zijn alle exploitatie-uitgaven voor het realiseren van de beleidsdoelstellingen, niet zijnde kapitaallasten, apparaatskosten en toevoegingen aan reserves. Deze zijn per product inzichtelijk gemaakt.

Baten bestaan onder andere uit doeluitkeringen, uitkering Provinciefonds, opbrengsten belastingen, dividenden, renteopbrengst beleggingen en bijdragen van derden;

- **Personele lasten, de loonsom verdeeld over de begrotingsprogramma's;**

- **Kapitaallasten**

Dit zijn de jaarlijkse rente- en afschrijvingslasten van de provinciale investeringen.

In verband met de leesbaarheid worden in de programmaverantwoording alleen de reguliere middelen toegelicht. Voor nadere informatie over de personele begroting verwijzen wij naar de § Bedrijfsvoering. Kapitaallasten worden integraal toegelicht in de jaarrekening (Deel 2).

Saldo baten en lasten

Het saldo baten en lasten moet volgens het BBV verplicht worden gepresenteerd. In feite is dit de jaaruitkomst van de resultatenrekening voor het betreffende begrotingsprogramma zonder dat rekening wordt gehouden met toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

Mutaties reserves

- **Toevoeging reserves**

Toevoegingen aan reserves vormt een 'last' en heeft een negatief effect op het resultaat (ná bestemming).

- **Aanwending reserves**

Aanwending van reserves is een 'baat' en heeft een voordelig effect op het resultaat (ná bestemming).

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves zijn gebaseerd op de instellingsbesluiten die voor iedere reserve door Provinciale Staten zijn vastgesteld. In deze besluiten is onder meer het bestedingsdoel van de reserve beschreven, en voor zover mogelijk de wijze waarop de reserve wordt gevormd en de jaren waarin de reserve wordt aangewend.

Resultaat

Ook het resultaat moet als gevolg van het BBV verplicht worden gepresenteerd. Het wordt bepaald door het saldo van baten en lasten te verrekenen met het effect van mutaties in de reserves.

Toevoegingen aan de reserves leiden tot een lager resultaat en toepassingen van reserves leiden tot een hoger resultaat.

Volledigheidshalve merken wij op dat de bedragen in alle financiële tabellen € x 1.000 zijn, tenzij anders vermeld. Er kunnen afrondingsverschillen voorkomen in de gepresenteerde cijfers.

De toelichtingen staan hoofdzakelijk in miljoenen in het kader van leesbaarheid en abstractieniveau.

Afkortingen

Tenslotte merken wij op dat in bijlage 1 een lijst met afkortingen is opgenomen.

Deel 1

Programma- verantwoording

Structuur

1.1. Investeringsklimaat	1.1.1. Economische samenwerking
	1.1.2. Acquisitie en LIOF
	1.1.3. MKB
	1.1.4. Brightlands Kennis/As
	1.1.5. Maastricht Aachen Airport
1.2. Innovatiekracht	1.2.1. Chemie en Materialen Brightlands Chemelot Campus
	1.2.2. Life Sciences Brightlands Maastricht Health Campus
	1.2.3. Greenport Venlo & Brightlands Campus Greenport Venlo
	1.2.4. Brightlands Smart Services Campus
	1.2.5. Logistiek
	1.2.6. Industrie
	1.2.7. Toerisme en recreatie
	1.2.8. Innovatieve landbouw
	1.2.9. Regiodeal Noord-Limburg
1.3. Onderwijs en arbeidsmarkt	1.3.1. Arbeidsmarkt
	1.3.2. Onderwijs
2.1. Sociale agenda, zorg en veiligheid	2.1.1. Sociale agenda en Zorg
2.2. Cultuur	2.1.2. Veiligheid
	2.2.1. Cultuur
	2.2.2. Erfgoed
	2.2.3. Monumenten
	2.2.4. Archeologie
2.3. Sport	2.2.5. Regionale Media
	2.3.1. Sport
2.4. Stedelijke ontwikkeling en Limburgse centra	2.4.1. Stedelijke ontwikkeling
	2.4.2. Kwaliteitsimpuls Limburgse centra
	2.4.3. IBA
	2.4.4. Regiodeal transformatie Parkstad
3.1. Openbaar vervoer en railagenda	3.1.1. Openbaar vervoer en concessie management
	3.1.2. Railagenda
3.2. Bereikbaarheid en mobiliteit	3.2.1. Voorbereiding en uitvoering mobiliteitsmaatregelen
	3.2.2. Fiets
	3.2.3. Verkeersveiligheid
	3.2.4. Logistieke netwerken
	3.2.5. Onderhoud, beheer en rehabilitaties provinciale wegen
3.3. Wonen in Limburg	3.2.7. Project N280- West
	3.3.1. Wonen in Limburg
3.4. Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit	3.4.1. Omgevingsvisie
	3.4.2. Uitvoering ruimtelijk beleid
	3.4.3. Werklocaties
	3.4.4. Integrale gebiedsontwikkelingen landelijk gebied en stad-landzones
	3.4.7. Grondzaken
3.5. Hoogwaterbescherming langs de Maas	3.5.1. Programma Maasvallei
	3.5.2. Ooijen-Wanssum
3.6. Water	3.6.1. Water
3.7. Energie, circulaire economie en milieu	3.7.1. Energie
	3.7.2. Duurzaamheid en Circulaire economie
	3.7.3. Milieu
	3.7.4. Bodem en ondergrond
	3.7.5. Mijnbouwschade
	3.7.11. Coördinatie RUD
	3.7.12. Vergunningen
	3.7.13. Handhaving
3.8. Natuur	3.8.1. Natuur

4.1. Bestuur	4.1.1. Rijks- en veiligheidstaken CdK
	4.1.2. Bestuurskracht en bestuurlijke organisatie
	4.1.3. Integriteit
	4.1.4. Coördinatie Interbestuurlijk toezicht
	4.1.5. Toezicht gemeentefinanciën
	4.1.6. IPO
	4.1.7. Internationalisering
	4.1.8. Euregiobestuur; Managementautoriteit Interreg EMR
	4.1.9. Strategische Public affairs
	4.1.10. Branding
	4.1.13. Overige bestuurlijke zaken

Overige begrotingsonderdelen

4.2. Overhead	4.2.0. Overhead
4.3. Algemene dekkingsmiddelen en overige financiën	4.3.1. MRB
	4.3.2. Provinciefonds
	4.3.3. Overige eigen middelen
	4.3.4. Reservering nieuw beleid
	4.3.5. Stelposten
	4.3.6. Vennootschapsbelasting
4.4. Provinciale Staten en Griffie	4.4.1. Provinciale Staten en Griffie

1.1. Investeringsklimaat

In het Missiegedreven Economisch Beleidskader (MEB) presenteren wij een visie voor een gezonde Limburgse economie op de middellange termijn. In de kern beoogt het kader om het aanpassingsvermogen van de regionale economie te versterken op veranderingen die steeds sneller op ons afkomen. Kortom we zetten in op de vergroting van de wendbaarheid en weerbaarheid van onze economie. En dat doen we met twee maatschappelijke missies als stip op de horizon. Onze missies: 'Limburg maakt gezond!' en 'Limburg maakt energiek!' bepalen de komende jaren onze koers.

Deze missies zijn juist nu relevant. Nu de economie hard is getroffen door de Coronacrisis is het van belang, dat de Provincie koersvast stuurt op haar economisch beleid. Het belang van gezondheid voor het functioneren van onze economie is door de huidige crisis scherp zichtbaar geworden. En ook het belang van een gezond klimaat blijft relevant. Investeringsklimaat gaat over de aantrekkelijkheid van Limburg voor ondernemingen en investeerders in een snel veranderende wereld. Dit programma richt zich op de voorwaarden die nodig zijn om van Limburg een attractieve, innovatieve en duurzame provincie te maken.

De activiteiten in het kader van het Missiegedreven Economisch Beleidskader (MEB, PS 29 juni 2020) zijn dan ook daarop gericht. We blijven werken aan het versterken van de leercultuur om de Limburgers wendbaar te maken in hun carrière. Daarnaast zetten we in op het toeristisch vermarkten van Limburg en het versterken van innovatie in het MKB via LIOF (Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering) (incl. de toeristische sector) en de acquisitie van nieuwe bedrijven. Hiermee bouwen we aan een provincie die kan anticiperen op transitie en andere ontwikkelingen. De internationale ligging en bereikbaarheid van Limburg biedt kansen om het investeringsklimaat ook grensoverschrijdend te verbeteren.

Wat willen we bereiken?

Limburg streeft naar een attractieve, duurzame en innovatieve kennis- en diensteneconomie. Een economie, die bestendig is geëquipeerd voor de vestiging en groei van ondernemingen die bijdragen aan onze missies. Wij bouwen aan een beter toegankelijk, eenduidig en transparant instrumentarium voor het bedrijfsleven en het midden- en kleinbedrijf (MKB) in het bijzonder, met een sterke internationale focus. Hiervoor richten we een nieuw en integraal innovatieprogramma in bij LIOF, gericht op het ondersteunen van innovatie in het MKB, en dan vooral op innovaties die bijdragen aan de missies 'Limburg maakt gezond' en 'Limburg maakt energiek'.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: In onze samenwerking op zowel regionaal als nationaal en internationaal niveau en in de samenwerkingsverbanden tussen ondernemers, onderwijs, onderzoek en overheid (vier O's), die we aangaan, staan de missies 'Limburg maakt gezond' en 'Limburg maakt energiek' centraal.

Criterium 2: De economische structuur in Limburg is versterkt door het stimuleren van starters, het aantrekken van nieuwe bedrijven en uitbreiding van bestaande bedrijven die bijdragen aan één of beide missies 'Limburg maakt gezond!' en 'Limburg maakt energiek!'.

Criterium 3: De (innovatieve) kracht van het bedrijfsleven is vergroot, ook door het benutten van internationale relaties.

Criterium 4: De dienstverleningsstructuur voor het bedrijfsleven is toegankelijk, eenduidig, transparant en efficiënt georganiseerd.

Wat hebben we bereikt?

Het bevorderen van samenwerking blijft ons belangrijkste uitgangspunt voor de doorontwikkeling van ons investeringsklimaat. Dit komt nadrukkelijk terug in de activiteiten van LIOF en Brightlands, en in onze projectontwikkeling richting bijvoorbeeld Europese fondsen: we zetten telkens in op samenwerking in triple-helix verband, samenwerking over de grens, en samenwerking in de keten. Inhoudelijk blijven we daarbij focussen op de missies “Limburg maakt gezond” en “Limburg maakt energiek”. In de tabellen hieronder hebben we waar relevant per beoogd resultaat in de laatste kolom een nadere concretisering opgenomen, ook in het kader van nadere duiding van het maatschappelijk effect van het beleid.

Maatschappelijk effect?

Het doel van het beleid is om nieuwe en bestaande bedrijvigheid te stimuleren via innovatie en valorisatie en daarmee zowel te koersen op een economische als breed maatschappelijke winst. Daardoor blijft Limburg weerbaar en aantrekkelijk om te wonen en te werken, hetgeen ten goede komt van onze inwoners. Belangrijke tussendoelgroepen daarbij zijn het bedrijfsleven, kennisinstellingen en andere overheden.

Wat hebben wij er in 2021 voor gedaan?

Product	1.1.1. Economische samenwerking
Portefeuillehouder	Van Gaans-Gijbels / Satijn

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Uitvoering van projectenmachine i.r.t. Europese programma's Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner, procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd. Er zijn verschillende thematische projecttafels met stakeholders ingericht om tijdig en proactief Limburgse proposities op te werken richting de eerste calls binnen Europese programma's. We kijken daarbij in eerste instantie nadrukkelijk naar EFRO (OPZuid en Interreg). Daarnaast is een tweetal reeksen van 1-op-1 projectsessies georganiseerd en zijn we via allerlei samenwerkingsverbanden bezig om projectideeën op te halen en te ondersteunen richting een concrete aanvraag, telkens gedreven vanuit ons eigen provinciale beleid. In 2022 zullen de Europese programma's na enige vertraging "live" gaan en zullen de eerder genoemde inspanningen hun vruchten afwerpen. Zie ook product 4.1.7. Internationalisering voor meer informatie over de Limburgse benutting van Europese fondsen (ERAC rapportage).</p>	1, 2, 3, 4
<p>2. Mee uitvoering geven aan OP-Zuid en Interreg-programma's Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. Als Provincie zijn we samen met partnerprovincies en -regio's – ook buiten de provinciale grens – actief betrokken geweest bij de uitvoering van de lopende programma's en de programmering van de nieuwe programma's die na enige vertraging vanaf 2022 "live" zullen gaan.</p>	1, 2, 3, 4.
<p>3. Opstellen van een marktscan Rol Provincie: <i>procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd. Provincie heeft een inventarisatie gedaan van door kernpartners gehanteerde speerpuntlanden als referentie voor marktvaart gestuurde marktwerking en projectondersteuning, een kernambitie in het MEB. Veel partijen werken niet met speerpuntlanden maar brengen op projectbasis kandidaatpartners in kaart op basis van de gewenste expertise, ongeacht land van herkomst.</p>	1.

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Pilot projectenmachine uitvoeren.	0	1	1	2021
2	Start OP-Zuid en Interreg-programma's.	0	1	1	2021
3	Marktscan economische diplomatie is opgesteld en in uitvoering.	0	1	1	2021

Product	1.1.2. Acquisitie en LIOF
Portefeuillehouder	Satijn

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
1. Integraal en missiegedreven MKB-innovatieprogramma is door LIOF opgesteld en in uitvoering. Rol Provincie: <i>toetser, subsidiënt, partner</i>	Gerealiseerd. Programma "Limburg Toekomstigbestendig" is opgesteld en in uitvoering door LIOF.	1, 2, 3, 4
2. MKB-innovatieprogramma Toerisme is door LIOF opgesteld en in uitvoering. Rol Provincie: <i>toetser, subsidiënt, partner</i>	Gerealiseerd. Programma "LimburgToerisme" is opgesteld en in uitvoering door LIOF.	1, 2, 3, 4
3. Convenant acquisitie wordt samen met de gemeenten geëvalueerd en vernieuwd. Rol Provincie: <i>toetser, procesmanager, subsidiënt, partner</i>	Gerealiseerd. Convenant acquisitie is geëvalueerd en herijkt, zoals aan uw Staten medegedeeld in Mededeling Portefeuillehouder d.d. 5 januari 2021 (2020/51373).	2 en 4.
4. Uitbreiding LBDF is gerealiseerd en in werking. Rol Provincie: <i>toetser, subsidiënt, financier, partner, ondernemer</i>	Gerealiseerd, treedt per 1 april 2022 in werking. Provincie heeft gekozen om het LBDF niet uit te breiden, maar een nieuw fonds van LIOF (Limburg Startup Capital Fund, voorheen LBDF 2.0 genaamd) mede te financieren, samen met de Rijksoverheid en LIOF zelf. Met deze keuze voor samenwerking is een grotere fondsomvang mogelijk gemaakt. In het eerste kwartaal van 2022 worden de financieringen verstrekt, waarna het LSCF per 1 april 2022 operationeel wordt.	1, 2, 3 en 4.

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Integraal en missiegedreven MKB-innovatieprogramma is door LIOF opgesteld en in uitvoering.	0	1	1	2021
2	MKB-innovatieprogramma Toerisme is door LIOF opgesteld en in uitvoering.	0	1	1	2021
3	Convenant acquisitie is geëvalueerd en herijkt.	0	1	1	2021
4	Uitwerking en oprichting nieuw fonds LBDF 2.0 (werktitel).	0	0	1	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

4. Door de keuze om in samenwerking met de Rijksoverheid en LIOF tot een groter fonds te komen, in plaats van uitbreiding van het bestaande fonds LBDF, was meer voorbereiding nodig en is de openstelling van het nieuwe fonds LSCF (Limburgs Startup Capital Fund) (op 1 april 2022).

Product	1.1.3. MKB
Portefeuillehouder	Satijn

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Vergroting van het gebruik van financieringsinstrumenten door het Limburgse MKB, waaronder ook landelijke regelingen, zoals MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT), en de Europese programma's (zie ook producten 1.1.1. Economische samenwerking en 4.1.7. Internationalisering).</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In samenwerking tussen Rijk en de Provincies Noord-Brabant en Zeeland is ook in 2021 de MIT-regeling voor innovatie in het MKB uitgevoerd. Bij de aanvragen voor subsidie uit de regeling MIT-Zuid waren in 2021 123 Limburgse bedrijven betrokken. 48 bedrijven hebben uiteindelijk een bijdrage ontvangen. Daar was een bedrag van € 2,6 mln. mee gemoeid (waarvan € 1,16 mln. provinciale middelen).</p> <p>Zie ook product 1.1.1. Economische Samenwerking voor wat betreft inzet op deelname van Limburgse MKB aan Europese programma's.</p> <p>In 2021 is dankzij een Europese subsidie vanuit React-EU een nieuwe innovatieregeling gestart (Limburg herstelt en Versnelt) met als doel Limburgse MKB'ers te ondersteunen in het kader van corona-herstel. Daarnaast zijn bij diverse samenwerkingsprojecten met Europese subsidie ook Limburgse MKB'ers</p>	2, 3

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	aangehaakt en liep al een aantal door EU gefinancierde MKB-regelingen.	
2. Vergroten van het aantal bedrijven dat grensoverschrijdend onderneemt. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. Ondanks corona-gerelateerde beperkingen zijn meetings in kleinere fysieke omvang door kunnen gaan. Daarnaast is meer tijd en aandacht besteed aan de 1-op-1 begeleiding van bedrijven richting mogelijke buitenlandse handelspartners. Voor de digitale sessies geldt dat deze goed werden bezocht (het aantal deelnemers is hier moeilijker vast te stellen).	3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Aantal Limburgse bedrijven dat een aanvraag heeft ingediend voor de MIT-regeling.	0	123	100	2021
1	Aantal Limburgse bedrijven dat deelneemt in een projectaanvraag binnen een Europees programma.	10	36	25	2021
2	Aantal bedrijven dat deelneemt aan door LIOF/Provincie georganiseerde of ondersteunde exportactiviteiten.	0	74	40	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

Het aantal Limburgse bedrijven dat deelneemt in de projectaanvraag binnen een Europees programma is gebaseerd op aanvragen binnen OPZuid en de drie Interreg A-programma's in 2021.

Product	1.1.4. Brightlands Kennis/As
Portefeuillehouder	Satijn

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. De samenhang en samenwerking tussen de Brightlands campussen op initiërende, dienstverlenende en ondersteunende activiteiten versterken en de effectiviteit van de governance bevorderen.</p> <p>Rol Provincie: <i>procesmanager, subsidiënt, partner, ondernemer</i></p>	<p>Deels gerealiseerd.</p> <p>Samenwerking op gebied van communicatie is doorgezet via gezamenlijke website en positionering onder het merk 'Brightlands'. De campus-organisaties van Brightlands Chemelot Campus en Brightlands Maastricht Health Campus werken aan de vorming van een gezamenlijk biomedisch ecosysteem. Vanuit de Brightlands Smart Services Campus is de verbinding gemaakt naar de andere 3 campussen in het kader van de AI Hub. De samenwerking tussen de campussen wordt verder gestimuleerd door samenwerking op faciliterende activiteiten. Een voorbeeld hiervan is de bouw van een Brighthouse (op Brightlands Campus Greenport Venlo).</p>	1.
<p>2. Uitbreiding Chemelot Ventures.</p> <p>Rol Provincie: <i>toetser, financier, ondernemer</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In april 2021 is Brightlands Ventures Parters Fund IV opgericht als opvolger van het fonds Chemelot Ventures. Provincie is aandeelhouder in het nieuwe fonds (PS 5 februari 2021) (G-21-003).</p>	2:
<p>3. Op basis van inzicht in de aanwezige kennis- en onderzoeksinfrastructuur maken wij een roadmap om onze rol en positie daarin te kunnen bepalen vanuit de provinciale beleidskaders (waaronder het missiegedreven economische beleidskader, het landbouwkader en het kader circulaire economie).</p> <p>Rol Provincie: <i>procesmanager, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De roadmaps zijn in december 2021 opgeleverd.</p>	1.
<p>4. Voorbereiding nieuwe Kennis-As projecten en monitoring van de voortgang bij ieder lopend Kennis-As project afzonderlijk.</p> <p>Rol Provincie: <i>toetser, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De monitoring van de lopende Kennis-As projecten vindt plaats via de systematiek van de Geregelde Overleggen. Over de status van de Kennis-As projecten zijn uw Staten op 10 mei 2021 (GS-2021-12060)</p>	1

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	geïnformeerd. De Kennis-As partners hebben in 2021 geen nieuwe projecten aangedragen. Wel zijn van een aantal lopende projecten (BISS, LIME) nieuwe tranches opgestart, waarover uw Staten hebben besloten (9 april 2021 resp. 17 december 2021)	
5. Een nieuw bestuurlijk akkoord met de Limburgse kennispartners dat bijdraagt aan het nieuwe Missiegedreven Economisch Beleid. Rol Provincie: <i>procesmanager, partner</i>	Deels gerealiseerd. Na een bilaterale verkenning met alle betrokken partijen is geconstateerd dat er bij de kennisinstellingen vooralsnog geen behoefte bestaat aan een nieuw bestuursakkoord. In plaats daarvan zijn ambtelijke gesprekstafels opgestart, gericht op de wervingskracht voor Europese en nationale fondsen en voor talent, uitgaande van de transitieopgaven zoals genoemd in het Missiegedreven Economisch Beleidskader.	1
6. In 2021 wordt het proces om te komen tot een uitrol van snel Internet in het buitengebied van Zuid-Limburg gefaciliteerd door tussen gemeenten in Zuid-Limburg, te verdelen in drie clusters – cluster Sittard, cluster Parkstad en cluster Heuvelland – werkafspraken te maken waarbij wordt gestreefd om alle buitengebied in Zuid-Limburg van een toekomstvaste snelle internetinfrastructuur te voorzien. Rol Provincie: <i>facilitator</i>	Gerealiseerd. De gemeenten in Zuid-Limburg hebben medio 2021 een samenwerkingsovereenkomst getekend met een marktpartij die de uitrol van glasvezel in de buitengebieden gaat verzorgen.	4.

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef- waarde	Jaar
1	Besluitvorming ter bevordering van de governance van de Brightlandscampussen en ter stimulering van samenwerking tussen de campussen op gezamenlijke activiteiten en opgaven, o.a. betreffende communicatie, public affairs, ecosysteem, communitybuilding, ondersteuning van starters, en business development.	0	0	1	2023
2	Uitbreiding Chemelot Ventures onderzocht en indien met andere partners overeengekomen in werking.	0	1	1	2021
3	Formulering Brightlands roadmap.	0	1	1	2021/ 2022
4	Aantal verleende subsidies voor nieuwe Kennis-As	0	4	7	2021

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef- waarde	Jaar
	projecten en voor tweede tranches bij lopende Kennis-As projecten.				
4	Tweejaarlijks monitoren van de voortgang bij de realisatie van de resultaat- en inspanningsverplichtingen conform de subsidiebeschikkingen van de individuele lopende Kennis-As projecten.	0	2	2	2021
5	Nieuw bestuursakkoord met de Limburgse kennisinstellingen is opgesteld.	0	0	1	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

Ad 4: aanvullend op de mededeling portefeuillehouder van 10 mei 2021 zijn in 2021 subsidiebeschikkingen afgegeven voor BISC (Brightlands Institute for Supply Chain Innovation), EAL (Educatieve Agenda Limburg), BISS (Brightlands Institute for Smart Services). BFFI (Brightlands Future of Farming Institute) ten slotte heeft een beschikking uit de Regiodeal ontvangen. Voor LIME 2.0 (Limburg Meet) heeft in december 2021 PS-besluitvorming plaatsgevonden, maar dat heeft niet meer geleid tot een subsidiebeschikking in 2021. De besluitvorming over UCV (University College Venlo) en HEFI (Healthy Eating and Food Innovation) (en dientengevolge de subsidiebeschikkingen) zijn doorgeschoven naar 2022.

Ad 5: Zie toelichting onder beoogd resultaat 5. 'Een nieuw bestuurlijk akkoord met de Limburgse kennispartners dat bijdraagt aan het nieuwe Missiegedreven Economisch Beleid'.

Product	1.1.5. Maastricht Aachen Airport
Portefeuillehouder	Satijn

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
1. Het laten exploiteren van de luchthaven en het beheren en onderhouden van de luchthaveninfrastructuur en het niet cruciale vastgoed, om hierbij bij te dragen aan de versterking van het (luchthaven)vestigingsklimaat. Rol Provincie: <i>procesmanager, bevoegd gezag, financier, partner (aandeelhouder), ondernemer</i>	Gerealiseerd. De luchthaven wordt geëxploiteerd door Maastricht Aachen Airport BV. Beheer en onderhoud wordt uitgevoerd door Maastricht Aachen Airport Beheer & Infrastructuur BV.	1
2. Ontwikkelen van een grond- en vastgoedstrategie inzake de ruimtelijke ontwikkeling van MAA en haar omgeving. Rol Provincie: <i>procesmanager, financier, partner (aandeelhouder)</i>	Niet gerealiseerd. Strategie zal in 2022 als bouwsteen worden opgeleverd ten behoeve van de besluitvorming over de toekomst MAA medio 2022.	2

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streefwaarde	Jaar
1	De luchthaven op een marktconforme wijze exploiteren binnen de kaders van de verleende vergunning.	1	1	1	2026
1	Uitvoering onderhoudsplannen, die erop gericht zijn de luchthaveninfrastructuur in zodanige staat te brengen en te houden dat de exploitatie conform de concessie optimaal ondersteund wordt.	1	1	1	2021
2	Ontwikkeling van een grond- en vastgoedstrategie inzake de strategisch ruimtelijke ontwikkeling van MAA en haar omgeving.	0	0	1	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

In 2021 is het proces voor besluitvorming over de toekomst van Maastricht Aachen Airport bijgesteld. In 2021 lag het accent op het opleveren van technische informatie via zogenaamde technische briefings van de leden van de commissie Financiën, Economie en Bestuur. De grond- en vastgoed strategie is daarin een bouwsteen voor het uiteindelijke statenvoorstel over de toekomst van de luchthaven.

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 1.1 Investeringsklimaat	Begroting 2021			Realisatie 2021	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
1.1.1 Economische samenwerking	2.152	1.225	3.377	2.655	722	V
1.1.2. Acquisitie en LIOF	3.854	1.015	4.870	4.082	788	V
1.1.3. MKB	136	2.238	2.374	2.310	64	V
1.1.4. Brightland Kennis/As	1.130	137	1.267	1.139	128	V
1.1.5. Maastricht Aachen Airport	4.617	3.824	8.442	4.513	3.929	V
	11.890	8.439	20.329	14.698	5.631	V
<i>Personele lasten</i>	1.985	47	2.032	1.948	84	
<i>Kapitaallasten</i>	296	-46	249	911	-662	
Totaal lasten	14.171	8.439	22.610	17.557	5.053	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
1.1.3. MKB	0	175	175	1.584	-1.409	V
1.1.5. Maastricht Aachen Airport	896	1.592	2.488	483	2.005	N
Totaal baten	896	1.767	2.663	2.067	596	N
Totaal saldo van baten en lasten	-13.275	-6.672	-19.947	-15.490	-4.457	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Risicoreserve financieel instrumentarium SiS	2.994	1.705	4.699	4.699	0	
Bestemmingsreserve NEDAB	4.048	0	4.048	4.048	0	
Reserve knelpunten economisch beleid	0	0	0	764	-764	
Totaal toevoegingen	7.042	1.705	8.747	9.511	-764	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Egalisatiereserve DU Topperbedrijventerrijnen	0	52	52	41	11	
Risicoreserve financieel instrumentarium SiS	0	0	0	662	-662	
Bestemmingsreserve NEDAB	4.048	1.024	5.073	3.279	1.793	
Reserve aandelentransactie LIOF	0	1.845	1.845	1.845	0	
Totaal onttrekkingen	4.048	2.921	6.970	5.826	1.143	
Saldo mutatie reserves	-2.994	1.216	-1.777	-3.685	1.908	
Resultaat	-16.269	-5.456	-21.725	-19.175	-2.550	V

Financiële toelichting

Van begrotingsprogramma 1.1. Investeringsklimaat resteert een voordelig resultaat van € 2,55 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 3,28 mln. voordeliger dan geraamd. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

1.1.1. Economische samenwerking

Het voordelige budgetverschil in de reguliere middelen van dit product bedraagt € 0,72 mln. Dit verschil betreft de lagere besteding van de Technische bijstand Europese programma's (€ 0,34 mln.). Voor de uitvoering van de Europese programma's dient de Provincie, verplicht als partner in de programma's, bij te dragen in de kosten van de zogenaamde projecten Technische Bijstand (TB). De bijdrage aan de technische bijstand zijn toegerekend over de periode 2021-2027. Niet alle programma's declareren op jaarbasis. Een aantal programma's, onder andere Interreg Duitsland/Nederland en Interreg Vlaanderen/Nederland, hebben hun bijdrage niet afgeroepen in 2021. Derhalve wordt deze lagere besteding van € 0,34 mln. overgeboekt naar 2022.

Daarnaast is voor de uitvoering van het Missiegedreven Economisch Beleidskader € 0,39 mln. minder besteed dan voorzien in de begroting 2021. Voor de uitvoering van dit kader zijn indicatieve bedragen opgenomen in de begroting en dienen voor de uitvoering van dit kader beschikbaar te blijven, zodat de genoemde resultaten c.q. doelen behaald kunnen worden. Deze lagere besteding wordt in 2022 met name ingezet voor de continuering van de MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT).

1.1.2. Acquisitie en LIOF

Het voordelige budgetverschil in de reguliere middelen van dit product van € 0,79 mln. betreft voornamelijk de onderbesteding vanuit het knelpuntenfonds. Binnen het kader van de knelpuntenregeling kan aan bedrijven of instellingen, die zich in Limburg vestigen een financiële tegemoetkoming worden geleverd in de vestiging óf in de kosten van scholing. De niet bestede middelen van € 0,76 mln. worden derhalve toegevoegd aan de hiervoor bestemde reserve knelpunten economisch beleid.

1.1.3. MKB

Het voordelige budgetverschil in de reguliere middelen bedraagt € 1,47 mln. voordeel (€ 0,06 mln. lasten en € 1,41 mln. baten). Het verschil van de lasten betreft met name de lagere inzet van de middelen uitvoeringsprogramma economie en innovatie. Voorgesteld wordt om deze middelen over te boeken naar 2022. In 2022 worden deze ingezet voor de tweede tranche Regiodeal Noord-Limburg (mededeling portefeuillehouder van 30-11-2021). Het verschil van de baten betreft de verkoop aandelen in Beheer Innovatiefonds Provincie Limburg BV aan NV LIOF. Deze verkoop was niet voorzien in de begroting 2021 en valt vrij ten gunste van het jaarrekeningresultaat. Verder vloeit er € 0,01 mln. terug naar de egaliseringsreserve DU Topperbedrijventerreinen vanwege een lagere subsidievaststelling van het beheerplan 2020.

1.1.4. Brightlands Kennis/As

Het voordelige verschil in de reguliere middelen bedraagt € 0,13 mln. voordelig. Dit voordelige saldo betreft met name de lagere besteding van de procesmiddelen Fiberverbindingen Zuid-Limburg van € 0,10 mln. Het onderzoek van de snelle internetinfrastructuur voor het buitengebied van Zuid-Limburg is afgerond en financieel afgerekend. Derhalve vloeien de niet bestede middelen van € 0,10 mln. terug naar de intensiveringsmiddelen procesmiddelen onvoorzien.

1.1.5. Maastricht Aachen Airport

Het product 1.1.5. Maastricht Aachen Airport sluit het jaar af met een voordelig verschil in de reguliere middelen van € 1,92 mln., bestaande uit € 3,93 mln. voordeel lasten en € 2,01 mln. nadeel baten. Het verschil wordt met name veroorzaakt, doordat de bijdrage in de vaste kosten van zogenaamde Niet Economische Diensten van Algemeen Belang (NEDAB) in 2021 niet volledig zijn afgeroepen door Maastricht Aachen Beheer & Infrastructuur (MAA B&I B.V.) € 1,79 mln. Deze middelen zijn voorzien in de meerjarenbegroting van MAA B&I B.V. en worden derhalve overgeboekt naar 2022, inclusief de dekking vanuit de bestemmingsreserve NEDAB.

Daarnaast is de ontvangen bijdragen van de gemeente Maastricht, Heerlen en Sittard-Geleen van totaal € 2 mln. niet besteed in 2021 en worden zowel de baten als de lasten van € 2 mln. overgeboekt naar 2022 (zie voor nadere toelichting in de bijlage 'Doorwerking naar begroting 2022 e.v.').

Verbonden partijen

De hieronder genoemde verbonden partijen dragen bij aan de doelen van programma 1.1. Investeringsklimaat.

LIOF, MKB-L en LBDF vervullen gezamenlijk de financieringsfunctie gericht op stimulering van bedrijfsinvesteringen, start-ups en doorontwikkeling van het MKB. Elk van deze verbonden partijen is gericht op een specifieke doelgroep.

LHB B.V. draagt bij aan de opwaardering van de Limburgse bedrijventerreinen. LDAVM C.V. en de daaraan gelieerde entiteiten richten zich specifiek op de ontwikkeling van het bedrijventerrein aangrenzend aan Maastricht Aachen Airport.

Tot slot dragen HBLM en N.V. ALTMAA bij aan de beoogde groei van het exportvolume in Limburg middels de exploitatie van de luchthaven Maastricht Aachen Airport.

Zie voor nadere informatie de paragraaf Verbonden partijen.

1.2. Innovatiekracht

In het Missiegedreven Economisch Beleidskader (MEB) (PS 29 juni 2020) presenteren wij een visie voor een gezonde Limburgse economie op de middellange termijn. Juist nu is het belangrijk om voor de komende jaren een betrouwbare regionale economische koers te varen. Het missiegedreven beleidskader biedt hiervoor de juist handvatten. Immers, dit kader beoogt om het aanpassingsvermogen van de regionale economie te versterken waarmee wendbaar en weerbaar kan worden omgegaan met veranderingen die op steeds hoger tempo op ons afkomen. In het kader staan twee maatschappelijke opgaven als stip op horizon; onze missies 'Limburg maakt gezond!' en 'Limburg maakt energiek!' bepalen de komende jaren onze koers. We houden vast aan deze koers ook in de huidige Coronacrisis, omdat de opgaven onveranderd relevant zijn.

Het MEB levert bijdragen aan enerzijds het bestrijden van de gevolgen van de crisis en anderzijds de start van het economisch herstel. Denk hierbij aan de acquisitie van nieuwe bedrijven, het versterken van leercultuur om de Limburgers weerbaarder en wendbaarder te maken voor de veranderingen die op ons afkomen, het toeristisch vermarkten van Limburg, het versterken van innovatie in het MKB via LIOF, of het begeleiden van internationale studenten en werkers.

We zetten met LIOF in op innovatiekracht van de toeristische en recreatieve sector in Limburg. We participeren actief op nationaal niveau in het kader van herstel van het bestemmingstoerisme en we voegen daarbij gerichte activiteiten voor de toeristische sector in Limburg. We beogen hiermee het herstel op de korte termijn te ondersteunen en tegelijkertijd de weerbaarheid en wendbaarheid van de sector te vergroten.

Open innovatie en verdere samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven, ook over de provinciegrens heen, om het concurrentievermogen op termijn te behouden, zal versterkt worden. De toegankelijkheid van bestaande instrumenten en regelingen wordt geoptimaliseerd en tekortkomingen worden verbeterd.

Wat willen we bereiken?

Wij streven naar een sterke Limburgse kenniseconomie die gezond, vernieuwend en duurzaam is. Wij zetten in op innovatie, de verbinding tussen de Brightlands campussen en actoren in de sociaaleconomische structuur van Limburg zoals het MKB en onderwijs en tussen de Brightlands campussen onderling gericht op de maatschappelijke opgaven van de gezondheids- en energietransitie.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: De bedrijven binnen de kennisintensieve sectoren en de sectoren die behoren tot het DNA van Limburg kennen open innovatie en hoogwaardige groei. De economische sectoren zijn via crossovers goed met elkaar verbonden en dragen bij aan de twee missies.

Criterium 2: De Brightlands campussen zijn onderling goed verbonden richting een open ecosysteem met (inter)nationale reputatie.

Criterium 3: MKB is goed aangehaakt bij de Limburgse campussen en heeft een Euregionale oriëntatie (kennis, arbeidskrachten, handel en samenwerking). Het MKB-instrumentarium is goed ontsloten en toegankelijk (zie ook programma 1.1. Investeringsklimaat).

Criterium 4: Bij het versterken van de Limburgse innovatiekracht wordt optimaal gebruik gemaakt van de samenwerkingsmogelijkheden met bedrijven en kennisinstellingen in de Euregio en daarbuiten.

Criterium 5: Bij de economische ontwikkeling van bedrijven staat bijdrage aan de missie 'Limburg maakt gezond' en 'Limburg maakt energiek' centraal.

Wat hebben we bereikt?

Het Missiegedreven Economisch Beleidskader (MEB), dat op 29 juni 2020 is vastgesteld, bevat ons herijkte beleid en de uitvoeringsopgaven onder de thema's 'Brightlands en de campussen' (producten 1.2.1 t/m 1.2.4), 'Industrie' (product 1.2.6), 'Toerisme en recreatie' (product 1.2.7) en 'Logistiek in Limburg' (product 1.2.5). Het provinciaal beleidskader voor de Limburgse landbouw- en agrifoodsector 'Koers naar de toekomst', eveneens vastgesteld op 29 juni 2020, bevat de kaders voor o.a. het onderdeel innovatieve landbouw (product 1.2.8). Het kader 'Circulaire Economie Limburg (2 oktober 2020) bevat het beleid voor de producten 1.2.1 en 1.2.6. In het MEB en het uitvoeringsprogramma staan twee missies centraal: 'Limburg maakt energiek!' en 'Limburg maakt gezond!'. Het doel van het beleid is om nieuwe en bestaande bedrijvigheid te stimuleren via innovatie en valorisatie. Daartoe zet de Provincie diverse instrumenten in, die onder het programma 1.2 Innovatiekracht zijn samengebracht, zoals de Brightlands campussen, LIOF en investeringsfondsen. Ook de provinciale inzet voor toerisme is gericht op de twee missies.

In 2021 zijn (nieuwe) bijdragen geleverd in projecten op en rond de campussen zoals Chemelot Innovation and Learning Labs (CHILL), Brightlands Materials Center (BMC), Versterking Natuurwetenschappen. Ook zijn er met partners als DSM, LIOF en Rabobank nieuwe fondsen opgezet (Limburg Startup Capital Fund, Brightlands Venture Partners Fund IV) en zijn nieuwe gebouwen gerealiseerd op Brightlands Chemelot Campus (Brighthouse) en de Brightlands Campus Greenport Venlo (Brighthouse en Brightworks). Die laatste ook met het oog op de versterking van de innovatieve landbouw. Voor toerisme en recreatie is samen met de sector door LIOF een specifiek MKB-innovatieprogramma in uitvoering gekomen.

Onder de vlag van de Regio Deal en Investeringsagenda Noord-Limburg zijn inmiddels ruim 100 projecten opgenomen die met cofinanciering van het Rijk, Provincie en Regio een versterking en versnelling brengen in een innovatieve, (grensoverschrijdend) samenwerkende regio en daarmee verder bouwen aan een gezonde (duurzame, circulaire, veilige en leefbare) regio onder meer door versterking van het innovatie-ecosysteem (BFFI, fieldlabs, Programma Jeugd, Voeding en Gezondheid).

Het programma Chemelot 2025 werkt mee aan de ambitie van de Chemelot partijen om uit te groeien tot de meest veilige, duurzame en competitieve chemiesite van (West-) Europa. In dit kader hebben wij de afgelopen jaren gewerkt aan een aantal trajecten, zoals het opleveren van de Strategische Gebiedsvisie omgeving Chemelot, het opstellen van een bovenwettelijk veiligheidskader en het versterken en versnellen van de samenwerkingsalliantie Chemelot Circular Hub.

De verduurzaming van de industrie is tevens een speerpunt vanuit Energie (portefeuillehouder Van Gaans-Gijbels), meer informatie hierover in product 3.7.1. Energie.

Maatschappelijk effect?

Brightlandscampussen

Binnen de Provincie Limburg werken we aan de ontwikkeling van vier verschillende Brightlands Campussen: Brightlands Chemelot Campus, Brightlands Maastricht Health Campus, Brightlands Campus Greenport Venlo en Brightlands Smart Services Campus.

De campussen leveren een direct en indirect effect op de leefomgeving van de Limburgers met hun bijdrage aan de transitieopgaven op het gebied van circulariteit, gezondheid, voeding en data. De

belangrijkste toegevoegde waarde van de campusontwikkeling is de versterking van de economische structuur. De investering van de Provincie Limburg leidt direct en indirect tot werkgelegenheid in de vorm van nieuwe bedrijven en kennisinfrastructuur. Onderzoek toont aan dat het aantal bedrijven op campussen hard groeit. Ook de werkgelegenheid specifiek op de campussen groeit fors harder dan de werkgelegenheid in specifieke gemeenten. Dit bevestigt o.a. dat een campus een sterke aanzuigende werking op studenten en kenniswerkers in de regio heeft wat bijdraagt aan het voorkomen van een “braindrain”. Onderwijsinfrastructuur wordt namelijk aantrekkelijker doordat de campussen verbindingen leggen met verschillende onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven. Deze verbinding vindt plaats door het onderwijs plaats te laten vinden op de campus en/of door bij te dragen aan doorlopende leerlijnen (MBO-HBO-WO).

De maatschappelijke waarde van de campussen wordt daarnaast bevestigd in het verbeteren van de leefbaarheid, veiligheid en sociale cohesie: investeringen in de campus zijn niet alleen gericht op het bedrijfsleven, maar ook op studenten, scholieren en bewoners in de regio. Voorbeelden zijn betere verbindingen met onderwijsfaciliteiten op de campus, het ruimte bieden aan field-labs. Door te investeren in de campusontwikkeling behouden bestaande gebouwen, in het campusgebied, hun waarde. Tevens worden voorzieningen op de campus (waar mogelijk) opengesteld voor de omgeving.

Wat gaan wij daarvoor doen?

Product	1.2.1. Chemie en Materialen Brightlands Chemelot Campus
Portefeuillehouder	Satijn

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Kennisinfrastructuur</p> <p>Vervolg van de kennisinstututen Brightlands Materials Center (BMC) en Aachen-Maastricht Institute for Biobased Materials (AMIBM) met het oog op samenhang binnen de context van de vier Brightlands campussen en Chemelot Industrial Park. Evaluatie en eventueel vervolg van instituut InSciTe. Brightsite is een nieuw initiatief van Sitech, UM, TNO en Chemelot Campus en zal dienen als kenniscentrum om de duurzaamheidstransitie van Chemelot en met de beoogde innovaties ook van Nederland op gang te brengen.</p> <p>Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p><i>BMC</i></p> <p>BMC heeft in 2021 met name geaccelereerd op de aandachtsgebieden Additive Manufacturing, Circular Packaging en sustainable buildings. Lightweight automotive blijft daarbij iets achter als gevolg van het feit dat de autowereld op dit moment alle aandacht heeft voor elektrificatie en minder voor materiaalontwikkeling. Om effectiever te kunnen inspelen op grote R&D duurzaamheidsvraagstukken is besloten om te focussen op drie hoofdthema's: Duurzame Gebouwen, Duurzame Mobiliteit en Circulair Verpakken. De oorspronkelijke programma's Additive Manufacturing en Lightweight Automotive zijn hiervoor samengevoegd.</p> <p>In samenwerking met verschillende partners zijn diverse projecten op de rails</p>	<p>1,2 en 4</p>

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>gezet en nieuwe projecten binnengehaald (LEEF 'Lage kosten coatings voor multifunctionele Energie-efficiënte Esthetische Façades' en BRIMM 'Bright Renovatie Isolatie voor woningschil door (advanced) Materialen en Methodes'). Ook zijn er succesvolle proeven uitgevoerd op het gebied van Circular en Additive Manufacturing.</p> <p>De strategische review van TNO is afgerond en heeft een positief beeld gegeven over de ontwikkeling die BMC doormaakt. BMC heeft duidelijke plannen en een scherpe visie op de huidige situatie en toekomstige plannen en beschikt daarbij over uitstekende kennis en apparatuur. Als gevolg hiervan heeft TNO besloten zich langjarig financieel te committeren aan BMC met € 2,5 tot € 3 mln. per jaar.</p> <p>De externe review over de financiële continuïteit heeft eveneens een positieve uitslag laten zien.</p> <p><i>AMIBM</i></p> <p>De ontwikkeling van de zeven onderzoeksgroepen binnen AMIBM verloopt voorspoedig. Alle laboratoria zijn in bedrijf en de prestaties worden gemeten aan de hand van de gestelde KPI's. AMIBM heeft een belangrijke rol gespeeld in de ontwikkeling van bachelor programma "Circular Engineering" welke is gestart in UM schooljaar 2021. AMIBM-onderzoekers verzorgen een deel van het onderwijs in deze bachelor, net als in de master Biobased Materials.</p> <p>AMIBM is ook aangesloten bij de Circular Hub met als belangrijke doelstelling in 2021 (en verder) gezamenlijk op te trekken in subsidieaanvragen, o.a. in het Europese Green Deal programma. In 2021 zijn er vanuit dit collectief meerdere aanvragen ingediend en in voorbereiding.</p> <p><i>InSciTe</i></p> <p>Alle financiële middelen voor InSciTe zijn</p>	

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>toegekend en ingezet in de beoogde programma's. Daarmee zijn de doelstellingen behaald.</p> <p>Eind 2021 is het huidige InSciTe programma afgelopen, en daarom staat 2022 in het teken van de afronding. InSciTe gaat dan over naar de beheerfase. Op 31 december 2021 zijn alle experimentele werkzaamheden beëindigd en de rapportages voltooid.</p> <p>De werkzaamheden zullen vanaf 2022 veranderen. In de Stichting InSciTe zullen geen nieuwe onderzoeksprogramma's worden gerealiseerd. De Stichting InSciTe zal wel voortbestaan om uitvoering te geven aan beheer, vercommercialiseren en valoriseren van de bestaande InSciTe IP-rechten.</p> <p><i>Brightsite</i> De door PS op 29 juni 2020 besloten subsidie aan Brightsite is in maart 2021 middels een beschikking aan CSP (Chemelot Scientific Participations) B.V. uitgevoerd. De eerste voortgangsrapportage van Brightsite is met een mededeling portefeuillehouder op 24-08-2021 met uw Staten gedeeld. Verder is de subsidie van de transitiefase (onderdeel van de € 10 mln. bijdrage van de Provincie) in 2021 vastgesteld.</p>	
<p>2. Meer bedrijvigheid en open innovatie Continueren acquisitie van innovatieve bedrijven passend binnen de focus van de campus. Scouting, selectie en begeleiding van startup's. Hierover wordt in het kader van de Regeling Grote Projecten in de voortgangsrapportage van de Chemelot Campus aan PS gerapporteerd. Wat de impact van de Coronacrisis op de groei van en de bestaande bedrijvigheid op de campus zal zijn, is nog onduidelijk. Rol Provincie: <i>financier, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De Campus zet in op vestiging van innovatieve en nieuwe bedrijvigheid. Als gevolg van de Coronacrisis werd het afgelopen jaar verwacht dat er vertraging te merken zal zijn in de toename van het aantal vestigingen. Desondanks signaleert de campus dat de salespijplijn goed gevuld is en is de campus voorzichtig positief.</p> <p>Het afgelopen jaar hebben zich 3 nieuwe multinationals op de campus gevestigd, waarmee het totaal op 12 komt.</p>	<p>1,2,3 en 4</p>

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>In 2021 zijn nieuwe startups op de campus gecontracteerd. Dit brengt het totale aantal op 39.</p>	
<p>3. Hoogwaardige infrastructuur Continueren sloop- en bouwprogramma: In 2021 wordt het sloop- en bouwprogramma gecontinueerd. Het besluit tot uitbreiding van de campus naar het Noordelijk gelegen terrein en de financiering daarvan is op 3 april 2020 door PS genomen en zal de komende jaren zijn beslag vinden. In 2020/2021 zal een start gemaakt worden met de verplaatsing van de vrachtwagen ingang en de realisatie van Brighthouse 3 zal in 2021 worden afgerond. Rol Provincie: <i>financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p><i>Bouw- en sloopprogramma</i> Het door Provincie Limburg gesubsidieerde sloopprogramma is in 2021 afgerond. De komende jaren zal op basis van marktontwikkelingen gebouwd en gesloopt worden.</p> <p>Realisatie grotere bouwprojecten in 2021:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brighthouse 3 is opgeleverd op 12 juli 2021; • Nieuwe vrachtwagen ingang is opgeleverd op 22 september 2021. <p><i>Stavaza uitbreiding Noord</i> Na de oplevering van Brighthouse 3 (kantoren en laboratoria) is de voorraad van kantoor- en laboratoria in 2021 voldoende. Door de campus is in 2021 gestart met het onderzoeken van nieuwe hallenconcepten waarmee sneller kan worden ingespeeld op de behoefte.</p>	<p>1,2 en 3</p>
<p>4. Onderwijs op de campus Versterking onderwijsaanbod op de campus.</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p><i>Sciences-Versterking Natuurwetenschappen-</i> Het Sciences programma aan de UM omvat: de driejarige bachelor met een brede natuurwetenschappelijke basis (Maastricht Science Programma) en twee masters (systeembioologie en biobased materials). Het belang voor de campusontwikkeling is gelegen in de nauwe samenwerking met de onderzoeksinstituten zoals AMIBM, LINK en InSciTe en het Limburgse bedrijfsleven.</p> <p>Provinciale Staten hebben op 5 februari 2021 ingestemd met een financiële bijdrage van max. € 5 mln., de tweede tranche van de tweede fase, de zogenaamde consolidatiefase.</p>	<p>1,4.</p>

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p><i>Chemelot Innovation and Learning Labs (CHILL)</i></p> <p>CHILL biedt een innovatie leeromgeving op de Brightlands Chemelot Campus met eigen laboratoria en opschaalfaciliteiten, waar professionals uit het bedrijfsleven, studenten (HBO, MBO) en hun docenten werken aan concrete onderzoeksopdrachten. In 2021 heeft CHILL haar concept verbreed naar andere domeinen zoals de maakindustrie naast chemie en materialen en is het Brightlands Talent office opgericht. Met dit Talentoffice ontzorgt CHILL het MKB op de site met HRM vraagstukken. In juni 2021 is het CHILL Circular Space geopend (Hal 26). Dit is een opschaalfaciliteit waar studenten met thema's als duurzaamheid, circulariteit en recycling aan de slag gaan.</p> <p><i>Applied Science</i></p> <p>Onderwijskundige versterking van de opleiding Applied Science, middels inhoudelijke uitwerking van het onderwijsconcept, investering in HR-kapitaal en het versterken van de propositie van de opleiding. De praktijk- en instructielessen vinden plaats in Brighthouse 220 in compleet nieuw gerealiseerde laboratoria en instructieruimtes.</p> <p><i>Human Capital</i></p> <p>Voor de pijler Human Capital binnen de Chemelot Circular Hub werkt CHILL samen met Zuyd, Vista en UM (zie ook product 1.3.2. Onderwijs). Er staat daarmee een doorlopende leerlijn materialen. Voor het aantrekken en behoud van talent via zij-instroom trajecten onder meer in de procestechiek, heeft CHILL het Talent Office in 2021 opgericht.</p>	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1, 2,	Aantal kenniswerkers werkzaam op de	3.000	3.000	2.970	2023

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
3	Brightlands Chemelot Campus				
1, 2, 3	Totaal aantal bedrijven op de campus: ▪ Multinationals ▪ MKB/startup's	9 36	12 39	60 (totaal)	2023
1, 4	Aantal kennis- en onderwijsinstellingen	7	7	5	2023
4	Aantal studenten (MBO, HBO/WO)	1.207	1.207	1.000	2023
1, 2, 3	Oplevering Bright House 3	0	1	1	2021
1, 2, 3	Een positieve uitkomst van de strategische review TNO i.h.k.v. BMC	0	1	1	2022
1, 2, 3	Een positieve uitslag van een externe review over de financiële continuïteit van BMC	0	1	1	2022

*Peildatum eindwaarden Q3 2021

Product	1.2.2. Life Sciences Brightlands Maastricht Health Campus
Portefeuillehouder	Satijn

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Kennisinfrastructuur</p> <p>Met betrekking tot de kennisinfrastructuur op het gebied van elektronenmicroscopie en regeneratieve geneeskunde, loopt het programma Limburg Investeert in haar Kenniseconomie (LINK) door in 2021 en zal daarna bestendigd worden binnen de reguliere UM-activiteiten.</p> <p>Op 29 juni 2020 hebben Provinciale Staten besloten een subsidie van € 1,5 mln. ter beschikking te stellen voor het Kennis-As project "De Maastricht Studie 2" voor de termijn van drie jaren. Het project betreft een grootschalig bevolkingsonderzoek op het gebied van diabetes type 2 en is een vervolg op "De Maastricht Studie 1"</p> <p>Rol Provincie: <i>subsidiënt, financier</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>LINK is voortgezet en loopt conform planning. De subsidieperiode liep t/m 2020. Begin 2022 zal een eindrapportage worden opgeleverd waarna definitieve vaststelling van de subsidie plaatsvindt. De bereikte resultaten worden in de eindrapportage beschreven. Op dit moment is de eindrapportage nog niet beschikbaar.</p> <p>"De Maastricht Studie 2" (MS2) heeft door de coronacrisis in 2020 een verlate start gemaakt. In plaats van 1 april 2020 heeft de start per 1 november 2020 plaatsgevonden. In 2020 hebben 25 personen aan het onderzoek meegedaan. In de MS2 wordt sterk ingezet op vertaling van innovatieve kennis (die verkregen is door MS1) naar toepassingen voor alle Limburgers, met als doel de preventie van chronische ziekten en verbetering van</p>	1, 4, 5

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>leefstijl, sociale omgeving, kwaliteit van leven en gezondheid, om zo de weerbaarheid en zelfredzaamheid van (kwetsbare) Limburgers te vergroten. Onlangs is het Plan van Aanpak valorisatie ontvangen, zoals opgenomen als resultaatverplichting in de subsidievoorwaarde. De resultaten van 2021 worden in een voortgangsrapportage uiterlijk 1 april 2022 ter beschikking gesteld. Deze zijn op dit moment nog niet beschikbaar.</p>	
<p>2. Meer bedrijvigheid en open innovatie Vanuit de BMHC (Brightlands Maastricht Health Campus) B.V. wordt fors ingezet op campus-gerelateerde valorisatie activiteiten om de gestelde doelen te behalen, waarbij community building met kennisinstellingen en MKB-bedrijven een belangrijke voedingsbodem vormt. De BMHC B.V. zal in 2021 doorgaan met de spin-off vorming binnen de focusgebieden van de campus, ook in relatie tot en in samenwerking met alle Brightlands campussen en internationale relevante partners. Zo wordt op het gebied van regeneratieve geneeskunde samengewerkt met Brightlands Chemelot Campus en een aantal andere (nationale en regionale) overheden, universiteiten, bedrijven en gezondheidsfondsen aan de totstandkoming van het initiatief RegMed XB. Het gaat daarbij om een grootschalig Vlaams-Nederlands onderzoeks- en valorisatieprogramma op basis van een langdurig samenwerkingsprogramma. Rol Provincie: <i>partner (aandeelhouder voor 1/3 in de BMHC B.V.), financier, procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd. De resultaten van de BMHC B.V. zijn behaald, zoals aangegeven bij de prestatie-indicatoren werkgelegenheid en bedrijvigheid.</p> <p>RegMed XB is in uitvoering. Het is een internationaal toonaangevend ecosysteem initiatief in regeneratieve geneeskunde (RG). RegMed XB verbindt de RG-topclusters in Nederland (Leiden, Utrecht, Eindhoven en Maastricht) en Vlaanderen (Leuven). Het project ziet toe op het betaalbaar kunnen toepassen van regeneratieve therapieën.</p> <p>Limburgers kunnen dit op termijn merken in:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ de behandeling van hun aandoeningen; ▪ de daardoor gecreëerde werkgelegenheid in de productie van: <ul style="list-style-type: none"> ▪ de betreffende therapie; ▪ de apparaten die deze therapieën produceren. 	<p>1, 2, 3, 4, 5</p>
<p>3. Hoogwaardige infrastructuur In het kader van de gebiedsontwikkeling (getrokken door de gemeente Maastricht) wordt door UM, MUMC+, de gemeente Maastricht, MECC en de BMHC BV samengewerkt om gezamenlijk te komen tot de fysieke dimensie campusontwikkeling. Rol Provincie: <i>subsidiënt, financier</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. De planvorming rondom de openbare ruimte aan de Noorzijde (Forumplein, Joseph Bechlaan, Johan Willem Beyenlaan) is afgerond. Inzake het verbeterde MECC heeft op 20 november 2021 een open dag voor de Limburgse burgers plaatsgevonden.</p>	<p>4, 5</p>

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1, 2	Aantal nieuwe arbeidsplaatsen.	2.598	2.802	1.100	2023
2, 3	Aantal nieuwe bedrijven.	132	144	40	2023

Toelichting prestatie-indicatoren

De genoemde prestatie-indicatoren zijn ruimschoots behaald, maar worden wel nog gemonitord.

Product	1.2.3. Brightlands Greenport Campus Venlo
Portefeuillehouder	Satijn

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Kennislandschap: Ontwikkeling van de Brightlands Campus Greenport Venlo door het creëren van een samenhangend aanbod in onderwijs en onderzoek. Onder andere door het aantrekken van bedrijven en een toename van het aantal R&D-faciliteiten. Daarbij het creëren van een 'ecosysteem' op en rond de campus wat bijdraagt aan een toename van de werkgelegenheid, aantal studenten en onderzoekers die zijn verbonden aan de campus. Rol Provincie: <i>subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Om de ontwikkeling op de Brightlands Campus Greenport Venlo te stimuleren en vorm te geven zijn door de campusorganisatie (Brightlands Campus Greenport Venlo BV) diverse samenwerkingsverbanden op het gebied van kennisontwikkeling en business development in het verleden opgestart (zoals Bright 5 en BL.INC). Deze samenwerkingsverbanden zijn in 2021 doorgezet.</p> <p>In 2020 is met het Rijk overeenstemming bereikt over de Regiodeal Noord-Limburg en hebben het Rijk, Provincie Limburg en de Regio de regiodeal-overeenkomst ondertekend. Vanuit deze Regiodeal zijn in 2021 subsidies verstrekt voor de ontwikkeling van het Brightlands Future Farming Instituut, voor het inrichten van vier Fieldlabs, het programma Jeugd, Voeding & Gezondheid en het project 'voorbereiding Shared Facilities' waarin onderzocht wordt welk aanbod van Research & Development Facilities met aansluitende diensten en expertises op de campus aanwezig moet zijn om de aantrekkelijkheid van de campus als vestigingsplaats te vergroten.</p>	1

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>Echter door het uitbreken van de coronacrisis hebben veel events op de campus beperkt of geen doorgang kunnen vinden. Dit heeft gevolgen voor de snelheid waarmee door de campusorganisatie het ecosysteem op de campus kan worden opgebouwd.</p>	
<p>2. Werklandschap: Het creëren van een goed toegerust en qua organisatie en exploitatie adequaat 'werklandschap' door de uitgifte van gronden en verhuur van campus vastgoed. Rol Provincie: <i>subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Ontwikkelbedrijf De hoofddoelstelling van de gebiedsontwikkeling in Greenport Venlo is het creëren van economische activiteiten en nieuwe arbeidsplaatsen door het bieden van vestigingsmogelijkheden voor bedrijven in een aantrekkelijk ingericht en duurzaam functionerend gebied. Daarmee wordt een belangrijke impuls gegeven aan de economische ontwikkeling in de regio Venlo. Prioriteit ligt bij de nieuwvestiging van bedrijven in de sectoren agri(food)business, maakindustrie en logistiek en zowel lokaal, regionaal als (inter)nationaal. Uitgifte van percelen loopt momenteel voortvarend. In 2021 is conform prognose 62,8 hectare aan bouwkavels geleverd, hetgeen een piek is t.o.v. andere jaren. Maar gelet op het feit dat in 2020 11,8 hectare werd geleverd komt de gemiddelde gronduitgifte over de jaren 2020 en 2021 overeen met de hoeveelheden in voorgaande jaren. Verder zijn in 2021 veel verkoopovereenkomsten gesloten, waarmee de prognose is dat ook in 2022 ca. 55 hectare zal worden geleverd. De voortgang wordt via kwartaalrapportages geëvalueerd en waar nodig bijgestuurd.</p> <p>Campus Vastgoed Greenport Venlo De nieuwbouw Brighthouse en Brightworks is in 2021 afgerond. In februari 2021 is Brightworks in gebruik genomen en in september 2021 is het Brighthouse geopend. In het Brighthouse zijn eind 2021 drie bedrijven gevestigd net als in Brightworks. Op dit</p>	<p>2</p>

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>moment is 70% van de verhuurbare m2 verhuurd.</p> <p>Bij de behandeling van de begroting 2021 van Campus Vastgoed Greenport Venlo bleek dat de vennootschap een niet voorziene kapitaalbehoefte heeft als gevolg van:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ hogere onderhoudskosten dan verwacht bij start van de BV; ▪ het niet kunnen doorbelasten van servicekosten aan huurders, en; ▪ lagere huuropbrengsten dan aanvankelijk verwacht. <p>Het werd duidelijk dat het aantal te verhuren m2 de komende jaren niet voldoende zal zijn om de exploitatiekosten van de BV te kunnen financieren.</p> <p>Met de mededeling portefeuillehouder inzake 'rapportage 4e kwartaal 2020 Campus Vastgoed Greenport Venlo' (2021/8427), 30 maart 2021 en de mededeling portefeuillehouder inzake 'Campus Vastgoed Greenport Venlo' 2021/14844, 15 juni 2021 zijn uw Staten geïnformeerd over de problematiek in de BV Campus Vastgoed Greenport Venlo. In 2022 wordt een Statenvoorstel opgesteld waarin de gezamenlijke visie van de aandeelhouders m.b.t. de campusontwikkeling is opgenomen, de rol van Provincie in de campusontwikkeling wordt beschreven en uw Staten gevraagd wordt middelen beschikbaar te stellen voor de toekomstige campusontwikkeling en de additionele kapitaalbehoefte van Campus Vastgoed Greenport Venlo. Dit voorstel zal in de eerste helft van 2022 aan Provinciale Staten worden voorgelegd.</p> <p>De voortgang wordt via kwartaalrapportages geëvalueerd en waar nodig bijgestuurd.</p>	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef- waarde	Jaar
1	Toename aantal bedrijven en organisaties op de campus.	70	74	129	2023
1	Werkgelegenheid in aantal arbeidsplaatsen.	666	846	1.495	2023
1	Aantal studenten (MBO/HBO/WO)	1.124	1.169	900	2023
	University College Venlo (WO)	283	330		
	HAS hogeschool Venlo (HBO)	532	533		
	Citaverde College (MBO)	309	306		
	<i>Niveau 2</i>	58	62		
	<i>Niveau 3</i>	115	124		
	<i>Niveau 4</i>	136	120		
1	Aantal aan de campus verbonden regionale agrifoodondernemers.	875	-	1000	2023
2	Realiseren uitgifte verhuur campus vastgoed (in vierkante meters).	15.594	20.178	32.684	2023
2	Uitgifte van gronden (in hectares).	300	364	466	2034
2	Oplevering Bright House Venlo.	0	1	1	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

De prestatie indicator “*Aantal aan de campus verbonden regionale agrifoodondernemers*” wordt door de Brightlands Campus Greenport Venlo BV niet meer actief bijgehouden.

Product	1.2.4. Services & Brightlands Smart Services Campus
Portefeuillehouder	Satijn

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. In lijn met de heroriëntatie wordt in 2021 gewerkt aan het systematisch doorvoeren en uitrollen van nieuwe activiteiten. Rol Provincie: <i>subsidiënt, aandeelhouder</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Om de 'Herijking strategie' succesvol uit te kunnen voeren en daarmee de beoogde ontwikkeling van BSSC te kunnen realiseren heeft de Provincie een subsidie verstrekt aan de campusorganisatie van € 738.000, waarmee zij haar nieuwe rol als verbinder en facilitator kan realiseren. De middelen voor deze subsidie zijn begin 2021 door uw Staten ter beschikking gesteld (G-20-071).</p> <p>De campusorganisatie heeft begin 2021 een visiedocument opgesteld waarin de ambities van BSSC zijn opgenomen.</p> <p>Zie onder 2 welke activiteiten de campusorganisatie in haar nieuwe rol heeft uitgevoerd en welke resultaten daarmee zijn behaald (o.a. AI-hub, MKB lab).</p>	1, 2
<p>2. Verdere uitbouw kennisinfrastructuur. Bij de ontwikkeling en doorgroei van de kennisinfrastructuur op en rond de campus, speelt het programma Brightlands Techruption en de projecten BISS, CAROU en Expertisecentrum Digital Economy een belangrijke rol. Rol Provincie: <i>subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Begin 2021 heeft de campusorganisatie een visiedocument 2021-2025 aangereikt. Hierin is opgenomen dat in 2025 de Brightlands Smart Services Campus (BSSC):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. een campus met nationale impact is: één van de zeven nationale AI en data science hubs. In februari 2021 is bekend geworden dat in de regio Limburg de AI-hub Brightlands wordt gestart met de Brightlands Smart Services Campus in Heerlen als kern. De AI-hub Brightlands verbindt Limburgse bedrijven, kennisinstellingen en andere organisaties die werken aan artificial intelligence en data science. Tevens werkt BSSC, al onderdeel van de AI-hub, aan de oprichting van één van de eerste ELSA Labs. De bedoeling van deze labs is om te 	1, 2, 3

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>experimenteren en kennis op te doen met mensgerichte AI in een inclusieve samenleving: Ethical, Legal and Societal Aspects (ELSA). BSSC/BISS hebben met de samenwerkingspartners, een subsidieverzoek ingediend bij NWO voor een ELSA lab op het gebied van armoedebestrijding i.r.t. publieke dienstverlening en personal finance.</p> <p>2. Dé data- en AI campus is van en voor de Brightlands campussen: BSSC wil de komende jaren meer innovatie cross-overs tussen de campussen realiseren. In 2021 is een samenwerkingstraject gestart met de Brightlands Chemelot Campus rondom circulair hub en duurzaamheid. In 2022 worden verdere samenwerkingsmogelijkheden verkend, ook met andere BL-campussen.</p> <p>3. Dé plaats is voor digitalisering van het Limburgse MKB. Het blijft een uitdaging om MKB ertoe te verleiden actief te worden op het gebied van digitale innovatie. De campus wil de activiteiten voor het MKB daarom op twee manieren gaan uitbreiden:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ de inrichting van een fysiek MKB Data lab: dit zal in 2022 worden geopend; ▪ Open Innovatie Programma voor MKB. <p>De ontwikkeling en uitvoering van deze activiteiten en projecten vindt plaats in de samenwerking van de campusorganisatie met de aangesloten kennisinstellingen BISS (UM), CAROU (OU) en ECD (Zuyd HS). De kennisinstellingen participeren met kennis (onderzoek, studentprojecten opleidingen, lectoraten) en hun netwerken binnen onderwijs,</p>	

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>onderzoek(sfonds) en het bedrijfsleven.</p> <p>Belangrijke resultaten in 2021 zijn de aanvraag bij NWO voor “ELSA lab Armoedebestrijding”, de landelijke erkenning als AI hub binnen de landelijke AI coalitie, alsmede de participatie in het MKB Datalab, innovatietrajecten en events.</p> <p>Op basis van het Statenvoorstel ‘Tweede tranche subsidie kennisinfrastructuur BSSC’ hebben Provinciale Staten in april 2021 € 1.896.643 beschikbaar gesteld voor de tweede tranche subsidie kennisinfrastructuur BSSC voor de initiatieven:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Brightlands Institute Smart Society (BISS); ▪ Center for Actionable Research Open Universiteit (CAROU), en ▪ Expertise Centrum Data-intelligence (ECD). <p>Gedeputeerde Staten hebben in mei 2021 de subsidies voor deze drie projecten beschikt. Deze projecten zijn in uitvoering. Het project BISS is een project in het kader van de Kennis As. Over de KPI's wordt verantwoording afgelegd via de periodieke Voortgangsrapportages Brightlands/BSSC, en via separate voortgangsrapportages per project (voorjaar 2022).</p>	
<p>3. Meer bedrijvigheid en open innovatie. Door het, onder andere in het kader van het programma Brightlands Techruption, organiseren van events door Campus Heerlen Management & Development B.V. voor studenten van de diverse onderwijsinstellingen en voor de bewoners van de Campus ontstaat een dynamiek die voor de Campus en voor het onderwijs van belang is.</p> <p>Rol Provincie: <i>subsidiënt, aandeelhouder</i></p>	<p>Deels gerealiseerd.</p> <p>Nagenoeg het volledige jaar 2021 bleven de effecten van de coronacrisis merkbaar op de campus. Veel evenementen konden geen doorgang vinden of gingen in afgeslankte of digitale vorm door.</p> <p>Het gestelde resultaat ‘aantal bezoekers van events op de campus’ is door de ingestelde corona maatregelen niet gerealiseerd. De (financieel) nadelige gevolgen van de coronacrisis voor CM&D BV zijn beheersbaar gebleven.</p>	<p>1, 3</p>

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>Ook bezinnen bedrijven zich op hun huisvestingsstrategie (zie ook 4).</p> <p>In het innovatie programma Techruption zijn gedurende 2021 verschillende 'use-cases' afgerond en nieuwe use-cases opgestart met deelnemers zoals Rabobank, Dela, CBS.</p> <p>Voor de AI-hub is een propositiedocument afgerond, een document waarin bijdragen van meer dan 20 organisaties zijn opgenomen. Tevens is gestart met de ontwikkeling van de proposities FinTech, Gebouwde Omgeving en Ed Tech.</p>	
4. Infrastructuur/huisvesting. De inspanningen zijn erop gericht om te komen tot volledige verhuur van het campusgebouw en daarmee tot een sluitende exploitatie van Campus Heerlen Huisvesting B.V. Rol Provincie: <i>financier, aandeelhouder, bestuurder</i>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Een aantal bedrijven bezinnen zich op hun huisvestingsstrategie. Twee grote huurders hebben in 2021 aangegeven per 1 juli 2022 terug te gaan in het aantal gehuurde m2. Eind 2021 zijn met 2 nieuwe partijen huurcontracten afgesloten die zich begin/ medio 2022 op de campus zullen vestigen.</p>	1

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streefwaarde	Jaar
1,2, 3	Aantal bewoners op de campus (bestaande uit: grote bedrijven en organisaties, MKB, Kennisinstellingen en Startups).	42	38*	43	2021
1,2, 3	Aantal campus partners, niet bewoner.	32	32*	37	2021
1,2, 3	Aantal medewerkers bij bewoners.	857	800*	800	2021
1,2, 3	Aantal bezoekers van events op de campus.	5.760	383*	3.000	2021
4	% verhuurd van totale gebouw, incl. meters van CMD.	85%	85%*	75%	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

* = de cijfers opgenomen in de kolom 'eindwaarde per 31-12-2021' zijn de cijfers zoals bekend per 1 juli 2021. De resultaten per eind 2021 zijn nog niet bekend en zullen pas later in 2022 opgenomen worden in de Brightlands rapportage.

Product

1.2.5. Logistiek

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Doorontwikkeling van het Brightlands Institute for Supply Chain Innovation. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd. In maart 2021 heeft BISC I een subsidiebeschikking ontvangen van € 1,5 mln. voor de periode van 1 januari 2021 t/m 31 december 2024. Met een mededeling portefeuillehouder van 9 maart 2023 zijn uw Staten hierover geïnformeerd. Verder heeft BISC I in het kader van de Investeringsagenda Noord Limburg een bijdrage van € 400.000 ontvangen voor een project dat zich specifiek richt op veerkrachtige toeleveringsketens in de agro-food en de logistieke sector in de regio Venlo.</p>	1, 5

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef- waarde	Jaar
1	Goedgekeurd projectplan voor het Brightlands Institute for Supply Chain Innovation.	0	1	1	2021

Product	1.2.6. Industrie
----------------	------------------

Portefeuillehouder	Satijn
---------------------------	--------

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Veiligheid De veiligheidsvisie (conform mededeling portefeuillehouder van 18 december 2019) is tot stand gekomen in samenwerking met de gemeenten Sittard-Geleen, Stein en Beek, de Veiligheidsregio Zuid-Limburg en de RUD Zuid-Limburg. De gezamenlijk onderschreven ambitie is het creëren van een veilige leefomgeving op en rondom de site Chemelot, door het beschermen van de fysieke leefomgeving en omgevingskwaliteit tegen een ongewoon ongeval op de site Chemelot. Met de inzet van de betrokken partijen wordt gewerkt aan verbeteringen op de volgende hoofddoelstellingen:</p> <p>1. het (verder) reduceren van bestaande risico's binnen en buiten de inrichting;</p>	<p>Deels gerealiseerd. Als uitvloeisel van de 'Veiligheidsvisie Chemelot e.o.' heeft een onafhankelijke Technische VeiligheidsCommissie (TVC) op 30 juli 2021 haar adviesrapport 'Veiligheid in samenwerking' aangeboden aan het Bestuurlijk Overleg Veiligheid. In haar advies doet de TVC een aantal aanbevelingen. Zie tevens de mededeling portefeuillehouder van 10 november 2021 (DOC-00191043). Bestuurlijk is afgesproken de aanbevelingen van een nadere inhoudelijke verdieping te voorzien. Deze inhoudelijke verdieping vormt de basis voor een integrale bestuurlijke afweging betreffende de diverse aanbevelingen. Op haar beurt vormt deze</p>	1

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>2. het verantwoord combineren van risicovolle activiteiten;</p> <p>3. het treffen van (aanvullende) maatregelen in de omgeving van de risicovolle activiteit;</p> <p>4. het continu verbeteren van de beheersbaarheid van de risico's.</p> <p>Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i></p>	<p>afweging de basis voor een af te sluiten convenant. Er wordt naar gestreefd dit convenant in Q2 2022 ter bestuurlijke behandeling aan te bieden.</p>	
<p>2. Strategische Gebiedsvisie Chemelot</p> <p>De Strategische Gebiedsvisie Chemelot biedt een integraal ruimtelijk perspectief voor het gebied rondom Chemelot en is richtinggevend voor de toekomstige ontwikkeling van de kernwaarden: een veilige en leefbare (woon)omgeving in een waardevol landschap, Chemelot als economische motor, een goede multimodale bereikbaarheid, duurzame ontwikkeling en aandacht voor de cultuurhistorie en identiteit van het gebied.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De Strategische Gebiedsvisie omgeving Chemelot heeft tot doel het verbeteren van de kwaliteit van de omgeving van Chemelot in de periode tot 2050 om zo een juiste balans tussen Chemelot en haar omgeving te realiseren door de circulaire transitie van Chemelot te verbinden met de versterking van de brede welvaart van de regio. Deze visie is eind 2021 opgeleverd en ter informatie op 10 november 2021 aangeboden aan Provinciale Staten (DOC-120904). De gebiedsvisie is tot stand gekomen in een intensief participatief proces waarin alle betrokken partijen in het gebied meegedacht hebben. Naast het directe opdrachtgeverschap van gemeenten Sittard-Geleen en Stein, Provincie Limburg, Chemelot, Brightlands Chemelot Campus en DSM, zijn door middel van verschillende dialogosessies de bredere groep van belanghebbenden (omwonenden, belangengroepen, bedrijven en overheden) actief betrokken.</p>	2
<p>3. Verduurzaming Chemelot</p> <p>Er wordt gewerkt aan het doel de meest competitieve, veilige en duurzame industriële site van West-Europa te worden. Om te kunnen voldoen aan het Klimaatakkoord heeft Chemelot en de regio de propositie opgesteld om de European Circular Hub te ontwikkelen, binnen het kader van het Rijksinitiatief van InterBestuurlijke Proeftuinen (IBP). Hierbij wordt gestreefd naar een klimaatneutrale site, waarbij fossiele grondstoffen worden vervangen door groene grondstoffen of hergebruikte materialen, en fossiele energiebronnen worden vervangen door duurzame bronnen (elektriciteit).</p> <p>Rol Provincie: <i>toetser, ondersteuner, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd</p> <p>De Chemelot Circular Hub (CCH) is een brede alliantie van relevante vertegenwoordigers uit de triple helix (overheid, kennisinstellingen en bedrijfsleven). Dit jaar is de kwartiermakersfase afgerond waarbij een Circulaire Economie Actie Plan (CEAP 1.0) is opgesteld. Deze CEAP 1.0 kent doelen op het gebied van transitie van gebruik van grondstoffen en energie (naar circulariteit) en reductie van uitstoot van broeikasgassen en is gestoeld op vier pijlers waarin innovatie, human capital, infrastructuur en samenleving centraal</p>	3

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>staan. Tevens hebben de samenwerkende partijen afspraken gemaakt over de wijze waarop ze hier qua samenwerking, governance en communicatie uitvoering aan willen geven en zijn de eerste proposities ontwikkeld.</p> <p>Deze afspraken zijn in de vorm van een versnellingsakkoord CCH door de partijen bekrachtigd op 16 december 2021 (zie ook mededeling portefeuillehouder dd. 17-12-2021, DOC-00206374). Wij hebben de kwartiermakersfase samen met de gemeente Sittard-Geleen ondersteund en gefaciliteerd. De CEAP en het daar onderliggende samenwerkingsnetwerk CCH vormen tevens een krachtige basis voor proposities voor nationale en Europese middelen die voor de energie- en grondstoffen/ circulariteitstransitie beschikbaar ontsloten kunnen worden.</p>	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef- waarde	Jaar
1	▪ Het bovenwettelijk veiligheidskader is opgeleverd door de Technische Veiligheids Commissie.	0	1	1	2021
	▪ Het plan van aanpak 'Samen communiceren' is in uitvoering ter verbetering van de communicatie met de omgeving.	0	1	1	
	▪ De rol van CSP wordt versterkt door:				
	▪ het kader over het toepassen van de volmacht en de stappen hierin (is door CSP ontwikkeld);	0	0	1	2021
	▪ het systeem, waarbij site-breed van elkaar geleerd wordt, is geïmplementeerd waardoor herhaling van incidenten sterk verminderd wordt.	0	1	1	2021
	▪ De aandachtsgebieden zijn aangewezen en uitgewerkt ten behoeve van het vast te leggen omgevingsdeelplan Chemelot door de lokale overheden.	0	0	1	2022
2	Strategische gebiedsvisie is opgesteld.	0	1	1	2021
3	Propositie European Circular Hub en lobbyagenda is ontwikkeld en in uitvoering.	0	1	1	2021

Product	1.2.7. Toerisme en recreatie
Portefeuillehouder	Satijn

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Innovatie in de vrijetijdssector is gestimuleerd met het ondersteuningsprogramma van het LIOF en eventuele andere programma's van het Rijk. Rol Provincie: <i>subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd. In februari 2021 is het programma LimburgToerisme gestart. Er zijn vouchers en innovatiesubsidies verstrekt om innovatieve ideeën verder uit te werken. Daarnaast zijn er masterclasses georganiseerd over het verbeteren van het businessmodel, digitalisering en energiemaatregelen. Voor dat laatste wordt gewezen op de energiescanregeling van het Rijk.</p>	4, 5
<p>2. Ondernemers in de verblijfsrecreatiesector hebben ondersteuning gekregen om de vitaliteit van hun bedrijf te vergroten. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd. Een zgn. vitaliteitsmanager heeft diverse verblijfsrecreatieve ondernemingen geadviseerd over mogelijkheden om het bedrijf kwalitatief te versterken. De Provincie heeft de gemeenten een subsidie verstrekt voor de inhuur van de vitaliteitsmanager. Er heeft een positieve evaluatie van het project plaats gevonden in Noord-Limburg en het project wordt in de vorm van een regiodeal voortgezet in Noord-Limburg. Hierbij komt het accent meer te liggen op de veiligheid van vakantieparken. In Zuid-Limburg heeft het project enige vertraging opgelopen doordat bedrijfsbezoeken door de coronacrisis zijn uitgesteld.</p>	4
<p>3. Overleg met stakeholders en monitoring van de uitvoering van de toeristische campagne "inLimburg" Rol Provincie: <i>procesmanager, opdrachtgever, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. Eind 2021 is opdracht verstrekt aan de Samenwerkende VVV's Limburg om "InLimburg" uit te voeren in de periode van 1 januari 2022 tot 1 juli 2023.</p>	4
<p>4. De wandel- en fietsroutestructuur is verder uitgebouwd. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd. Er zijn enkele mountainbike-routes in Zuid-Limburg aangelegd; ook zijn het ruiter- en mennetwerk Noord-Limburg en de wandelroute Via Belgica gerealiseerd. Daarnaast is met een financiële bijdrage het startsein gegeven voor de realisatie van het wandelknooppunten-netwerk in Zuid-Limburg.</p>	4, 5

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef- waarde	Jaar
1	Aantal bedrijven dat deelneemt aan het LIOF innovatieprogramma.	0	37	25	2021
2	Evaluatie van project vitaliteit verblijfsrecreatie.	0	1	1	2021
2	Aantal bedrijven die ondersteuning hebben gekregen bij het maken van een plan van aanpak om de vitaliteit van hun bedrijf te vergroten.	0	40	40	2021
3	Deelname aan onderzoek van de Landelijke data-alliantie.	0	3	2	2021
4	Aantal ondersteunde bovenlokale wandel- en fietsroutes.	2	7	4	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

37 ondernemers hebben een voucher of een innovatiesubsidie ontvangen; daarnaast hebben enkele tientallen bedrijven deelgenomen aan online workshops van LIOF over maken van bedrijfsplannen, digitalisering en energiebesparing.

Van de 40 ondersteunde verblijfsrecreatieve bedrijven lagen er 30 in Noord-Limburg, 2 in Midden-Limburg en 8 in Zuid-Limburg.

In het kader van de Landelijke Data Alliantie neemt Limburg in 2021 en 2022 deel aan drie landelijke onderzoeken: "Inkomend toerisme (CBS)", "Inkomend Dagtoerisme (NBTC)" en "Vakanties en dagtochten (CBS)".

In 2021 hebben we onderhoud, beheer en promotie van in Limburg gelegen lange afstandsfietspaden (door het Landelijk Fietsplatform) en lange afstandswandelpaden en streekpaden (door Wandelnet) ondersteund. In dit jaar zijn een ruit- en mennetwerk, drie mountainbikeroutes en 1 wandelroute gerealiseerd. Daarnaast zijn voor de uitvoering van het project Knopen Lopen Zuid-Limburg en het Limburgse deel van de Hiking Trail Liberation route Europese provinciale subsidies beschikbaar gesteld.

Product	1.2.8. Innovatieve landbouw
Portefeuillehouder	Roefs

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
1. Rollende uitvoeringsagenda 'Koers naar de Toekomst'. Rol Provincie: <i>procesmanager, bevoegd gezag, subsidiënt, financier, partner</i>	Gerealiseerd. In september 2021 is de tweede rollende uitvoeringsagenda aan PS verstuurd.	5
2. Ondersteuning projectinitiatieven (missiegedreven innoveren, circulair produceren, sterker in de marktketen en grensoverschrijdend verbinden). Rol Provincie: <i>toetser, ondersteuner, procesmanager, bevoegd gezag, subsidiënt, financier, partner</i>	Gerealiseerd. Projectinitiatieven zijn binnen verschillende regelingen ondersteund. Onder andere de volgende regelingen: POP3+, Economie en Concurrentiekracht, LIOF, IBP ZoZ, Regiodeal en Investeringsagenda Noord-Limburg, zijn diverse projecten ondersteund.	1,3,4,5
3. Ondersteuning/coaching individuele agrifood ondernemers bij maken van bedrijfskeuzes en vraagarticulatie (in relatie tot maatschappelijke opgaven). Rol Provincie: <i>toetser, ondersteuner, procesmanager, bevoegd gezag, subsidiënt, financier, partner</i>	Gerealiseerd. Ondersteuning van individuele ondernemers heeft vorm gekregen onder andere door o.a. coaching door LIOF, Keukentafelgesprekken, Dutch Dairy Challenge en de investeringstafels.	1,3,5
4. Doorontwikkeling agrofood community als thuisbasis voor Limburgse agrifood ondernemers die met de maatschappelijke opgaven aan de slag gaan. Rol Provincie: <i>toetser, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, partner</i>	Gerealiseerd. De agrofood community die op het platform Kiempunt was ontwikkeld wordt op dit moment overgezet naar Shift Limburg. Daarnaast is er gestart met een Whatsapp verzendlijst met inmiddels 150 geabonneerden.	5

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef- waarde	Jaar
1	Het opstellen van Jaarlijkse rollende uitvoeringsagenda Koers naar de Toekomst.	0	2	3	2023
2	Aantal ondersteunde projectinitiatieven.	130	193	300	2023
3	Aantal ondersteunde/gecoachte ondernemers bij het maken van bedrijfskeuzes en vraagarticulatie.	215	349	800	2023
4	Aantal Limburgse agrifood ondernemers actief betrokken bij agrofood community.	1.530	1.749	1.600	2023

Product	1.2.9. Regiodeal Noord-Limburg
Portefeuillehouder	Van Toorenborg

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Als partner in de Regiodeal in nauw bestuurlijk en ambtelijk overleg met de Regio Noord-Limburg (ondersteund door het Regiobureau) de voortgang bewaken in de uitvoering van de 'eerste tranche' van achttien Regiodeal-projecten en het behalen van de gestelde resultaatafspraken per thema zoals vastgelegd in de Regiodeal-overeenkomst.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Na besluitvorming hebben totaal 19 projecten binnen de 1^e tranche een subsidiebeschikking ontvangen. Een eerste voortgangs- en monitoringsrapportage is aan het Rijk aangeboden en akkoord bevonden. Over een 2^e tranche projecten heeft in november 2021 bestuurlijke besluitvorming plaatsgevonden over 19 nieuwe projecten.</p>	5
<p>2. Zorgdragen in nauw overleg met de Regio Noord-Limburg voor de jaarlijkse inhoudelijke en financiële voortgangsrapportages van de Regiodeal richting Rijksoverheid, Provinciale Staten en Raden. De Provincie vervult daarin de rol van 'kassier' en zorgt voor de administratief-financiële ondersteuning.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner, procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Rol van kassier is ingevuld middels het verstrekken van de subsidiebeschikkingen 1^e tranche, voortgangs- en monitoringsrapportage zijn gezamenlijk door regio en Provincie opgesteld en voorgelegd aan het Rijk en akkoord bevonden. Met de besluitvorming over 19 projecten in de 2^e tranche worden alle publieke cofinancieringsmiddelen ingezet (€ 35 mln. waarvan € 17,5 mln. Rijk, € 8,75 mln. Provincie en € 8,75 mln. Regio N-L)</p>	5
<p>3. Het mede met de Regio Noord-Limburg zorgdragen voor versterking van de financiële impact van de Regiodeal (hefboomwerking), door voor de projecten ook investeringen van andere overheden, semi-publieke partijen en private partners uit te lokken.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Ten behoeve van de uitvoering van de projecten binnen de 1^e en 2^e tranche Regio Deal wordt door onder andere de kennis/onderwijsinstellingen (zoals UM, Gilde en Fontys), grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden en private partijen (zoals Kipster) op de Campus BCGV financieel bijgedragen.</p>	5
<p>4. Het mede met de Regio Noord-Limburg zorgdragen voor een selectie van projecten voor de 2e en laatste tranche van Regiodeal.</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De 2^e tranche is formeel in alle colleges van B&W en GS op of rond 30 november 2021 vastgesteld.</p>	5
<p>5. Er wordt zorggedragen, in nauw overleg met de Regio Noord-Limburg, voor een eindevaluatie van de Regiodeal Noord-Limburg uiterlijk 1 september 2024.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner, procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Inhoudelijke en financiële voortgang projecten wordt gezamenlijk door regio en provincie gemonitord.</p>	5

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef- waarde	Jaar
1, 2	Opstellen van een jaarlijkse voortgangsrapportage voor Rijk, Provinciale Staten en Raden in nauwe samenwerking met de Regio Noord-Limburg.	0	1	3	2021-2023
3	Selectie van een 2e en laatste tranche aan Regiodeal-projecten in 2021 waarvan de Rijksbijdrage via een Specifieke Uitkering aan de Provincie wordt uitgekeerd.	1	2	2	2021
4	Financiële multiplier op de Provinciale bijdrage.	9,6	-	8,0	2021
5	Opstellen van eindevaluatie uiterlijk 1 september 2024 voor Rijk, Provinciale Staten en Raden in nauwe samenwerking met de Regio Noord-Limburg.	0	0	1	2024

Toelichting prestatie-indicatoren

4 De hoogte van de daadwerkelijk gerealiseerde financiële multiplier (bijdrage van derden boven op de publieke cofinanciering) kan pas worden bepaald nadat de eerste voortgangsrapportages zijn ingediend of een project is afgerond. Subsidiëring van de projecten in de 1^e tranche heeft in de periode mei-september 2021 plaatsgevonden, waardoor er nog geen input is t.a.v. de (financiële) voortgang. Voor de 2^e tranche heeft eind november 2021 de besluitvorming plaatsgevonden. De beschikkingen van de 2^e tranche worden in 2022 afgegeven.

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 1.2	Begroting 2021			Realisatie 2021	Verschil begroting/realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Innovatiekracht						
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
1.2.1. Chemie en Materialen Brightlands Chemelot Campus	1.332	4.513	5.845	5.663	182	V
1.2.2. Life Sciences Brightlands Maastricht Health Campus	500	142	642	504	137	V
1.2.3. Brightlands Greenport Campus Venlo	844	3.925	4.769	8.921	-4.152	N
1.2.4. Services & Brightlands Smart Services Campus	400	2.399	2.799	2.799	0	-
1.2.5. Logistiek	0	632	632	362	270	V
1.2.6. Industrie	2.000	1.007	3.007	2.896	111	V
1.2.7. Toerisme en recreatie	1.475	1.736	3.211	1.501	1.711	V
1.2.8 Innovatieve landbouw	2.857	971	3.828	2.514	1.314	V
1.2.9. Regiodeal Noord-Limburg	0	5.244	5.244	4.567	677	V
	9.408	20.569	29.977	29.727	250	V
<i>Personele lasten</i>	2.933	69	3.002	2.877	124	
<i>Kapitaallasten</i>	94	0	94	9.907	-9.814	
Totaal lasten	12.435	20.638	33.072	42.512	-9.440	N
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
1.2.1. Chemie en Materialen Brightlands Chemelot Campus	2.600	-880	1.720	2.496	-776	V
1.2.2. Life Sciences Brightlands Maastricht Health Campus	0	55	55	41	13	N
1.2.3. Brightlands Greenport Campus Venlo	0	544	544	3.440	-2.896	V
1.2.6. Industrie	0	131	131	76	55	N
1.2.8 Innovatieve landbouw	0	219	219	179	40	N
1.2.9. Regiodeal Noord-Limburg	0	3.964	3.964	3.444	520	N
Totaal baten	2.600	4.033	6.633	9.677	-3.044	V
Totaal saldo van baten en lasten	-9.835	-16.604	-26.439	-32.835	6.396	N
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Risicoreserve financieel instrumentarium SiS	4.595	1.800	6.395	6.395	0	
Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	0	50	50	50	0	
Totaal toevoegingen	4.595	1.850	6.445	6.445	0	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Reserve Campusorganisatie Chemelot	750	0	750	750	0	
Immunisatiereserve	1.889	2.266	4.154	1.888	2.266	
Risicoreserve financieel instrumentarium SiS	0	0	0	14.507	-14.507	
Totaal onttrekkingen	2.639	2.266	4.904	17.145	-12.241	
Saldo mutatie reserves	-1.956	416	-1.541	10.701	-12.241	
Resultaat	-11.791	-16.189	-27.979	-22.134	-5.845	V

Financiële toelichting

Van begrotingsprogramma 1.2. Investeringsklimaat resteert een voordelig resultaat van € 5,85 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 0,98 mln. voordeliger dan geraamd. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

1.2.1 Chemie en materialen Brightlands Chemelot Campus

Het voordelige budgetverschil van de reguliere middelen bedraagt € 0,96 mln., bestaande uit € 0,18 mln. voordeel lasten en € 0,78 mln. voordeel baten. Dit verschil wordt met name veroorzaakt doordat:

- in de 2e Afwijkingenrapportage 2021 (PS 5-11-2021) is voor het programma Brightlands Chemelot Campus onderdeel Chemelot Scientific Participations B.V. € 0,66 mln. (€ 165.000 per jaar) procesmiddelen beschikbaar gesteld voor de periode 2021-2024. Per abuis is de verkeerde periode aangegeven. Het tekort in de procesmiddelen ontstaat na 2021 en moet 2022-2025 zijn. Derhalve wordt de in 2021 opgenomen € 0,17 mln. overgeboekt naar 2025;

- de dividenduitkering 2021 van Chemelot Participaties B.V. van € 0,77 mln. niet was voorzien in de begroting 2021 en deze valt vrij ten gunste van het Jaarrekeningsresultaat 2021.

1.2.2 Life sciences Brightlands Maastricht health Campus

Het budgetverschil van de reguliere middelen bedraagt € 0,12 mln. voordelig, bestaande uit afgerond € 0,14 mln. voordeel lasten en € 0,01 mln. nadeel lasten. Dit verschil wordt veroorzaakt doordat de gereserveerde middelen voor het Interregproject Medtech4Europe niet volledig zijn benut c.q. geëffectueerd in 2021. Het project heeft een looptijd tot 1-10-2022 en de niet benutte middelen worden derhalve overgeboekt naar 2022.

1.2.3. Brightlands Greenport Campus Venlo

Het budgetverschil van de reguliere middelen is per saldo € 1,26 mln. voordelig, bestaande uit € 4,15 mln. nadeel lasten en € 2,90 mln. voordeel baten. De belangrijkste verschillen worden hieronder nader toegelicht:

University College

Voor het project University College is in 2021 € 3,04 mln. gereserveerd. Het project heeft een looptijd t/m 2024. De afrekening van de uitvoering van de jaarplannen 2020 en 2021 wordt in 2022 verwacht. Derhalve wordt voorgesteld om deze middelen inclusief de dekking vanuit de Immunisatiereserve van € 2,27 mln. over te hevelen naar 2022.

Beleidskader 'Koers naar de Toekomst'

De besteding van het beleidskader Limburgse Landbouw en Agrifoodsector 'Koers naar de Toekomst' lijn missiegedreven innoveren, onderdeel Campus is € 0,24 mln. lager dan voorzien 2021. Voor de uitvoering van dit kader zijn indicatieve bedragen opgenomen in de begroting en deze dienen beschikbaar te blijven voor de uitvoering van het beleidskader, zodat de doelen c.q. resultaten zoals benoemd in het beleidskader behaald kunnen worden. Dit restant wordt in 2022 onder andere ingezet voor de Investeringsagenda Noord-Limburg (eerste projectenveloppe GS 23-11-2021).

Dividenduitkering

De dividenduitkering 2020 van Campus Vastgoed Greenport Venlo C.V. van € 0,16 mln. was niet voorzien in de begroting 2021 en valt vrij ten gunste van het Jaarrekeningsresultaat 2021.

Voorzieningen

Bij de voorzieningen met betrekking tot de financieel vaste activa is enerzijds € 7,43 mln. toegevoegd t.b.v. deelnemingen, anderzijds valt € 2,74 mln. vrij van de voorziening rondom Campus Vastgoed GPV.

1.2.5 Logistiek

Het budgetverschil van de reguliere middelen bedraagt € 0,27 mln. voordeel. Dit verschil wordt veroorzaakt doordat het MKB innovatieprogramma LIOF Logistiek (maakt onderdeel uit van het Missiegedreven Economisch Beleidskader) niet zoals verwacht in 2021 is afgerond. De financiële afrekening hiervan wordt in 2022 verwacht. Derhalve wordt dit restant budget overgeheveld naar 2022.

1.2.6 Industrie

Het budgetverschil van de reguliere middelen bedraagt € 0,06 mln. voordeel, bestaande uit € 0,11 mln. voordeel lasten en € 0,06 mln. nadeel baten. De belangrijkste verschillen worden hieronder nader toegelicht:

Chemelot 2025

In de Herfstbrief 2019 (PS 4-10-2019) en Eindejaarsbijstelling 2019 (PS 13-12-2019) zijn procesmiddelen beschikbaar gesteld, onder andere voor het opstellen van een omgevingsplandeel Chemelot, gebiedsvisie omgeving Chemelot, governance Chemelot, verduurzaming Chemelot etc. De gebiedsvisie Chemelot is opgesteld. Alleen de bijdrage van de externe partijen dient nog in 2022 afgerekend te worden. Hiervoor was € 0,02 mln. voorzien in 2021.

Technische VeiligheidsCommissie

In september 2020 hebben provincie Limburg en de gemeente Sittard-Geleen, Beek en Stein opdracht gegeven voor het instellen van een Technische VeiligheidsCommissie. Deze opdracht is afgerond met het rapport 'Veiligheid in samenwerking'. De Provincie heeft de kosten van deze commissie voorgefinancierd en in 2021 afgerekend met de gemeenten. Op basis van de werkelijke kosten is de bijdrage van de gemeenten € 0,04 mln. lager dan aanvankelijk was voorzien. Voor een aantal aanbevelingen in het rapport is een inhoudelijke verdieping noodzakelijk (mededeling portefeuillehouder van 10-11-2021). Deze inhoudelijke verdieping wordt momenteel nader uitgewerkt en loopt door naar 2022. Derhalve wordt voorgesteld om het restant budget van € 0,07 mln. over te boeken naar 2022.

1.2.7 Toerisme en recreatie

Het voordelige budgetverschil in de reguliere middelen van dit product bedraagt € 1,71 mln. De gereserveerde middelen voor de uitvoering van het Missiegedreven Economisch Beleidskader onderdeel Toerisme en Recreatie zijn in 2021 niet volledig benut. Voor de uitvoering van dit beleidskader zijn indicatieve bedragen opgenomen in de begroting en deze dienen beschikbaar te blijven voor de uitvoering van het beleidskader, zodat de doelen c.q. resultaten zoals benoemd in het beleidskader behaald kunnen worden. Dit restant wordt in 2022 onder andere ingezet voor de Investeringsagenda Noord-Limburg (eerste en tweede projectenveloppe) (GS 23-11-2021 en 30-11-2021) en wordt derhalve overgeboekt naar 2022.

1.2.8. Innovatieve landbouw

Het voordelig budgetverschil van dit product bedraagt € 1,27 mln. (€ 1,31 voordeel lasten en € 0,04 mln. nadeel baten). De belangrijkste verschillen worden hieronder nader toegelicht:
Beleidskader 'Koers naar de Toekomst'

De gereserveerde middelen voor de uitvoering van het beleidskader Landbouw en Agrifoodsector "Koers naar de Toekomst" zijn niet volledig benut in 2021 (€ 0,48 mln.). Voor de uitvoering van dit beleidskader zijn indicatieve bedragen opgenomen in de begroting en zij dienen beschikbaar te blijven voor de uitvoering van dit beleidskader. Deze worden in 2022 onder andere ingezet voor de investeringsagenda Noord-Limburg (eerste en tweede projectenveloppe) (GS 23-11-2021 en 30-11-2021) en de tweede tranche regiodeal Noord-Limburg (GS 30-11-2021). Derhalve worden deze overgeheveld naar 2022.

POP3

Binnen het Plattelandsontwikkelingsprogramma 3 (POP 3) 2014-2020 is in 2021 een onderbesteding van € 0,58 mln. Er is een uitvoeringsconvenant en aansturingsprotocol Plattelandsontwikkelingsprogramma 3 (POP3) 2014-2020 door GS getekend (GS 16-12-2014). Hierin zijn afspraken gemaakt tussen het ministerie van Economische Zaken en de provincies over de uitvoering van POP3. Voor de uitvoering van deze regeling liepen (m.b.t. de beoordeling van aanvragen) in 2021 enkele bewaar- en beroepsprocedures bij de rechtbank. Voor één casus is beroep ingesteld tegen de beslissing op bezwaar van de rechtbank bij de Raad van State. De maximale aanspraak op deze regeling bedraagt € 0,25 mln. Derhalve wordt dit bedrag overgeheveld naar 2022, zodat in 2022 (afhankelijk van de uitspraak van de

Raad van State) aan een eventuele verplichting voldaan kan worden. De overige middelen van de onderbesteding vallen vrij ten gunste van het Jaarrekeningresultaat 2021.

IBP Zuidelijke Zandgronden

In de programmabegroting 2021 is op het product 1.2.8. Innovatieve Landbouw € 0,20 mln. gereserveerd voor het Interbestuurlijk Programma (IBP) Zuidoostelijke Zandgronden. Dit IBP is tot stand gekomen door samenwerking met de Provincie Noord-Brabant, het Ministerie van LNV en Provincie Limburg waarvan de Provincie Noord-Brabant penvoerder is. Het programma is gestart in 2020 en is inmiddels afgerond waaronder een aantal Limburgse projecten/proeftuinen. De financiële afwikkeling hiervan zal in 2022 plaatsvinden en derhalve worden de hiervoor gereserveerde middelen overgeboekt naar 2022.

1.2.9 Regiodeal Noord-Limburg

Het voordelig budgetverschil van dit product bedraagt per saldo € 0,16 mln. (€ 0,68 mln. voordelig saldo lasten en € 0,52 mln. nadelig saldo baten). Dit voordelig verschil wordt veroorzaakt doordat de fasering van het project Ontwikkeling 4 Fieldlabs (PS 18-6-2021) over de jaren 2021-2023 inclusief de dekking (bijdrage van het Rijk en de regio Venlo) is aangepast. Fontys Hogescholen is penvoerder van dit project. Op basis van de liquiditeitsprognose, die eind 2021 door Fontys Hogescholen is aangeleverd, wordt de fasering van de subsidiebeschikking overeenkomstig aangepast. Derhalve wordt voorgesteld dit bedrag over te hevelen naar 2022 en 2023 middels de egaliseringsreserve subsidieverantwoording.

De inzet van de risicoreserve financieel instrumentarium SIS heeft betrekking op afdekking van afwaarderingen (zie kapitaallasten) en treffen van voorzieningen binnen de financieel vaste activa. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar deel 2, de jaarrekening.

Verbonden partijen

De hieronder genoemde verbonden partijen dragen bij aan de doelen van programma 1.2. Innovatiekracht. Deze verbonden partijen vormen de spil in het topsectorenbeleid.

De Chemelot entiteiten beogen een versterking van de sector Chemie en materialen door de investeringen in vastgoed en innovatie ontwikkelingen op de campus. MHC B.V. zet in op de doorontwikkeling van de sector life sciences. Greenport Venlo in samenhang met het plan van aanpak GPV versterkt de sector Tuinbouw en Agrofood. De entiteiten CMD en CHV focussen gezamenlijk met het instituut BISS op de sector Smart Services.

Zie voor nadere informatie de paragraaf Verbonden partijen.

De hieronder genoemde verbonden partijen dragen bij aan de doelen van programma 1.2. Innovatiekracht.

1.3. Onderwijs en arbeidsmarkt

Dit onderdeel van de programmabegroting richt zich op de uitwerking van de drie doelen van het thema “Talent” van het Missiegedreven Economisch Beleidskader (MEB), namelijk kwalitatief goed, breed en toekomstbestendig onderwijs (MEB, onderdeel 3.3.4.1), een veerkrachtige en wendbare Limburgse beroepsbevolking door leven lang ontwikkelen (MEB, onderdeel 3.3.4.2) en economische aantrekkelijkheid door een sterk ecosysteem (MEB, onderdeel 3.3.4.3). Daarnaast wordt vanuit dit thema de relatie gelegd met het Uitvoeringskader Sociale Agenda waarbij nadrukkelijk de verbinding wordt aangegaan met programmalijn 2 “Kans op ontwikkeling en werk”.

Het beschikbaar hebben van voldoende, juist geschoolde en wendbare werknemers (het menselijk kapitaal, talent) is een noodzakelijke voorwaarde voor de sterke economische regio die Limburg wil zijn. De huidige situatie heeft een grote impact op de beroepsbevolking, op korte en lange termijn. De impact verschilt sterk per sector. De effecten op lange termijn zijn nog onzeker, maar zal zeker in een aantal sectoren groot zijn.

Los van de huidige situatie krijgen werkenden, werkzoekenden en werkgevers te maken met steeds snellere veranderingen (transities), zoals digitalisering, toepassing van (digitale) technologie en flexibilisering van de arbeidsmarkt, waardoor bestaande banen veranderen of verdwijnen maar ook nieuwe banen ontstaan. Tegelijkertijd beschikt Limburg nog over een stevig onbenut arbeidspotentieel, waarbij een te grote groep Limburgers nog langs de kant staat. We willen vanuit economisch en maatschappelijk perspectief een samenleving bereiken waarin iedereen meedoet, ertoe doet en zoveel mogelijk gelijke kansen binnen het onderwijs en op de arbeidsmarkt krijgt.

Het MEB benoemt dat de Provincie Limburg gaat voor een Limburg waar goed opgeleide vakmensen en kenniswerkers aanwezig zijn, ondersteund door een kwalitatief goed, breed en toekomstbestendig onderwijsaanbod. Wij stimuleren de veerkracht en wendbaarheid van onze beroepsbevolking. Door een sterke leercultuur tijdens en na de opleiding leren en ontwikkelen mensen zich bij voorkeur een leven lang, waardoor ze beter toegerust zijn om mee te kunnen (blijven) doen op de steeds sneller veranderende arbeidsmarkt en duurzame inzetbaarheid van werknemers wordt verhoogd. Door de huidige situatie is het belang van Leven Lang Ontwikkelen sterker geworden. Een groter deel van de beroepsbevolking moet veranderen. Scholing en ontwikkeling wordt steeds belangrijker als voorwaarde voor ondersteuning en noodzaak voor een goed werkende arbeidsmarkt. Met ‘Limburg Leert’ wordt het Limburgs scholingsaanbod afgestemd op de behoeften van de beroepsbevolking en ontsloten via een digitaal platform.

Tot slot werken werkgevers, onderwijsinstellingen, overheden (o.a. via arbeidsmarktregio's) en andere relevante stakeholders goed samen (verbinden en afstemmen) en is er een bloeiend ecosysteem waarin kennis en kunde wordt gedeeld. Schaarste aan menselijk kapitaal vraagt immers om een gezamenlijke inzet op de kwaliteit van talent. Voor werkgevers is het belangrijk dat ze over voldoende en goed personeel kunnen beschikken, voor Limburgers is het hebben van werk een belangrijke factor in het verhogen van de zelfredzaamheid en het welzijn (brede welvaart).

Hierbij ligt er ook een koppeling tussen het MEB en de Sociale Agenda. De Sociale Agenda heeft als doel: “Het vergroten van de zelfredzaamheid en de samenredzaamheid van Limburgers in een kwetsbare positie en het verbeteren van hun participatie in de samenleving.” Binnen programmalijn 2 “Kans op ontwikkeling en werk” van het Uitvoeringskader Sociale Agenda wordt ingezet op structuurversterkende maatregelen specifiek op samenwerkingsverbanden die een bijdrage kunnen

leveren in het vergroten van de zelfredzaamheid van jongeren die van belang zijn voor de vitaliteit van de Limburgse samenleving en in het bijzonder voor onze Limburgse economie. Daarom wordt in deze programmalijn de nadruk gelegd op het verhogen van de participatie van jongeren.

In 2021 gold de noodzaak om te gaan met de gevolgen van de maatregelen tegen de verspreiding van het coronavirus op bredere groepen op de arbeidsmarkt en in het onderwijs. In aanvulling op de verantwoordelijkheden en inzet van werkgevers (ondernemers), werknemers, onderwijsinstellingen, Rijksoverheid en gemeenten, heeft de Provincie Limburg een primaire verantwoordelijkheid voor de economische ontwikkeling van Limburg als geheel. We zoeken proactief en vernieuwend met hen naar verbindingen en afstemming van inzet en ondersteuning, zoals via de arbeidsmarktregio's. In aansluiting hierop wordt vanuit de Sociale Agenda ingezet op extra aandacht voor jongeren in een kwetsbare positie zodat zij blijvend aandacht krijgen en kansen kunnen pakken om actief deel te nemen aan de arbeidsmarkt.

Wat willen we bereiken?

Limburg heeft kwalitatief goed, breed en toekomstbestendig onderwijs, een veerkrachtige en wendbare beroepsbevolking die zich een leven lang ontwikkelt, is economisch aantrekkelijk door een sterk ecosysteem en grotere zelfredzaamheid van jongeren. In 2021 was er de noodzaak om te gaan met de gevolgen van de maatregelen tegen de verspreiding van het coronavirus op bredere groepen op de arbeidsmarkt en in het onderwijs.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: Bijdragen aan kwalitatief goed, breed en toekomstbestendig onderwijs dat recht doet aan de talenten van onze inwoners en is afgestemd op de toekomstige arbeidsmarktbehoefte en het DNA van werkgevers in Limburg.

Criterium 2: Vergroten van de veerkracht en wendbaarheid van onze beroepsbevolking (inclusief werkzoekenden).

Criterium 3: Overheden (o.a. via arbeidsmarktregio's), onderwijs, kennisinstellingen, werkgevers en andere relevante stakeholders werken maximaal samen (verbinden en afstemmen) en er is een bloeiend ecosysteem waarin kennis en kunde wordt gedeeld.

Criterium 4: Iedereen verdient een kans op de arbeidsmarkt, zodat mensen hun talenten maximaal benutten en leveren daarmee een bijdrage aan zowel de economische als sociale structuurversterking.

Wat hebben we bereikt?

Met het Missiegedreven Economisch Beleidskader, dat op 29 juni 2020 is vastgesteld, is gebouwd aan een basisinfrastructuur voor het opleiden, behouden, aantrekken en vormen van talent. Dat fundament is tijdens de coronacrisis verstevigd. Zo zijn ten behoeve van Leven Lang Ontwikkelen Leo Loopbaan en Limburg Leert verder verankerd. Dat heeft er onder meer in geresulteerd dat Limburg een landelijke bijdrage van € 5 mln. vanuit de NL Leert Door regeling heeft ontvangen. Met de continuering van diverse publiek private samenwerkingen tussen bedrijfsleven en onderwijs is vraag-gestuurd onderwijs verder ontwikkeld, waar zowel studerende als werkende gebruik van maken. Voorbeelden hiervan zijn de oprichting van een aantal fieldlabs onder de vlag van de Regiodeal Noord Limburg, en de Techniekcoalitie Limburg, dat in 2021 de projectdoelstellingen (ruimschoots) heeft weten te realiseren. Verder hebben de drie Limburgse mbo-instellingen ondanks de coronabeperkingen een gezamenlijke Vakmanschapsagenda mbo Limburg voor 2030 opgesteld,

waarmee blijkt wordt gegeven van inspelen op de gewijzigde arbeidsmarkt nu en in de toekomst. De crisis heeft tot slot aangetoond dat de arbeidsmarkt onverminderd krap blijft, en van de verwachte oplopende werkloosheid vrijwel geen sprake is geweest.

Maatschappelijk effect?

Zekerheid van werk en inkomen voor mensen, de verdienkracht van bedrijven en versterking van publieke diensten zoals onderwijs dragen allen in onderling verband bij aan de regionale brede welvaart. Voldoende, juist geschoolde en wendbare werknemers (het menselijk kapitaal, talent) zijn nodig en daarom bouwt de Provincie samen met partners aan een sterke basisinfrastructuur voor voorzieningen op het raakvlak van onderwijs en arbeidsmarkt. Deze is met de inzet van afgelopen jaren versterkt. Limburgers maken gebruik van de diensten van Leo Loopbaan en de mogelijkheden die Limburg Leert biedt. Bedrijven in bijvoorbeeld de maakindustrie zijn zich bewust geworden van een strategische personeelsplanning om het hoofd te kunnen bieden aan de tekorten op de arbeidsmarkt. Een soortgelijke beweging is zichtbaar bij de samenwerking van de bedrijven in het domein chemie en materialen met het onderwijs binnen de Chemelot Circular Hub. Bedrijven weten het onderwijs (mbo en hbo) sneller te vinden door middel van de diverse publiek-private samenwerkingen, de fieldlabs ten behoeve van de Regiodeal Noord-Limburg en het Brightlands Talentoffice (CHILL) waarbij op vraaggestuurde wijze samen gewerkt wordt door studenten aan concrete vraagstukken waarmee bedrijven kampen. De aanpak die in samenwerking met de Sociale Agenda wordt uitgerold, zorgt ervoor dat mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt kansen worden geboden om deel te nemen aan het arbeidsproces.

Wat hebben wij er in 2021 voor gedaan?

Product	1.3.1. Arbeidsmarkt
Portefeuillehouder	Satijn

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Leo Loopbaan (MEB, 3.3.4.2, actielijn 2.1) – Uitvoeren evaluatie, beoordelen businessplan en besluit door Provincie en partners over duurzame borging van de coöperatie. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Op basis van het in 2021 aangeleverde en positief beoordeelde businessplan is voor 2022 subsidie verleend aan de coöperatie LEO U.A.</p> <p>De coöperatie kan hierdoor haar positie verder consolideren en actief in samenwerking met de partners en AM-regio's werken aan de bevordering van LLO (LevenLang Ontwikkelen).</p>	2, 3
<p>2. Bevorderen van de leercultuur (MEB, 3.3.4.2, actielijn 2.2) – Realiseren van resultaten door Techniekcoalitie Limburg. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De Techniekcoalitie Limburg heeft in de lopende subsidieperiode de volgende resultaten al bereikt:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 96 bedrijven zijn ondersteund bij het maken van strategische HRM plannen; ▪ 200 zij-instromers zijn duurzaam aan de slag in de metaal en installatietechniek. Dat zijn er ruim meer dan de doelstelling van 24; ▪ 50 praktijkopleiders zijn opgeleid, gericht op het voorkomen van uitval bij leerlingen; ▪ 14 gediplomeerde hybride techniekdocenten (opleiders) en 16 (deels) opgeleide HTO-ers zijn opgeleid, wat er 6 meer zijn dan geprognosticeerd; ▪ er is één hbo-onderwijsmodule opgeleverd, terwijl de aanzet is gedaan voor twee MBO-onderwijsmodules; ▪ 17 bedrijven hebben deelgenomen aan het project "Limburg werkt met oZone", met 2 x een Leren van Elkaar Kring. <p>Met bovenstaande resultaten heeft de Techniekcoalitie Limburg reeds in 2021 vrijwel alle resultaten (ruimschoots) behaald.</p>	2, 3, 4
<p>3. Regionale veerkracht en wendbaarheid (MEB,</p>	<p>Gerealiseerd.</p>	2, 3, 4

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>3.3.4.2, actielijn 2.3) – Structurele samenwerking en regulier overleg tussen overheden (o.a. via arbeidsmarktregio's), onderwijs, kennisinstellingen, werkgevers en andere relevante stakeholders. Rol Provincie: <i>ondersteuner, partner</i></p>	<p>In 2021 heeft er structureel overleg plaatsgevonden.</p>	
<p>4. Datagedreven arbeidsmarktbeleid (MEB, 3.3.4.3, actielijn 3.1) – Continu proces van doorontwikkeling van datagedreven arbeidsmarktbeleid, bijvoorbeeld door ontwikkeling van nieuwe indicatoren. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. In 2021 gerealiseerd door afname en doorontwikkeling platform ArbeidsmarktInzicht door Provincie Limburg.</p>	2, 3
<p>5. Limburg in de Euregio (MEB, 3.3.4.3, actielijn 3.2) – Besluit door Provincie en partners over duurzame borging van de dienstverlening voor grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling in Zuid-Limburg. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. Tijdens de Grenslandconferentie van 30 september 2021 heeft het Bestuurlijk Overleg van de Grenslandagenda ingestemd met het plan van aanpak waarin de stappen uiteen worden gezet om te komen tot oplossingen voor de structurele inbedding van de Servicepunten Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling. Eerste stap daarin is het goed in kaart brengen van de probleemstelling. Daarvoor wordt met cofinanciering van het Ministerie van BZK een verkenner ingezet. Hiertoe is in 2021 het aanbestedingsproces gestart.</p>	2, 3, 4
<p>6. Binden en boeien van hoogopgeleid talent aan de regio (MEB, 3.3.4.3, actielijn 3.3) – Besluit door Provincie en partners over duurzame borging van de dienstverlening aan hoogopgeleid internationaal talent. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. Het Expat Centre Maastricht Region (ECMR) heeft voor de periode 2016 tot april 2021 een subsidie ontvangen voor de doorontwikkeling van de dienstverlening aan internationaal talent, met als voorwaarde voor de laatste subsidieperiode (1 april 2020 t/m 31 maart 2021) de ontwikkeling van een business case om na 1 april 2021 de dienstverlening van het ECMR te borgen en financieel te verduurzamen zonder provinciale bijdrage. Per 1 maart 2021 heeft het ECMR de business case aangeleverd met een plan voor draagvlakverbreding in de regio en financiële borging. De Provincie heeft hierop nog suggesties meegegeven ter versteviging van de business case. De verdere implementatie en uitvoering van de verduurzaming en borging van de dienstverlening is vanaf 1 april 2021 bij de regio zelf belegd.</p>	3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Leo Loopbaan – Uitvoeren evaluatie en besluit door Provincie Limburg en partners over duurzame borging van de coöperatie.	0	1	1	2021
2	Bevorderen van de leercultuur – Realiseren van resultaten door Techniekcoalitie Limburg.	0	1	1	2021
3	Regionale veerkracht en wendbaarheid – Structurele samenwerking en regulier overleg tussen relevante partijen.	0	1	PM	2021
4	Datagedreven arbeidsmarktbeleid – Continu proces van doorontwikkeling van datagedreven arbeidsmarktbeleid, bijvoorbeeld door ontwikkeling van nieuwe indicatoren.	0	1	PM	2021
5	Limburg in de Euregio – Besluit door Provincie Limburg en partners over duurzame borging van de dienstverlening voor grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling in Zuid-Limburg.	0	0	1	2021
6	Binden en boeien van hoogopgeleid talent aan de regio – Besluit door Provincie Limburg en partners over duurzame borging van de dienstverlening aan hoogopgeleid internationaal talent.	0	1	1	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

Ad 5: in 2021 zijn belangrijke stappen gezet richting een duurzame borging van de dienstverlening voor grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling door het besluit van het Bestuurlijk Overleg van de Grenslandagenda, en de daarop volgende aanbesteding. De duurzame borging is daarmee echter nog niet gerealiseerd.

Product	1.3.2. Onderwijs
Portefeuillehouder	Satijn

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Breed, toekomstbestendig en kwalitatief goed (beroeps)onderwijs (MEB, 3.3.4.1, actielijn 1.1) – De verbindingsofficier voor versterking van samenwerking tussen het Limburgse onderwijs en Brightlands heeft actief verbindingen weten te leggen tussen de verschillende initiatieven. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. Bij GS besluit van 30 maart 2021 heeft CHILL BV een subsidie ontvangen van € 150.000 voor het invullen Brightlands Talent Office. Looptijd project 1-1-2021 t/m 31-8-2022. Het Chemelot Talentoffice is opgericht. De uitbreiding van dit Talentoffice en daarmee het CHILL concept naar de Greenport Venlo Campus is in uitvoering. De verbinding met het voortgezet onderwijs door samenwerking met Technasia in Limburg en de samenwerking met vmbo (sterk techniekonderwijs), primair onderwijs (STEAM) en Pabo is gelegd en in uitvoering. CHILL neemt een regierol rondom het domein chemie en materialen met een verbreding naar economie.</p>	1, 2, 3
<p>2. Breed, toekomstbestendig en kwalitatief goed (beroeps)onderwijs (MEB, 3.3.4.1, actielijn 1.1) – Voortzetting van de Educatieve Agenda Limburg door Provincie en partners. Rol Provincie: <i>subsidiënt (mogelijk op basis van solide projectplan), partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. Bij GS-besluit van 4 mei 2021 heeft de Universiteit Maastricht als penvoerder voor het kennis-as project EAL een subsidie ontvangen van € 722.209 voor de tweede en laatste tranche van het project die loopt van 2021 t/m 2023. Binnen deze subsidieperiode (2021-2023) ligt het accent op enerzijds doorstromen in het onderwijs en aansluiting op de arbeidsmarkt en anderzijds op kansengelijkheid.</p>	1, 3
<p>3. Breed, toekomstbestendig en kwalitatief goed (beroeps)onderwijs (MEB, 3.3.4.1, actielijn 1.1) – Besluit door Provincie en partners voor ondersteuning van STEAM Limburg ter overbrugging richting duurzame borging. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. Stichting Spolt heeft als penvoerder van STEAM een subsidiebeschikking ontvangen van € 400.000, waarmee invulling is gegeven aan amendement 64. Zie ook mededeling portefeuillehouder van 30 november 2021.</p>	1
<p>4. Euregionaal onderwijs (MEB, 3.3.4.1, actielijn 1.2) – Besluit door Provincie en partners over ondersteuning duurzame voortzetting en borging van Euregionaal onderwijs. Rol Provincie: <i>subsidiënt (mogelijk op basis van solide projectplan), partner</i></p>	<p>Niet gerealiseerd. Er heeft geen formele besluitvorming door Provincie en partners plaatsgevonden, omdat het Expertteam Euregionaal onderwijs nog geen visie heeft opgeleverd. Er heeft in 2021 wel een inventarisatie plaatsgevonden door het Expertteam als</p>	1

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>start. De coronacrisis heeft het totale traject vertraagd. Hoewel de besluitvorming niet heeft plaatsgevonden, hebben wij middels cofinanciering van Interreg-project EMRLINGUA bijgedragen aan de financiële bestending van de Expertgroep Euregionaal Onderwijs. We ondersteunen hen verder in het traject om te komen tot een visie voor Euregionaal onderwijs, gericht op inhoudelijke bestending. De website https://www.euregioonderwijs.nl/ is overgedragen aan de Euregio Rhein Maas Nord, waarmee het voortbestaan van de website en de content is geborgd.</p>	
<p>5. Kans op ontwikkeling en werk (Uitvoeringskader Sociale Agenda, programmalijn 2) – Starten met uitvoering VSV-plannen (Vroegtijdig SchoolVerlaters) 2020-2024 en realisatie van bijbehorende doelstellingen, het begeleiden van NEET-jongeren (Not in Education, Employment or Training) met als doelstelling 758, het (mede) realiseren van 8.000 leerwerkplekken en het implementeren van twee mbo M@ZL-knooppunten. Deze drie onderdelen worden ingevuld vanuit de Sociale Agenda (zie product 2.1.1. Sociale Agenda en Zorg). De overall coördinatie wordt opgepakt vanuit het MEB. Rol Provincie: <i>subsidiënt</i></p>	<p>758 Neet – jongeren begeleiden naar werk, onderwijs of dagbesteding Deels gerealiseerd. Het beoogde resultaat is voorzien voor het jaar 2023. RMC (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt) regio Noord- en Midden-Limburg is aan de slag. Voor Zuid-Limburg wordt een plan van aanpak in Q1 2022 verwacht. De relatief late start maakt dat het streefdoel onder druk staat voor 2023.</p> <p>8.000 leerwerkplekken Gerealiseerd. Het aantal gerealiseerde leerwerkplekken is voor 100% toe te rekenen aan de inzet van regionale stakeholders. Met name ROC's, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en de Brightlands campussen hebben hier hun aandeel in geleverd.</p> <p>2 M@ZL Knooppunten in het MBO Gerealiseerd. In 2021 hebben we als Provincie vanuit de Sociale Agenda Limburg aan de Limburgse RMC-regio's subsidie verleend, die bijgedragen heeft aan het kunnen aanstellen van een jeugdarts 18+, waardoor meerderjarige studenten gezien en gesproken kunnen worden ten gevolge van schooluitval.</p>	4
<p>6. Afronding van RIF-projecten "Talent in Bedrijf" en "Voordeel & Vervolg" waarbij geformuleerde doelstellingen zijn behaald en</p>	<p>Gerealiseerd. Talent in Bedrijf is afgerond en de behaalde resultaatafspraken zijn</p>	1

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
de verworvenheden geborgd. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i>	gerealiseerd. Voordeel en Vervolg is met één jaar verlengd en ligt op schema. Ook daar worden meer leerwerktrajecten gerealiseerd ondanks corona.	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Versterking verbindingen tussen onderwijs en Brightlands.	0	1	1	2021
1	Voortzetting van de Educatieve Agenda Limburg door Provincie en partners.	0	1	1	2021
1	Besluit door Provincie en partners voor ondersteuning van STEAM Limburg ter overbrugging richting duurzame borging.	0	1	1	2021
1	Besluit door Provincie en partners over ondersteuning duurzame voortzetting en borging van Euregionaal onderwijs.	0	0	1	2021
6	Aantal RIF-projecten ("Talent in Bedrijf" en "Voordeel & Vervolg") dat geëvalueerd is.	0	2	2	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator 'Besluit door Provincie en partners over ondersteuning duurzame voortzetting en borging van Euregionaal onderwijs': Er heeft geen formele besluitvorming door Provincie en partners plaatsgevonden, omdat het Expertteam Euregionaal onderwijs nog geen visie heeft opgeleverd. Er heeft in 2021 wel een inventarisatie plaatsgevonden door het Expertteam als start. De Corona-crisis heeft het totale traject vertraagd (zie ook toelichting onder beoogd resultaat 4 van dit product).

Wat mag het kosten?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 1.3 Onderwijs en arbeidsmarkt	Begroting 2021			Realisatie 2021	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
1.3.1. Arbeidsmarkt	938	423	1.361	1.120	241	V
1.3.2. Onderwijs	760	692	1.452	1.444	8	V
	1.698	1.114	2.813	2.564	249	V
<i>Personele lasten</i>	452	11	463	444	19	
<i>Kapitaallasten</i>	0	0	0	0	0	
Totaal lasten	2.151	1.125	3.276	3.007	268	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
1.3.1. Arbeidsmarkt	372	0	372	372	0	-
Totaal baten	372	0	372	372	0	-
Totaal saldo van baten en lasten	-1.779	-1.125	-2.904	-2.636	-268	V
Mutatie reserves						
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0	0	
Resultaat	-1.779	-1.125	-2.904	-2.636	-268	V

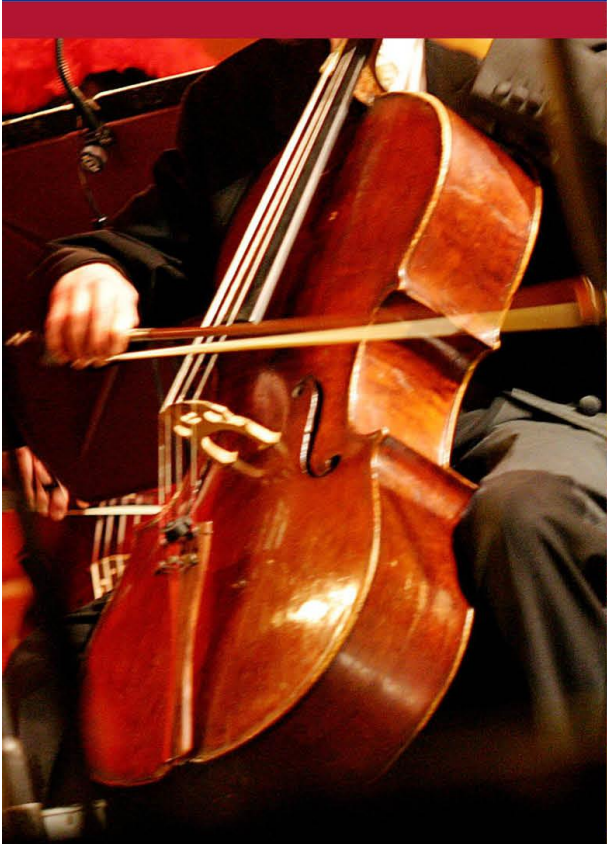
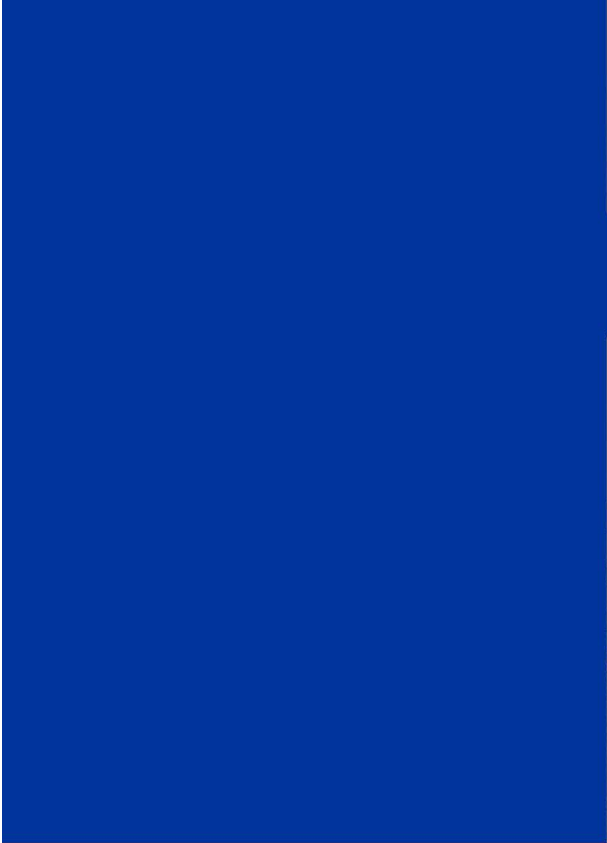
Financiële toelichting

Van begrotingsprogramma Onderwijs en arbeidsmarkt resteert een voordelig resultaat van € 0,27 mln. mln. Het belangrijkste verschil lichten wij als volgt toe.

1.3.1. Arbeidsmarkt

Het voordelig budgetverschil binnen de reguliere middelen bedraagt € 0,24 mln. Dit betreft de niet bestede middelen van het Missiegedreven Economische Beleidskader. In 2021 zijn voor de uitvoering van dit beleidskader indicatieve bedragen opgenomen en deze dienen voor de uitvoering van het kader beschikbaar te blijven, zodat de afgesproken doelen c.q. resultaten behaald kunnen worden. Derhalve worden de niet bestede middelen (€ 0,24 mln.) over geboekt naar 2022.

Deze worden in 2022 onder andere ingezet voor het project Leo Loopbaan 2022 (GS 7-12-2021).

2.1. Sociale agenda, zorg en veiligheid

Iedereen in Limburg doet ertoe en moet kunnen participeren in een veilige en leefbare samenleving. De Limburgse samenleving vraagt om een resultaatgerichte sociale agenda die ervoor zorgt dat iedereen kan meedoen, zich vitaal en gezond voelt en een gelijke kans krijgt. Vitale, gezonde en participerende burgers die op eigen verantwoordelijkheid kunnen worden aangesproken, zijn in Limburg nodig voor een veilige, leefbare en economisch sterke omgeving.

De sociale agenda draagt hieraan bij en richt zich op het vergroten van zelfredzaamheid en individuele ontplooiing van Limburgers en met name Limburgers in een kwetsbare positie. Juist in deze bijzondere tijd blijkt dat de zelfredzaamheid en samenredzaamheid van belang is. Limburg scoort slechter dan de rest van Nederland als het gaat om (arbeids)participatie, onderwijs, gezondheid, opvoeding en sociaal kapitaal, zo blijkt uit de “Eerste integrale effectmeting Sociale Agenda Limburg 2025” (2018). Deze achterstand is hardnekkig. Voor het realiseren van een trendbreuk is een integrale aanpak nodig, omdat deze factoren met elkaar samenhangen en niet los van elkaar kunnen worden gezien. Het lukt niet alle Limburgers om actief en ondernemend in het leven te staan of aan te sluiten bij de kansen en ontwikkelingen die zich voordoen. Soms hebben zij extra ruimte en ondersteuning nodig om mee te kunnen doen. De sociale agenda draagt bij aan het bevorderen van een samenleving waarin iedereen naar vermogen mee doet.

Een belangrijke taak van de overheid is om veiligheid te bieden voor haar inwoners. Door tal van maatschappelijke ontwikkelingen staan deze onder druk. Leefbare en veilige wijken en buurten in de steden en dorpen zijn belangrijke voorwaarden voor een samenleving waarin iedereen naar vermogen mee kan doen en ertoe doet.

Wat willen we bereiken?

We willen een samenleving bereiken waarin iedereen meedoet, ertoe doet en zoveel mogelijk een gelijke kans krijgt. Uit de effectmeting van Sociale Agenda Limburg 2025 uit de vorige coalitieperiode is gebleken dat we de brede open aanpak nu met meer focus moeten voortzetten. Wij leggen deze focus met name op Limburgers die in armoede leven, eenzaam zijn, een ongezonde levensstijl hebben, in onveiligheid leven, een slechte levensstart hebben, laaggeletterd of digibeet zijn. De problemen waar burgers in dergelijke kwetsbare situaties mee te maken hebben, staan vaak niet op zichzelf maar zijn met elkaar verbonden. Het is daarom van belang om onze samenwerkingspartners niet alleen te ondersteunen, maar ook met elkaar te verbinden. Samen met onze partners, zoals (on)georganiseerde burgergroepen, gemeenten, maatschappelijke en particuliere organisaties, zetten we ons in op het vergroten van de zelfredzaamheid en participatie van Limburgers. We leggen thematische verbindingen met onder meer economische structuurversterking, onderwijs & arbeidsmarkt, veiligheid en leefbaarheid waarmee versterkt bijgedragen wordt aan een samenleving waarin iedereen gelijkwaardig is, naar vermogen mee doet en beoordeeld wordt op gedrag.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: Behalen van resultaten dicht bij de burgers: ruimte voor het bereiken en betrekken van burgers in kwetsbare positie en inzet van actief burgerschap en burgerparticipatie.

Criterium 2: Inzetten en uitvoeren van bewezen interventies: deze interventies leveren resultaten op, die meetbaar, reproduceerbaar en opschaalbaar zijn. Hierbij ligt de trekkersrol bij andere partners.

Criterium 3: Verbinden: innovatieve voorbeeldprojecten gericht op een samenwerking/verbinding met andere thema's die leiden tot meer synergie en/of multipliers.

Wat hebben we bereikt?

2.1.1. Sociale Agenda en Zorg

Sociale Agenda

Het afgelopen jaar hebben we vanuit de Sociale Agenda stevig doorgewerkt aan onze doelen zoals gesteld in het Uitvoeringskader Sociale Agenda (vastgesteld PS 7-2-2020) met de kernambitie: het vergroten van de zelfredzaamheid en samenredzaamheid van Limburgers in een kwetsbare positie en het verbeteren van hun participatie in de samenleving. We zetten in op preventie, vitaliteit en op het wegwerken van achterstanden (trendbreuk). Langs vier programmalijnen werken wij hieraan. Via de voortgangsrapportage Sociale Agenda 2020-2023 (kenmerk: GS DOC-00176203) bent u in september 2021 reeds uitgebreid geïnformeerd. Enkele highlights uit deze lijnen voor 2021:

Lijn 1: Opgroeien en ontplooiën

Vanuit deze lijn wordt ingezet op de jongste generaties met als doel iedereen een kans te geven op een goede en veilige start, maximale opgroei- en ontwikkelkansen en op optimale ondersteuning gedurende de eerste levensjaren van een kind, het gezin en de omgeving. We hebben ingezet op interventies die hieraan bijdragen, zoals centering pregnancy, waarbij met inzet van professionals de gezinssituatie rondom een zwangere vrouw verbetert en daarmee ook de ontwikkel- en opgroeikansen voor het kind. We hebben een netwerkaanpak tegen overgewicht ondersteund waarmee 1.300 kinderen en hun gezinnen met een verhoogd risico worden geholpen. Tevens is ingezet op het vergroten van kennis en bewustwording over de gevolgen van kindermishandeling en huiselijk geweld onder professionals, maar ook onder de jongeren. Daarnaast wordt vanuit deze lijn ingezet op de uitrol van de Gezonde Basisschool van de toekomst (GBT). De kwartiermakers GBT (financieel ondersteund door ons in 2020) ondersteunen en begeleiden de scholen naar een Gezonde Basisschool van de Toekomst. Ze hebben er daarbij voor gezorgd, dat in februari 2021 de Stichting Gezonde Basisschool van de Toekomst is opgericht. Samen met de kwartiermakers zetten we actief in op lobby. In 2021 hebben we dit met name gedaan in aanloop naar de Tweede Kamer verkiezingen, met als doel duurzame financiering voor het voedingsdeel (de schoollunches). In het landelijk coalitieakkoord 2021 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' staat onder andere opgenomen, dat er ingezet wordt op een gezonde generatie in 2040, dat er geïnvesteerd wordt in een rijke schooldag en in het verkleinen van kansenongelijkheid. Met de passages, die dit beschrijven, kan een link gelegd worden met de elementen van het GBT-concept.

Lijn 2: Kans op ontwikkeling en werk

Vanuit deze lijn wordt ingezet op een maximale school-/leerervaring, een goede overgang van opleiding naar werk voor jongeren en toegang tot de arbeidsmarkt voor iedereen die kan en wil werken.

Voor de 8.000 leerwerkplekken die we ambiëren vanuit de Sociale Agenda zijn er in 2021 meer dan 6.867 gerealiseerd. Dit getal heeft enkel betrekking op de door de 3 Limburgse MBO's gerealiseerde BBL trajecten. Met de ruim 5.000 leerwerkplekken, die in 2020 zijn gerealiseerd is daarmee het streefdoel behaald. In 2021 is het Credohuis in Kerkrade geopend. Er zijn daarmee momenteel twee Credohuizen Limburg. In Maastricht is reeds een Credohuis sinds 2013. In de gemeente Sittard-Geleen is een Credohuis in voorbereiding en momenteel wordt in overleg met de gemeente en andere partners bekeken welke locatie het meest geschikt is. Samen met de initiatiefnemers van Credo zetten we in op nog twee Limburgse Credohuizen, bij voorkeur in Venlo en Roermond. Deze vijf genoemde gemeenten hebben in Limburg het grootste aantal NEET-jongeren, dit is de voornaamste doelgroep voor het Credohuis.

De inzet, die gepleegd wordt op het gebied van NEET jongeren, gebeurt in Noord- en Midden-Limburg via het Regionale Meld- en Coördinatiepunt (RMC) Noord- en Midden-Limburg. In het schooljaar 2020-2021 heeft Venlo 334 jongeren weten te helpen. Het betrof hier zowel nieuwe (uitgevallen in schooljaar 2020-2021), als oude (reeds eerder uitgevallen) voortijdig schoolverlaters (zgn. VSV'ers). Hoeveel van deze groep jongeren NEET jongeren zijn, wordt de komende tijd inzichtelijk. Overige cijfers, zoals van Weert, Venray en Roermond ontbreken op dit moment, hier verwachten we in de loop van het jaar 2022 meer zicht op. Voor Zuid-Limburg heeft onze inzet er in 2021 toe geleid, dat de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg met een plan van aanpak zal komen t.b.v. reductie van 485 NEET jongeren, door deze doelgroep duurzaam te begeleiden naar werk, onderwijs of dagbesteding. Dit zal in 2022 via een subsidieaanvraag bij ons worden ingediend. Gezien de latere starttijd van uitvoering van de plannen door beide regio's en de hinder, die zij hebben ondervonden als gevolg van COVID-19, staan de streefdoelen, zoals bij start van de Sociale Agenda in 2020 zijn geformuleerd, onder druk.

In het schooljaar 2021-2022 is het MBO Knooppunt M@ZL zowel in Noord- en Midden-Limburg als in Zuid-Limburg van start gegaan met inzet van een jeugdarts 18+.

Lijn 3: Vitaal meedoen

Vanuit deze lijn wordt ingezet op maatschappelijke thema's, zoals eenzaamheid, laaggeletterdheid, digibetisme en armoede en wordt er veel samengewerkt met onze maatschappelijke organisaties. De inzet is met name gericht op burgers die in een kwetsbare positie leven en heeft als doel hen langer en veiliger te kunnen laten participeren in de maatschappij. Hierbij is ook aandacht voor senioren. Vanuit deze lijn wordt ook het gewijzigd Amendement 52 Laaggeletterdheid en Armoede uitgevoerd. We hebben de Nadere subsidieregeling Sociale Agenda hiervoor gewijzigd vastgesteld in 2021. Op het gebied van inzet op armoede hebben wij vanuit dit amendement het Volwassenenfonds Sport & Cultuur Limburg ondersteund. Het fonds zet zich in voor (kwetsbare) jongvolwassenen met multiproblematiek tussen 19–30 jaar en kwetsbare senioren van 65 jaar en ouder. Doel is om mensen, die leven rond het bestaansminimum, via sport- en cultuuractiviteiten te laten deelnemen aan onze samenleving. Bij de doelgroep spelen in de regel meer problemen tegelijk: armoede, schulden, niet participeren, slechte gezondheid, eenzaamheid. Ten aanzien van laaggeletterdheid hebben we het project 'Taaldocenten' ondersteund. Er lopen momenteel verkennende gesprekken voor de uitvoering van het amendement, zowel voor de aanpak van Armoede, als Laaggeletterdheid.

De nadere subsidieregeling Participatie is uitgevoerd en geëvalueerd. Met deze regeling hebben we in totaal 45 projecten ondersteund. De input uit de evaluatie wordt meegenomen in het vervolg op deze regeling. De projecten zetten in op het vergroten van de participatie van kwetsbare burgers met voorkeur via de inzet van cultuur.

Lijn 4: Vitale gemeenschappen

Vanuit deze lijn wordt ingezet op het ondersteunen van de zelfredzaamheid van Limburgse gemeenschappen (samenredzaamheid), waardoor burgers zelf de regie nemen op het zorgen voor elkaar en voor hun woon- en leefomgeving.

Voor iedere gemeenschap is het van belang om een centrale ontmoetingsplek te hebben. Een Ontmoetingsplek, die een knooppunt vormt in de lokale (netwerk)samenleving. Op 31-12-2021 hebben we vanuit de regeling gemeenschapsaccommodaties 2020-2023 7 accommodaties ondersteund.

Op het gebied van proeftuinen vernieuwende huisvesting en ondersteuning van senioren in de wijk, is in 2021 het onderzoek gestart. In december 2021 heeft een werkconferentie plaatsgevonden met de Vereniging Kleine Kernen Limburg (VKKL), Burgerkracht Limburg (BKL), Katholieke Bond voor Ouderen (KBO Limburg), Provinciaal Platform voor Diversiteit (PPD), Universiteit Maastricht en Stichting Knarrenhof om te verkennen wat de mogelijkheden zijn voor knarrenhofjes in Limburg. In 2022 zal dit verdere opvolging krijgen.

Om tot een integrale langjarige wijkenaanpak Vastenavondkamp te komen, is gewerkt aan een ruimtelijke-fysieke aanpak, die vervlochten is met de sociaal maatschappelijke en veiligheidsaanpak. Als basis voor de ruimtelijk-fysieke maatregelen is een gebiedsvisie Vastenavondkamp opgesteld. Dit heeft geleid tot een verbreding van de aanpak, zoals beschreven in het Uitvoeringsplan 2021-2025. Voor de periode 2021-2025 wordt o.a. gefocust op: het verhogen van het veiligheidsgevoel in de wijk, het verbeteren van de gezondheid van de wijkbewoners, en het verbeteren van de manier van samenleven. U bent hierover geïnformeerd middels een mededeling portefeuillehouder van 11 mei 2021 (kenmerk: 2021/13618).

Het Wijkontwikkelingsproces (WOP) Donderberg fase 2 (Roermond) is door vertragingen vanwege COVID-19 in 2021 met een jaar verlengd (2017-2022). Ingezet is op verdere fysieke ontwikkeling en de uitvoering van het sociale programma. Verder is een evaluatie opgesteld, die als basis voor het WOP fase 3 zal gelden.

Integratie

Onder het product 2.1.1. Sociale Agenda en Zorg is naast de Sociale Agenda in 2022 ook uitvoering gegeven aan de Beleidsbrief Integratie (kenmerk 2020/16331). Conform de inclusiviteitsambitie zoals benoemd in het Collegeprogramma 'Vernieuwend Verbinden', is dit document een beleidsbrief waarvan de thema's tevens onderdeel zijn van andere beleidskaders, waaronder de Limburgse Agenda Wonen 2020-2023, het kader maatschappelijke organisaties 2021- 2024 en het Uitvoeringskader Sociale Agenda 2020-2023. De financiële verantwoording van inhoudelijke projecten geschied derhalve via de betreffende beleidskaders. De Beleidsbrief Integratie ziet voornamelijk op een rol van Provincie Limburg op procesniveau, in het aanjagen, initiëren, faciliteren van en deelnemen aan gezamenlijke overleggen met betrokken partijen, op lokaal, regionaal en rijksniveau. Op basis van de Beleidsbrief Integratie kunnen de volgende onderwerpen worden onderscheiden:

Amendement 50 LHBTI's

Ten behoeve van de opzet en uitvoer van de werving en selectie van de Pilot Schakeltraject RichtingZuid voor statushouders zijn procesmiddelen ingezet. Deze pilot draagt bij aan een inclusiever traineeprogramma en meer diversiteit in de Limburgse overheidsorganisaties, waaronder de Provincie Limburg.

Aan het Netwerk Diversiteit is subsidie verleend ten behoeve van het creëren van meer bewustzijn over diversiteit op de werkvloer.

Vanwege de COVID-19 maatregelen zijn er in 2021 minder publieksactiviteiten uitgevoerd dan verwacht; de verwachting is dat een deel van de voor 2021 geplande activiteiten in 2022 zullen gaan plaatsvinden.

Internationale werknemers

In 2021 is Provincie Limburg met de Stuurgroep Internationale Werknemers Limburg begonnen met het uitvoeren van de *Visie Internationale Werknemers in Limburg*, via de Taskforce Internationale Werknemers. Het gezamenlijk agenderen en uitdragen van het belang van arbeidsmigranten en hun integratie, zoals middels goede huisvesting en taalonderwijs, staat hierbij centraal. Provincie Limburg draagt deze processen met personele inzet en procesmiddelen.

Vluchtelingen & statushouders

In 2021 kende Nederland en daarmee ook Limburg, een hoge instroom aan vluchtelingen. Tegelijkertijd stagneerde, mede door de krapte op de woningmarkt, de doorstroom van statushouders van opvanglocaties naar reguliere huizen. In de tweede helft van 2021 moest daardoor acuut tijdelijke noodopvang voor vluchtelingen gerealiseerd worden. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken heeft de Rijksheren verzocht om het gesprek tussen de verscheidene overheden en overheidsorganen

(Gemeenten, Centraal Opvangorgaan Asielzoekers, Rijksvastgoedbedrijf) te bevorderen via de provinciale Regietafels. Het accent van de werkzaamheden op het gebied van integratie van statushouders verschoof hierdoor naar de zorg voor acute en tijdelijke opvang voor vluchtelingen. Formeel betreft dit een rijkstaak van de CdK, die naast de Beleidsbrief Integratie wordt uitgevoerd.

2.1.2. Veiligheid

In 2021 hebben we verder gewerkt aan de doelen, zoals opgenomen in het Beleidskader Veiligheidsagenda Limburg (vastgesteld door PS op 29 juni 2020). Onze ambitie: 'Wij werken samen met onze partners aan veilige en leefbare wijken en buurten in de stad en dorpen in het buitengebied. Daarbij bevorderen wij de samenwerking tussen alle handhavingpartners, nemen wij verantwoordelijkheid voor onze kerntaken op het gebied van veiligheid en werken wij intensief met gemeenten, corporaties, instellingen en burgers samen aan een integrale aanpak van de leefbaarheid.'

Over de voortgang bent u via de Eerste Voortgangsrapportage Beleidskader Veiligheidsagenda Limburg (kenmerk GS DOC-00210452) in december 2021 geïnformeerd. Uit deze voortgangsrapportage blijkt, dat vrijwel alle beoogde resultaten en acties voor het jaar 2021 zijn bereikt. Zo is er meer zicht gekomen op ondermijnende criminaliteit op provinciaal niveau door de oplevering van een provinciaal ondermijningsbeeld met een bijbehorende verdieping. Op het gebied van preventie en weerbaarheid is een aantal initiatieven opgestart, mede door het verlenen van provinciale subsidies, met als doel de bestuurlijke aanpak van veiligheidsvraagstukken te verbeteren. Denk hierbij aan het project 'Studesk' (een ICT helpdesk cybercriminaliteit, georganiseerd door MBO-studenten, waar ouderen en kleine ondernemers gebruik van maken) en de 'Veilige toegang voor Zorgwoningen' (diverse woon- en zorgcorporaties hebben samengewerkt om te komen tot een veilige toegangsmethode voor zorgwoningen). Om de slagkracht van de overheid in ons Limburgs buitengebied te versterken is de 'Vrijwillige Groene Brigade' (VGB) opgericht (in samenwerking met Defensie), hebben we nadere samenwerkingsafspraken gemaakt binnen 'Samen Sterk In Limburg' (SSIL), samenwerkingsverband met partners in het buitengebied) en hebben we complexe thema's opgepakt, zoals veiligheid op vakantieparken. Met de Regio Deals Noord-Limburg en Parkstad subsidiëren en ondersteunen wij belangrijke initiatieven zoals het 'Regionaal Intergemeentelijk Interventieteam'. Hierdoor zijn sinds de oprichting in Q2 2021 al meer dan 150 (extra) bestuurlijke controles uitgevoerd om ondermijnende criminaliteit tegen te gaan.

Maatschappelijk effect?

2.1.1. Sociale Agenda en Zorg

Sociale Agenda

De Sociale Agenda is bij uitstek een programma dat zich richt op de Limburgers. Onze kernambitie laat dat duidelijk zien, deze is nl.: het vergroten van de zelfredzaamheid en samenredzaamheid van Limburgers in een kwetsbare positie en het verbeteren van hun participatie in de samenleving. De maatschappelijke effecten laten zich samenvatten in de actielijnen zoals hierboven geschetst. Dat betekent dat we met onze inzet de kansen verbeterd hebben op het gebied van: een goede en veilige start voor de jongste generatie, maximale opgroei- en ontwikkelkansen en optimale ondersteuning gedurende de eerste levensjaren van een kind, het gezin en de omgeving. Dat we de kansen verbeterd hebben op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt zoals maximale school- een leerervaringen voor ieder. Met onze inzet hebben we initiatieven ondersteund die eenzaamheid, armoede en laaggeletterdheid verminderen en hebben we de samenredzaamheid van Limburgse gemeenschappen vergroot.

Integratie

Door in te zetten op het tot stand brengen van en deelnemen aan provinciale overlegstructuren, hebben wij het maatschappelijke, regionale belang van verscheidene aspecten van integratie hoger op de agenda gezet. Hiermee hebben wij het bewustzijn over de concrete maatschappelijke opgaven

en de omvang daarvan, vergroot. Meer specifiek hebben wij op procesniveau een rol gespeeld ten aanzien van concrete mogelijkheden/uitdagingen voor de huisvesting voor arbeidsmigranten en statushouders. In de tweede helft van 2021 is onze inzet grotendeels uitgegaan naar het faciliteren van het overleg met medeoverheden ten behoeve van de acute opgave om noodopvang voor asielzoekers te realiseren. Met onze inzet hebben wij bijgedragen aan een open en inclusieve Limburgse samenleving en de arbeids- en maatschappelijke participatie van nieuwe Limburgers.

2.1.2. Veiligheid

Met de acties en samenwerkingsverbanden, die voortkomen uit de Veiligheidsagenda dragen we bij aan veilige en leefbare wijken en buurten in de stad en dorpen in het buitengebied. We verbinden provinciale partners en door ons netwerk trekken we succesvolle lokale en regionale initiatieven breder naar de hele provincie. In het Limburgse buitengebied zijn we zichtbaarder door de uitbreiding van de Groene Brigade met een aantal vrijwilligers afkomstig van het Ministerie van Defensie. Daarnaast intensiveren we de samenwerking met onze partners door de uitbreiding van het samenwerkingsverband Samen Sterk in Limburg (SSIL). We denken als partner mee en ondersteunen op complexe thema's zoals vakantieparken en jachthavens waardoor de basis voor een integrale aanpak van veiligheidsvraagstukken versterkt wordt.

Wat hebben wij er in 2021 voor gedaan?

Product	2.1.1. Sociale agenda en Zorg
Portefeuillehouder	Van Toorenburg

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Kansrijke Start is geïnitieerd in 16 gemeenten in Limburg aan het einde van de coalitieperiode 2016-2019. In 2021 zetten we in op het realiseren van minimaal 20 gemeenten in Limburg. Daarbij zetten we vanwege de effecten van de maatregelen van COVID-19, daar waar mogelijk, versneld in op een uitrol van deze interventies binnen alle gemeenten in Limburg en op het sneller behalen van dit resultaat conform de Voorjaarsnota 2020. Rol Provincie: <i>toetser, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. We hebben hiervoor het project Kansrijke Start in Zuid-Limburg ondersteund, daarnaast is de voorbereiding van Kansrijke Start Noord- en Midden-Limburg in een ver gevorderd stadium, echter nog niet geformaliseerd. De interventie Nu Niet Zwanger als onderdeel van de aanpak Kansrijke Start is reeds in 31 gemeenten in Limburg beschikbaar. De uitrol en borging van Kansrijke Start wordt in 2022 jaar verder ondersteund.</p>	1,2
<p>2. De blauwdruk voor 'De Gezonde Basisschool van de Toekomst' is ontwikkeld met als doel de mogelijkheid voor scholen om deze interventie duurzaam te implementeren. Hiervoor zetten wij in op lobby, verlagen van de kostprijs en fiscale optimalisatie. Rol Provincie: <i>toetser, ondersteuner,</i></p>	<p>Gerealiseerd. Het proces om te komen tot een Gezonde Basisschool van de Toekomst (GBT) is vormgegeven en tevens te toetsen door afzonderlijke scholen met een readiness scan, die de afspraken met en activiteiten in een school vastlegt en daarmee inzicht geeft hoever een school is om te komen tot een</p>	1,2

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p><i>procesmanager, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>GBT. Daarnaast is er een basis 'programma van eisen' voor de aanbestedingen van het concept GBT opgesteld.</p> <p>Deze documenten vormen samen de leidraad voor scholen om zich te ontwikkelen tot een GBT. Om dit te realiseren hebben we geïnvesteerd in twee kwartiermakers GBT en in de doorontwikkeling van de Stichting 'implementatie Gezonde Basisschool van de Toekomst'.</p>	
<p>3. De interventie De Gezonde Basisscholen van de Toekomst is uitgerold over de Limburgse basisscholen, we streven naar minimaal 30 basisscholen die deze interventie hebben geïmplementeerd. Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Deels gerealiseerd.</p> <p>Het beoogde resultaat is voorzien voor het jaar 2023.</p> <p>Huidige aantal treft u onder prestatie-indicator 3.</p>	1,2
<p>4. Interventies gericht op een gezonde leefstijl, veilige jeugd, een veilige basis en een stabiele gezinssituatie zijn ondersteund binnen het onderwijs, verenigingen en in het netwerk rondom een kind en een gezin. Te denken valt aan: uitrol van Jongeren in Goede Gezondheid, online trainingstools voor professionals in de opvang en/of het onderwijs gericht op een signaleringsfunctie van huiselijk geweld en kindermishandeling, aanpak van armoede en eenzaamheid onder jongeren. De uitrol van de Credo-huizen in Limburg voor dak- en thuisloze jongeren en de inzet van het versterken van de genoemde signaleringsfunctie voor professionals zijn versneld ondersteund conform de Voorjaarsnota 2020. Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>We hebben interventies ondersteund gericht op het bevorderen van de deskundigheid bij professionals en het vergroten van hun handelingsbereidheid inzake vermoedens bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling in samenwerking met gemeenten en landelijke organisaties. We hebben een project ondersteund dat het voor jongeren mogelijk maakt om via de telefoon snel, anoniem en niet zichtbaar informatie op te zoeken over hun thuissituatie of dat van een vriend(in). Tevens hebben we drie projecten ondersteund die als doel hebben de weerbaarheid van jongeren te vergroten, depressies en suïcide te voorkomen. De projecten verschillen in aanpak via scholen, via de jongeren zelf of via de professionals.</p>	1,2,3
<p>5. 10% van de Neet jongeren, zijnde 758 jongeren die begeleiding hebben ontvangen met als doel teruggeleiden naar onderwijs dan wel werk, als onderdeel van de 8.000 leerwerkplekken in samenwerking met de twee Limburgse RMC-regio's, via de uitvoering van VSV-programma's 20-24 en gemeenten. Hierbij wordt ook gekeken naar de samenwerking met het Platform Defensie Bedrijfsleven Limburg (voor leerwerkplekken) en de</p>	<p>Deels gerealiseerd.</p> <p>Het beoogde resultaat is voorzien voor het jaar 2023.</p> <p>RMC regio Noord- en Midden-Limburg is aan de slag. Voor Zuid-Limburg wordt een plan van aanpak in Q1 2022 verwacht. De relatief late start maakt dat het streefdoel onder druk staat voor 2023.</p>	1,3

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>maatschappelijke diensttijd. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, partner</i></p>		
<p>6. Meer dan 8.000 leerwerkplekken worden in samenwerking met de arbeidsmarktregio's, het onderwijs, werkgevers en maatschappelijke partners gerealiseerd. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. Het aantal gerealiseerde leerwerkplekken is voor 100% toe te rekenen aan de inzet van regionale stakeholders. Met name ROC's, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en de Brightlands campussen hebben hier hun aandeel in geleverd.</p>	1,2,3
<p>7. Implementatie bevorderen van Knooppunten in het MBO, waarbij ingezet wordt op het realiseren van initiatieven gericht op leren en ontwikkelen van jongeren, zoals De Jeugdarts 18+' structureel borgen in de M@ZL aanpak. De resultaten 5, 6 en 7 zijn nauw verbonden aan product 1.3.2. Onderwijs. Deze worden ingevuld vanuit de Sociale Agenda. De overall coördinatie wordt opgepakt vanuit het Missiegedreven Economisch Beleidskader. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. In 2021 hebben we als Provincie vanuit de Sociale Agenda Limburg aan de Limburgse RMC-regio's subsidie verleend die bijgedragen heeft aan het kunnen aanstellen van een jeugdarts 18+ waardoor meerderjarige studenten gezien en gesproken kunnen worden ten gevolge van schooluitval.</p>	1,2,3
<p>8. Professionals werkzaam in Limburg zijn geschoold in het toepassen van het gedachtegoed van Positieve Gezondheid. In de praktijk vanuit het scholingsplan Positieve Gezondheid, financieel ondersteund door de Provincie Limburg. Hiermee is de tweede fase van het scholingsplan in gang gezet. Daaraan gekoppeld is het Actiecentrum Limburg Positief Gezond bij een bestaande maatschappelijke organisatie ondergebracht. Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. Het scholingsplan wordt momenteel uitgevoerd. Door de maatregelen naar aanleiding van COVID-19 heeft de uitvoering vertraging opgelopen. Het scholingsplan wordt uitgevoerd door Burgerkracht in samenwerking met de Beweging Limburg Positief Gezond. Het actiecentrum gekoppeld aan de Beweging is ondergebracht bij Burgerkracht. Vanuit het scholingsplan worden (toekomstige) professionals en vrijwilligers geschoold in het toepassen van het gedachtegoed positieve gezond en hoe dit over te dragen naar anderen professionals en burgers.</p>	2,3
<p>9. Initiatieven gericht op het versterken van de samenredzaamheid en de participatie van kwetsbare doelgroepen in Limburg zijn ondersteund met inzet van activiteiten ontplooit uit andere (culturele) beleidsdomeinen. Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd. We hebben hierop ingezet vanuit de subsidieregeling Participatie. Deze regeling hebben we in juli 2020 vastgesteld en is gericht op het ondersteunen van projecten die bijdragen aan het laten deelnemen van kwetsbare groepen aan de samenleving en aan het bespreekbaar maken van de</p>	1,3

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>problemen van kwetsbare groepen, bij voorkeur door middel van cultuur. De subsidieregeling is per 31 december 2021 geëindigd. In totaal hebben we 45 projecten toegekend die bijdragen aan dit resultaat. Een evaluatie heeft plaatsgevonden en er wordt een vervolgregeling opgesteld, hierover zijn Provinciale Staten geïnformeerd eind december 2021 (kenmerk: GS DOC-00206872) .</p>	
<p>10. Initiatieven van gemeenten in samenwerking met andere partners gericht op gemeenschapsopbouw zijn ondersteund. Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. In 2021 zijn initiatieven, zowel vanuit gemeenten als andere partners, gericht op gemeenschapsopbouw ondersteund vanuit de Sociale Agenda. Dit betreft Onze Buurt, Spil in de Wijk, de kennisplatforms, Burgerbegroting Maastricht en Stadslab Heerlen.</p>	1,3
<p>11. Aanvragen voor ondersteunen t.a.v. van gemeenschapsaccommodaties vanuit de nadere subsidieregeling Gemeenschapsaccommodaties zijn ondersteund. Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. In 2021 zijn 7 aanvragen vanuit de regeling ondersteund.</p>	3
<p>12. Lage Sociaal Economische Status (SES-) wijken zijn langjarig ondersteund vanuit een integrale wijkenaanpak, zoals op dit moment de Donderberg en Vastenavondkamp. Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. In 2021 is het partnerschap bij de langjarige, integrale wijkenaanpakken bij de Donderberg en Vastenavondkamp gecontinueerd. Zie hiertoe ook de mededeling portefeuillehouder van 11 mei 2021 (kenmerk: 2021/13618). Het Wijkontwikkelingsproces (WOP) Donderberg fase 2 is door vertragingen vanwege COVID-19 in 2021 met een jaar verlengd (2017-2022). Ingezet is op verdere fysieke ontwikkeling en de uitvoering van het sociale programma.</p>	1,3
<p>13. Proeftuinen waar professionals, woningcorporaties samenwerken aan vernieuwende huisvesting en integrale ondersteuning van senioren in de wijk met als doel om de zelfredzaamheid zo lang mogelijk te bevorderen, zijn ondersteund. Vanuit dit resultaat wordt een verbinding verkend met 3.3.1. Wonen in Limburg. Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. Het beoogde resultaat is voorzien voor het jaar 2023. In december 2021 heeft de werkconferentie knarrenhofjes in dit kader plaatsgevonden. Hierin zijn de mogelijkheden voor seniorenhofjes in Limburg verkend. In de resterende collegeperiode wordt verder ingezet op dit beoogde resultaat. Zie ook toezegging 9009 (Gedeputeerde Van Toorenburg zegt toe</p>	1,3

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	Provinciale Staten in het eerste kwartaal 2022 te informeren over de invulling van 5 proeftuinen gericht op vernieuwde huisvesting voor senioren).	
<p>14. Initiatieven gericht op het aanpakken en bestrijden van de negatieve sociaal- en economisch maatschappelijke effecten als gevolg van de maatregelen van COVID-19 zijn vanuit het Platform Defensie Bedrijfsleven Limburg (PDB Limburg) geïnterpreteerd en gecoördineerd met de betreffende partners. Dit is een maatregel opgenomen in de Voorjaarsnota 2020. Dit resultaat heeft raakvlakken met het Missiegedreven Economische Beleidskader zoals genoemd in 1.3.1. en draagt bij aan het creëren van werkgelegenheid.</p> <p>Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Vanuit het Platform is een HR-loket ontwikkeld dat tussen de partners van het platform meer uitwisseling van personeel heeft gerealiseerd in situaties dat er door COVID-19 een grotere uitval van personeel was. Ook is de uitstroom en doorstroom van defensiepersoneel richting civiel geoptimaliseerd, zodat in geval van personeelstekorten als gevolg van COVID-19 deze plekken ingevuld kunnen worden. Tussen defensie en de gezondheidszorg heeft kennisuitwisseling plaatsgevonden op het gebied van de IC en hoe daar om te gaan met veiligheid en besmettingen, maar ook op het gebied van uitval als gevolg van een verhoogde werkdruk in relatie tot COVID-19.</p> <p>Uit het platform is ook een samenwerking ontstaan tussen defensie en het Limburgs bedrijfsleven, vertegenwoordigd door koepelorganisaties, met als doel de gevolgen van COVID-19 zoveel mogelijk te reduceren. Voorbeeld is mondkapjesproductie op Chemelot.</p>	3
<p>15. Maatschappelijke Organisaties, inclusief twee samenwerkingsverbanden verbonden aan het netwerk van de Maatschappelijke Organisaties (Stichting Maatschappelijke Organisaties Limburg en Netwerk Senioren Limburg), Stichting Burgerkracht Limburg en Cubiss Limburg en de Provinciale Veteranenvereniging Limburg zijn ondersteund. Zij vormen de provinciale basisinfrastructuur en dragen bij aan ons leef- en vestigingsklimaat en aan het participeren van de Limburger (in met name een kwetsbare positie) aan de maatschappij.</p> <p>Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De genoemde organisaties zijn vanuit de Sociale Agenda, het Kader Maatschappelijke Organisaties, en het Kader Burgerkracht ondersteund in de exploitatie voor het uitvoeren van hun jaarplannen.</p>	3
<p>16. Initiatieven gericht op het voorkomen en verminderen van laaggeletterdheid en taalachterstanden zijn ondersteund. Deze</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In 2021 zijn de bibliotheken deels dicht geweest vanwege de maatregelen naar</p>	1,3

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>initiatieven bevatten preventieve en curatieve activiteiten voor het verbeteren van de taalvaardigheid, de leesbevordering en daarmee ook de participatie aan de samenleving.</p> <p>Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, subsidiënt</i></p>	<p>aanleiding van COVID-19. Desondanks is er na de opening veel belangstelling voor de uitvoering van initiatieven gericht op het verminderen van laaggeletterdheid en taalachterstanden en de aanpak van digibetisme.</p>	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef- waarde	Jaar
1	Aantal gemeenten in Limburg waarin de aanpak Kansrijke Start (Nu niet zwanger, Voorzorg en Stevig Ouderschap) is geïnitieerd.	16	16	31	2023
2	De realisatie van de blauwdruk om 'De gezonde basisschool van de toekomst' voor elke school betaalbaar en haalbaar te maken en te implementeren c.q. op te schalen naar andere scholen.	0	1	1	2021
3	De interventie de Gezonde Basisschool van de Toekomst is uitgerold over minimaal 30 basisscholen.	4	7	30	2023
4	Aantal ondersteunde interventies gericht op een gezonde leefstijl, veilige jeugd, een veilige basis en een stabiele gezinssituatie binnen het onderwijs, verenigingen en in het netwerk rondom een kind en een gezin.	2	9	8	2023
5	Aantal Neet jongeren die begeleiding hebben ontvangen met als doel teruggeleiden naar onderwijs dan wel werk.	0	0	758	2023
6	Aantal gerealiseerde leerwerkplekken in samenwerking met de arbeidsmarktregio's, het onderwijs, werkgevers (PPS'en) en maatschappelijke partners.	5.000	12.000	8.000	2023
7	Het knooppunt Noord- en Midden Limburg en het knooppunt Zuid-Limburg zijn ondersteund.	0	2	2	2023
8	Aantal professionals werkzaam in Limburg zijn geschoold in het toepassen van het gedachtengoed van Positieve Gezondheid vanuit het scholingsplan Limburg Positief Gezond.	500	9.821	10.000	2022
9	Aantal ondersteunde interventies met inzet van brede (culturele) activiteiten gericht op het versterken van de samenredzaamheid en de participatie van kwetsbare doelgroepen in Limburg.	15	45	50	2022
10	Aantal gemeenten dat in samenwerking met andere partners ondersteund is bij het realiseren van gemeenschapsofbouw.	1	5	5	2023

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef- waarde	Jaar
11	Aantal ondersteunde gemeenschapsaccommodaties vanuit de Nadere subsidieregels Gemeenschapsaccommodaties.	6	7	14	2023
12	Aantal lage SES wijken die vanuit een integrale wijkenaanpak blijvend ondersteund zijn (continu proces).	2	2	2	2023
13	Aantal proeftuinen inzake vernieuwde huisvesting en ondersteuning van senioren in de wijk die ondersteund zijn.	0	0	5	2023
14	Aantal geïntariseerde en gecoördineerde initiatieven gericht op het aanpakken en bestrijden van de negatieve sociaal-maatschappelijke effecten als gevolg van de maatregelen van COVID-19 vanuit het Platform Defensie Bedrijfsleven Limburg (PDB Limburg).	1	3	2	2023
15	Aantal maatschappelijke organisaties in de provinciale sociale basisinfrastructuur dat ondersteund wordt (continu proces).	30	30	30	2023
16	Aantal initiatieven gericht op het voorkomen en verminderen van laaggeletterdheid en taalachterstanden.	2	13	20	2023

Toelichting prestatie-indicatoren

5: NEET project Noord- en Midden-Limburg is in Q3 2021 van start gegaan. Hierdoor kunnen over 2021 nog geen cijfers worden aangeleverd. NEET project Zuid-Limburg is voorzien om in maart 2022 te starten. Cijfers hiervan kunnen eind 2022 aangeleverd worden.

6. De gerealiseerde leerwerkplekken 2021 zijn de door Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (S-BB) geregistreerde BBL-studenten. Hierin zijn niet de branche leertrajecten meegenomen die door de Ontwikkel- en Opleidingsfondsen worden bekostigd op aanvraag van werkgevers.

Product	2.1.2. Veiligheid
Portefeuillehouder	Roemer / van Toorenburg

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
1. Aanstellen ketenregisseur Milieucriminaliteit RIEC. Rol Provincie: <i>financier, partner</i>	Gerealiseerd. Het RIEC Limburg heeft de ketenregisseur milieucriminaliteit aangesteld. Per 15 juli 2020 tot 1 mei 2022 (met optie tot verlenging) is vanuit de Provincie een medewerker gedetacheerd bij het RIEC Limburg. De ketenregisseur aanpak milieucriminaliteit opereert onder de functionele aansturing van het RIEC. Zie de openbare jaarverslagen van het RIEC Limburg.	3
2. Tijdelijke ondersteuning ketenregisseur Drugs RIEC. Rol CdK: <i>financier, partner</i>	Gerealiseerd. Voor 2021 is subsidie verleend aan RIEC Limburg. De kosten van deze ketenregisseur worden gesubsidieerd uit de middelen van de Commissaris van de Koning.	3
3. Verkenning verdere benutting bestuursrechtketen. Rol Provincie: <i>procesmanager, bevoegd gezag, financier, partner</i>	Gerealiseerd. CdK levert in Q1 2022 het onderzoek met betrekking tot de verkenning van de bestuursrechtketen op (T 8983). Via mededeling portefeuillehouder met kenmerk GS DOC-00248675 zijn PS hierover geïnformeerd.	2, 3
4. Opstellen verdieping integraal Ondernijingsbeeld Provincie Limburg. Rol Provincie/CdK: <i>financier, partner</i>	Gerealiseerd. Het Limburgs ondernijingsbeeld is door het RIEC Limburg opgesteld. Dit beeld inclusief de vervolgstappen is 15 december 2020 met PS gedeeld. Een verdiepend beeld is Q4 2021 aangeboden aan de CdK (als rijksorgaan).	3
5. Organiseren van minimaal 2 bewustzijn sessies voor doelgroepen (zoals sportverenigingen en/of notarissen). Rol Provincie: <i>financier, partner</i>	Deels gerealiseerd. Met Regio Noord-Limburg is in 2021 de conferentie bewustwording ondermijning gerealiseerd. Met RIEC en PVO is een sessie voor de makelaardij in voorbereiding voor 2022.	1, 2
6. Wij leveren een gerichte bijdrage aan het vergroten van de weerbaarheid van ouderen in wijken. Rol Provincie: <i>procesmanager, bevoegd gezag, financier, partner</i>	Gerealiseerd. Wij hebben via partnerschap op gerichte thema's (subsidie) bijgedragen aan: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Studesk: digi-weerbaarheid ouderen (Q2 2021); ▪ Veilige Toegang Zorgwoningen (Q3 	1

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	2021); <ul style="list-style-type: none"> ▪ Governance Zorg en Veiligheid (Q4 2020); ▪ Get hacked (Q1 2021). 	
7. Oprichting Provinciale Veteranen organisatie Limburg (relatie met Uitvoeringskader Sociale Agenda). Rol Provincie: <i>procesmanager, financier, partner</i>	Gerealiseerd. Stichting Koepel Veteranen en Geüniformeerden Organisaties Limburg is in Q1 2021 opgericht.	3
8. Intensivering samenwerkingsverband Samen Sterk in Limburg. Rol Provincie: <i>procesmanager, financier, partner, bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd. Dit wordt uitgevoerd via de volgende projecten: <ul style="list-style-type: none"> ▪ oprichten vrijwillige groene brigade. Deze bestaat inmiddels uit vijf deeltijdboa's. In Q4-2021 is de tweede lichte geworven. Q1 2022 is een interne evaluatie voorzien; ▪ inrichting en lancering website www.ssil.nl, deels publiek en deels besloten voor BOA's; ▪ inrichting interactieve kaart van incidenten, binnen het besloten deel van de SSIL-website; ▪ versterken signaaltoezicht buitengebied/ versterken informatiepositie van SSIL; ▪ grensoverschrijdende handhavingsacties SSIL samen met Brabant en Gelderland bij de Maasplassen en in de Peel; ▪ oprichting Expertteam Motorcross en aanschaf materieel. 	1, 2, 3
9. Plan van aanpak om veiligheid op verblijfsrecreatie te vergroten. Rol Provincie: <i>subsidie, bevoegd gezag, financier</i>	Gerealiseerd. In Zuid- en Midden-Limburg zijn wij in Q4 2021 gestart met dit project. Onder de vlag van de tweede tranche van de Regio Deal Noord-Limburg starten onze partners naar verwachting in Q1 2022 met een scan voor alle (>100) vakantieparken in die regio. Naast een subsidie ondersteunen wij deze partners in deze aanpak. Wij verkennen de mogelijkheden tot een Limburg-brede aanpak.	1, 2, 3
10. 1 Keurmerk Veilig Ondernemen in Limburg. Rol Provincie: <i>subsidie, bevoegd gezag, financier</i>	Gerealiseerd. Binnen de Regio Deals Noord-Limburg en Parkstad wordt het concept Keurmerk Veilig Ondernemen ingezet voor het bijdragen aan het bevorderen van een	1, 3

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	Veilig Buitengebied.	
11. 1 samenwerkingsgerichte actie in buitengebied met Noord-Brabant en/of Gelderland. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, financier</i>	Gerealiseerd. Er heeft één gezamenlijke handhavingsactie plaatsgevonden in het grensoverschrijdende Maasplassengebied van Brabant en Limburg met BOA's van Samen Sterk in Brabant (SSIB) en SSIL. Rondom de Peel vindt samenwerking en zaakgerichte informatie-uitwisseling plaats tussen BOA's van SSIB en SSIL.	1, 2, 3
12. Continuering subsidieregeling opruimen drugsafval Limburg. Rol Provincie: <i>subsidie</i>	Gerealiseerd. Subsidieregeling 'Opruiming drugsafval 2021-2024' is op 15 december 2020 door GS vastgesteld en heeft betrekking op afvoer en verwijdering van drugsafval in de periode van 1 oktober 2020 tot en met 31 december 2024. Aanvragen kunnen worden ingediend tot 31 januari 2025.	1

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1, 2, 3, 4, 5	Actieveld 1: 6 projecten ten behoeve van het gezamenlijk optreden en/of informatiedeling onder de veiligheidspartners (waarvan 2 t.b.v. ondersteuning van vergroten maatschappelijke weerbaarheid).	0	6	6	2023
6, 7	Actieveld 2: ondersteuning van gemeenten en maatschappelijke organisaties via 5 (innovatieve) breed toepasbare en opschaalbare projecten gericht op het verbeteren van de veiligheid van de wijken en de weerbaarheid van de (kwetsbare) Limburgers.	0	5	5	2023
8, 9, 10, 11, 12	Actieveld 3: minimaal 1 project uitvoeren per vermeld deeltraject om te komen tot het verbeteren van de veiligheid in het Limburgs buitengebied.	0	5	4	2023
11	2 samenwerkingsgerichte acties (onder andere ten behoeve van lobby) naar aanleiding van het samenwerkingsverband met de provincies Gelderland en Noord-Brabant.	0	1	2	2022

Wat mag het kosten?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 2.1 Sociale agenda, zorg en veiligheid	Begroting 2021			Realisatie 2021	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
2.1.1. Sociale agenda en Zorg	13.218	4.172	17.390	13.767	3.623	V
2.1.2. Veiligheid	935	-290	645	489	156	V
	14.153	3.883	18.035	14.256	3.779	V
<i>Personele lasten</i>	1.564	37	1.601	1.535	66	
Totaal lasten	15.717	3.919	19.636	15.791	3.845	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
2.1.2. Veiligheid	0	176	176	176	0	-
Totaal baten	0	176	176	176	0	-
Totaal saldo van baten en lasten	-15.717	-3.743	-19.460	-15.615	-3.845	V
Mutatie reserves						
<i>Onttrekking reserves</i>						
Reserve DU bodemsanering	60	60	120	154	-34	
Saldo mutatie reserves	60	60	120	154	-34	
Resultaat	-15.657	-3.683	-19.340	-15.461	-3.879	V

Financiële toelichting

Van begrotingsprogramma 2.1. Sociale agenda, zorg en veiligheid resteert een voordelig resultaat van € 3,88 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 3,80 mln. voordeliger dan geraamd. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

2.1.1. Sociale agenda en zorg

De reguliere middelen van dit product laten een voordelig saldo zien van € 3,62 mln. De belangrijkste verschillen worden hieronder toegelicht:

- De lagere besteding van het uitvoeringskader Sociale Agenda 2020-2023 € 1,43 mln. In de begroting zijn voor de uitvoering van dit beleidskader indicatieve bedragen opgenomen en deze dienen voor de uitvoering van dit kader beschikbaar te blijven, zodat de afgesproken doelen c.q. resultaten behaald kunnen worden. Derhalve wordt voorgesteld de niet bestede middelen over te boeken naar 2022. Deze middelen worden in 2022 onder andere ingezet voor de projecten Kansrijke Start Zuid-, Midden- en Noord-Limburg, aanpak NEET jongeren in Zuid-Limburg en Wijkontwikkeling Donderberg.
- In de 2e Afwijkingenrapportage 2021 (PS 5-11-2021) is voor het programma Vitaal & Gezond € 1,65 mln. beschikbaar gesteld. De besteding van deze middelen waren voorzien in 2021 en zijn gereserveerd voor met name de uitvoering van de Regiodeal Noord-Limburg (tweede tranche) en de investeringsagenda Noord-Limburg. Omdat de subsidieverlening van deze projecten in 2022 geëffectueerd c.q. uitbetaald wordt, wordt voorgesteld om de voor het programma Vitaal & Gezond gereserveerde middelen over te hevelen naar 2022.
- Voor de uitvoering van de motie toegankelijkheid in de zorg is in de 1^e Afwijkingenrapportage 2021 (PS 18-6-2021) € 0,18 mln. beschikbaar gesteld. Hiervan resteert nog € 0,17 mln. Om in 2022 verdere uitvoering te kunnen geven aan deze motie, wordt voorgesteld om het restant budget over te hevelen naar 2022.
- Voor de uitvoering van de nadere subsidieregels gemeenschapsaccommodaties zijn in de begroting jaarlijks indicatieve bedragen opgenomen. In 2021 is voor de uitvoering van deze regeling € 0,13 mln. minder besteed dan aanvankelijk was ingeschat. Omdat deze regeling doorloopt tot medio 2023 en er nog subsidieaanvragen wachten op behandeling en/of beschikking, wordt voorgesteld om het restant budget van € 0,13 mln. over te boeken naar 2022, zodat deze in 2022 ingezet kunnen worden voor de uitvoering van deze regeling.

2.1.2. Veiligheid

Het budgetverschil van de reguliere middelen bedraagt per saldo € 0,16 mln. Dit verschil wordt met name veroorzaakt door de lagere besteding van de Veiligheidsagenda € 0,14 mln. De middelen zijn begroot voor de periode 2020-2023. Besteding vindt plaats via uitvoering langs 3 actielijnen. De in 2021 niet bestede middelen blijven beschikbaar voor dit kader en worden overgeboekt naar 2022. Daarnaast zijn in de Herfstbrief 2019 (PS 4-10-2020) voor het opstellen van Veiligheidsagenda € 50.000 procesmiddelen beschikbaar gesteld. De Veiligheidsagenda is op 29 juni 2020 door PS vastgesteld. Hiervan is een bedrag van € 47.369 niet besteed. Omdat deze procesmiddelen beschikbaar zijn gesteld vanuit de intensiveringsmiddelen Onvoorzien vloeien deze middelen naar deze stelpost terug, zodat deze beschikbaar blijven voor in de huidige Statenperiode voor het geoormerkt doel (zie ook product 4.3.4. Reservering nieuw beleid).

Vanuit de reserve is een bedrag van € 33.665 meer aangewend. Bij GS-besluit van 16 maart 2021 is ingestemd met ophoging van het subsidieplafond voor 2021, waardoor er in 2021 meer subsidies zijn verleend. Omdat wij het verschil in subsidiepercentage van 75% voor overheden (i.p.v. landelijke 50%) uit eigen middelen betalen, bedraagt het tekort in 2021 € 33.665. Dit wordt conform GS-besluit van 2 juni 2020 gedekt door aanwending van de reserve Decentralisatie-uitkering bodemsanering (PS 6-11-2020; 2e AWR 2020).

2.2. Cultuur

Dit programma zet in op de verbindende kracht van cultuur, waarbij cultuur niet alleen de hedendaagse cultuuruitingen (kunsten en creatieve industrie) betreft, maar ook immaterieel erfgoed, monumenten en archeologie. Regionaal mediabeleid maakt eveneens deel uit van dit programma.

Cultuur in die brede betekenis bepaalt voor een belangrijk deel onze (Eu)regionale identiteit en draagt bij aan de sociale cohesie en participatie, biedt kansen voor economie en toerisme en kan de aantrekkingskracht van onze provincie vergroten.

De coronacrisis heeft deze waarde van cultuur en erfgoed op uitzonderlijke wijze voelbaar gemaakt. De cultuursector is zwaar getroffen door de coronacrisis, maar is hierdoor ook uitgedaagd om haar creatieve denk- en daadkracht te tonen. De kracht van de culturele en creatieve sector is in deze bijzondere tijd van extra waarde. Realisatie van cultureel aanbod, publieksbereik en een gezonde bedrijfsvoering hebben een compleet andere dimensie gekregen. De exacte gevolgen van de coronacrisis voor de cultuursector moeten nog blijken.

Voor het behoud van ons monumentaal erfgoed betekent de coronacrisis dat we met restauratieprojecten de bouwsector kunnen (blijven) stimuleren. Het ondersteunen van eigenaren bij restauratieprojecten blijft onverminderd belangrijk in deze tijd.

Voor de erfgoedsector blijven we ons onverminderd inzetten voor de transitie van onze erfgoedinstellingen, waarin een gezonde bedrijfsvoering juist nu van groot belang is.

Ook de archeologische sector ondervindt de gevolgen van de coronacrisis. Naar verwachting blijft dit de komende jaren voelbaar. Wij kijken waar we programmatisch kunnen versnellen om tegemoet te komen aan de actuele behoeften.

Wat willen we bereiken?

Cultuur en erfgoed is van en voor alle Limburgers. Wij dragen bij aan de versterking van de maatschappelijke waarde van de cultuur- en erfgoedsector voor een breed publiek en de samenleving. Wij willen dat zoveel mogelijk inwoners en bezoekers van Limburg deze waarde leren kennen en kunnen ervaren, zich ook erin herkennen. Met speciale aandacht voor groepen mensen die minder snel met cultuur en erfgoed in aanraking komen. Het behoud van de plekken en gebouwen die onze geschiedenis vertellen, is daarbij van belang. Wij stimuleren cultuurparticipatie en cultuureducatie en streven naar een betere (be)leefbaarheid van de omgeving. Cultuur en erfgoed werken daartoe over grenzen heen en er ontstaan meer en nieuwe verbindingen, zoals op het gebied van toerisme, economie, welzijn, sport, natuur en ontwikkeling van stad en platteland. Wij bewerken het gezamenlijk krachtenveld om zoveel mogelijk Rijks-, en zo mogelijk Europese middelen voor cultuur naar Limburg te halen. Daarbij ondersteunen wij de sector binnen onze mogelijkheden in het zich herpakken en het omgaan met de gevolgen van de coronacrisis.

Geïnvesteed wordt in de samenwerking met en de ondersteuning van het archeologische veld om publieksgerichte activiteiten te genereren. De doorontwikkeling van de Vondst, het centrum voor Archeologie in Limburg, vervult daarbij een spilfunctie.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: Verbreden en vernieuwen van de provinciale (basis)infrastructuur op het gebied van cultuur: deze weerspiegelt de diversiteit van cultuur in Limburg, biedt ruimte aan nieuwkomers, draagt bij aan een evenwichtige geografische spreiding van het culturaanbod over Limburg en past de Governance Code Cultuur, de Fair Practice Code en de Code Culturele Diversiteit zoveel mogelijk toe.

Criterion 2: Bieden van ruimte aan cultuuraanbieders: ruimte voor het bereiken en betrekken van een nieuw en meer divers publiek (publieksbereik), voor het werken in samenwerkingsverbanden en voor het nemen van eigen verantwoordelijkheid en het zelfstandig bereiken van doelen.

Criterion 3: Verbinden: genieten van en deelnemen aan cultuur, met name culturele evenementen, verbindt mensen en versterkt de verbinding van de cultuursector met andere sectoren binnen het sociaal, ruimtelijk en economisch domein, waarbij aandacht voor een evenwichtige wederzijdse versterking.

Criterion 4: Vertellen van het verhaal: ter bescherming, zichtbaar maken en behoud van ons cultureel erfgoed, ter stimulering van publieksbereik door onder andere herbestemming en ter stimulering van participatie.

Wat hebben we bereikt?

Cultuur

Evenals het jaar 2020 is ook 2021 gekenmerkt door de coronacrisis. De culturele en creatieve sector is wederom geconfronteerd met grote onzekerheden, (gedeeltelijke) openstellingen en lockdowns. De gevraagde flexibiliteit is buiten proportie geweest en ondanks de vele landelijk algemene en specifieke steunmaatregelen is overeind blijven met een perspectief voor de toekomst een zware opgave.

Wij hebben vanuit onze kerntaak op het gebied van cultuur, het behoud en de versterking van de provinciale culturele infrastructuur, de culturele en creatieve sector daarbij zoveel als mogelijk ondersteund. Wij hebben continuïteit en stabiliteit geboden door middel van onze coulantemaatregelen op het gebied van subsidies. Wij hebben uitvoering gegeven aan “Investeren in overleven” (mededeling portefeuillehouder inzake inzet vanwege corona van maatregelen en middelen voor cultuur en erfgoed in Limburg d.d. 13 oktober 2020; 2020/41383) en geanticipeerd op coronasteunmaatregelen van het Rijk. Een in dit verband via het IPO in maart 2021 ingediende schadeclaim van ruim € 1,25 miljoen over de periode juni t/m december 2020, is in eind 2021 door BZK uitgekeerd. Wij hebben vanuit Limburg de verlenging van het steunfonds geëntameerd. In september 2021 is bovendien, weer via het IPO, op basis van een provinciale inventarisatie een volgende schadeclaim ingediend over de periode januari t/m juni 2021 met een omvang van ruim € 1,1 miljoen. De (te) ontvangen middelen worden doorgezet naar culturele instellingen, ter compensatie van de door hun bij ons opgegeven geleden schade.

Hiernaast hebben wij ook uitvoering gegeven aan ons regulier Cultuurbeleid op basis van het door uw Staten d.d. 13 december 2019 vastgestelde Beleidsprogramma Cultuur 2020-2021 “Ruimte voor Cultuur (G-19-035) (zie verder hierna).

Verder is in 2021 het provinciaal Cultuurbeleid voor de jaren 2022-2023 opgesteld. Na sonderende behandeling in de Statencommissie Cultuur & Samenleving op 19 november 2021 is het Beleidsprogramma Cultuur 2022-2023 “Veerkracht van Cultuur” (G-21-036) op 17 december 2021 door Provinciale Staten vastgesteld.

Erfgoed, monumenten en archeologie

De erfgoedsectoren zijn dit jaar tevens door de coronamaatregelen getroffen. Ook hier werden instellingen geconfronteerd met onzekerheden door de verschillende lockdowns. Veel publieksactiviteiten hebben hierdoor niet plaatsgevonden. Desalniettemin was ook hier sprake van een grote mate van flexibiliteit door het organiseren van digitale publieksactiviteiten. Hierdoor heeft publiek, weliswaar minder dan voorheen, toegang gehad tot het Limburgs erfgoed. Daarnaast zijn de activiteiten op het gebied van restauratie van monumenten onverminderd uitgevoerd. Zo zijn er door uitvoering te geven aan de vijf subsidieregelingen binnen het beleidsprogramma Monumenten tot nu toe meer dan 135 monumenten opgeknapt en toekomstbestendig gemaakt. Het gaat hierbij om een

groot aantal hoeves, kerken, kastelen, molens en industrieel en groen erfgoed. Daarbij zijn een groot aantal vrijwilligers betrokken die onmisbaar zijn binnen de erfgoedsector.

Maatschappelijk effect?

Cultuur

Evenals in 2020 hebben door de coronacrisis Limburgers niet als gebruikelijk culturele festivals, evenementen en voorstellingen fysiek kunnen bezoeken. Doordat wij culturele instellingen en organisaties de mogelijkheid hebben geboden om reeds verleende subsidies ook in te zetten voor digitaal aanbod of voor de ontwikkeling van nieuw en coronaproof aanbod, is Limburgers toch de mogelijkheid geboden om op een andere manier van cultuur te genieten. Wij hebben culturele instellingen en organisaties geholpen om de coronacrisis te overleven waardoor dit brede palet aan voorzieningen behouden is gebleven voor Limburg en de Limburgers.

Aan het Limburgse culturele veld is tevens continuïteit en stabiliteit geboden door doorgang van de uitvoering van het regulier Cultuurbeleid. Dat is ook de lijn voor het vastgestelde beleid voor de jaren 2022-2023. Wij geven de cultuursector zo tijd en ruimte om te herstellen, te innoveren en te investeren. Door onze inzet via het Huis voor de Kunsten Limburg zijn ook in 2021 de Limburgse amateurkunstverenigingen zo goed mogelijk ondersteund om overeind te blijven en om te leren gaan met de nieuwe werkelijkheid.

Erfgoed, monumenten en archeologie

De projecten die tot stand zijn gekomen met provinciale ondersteuning op het gebied van monumenten bevinden zich (bijna) allemaal in de fysieke ruimte. Een verbetering van de fysieke ruimte is een resultaat waar iedere Limburger profijt van heeft. Dit vergroot de leefbaarheid van de fysieke ruimte en draagt daarmee bij aan het vestigingsklimaat. Door het instandhouden van de Limburgse gemeentelijke- en rijksmonumenten wordt bijgedragen aan de instandhouding van de Limburgse geschiedenis en het kunnen vertellen van het verhaal van erfgoed. Zonder het behoud van de fysieke plek met gebouwen, wordt het vertellen van dit verhaal een stuk lastiger.

Dit verhaal wordt tevens verteld en ontsloten in de diverse lokale en regionale musea en erfgoedinstellingen die Limburg rijk is. Hier hebben burgers en bezoekers kennis maken met de Limburgse geschiedenis.

De projecten die tot stand zijn gekomen met provinciale ondersteuning op het gebied van archeologie zijn initiatieven die als doel hebben om de archeologische rijkdom van Limburg toegankelijker te maken voor de Limburgers en onze bezoekers.

Wat hebben wij er in 2021 voor gedaan?

Product	2.2.1. Cultuur
Portefeuillehouder	Van Toorenborg

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Het Beleidsprogramma Cultuur 2020-2021 “Ruimte voor Cultuur” is zoveel mogelijk uitgevoerd. Daarbij ondersteunen wij de cultuursector onder de noemer “Investeren in overleven” in het zich herpakken en het omgaan met de gevolgen van de coronacrisis, door coulantmaatregelen, flexibiliteit bij de beleidsuitvoering, de inzet van hiervoor beschikbare “vrije” middelen binnen het Beleidsprogramma Cultuur en door ons sterk te blijven maken voor een gerechtvaardigd en dus veel groter deel van de middelen van het Rijk en van de landelijke cultuurfondsen voor de Limburgse cultuursector. Wij:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ sturen bij de begrotingsinstellingen op het gebied van Cultuur op inhoudelijk en zakelijk ondernemerschap, met aandacht voor cultuurparticipatie en cultuureducatie en voor de Governance Code Cultuur, de Fair Practice Code en de Code Culturele Diversiteit; ▪ ondersteunen de provinciale culturele basisinfrastructuur door (monitoring door de Cultuurtank Limburg van) de subsidieverleningen in het kader van het Cultuurplan 2021-2024 en de Subinfrastructuur 2021-2022; ▪ ondersteunen initiatieven ter versterking van de culturele werking van de Cultuurregio Noord-Limburg, van de Stedelijke Cultuurregio Zuid, en van hun onderlinge samenwerking, zoveel mogelijk in samenwerking met de gemeenten, het Rijk en de Rijksfondsen. De Cultuurregio Noord-Limburg heeft hierbij onze bijzondere aandacht; 	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Wij hebben verder uitvoering gegeven aan het door uw Staten d.d. 13 december 2019 vastgestelde Beleidsprogramma Cultuur 2020-2021 “Ruimte voor Cultuur (G-19-035).</p> <p>Wij hebben uitvoering gegeven aan “Investeren in overleven” (mededeling portefeuillehouder inzake inzet vanwege corona van maatregelen en middelen voor cultuur en erfgoed in Limburg d.d. 13 oktober 2020; 2020/41383) en geanticipeerd op coronasteunmaatregelen van het Rijk.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gerealiseerd. Wij hebben hierop gestuurd via bestuurlijke en ambtelijke overleggen, door advisering over en monitoring van de werkplannen en door middel van onze subsidiebeschikkingen ▪ Gerealiseerd. Binnen het Cultuurplan 2021-2024 en de Subinfrastructuur 2021-2022 hebben wij aan 40 instellingen subsidies verleend. Deze instellingen zijn gemonitord door de Cultuurtank Limburg, welke in 2021, mede op basis van een evaluatie van de werking van de Cultuurtank, opnieuw is samengesteld. ▪ Wij hebben 6 projecten specifiek in Noord- en Midden-Limburg ondersteund. Dit betreft de ondersteuning van de gemeenten bij de ontwikkeling van de Cultuurregio Noord-Limburg, de ondersteuning van het evenement The Passion en van drie theaters vanwege geleden coronaschade. 	1,2,3

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<ul style="list-style-type: none"> ▪ continueren subsidieregelingen op het gebied van Cultuur, waarbij aandacht voor evenementen, voor Euregionale culturele samenwerking, en voor (cultuur)participatie (met name van groepen die minder snel met cultuur in aanraking komen); ▪ continueren en ondersteunen de regionale aanpak voor Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024; ▪ borgen cultuurparticipatie, verenigingsondersteuning en cultuureducatie, waaronder muziekonderwijs, via het werkplan van en op basis van het consulentchap van het Huis voor de Kunsten Limburg; ▪ continueren de samenwerking met crowdfundingplatforms Voordekunst en Cinecrowd. 	<p>Wij hebben verder beide cultuurregio's onderdeel gemaakt van het Cultuurconvenant 2021-2024 Ministerie OCW en Cultuurregio Limburg".</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gerealiseerd. Ondanks het voor de cultuursector 2^e zware coronajaar 2021 hebben wij in het kader van de Nadere subsidieregels Cultuur toch nog 13 culturele festivals/ evenementen en 6 projecten in het kader van grensoverschrijdende culturele samenwerking kunnen ondersteunen. In het kader van de Nadere subsidieregels Participatie zijn 18 projecten met een relatie met cultuur ondersteund en op basis van de Stimuleringsregeling Bovenlokale Evenementen zijn dat er 45. ▪ Gerealiseerd. Wij hebben de regionale aanpak van Cultuureducatie met Kwaliteit ondersteund door subsidiebeschikkingen aan de 6 penvoerders en door inzet van de steunfunctie van het Huis voor de Kunsten Limburg. ▪ Gerealiseerd. Wij hebben genoemde zaken geborgd door middel van de voorwaarden en verplichtingen in onze subsidiebeschikking aan het Huis voor de Kunsten Limburg als ook via bestuurlijke en ambtelijke overleggen en in het kader van de monitoring van de uitvoering van het werkplan van het Huis voor de Kunsten Limburg. Voor de achterbannen van de muziekbonden is dit vanaf 2021 geborgd door onze subsidieverlening aan de Stichting Klankkleur Limburg. ▪ Gerealiseerd. Wij hebben de samenwerking met crowdfundingplatform Voordekunst 	

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	gecontinueerd. Op basis hiervan zijn in 2021 ruim 36 projecten gerealiseerd.	
2. Wij besluiten eind 2021 over het vervolgbeleid Cultuur voor de jaren 2022-2023. Rol Provincie: <i>subsidiënt, ondersteuner, partner, procesmanager</i>	Gerealiseerd. Na sonderende behandeling in de Statencommissie Cultuur & Samenleving op 19 november 2021 is het Beleidsprogramma Cultuur 2022-2023 "Veerkracht van Cultuur" (G-21-036) op 17 december 2021 door Provinciale Staten vastgesteld.	1,2,3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streefwaarde	Jaar
1	Aantal goedgekeurde werkplannen en begrotingen van de begrotingsinstellingen op het gebied van Cultuur.	0	8	8	2021
1	Aantal ondersteunde instellingen binnen het Cultuurplan 2021-2024 en de Subinfrastructuur 2021-2022.	0	40	42	2021
1	Aantal ondersteunde initiatieven ter versterking van de culturele werking van de cultuurregio's, met bijzondere aandacht voor Cultuurregio Noord-Limburg.	0	6	5	2021
1	Aantal ondersteunde initiatieven in het kader van subsidieregelingen op het gebied van Cultuur.	0	122	150	2021
1	Aantal subsidieverleningen t.b.v. het programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024.	0	6	6	2021
1	Aantal subsidieverleningen t.b.v. samenwerking met crowdfundingplatforms Voordekunst en Cinecrowd.	0	2	2	2021
2	Vervolgbeleid Cultuur voor de jaren 2022 en 2023 is vastgesteld.	0	1	1	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

Aantal ondersteunde instellingen binnen het Cultuurplan 2021-2024 en de Subinfrastructuur 2021-2022 zijn er 40, aangezien voormalige Cultuurplaninstellingen Opera Zuid en Jan van Eyck vanaf 2021 begrotingsinstelling zijn geworden.
Zie verder onder bereikte resultaten 2021.

Product	2.2.2. Erfgoed
Portefeuillehouder	Gabriëls

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Continueren van de transitie van de begrotingsinstellingen ten behoeve van een gezonde bedrijfsvoering. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. De begrotingsinstellingen hebben een subsidieverlening ontvangen voor hun werkplannen en bijbehorende begrotingen voor 2021. Waar nodig hebben wij in de beschikkingen aandacht gevraagd voor financiële risico's en het belang van een gezonde bedrijfsvoering.</p>	1,4
<p>2. Stimuleren van de doorontwikkeling Coöperatie Erfgoed Limburg. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. De Coöperatie Erfgoed Limburg heeft een subsidieverlening ontvangen voor het werkplan en bijbehorende begroting voor 2021.</p>	1,2,3,4
<p>3. Uitvoering van de subsidieregelingen lokale en regionale musea en participatie. Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. Als gevolg van de verschillende lockdowns en openstellingen kampen veel lokale musea met onzekerheid over de toekomst. Hierdoor zijn er minder aanvragen dan de verwachte 20 aanvragen ingediend. Er zijn twaalf musea ondersteund bij projecten gericht op hun toekomstbestendigheid. Twee aanvragen zijn nog in behandeling. Deze worden naar verwachting begin 2022 afgehandeld. Met deze 14 aanvragen is in totaal € 135.000 aan subsidie verleend, waarvan € 85.000 voor Zuid-Limburgse musea (9 projecten) en € 50.000 voor Noord- en Midden-Limburgse musea (5 aanvragen).</p>	2,4
<p>4. Uitvoering geven aan het Convenant Limburgse taal. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. De geplande evaluatie van het convenant en daaruit voortvloeiende nadere afspraken met het Ministerie van BZK hebben, mede als gevolg van de lange formatieperiode, nog niet plaatsgevonden. Met de Rijksoverheid is gedurende het jaar doorlopend contact geweest in het kader van het convenant en de rapportagecyclus van de Raad van Europa t.a.v. talen van minderheden.</p>	4

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	Het bij de ondertekening van het convenant getekende door de Rijksoverheid en Provincie Limburg gevormde uitvoeringsbudget is begin 2021 besteed aan vier prijswinnende initiatieven in de Prijsvraag Limburgse Taal. Al deze projecten richten zich op het stimuleren van het gebruik van de Limburgse taal onder de jeugd.	
5. Wij besluiten eind 2021 over het vervolgbeleid voor de jaren 2022-2023. Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, financier, partner</i>	Gerealiseerd. Op 21 december 2021 heeft het College van Gedeputeerde Staten de beleidsbrief Erfgoed 2022-2023 'De kracht van erfgoed' vastgesteld. Provinciale Staten is hierover middels een mededeling portefeuillehouder (GS DOC-00206533) geïnformeerd.	1,2,3,4

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Aantal goedgekeurde werkplannen en begrotingen van de begrotingsinstellingen erfgoed.	0	4	4	2021
2	Goedgekeurd werkplan en begroting t.b.v. doorontwikkeling Coöperatie Erfgoed Limburg.	0	1	1	2021
3	Aantal ondersteunde initiatieven binnen de subsidieregelingen 'lokale en regionale musea' en participatie.	0	12	20	2021
4	Aantal ondersteunde initiatieven stimuleren Limburgse taal als uitwerking van het Convenant.	0	4	4	2021
5	Vervolgbeleid Erfgoed voor de jaren 2022 en 2023 is vastgesteld.	0	1	1	2021

Product	2.2.3. Monumenten
Portefeuillehouder	Gabriëls

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Invulling en uitvoering geven aan het beleidsprogramma Monumenten 2020-2023 'Monumenten behouden, benutten én beleven'.</p> <p>Rol Provincie: <i>initiator, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Deels gerealiseerd.</p> <p>Door de actieve inzet op het versnellen van restauratieprojecten ter ondersteuning van de bouwsector (3e informerende brief aan PS inzake coronamaatregelen) zijn meer provinciale subsidiemiddelen naar restauratieprojecten gegaan. Er zijn dan ook meer restauratieprojecten gestart in Limburg. Dit valt goed in het straatbeeld te zien. De monumentale gebouwen worden gerestaureerd en krijgen vaak een (her)bestemming waardoor deze monumenten weer klaar gemaakt worden voor de toekomst. Dit verstevigt het vestigingsklimaat in Limburg en houdt dit bijzondere erfgoed levend.</p> <p>Door deze actieve inzet hebben andere beleidsdoelstellingen uit het beleidsprogramma minder aandacht gekregen. Deze zullen tot aan het eind van deze collegeperiode, waar mogelijk, worden opgepakt.</p>	2, 3, 4
<p>2. Bijdragen aan de instandhouding van rijks- en gemeentelijke monumenten door de restauratie van deze gebouwen financieel te ondersteunen.</p> <p>Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Monumentale gebouwen zijn gerestaureerd en vaak (her)bestemd zodat de geschiedenis van dit erfgoed behouden blijft voor toekomstige generaties. Dit draagt onder andere bij aan de leefbaarheid in kernen, het platteland, het toerisme en de economie van Limburg.</p>	2, 3, 4
<p>3. Invulling en uitvoering geven aan het kerkenprogramma inclusief subsidieregeling waarbij kerken in Limburg worden ondersteund bij de restauratie, herbestemming en verduurzaming van het gebouw.</p> <p>Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Er zijn kerkgebouwen financieel ondersteund met provinciale middelen. Deze gebouwen zijn gerestaureerd of herbestemd met een nieuwe functie. Kerkgebouwen staan vaak op een centrale plek in een dorp of stad en maken een belangrijk onderdeel uit van de leefbaarheid van het gebied. De provinciale bijdrage is vaak onmisbaar om dergelijke projecten van de grond te krijgen.</p>	2, 3, 4

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>4. Bijdragen aan het noodzakelijk onderhoud van gebouwen voor openbare godsdienstuitoefening (ongeacht het geloof), molens en groene monumenten door middel van de Monulisa-regeling.</p> <p>Rol Provincie: <i>toetser, ondersteuner, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Een groot aantal projecten heeft gebruik gemaakt van de Monulisa-regeling. Het gaat dan om kerken, molens en groen erfgoed, waarbij kerken de grootste groep is binnen de Monulisa. We stimuleren hiermee rijksmonumenten die economisch niet rendabel zijn. Ook hierbij is het van belang voor het Limburgs vestigingsklimaat dat deze gebouwen in goede staat van onderhoud worden gebracht en blijven.</p>	2, 3, 4
<p>5. Uitvoering van de subsidieregeling Archeologie en Klein Erfgoed waarbij kleine Limburgse erfgoedprojecten ondersteund worden en de inzet van vrijwilligers daarbij wordt beloond.</p> <p>Rol Provincie: <i>toetser, ondersteuner, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Relatief kleine projecten die vanuit de samenleving komen en waarbij vrijwilligers zich inzetten om erfgoed te behouden zijn met deze subsidieregeling mogelijk gemaakt. Belangrijk hierbij is dat de inzet van vrijwilligers wordt gewaardeerd met onze provinciale middelen. Ook dit zijn projecten die de fysieke ruimte in Limburg verbeteren.</p>	2, 3, 4
<p>6. Uitvoering van de subsidieregeling Participatie waarbij, in navolging van het collegeprogramma, projecten ondersteund worden die de Limburgse samenredzaamheid en/of participatie in de maatschappij van kwetsbare doelgroepen vergroot door middel van activiteiten op het gebied van cultuur (monumenten, kunsten, archeologie en/of immaterieel erfgoed).</p> <p>Rol Provincie: <i>toetser, ondersteuner, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Kan erfgoed gekoppeld worden aan participatie in combinatie met samenredzaamheid en kwetsbare doelgroepen? Dat was de vraag die we ons stelden en waarop het antwoord bevestigend is. Binnen de brede participatieregeling zijn projecten gerealiseerd die bovenstaande vraag hebben beantwoord.</p>	3, 4

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Uitvoeren beleidsprogramma Monumenten 2020-2023 'Monumenten behouden, benutten én beleven'.	0	1	1	2021
2	Aantal ondersteunde monumenten in het kader van de restauratieregeling 2020-2022.	0	40	15	2022
3	Aantal ondersteunde kerken in het kader van het kerkenprogramma 2020-2023.	0	12	15	2023
4	Aantal ondersteunde projecten in het kader van de Monulisa-regeling 2020-2022.	0	86	15	2022
5	Aantal ondersteunde projecten in het kader van de regeling Archeologie en Klein Erfgoed 2020-2021.	0	17	5	2021
6	Aantal ondersteunde projecten in het kader van de	0	2	1	2021

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
	regeling Participatie vanuit monumenten.				

Toelichting prestatie-indicatoren

Bron: Collegeprogramma Vernieuwend Verbinden en beleidsprogramma Monumenten 2020-2023 'Monumenten behouden, benutten én beleven' (PS 13-12-2019).

Product	2.2.4. Archeologie
Portefeuillehouder	Gabriëls

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Wij geven invulling en uitvoering aan het beleidsprogramma Archeologie 2020-2023 'De kracht van Archeologie, ontsluiten, vertellen, verbinden en toepassen'. Rol Provincie: <i>initiator, ondersteuner, procesmanager, bevoegd gezag, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. Er zijn diverse initiatieven ondersteund (zie toelichting bij resultaat 2 t/m 7), maar als gevolg van de verschillende lockdowns heeft het publiek er beperkt toegang tot gehad.</p>	2,3,4
<p>2. De bekendheid van Limburgers met het archeologisch verleden wordt vergroot door bruikleenovereenkomsten af te sluiten met andere partijen, waaronder heemkundekringen, (streek)musea en gemeenten. Rol Provincie: <i>houder en beheerder Provinciaal depot voor bodemvondsten</i></p>	<p>Gerealiseerd. Vanuit de rol als deponhouder Provinciaal Depot voor Bodemvondsten zijn 14 bruikleenovereenkomsten gesloten met andere partijen. Hierdoor hebben inwoners van Limburg op diverse plekken in Limburg kennis kunnen maken met het archeologisch verleden van Limburg. Door de coronacrisis zijn echter veel organisaties en publieke instellingen beperkt open geweest, waardoor de impact van de bruikleen lager is in 2021.</p>	2,3,4
<p>3. Uitvoering van de subsidieregelingen archeologie en klein erfgoed en de participatieregeling waarmee in samenwerking met partners in het werkveld (gemeenten, vrijwilligers, musea, bedrijfsleven) publieksgerichte activiteiten worden ontwikkeld en ondersteund en o.a. wordt ingezet op actieve betrokkenheid van de burgers. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. Er zijn 7 initiatieven ondersteund. Als gevolg van het coronavirus zijn er minder publieksgerichte activiteiten ontwikkeld. Eind 2021 zijn echter 12 nieuwe initiatieven ingediend. Afhandeling van deze aanvragen vindt begin 2022 plaats.</p>	2,3,4
<p>4. Uitvoeren convenant Via Belgica 2020-2023 in samenwerking met gemeenten,</p>	<p>Gerealiseerd. In 2021 zijn in samenwerking met de</p>	2,3,4

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>bedrijfsleven en musea. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>convenant partners onder andere de volgende initiatieven uitgevoerd: herdruk van de Gids, oplevering routemarkering langeafstandswandeling, Festival Via Belgica, Onthulling meubel in Riemst, Onthulling reconstructie Via Belgica in Sint Gerlach.</p>	
<p>5. In samenwerking en afstemming met de gehuisveste partners wordt de publieksgerichte programmering van De Vondst doorontwikkeld in relatie tot de functies opslag, restauratie, onderzoek & onderwijs, ondersteuning, archeohotspot, netwerkvorming en informatievoorziening. Rol Provincie: <i>initiator, ondersteuner, procesmanager, financier, partner, ondernemer</i></p>	<p>Gerealiseerd. Ondanks de lockdowns zijn in 2021 diverse publieksactiviteiten doorontwikkeld, waaronder 2 tentoonstellingen, de publieksactiviteiten aan de Archeohotspot, diverse rondleidingen, schoolbezoeken en archeologische workshops.</p>	2,3,4
<p>6. Uitbreiding en duurzame borging van de Archeoroute. Rol Provincie: <i>initiator, ondersteuner, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. De Archeoroute is in 2021 uitgebreid met 15 nieuwe speerpunten door heel Limburg. Aan het project Archeoroute hebben zich naast de initiële partners (Provincie Limburg en Limburg Marketing) drie nieuwe partners gecommitteerd: Rijkswaterstaat, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en het Limburgs Museum. Zij dragen zowel financieel als inhoudelijk bij aan het project middels eigen initiatieven. In 2021 zijn door deze drie nieuwe partners 10 nieuwe locaties voor de Archeoroute uitgerold met drie fietsroutes in het kader van het nationale themajaar 'Ode aan het Landschap'.</p>	2,3,4
<p>7. De archeologische verplichtingen binnen de archeologische monumentenzorg worden per project ingevuld vanuit een kostenbewuste en efficiënte opstelling, waarbij invulling wordt gegeven aan Amendement 49 Tegels c.s. inzake Verdere efficiency bij archeologie (PS 7 februari 2020). Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, bevoegd gezag, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. In 2021 is de eerder ingeslagen weg voortgezet door gebruikmaking van de ontwikkelde producten en methoden. Bijvoorbeeld ten behoeve van de ontgroningen van Wijnaarden, de Diepeling en Raaieind en de ontwikkelingen rondom VDL Nedcar. In alle gevallen wordt er overlegd met de initiatiefnemer om gezamenlijk een aanpak voor doelgerichter en efficiënter archeologisch onderzoek te ontwikkelen (conform Amendement 49).</p>	4

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Uitvoering beleidsprogramma Archeologie 2020 2023 De kracht van Archeologie, ontsluiten, vertellen, verbinden en toepassen.	0	1	1	2021
2	Aantal gesloten bruikleenovereenkomsten met andere partijen.	0	14	12	2021
3	Aantal ontwikkelde en/of ondersteunde publieksgerichte activiteiten binnen subsidieregelingen archeologie en participatie.	0	7	8	2021
4	Uitvoeren convenant Via Belgica.	0	1	1	2021
5	Doorontwikkeling publieksfunctie De Vondst; aantal publieksgerichte activiteiten in relatie tot functies opslag, restauratie, onderzoek & onderwijs, archeohotspot en informatievoorziening.	0	5	5	2021
6	Uitbreiding ArcheoRoute.	0	15	12	2021
7	Bevoegd gezag rol wordt ingevuld vanuit een kostenbewuste en efficiënte opstelling (1 nieuw project).	0	1	1	2021

Product	2.2.5. Regionale Media
Portefeuillehouder	Van Toorenborg

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Goedkeuring geven aan de samenstelling van Stichtingsraad van L1. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i></p>	<p>Bij de eerste Afwijkingenrapportage 2021 is dit resultaat doorgeschoven naar 2022. Provinciale Staten heeft de wettelijke taak om iedere vijf jaar advies uit te brengen aan het Commissariaat van de Media (CvdM) over de vraag of de Mediaraad (voorheen Stichtingsraad) voldoet aan de criteria over de samenstelling van de mediaraad.</p> <p>Op 23 juni 2017 heeft Provinciale Staten voor het laatst goedkeuring gegeven aan de Mediaraad van L1. De termijn van de Stichtingsraad loopt af op 3 september 2022. Het verzoek om advies voor de Mediaraad per 3 september 2022 wordt daarom pas in 2022 aan uw Staten voorgelegd.</p>	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Goedkeuring geven aan de samenstelling van Stichtingsraad van L1	0	0	1	2022

Wat mag het kosten?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 2.2 Cultuur	Begroting 2021			Realisatie 2021	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
2.2.1. Cultuur	29.447	269	29.717	28.032	1.685	V
2.2.2. Erfgoed	2.675	-53	2.622	2.391	231	V
2.2.3. Monumenten	7.600	3.081	10.681	9.062	1.619	V
2.2.4. Archeologie	1.211	778	1.989	834	1.155	V
2.2.5. Regionale media	0	0	0	0	0	-
	40.933	4.076	45.008	40.320	4.689	V
<i>Personele lasten</i>	2.477	58	2.536	2.431	105	
<i>Kapitaallasten</i>	1.401	-24	1.378	1.395	-18	
Totaal lasten	44.811	4.110	48.922	44.146	4.776	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
2.2.1. Cultuur	3.579	177	3.756	3.376	380	N
2.2.3. Monumenten	1.939	32	1.970	1.966	4	N
2.2.4. Archeologie	0	0	0	70	-70	V
Totaal baten	5.518	209	5.726	5.413	314	N
Totaal saldo van baten en lasten	-39.294	-3.902	-43.196	-38.733	-4.462	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	0	150	150	150	0	
Totaal toevoegingen	0	150	150	150	0	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Bruteringsreserve Limburgs Museum	206	0	206	206	0	
Bruteringsreserve provinciale gebouwen	83	-2	82	82	0	
Bruteringsreserve Creative City	706	0	706	706	0	
Totaal onttrekkingen	996	-2	994	994	0	
Saldo mutatie reserves	996	-152	844	844	0	
Resultaat	-38.298	-4.053	-42.351	-37.889	-4.462	V

Financiële toelichting

Van begrotingsprogramma 2.2 Cultuur resteert een voordelig resultaat van € 4,46 mln.

De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 4,38 mln. voordeliger dan geraamd. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

2.2.1. Cultuur

Binnen dit product resteert een voordelig verschil in de reguliere middelen van € 1,30 mln. Dit verschil bestaat uit voordelige lasten van € 1,69 mln. en nadelige baten van € 0,38 mln. De belangrijkste verschillen worden hieronder toegelicht:

Beleidsprogramma en Beleidsontwikkeling Cultuur

Voor de continuering van het provinciaal Cultuurbeleid en voor en conform de uitvoering van het Beleidsprogramma Cultuur 2022-2023 "Veerkracht van Cultuur" (PS 17-12-2021) wordt een bedrag van € 0,09 mln. overgeboekt.

Nadere subsidieregels Cultuur 2020-2021

Het subsidieplafond 2021 is in 2021 niet geheel besteed. De beperkende maatregelen vanwege de coronacrisis hebben grensoverschrijdende culturele projecten en culturele festivals en evenementen buitengewoon beperkt. Het resterend bedrag in 2021 van € 0,39 mln. wordt gekoppeld aan de uitvoering van het Beleidsprogramma Cultuur 2022-2023 "Veerkracht van Cultuur" (PS 17-12-2021) en daartoe overgeboekt naar 2022.

Stimuleringsregeling Bovenlokale Evenementen 2020-2023

Deze regeling heeft een looptijd tot 31 januari 2024. Het restantbedrag in 2021 bedraagt € 0,56 mln. In 2021 is veel minder beroep gedaan op de regeling vanwege de coronacrisis. Een deel van het restantbedrag ad € 0,36 mln. wordt overgeboekt naar 2022 en blijft beschikbaar voor de continuering van de regeling in 2022. Daarnaast wordt conform besluitvorming bij het Beleidsprogramma Cultuur 2022-2023 “Veerkracht van Cultuur” (PS 17-12-2021) een bedrag van € 0,20 mln. overgeboekt naar 2022 en ingezet voor de bijdrageregeling voor zzp-ers (GS-besluit 25-01-2022).

Brede participatieregeling

Deze regeling heeft een looptijd tot 01-01-2022. Voor de afhandeling van nog een aantal in december ingediende subsidieverzoeken en voor de nieuw op te stellen participatieregeling in 2022 wordt het restantbedrag van € 0,21 mln. overgeboekt naar 2022.

De nadelige baten van € 0,38 mln. hebben betrekking op:

SPUK Culturele voorzieningen provincies

In 2020 is door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op basis van de Regeling specifieke uitkering Culturele voorzieningen provincies een bedrag van € 1.123.767 toegekend. Via de mededeling portefeuillehouder van 13 oktober 2020 zijn PS hierover geïnformeerd. Dit bedrag is gefaseerd gerealiseerd over 2020 en 2021. Voor 2021 was het begroot bedrag € 0,39 mln. In 2021 bedragen de uitgaven € 0,34 mln. Derhalve wordt het resterend bedrag van € 0,05 mln. overgeboekt naar 2022, dit bedrag is inmiddels ook geschikt.

SPUK Impuls regionale culturele infrastructuur

Op 6 juli 2021 is door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de Specifieke Uitkering Impuls versterking regionale culturele infrastructuur voor de periode 2021-2024 toegekend. Deze specifieke uitkering is bedoeld voor het versterken en ondersteunen van de culturele infrastructuur in Limburg. Conform onderdeel van het Cultuurconvenant 2021-2024 Ministerie OCW en Cultuurregio Limburg worden deze middelen ingezet t.b.v. de culturele instellingen VIA ZUID, Musica Sacra en Hoge Fronten. In 2021 zijn er geen uitgaven gedaan, omdat de instellingen pas eind 2021 hun aanvraag alle drie hebben ingediend, nadat van tevoren eerst in gezamenlijkheid is gekeken naar de verdeling van de middelen. Het restantbedrag van € 0,33 mln. wordt overgeboekt naar 2022.

2.2.2. Erfgoed

Binnen dit product resteert een voordelig verschil in de reguliere lasten van € 0,23 mln. De belangrijkste verschillen worden hieronder toegelicht:

Beleidsbrief ‘Erfgoed leeft!’ 2020-2021

In de beleidsbrief Erfgoed 2020-2021 zijn de activiteiten en middelen voor erfgoed voor deze collegeperiode vastgelegd. Bij GS-besluit 21-12-2021 is het beleid inzake erfgoed opnieuw vastgelegd in Beleidsbrief Erfgoed 2022-2023 ‘De kracht van Erfgoed’. Via mededeling portefeuillehouder (DOC-00206533) is PS hier op 21 december 2021 over geïnformeerd. Voor de uitvoering van deze beleidsbrief wordt het restantbedrag 2022 van € 0,05 mln. overgeboekt naar 2022.

Digitalisering erfgoed

De digitaliseringsplannen van de begrotingsinstellingen zijn in 2021 uitgevoerd. Bij GS-besluit van 7-12-2021 ontvangen de betreffende instellingen hiervoor een aanvullende subsidie. Voor de afhandeling hiervan wordt het restantbedrag van € 0,08 mln. overgeboekt naar 2022.

Subsidieregeling lokale en regionale musea

Deze regeling heeft een looptijd tot 31 december 2021. Voor de afhandeling van nog eind 2021 ontvangen subsidieverzoeken wordt het restantbedrag van € 0,10 mln. overgeboekt naar 2022. Daarnaast wordt, conform de op 21 december 2021 door GS vastgestelde beleidsbrief Erfgoed 2022-2023, de subsidieregeling lokale en regionale musea in 2022 opnieuw opengesteld, waarvoor deze resterende middelen worden ingezet.

2.2.3. Monumenten

Binnen dit product resteert een voordelig verschil in de reguliere lasten van € 1,62 mln. en een nadelig verschil in de baten van € 0,04 mln. De belangrijkste verschillen worden hieronder toegelicht:

Actualisatie Cultuurhistorische.Waardenkaart

Op 20 november 2018 hebben GS de dienstverleningsovereenkomst tussen Provincie Limburg en gemeenten voor de realisatie van de Erfgoedkaart Limburg vastgesteld. De Erfgoedkaart Limburg is een actualisatie van de verouderde provinciale Cultuurhistorische Waardenkaart, omdat deze kaart niet voldoet aan de eisen van de nieuwe Omgevingswet. De Provincie faciliteert gemeenten bij dit proces en wil op deze manier alle gemeenten stimuleren om straks een Limburg dekkende kaart te hebben. De overeenkomsten hebben een looptijd tot 1 januari 2024. Voor de actualisatie van de kaart wordt door alle partijen een bijdrage gedaan. De Provincie Limburg is beheerder van deze middelen. De ontvangen bijdrage in 2021 bedraagt € 0,03 mln. De bijdrage in 2020 bedroeg € 0,03 mln. en is abusievelijk als geraamde inkomsten opgenomen in deze begroting. Vandaar het verschil van € 0,04 mln. in de baten. Per saldo wordt een bedrag van € 0,06 mln. voor de continuering van de actualisatie in 2022 overgeboekt naar 2022.

Beleidsprogramma Monumenten 2020-2023, Monumenten behouden, benutten én beleven
Dit beleidskader geeft uitvoering aan het monumentenbeleid voor de periode 2020-2023 (PS 13-12-2019). Conform de financiële spelregels blijven de intensiveringsmiddelen voor de continuering van de overige activiteiten in 2022 beschikbaar en wordt het restantbedrag 2021 van € 0,30 mln. overgeboekt naar 2022.

Afhandeling diverse subsidieregelingen

Voor de afhandeling van ingediende subsidieaanvragen wordt voor de volgende subsidieregels het restantbedrag 2021 overgeboekt naar 2022. Het betreft:

- Kerkenprogramma 2020-2023, looptijd tot 1 januari 2024. Restantbedrag bedraagt € 1.193.138;
- Subsidieregels Restauratie Monumenten, looptijd tot 1 maart 2022. Restantbedrag bedraagt € 24.526;
- Subsidieregels klein Limburg erfgoed, looptijd t/m 31 december 2021. Restantbedrag bedraagt € 74.657.

2.2.4. Archeologie

Binnen dit product resteert een voordelig verschil in de reguliere lasten van € 1,16 mln. en een voordelig verschil in de baten van € 0,07 mln. De belangrijkste verschillen worden hieronder toegelicht:

Archeologisch onderzoek Maaspark Well

De Provincie financiert de archeologische onderzoeken in de gebiedsontwikkeling Maaspark Well conform GS-besluit 27 januari 2009 (2009/1939). Dit project heeft een looptijd tot en met 2027. In 2021 heeft de aanbesteding plaatsgevonden van het archeologisch vooronderzoek in de Vergrote Voorhaven Zuid. Het resterend bedrag in 2021 van € 0,32 mln. wordt overgeboekt naar 2022 ter verdere uitvoering van dit meerjarig project.

Publieksfunctie De Vondst

Op 6 maart 2018 hebben GS ingestemd met het inrichten, openen en exploiteren van een publieksfunctie archeologie, gekoppeld aan het provinciaal archeologisch depot voor bodenvondsten, om op die manier archeologie in de etalage te zetten en onder de aandacht te brengen van een breed publiek. Voor de uitvoering hiervan zijn voor 5 jaar (2018-2022) procesmiddelen ad € 750.000 beschikbaar gesteld (PS 22-06-2018). Als gevolg van het coronavirus is De Vondst in 2021 meerdere malen gesloten geweest in verband met de aangescherpte maatregelen rondom het virus en de lockdowns. Hierdoor hebben diverse publieksactiviteiten niet kunnen plaatsvinden en zijn deze doorgeschoven naar 2022. De beschikbare middelen hiervoor worden daarom overgeheveld naar 2022. Voor de continuering van de publieksfunctie wordt het restantbedrag in 2021 van € 0,04 mln. overgeboekt naar 2022.

Beleidsprogramma Archeologie 2020-2023

Het beleidsprogramma 'De kracht van Archeologie' geeft uitvoering aan de beleving en instandhouding van het archeologisch erfgoed in Limburg. Als gevolg van COVID 19 zijn veel organisaties en publieke instellingen beperkt open geweest en zijn er minder initiatieven ontwikkeld. Voor de continuering van het beleid in 2022 wordt het restantbedrag 2021 van € 0,26 mln. overgeboekt naar 2022.

Via Belgica

Het project Via Belgica is één van de speerpunten van het beleidsprogramma Archeologie 2020-2023 (PS 13-12-2019). Middels de ondertekening van het Via Belgica Convenant 2021-2023 (getekend d.d. 18 juni 2020) hebben de Provincie Limburg en 8 partnergemeenten zich wederom gecommitteerd aan het project Via Belgica voor de jaren 2021 tot en met 2023. De Provincie Limburg is namens de partnergemeenten beheerder van de middelen. Voor de continuering van Via Belgica in 2022 e.v. wordt het restantbedrag van € 0,05 mln. overgeboekt naar 2022.

Subsidieregels Archeologie

Deze regeling heeft een looptijd t/m 31 december 2021. Voor de afhandeling van nog een aantal in december ingediende subsidieverzoeken en voor de nieuw op te stellen regeling in 2022 wordt het restantbedrag van € 0,54 mln. overgeboekt naar 2022.

2.3. Sport

Het programma Sport zet in op het stimuleren van deelname aan sport- en beweegactiviteiten en het stimuleren van talentontwikkeling en zet haar verbindende kracht in ten behoeve van andere beleidsvelden. 20% van de Limburgers is lid van een sportbond of –vereniging terwijl er daarnaast ook een steeds grotere groep mensen individueel/ongeorganiseerde sport bedrijven. Sport is daarmee een bindende factor binnen onze samenleving met een grote betrokkenheid van vele vrijwilligers.

Maatschappelijke ontwikkelingen als vergrijzing-ontgroening-krimp, globalisering, polarisering, individualisering, verduurzaming en digitalisering zijn van invloed op de vraag naar en het aanbod van sport en bewegen. Aandachtspunten hierbij zijn dat de Limburger een relatief slechte gezondheid heeft en dat de gemeenten de afgelopen jaren forse bezuinigingen op het gebied van sportbeleid hebben doorgevoerd. De verwachting is dat de situatie gemeenten ten gevolge van de coronacrisis voor grote financiële opgaven stelt. Wellicht betekent dit nog forsere bezuinigingen voor de toekomst. Een vernieuwende aanpak is nodig om (boven)lokale vraagstukken op het gebied van bijvoorbeeld sportparticipatie, sportaccommodatiebeleid, grote (internationale)sportevenementen en gehandicaptensport op te pakken.

Door te investeren in sport en bewegen via de sporttakplatforms waarbij breedtesport, talentontwikkeling, topsport en evenementen in samenhang worden versterkt, dragen we eraan bij dat meer Limburgers de mogelijkheid krijgen om te sporten en bewegen. Daarnaast kan de Limburgse jeugd haar talent ontplooiën in de eigen omgeving. We sluiten hierbij, evenals de gemeenten en sportbonden, ook aan bij de uitgangspunten van het Nationaal Sportakkoord om de sportinfrastructuur in Nederland op lange termijn te borgen en te versterken.

Wat willen we bereiken?

We willen dat alle Limburgers door sport en bewegen mentaal en fysiek gezond blijven en zich positief kunnen ontwikkelen. We streven ernaar om sport te verbinden met andere maatschappelijke activiteiten en sectoren zoals toerisme, economie/innovatie, openbare ruimte, natuur en onderwijs. Het uitgangspunt hierbij is dat een sporttakplatform zelf de verantwoordelijkheid neemt hoe zij in Limburg een sporttak wil versterken. Ook streven we ernaar om de kracht van sport in te zetten bij de branding van Limburg en wordt de (top)infrastructuur benut om samenwerking aan te gaan op euregionaal en internationaal niveau.

Op basis van de opgedane ervaringen de afgelopen jaren bij de ontwikkeling van de Sportzones in Noord-, Midden- en Zuid-Limburg zullen we nieuwe afspraken maken met de gemeenten over de wijze waarop de samenwerking op het terrein van sport tussen de gemeenten en de Provincie wordt vormgegeven. We focussen in de Sportzones op talentontwikkeling en daarnaast zetten we, in samenwerking met gemeenten op regionaal niveau, in op kansrijke ontwikkelingen en op uitvoering van Amendement 45 'Sport maakt alle Limburgers sterker', zoals vastgesteld bij de behandeling van het beleidskader Sport 2020 – 2023.

(Top)sport wordt vanuit één efficiënte onafhankelijke sportondersteuningsstructuur ingericht, die vraaggericht steun geeft aan de talentontwikkeling/topsport en de breedtesport in Limburg, voor zover dit publieke taken betreft en aansluit bij het nieuwe provinciale sportbeleid.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: De provinciale sportinfrastructuur op het terrein van breedtesport en talentontwikkeling is zo efficiënt mogelijk ingericht via één sport-ondersteuningsorganisatie, zodat sporters, verenigingen, vrijwilligers, gemeenten en andere betrokken stakeholders optimaal worden ondersteund om de maatschappelijke waarde van sport en bewegen te behouden en te versterken.

Criterium 2: Speerpunt-, kern- en kanssporten krijgen in Limburg via de sporttakplatforms maximale aandacht, mede vanwege de verbondenheid met andere sectoren. De inhoudelijk en financiële keuzes bij deze sporten dienen door de sport(takplatforms) zelf genomen te worden.

Criterium 3: Limburg is een euregionale/internationale topregio op het gebied van trainingsfaciliteiten voor talentontwikkeling en topsport en op het gebied van organisatie van evenementen.

Criterium 4: Gemeentelijke ambities op het terrein van sport met provinciale ondersteuning, worden op regionaal/sportzone niveau afgestemd. Bij deze mogelijke samenwerking in de sportzones in Noord-, Midden- en Zuid-Limburg is de aanwezigheid van talentontwikkeling, verbonden aan een Topsport Talentschool (voorheen LOOT-school) een voorwaarde.

Criterium 5: Sport en bewegen moet toegankelijk zijn voor 'kansarme' doelgroepen in de Limburgse samenleving.

Wat hebben we bereikt?

Het jaar 2021 is het tweede jaar van het Beleidskader Sport 2020-2023 Limburg Sport! dat in december 2019 is vastgesteld door Provinciale Staten. In 2021 is uitvoering gegeven aan de acties ten aanzien van de provinciale ondersteuningsstructuur, talentontwikkeling en topsport, sporten voor iedereen (breedtesport), sportevenementen en sport en innovatie. Net als in 2020 werd deze uitvoering ook dit jaar beïnvloed door de coronacrisis en de daaraan verwante maatregelen. Daar waar mogelijk is er maatwerk geleverd om, binnen de geldende maatregelen, zoveel mogelijk activiteiten door te laten gaan om op die manier onze doelstellingen toch te kunnen behalen.

Voor 2021 heeft Stichting Team Limburg Sport de provinciale steunfunctie sport vervuld op het gebied van topsport, talentontwikkeling, de loketfunctie en netwerkfunctie. Op 14 september 2021 heeft het College van Gedeputeerde Staten besloten om de subsidierelatie met Stichting Team Limburg Sport af te bouwen en te beëindigen per 1 januari 2023. Dit omdat het binnen de subsidierelatie niet mogelijk is gebleken om vast te houden aan de met uw Staten overeengekomen uitgangspunten. Uw Staten zijn hierover via de mededeling portefeuillehouder (14-9-2021 - GS DOC-00168666) actief geïnformeerd. Eind 2021 is het proces gestart om de steunfunctie sport opnieuw in te richten per 1 januari 2021. Leidend hiervoor zijn de uitgangspunten voor de steunfunctie zoals opgenomen in het Beleidskader Sport 2020-2023, de (good governance-)eisen die wij stellen aan steunfunctieorganisatie en anderzijds de wensen en behoeften van alle relevante partijen uit het sportveld in Limburg.

De uitvoering van activiteiten op het terrein van breedtesport, talentontwikkeling/topsport en sportevenementen loopt grotendeels via de provinciale sporttakplatforms. Alle dertien sporttakplatforms hebben in 2021 een subsidie ontvangen voor de uitvoering van hun werkplan. De coronacrisis en de bijbehorende maatregelen maakte het voor de sporttakplatforms moeilijk om de werkplannen in totaliteit uit te voeren. Daar waar nodig/mogelijk is tussentijds bijgestuurd of door middel van een maatwerkoplossing toch invulling gegeven aan de doelstellingen en ambities uit het werkplan.

Naast de dertien reeds erkende sporttakplatforms is door middel van de Uitvoeringsregeling erkenning nieuwe kanssporten 2021 tennis- en padelsport als nieuwe kanssport onderdeel van het sportbeleid, met de nationale bond KNLTB als sporttakplatform. Uw Staten zijn hierover geïnformeerd door middel van een mededeling portefeuillehouder (28-9-2021 – GS DOC-00167596).

Wat betreft de uitwerking van amendement 45 is, voor de doelgroep sporters met een beperking, de werkwijze met het sporttakplatform voor de gehandicaptensport 'Iedereen kan Sporten Limburg' (IKS) in 2021 gecontinueerd. Onder de koepel IKS is, met één provinciale subsidieverlening, uitvoering gegeven aan het werkplan van het platform IKS Limburg, de Stichting Bijzonder in Beweging en de provinciale vervoersregeling voor gehandicapte sporters. Daarmee is in 2021 een zo optimaal mogelijke structuur voor de gehandicaptensport intact gebleven.

Voor de doelgroepen basisschoolscholieren en senioren, die ook genoemd worden in amendement 45, is in 2021 de subsidieregeling 'Sport en bewegen voor het primair onderwijs en senioren in een kwetsbare positie' gepubliceerd. De gedurende het jaar steeds veranderende coronamaatregelen, bemoeilijkte de organisatie en uitvoering van sport- en beweegprojecten. Vanuit deze subsidieregeling, die een looptijd had tot eind 2021, hebben wij in totaal 19 projecten kunnen ondersteunen en waren er eind 2021 nog 17 aanvragen in behandeling.

In 2021 is wederom uitvoering gegeven aan de motie 2515 Heldens c.s. 'Steun voor jeugdtrainers bij verenigingen'. Op 5 oktober 2021 hebben we de subsidieregeling Opleiden Jeugdtrainers 2021-2022 vastgesteld en gepubliceerd, waarover u geïnformeerd bent middels een mededeling portefeuillehouder (5 oktober 2021 - GS 2021-6637).

Zoals opgenomen in het beleidskader Sport 2020-2023 monitoren wij het beleidskader Sport middels een voortgangsrapportage. In 2021 is de voortgangsrapportage 2020 aan uw Staten toegezonden (20 juli 2021 - GS 2021-17774). Naast een terugblik op de reeds uitgevoerde acties bood deze voortgangsrapportage ook de basis voor het nieuw te ontwikkelen Uitvoeringsprogramma Sport 2022-2023. Om te bepalen waar wij onze inzet de komende twee jaar zouden aanscherpen, verdiepen of versnellen zijn er in de tweede helft van 2021 twee bijeenkomsten georganiseerd met partnerorganisaties, gemeenten, topsporters en uw Staten. Daarnaast hebben wij door middel van een enquête wensen en behoeften van verschillende doelgroepen, waaronder senioren, in kaart gebracht. Deze diverse input is verwerkt in het Uitvoeringsprogramma Sport 2022-2023 en is op 14 december 2021 aan uw Staten is toegezonden (GS DOC-00196698).

Maatschappelijk effect?

De inzet vanuit sportbeleid heeft bijgedragen aan:

- een gezonde en actieve leefstijl van vele duizenden Limburgers, van jong tot oud;
- het opleiden van jeugdtrainers, dat een randvoorwaarde is dat kinderen op een verantwoorde wijze in verenigingsverband nu en in de toekomst kunnen blijven sporten
- deelname van kwetsbare doelgroepen (duizenden kansarme jongeren, ouderen, burgers met een beperking) aan sport en bewegen;
- de maatschappelijke en sportieve ontplooiing van talent in Limburg door de ondersteuning van meer dan 1000 jonge talenten en topsporters op individueel niveau en via de regionale en nationale trainingsprogramma's van de sporttakplatforms;
- het via de sporttakplatforms in samenhang versterken van breedtesport-talentontwikkeling-evenementen bij deze sporttakken in Limburg, waarmee deze sporten hun sport- en beweegaanbod ook op de langere termijn voor de Limburgers kunnen behouden;

- het sporten en bewegen in de openbare ruimte door het aanleggen van Mountainbike- en Menroutes en door het ondersteunen van evenementen die in de openbare ruimte plaatsvinden;
- het verbeteren van de sociale cohesie door ondersteuning van vele kleinere laagdrempelige sportevenementen via de regeling bovenlokale evenementen en door ondersteuning van de sportplatforms die bijdragen aan het versterken van verenigingen.
- de realisatie van (top)sportevenementen in Limburg waaraan meer dan 20.000 breedtesporters hebben deelgenomen (Ironman, Amstel Gold Race, Tour de Dumoulin, WK Tweespan). Door deze evenementen is bijgedragen aan breedtesportstimulering, een economische impuls van de toeristische sector en de branding van Limburg.

Wat hebben wij er in 2021 voor gedaan?

Product	2.3.1. Sport
Portefeuillehouder	Van Toorenborg

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>Wij geven invulling en uitvoering aan het, op basis van het Collegeprogramma Vernieuwend Verbinden, eind 2019 vastgestelde beleidskader sport voor de periode 2020–2023. Dit betekent dat:</p> <p>1. Het Beleidskader Sport 2020-2023 wordt uitgevoerd op basis van een Uitvoeringsprogramma Sport. Rol Provincie: <i>partner, initiatiefnemer, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Het jaar 2021 was een jaar dat wederom in het teken stond van de coronacrisis. Via het netwerk van sporttakplatforms, uitvoeringsorganisaties en andere partners is ondersteuning geboden aan de Limburgse breedtesport, talentontwikkeling/topsport, sportevenementen en –innovatie. Daarnaast is uitvoering gegeven aan motie 2515 en amendement 45. De voortgangsrapportage is uitgevoerd en het Uitvoeringsprogramma Sport 2022-2023 is vastgesteld.</p>	1, 2, 3, 4, 5
<p>2. De nieuwe provinciale uitvoeringsorganisatie is gerealiseerd en de uitvoering is gestart. Rol Provincie: <i>partner, initiatiefnemer, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Deels gerealiseerd.</p> <p>Team Limburg Sport heeft een werkplan ingediend, waarop subsidieverlening heeft plaatsgevonden. Voor 2021 heeft Team Limburg Sport de steunfunctie uitgevoerd op het gebied van topsport, talentontwikkeling, loketfunctie en netwerkfunctie. Tevens is besloten om de subsidierelatie met Team Limburg Sport met ingang van 2023 te beëindigen.</p>	1, 2, 3, 4, 5
<p>3. De uitvoering van het sportbeleid bij alle sporttakken loopt via de werkplannen van de provinciale sporttakplatforms. Rol Provincie: <i>partner, initiatiefnemer, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Alle sporttakplatforms hebben een werkplan ingediend, waarop subsidieverlening heeft plaatsgevonden. Ook heeft elk platform een tussentijdse verantwoording ingediend, die door ons zijn beoordeeld. In enkele gevallen zijn er in dit, door corona, bijzondere sportjaar</p>	2

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	maatwerkoplossingen gezocht om op andere manieren invulling te geven aan de doelstellingen uit de diverse werkplannen.	
4. De uitvoering van de provinciale infrastructuur voor sport en bewegen voor gehandicapten loopt via het werkplan van het provinciale sporttakplatform voor gehandicaptensport. Rol Provincie: <i>partner, initiatiefnemer, procesmanager, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. Het in 2020 opgerichte Platform Iedereen Kan Sporten Limburg (IKS Limburg) heeft een werkplan ingediend, waarop subsidieverlening heeft plaatsgevonden. Via dit platform, en daarmee ook via stichting Bijzonder in Beweging, en de provinciale vervoersregeling zijn vele honderden sporters en tientallen verenigingen voor sporters met een beperking ondersteund.	5
5. Met de gemeenten (in de sportzones) zijn afspraken gemaakt over de samenwerking met de Provincie en de provinciale sportorganisaties op het terrein van sport en bewegen. Rol Provincie: <i>partner, initiatiefnemer, procesmanager, subsidiënt</i>	Deels gerealiseerd. In het kader van het opstellen van het Uitvoeringsprogramma Sport 2022-2023 heeft er afstemming plaatsgevonden met de Limburgse gemeenten; hierbij is afgesproken om in 2022 periodiek met elkaar in overleg te treden over de wijze waarop de provinciale steunfunctie sport i.r.t. de gemeenten wordt ingericht.	3, 4
6. Samen met andere provincies geven wij invulling aan de uitvoering van het Nationaal Sportakkoord en in het bijzonder aan de deelakkoorden 2 (Duurzame sportinfrastructuur) en 6 ('Topsport die inspireert') Rol Provincie: <i>partner, initiatiefnemer, procesmanager, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. Als medeondertekenaar betrekken wij de uitgangspunten uit de deelakkoorden in de uitvoering van het Beleidskader Sport 2020-2023. De Nederlandse Sportraad heeft de Minister van Sport een advies verstrekt om sportbeleid wettelijk te verankeren en heeft de provincies, waaronder Limburg, gevraagd hierover in 2022 mee te denken. Tevens is een motie in de 2 ^e Kamer aangenomen om dit advies nader uit te werken. Samen met de overige provincies is hier in 2021 overleg over gevoerd. Daarbij is vooral gekeken naar de rol en toegevoegde waarde van provincies in samenwerking met andere partijen in het (steeds veranderende) sportdomein.	1, 3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Het in het Beleidskader Sport 2020 – 2023 opgestelde Uitvoeringsprogramma Sport is uitgevoerd.	0	1	1	2021

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
2	Beoordeling en beschikking van werkplan en begroting van de provinciale uitvoeringsorganisatie Team Limburg Sport.	0	1	1	2021
3	Beoordeling en beschikking van werkplan en begroting van het Jeugdfondssport Limburg.	0	1	1	2021
4	Beoordeling en beschikking van werkplan en begroting van het provinciale sporttakplatform voor gehandicaptensport Iedereen kan Sporten, inclusief Stichting Bijzonder in Beweging.	0	1	1	2021
3, 5, 6	Aantal goedgekeurde werkplannen en begroting van de sporttakplatforms van de speerpunt- kern- en kanssporten.	0	13	13	2021
1, 5	Het amendement 45 – ten aanzien van de doelgroepen jeugd en senioren – wordt uitgevoerd	0	1	1	2021
1	De motie 2515 Heldens inzake ‘Steun voor jeugdtrainers bij sportverenigingen’ wordt uitgevoerd.	0	1	1	2021
1	Het uitvoeringsprogramma sport voor 2022-2023 is opgesteld.	0	1	1	2021

Wat mag het kosten?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 2.3 Sport	Begroting 2021			Realisatie 2021	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
2.3.1. Sport	4.127	1.747	5.874	3.834	2.040	V
<i>Personele lasten</i>	508	12	520	498	22	
Totaal lasten	4.635	1.759	6.394	4.332	2.062	V
Baten						
Totaal baten	0	0	0	0	0	-
Totaal saldo van baten en lasten	-4.635	-1.759	-6.394	-4.332	-2.062	V
Mutatie reserves						
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0	0	
Resultaat	-4.635	-1.759	-6.394	-4.332	-2.062	V

Financiële toelichting

Van begrotingsprogramma 2.3 Sport resteert een voordelig resultaat van € 2,06 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 2,04 mln. voordeliger dan geraamd. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

2.3.1. Sport

Binnen dit product resteert een voordelig verschil in de reguliere lasten van € 2,04 mln. De belangrijkste verschillen worden hieronder toegelicht:

Beleidsprogramma Sport 2020-2023 (PS 13-12-2019)

Middels vaststelling van het Uitvoeringsprogramma Sport 2022 – 2023 (GS 14-12-2021) wordt uitvoering gegeven aan de uitvoering van het Beleidskader Sport 2020-2023. Onze missie is dat Limburg de gezondste, sportiefste en innovatiefste regio van Nederland wordt. Voor de continuering van deze activiteiten in 2022 wordt het restantbedrag 2021 van € 0,35 mln. overgeboekt naar 2022.

Steunfunctie Sport

Als gevolg van het niet toekennen van de resterende middelen aan Stichting Team Limburg Sport en de afbouw van de subsidierelatie met Team Limburg Sport blijft er voor de ondersteuningsstructuur sport in 2021 een bedrag van € 267.922 over. Conform GS-besluit 14-09-2021 wordt dit bedrag ter beschikking gesteld aan de sporttakplatforms, inclusief IKS. Het restantbedrag 2021 € 0,27 mln. wordt daartoe overgeboekt naar 2022.

Afrekening Regeling Trainingscentra Sportzone Limburg

In de periode 2015 tot en met 2017 was de Provincie penvoerder/subsidieverlener, mede namens de gemeenten Sittard-Geleen, Beek en Schinnen, van de Regeling Trainingscentra Sportzone Limburg. Het hiervoor beschikbare budget werd ingebracht door de Provincie en de voornoemde gemeenten. Op basis van deze regeling verleende de Provincie subsidie aan Nationale en Regionale Trainingscentra in Sportzone Limburg en de daarvoor ingerichte ondersteuningsstructuur (TEIC en Topsport Limburg). Eind 2021 zijn alle subsidies, die verleend zijn onder deze regeling, vastgesteld. In Q1-2022 zal de afrekening met de gemeenten plaatsvinden over hun ingebrachte middelen. Het restantbedrag in 2021 van € 0,10 mln. wordt hiervoor overgeboekt naar 2022.

Afhandeling diverse subsidieregelingen

Voor de afhandeling van ingediende subsidieaanvragen en voor het voorzetten van onderstaande subsidieregels in 2022 wordt voor deze subsidieregels het restantbedrag 2021 overgeboekt naar 2022. Het betreft:

- Subsidieregeling opleiden jeugdtrainers, looptijd t/m 31 december 2021. Restantbedrag bedraagt € 0,06 mln.;
- Subsidieregeling Sport en bewegen voor senioren, looptijd t/m 31 december 2021. Restantbedrag bedraagt € 0,30 mln.;
- Sport en bewegen voor jeugd, looptijd t/m 31 december 2021. Restantbedrag bedraagt € 0,21 mln.

Veilige Wieleromgeving Leudal

In de PS-vergadering van 5 november 2021 is Amendement 113 Werrij-Wetzels cs inzake Veilige Wieleromgeving Leudal aangenomen. De financiële consequentie is verwerkt middels Begrotingswijziging 4 – 2021 behorend bij de 2e Afwijkingenrapportage 2021. Het subsidiebesluit heeft vanwege nog te ontvangen aanvullende informatie van gemeente Leudal (een geactualiseerd projectplan) niet meer in 2021 plaatsgevonden. Het bedrag van € 0,75 mln. wordt overgeboekt naar 2022.

2.4. Stedelijke ontwikkeling en Limburgse centra

Dit programma richt zich op de ontwikkeling van, kleine kernen, wijken, buurten en dorpen in Limburgse gemeenten ter versterking van het woon-, vestigings- en leefklimaat voor onze inwoners.

Met het vernieuwen c.q. toekomstbestendig maken van kleine kernen, wijken, buurten en dorpen spelen we in op de dynamiek in onze samenleving. Onder invloed van tal van ontwikkelingen (gedrag, bevolkingssamenstelling, klimaat, economie, inzichten in de stedenbouw etc.) veranderen de eisen aan de functionele en ruimtelijke inrichting voortdurend. De beschikbaarheid van betaalbare woonruimte, de inrichting van de openbare ruimte en de bereikbaarheid van voorzieningen zijn enkele belangrijke thema's waar continu aan gewerkt moet worden om de leefomgeving en leefkwaliteit van onze inwoners, zowel per wijk als in regionaal verband, aantrekkelijk en veilig te houden en te laten voldoen aan de opgaven die voortvloeien uit de ontwikkelingen op het gebied van energie en klimaat. Deze ambitie vraagt niet alleen om een integrale en gebiedsgerichte aanpak, maar ook om een aanpak op verschillende niveaus: zowel op de schaal van een centrum, kern of wijk, als ook op regionale schaal. Verder vraagt de al genoemde dynamiek -naast beleid op hoofdlijnen- om flexibel opereren om optimaal in te kunnen spelen op kansen die zich voordoen. We zetten in op plannen waarvoor de beschikbaarheid van financiële middelen bij betrokken partijen, zowel overheden als eigenaren van vastgoed en potentieel investerende partijen is verzekerd. Daarbij houden we ten aanzien van een adequate uitvoeringskracht bij gemeenten de vinger nauwgezet aan de pols d.m.v. periodieke ambtelijke en bestuurlijke voortgangsoverleggen, zodat we tijdig en actief kunnen (bij)sturen.

Wat willen we bereiken?

Wat betreft leefbaarheid heeft de Provincie de afgelopen jaren fors geïnvesteerd in wijken, de grotere Limburgse steden en in de transformatie van parkstad met IBA en de Regiodeal Parkstad. Maar de leefbaarheid in wijken, dorpen en kernen staat nog steeds onder druk. Door vergrijzing en ontgroening is het op sommige plekken lastig om voorzieningen en verenigingen te behouden. Daarnaast is er te weinig doorstroming op de woningmarkt en zijn vraag en aanbod niet altijd in balans.

Limburg streeft naar aantrekkelijke vitale kleine kernen, wijken, buurten en dorpen in regionaal verband ter versterking van de leefomgeving en het vestigingsklimaat en de complementariteit tussen gemeenten onderling, ook grensoverschrijdend. Met een gerichte, gezamenlijke inzet vanuit alle beleidsvelden willen we ook in de in eerdere bestuursperiodes benoemde herstructureringswijken samen met relevante partners en burgers de leefbaarheid verbeteren en de mismatch in de woningvoorraad terugdringen. Daarbij maken we gebruik van de IBA Parkstad aanpak evenals van de in 2019 gemaakte afspraken met het Rijk voor de Regiodeal Parkstad.

Centraal in de aanpak staat daarbij de woonopgave: doorstroming, betaalbaarheid, koop en huur, doelgroepen (starters, jonge gezinnen, ouderen, arbeidsmigranten, statushouders, beschermd wonen), versnellen, afstemmen vraag/aanbod, preventief sturen op kwaliteit. Onvoldoende doorstroming is een belangrijke bottleneck in de huisvesting. Het versneld beschikbaar komen van de juiste woonruimte op de juiste plaats draagt bij aan een oplossing. Dat veronderstelt maatwerk en dus kennis van vraag en aanbod op verschillende niveaus. Maar ook verkennen van en inspelen op nieuwe woonvarianten (flexwonen, tiny houses, hofjeswoningen, tijdelijke woonruimte, kluswoningen), technische innovaties (digitale ondersteuning in zorgvragen/domotica) en sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen (nabijheid van voorzieningen c.q. faciliteiten op gebied van welzijn en leefbaarheid).

Huisvesting van doelgroepen zoals, jongeren, ouderen en arbeidsmigranten is een belangrijk aandachtspunt.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

criterium 1:

Limburg heeft aantrekkelijke en krachtige centra, kernen en wijken in regionaal verband.

criterium 2:

Via gebiedsgerichte investeringen in centra, kernen en wijken wordt een bijdrage geleverd aan passende en betaalbare woonruimte in een veilige, aantrekkelijke en gezonde omgeving met voldoende voorzieningen

Wat hebben we bereikt?

Kwaliteit Limburgse Centra

Wij hebben het woon- en leefklimaat in de Limburgse centra, kernen en wijken versterkt en de woningbouw een stevige impuls gegeven. Dit hebben we bereikt door met 15 gemeenten een samenhangend pakket aan maatregelen af te spreken in de vorm van een brede samenwerkingsagenda met focus op het versterken en versnellen van de woningmarkt. Deze agenda's vertegenwoordigen onder andere een versnelde realisatie van ca. 1.452 woningen in Limburg en een bijhorende (bouw)investeringsimpuls van ca. € 332 mln. De gemeenten werken deze agenda's nu verder uit zodanig dat de in de agenda's gemaakte afspraken gereed zijn voor concrete uitvoering. Alsdan worden de agenda's omgezet naar subsidiebeschikkingen (5 beschikkingen: gemeenten Venray, Beesel, Maastricht, Peel en Maas en Echt-Susteren). Met behulp van het afsluiten van de agenda's en op een later moment de beschikkingen wordt strak gestuurd op de doelen die we wilden bereiken, zoals bijvoorbeeld het versnellen van de woningbouw, laten realiseren van de juiste woning op de juiste plek, bereikbaar houden van voorzieningen en minderen leegstand in de (winkel-)centra. In het werkproces ligt de focus op uitvoering en flexibiliteit. Zo wordt het merendeel van de subsidies pas uitgekeerd op het moment dat de plannen onomkeerbaar zijn (gereed voor uitvoering en betalingsverplichtingen aangegaan). Door frequent bestuurlijk en ambtelijk overleg tussen Provincie en gemeenten sturen we op bestuurlijke slagkracht én flexibiliteit en herijken we de samenwerkingsafspraken indien de realiteit daarom vraagt. Voor onze eigen organisatie én voor gemeenten betekent deze nieuwe werkwijze dat de Provincie meer dan voorheen dichter op het proces van doelrealisatie én op samenhang van meerdere provinciale ambities, zoals bijvoorbeeld de Regiodeals, IBA en Ruimte voor Ruimte, stuurt. Winst hierbij is dat we bestuurlijke slagkracht, wendbaarheid, flexibiliteit in de uitvoering alsmede het commitment van partners beter hebben georganiseerd. Hierdoor kunnen we beter inspelen op de constante dynamiek in het uitvoeringsproces.

Stedelijke Ontwikkeling

Stedelijke Ontwikkeling is een programma uit de collegeperiode 2015-2019 dat nog steeds wordt uitgevoerd. Op basis van de verstrekte subsidiebeschikkingen in het kader van Stedelijke Ontwikkeling (laatste beschikking dateert van Q1 2019) organiseren gemeenten de realisatie van de te behalen resultaten en geven we uitvoering aan de toen gemaakte afspraken. De eerste beschikking is eind 2020 vastgesteld. De resterende beschikkingen liggen grotendeels op koers om binnen de overeengekomen termijnen eveneens te worden vastgesteld. Via bestuurlijke overleggen monitoren we de voortgang, hetgeen in voorkomende gevallen, mits goed onderbouwd, nog kan leiden tot termijnverlenging.

Internationale Bau Ausstellung (IBA)

De IBA Parkstad Limburg zit inmiddels in de afrondende fase. Momenteel is het Expojaar gaande en worden tal van evenementen georganiseerd. Helaas wordt als gevolg van de wisselende coronamaatregelen een optimale flexibiliteit gevraagd van de evenementen en moesten deze meermaals verplaatst worden. De verwachting is dat IBA in de loop van het voorjaar en in de zomer nog een spetterende finale zal hebben. Wat betreft de inhoud van de (deel)projecten zijn er per 1 februari 2022 27 gereed, 20 in uitvoering, 12 in voorbereiding, 10 lopend waarbij de rol van IBA is afgerond en 13 zijn vervallen.

De nadruk lag er afgelopen jaar op om zoveel mogelijk projecten afgerond of in uitvoering te krijgen. Enkele projecten hebben nog geen sluitende begroting, wat veelal veroorzaakt wordt door de kostenstijgingen op de grondstoffenmarkt en daarmee gepaard gaande hoge inflatie. Dat werkt ook door in de aanbestedingen in het afgelopen jaar.

Regiodeal Parkstad Limburg

Met uitzondering van de projecten binnen het Thema Grensoverschrijdende samenwerking (GROS) en enkel project binnen het thema Wonen en Leefbaarheid heeft de selectie van alle projecten binnen de drie termijnen van de Regio Deal plaatsgevonden. De projecten uit e eerste termijn (Rolduckerveld, Centrumaanpak Heerlen en I-DOP Bocholtz) zijn allen in uitvoering. Geselecteerde projecten voor de tweede termijn zitten veelal in de voorbereidende fase en staan kort voor start van de uitvoering. Dit geldt eveneens voor de projecten binnen de derde termijn. Over de voortgang van de Regiodeal wordt jaarlijks separaat gerapporteerd. Na vaststelling van de rapportage door het Dagelijks Bestuur van de Stadsregio Parkstad Limburg zal deze, naar verwachting in juni 2022, aan Provinciale Staten worden toegezonden.

Maatschappelijk effect?

Stedelijke ontwikkeling

Reeds zichtbare resultaten hiervan zijn onder andere vermindering van commerciële (winkel)leegstand (bijv. Roermond met minimaal 7.000 m² en Heerlen met minimaal 20.000 m² kantoren en 20.000 m² winkels), renovatie en behoud van voorzieningen voor publieke ontmoetingsfuncties (bijv. Gasthoes Horst aan de Maas en verbouwen van het monumentale postkantoor in Venlo tot het nieuwe Museum van Bommel van Dam; Heerlen, transformatie van ca. 5.000 m² leegstaand vastgoed naar broedplaatsen voor de creatieve industrie: de Vondst en de Nieuwe Nor) en herinrichting en vergroening van de openbare ruimten (bijv. Gulpen, Herinrichting Looierstraat – Gulp bestaande uit het omvormen van randen van de Gulp in trappartijen en groene oevers inclusief het uitbreiden van het open water met 175 m² het deels ontkluisen van de Gulp ter hoogte van het centrum en het herinrichten van de Looierstraat ca. 6.800m²).

Omstandigheden zoals marktwerking en de financiële gezondheid van gemeenten kunnen soms tot aanpassing van planning leiden. In periodieke bestuurlijke overleggen is met de gemeenten gesproken over deze omstandigheden en over de herijking van de afgesproken resultaten. In 2019 zijn herijkingen doorgevoerd voor de gemeenten Venlo, Maastricht, Sittard-Geleen, Heerlen, Weert en Roermond en voor Horst aan de Maas, Venray, Peel en Maas, Gulpen-Wittem middels aanpassing van de oorspronkelijke beschikkingen. Het project Peel en Maas (centrum Panningen) is in 2020 gerealiseerd (herinrichting omgeving Huis van de Gemeente in Panningen o.a. 36 nieuwe parkeerplaatsen toegevoegd, verbetering groenstructuur van park via Huis van de Gemeente naar centrum en 5.100 m² aanplant nieuw groen en 26 nieuwe bomen) en de Provinciale subsidie is vastgesteld.

Kwaliteit Limburgse Centra

Inmiddels zijn met 15 gemeenten samenwerkingsagenda's gesloten met focus op het versterken en versnellen van de woningmarkt. Deze agenda's vertegenwoordigen onder andere een versnelde realisatie van ca. 1.452 woningen in Limburg en een bijhorende (bouw)investeringsimpuls van ca. € 332 mln. Op dit moment hebben 5 gemeenten (gemeenten Venray, Beesel, Maastricht, Peel en Maas en Echt-Susteren) de in de agenda's gemaakte afspraken zodanig uitgewerkt dat de projecten in uitvoering zijn. De overige 10 gemeenten werken de samenwerkingsagenda's nog verder uit zodanig dat de in de agenda's gemaakte afspraken gereed zijn voor concrete uitvoering. Omdat de projecten derhalve in uitvoering zijn c.q. binnen afzienbare tijd in uitvoering gaan is de impact van deze plannen en het effect van de beoogde resultaten derhalve pas op termijn, op het moment dat de projecten gereed zijn, goed zichtbaar.

Internationale Bau Ausstellung (IBA)

Met het einde van de IBA Parkstad in zicht worden de resultaten steeds zichtbaarder. In het centrum van Heerlen wordt volop gewerkt aan de vergroening van het Van Grunsvenplein en de nieuwbouw op Schinkel Zuid. Projecten als het verzonken kasteel van Etzenrade en de gebiedsontwikkeling bij Thull zijn afgelopen jaar opgeleverd. En ook poppodium de Nieuwe Nor is inmiddels geopend. Dit voorjaar wordt ook VIE – leven in beweging opgeleverd, een project waarbij ruimtelijke structuurversterking en een stevig gezondheidsprogramma voor de inwoners van Kerkrade hand in hand gaan. Al met al is er een gevarieerde projectportefeuille gerealiseerd of in uitvoering die in samenhang met andere programma's en impulsen, zoals de Regiodeal Parkstad, provinciale impulsen vanuit o.a. stedelijke ontwikkeling en lokale investeringen bijgedragen hebben aan een ruimtelijke, sociale en economische structuurversterking van de regio Parkstad.

Regiodeal Parkstad Limburg

Zichtbaar zijn op een aantal in ontwikkeling zijnde projecten/ontwikkelingen zoals de Oude Egge in Brunssum, Vie in Kerkrade en de uitrol van Velocity over Parkstad. De meeste overige ontwikkelingen zijn in de voorbereidingsfase en zullen gefaseerd in uitvoering gaan. Na afronding van de projecten binnen de Regio Deal zullen de resultaten pas in volle omvang zichtbaar zijn. Daarnaast zullen de beoogde sociaaleconomische effecten pas over een langere periode meetbaar zijn.

Wat hebben wij er in 2021 voor gedaan?

Product	2.4.1. Stedelijke ontwikkeling
Portefeuillehouder	Roefs

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Uitvoering door gemeenten van het totaalpakket aan maatregelen en resultaten, zoals opgenomen in de voorjaar 2019 herijkte beschikkingen op basis van het kader Stedelijke Ontwikkeling (beschikkingen collegeperiode 2015-2019). Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. Een samenhangende aanpak en visie op (stedelijke) projecten en de resultaten die daarover zijn afgesproken in de beschikkingen tussen de Provincie en de gemeenten Venlo, Maastricht, Sittard-Geleen, Heerlen, Weert en Roermond zijn gedeeltelijk gerealiseerd. Verder zijn de gemeenten Brunssum, Horst aan de Maas, Venray, Peel en Maas, Valkenburg aan de Geul, Gulpen-Wittem en Simpelveld ondersteund waarbij regionale centrumfuncties zijn verbeterd.</p>	1,2

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Programma's van 13 steden / centra zijn in uitvoering (= doorloop uit vorige collegeperiode)	12	12	0	2022/ 2023

Toelichting prestatie-indicatoren

Het betreft de volgende 13 gemeenten: 1. Venlo, 2. Maastricht, 3. Sittard-Geleen, 4. Heerlen, 5. Weert, 6. Roermond, 7. Horst aan de Maas, 8. Venray, 9. Peel en Maas, 10. Gulpen-Wittem, 11. Valkenburg aan de Geul, 12 Simpelveld en 13. Brunssum.

Peel en Maas is inmiddels afgerond en vastgesteld in 2020.

Vaststellingsverzoeken van overige gemeenten (met uitzondering van Valkenburg aan de Geul en Simpelveld) worden in 2022 verwacht. De programma's van Valkenburg aan de Geul en Simpelveld hebben een looptijd tot juli resp. eind 2022 en worden ook na afronding vastgesteld.

Product	2.4.2. Kwaliteitsimpuls Limburgse centra
Portefeuillehouder	Roefs

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Opstellen en (doen) uitvoeren van samenwerkingsagenda's met gemeenten ter versterking van hun woon, werk- en leefklimaat.</p> <p>Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In 2021 zijn vier samenwerkingsagenda's gesloten met de gemeenten Beek, Gennep, Weert en Brunssum.</p> <p>In 2020 waren er al 11 samenwerkingsagenda's gesloten met de gemeenten Voerendaal, Venray, Simpelveld, Beesel, Peel en Maas, Vaals, Landgraaf, Horst aan de Maas, Echt-Susteren, Maastricht en Roermond. De 15 agenda's, welke onder andere voorzien in de versnelde realisatie van 1.452 woningen met (bouw) investeringsimpuls van ca. € 332 mln., worden zodanig uitgewerkt door de gemeenten dat de hierin opgenomen projecten uitvoeringsgereed gemaakt worden.</p>	1, 2

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Samenwerkingsagenda's met gemeenten opgesteld en in uitvoering.	11	15	12	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

Per ultimo 2021 zijn met de gemeenten Voerendaal, Venray, Simpelveld, Beesel, Peel en Maas, Vaals, Landgraaf, Horst aan de Maas, Echt-Susteren, Maastricht, Roermond, Beek, Gennep, Weert en Brunssum samenwerkingsagenda's gesloten.

Product	2.4.3. IBA
Portefeuillehouder	Roefs

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Realisatie van projecten welke zich onder meer richten op de herbestemming van gebouwen, de ontwikkeling van ruimte, flexibele stedelijke concepten, alternatieve energie, energiebesparing, duurzame mobiliteit en hergebruik van materialen. Deze projecten hebben een gezamenlijke multiplier groter dan 3.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De IBA-projecten, zoals genoemd in het uitvoeringsprogramma, zijn in 2021 verder uitgewerkt. Eind 2021 heeft dit geresulteerd in 27 volledig afgeronde (deel)projecten en 20 projecten die (fysiek) in uitvoering zijn (over de gehele periode voor 31/12/2021 gemeten).</p> <p>Afgeronde projecten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Central Park: Park Urbana; 2. Romeins Kwartier: Archeologisch depot; 3. Muziekboulevard: Luciushof; 4. Urban Experience: Zuidplein; 5. Gebrookerbos; 6. Woontuin; 7. BMV Hoensbroek-Zuid; 8. Cultuurhuis Landgraaf Lichtenberg; 9. Elisabeth Stift; 10. Museumplein en IBA-Scoop; 11. Herontwikkeling Loretoklooster Simpelveld; 12. Zichtbaar maken Romeins verleden; 13. Kerk Kunrade; 14. Sloop verpleegtehuis Mondriaan en aanleg park; 15. Kasteel Etzenrade; 16. Brug provinciale weg N274 Onderbanken; 17. De Reusch; 18. Gebiedsontwikkeling Thull; 19. Wielderschool Schinveld; 20. Mijnssteenbanken; 21. Muziekboulevard / Nieuwe Nor; 22. Stadskantoor Heerlen; 23. Groeves Hoensbroek / Broekland; 24. Leisure Ring; 25. Brunssum Centrum Noord; 26. Hogerop Heerlerbaan; 27. C-Mill 2.0. <p>Projecten in uitvoering:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Schinkel-Zuid; 2. Burgemeester Van Grunsvenplein; 	1 en 2

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>3. Digitale ontsluiting U.R.S.-bestanden; 4. Royal Heerlen; 5. Gevelfonds/ Rooftop; 6. Auroraflat; 7. Brightlands Smart Services Campus Programma; 8. Wilhelminaberg; 9. Ikgroenhet; 10. Slot Schaesberg; 11. Leisure Lane; 12. RWZI Terworm; 13. Treebeek; 14. St. Servatiuskerk Vaesrade; 15. Lauradorp, verduurzaming modelwoning; 16. VIE – Leven in beweging; 17. Superlocal; 18. Kunradersteengroeve; 19. Landmark N281 - Bocholtzerweg; 20. Clemensdomein.</p> <p>Daarnaast is nog een aantal projecten in voorbereiding die komend jaar nog in uitvoering gaan. Een enkel project gaat pas na het IBA Expojaar in uitvoering, voor die projecten worden wel, voorafgaand aan de sluiting van het Expojaar, onomkeerbare besluiten genomen.</p> <p>Doel van IBA is om Parkstad aantrekkelijker te maken om te wonen, werken en recreëren. Reeds zichtbare resultaten hiervan zijn onder meer het transformeren van leegstaande en/of verouderde gebouwen en circulariteit (bijv. Kerk Kunrade, de Woontuin, Superlocal en Cultuurhuis Landgraaf), het vergroenen en opwaarderen van openbare ruimte (bijv. Ikgroenhet, Kasteel Etzenrade en Luciushof) en realiseren van samen met bewoners van Parkstad bedachte initiatieven (bijv. Gebrookerbos). Het bewonersfonds van IBA, Bewoners maken Parkstad, stond al zo'n 45 bewonersprojecten met raad en daad bij.</p>	
<p>2. Vergroten van draagvlak en haalbaarheid door het verbinden van initiatiefnemers, burgers, bedrijfsleven en maatschappelijk</p>	<p>Deels gerealiseerd. Het IBA Expojaar is met Cultura Nova 2021 van start gegaan. In het najaar</p>	<p>1 en 2</p>

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>middenveld en deze betrekken bij (de verbetering van) IBA initiatieven door het organiseren van meerdere publieksevents, waaronder evenementen, exposities, congressen en participatietrajecten, tijdens het Expojaar van IBA Parkstad.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner</i></p>	<p>gevolgd door verschillende (publieks)evenementen zoals een open weekend bij kasteel Etzenrade, een Romeins festival in Heerlen en het congres Dag van de Stad. Ook hebben diverse exposities plaatsgevonden. Door deze evenementen is het draagvlak en de zichtbaarheid van IBA vergroot. Vanwege nieuwe beperkingen als gevolg van corona in het najaar zijn een aantal evenementen uitgesteld. Deze zullen voor zover mogelijk in 2022 alsnog plaatsvinden. Ook is de looptijd van enkele tentoonstellingen verlengd.</p>	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Gerealiseerde multiplier > 3.	4,5	Circa 5 exact getal volgt	3	2021
2	Organiseren van meerdere publieksevents tijdens het IBA Expojaar	0	23	30	2022

Toelichting prestatie-indicatoren

De multiplier wordt berekend over de totale IBA-begroting, dus de projectinvesteringen + de kosten voor personeel, huur kantoor e.d. Het aantal publieksevents is de afgelopen 2 jaar sterk beïnvloed door de corona pandemie. De piek van het aantal events zal komen te liggen in de eerste 3 kwartalen van 2022.

Product	2.4.4. Regiodeal transformatie Parkstad
Portefeuillehouder	Roefs

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Als partner in de regiodeal in nauw overleg met het programmabureau Regiodeal Parkstad (Stadsregio Parkstad) met inachtneming van ieders verantwoordelijkheid, de voortgang bewaken van de uitvoering van de 'eerste termijn' en 'tweede termijn' regiodeal-projecten. Rol Provincie: <i>partner, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd. Conform bestuursovereenkomst is invulling gegeven aan de partnerrol. De voortgang van de Regiodeal bewaken wij via onze deelname aan de Regionale Regiegroep voor de Regio Deal Parkstad Limburg.</p>	1, 2
<p>2. In nauw overleg met het programmabureau Regiodeal Parkstad zorgdragen voor een jaarlijkse voortgangsrapportage van de regiodeal richting rijksoverheid, Provinciale Staten en Raden. De Provincie vervult daarin de rol van 'kassier'. Rol Provincie: <i>partner, procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd. Deze voortgangsrapportage heeft u ontvangen via een mededeling portefeuillehouder op 23 juni 2021 (GS 2021-14712).</p>	1,2
<p>3. Het mede met het programmabureau Regiodeal Parkstad zorg dragen voor een selectie van projecten voor de 3e en laatste termijn regiodeal Parkstad Limburg in 2021. We zullen zowel ambtelijk als bestuurlijk participeren in de afgesproken overlegstructuren met rijk en regio. Rol Provincie: <i>partner, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. In 2021 heeft het overgrote deel van de projecten voor de 3de termijn plaatsgevonden. De selectie van de projecten binnen het thema Grensoverschrijdende Samenwerking (GROS) zal nog in 2022 plaatsvinden. Tevens zal nog een besluit genomen worden over een regiodealbijdrage aan het project Nuinhof in Nuth. Voor dit project zijn vooralsnog middelen gereserveerd. Daarnaast is een bedrag gereserveerd als mogelijke dekking van tekorten in de projectbegroting als gevolg van het gewijzigde tarief voor de overdrachtsbelasting per 1 januari 2021. Over de compensatie vanuit Rijkszijde wordt nog met het Rijk gesproken. Indien het Rijk tot compensatie overgaat, komen de gereserveerde middelen weer vrij voor de inzet binnen nog te selecteren projecten</p>	1,2
<p>4. In het kader van deze regiodeal is een Rijksbijdrage van € 40 mln. beschikbaar voor projecten in Parkstad passend in de Regiodeal, mits daar tegenover ook (minimaal) eenzelfde cofinanciering van € 40 mln. vanuit de regio (Provincie Limburg, Stadsregio Parkstad Limburg, IBA Parkstad en de Parkstad-gemeenten) staat. Conform de</p>	<p>Gerealiseerd. Met de inzet van € 40 mln. Rijksmiddelen wordt volgens inschattingen van de Stadregio Parkstad Limburg investeringen van circa € 600 mln. mogelijk gemaakt. De besluitvorming over de resterende provinciale cofinanciering voor projecten van de Regiodeal is nog aanstaande.</p>	1, 2

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>propositie draagt de regio zorg voor een regionale cofinanciering van tenminste €100 miljoen. De eventuele provinciale cofinancieringsvraag voor de derde termijn projecten, zal per project vanuit de beschikbare middelen worden bekeken. Rijk en regio spannen zich in voor versterking van de financiële impact van de Regiodeal (hefboomwerking) door een koppeling met andere investeringen (publiek en privaat). Rol: <i>partner, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Hiertoe zijn Provinciale Staten geïnformeerd via Mededeling portefeuillehouder inzake de Selectie projecten voor de derde termijn van de Regio Deal Parkstad Limburg (GS DOC-00219902) op 27 januari 2022.</p>	
<p>5. Zorgdragen in nauw overleg met het programmabureau Regiodeal Parkstad voor een eindevaluatie van de Regiodeal Parkstad in 2023. Rol: <i>partner, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Nog niet aan de orde De Regionale Regiegroep voor de Regio Deal Parkstad Limburg zal in 2022 een besluit nemen over de opzet van de evaluatie. Naar verwachting zal de evaluatie starten eind 2022.</p>	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1, 2	Opstellen van een jaarlijkse voortgangsrapportage voor het Rijk, Provinciale Staten en Raden, in nauwe samenwerking met het programmabureau Regiodeal Parkstad.	1 (2020)	2	3	2021 2022
3	Selectie van een 3e termijn aan regiodealprojecten waarvan de rijksbijdrage via het Provinciefonds uitgekeerd zal worden.	2	3	3	2021
4	Per project zal worden bekeken of eventuele provinciale cofinanciering vanuit de beschikbare middelen aan de orde is. Voor de gehele Regiodeal Parkstad Limburg wordt een financiële multiplier op de provinciale bijdrage nagestreefd tussen 16 en 18.	21	21	16-18	2021
5	Opstellen van eindevaluatie in 2023 voor Rijk, Provinciale Staten en Raden in nauwe samenwerking met het programmabureau Regiodeal Parkstad.	0	0	1	2023

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 2.4 Stedelijke ontwikkeling en Limburgse centra	Begroting 2021			Realisatie 2021	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
2.4.1. Stedelijke ontwikkeling	0	34	34	34	0	-
2.4.2. Kwaliteitsimpuls Limburgse centra	1.050	2.724	3.774	3.305	469	V
2.4.3. IBA	626	11.354	11.980	11.717	263	V
2.4.4. Regiodeal transformatie Parkstad	0	13.682	13.682	11.137	2.545	V
	1.676	27.793	29.470	26.193	3.277	V
<i>Personele lasten</i>	1.339	31	1.370	1.314	57	
Totaal lasten	3.015	27.825	30.840	27.507	3.333	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
2.4.2. Kwaliteitsimpuls Limburgse centra	0	46	46	46	0	V
2.4.4. Regiodeal transformatie Parkstad	0	13.000	13.000	13.000	0	-
Totaal baten	0	13.046	13.046	13.046	0	V
Totaal saldo van baten en lasten	-3.015	-14.779	-17.794	-14.460	-3.333	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Reserve DU Regiodeal Parkstad	0	13.000	13.000	13.000	0	
Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	0	150	150	150	0	
Totaal toevoegingen	0	13.150	13.150	13.150	0	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Reserve DU Regiodeal Parkstad	0	5.083	5.083	5.308	-224	
Saldo mutatie reserves	0	-8.067	-8.067	-7.842	-224	
Resultaat	-3.015	-22.845	-25.861	-22.303	-3.558	V

Financiële toelichting

Van begrotingsprogramma 2.4. Stedelijke ontwikkeling resteert een voordelig resultaat van € 3,56 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 3,28 mln. voordeliger dan geraamd. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

2.4.2. Kwaliteit Limburgse Centra

Ten opzichte van de begroting zijn de lasten € 0,47 mln. lager dan begroot. Op 24 februari 2021 is een Informerend stuk aan PS toegestuurd inzake de voortgang van Kwaliteit Limburgse Centra. Daarin is aangegeven in de tweede tranche meer aandacht te willen besteden aan het bevorderen van het aanbod goedkope woningen en het aanpakken van (retail)leegstand. Dit bedrag is bedoeld voor de periode tot en met 2023. Met gemeenten zijn we op zoek naar goede projecten om meer goedkope woningen te doen realiseren. Dat zijn veelal tijdsintensieve ontwikkeltrajecten die nog niet in 2021 zijn afgerond. Voorgesteld wordt het restant ad € 0,47 mln. over te boeken naar 2022.

2.4.3. IBA

Ten opzichte van de begroting zijn de lasten € 0,26 mln. lager dan begroot. Op 13 mei 2016 hebben PS ingestemd met het Kader IBA Parkstad en de inzet van de intensiveringsmiddelen. Bij de uitvoering van het Kader IBA Parkstad is vertraging ontstaan, onder andere vanwege de coronapandemie. Om aan alle betalingsverplichtingen te voldoen, is het nodig het restant over te hevelen naar 2022. Het Kernteam zal actief zijn zo lang IBA nog actueel is. De middelen van het werkbudget dienen ook in 2022 beschikbaar te zijn, met name om activiteiten van het Kernteam te bekostigen. Voorgesteld wordt het restant ad € 0,26 mln. over te boeken naar 2022.

2.4.4. Regiodeal transformatie Parkstad

Ten opzichte van de begroting zijn de lasten € 2,55 mln. lager dan begroot. Oorzaken zijn een resterend bedrag ad € 2,32 mln. zijnde het restant provinciale cofinanciering 2^e tranche en een 2-tal begrote projecten 2^e tranche (Schilterstraat en Saffierflat) ad € 0,31 mln. welke pas begin 2022 worden beschikt in overleg met de regio Parkstad. Daarentegen zijn 2 kleinere geraamde (niet begrote) projecten na datum eindejaarsbijstelling eind 2021 wel beschikt ad € 0,25 mln. De middelen ad € 0,16 mln. voor het begrote project Kansrijke Start vervallen omdat de subsidie hiervan in 2020 reeds is beschikt vanuit het kader Sociale Agenda.

Voorgesteld wordt om van het restant stelpost provinciale cofinanciering 2^e termijn ad € 1,80 mln. als overboeking over te hevelen naar 2022 ten behoeve van projecten provinciale cofinanciering 3^e termijn. Tevens wordt voorgesteld om de middelen ad € 0,31 mln. voor de 2 begrote doch nog niet beschikte projecten over te hevelen naar 2022.

Per saldo resteert dan nog een bedrag ad € 609.717 voor 2 nog resterende geraamde provinciale bijdragen 2^e tranche voor de woonprojecten, te weten Grasbroek, Musschemig en Schandelen- minisaffiertjes GMS (€ 289.717) en Kastelenbuurt Hoensbroek (€ 320.000).

Voorgesteld wordt om ook dit bedrag ad € 609.717 over te hevelen naar 2022.

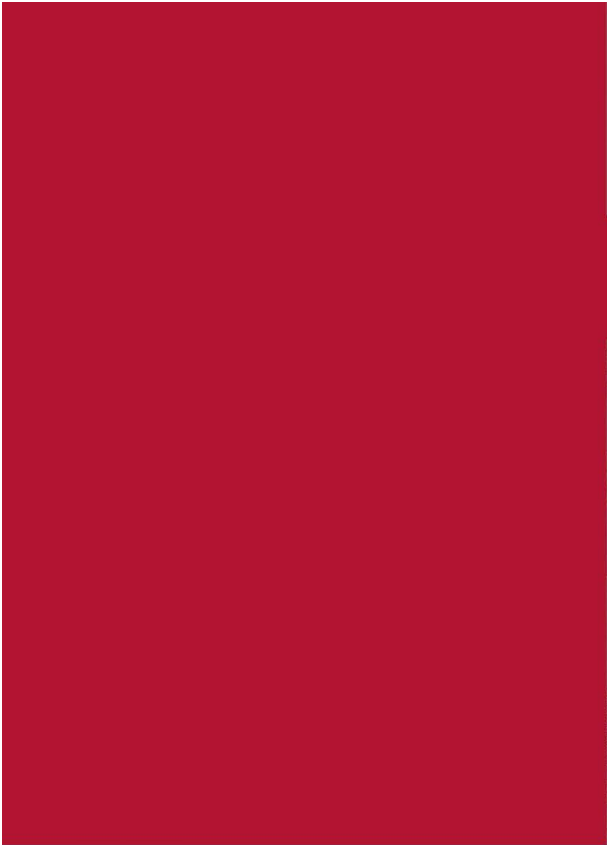
Verbonden partijen

De hieronder genoemde verbonden partij draagt bij aan de doelen van programma 2.4. Stedelijke ontwikkeling en Limburgse centra.

IBA Parkstad spitst zich specifiek toe op de realisatie van een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat in Zuid-Limburg, middels ondersteuning van toonaangevende projecten zoals nader toegelicht onder product 2.4.3.

Zie voor nadere informatie de paragraaf Verbonden partijen.

3.1. Openbaar vervoer en railagenda

In de dagelijkse mobiliteit speelt het openbaar vervoer een belangrijke rol, zeker in combinatie met de fiets. Die rol (en het belang) van openbaar vervoer zal in de toekomst verder veranderen en groter worden, zo is althans de verwachting in het Toekomstbeeld OV 2040. Het openbaar vervoer heeft echter door COVID19 te maken met een grote terugval in het aantal reizigers. De sector is zwaar getroffen en de verwachting is dat het aantal reizigers in 2021 achterblijft bij de verwachte groei. Onze vervoerder Arriva zal mogelijk te maken krijgen met inkomstenderving. In samenspraak tussen vervoerders, Rijk en decentrale overheden wordt bekeken welke effecten optreden in 2021 en in hoeverre afspraken gemaakt kunnen worden over mogelijke inkomstenderving. Arriva is opbrengstverantwoordelijk en zal mogelijk maatregelen treffen binnen de dienstverlening aan reizigers. Hierover zullen ze in gesprek treden met de Provincie. Het jaar 2021 zal gebruikt moeten worden om het openbaar vervoer weer aantrekkelijk te maken voor de reiziger. De belangrijkste vraag is hoe reizigers weer gebruik gaan maken van het openbaar vervoer. Het openbaar vervoer draagt bij aan de economische en sociale structuurversterking, waarbij het belang van de reiziger voorop staat. De Railagenda kent lopende projecten met een belangrijke regionale en internationale component. De investeringen in het openbaar vervoer (OV) en de spoorinfrastructuur moeten onder andere leiden tot een betere ontsluiting van de arbeidsmarkt, bijdragen aan de Limburgse Topsectoren, de Limburgse Kennis-As en het vergroten van de agglomeratievoordelen in onze stedelijke grensregio's. De vraag zal zijn of reizigers weer gebruik gaan maken van het openbaar vervoer in het "nieuwe normaal" en het aantal reizigers op hetzelfde niveau komt als voor de crisis.

Wat willen we bereiken?

We willen voor Limburg werken vanuit één multimodaal Mobiliteitsplan, één afwegingskader en één financieel kader voor alle investeringen en risico's. Twee keer per jaar met peildata 1 januari en 1 juli wordt hierover gerapporteerd via het Integraal Programma Mobiliteitsopgave Limburg (IPML) 2020-2024. De invulling van het programma is gebiedsgericht, integraal en internationaal. Verder onderzoek is noodzakelijk om te komen tot een samenhangende uitwerking van het regionale mobiliteitssysteem met een nadrukkelijke rol voor hoogwaardig openbaar vervoer, bus, fiets en "mobility-hubs". De reiziger mag (en moet) daarbij nog meer centraal komen te staan dan nu het geval is. Meer service en een hogere kwaliteitsbeleving zijn daarom medebepalend bij de invulling en uitwerking van het mobiliteitssysteem. De OV-concessie is ademend, dat wil zeggen dat wijzigingen mogelijk zijn, waarbij de gemaakte afspraken met Arriva binnen het contract niet uit het oog mogen worden verloren.

Binnen de Provincie Limburg wordt invulling gegeven aan verschillende mobiliteitsdiensten die zorgen voor het bereikbaar houden van steden, van krimpgebieden voor mensen zonder auto en voor het verminderen van knelpunten met de leefomgeving. Binnen de Mobiliteitsaanpak zijn we op zoek naar nieuwe initiatieven en diensten waarbij meerdere mobiliteitsdiensten beter worden verbonden met de OV-concessie. Hierbij valt te denken aan:

- de mogelijke doorontwikkeling van vraaggestuurde mobiliteitsdiensten zoals de Wensbus;
- het ontwikkelen van knooppunten;
- het doorontwikkelen van de pilot MaaS (Mobility as a Service);
- het ontwikkelen van nieuwe proposities voor ticketing gericht ook op de introductie van het nieuwe betalen binnen het openbaar vervoer;
- de verdere verkenning naar en mogelijke introductie van deel(fiets)systemen;
- het herijken van vraaggestuurde mobiliteitsdiensten;

- het verbeteren van het veiligheidssysteem op het spoor door European Railway Traffic Management System;
  - het verbeteren van de grensoverschrijdende verbindingen tussen Limburg, België en Duitsland.
- Bovenstaande aandachtsgebieden worden opgenomen in een Uitvoeringsplan voor het Openbaar Vervoer. Het Uitvoeringsplan laat maatregelen voor de korte termijn (tot 2023), middellange termijn (tot 2030) en lange termijn (tot 2040) zien. Vanzelfsprekend is en blijft het aansturen van de OV-Concessie ook een belangrijk thema. Bij het op te stellen Uitvoeringsplan worden uw Staten actief betrokken.

Over de realisatie van de elektrificatie van de Maaslijn zijn in 2020 afspraken gemaakt met het Rijk en de regionale partners. Deze zijn vastgelegd in een Bestuursovereenkomst Maaslijn. In de periode tot en met elektrificatie (voorzien in 2024) zal de bestaande dieselexploitatie moeten worden voortgezet. In februari 2020 hebben de leden van Provinciale Staten ingestemd met de definitieve vergoeding Meerkosten voor een waarde van € 49 mln. als gevolg van deze vertraging. In 2019 is een aanvullende subsidietoekenning 2019 uit hoofde van de aan Arriva verstrekte concessie 2016-2031 van € 7,0 mln. betaald over boekjaar 2019, gefinancierd vanuit het Meerjarenkader Mobiliteit. Eind 2020 is een aanvullende subsidietoekenning 2020 uit hoofde van de aan Arriva verstrekte concessie 2016-2031 ad € 26,8 mln. betaald en gedekt uit het Meerjarenkader Mobiliteit. Tevens wordt de afschrijvingstermijn voor de elektrische treinen van 25 jaar naar 30 jaar verlengd. Deze verlenging vertegenwoordigt een waarde van € 15,2 mln. In 2020 is het onderzoek gestart van het proces, gericht op het komen tot het verlengen van de concessieperiode, teneinde het genoemde bedrag van in totaal € 33,8 mln. (€ 7,0 mln. + € 26,8 mln.), vermeerderd met de jaarlijkse prijsindex, terug te verdienen uit door Arriva extra te genereren baten als gevolg van de verlenging van de concessie, dan wel het uitwerken van overige compenserende maatregelen. De uitkomsten van dit proces zullen ter nadere besluitvorming aan Provinciale Staten worden voorgelegd. Indien de vermelde beheersmaatregelen niet leiden tot het volledig dekken van de betaalde vergoedingen ad € 33,8 mln., zal het restantbedrag worden gedekt uit de Bereikbaarheidsmiddelen, zoals voorzien in het Meerjarenkader Mobiliteit.

Op langere termijn speelt het Toekomstbeeld OV 2040. Daarvoor zijn begin 2019 de contouren gepresenteerd waarin de ambities van het Rijk, Provincies, metropoolregio's, vervoerders en ProRail (met als horizon 2040) zijn beschreven. In 2020 is een ontwikkelagenda opgesteld, waarin de urgentie wordt benadrukt voor brede maatschappelijke opgave en OV maatregelen en waarbij (beslis)informatie is opgeleverd over een kansrijk stapsgewijs ontwikkelpad met OV maatregelen. In het najaar van 2020 is deze ontwikkelagenda van het Toekomstbeeld OV richting 2040 vastgesteld. Dit gaat over alle onderwerpen die deel uitmaken van het Toekomstbeeld OV zoals: de inrichting van het OV netwerk, deur-tot-deurreis vanuit ketens en knooppunten, maar ook nieuwere concepten zoals Bus Rapid Transit en mogelijkheden voor alternatieve bekostiging. In het afgelopen jaar is gewerkt aan de werkstromen 'landelijke netwerkuitwerking spoor' en 'Ketens en Knooppunten'. In de landelijke netwerkuitwerking spoor worden de mogelijke ontwikkelrichtingen als bouwstenen van een OV netwerk in 2040 beoordeeld. De resultaten zijn in het najaar van 2020 gepresenteerd. Bij de afhankelijkheden wordt zowel gekeken naar de plekken waar de capaciteit op het spoor gaat knellen als de ambities om op andere delen van het netwerk het OV product te verbeteren. De uitkomsten worden in het najaar ook samen beoordeeld met onderzoeken naar Bus, Tram en Metro. In de werkstroom Ketens en Knooppunten is aandacht voor de cruciale rol van het knooppunt in de deur-tot-deurreis. Er is aandacht voor drie soorten opgaven Basis op Orde, Kwaliteitssprong en Schaalsprong. Deze volgen uit lopende onderzoeken naar diverse type knooppunten en het toepassen van de werkwijze van het Handelingsperspectief OV knooppunten op 50+ locaties. Dilemma's rondom besluitvorming over knooppunten hangen samen met het gebruik van schaarse ruimte (hoeveel ruimte voor reizigers, (fiets)parkeren, nieuwe mobiliteitsvormen en ook zaken als woningbouw op en rondom

de knooppunten) en de financiële ruimte om niet alleen aan capaciteitsknelpunten maar ook aan de kwaliteit van knooppunten te werken.

Met het 'Mobiliteitsplan Limburg. Slim op weg naar morgen' zijn in 2018 hoofdlijnen geschetst voor een toekomstbestendige, toegankelijke, slimme, schone en grenzeloze mobiliteit, waarbij mensen zich naar wens en behoefte vrij kunnen bewegen. Dit doen wij op basis van gebiedsopgaven met vijf mobiliteitsdoelen (fysieke en digitale bereikbaarheid):

- wij houden onze stedelijke gebieden aantrekkelijk;
- wij houden ons platteland vitaal dankzij goede fysieke en digitale bereikbaarheid;
- wij versterken onze economie dankzij de ontwikkeling van economische clusters;
- wij willen een internationale koploper blijven in de logistiek en agri-business;
- wij versterken de vrijetijdseconomie.

De Railagenda van Limburg kent lopende projecten met een belangrijke regionale en internationale component. In het kader van het Trans- Europees Netwerk is onderzoek gedaan naar de vereenvoudiging van tarifiering, reisinformatie en ticketingsystemen. De regionale trein tussen Maastricht en Aken rijdt sinds 2020 en momenteel wordt onderzocht of deze trein in 2023 ook kan doorrijden naar Luik. Een belangrijke randvoorwaarde is dat voldaan wordt aan het Europese veiligheidssysteem. De grensoverschrijdende verbinding Eindhoven - Düsseldorf is gegund door onze Duitse partner Verkehrsverbund Rhein Ruhr waarbij in 2025 wordt gestart met een directe snelle treinverbinding tussen Eindhoven en Düsseldorf. Ten aanzien van de Intercityverbinding naar Aken zijn de onderzoeken in 2020 afgerond en zal de verbinding onderdeel gaan uitmaken van de Hoofdrailnetconcessie. De treinverbinding van Weert - Hamont (- Antwerpen) is afhankelijk van de marktanalyse die door NMBS wordt uitgevoerd.

Met de regionale Railagenda werken we resultaatgericht aan de spoorverdubbeling tussen Heerlen en Landgraaf. Station Maastricht-Noord fase 2 wordt heroverwogen middels de afwegingssystematiek met als aanleiding een nieuwe actuele raming waaruit blijkt dat de beschikbare middelen ontoereikend zijn. Station Kerkrade-west wordt in een brede bereikbaarheidsverkenning Regio Parkstad - Stadt Aachen (conform het Mobiliteitsplan) verder onderzocht. Daarbij kijken we ook naar de relatie met de Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij (ZLSM) en de Leisure Lane.

Kansen liggen op het gebied van de verduurzaming van de chemie, emissieloos transport en vervoer. In de ontwikkeling van knooppunten wordt zorgvuldig omgegaan met de schaarse ruimte en wordt op basis van een duurzaamheidsladder de ruimtelijke inpassing afgewogen.

Bovengenoemde ambities vertalen we naar de provinciale mobiliteitsdoelen. Dit doen we via een gebiedsgerichte aanpak. Met deze aanpak zorgen we ervoor dat de verbinding wordt gezocht met andere provinciale doelstellingen.

Het afwegingskader Mobiliteitsopgaven en -ambities helpt ons daarbij om te kiezen voor de meest effectieve oplossingen. We werken komend half jaar toe naar een uitvoeringsprogramma OV waarbij we van beleid naar acties en uitvoeringsprojecten komen. Ook de gebiedsverkenningen en de landelijke trajecten zorgen voor input.

[Wat vinden we daarbij belangrijk?](#)

Criterium 1: Limburg beschikt over een (inter)nationaal openbaar vervoer en railsysteem met snelle, frequente robuuste verbindingen.

criterium 2: Openbaar vervoer dient een deel van de mobiliteitsgroei op te vangen waarbij in stedelijke gebieden de verschillende aanbieders van openbaar vervoer de belangrijkste vervoersmiddelen worden en complementair zijn aan elkaar.

criterium 3: De kwaliteitsbeleving van het openbaar vervoer binnen Limburg dient verhoogd te worden.

criterium 4: De Limburgse concessie is uiterlijk in 2025 zero emissie.

criterium 5: Drempelloos van deur - tot - deur.

criterium 6: Reisinformatie, betrouwbaarheid en punctualiteit voor de reiziger binnen het openbaar vervoer dient verbeterd te worden met prioriteit op de Maaslijn.

Wat hebben we bereikt?

De reizigersaantallen zijn in 2021 ook weer sterk beïnvloed door de impact van de pandemie. In afstemming en overleg tussen Rijk, vervoerbedrijven en decentrale overheden zijn maatregelen genomen om het openbaar vervoer in Nederland, gegeven de situatie, zo goed mogelijk te laten blijven functioneren. Protocollen en adviezen van het RIVM zijn daarbij steeds leidend, maatregelen van het kabinet om de crisis te bestrijden zijn in acht genomen. Ook de wens om landelijk in het openbaar vervoer een eenduidige set maatregelen te presenteren en om er voor te zorgen dat het openbaar vervoer dat aangeboden werd voldeed aan behoeften van reizigers, zijn van invloed geweest op de keuzes zoals die ten aanzien van verschillende maatregelen zijn gemaakt. Arriva heeft in samenwerking met de Provincie op basis van beperkte informatie over de gevolgen van de pandemie keuzes gemaakt waarmee een basisvoorziening aan openbaar vervoer in stand kon worden gehouden. Met Arriva is gewerkt aan een bestendige systematiek om de dienstregeling op basis van reizigersaantallen aan te passen (de 'wendbaarheidsscenario's'). Deze wendbaarheidsscenario's zijn nog steeds van toepassing en functioneren naar tevredenheid. Ook voor 2021 is er (voor het gehele jaar) een Beschikbaarheidsvergoeding OV. Voorwaarde is wel dat de concessieverlenende overheden hun exploitatiebijdragen in stand houden ongeacht de afschalingen die in het openbaar vervoer plaatsvinden. Op 16 juni 2021 heeft het college het transitieprogramma vastgesteld: maatregelen om op korte termijn de reizigersaantallen in het openbaar vervoer (en daarmee de opbrengsten en daarmee de financiële positie van de vervoerbedrijven) weer op het niveau van 2019 te krijgen en op langere termijn een gezonde basis en weerstandsvermogen in de sector te creëren door het sluiten van meer evenwichtige contracten met een betere risicospreiding tussen concessieverlener en –houder. Na een forse teruggang in het gebruik (tot ongeveer 15% van het gebruikelijke aantal reizigers in maart en april vorig jaar), neemt het OV-gebruik weer langzaam toe in het najaar van 2021 naar 60 à 70% van het gebruikelijke aantal reizigers. Sinds de nieuwe (recente) lockdown is het gebruik wederom fors gedaald naar ongeveer 30 à 40% van het gebruikelijke aantal reizigers. Hiermee is de eerdere prognose (op basis van het voorspelmodel van Arriva) van 77% aan het eind van 2021 niet gehaald.

Sinds de start van de recente lockdown (19 december 2021) is de dienstregeling voor zowel trein- als bus verder aangepast. Kort samengevat wordt op dit moment een vakantievariant van de huidige dienstregeling gereden. Dat betekent dat 10% extra wordt afgeschaald. De actuele inzet in de dienstregeling komt hierdoor uit op ongeveer 85% van het oorspronkelijke pré-COVID-19 voorzieningenniveau.

Arriva en de Provincie Limburg zijn niet tot een oplossing gekomen over het verlengen van de concessie en in goed overleg is met Arriva besloten gebruik te maken van de in de Vaststellingsovereenkomst opgenomen mogelijkheid om een ad hoc Adviescommissie in te stellen die conform artikel 8.4 lid e een zwaarwegend advies verstrekt over de duur van de verlenging van de concessie. Aan de in te stellen Ad hoc Adviescommissie zal worden gevraagd advies uit te brengen over de duur van een verlenging van de OV Concessie Limburg 2016 – 2031 om tot verrekening van het aan Arriva vergoede bedrag te kunnen komen. Nadat de ad hoc Adviescommissie haar advies heeft uitgebracht, zal uw Staten worden geïnformeerd evenals over de juridische en financiële achtergronden bij deze mogelijke verlenging.

Na de publicatie van de ontwikkelagenda liet het vorige kabinet de verdere invulling van Toekomstbeeld OV aan hun opvolgers. In de demissionaire periode was bestuurlijke aanhaking lastig en zijn er geen bestuurlijke momenten geweest.

Het Ontwikkelplan OV Limburg is het beleidskader voor openbaar vervoer in Limburg. Het is een uitwerking van verschillende ambities en doelen, voor het belangrijkste deel uit de Mobiliteitsvisie 'Slim op weg naar Morgen', de decentrale OV-Concessie met Arriva (2016-2031) en het landelijke OV-kader 'Toekomstbeeld OV 2040'. Het vormt naast een beleidskader ook een uitvoeringsprogramma voor de komende jaren (met een doorkijk naar de jaren daarna) en legt beleidskeuzes ten aanzien van het openbaar vervoer in Limburg waar nodig voor en vast. Het uiteindelijke doel is dat het Ontwikkelplan OV een periodiek geactualiseerde leidraad voor openbaar vervoersbeleid in Limburg vormt. Het helpt onze interne voortgangsbewaking en prioritering en dient als samenwerkingsagenda met partners en stakeholders. Het afgelopen jaar is het Ontwikkelplan met gemeentes en partnerorganisaties afgestemd en heeft ook het Reizigersoverleg Limburg een positief advies gegeven. Het ontwikkelplan is vastgesteld door het College van gedeputeerde Staten en op 14 februari 2022 aan Provinciale Staten aangeboden.

Om de bereikbaarheid en leefbaarheid van kleine kernen in Limburg te bevorderen, verleent de Provincie Limburg sinds 2017 subsidie aan vrijwilligersinitiatieven, die lokaal maatwerkvervoer verzorgen. Deze initiatieven zijn bekend onder de naam Wensbus. Vanwege het eindigen van de projectperiode van veel initiatieven in 2022 heeft de Provincie Limburg op 26 oktober jl. een nieuwe subsidieregeling opengesteld. De regeling is vereenvoudigd en er zijn wijzigingen opgenomen voor duurzaamheid en reizigersaantallen.

Ten aanzien van de grensoverschrijdende verbindingen werkt de Provincie goed samen met het Ministerie van IenW, de Provincie Noord-Brabant en ProRail aan een snelle IC verbinding naar Aken. Uit onderzoek is gebleken dat de varianten van NS en Arriva niet inpasbaar zijn binnen de beschikbare infrastructuur en dienstregelingsmodellen, zonder aanvullende maatregelen. De uitkomsten van de nadere verkenning van ProRail benadrukken nogmaals de noodzaak voor maatregelen rond station Eindhoven om dit station als (internationale) knoop verder te kunnen ontwikkelen. Momenteel vindt een onderzoek plaats naar regionale mogelijkheden rondom de verbinding naar Aken. In Q1 2022 zullen de resultaten van het onderzoek door de vervoerders en ProRail worden opgeleverd. In december 2021 is de marktverkenning opgeleverd en voorgelegd aan de Tweede Kamer over grensoverschrijdende verbindingen naar open toegang. Uit deze verkenning blijkt dat voor kort grensoverschrijdende verbindingen open access geen oplossing is en er vanuit de markt ook geen interesse bestaat. De dienstverlening op de grensoverschrijdende treinverbinding Eindhoven – Düsseldorf is gegund aan Start en zal met 1 jaar vertraging gaan rijden in 2026 aangezien het materieel niet tijdig ter beschikking komt.

In het vorige Regeerakkoord is de ambitie opgenomen om de spoorlijn tussen Weert en Hamont te reactiveren voor personenvervoer. Afgelopen periode zijn diverse onderzoeken uitgevoerd om een beter beeld te vormen van de benodigde maatregelen en kosten. In zomer is een update van de Maatschappelijke Kosten- en Batenanalyse (MKBA) uit 2019 opgeleverd, waarin de businesscase inschatting van NMBS (Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen) is verwerkt. Gezien de demissionaire status van het kabinet in 2021 en de omvangrijke investering die hiermee gemoeid gaat, is de besluitvorming uitgesteld. De maatschappelijke kosten en batenanalyse laat, ook na de update, zien dat de investeringen de opbrengsten ver overschrijden. ProRail heeft onderzoek laten uitvoeren naar de kosten van de infrastructuur. Verschillende varianten zijn mogelijk, met een bandbreedte van € 50-150 miljoen (excl. btw) aan investeringskosten. Voor het duiden van de opbrengsten heeft NMBS aangegeven ongeveer duizend dagelijkse reizigers te verwachten waartegenover hogere kosten staan voor het rijden van treinen naar Nederland. De businesscase van de beoogde vervoerder is daarmee negatief. Bij het inzetten van Belgisch materieel moet rekening gehouden worden met de bovenkant in bandbreedte van de infrastructuurraming.

België en Nederland werken in vervolg op de reeds genoemde spoortop uit 2016 aan de verbetering van de spoorverbinding tussen Maastricht en Luik. Hier wordt concreet invulling aan gegeven door de doortrekking van de huidige Arriva trein Aken-Heerlen-Maastricht naar Luik. De invulling van deze drielandentrein wordt uitgewerkt door de verschillende vervoerders op de reeds bestaande verbindingen, namelijk NMBS, NS en Arriva. De inbouw van ERTMS en toelating van de Arriva treinen in België is in uitvoering. Deze inbouw zal volgens planning in 2022 klaar zijn conform de ontheffing die hiervoor is verleend door de Europese Commissie in het uitvoeringsbesluit van 29 juli 2020 en vraagt op dat moment, naast de toelating in België, nog een aanvullende toelating in Nederland (en Duitsland). Na de toelating zou de Drielandentrein per december 2023 door kunnen rijden naar Luik, waarmee een verbetering van de verbinding wordt gerealiseerd. Naast het verdwijnen van een overstap moet ook gedacht worden aan verbeteringen rondom toegankelijkheid, ticketing, goede inpassing in het regionale busnetwerk en spoorveiligheid.

Maatschappelijk effect?

Het Openbaar Vervoer levert (nu en in de toekomst) een belangrijke bijdrage aan de bereikbaarheid, het vestigingsklimaat en het leefmilieu van de provincie Limburg. Openbaar vervoer is belangrijk voor inwoners, bezoekers, werknemers en werkgevers. Het speelt daarbij een integraal onderdeel van de totale mobiliteitsketen van onder andere lopen, de fiets, privéauto en georganiseerd personenvervoer. De reiziger staat hierbij centraal. Net als in 2020 heeft COVID-19 wederom een grote impact gehad op het OV in Limburg in 2021. Ook het OV is zwaar getroffen door de beperkingen en maatregelen die nodig waren in deze pandemie. Sinds 21 februari rijdt Arriva in Limburg met de zogenaamde wendbaarheidsscenario's. Dit systeem is met de nieuwe kennis uit 2020 opgebouwd om zo een voorspelbare, betrouwbare en passende dienstregeling te blijven rijden gedurende deze pandemie. Net als in 2020 gelden nog steeds een groot deel van de veiligheidsmaatregelen die ervoor zorgen dat het reizen met het OV zo veilig mogelijk kan plaatsvinden. Zo zijn de spatschermen bij de chauffeurs nog aanwezig en is het dragen van een mondkapje nog steeds verplicht. Ondanks de impact van deze pandemie wordt zowel kwaliteit als kwantiteit geleverd binnen het openbaar vervoer binnen de kaders die worden meegegeven. Vanuit verschillende facetten wordt ook hard gewerkt hoe we het openbaar vervoer weer aantrekkelijk kunnen maken voor de reiziger waarbij rekening wordt gehouden met het veranderende reisgedrag van de reiziger. Aandacht bestaat hierbij voor zowel het internationale, nationale als regionale product. Openbaar vervoer heeft ook een belangrijke sociaal maatschappelijke functie.

Wat hebben wij er in 2021 voor gedaan?

Product	3.1.1. Openbaar vervoer en concessie management
Portefeuillehouder	Van Gaans

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
1. Vaststellen van het Uitvoeringsplan Openbaar Vervoer Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Deels gerealiseerd. Het ontwikkelplan is gereed en is op 1 februari door het college van GS vastgesteld en op 14 februari aan PS aangeboden. Vertraging van 2 maanden is ontstaan vanwege de zorgvuldige afstemming met de stakeholders.	1,2,3
2. Verlengen concessie Arriva Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Deels gerealiseerd. Uit verschillende overleggen tussen Arriva en de Provincie is geen akkoord bereikt over de termijn van verlengen. Beide partijen hebben in goed overleg besloten de Ad Hoc Adviescommissie in te stellen conform de vaststellingsovereenkomst. In Q1 2022 zal de Ad hoc adviescommissie een advies uitbrengen over het verlengen van de concessie aangezien Arriva en de Provincie niet tot een oplossing zijn gekomen.	3
3. Evalueren Pilot MaaS Rol Provincie: <i>partner</i>	Gerealiseerd. De pilot MaaS is in 2021 gelanceerd en vanwege COVID-19 verlengd tot 31-12-2022. De eindevaluatie zal in 2023 plaatsvinden.	5

Product	3.1.2. Railagenda
Portefeuillehouder	Van Gaans

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Realisatie opwaardering infrastructuur Maaslijn. Het Rijk als opdrachtgever en ProRail als opdrachtnemer zullen het ontwerp voor de infrastructuur afronden en de contractering voorbereiden. Het Provinciaal Inpassingsplan wordt in 2021 vastgesteld. Rol Provincie: <i>toetser, ondersteuner, financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. PS hebben op 12 november het PIP vastgesteld. Het ontwerp voor de infrastructuur is afgerond door ProRail. GS hebben op 14 december 2021 ingestemd met het addendum op de bestuursovereenkomst tussen het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W), Provincies Noord-Brabant, Gelderland en Limburg. Na instemming van GS heeft de Staatsecretaris van I&W de projectbeslissing genomen. GS hebben PS hierover op 16 december 2021 geïnformeerd (DOC-00212582). ProRail start in opdracht van het Rijk en Provincie Limburg 10 januari 2022 met de aanbesteding voor het uitvoerend werk.</p>	1,4.
<p>2. Gunning van het project spoorverdubbeling Heerlen – Landgraaf vindt eind 2020 plaats. In 2021 start de aannemer met voorbereidende conditionerende werkzaamheden (verleggen kabels en leidingen, verkrijgen vergunningen) en het bouwen van 2 kunstwerken. Rol Provincie: <i>toetser, ondersteuner, procesmanager, bevoegd gezag, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. De definitieve gunning heeft 1 december 2020 plaatsgevonden. Begin 2021 is Swietelsky Rail Benelux bv gestart met de voorbereidende conditionerende werkzaamheden en is gestart met de voorbouw van 2 spoorviaducten. Op 21 juli 2021 is het PIP onherroepelijk geworden. In juli 2021 is van Europa de goedkeuring ontvangen voor het via een amendement aangevraagde uitstel van oplevering van SVHL. GS hebben in december 2021 ingestemd met twee realisatie-overeenkomsten met Heerlen en Landgraaf inzake het vastleggen van btw-aspecten met betrekking tot kruisende voorzieningen.</p>	
<p>3. Realisatie 2e fase Station Maastricht Noord. Hierdoor extra bediening op de lijn Maastricht – Sittard en daarmee het gebied rondom station Maastricht Noord.</p>	<p>Deels gerealiseerd. Tijdens de projectvoorbereiding is geconstateerd dat de baten niet in verhouding meer staan tot de kosten. Op basis daarvan is in onderlinge afstemming met de projectpartners (het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, gemeente Maastricht en Arriva) besloten om de projectvoorbereiding niet verder voort te</p>	2,5

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	zetten. Overeenkomstig de mededeling portefeuillehouder inzake het beëindigingsbesluit station Maastricht Noord fase 2, brief gedeputeerde Van Gaans - Gabriëls van 26-11-2021 (GS DOC-00201086) zijn de projectpartners hierover geïnformeerd.	

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 3.1 Openbaar vervoer en railagenda	Begroting 2021			Realisatie 2021	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.1.1. Openbaar vervoer en concessie management	61.207	12.310	73.517	74.430	-913	N
3.1.2. Railagenda	12.339	-810	11.529	388	11.140	V
	73.546	11.499	85.045	74.819	10.227	V
<i>Personele lasten</i>	1.016	24	1.040	997	43	
<i>Kapitaallasten</i>	1.604	-173	1.431	1.431	0	
Totaal lasten	76.166	11.350	87.516	77.246	10.270	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.1.1. Openbaar vervoer en concessie management	8.065	9.534	17.599	20.235	-2.636	V
3.1.2. Railagenda	8.123	2.905	11.028	355	10.673	N
Totaal baten	16.188	12.439	28.627	20.590	8.036	N
Totaal saldo van baten en lasten	-59.978	1.089	-58.889	-56.656	-2.233	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Bestemmingsreserve ZLSM	34	0	34	41	-7	
Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	8.065	-6.208	1.857	1.857	0	
Totaal toevoegingen	8.099	-6.208	1.891	1.898	-7	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	67.650	-7.319	60.331	58.103	2.228	
Bestemmingsreserve ZLSM	0	0	0	41	-41	
Totaal onttrekkingen	67.650	-7.319	60.331	58.145	2.187	
Saldo mutatie reserves	59.551	-1.111	58.441	56.247	2.194	
Resultaat	-427	-22	-448	-409	-39	V

Financiële toelichting

Van begrotingsprogramma 3.1. Openbaar vervoer en railagenda resteert een voordelig resultaat van € 0,04 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 2,23 mln. voordeliger dan geraamd. Dit verschil bestaat uit € 10,23 mln. lagere lasten en € 8,04 mln. lagere baten. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

3.1.1. Openbaar vervoer en concessie management management

Ten opzichte van de begroting zijn de lasten € 0,91 mln. hoger dan begroot. Dat wordt veroorzaakt door:

- een nadelig verschil voor de beschikbaarheidsvergoeding 2020 (€ 2,72 mln.); hiermee is in de begroting geen rekening gehouden; dit betreft de Rijksbijdrage die wij eind december 2021 hebben ontvangen;
- een voordelig verschil (€ 0,95 mln.) bij het project Pilot Mobility as a Service; verdere uitvoering vindt plaats in 2022; voorgesteld wordt deze middelen over te boeken naar 2022;

- een voordelig verschil in de proceskosten voor OV en concessie management (€ 0,86 mln.); voorgesteld wordt deze middelen deels (€ 0,46 mln.) over te boeken naar 2022.

3.1.2. Railagenda

Ten opzichte van de begroting zijn de lasten € 11,14 mln. lager dan begroot. Dat wordt veroorzaakt door:

- een voordelig verschil (€ 5,00 mln.) bij het project Tram Hasselt Maastricht; het tramproject verkeerd in een onzekere situatie vanwege onduidelijkheid aan Vlaamse zijde en kan er niet gestart worden met de volgende projectfase. In 2021 was voorzien dat een bijdrage van het Rijk ad € 5,00 mln. via de Provincie aan de gemeente Maastricht betaald zou worden. Vanwege de actuele situatie is deze doorbetaling nog niet verricht;
- een voordelig verschil (€ 6,11 mln.) bij het project Station Maastricht Noord fase II; GS hebben op 23 november 2021 besloten tot beëindiging van het project station Maastricht Noord fase 2;
- een voordelig verschil (€ 0,03 mln.) bij de ZLSM; de voor ZLSM beschikbare procesmiddelen zijn o.a. bestemd voor het voldoen van kosten voor verzekering en de ontwikkeling van de stationsomgeving Simpelveld. Het restant ad € 0,03 mln. moet hiervoor behouden blijven. Voorgesteld wordt deze middelen over te boeken naar 2022.

3.2. Bereikbaarheid en mobiliteit

Het programma richt zich op het tot stand brengen van een toekomstbestendige, toegankelijke, slimme, schone en grenzeloze mobiliteit, zodat mensen zich naar wens en behoefte vrij kunnen bewegen. Dit doen we in de context van vijf centrale gebiedsopgaven die aansluiten op de ambities, zoals geformuleerd in het collegeprogramma:

1. bereikbare stedelijke gebieden;
2. een vitaal platteland;
3. sterke economische clusters;
4. een concurrerende logistieke sector;
5. een veerkrachtige vrijetijdseconomie.

Binnen de gebiedsopgaven werken we aan zes strategische doelen om 'Slimme mobiliteit zonder grenzen' mogelijk te maken in Limburg. De mobiliteitsdoelen zijn: doorstroming, leefbaarheid, veiligheid en duurzaamheid. Daarnaast zijn er twee leidende principes die richting geven aan hoe we ons werk uitvoeren:

- grenzeloos - we verbinden mensen en systemen, we werken over de geografische grenzen heen, we zijn innovatief in techniek en ons handelen;
- effectief en efficiënt - de moeite en/of de financiën die we er in steken en het resultaat dat het oplevert zijn in balans.

We spelen daarbij in op belangrijke trends en toekomstige ontwikkelingen, zoals digitalisering, personalisering en maatwerk, globalisering en internationalisering, verduurzaming en een andere rol van de overheid. We richten ons op het beter en anders benutten van de beschikbare vervoersvoorzieningen en we zorgen dat de basis op orde is. Via innoveren en experimenteren spelen we in op maatschappelijke en technologische veranderingen en de wensen die daaruit naar voren komen ten aanzien van mobiliteit. We werken samen met alle relevante stakeholders en shareholders via diverse regionale en (inter)nationale platforms.

We besteden aandacht aan knelpunten op het nationale wegennet in combinatie met de aansluiting daarvan op het lokale, regionale, provinciale en internationale wegennet en tevens aan de multi-modale vervoersketens en knooppunten. Grensoverschrijdende verbindingen en grensoverschrijdende samenwerking zijn daarbij integraal onderdeel van het programma. Fietsverkeer, verkeersveiligheid, verkeers- en vervoersmanagementprogramma's, gedragsbeïnvloeding en duurzaamheid behoren ook tot dit programma. Met actuele verkeersmodellen en adequate monitoring en data-verzameling ondersteunen, onderbouwen en evalueren we het mobiliteitsbeleid.

De Provincie Limburg beheert en onderhoudt in totaal circa 455 kilometer weg en 570 kilometer fietspad inclusief de bijbehorende kunstwerken, groen, wegmeubilair en bermen. Tevens is de Provincie Limburg verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de railinfrastructuur ten behoeve van de Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij.

De vervangingswaarde van al deze infrastructurele kapitaalgoederen bedraagt bijna € 1,4 miljard. Het onderhouden en deels vervangen van het areaal vindt voornamelijk plaats in de vorm van infrastructurele projecten. Voor onderhoudswerkzaamheden aan verhardingen, kunstwerken, wegmeubilair, bermen, openbare verlichting en verkeersregelinstanties wordt gebruik gemaakt van raamovereenkomsten. Met de geactualiseerde nota infrastructurele kapitaalgoederen zorgen we dat het kwaliteitsniveau basis gehandhaafd blijft voor al ons provinciaal areaal.

Bij de uitwerking van de mobiliteitsopgaven zoeken we afstemming met aanpalende beleidsthema's, zoals de verduurzaming, de energie-infrastructuur en de ontwikkeling van de regionale economie.

Wat willen we bereiken?

We willen voor Limburg, in de (inter)nationale context, toe naar een vlot, veilig, betrouwbaar, duurzaam, leefbaar en efficiënt vervoer van mensen en goederen, door een gericht aanbod van mobiliteitsvoorzieningen.

Dit doen we via een gebiedsgerichte aanpak. Met deze aanpak zorgen we ervoor dat de verbinding wordt gezocht met andere provinciale doelstellingen.

Het afwegingskader Mobiliteitsopgaven en –ambities helpt ons daarbij om te kiezen voor de meest effectieve oplossingen. Alleen deze worden opgenomen in het Integraal Programma Mobiliteitsopgaven Limburg 2020 – 2024. Twee keer per jaar met peildata 1 januari en 1 juli wordt gerapporteerd via dit IPML 2020-2024.

De in het voorjaar 2020 ingestelde intelligente lockdown vanwege de coronacrisis heeft nadelige gevolgen voor de (Limburgse) economie. De komende periode, maar zeker ook in de komende jaren zal er een grote druk worden gelegd op de bestaanszekerheid van ondernemingen. Een van de invalshoeken is om vanuit mobiliteitsopgaven en –ambities te verkennen welke keuzes mogelijk zijn om een orderportefeuille aan de markt voor te leggen, waarbij een aantal reeds voorziene investeringen versneld en gericht naar voren worden gehaald. Met als doel enerzijds de (Limburgse) advies- en bouwondernemingen continuïteit en bestaanszekerheid voor de periode tot 2024 te verschaffen en anderzijds, als positief bijkomend effect, het eerder bereiken van doelstellingen van onderdelen van het collegeprogramma.

De coronacrisis heeft bovendien gevolgen voor de inhoud van de mobiliteitsopgaven. Omdat het mobiliteitssysteem anders wordt gebruikt kunnen de opgaven ook anders zijn. De mobiliteitstransitie van modaliteit naar mobiliteit is met de vaststelling van het Mobiliteitsplan 'Slim op weg naar Morgen' al in gang gezet. De coronacrisis zorgt ervoor dat deze ontwikkeling sneller gaat en de focus niet meer bij het bouwen van (nieuwe) infrastructuur, maar bij het beter benutten van het bestaande mobiliteitssysteem ligt. Of deze ontwikkeling beklijft, is op dit moment nog onduidelijk.

Als antwoord op de coronacrisis geven we via de versnellingsopgave een gerichte impuls aan de regionale economie, door waar mogelijk investeringen in (infrastructurele) projecten naar voren te halen en de Limburgse markt eerder te betrekken bij onze aanbestedingen. Op 2 oktober 2020 wordt deze versnellingsopgave ter besluitvorming en gelijktijdig met het IPML 2020 – 2024 aan Provinciale Staten voorgelegd.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: Limburg is lokaal, regionaal en (inter)nationaal vlot en betrouwbaar bereikbaar via alle modaliteiten en kent een goed functionerend netwerk van vervoerssystemen.

Criterium 2: Verkeer en vervoer in Limburg is veilig.

Criterium 3: Mobiliteit vindt in Limburg plaats op een toegankelijke, duurzame, toekomstbestendige en efficiënte wijze. Vervoerssystemen met een geringe belasting van de omgeving worden breed gebruikt.

Wat hebben we bereikt?

De bereikbaarheid, verkeersveiligheid en de duurzaamheid van de mobiliteit in Limburg is in 2021 verder verbeterd door de infrastructuurmaatregelen die wij, samen met onze regionale, nationale en internationale partners, hebben voorbereid en uitgevoerd. Via de halfjaarlijkse rapportage over het Integraal Programma Mobiliteitsopgaven Limburg (IPML) houden wij uw Staten hiervan op de hoogte. We hebben verder op basis van ons Mobiliteitsplan 'Slim op weg naar morgen' (2018) gewerkt aan het beter verknopen van de verschillende modaliteiten en aan gedragsverandering van reizigers, om het gebruik van duurzamere vervoersalternatieven voor de auto te stimuleren. De ook in 2021 voortdurende coronapandemie zet een en ander voorlopig wel in een ander daglicht.

Door het demissionair zijn van het kabinet heeft de minister van Infrastructuur en Waterstaat besloten het Bestuurlijk overleg over het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) van najaar 2021 uit te stellen naar het voorjaar van 2022. Voor de in het MIRT opgenomen Limburgse projecten loopt de planning en besluitvorming echter op wezenlijke punten zoveel mogelijk door.

Provinciale wegen

Het beheer en onderhoud is uitgevoerd conform de nota Infrastructurale Kapitaalgoederen. Er is een Rijksbijdrage bermmaatregelen ontvangen. In de lopende opgaven worden daar waar mogelijk aanvullende duurzaamheidsmaatregelen geïmplementeerd. De N273 kom Baarlo is gerealiseerd en er is een realisatieovereenkomst N270 Via Venray getekend.

Verkeers- en vervoersmanagement en innovatie

De succesvolle samenwerking in 'Zuid-Limburg Bereikbaar' en 'Roermond Bereikbaar' is gecontinueerd en is via de Investeringsagenda Noord-Limburg opgeschaald naar Noord-Limburg met uitvoeringsorganisatie Trendsportal. De nadruk ligt hierbij steeds op vervoersmanagement via o.a. de werkgevers- en logistieke aanpak. De innovatie verloopt voornamelijk in samenwerking met Noord-Brabant via SmartwayZ.NL. Een concreet voorbeeld hiervan is het startup-programma Mobility Lab 2021. Uit 65 aanmeldingen uit binnen- en buitenland werden 25 startups geselecteerd. Na speeddates met potentiële launching customers verzekerden 12 startups zich van een samenwerking met een eerste opdrachtgever. Over een pilot in Limburg worden de laatste gesprekken nog gevoerd.

Fiets

In 2021 zijn (delen van) de volgende fietsverbindingen gerealiseerd:

- "Heuvelland – Parkstad", gelegen tussen Heerlen en Ubachsberg (lengte 2.1 km);
- langs de Bukel, tussen St. Geertruid en Eijsden (lengte 4 km);
- langs de Kaldenkerkerweg in Venlo (lengte 1 km).

Vanaf 1 januari 2021 is de fietsmonitoring op het hoofdfietsnetwerk in Limburg operationeel. Momenteel wordt gewerkt aan de interpretatie en presentatie van de ingewonnen informatie.

Verkeersveiligheid

Een belangrijk resultaat bij de verkeerseducatie was de start van de nieuwe aanpak via de verkeersactieve school. Er zijn verder meerdere communicatiecampagnes uitgevoerd: MONO (2x), snelheid, fietsverlichting, WinterBOB en ZomerBOB. Door de lockdown hebben we de CarnivalsBOB niet uitgevoerd. Verschillende bijbehorende campagneactiviteiten en communicatie zijn, in verband met COVID-19 en de daaraan gekoppelde sluitingen van het onderwijs en horeca, minder groot geweest als voorzien.

Het nieuwe Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid Limburg is nog niet gereed, omdat de daarvoor noodzakelijk risicoanalyses per wegbeheerder uitgelopen zijn (doorgeschoven naar 2022). De nieuwe Governance is daardoor ook nog niet uitgewerkt.

Toezegging 8490 inzake Traffic Informers is uitgevoerd en afgerond.

Logistiek

In de samenwerking in het kader van de MIRT-Goederencorridor is goede voortgang geboekt rondom o.a. innovatie, Europese cofinanciering, afvalstromen, vrachtwagenparkeerplaatsen en de ontwikkeling van knooppunten.

Bij de samenwerking in het kader van Blueports zijn samenwerkingsafspraken voor de periode 2022-2026 gemaakt en is een Samenwerkingsagenda opgesteld. De samenwerking is uitgebreid met havens in Noord-Brabant en Belgisch-Limburg. De havens van Heijen, Venlo en Lanaken hebben een CEF-subsidie verworven in 2021.

In het kader van de EGTC Rijn-Alpine is een lobby ingezet bij de herzieningsprocedure van de TEN-T verordening. Onder leiding van Limburg is een modal shift studie uitgevoerd.

Samenwerking

In het grensoverschrijdende mobiliteitsoverleg van Zuidoost Nederland met Noordrijn-Westfalen is de Werkagenda 2019 in uitvoering. Het bestuurlijk platform heeft o.a. in 2021 een politiek statement vastgesteld m.b.t. grensoverschrijdende en internationale spoorverbindingen. Dit statement is in 2021 in het kader van het Europese "Jaar van de Rail" gebruikt om de ambities van onze grensregio op dit thema te profileren. Voor de Grenslandconferentie, die was uitgesteld naar najaar 2021, is door het platform NL-NRW-verslag gedaan van de vorderingen m.b.t. de onderwerpen e-ticketing (projecten Easy-Connect en MaaS) en Semesterticket.

Via het Mobiliteitsberaad is in 2021 enkele malen met de gemeenten en andere partners overlegd over de gezamenlijke strategische agenda. De gebiedsgerichte aanpak van ons Mobiliteitsplan "Slim op weg naar morgen" heeft in 2021 geleid tot de vaststelling van een aantal gebiedsverkenningen. Samen met onze gemeentelijke partners zullen aansluitend in 2022 op basis hiervan maatregel-pakketten worden samengesteld.

Maatschappelijk effect?

Met de (voorbereiding van de) verbetering van de weginfrastructuur (MIRT-projecten, aanpak en beheer van provinciale wegen, etc.) dragen we ertoe bij dat de doorstroming en veiligheid van het wegverkeer in stand blijft en waar mogelijk wordt verbeterd, ook in grensoverschrijdend perspectief. Ook de aanpak van het goederenvervoer en de logistiek is hierop gericht. Met de (voorbereiding van de) aanleg van fietspaden zorgen we er, samen met de gemeenten, voor dat de Limburgers op een goede en veilige manier gebruik kunnen maken van de fiets en dat de keuze voor dit vervoermiddel wordt vergemakkelijkt. Een en ander draagt ook bij aan de verduurzaming van de mobiliteit en de gezondheid van de Limburgers. Het stimuleren van het gebruik van andere vervoermiddelen dan de (vracht)auto via het vervoermanagement en het bevorderen van de modal shift in het goederenvervoer draagt eveneens bij aan deze laatste twee doelen.

De gebiedsgerichte aanpak en het bijbehorende instrument gebiedsverkenning betekent dat breder, meer integraal en regionaal naar de Limburgse mobiliteit wordt gekeken. Opgaven en ambities worden zo breder afgewogen en vanuit de reiziger benaderd, in plaats vanuit een eenzijdig specifiek gemeentelijk perspectief. Dit levert op dat er op korte termijn, samen met de gemeenten, maatregel-pakketten worden ontwikkeld met integrale oplossingen en een breed draagvlak.

Via onze grensoverschrijdende samenwerking bereiken we dat de Limburgers gemakkelijker over de grens kunnen reizen en daardoor voor werk, opleiding en vrije tijd het brede gebied van de grensregio tot hun beschikking hebben.

De verkeersveiligheid is voor ons een continu aandachtspunt. Mede in verband met de wat ongunstige ontwikkeling van de ongevals cijfers trachten wij met nieuwe methoden en een nieuwe aanpak de ontwikkeling naar nul verkeersslachtoffers binnen bereik te houden. Met o.a. de aanpak via de verkeersactieve school, het gebruik van risicoanalyses en met meerdere gedragscampagnes worden jonge Limburgers op een nieuwe manier bekend gemaakt met de risico's van het verkeer en hoe zij op een veilige manier kunnen reizen.

Wat hebben wij er in 2021 voor gedaan?

Product	3.2.1. Voorbereiding en uitvoering mobiliteitsmaatregelen
Portefeuillehouder	Van Gaans

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Slim, veilig, duurzaam</p> <p>In het uitvoeringskader Slim, Veilig, Duurzaam worden de mobiliteitsdoelen doorstroming, leefbaarheid, veiligheid en duurzaamheid, in onderlinge samenhang, verder uitgewerkt. In het plan worden voor verschillende onderdelen ambitie, doel en stappen/acties benoemd. In samenwerking met de betrokken partners wordt een periodiek actieprogramma samengesteld waarbij tevens afspraken worden gemaakt over de scope, inzet en financiering van de verschillende acties.</p> <p>Onderdeel van dit kader en het actieprogramma is verkeers- en vervoersmanagement. Vanuit de gedachte 'basis op orde' werken we samen met onze regionale partners aan een goede en betrouwbare doorstroming op het regionale verkeersmanagement netwerk. Dit doen we via continue processen, zoals de afstemming van wegwerkzaamheden en evenementen en het informeren van reizigers (via data knooppunten en service providers).</p> <p>Belangrijk onderdeel van het werkveld is de adaptatie van nieuwe technologische ontwikkelingen. Hiertoe bouwen we de benodigde kennis en ons netwerk op. Op basis hiervan zoeken we actief naar mogelijkheden voor toepassing van innovaties in onze projecten en programma's.</p> <p>Bij het besluitvormingsproces (PS 2 oktober 2020) voor het uitvoeringskader Slim, veilig, duurzaam wordt nader inzicht gegeven in de</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In samenwerking met de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg wordt uitvoering gegeven aan het uitvoeringskader Slim, Veilig en Duurzaam met een gebiedsgerichte aanpak. In deze regio's wordt met name ingezet op vervoersmanagement. Hiermee beperken we vermijdbare individuele mobiliteit die het meest belastend is voor bereikbaarheid, leefbaarheid, veiligheid en duurzaamheid, door beïnvloeding van het verplaatsingsgedrag. Dit doen we o.a. met de werkgevers- en logistieke aanpak.</p> <p>De afstemming van wegwerkzaamheden en evenementen verloopt via MELVIN, waarmee we serviceproviders en daarmee ook de reizigers informeren.</p> <p>In het samenwerkingsverband SmartwayZ.NL bouwen we kennis op over nieuwe technologieën. Een concreet voorbeeld hiervan is Mobility Lab 2021. Uit maar liefst 65 aanmeldingen uit binnen- en buitenland werden 25 startups geselecteerd voor dit startup-programma op het gebied van mobiliteit. Na speeddates met meer dan 100 potentiële launching customers verzekerden 12 startups zich van een samenwerking met een eerste opdrachtgever. Over een pilot in Limburg worden de laatste gesprekken nog gevoerd.</p> <p>Het uitvoeringskader Slim, Veilig en Duurzaam is op 25 augustus 2020 door</p>	<p>1, 2, 3</p>

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>verschillende acties. Rol Provincie: <i>procesmanager, bevoegd gezag, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>het college van GS vastgesteld en op 4 september 2020 ter informatie aangeboden aan PS (en met rectificatie op 28 september 2020).</p>	
<p>2. Weginfrastructuur In paragraaf 3.2.5, onderhoud, beheer en rehabilitatie van het provinciale wegennet, zijn alle benodigde technische aanpassingen aan de provinciale weginfrastructuur opgenomen. Aanpassingen van de provinciale weginfrastructuur welke nodig zijn vanwege doorstromings-, veiligheids- of leefbaarheidsknelpunten worden tevens meegenomen in deze technische programmering. Nieuwe provinciale weginfrastructuur zoals de geplande omleiding bij Baexem is opgenomen in paragraaf 3.2.7. N280 West. In de verplichte paragraaf Kapitaalgoederen zijn de overige kleinschaligere aanpassingen van de provinciale weginfrastructuur weergegeven. We sluiten aan bij de MIRT-programmering van het Rijk (Rijksinfrastructuur A2 verbreding Kerensheide – Het Vonderen, de parallelbaan A73 bij Zaarderheiken en de A67 Eindhoven – Venlo – Duitse Grens) en de daarbij horende afspraken met het Rijk over de voorbereiding en realisatie van deze Rijksopgaven. Rol Provincie: <i>financier, partner</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. De aanpak A2 wegverbreding ligt op koers, het Tracébesluit is onherroepelijk, onze bijdrage is geheel voldaan, uitvoering is voorzien in de periode 2025-2027. In samenhang met de infrawerken PIP VDL/Nedcar wordt onderzocht hoe de verkeersafwikkeling in de regio het beste gefaciliteerd kan worden (minder hinder aanpak midden-Limburg).</p> <p>De aanpak A67/A73 oostelijke parallelbaan knooppunt Zaarderheiken heeft ten gevolge van de ViA15-uitspraak inzake de stikstofproblematiek vertraging opgelopen (ca. 1 jaar). Eventuele gevolgen zijn nog niet duidelijk.</p>	1, 2, 3
<p>3. Samenwerking en internationalisering In het Bestuurlijk Overleg over het MIRT (BO-MIRT) blijven we richting het Rijk lobbyen voor Limburgse projecten. Daarnaast beslissen we gezamenlijk in dit overleg over te nemen stappen in gezamenlijke projecten en programma's en volgen we de voortgang van de invulling van het Klimaatakkoord. Verder werken we samen in IPO-verband aan gemeenschappelijke thema's en onderwerpen. We zetten het grensoverschrijdend mobiliteitsoverleg met Noordrijn-Westfalen (NRW) voort en dragen bij aan de Grenslandagenda. We gaan ook door met de thematische samenwerking in de Euregio via participatie in de reguliere overleggen. We werken met onze partners samen in een vernieuwde governance-</p>	<p>Deels gerealiseerd. Het Bestuurlijk Overleg MIRT is in 2021 niet doorgedaan als gevolg van de demissionaire status van het kabinet, en is uitgesteld tot voorjaar 2022. Voor de Limburgse projecten loopt de planning en besluitvorming echter op wezenlijke punten zoveel mogelijk door. In februari heeft het bestuurlijk overleg van de samenwerking NL-NRW plaatsgevonden. Hierbij is onder andere een bestuurlijk statement vastgesteld m.b.t. grensoverschrijdende en internationale spoorverbindingen. Dit statement is in 2021 in het kader van het Europese "Jaar van de Rail" gebruikt om de ambities van onze grensregio op dit thema te profileren. Voor de Grenslandconferentie, die was uitgesteld</p>	1, 2, 3

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>structuur op basis van het Mobiliteitsplan Limburg “Slim op weg naar morgen” via een gezamenlijke strategische agenda. Waar mogelijk verwerven we EU-fondsen voor Limburgse mobiliteitsprojecten en – programma’s.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, bevoegd gezag, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>naar najaar 2021, is door het platform NL-NRW-verslag gedaan van de vorderingen m.b.t. de onderwerpen e-ticketing (projecten Easy-Connect en MaaS) en Semester-ticket. In de euregionale samenwerking is geparticipeerd in diverse werkgroepen voor de ontwikkeling en afstemming van grensoverschrijdend mobiliteitsbeleid. Via het Mobiliteitsberaad is enkele malen met de gemeenten en andere partners overlegd over de gezamenlijke strategische agenda.</p>	
<p>4. Verkeersmodellen en monitoring</p> <p>De doorontwikkeling van de verkeersmodellen is in 2021 in volle gang, zodat ze vanaf begin 2022 operationeel zijn voor gebruik. Voor deze gezamenlijke opdracht van de Provincie en de Limburgse regio’s/gemeenten treedt de Provincie als opdrachtgever op. De verkeersmodellen worden hiermee multimodaal en geschikt voor bredere toepassingen.</p> <p>De verkeersmeetnetten voor gemotoriseerd wegverkeer en fiets zijn in 2021 operationeel en leveren de eerste telgegevens. De gegevens worden digitaal ontsloten via de Nationale Databank Wegverkeersgegevens (NDW). Er wordt ook een begin gemaakt met tellingen met onderscheid naar voertuigkenmerken. Deze tellingen worden o.a. gebruikt voor de monitoring van het vervoer gevaarlijke stoffen.</p> <p>Rol Provincie: <i>procesmanager, financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In 2021 zijn flinke stappen gezet in de doorontwikkeling verkeersmodellen. In het eerste kwartaal van 2022 worden de modellen operationeel voor gebruik. Het gaat om één Provinciemodel en vijf Regiomodellen die onderling samenhangend zijn.</p> <p>De verkeersmeetnetten voor gemotoriseerd wegverkeer en fiets zijn operationeel en leveren telgegevens (behoudens enkele bijzondere locaties). De data worden digitaal ontsloten via NDW. De tellingen van de metingen vervoer gevaarlijke stoffen zijn aanbesteed via NDW. Bij deze metingen wordt ook landbouwverkeer en de breedte van voertuigen geregistreerd. De eerste resultaten verwachten we in de eerste helft van 2022.</p>	1, 2, 3
<p>5. Mobiliteitsplan</p> <p>Samen met onze partners geven we verder invulling aan onze nieuwe mobiliteitsaanpak, op basis van het Mobiliteitsplan Limburg “Slim op weg naar morgen” dat door GS op 19 september 2017 is vastgesteld. Daarbij hebben we speciale aandacht voor de ontwikkeling van “smart mobility”. Met innovaties en experimenten willen we nieuwe mogelijkheden uittesten, en bij succes daarvan schalen we ze op.</p> <p>Gebiedsverkenningen</p> <p>In gebieden met een cumulatie van activiteiten die van invloed zijn op de bereikbaarheid</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In 2021 is met de gemeentelijke partners succesvol doorgewerkt aan onze gebiedsgerichte aanpak en zijn de gebiedsverkenningen voor Noord-Limburg en Westelijke Mijnstreek afgerond. De gebiedsverkenning Weert e.o. wordt in 2022 afgerond. Er wordt nu doorgewerkt aan maatregel-pakketten, die waarschijnlijk in de eerste helft van 2022 gereed zullen zijn.</p> <p>Voor het Mobiliteitsberaad: zie hiervoor (punt 3).</p>	1, 2, 3

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>werken we in programma's samen met partners aan een gebiedsgerichte aanpak ten behoeve van de bereikbaarheidsopgave. Met het Mobiliteitsberaad Limburg geven we invulling aan een nieuwe vorm van overleg, waarin de Limburgse regio's en organisaties op het gebied van mobiliteit de voortgang van de nieuwe mobiliteitsaanpak met elkaar bespreken.</p> <p>Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, procesmanager, bevoegd gezag, subsidiënt, financier, partner, ondernemer</i></p>		
<p>6. Minder hinder</p> <p>In het BO-MIRT zijn afspraken gemaakt over de Minder hinder aanpak samen met RWS en SmartwayZ.NL. In 2021 gaan we aan de slag met de uitkomsten van de Minder Hinder Tool die een globale inschatting geven van de regionale minder hinder opgaves. We gaan de uitkomsten gebruiken om regionaal afspraken te maken hoe we de hinder gaan beperken. Hier hebben we verschillende organisaties en methodes voor.</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De Minder Hinder aanpak is in 2021 toegepast op de A79 tussen Heerlen en Maastricht tijdens groot onderhoud. De aanpak is uitgevoerd door Zuid-Limburg Bereikbaar.</p>	1, 2, 3

Product	3.2.2. Fiets
Portefeuillehouder	Van Gaans

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Het (verder) realiseren van een Euregionaal en bovenregionaal Limburgs utilitair fietsroutenetwerk tussen de grote steden, liefst via snelfietsroutes. Rol Provincie: <i>subsidiënt en financier</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. In 2021 is:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het eerste deel van de fietsverbinding “Heuvelland – Parkstad”, gelegen tussen Heerlen en Ubachsberg over een lengte van 2,1 kilometer gerealiseerd. Het overige deel tussen Ubachsberg en Wijlre met een lengte van 4,2 kilometer, wordt in 2022 aangelegd; - het vrijliggende fietspad langs de Bukel, tussen St. Geertruid en Eijsden, gerealiseerd over een lengte van 4 km; - een vrijliggend fietspad gerealiseerd langs de Kaldenkerkerweg in Venlo, over een lengte van 1 km. <p>Totaal in 2021: 7.1 kilometer.</p> <p>De voor in 2021 geplande aanleg van de fietsverbinding “Raaieind” te Venlo heeft bij de gemeente Venlo vertraging opgelopen en zal naar verwachting aanvang 2022 gerealiseerd worden. Reden is de noodzakelijke afspraken met ProRail en de planning van de nutsbedrijven. Tevens een klein financieel probleem dat door de gemeente Venlo opgelost wordt.</p> <p>De voor 2021 geplande aanleg van de fietsoversteeklocatie “N276 Echt-Susteren, oversteek snelfietsroute ter hoogte van de Pissummerweg” te Echt-Susteren heeft vertraging opgelopen, omdat deze gelijktijdig aangelegd wordt met het onderhoud aan de verharding van de N276 inclusief aanvullende verkeersveiligheidsmaatregelen. Verwacht wordt dat de oversteeklocatie in 2023 aangelegd wordt.</p>	1, 2, 3
<p>2. Het (beter) bereikbaar maken van regio's, de campussen, de economische toplocaties en de in de Euregio gelegen universiteiten, waarbij eveneens ingezet wordt op ketenmobiliteit (bijvoorbeeld OV fietsparkeren, leenfietsen, goede fietsparkeervoorzieningen en OV overstappunten voor zowel bus als trein).</p>	<p>Deels gerealiseerd. In het verlengde van het uitvoeringskader Slim, Veilig, Duurzaam (3.2.1.) is de fiets ingezet om een ketenverplaatsing te kunnen maken. De aanleg van 300 fietsparkeerplaatsen bij station Weert heeft vertraging opgelopen (maximaal 1 jaar) vanwege de noodzakelijke afstemming op</p>	1,2, 3

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
Rol Provincie: <i>subsidiënt en financier</i>	de programmering van ProRail.	
3. Meer mensen op de fiets door gedragsbeïnvloeding en fietsstimulering. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, financier en partner</i>	<p>Deels gerealiseerd.</p> <p>In 2021 zijn de gedragsbeïnvloedingsmaatregelen “Verkeersactieve school” en “Doortrappen tot je 100^e” geïmplementeerd.</p> <p>In het eerste uitvoeringsjaar van de Verkeersactieve school nemen 85% van alle Limburgse scholen van het (speciaal) basisonderwijs en voortgezet (speciaal) onderwijs deel. Voor meer informatie zie 3.2.3. Verkeersveiligheid.</p> <p>In 2021 is niet gelukt om te komen tot een succesvolle uitrol van de maatregel ‘Doortrappen tot je 100ste’. Slechts één gemeente heeft interventies uitgevoerd. In september 2021 is een provinciale subsidieregeling opengesteld waar in 2021 nog geen gemeente van gebruik heeft gemaakt. Mede veroorzaakt door het verstrijken van het fietsseizoen.</p>	3
4. Opstellen van een monitoringstool voor fiets dat inzicht moet geven in het gebruik van fietsroutes. Rol Provincie: <i>procesmanager en financier</i>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Per 1 januari 2021 is de data-inwinning van de fietsmeetpunten op het Limburgse fietsnetwerk operationeel. De data worden ontsloten via het Nationaal Dataportaal Wegverkeer (NDW). Via het Open Dataportaal Dexter kan door eenieder een export van fietsteldata opgevraagd worden. Daarnaast werken we in 2022 aan het opnemen van een eerste jaaroverzicht van de fietsteldata in het Dataportaal en/of de Atlas Limburg.</p>	2

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Aantal fietsroutes aangelegd of veiliger gemaakt.	6	9	11	2023
1	Aantal kilometers fietsverbinding aangelegd of veiliger gemaakt.	16	23.1	16.8	2022
1	Aantal oversteeklocaties veiliger gemaakt.	1	1	2	2022
2	Uitbreiding fietsparkeren (+300 fietsparkeerplaatsen) bij station van Weert.	0	0	300	2022

Toelichting prestatie-indicatoren

Ad. 1.

Fietsprojecten waar door de Provincie Limburg middelen voor beschikbaar zijn gesteld in de vorm van een subsidieverstrekking aan gemeenten danwel in de vorm van een intern kredietbesluit:

1. Kaldenkerkerweg te Tegelen;
2. Fietsverbinding Raaieind te Venlo;
3. Fietsverbinding de Bukel te Eijsden-Margraten;
4. Fietsoversteek Schaafsebos N271 te Gennepe;
5. Fietsbrug Borgharen te Maastricht;
6. Hoogwaardige fietsverbinding Maastricht-Sittard te Maastricht en Meerssen;
7. Regionale Fietsverbinding Heuvelland-Parkstad tussen Heerlen en Wijlre;
8. Fietsinfrastructuur Oostrum verbonden via N270 Venray te Oostrum;
9. Fietsverbinding Noordplas te Roermond.

Gerealiseerde fietsprojecten in 2021:

1. Kaldenkerkerweg te Tegelen, lengte 1 kilometer;
2. De Bukel te Eijsden-Margraten, lengte 4 kilometer;
3. Fietsoversteek Schaafsebos N271 te Gennepe;
4. Regionale fietsverbinding Heuvelland-Parkstad deels, tussen Heerlen en Ubachsberg, lengte 2,1 kilometer

Product	3.2.3. Verkeersveiligheid
Portefeuillehouder	Van Gaans

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Infrastructuur en techniek</p> <p>Landelijk worden de ontwikkelingen rondom Duurzaam Veilig gevolgd en daar waar wenselijk en mogelijk beïnvloed. Tevens worden de principes van Duurzaam Veilig in de realisatie en reconstructies van Provinciale wegen zoveel mogelijk toegepast.</p> <p>Rol Provincie: <i>procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Bij de realisatie en reconstructies worden de principes van Duurzaam Veilig zoveel mogelijk toegepast. Tevens worden in IPO-verband de ontwikkelingen actief gevolgd.</p>	2
<p>2. Educatie en bewustwording</p> <p>Het doorontwikkelde educatiebeleid voor het basis- en voortgezet onderwijs wordt verder geïmplementeerd en vanaf de zomer 2021 geactiveerd. Ten slotte verzorgen wij het ontwikkelen en (laten) uitvoeren van de campagnekalender.</p> <p>Rol Provincie: <i>procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De nieuwe aanpak Verkeersactieve school is geïmplementeerd en wordt door alle Verkeersactieve scholen actief ingezet.</p> <p>Toezegging 8490 inzake Traffic Informers is uitgevoerd en afgerond.</p> <p>De volgende campagnes hebben wij (laten) uitvoeren waarbij de MONO twee keer: MONO, snelheid, fietsverlichting, WinterBOB en ZomerBOB. Door de lockdown hebben we de CarnavalsBOB niet uitgevoerd. Verschillende bijbehorende</p>	2

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	campagneactiviteiten en communicatie zijn, in verband met COVID 19 en de daaraan gekoppelde sluitingen van het onderwijs en horeca, minder groot geweest als voorzien.	
3. Handhaving Overleg en afstemming met het Openbaar Ministerie en Politie. Rol Provincie: <i>partner</i>	Gerealiseerd via directe overleggen met de Politie.	2
4. Governance Verkeersveiligheid en Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid Limburg Gaan werken in de aangepaste governance waarbij een goede afstemming met partners plaatsvindt over de gecombineerde aanpak van verkeersveiligheid op het gebied van gedragsbeïnvloeding, handhaving en infrastructuur waarbij het Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid Limburg het uitgangspunt vormt. Rol Provincie: <i>partner</i>	Deels gerealiseerd. Het nieuwe uitvoeringsprogramma is nog niet gereed omdat de noodzakelijke risicoanalyses per wegbeheerder uitgelopen zijn (doorgeschoven naar 2022). De nieuwe Governance is nog niet uitgewerkt, want de basis daarvoor vormt o.a. het nieuwe Uitvoeringsprogramma (doorgeschoven naar 2022). Wel wordt bij de realisatie van resultaat 2 intensiever samengewerkt in de gedachte van de nieuwe governance.	2

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
2	Aantal Verkeersactieve basisscholen (%).	0 %	88%	80 %	2021
2	Aantal Verkeersactieve voortgezet onderwijs scholen (%).	0 %	69%	80 %	2021
2	Aantal gedragscampagnes uitgevoerd.	5	6	6	2021
3	Aantal Stuurgroep Verkeer.	2	0	2	2021
4	Aantal bijeenkomsten ROVL.	3	0	4	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

In plaats van de Stuurgroep Verkeer zijn directe, vaak project gerelateerde, overleggen gevoerd met de Politie. Er zijn geen ROVL-bijeenkomsten geweest, omdat op dit moment al erg intensief met alle partners samengewerkt wordt in relatie tot enerzijds de Verkeersactieve school en anderzijds het realiseren van het Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid.

De streefwaarde van 80% bij het aantal Verkeersactieve voortgezet onderwijs scholen is in het eerste uitvoeringsjaar nog niet gehaald. Om dit de komende jaren te behalen, zijn specifieke acties voorzien.

Product	3.2.4. Logistieke netwerken
Portefeuillehouder	Van Gaans

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. MIRT-Programma Goederenvervoercorridors (portefeuillehouder van Gaans) In BO MIRT Goederenvervoercorridors zijn afspraken gemaakt over de inzet en beoogde resultaten. Het betreft de volgende zaken:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ innovatie; uitrollen digitale tool over corridor in Limburg; ▪ Europese cofinanciering van projecten in Limburg; ▪ sturingsafspraken knooppunten: afstemming ruimtelijk economisch beleid met overige Provincies; ▪ afspraken over vervoer afvalstromen over water; ▪ Knooppunt Venlo: afspraken over maatregelenpakket; ▪ Knooppunt Sittard-Geleen/Stein: afspraken over maatregelenpakket; ▪ uitbreiding (aantal) beveiligde vrachtwagen parkeerplaatsen in Limburg; ▪ Clean Energy Hubs (locaties voor het beroepsgoederenvervoer (vrachtwagen, scheepvaart) waar schone brandstoffen kunnen worden getankt): mede opstellen landelijke aanpak voor lokaal of regionaal afwegen waar en waarom een Clean Energy Hub toelaten of stimuleren. Op termijn: afspraken over realisatie 2 clean energy hubs; ▪ robuuste vaarwegen: afspraken met Rijk over extra maatregelen/onderhoud vaarwegen. 	<p>Deels gerealiseerd. Innovatie: met de partners wordt sinds 2021 een stelsel van 'federatief' datadelen uitgewerkt. EU-financiering: een nieuwe werkgroep o.l.v. Haven Rotterdam ontwikkelt gezamenlijke financieringsaanvragen. In 2021 CEF-aanvraag 3 Limburgse havens gehonoreerd. Sturingsafspraken: als gevolg van de Nationale Omgevings Visie (NOVI) is het Ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) toegetreden en wordt dit in landelijk verband met alle provincies uitgewerkt. Afvallstromen over water: Topsector Logistiek is bezig met business case. Knooppunt Venlo: afspraken niet gemaakt wegens niet doorgaan BO-MIRT. Knooppunt Sittard-Geleen: afspraken niet gemaakt wegens niet doorgaan BO-MIRT Vrachtwagenplaatsen: locatie James Cookweg is in 2021 gestart met uitbreidingswerkzaamheden; GS heeft besloten in overleg te treden met het Rijk over ontsluiting van vrachtwagenparkeerplaatsen via verzorgingsplaatsen en te bezien of er andere kostendragers zijn. Clean Energy Hubs: landelijke aanpak gereed. Robuuste vaarwegen: eerste maatregelen (sluis Grave) zijn door RWS opgestart.</p>	1,2,3
<p>2. Met betrekking tot samenwerking Limburgse binnenhavens, Blueports Limburg (portefeuillehouder: Satijn):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ afspraken over meerjarige samenwerking ook na 2021; ▪ samenwerkingsagenda voor: digitalisering- modal shift-duurzaamheid-economie-grensoverschrijdende samenwerking/lobby; ▪ uitbreiding samenwerking met binnenhavens Noord-Brabant, 	<p>Deels gerealiseerd. Samenwerkingsafspraken 2022-2026 zijn in Stuurgroep Blueports gemaakt. Samenwerkingsagenda is opgesteld. Samenwerking is uitgebreid met aspirant leden havens Belgisch-Limburg. De organisaties van het congres van de Nederlandse Vereniging voor Binnenhavens in Venray op 2 oktober 2022 is ter hand genomen. Havens van Heijen, Venlo en Lanaken</p>	1,3

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>Gelderland, België;</p> <ul style="list-style-type: none"> organisatie congres van de Nederlandse Vereniging van Binnenhavens in Venray; samenwerking Inzetten op EU subsidie (CEF). <p>Rol Provincie: <i>procesmanager</i></p>	<p>hebben een CEF-subsidie verworven in 2021.</p>	
<p>3. Met betrekking tot EGTC Rhine-Alpine Corridor (portefeuillehouder: van Gaans):</p> <ul style="list-style-type: none"> lobby om Limburgse infra op het TEN-T Core-network te krijgen; Modal Shift Study. <p>Rol Provincie: <i>partner, financierder</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Lobby EGTC is ingezet bij de herzieningsprocedure van de TEN-T verordening. Procedure loopt nog. o.l.v. Limburg is de Modal Shift Study uitgevoerd. De Nederlandse organisatie van logistiek makelaars is in contact gebracht met collega's in Baden-Württemberg, alwaar modal shift potenties.</p>	1, 3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Europese cofinanciering van projecten in Limburg.	0	3	3	2022
1	Uitbreiding (Aantal) beveiligde vrachtwagen parkeerplaatsen in Limburg.	2	2	4	2024
1	Aantal Clean Energy Hubs in Limburg.	0	0	2	2023
2	Aantal leden Blueports Limburg.	12	12	16	2022

Product	3.2.5. Onderhoud, beheer en rehabilitaties Provinciale wegen
Portefeuillehouder	Van Gaans

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Structureel beheerde, onderhouden en gerehabiliteerde provinciale infrastructuur conform kwaliteitsniveau 'basis' conform de vastgestelde Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen.</p> <p>Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i></p>	<p>Gerealiseerd en conform kwaliteitsniveau basis heeft beheer en onderhoud plaatsgevonden. Voor specifieke informatie wordt verwezen naar de Par. Onderhoud Kapitaalgoederen.</p>	1, 2, 3

Product	3.2.7. Project N280- West
----------------	---------------------------

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
1. Wegvak Roermond: oplevering van de nieuw aangelegde infrastructuur Rol Provincie: <i>procesmanager, financier, partner</i>	Gerealiseerd. Nieuwe infrastructuur opgeleverd	1, 2, 3
2. Wegvak Roermond: overdracht van de nieuw aangelegde infrastructuur aan provinciale en gemeentelijke wegbeheerders Rol Provincie: <i>procesmanager, financier, partner</i>	Gerealiseerd. Nieuwe infrastructuur overgedragen aan provinciale en gemeentelijke wegbeheerders	1, 2, 3
3. Wegvak Leudal: Bestuurlijke vaststelling MER en ontwerp PIP door GS Rol Provincie: <i>procesmanager, bevoegd gezag, financier</i>	Gerealiseerd. Het ontwerp-PIP is in juni 2021 door GS vastgesteld.	1, 2, 3
4. Wegvak Leudal: Bestuurlijke vaststelling definitief PIP door GS Rol Provincie: <i>procesmanager, bevoegd gezag, financier</i>	Niet gerealiseerd. Het definitief PIP wordt door de stikstofproblematiek later dan gepland in 2022 vastgesteld door GS.	1, 2, 3

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 3.2 Bereikbaarheid en mobiliteit	Begroting 2021			Realisatie 2021	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.2.1. Voorbereiding en uitvoering mobiliteitsmaatregelen	5.388	1.122	6.510	3.519	2.990	V
3.2.2. Fiets	11.608	-2.776	8.832	3.469	5.363	V
3.2.3. Verkeersveiligheid	1.121	45	1.166	963	203	V
3.2.4. Logistieke netwerken	303	1.737	2.039	1.176	863	V
3.2.5. Onderhoud, beheer en rehabilitaties Provinciale wegen	17.940	788	18.727	17.381	1.347	V
	36.359	915	37.274	26.508	10.766	V
<i>Personele lasten</i>	8.276	194	8.471	8.120	351	
<i>Kapitaallasten</i>	18.146	-4.989	13.158	13.348	-191	
Totaal lasten	62.782	-3.879	58.903	47.977	10.926	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.2.1. Voorbereiding en uitvoering mobiliteitsmaatregelen	0	0	0	61	-61	V
3.2.2. Fiets	461	1.074	1.535	1.167	368	N
3.2.3. Verkeersveiligheid	65	427	492	492	0	V
3.2.4. Logistieke netwerken	0	1.571	1.571	637	934	N
3.2.5. Onderhoud, beheer en rehabilitaties Provinciale wegen	495	0	495	576	-81	V
Totaal baten	1.021	3.072	4.093	2.934	1.159	N
Totaal saldo van baten en lasten	-61.761	6.951	-54.810	-45.043	-9.767	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Risicoreserve Bereikbaarheidsmiddelen	8.359	1.625	9.984	9.984	0	
Bruteringreserve VDL Nedcar	0	5.101	5.101	5.101	0	
Totaal toevoegingen	8.359	6.726	15.085	15.085	0	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Bestemmingsreserve overdracht Napoleonsweg	1.965	0	1.965	1.965	0	
Bestemmingsreserve realisatie N280	1.672	56	1.728	1.728	0	
Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	23.008	-4.924	18.083	10.319	7.764	
Bruteringreserve VDL Nedcar	1.021	-1.012	8	8	0	
Risicoreserve Bereikbaarheidsmiddelen	0	4.651	4.651	4.651	0	
Reserve DU bodemsanering	0	200	200	0	200	
Reserve gladheidsbestrijding	0	0	0	51	-51	
Totaal onttrekkingen	27.666	-1.030	26.636	18.723	7.913	
Saldo mutatie reserves	19.306	-7.756	11.551	3.638	7.913	
Resultaat	-42.454	-805	-43.259	-41.405	-1.854	V

Financiële toelichting

Van begrotingsprogramma 3.2. Bereikbaarheid en mobiliteit resteert een voordelig resultaat van € 1,85 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 9,77 mln. voordeliger dan geraamd. Dit verschil bestaat uit € 10,77 mln. lagere lasten en € 1,16 mln. lagere baten. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

3.2.1. Voorbereiding en uitvoering mobiliteitsmaatregelen

Ten opzichte van de begroting zijn de lasten € 2,99 mln. lager dan begroot. Dat wordt veroorzaakt door:

- BO MIRT (€ 0,70 mln.). Het betreft afspraken waarvan de realisatie over meerdere jaren plaatsvindt. Voorgesteld wordt deze middelen over te boeken naar 2022;
- Doorontwikkeling Verkeersmeetnet (€ 0,43 mln.). Vanwege de benodigde voorbereiding, aanbesteding en realisatie is de looptijd van het project aangepast tot 2020-2027. Voorgesteld wordt deze middelen over te boeken naar 2022;
- Slim, Veilig, Duurzaam (€ 1,18 mln.): het Uitvoeringskader is op 4 september 2020 ter informatie aan Provinciale Staten aangeboden. Om aan alle verplichtingen in deze collegeperiode te kunnen voldoen, moeten de middelen hiervoor behouden blijven.

Voorgesteld wordt deze middelen, inclusief dekking uit de reserve
Bereikbaarheidsmiddelen, over te boeken naar 2022;

- Nationale Agenda Laadinfrastructuur (€ 0,68 mln.). Deze overeenkomst heeft een
doorlooptijd tot eind 2023. Voorgesteld wordt de middelen over te boeken naar 2022.

3.2.2. Fiets

Ten opzichte van de begroting zijn de lasten € 5,36 mln. lager dan begroot. Op 14 februari 2020 hebben Provinciale Staten ingestemd met het Provinciaal Beleidskader Fiets 2019-2023, als basis voor de investeringen in het fietsprogramma. De verdere financiële afhandeling van een groot deel van de subsidieaanvragen is voorzien in 2022. De middelen ad € 5,36 mln. moeten daarvoor behouden blijven en worden overgeboekt naar 2022.

3.2.3. Verkeersveiligheid

Ten opzichte van de begroting zijn de lasten € 0,20 mln. lager dan begroot. Er is vertraging ontstaan door de COVID-19 pandemie. Deze pandemie, met de verschillende beperkingen, heeft grote invloed gehad bij de uitvoering van projecten. Hierdoor zijn vertragingen opgelopen en zijn verschillende geplande interventies niet ingezet en gewenste doorontwikkelingen niet opgepakt behorende bij het beoogde resultaat 2, Educatie en bewustwording. Voorgesteld wordt het restant over te boeken naar 2022.

3.2.4. Logistieke netwerken

Ten opzichte van de begroting zijn de lasten € 0,86 mln. lager dan begroot. Op 26 februari 2020 heeft de Provincie Limburg mede namens de vier projectpartners een Connecting Europe Facility (CEF) Transport subsidie aangevraagd. Hiervoor is een CEF-subsidie toegekend voor de projectperiode t/m 2024. Voorgesteld wordt deze middelen over te boeken naar 2022.

3.2.5. Onderhoud, beheer en rehabilitaties Provinciale wegen

Ten opzichte van de begroting zijn de lasten € 1,35 mln. lager dan begroot. Het contract voor functioneel onderhoud van de provinciale wegen en het contract voor onderhoud van provinciale kunstwerken betreffen raamcontracten over een periode van vier jaar. Voor de werkzaamheden binnen deze raamcontracten moeten de restantmiddelen behouden blijven. Voorgesteld wordt deze over te boeken naar 2022.

3.3. Wonen in Limburg

Als gevolg van demografische, maatschappelijke en macro-economische ontwikkelingen bereiken de Limburgse gemeenten binnen afzienbare tijd de top van het aantal huishoudens. Daarbinnen zien wij wel een groeiend aantal eenpersoonshuishoudens, een toenemende vergrijzing, ontgroening en verkleuring. Achter de berichten van tekorten op de woningmarkt, in met name de (sociale en middel dure) huursector voor starters, senioren en nieuwe Limburgers gaat een hele wereld schuil. Er is in Limburg een overzichtelijke uitbreidingsbehoefte van het totaal aantal woningen (ca. 2.000 woningen per jaar, huishoudensgroei betreft 13.000 – 15.000 tot 2031). Desondanks is er behoefte aan woningen in specifieke segmenten. De liggende planvoorraad voorziet kwantitatief en kwalitatief in te veel en bovendien hele andere nieuwbouwplannen. Deze aspecten belemmeren op dit moment de doorstroming op de woningmarkt en hiervoor zullen openingen gevonden moeten worden. Prettig wonen gaat verder dan een passende woning alleen. Een infrastructuur die past bij de levensfase, huishoudens- en werksituatie en de gewenste levensstijl, een gezonde en veilige woonomgeving, waar verloedering geen kans krijgt en een omgeving waar inwoners een eigen inbreng kunnen hebben, dragen bij aan het “woongeluk”. Naast de inwoners zijn daar diverse partijen bij betrokken. De Provincie kan partijen bij elkaar en tot samenwerking brengen. De betaalbaarheid van wonen staat onder druk. Een grote groep inwoners ziet de kansen op de woningmarkt als gevolg van stijgende huur- en koopprijzen en strengere hypotheek-eisen afnemen. Investeringsvolumes concurreren met andere prioriteiten van de eigenwoningbezitter. Voor corporaties geldt dat het investeringsvolume afneemt als gevolg van prijsstijgingen in combinatie met ongunstig rijksbeleid (heffingen, toewijzingsbeleid).

Wat willen we bereiken?

Samen met onze partners willen we toewerken naar ‘een voortreffelijke woon- en leefomgeving, waar mensen zich prettig voelen. Een toekomstbestendige Limburgse woningmarkt biedt voldoende woningen van de juiste kwaliteit op de juiste plek en op het juiste moment beschikbaar en (financieel) bereikbaar’. Dat wil zeggen een woningmarkt die voldoende mogelijkheden biedt door doorstroom (wooncarrière), die toekomstbestendig (duurzaam en klimaatbestendig) en betaalbaar (zowel voor corporaties als voor kopers en huurders) is en flexibel kan inspelen op veranderende woonwensen en –behoeften.

Woningcorporaties, overheden, beleggers en particuliere eigenaren zijn zich bewust van hun belangrijke rol op de woningmarkt. Het bijdragen aan het mogelijk maken én realiseren van vernieuwende initiatieven is belangrijk. Juist nu liggen er kansen op de woningmarkt en vraagt de huisvesting van (tijdelijke en blijvende) nieuwkomers op de arbeidsmarkt meer dan ooit om innovatieve en duurzame oplossingen. Daarnaast verwachten we dat kwetsbaren en starters, vanwege onzekerheid over de toekomst en het ontbreken van financiële buffers, het juist nu moeilijker kunnen krijgen op de woningmarkt.

Daarbij zien wij dat onze rol zowel agenderend, stimulerend, meesturend en verbindend is, zowel via samenwerking met partners als via de inzet van (financieel) instrumentarium. Op die manier willen wij bereiken dat partijen vervolgens meer mogelijkheden (instrumenten en eigen kracht) inzetten om gezamenlijk de transitieopgave vorm te geven.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: Bij het opstellen van kaders en het verruimen van mogelijkheden op de woningmarkt stellen we de inwoner en diens mogelijkheden centraal.

Criterium 2: Wij zoeken naar regionaal en/of lokaal maatwerk in de context van de Limburgse woningmarkt als de situatie ter plekke daarom vraagt.

Criterium 3: Wij acteren vanuit toegevoegde waarde. Als wij een rol pakken en instrumenten inzetten, dan zijn deze aanvullend aan die van onze partners.

Wat hebben we bereikt?

In 2021 is voortvarend verder gewerkt aan het implementeren van beleid, zoals opgenomen in de Limburgse Agenda Wonen 2020-2023 (vastgesteld door Provinciale Staten d.d. 29 juni 2020). De Startersregeling en de stimuleringsregeling Duurzaam Thuis dragen beide bij aan de transitie in de woningmarkt. Mede door provinciale inbreng hebben 515 huishoudens hun eerste woning kunnen kopen en 25% van deze huishoudens hebben hun woning kunnen verduurzamen en/of levensloopbestendig kunnen aanpassen. In het kader van de Kraamkamers C8 is in de afgelopen jaren de basis gelegd voor de versnelling van de verduurzaming van het woningcorporatiebezit. Doel daarbij is met het NMDA-principe (Niet Meer Dan Anders qua huur), sneller tot een energetische verduurzaming van de sociale huurwoningvoorraad te komen, met minder CO₂-uitstoot, meer comfort, tegen dezelfde huurlasten. Op deze basis zijn circa 830 corporatiewoningen integraal verduurzaamd en 1.500 woningen per jaar van zonnecellen voorzien.

Provinciale Staten hebben op 9 april 2021 het Statenvoorstel Voortgangsrapportage 2020 en verbetervoorstellen Verordening Startersleningen Provincie Limburg (G-21-007, brief GS van 23-2-2020 (GS 2021/7528)) vastgesteld.

Met de subsidieregels Stimulering Wonen 2020-2023 worden projecten gestimuleerd die tegemoet komen aan de vraag naar woningen in (met name) het sociale huur en middeldure huursegment, waarbij rekening wordt gehouden met de plankwaliteit en de behoefte van de verschillende doelgroepen. Totaal zijn 117 projecten aangemeld. Na toetsing bleken 21 projecten helaas niet aan de criteria te voldoen en zijn 7 projecten doorgeleid naar de betreffende gemeente voor mogelijke KLC agendering. Inmiddels zijn 14 projectaanvragen voor in totaal 197 woningen akkoord bevonden. Daarnaast is voor 11 kansrijke projecten een reservering opgenomen. Van de overige 64 aangemelde initiatieven moet aanvullende informatie worden aangeleverd, waarna deze nader worden beoordeeld.

Gedeputeerde Staten hebben op 9 maart 2021 de Nadere subsidieregels flexibele inzet ondersteuning woningbouw vastgesteld (Provinciaal Blad 2021 nr. 1916, d.d. 15-3-2021). In woningbouwprojecten ontstaat er vertraging doordat er onvoldoende gemeentelijke capaciteit en/of expertise beschikbaar is. Met deze regeling bevordert de Provincie bij gemeenten de snelheid in de voorfase van woningbouwprojecten. Gemeenten hebben namelijk maar beperkte capaciteit en/of expertise om uitvoering te geven aan deze werkzaamheden. Met deze regeling worden gemeenten ondersteund om op een flexibele wijze extra capaciteit en/of expertise in te zetten. In 2021 is door 9 gemeenten gebruik gemaakt van deze regeling. Op basis van de verleende subsidiebeschikkingen en ontvangen (tussen- en eind-)rapportages worden hiermee 45 projecten versneld en 67 principeverzoeken en vergunningsaanvragen in behandeling genomen, waarmee in totaal iets meer dan 1.000 woningen versneld door de procedure gebracht zijn.

Er is een begin gemaakt met afhandeling van motie 2776 Kuntzelaers inzake Flexwonen (PS 5-11-2021) en motie 2786 2^e Gewijzigd Straus cs inzake Aanvalsplan Limburgse Woningmarkt (PS 5-11-2021).

Maatschappelijk effect?

Waar mensen wonen, en wat die regio te bieden heeft aan bijvoorbeeld werk, scholen, woningen, maar ook de kwaliteit van de leefomgeving, is van groot belang voor hun welvaart. Het schaalniveau van de regio is daarmee essentieel voor een beleid gericht op het verbeteren van de brede welvaart. Daarom is de Limburgse Agenda Wonen 2020-2023 toegespitst op de actuele situatie voor specifieke doelgroepen op de Limburgse woningmarkt.

Initiatiefnemers (burgers, georganiseerde burgerinitiatieven, marktpartijen) en gemeenten kunnen met de Agenda gebruik maken van bestaande en nieuwe instrumenten om een gezondere Limburgse woningmarkt vorm te geven.

Ons beleid draagt bij aan de verduurzaming, levensloopbestendigheid en het comfort van woningen, maar ook aan het stimuleren van het aanbod van sociale huur en het middeldure huursegment én de snelheid waarmee gemeenten de voorfase van woningbouwprojecten realiseren (zie voor aantallen hierboven).

Wat hebben wij er in 2021 voor gedaan?

Product	3.3.1. Wonen in Limburg
Portefeuillehouder	Roefs

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Wij gaan gemeenten hulp bieden bij het versneld tot uitvoering brengen van woningbouwplannen (in samenwerking met KLC) en scheppen met gemeenten samen ruimte voor nieuwe woningbouwinitiatieven door kritisch naar de bestaande planvoorraad te kijken.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, bevoegd gezag, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Middels de Nadere subsidieregels flexibele inzet ondersteuning woningbouw zijn in 9 gemeenten woningbouwinitiatieven versneld in procedure gebracht.</p> <p>Aanvullend is (en zal) in alle Samenwerkingsagenda's KLC als voorwaarde worden opgenomen, dat de gemeenten aantonen middels een plan, hoe ze hun planvoorraad gaan herijken.</p> <p>Met het op 17-12-2021 vaststellen van het Statenvoorstel inzake Omgevingsverordening Limburg 2021 (G-21-042, brief van GS van 3-11-2021) is mogelijk gemaakt dat toekomstig de statische planvoorraad wordt vervangen door een flexibele planvoorraad die past bij de behoefte en actuele vraag. Dit wordt bereikt, doordat enerzijds nieuwe planvoorraad wonen een realisatietermijn wordt meegegeven en anderzijds wordt gefaciliteerd dat ongewenste en ongebruikte planvoorraad kan worden aangepast dan wel waar nodig kan worden verwijderd door gemeenten.</p>	2, 3
<p>2. We stimuleren, aanvullend op/parallel aan het kader Kwaliteit Limburgse Centra (KLC), wenselijke woonprojecten die de doorstroming op de woningmarkt bevorderen. De focus ligt daarbij op sociale en middeldure huur.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, financier</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>We stimuleren projecten die tegemoet komen aan de vraag naar woningen in het sociale huur en middeldure huursegment, rekening houdend met de plankwaliteit en de behoefte van specifieke doelgroepen.</p> <p>Tot nu toe zijn in totaal 117 initiatieven aangemeld. Het leeuwendeel heeft betrekking op de realisatiefase. Het betreffen met name initiatieven rondom zorg en begeleid wonen, flexwonen, bovenwettelijke duurzaamheid en initiatieven voor internationale werknemers.</p> <p>Na toetsing bleken 21 projecten niet aan de criteria te voldoen en zijn 7 projecten doorgeleid naar KLC.</p>	2, 3

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	Tot en met december 2021 is voor 14 projecten (197 woningen) een positief besluit genomen voor € 1.012.125. Daarnaast is momenteel voor een elftal kansrijke projecten een bedrag van € 672.500 gereserveerd. Van de overige 64 initiatieven moet aanvullende informatie worden aangeleverd, waarna deze nader worden beoordeeld.	
3. Alle Limburgse gemeenten bieden de Starterslening aan. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, financier, partner</i>	Gerealiseerd. In 2021 zijn de gemeenten Valkenburg aan de Geul en de gemeente Heerlen toegetreden tot de Starterslening.	2, 3
4. Wij continueren ons monitoringsysteem met (jaarlijks) actuele wooncijfers. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, financier, partner</i>	Gerealiseerd. Gedeputeerde Staten hebben op 21 september 2021 de Limburgse Woonmonitor van 2021 vastgesteld en onderliggende data zijn beschikbaar via het dataportaal. Ten behoeve van het verkrijgen van euregionale cijfers is in samenwerking met de leadpartner Region Aachen Zweckverband gewerkt aan een database inclusief internetapplicatie. Oplevering hiervan is voorzien in 2022.	2, 3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Afstemming met alle Limburgse gemeenten over mogelijkheden versnelde uitvoering plannen en de uitvoering herijking planvoorraad. Juiste woning, op de juiste plek, op het juiste moment beschikbaar.	0	18	31	2023
2	Met de Stimuleringsregeling Wonen brengen we 40 à 50 projecten (samen 400 – 500 woningen) tot uitvoering.	0	14	40	2023
3	Alle Limburgse gemeenten bieden de Starterslening aan.	29	31	31*	2021
4	Actueel Limburgbreed monitoringsysteem wonen.**	1	1	1	2023

* Afhankelijk van positieve besluitvorming gemeenteraden Heerlen en Valkenburg a/d Geul.

** Het betreft een kwaliteitsverbetering, reeds bestaande monitoringsysteem wonen wordt gecontinueerd en doorontwikkeld.

Toelichting prestatie-indicatoren

Ad 1. Het betreft 9 gemeenten die gebruik hebben gemaakt van de subsidieregeling Flexibele inzet ondersteuning woningbouw en 15 gemeenten waarmee Samenwerkingsagenda's KLC zijn afgesloten. 6 gemeenten hebben van beide instrumenten gebruik gemaakt, waarmee het totaal aantal gemeenten op 18 uitkomt.

Wat mag het kosten?

Begrotingsprogramma 3.3 Wonen en Limburg	Begroting 2021			Realisatie 2021	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.3.1. Wonen in Limburg	1.161	1.260	2.420	1.122	1.299	V
<i>Personele lasten</i>	905	21	926	888	38	
Totaal lasten	2.065	1.281	3.346	2.009	1.337	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.3.1. Wonen in Limburg	0	663	663	321	342	N
Totaal baten	0	663	663	321	342	N
Totaal saldo van baten en lasten	-2.065	-618	-2.683	-1.688	-995	V
Mutatie reserves						
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0	0	
Resultaat	-2.065	-618	-2.683	-1.688	-995	V

€ x 1.000

Financiële toelichting

Van begrotingsprogramma 3.1 Wonen in Limburg resteert een voordelig resultaat van € 1,00 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 0,96 mln. voordeliger dan geraamd. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

3.3.1. Wonen in Limburg

Binnen dit product resteert een voordelig verschil in de reguliere lasten van € 1,30 mln. en een nadelig verschil in de baten van € 0,34 mln. De belangrijkste verschillen worden hieronder toegelicht:

Limburgse Agenda Wonen 2020 – 2023

PS hebben op 29 juni 2020 deze Agenda vastgesteld en ingestemd met het inzetten van de hieraan gekoppelde beleidsintensiveringsmiddelen. Deze middelen zijn begroot voor de periode 2020-2023. Het zijn indicatieve bedragen per jaar en dienen voor de uitvoering van het kader en de regeling Subsidieregels Stimulering Wonen 2020-2023 beschikbaar te blijven. Het restantbedrag in 2021 € 0,85 mln. wordt dan ook hiervoor overgeboekt naar 2022.

SPUK Flexibele inzet ondersteuning stimulering woningbouw

Op 10-11-2020 hebben wij een aanvraag bij het Ministerie van BZK ingediend voor de Regeling specifieke uitkering flexibele inzet stimulering woningbouw. BZK stelt deze middelen ad € 0,66 mln. beschikbaar voor de inzet van extra deskundigheid voor gemeenten om waar nodig te helpen in de voorfase van woningbouwprojecten. Hiermee kunnen knelpunten rondom planvorming, bestemmingsplannen en vergunningverlening opgelost worden. Conform

GS-besluit van 25-01-2022 is de regeling Nadere subsidieregels flexibele inzet ondersteuning woningbouw verlengd tot 1-1-2023. In 2021 is een bedrag van € 0,32 mln. besteed. Voor het continueren van de regeling wordt het restantbedrag 2021 € 0,36 mln. overgeboekt naar 2022. Daarnaast wordt voor de uitvoering van deze regeling in 2022 het restantbedrag in 2021 van € 0,02 mln. overgeboekt naar 2022.

Actieplan Wonen Zuid-Limburg

Op 8-12-2016 is in het bestuurlijk overleg met de Zuid-Limburgse gemeenten afgesproken om samen te werken aan de verdere uitvoering van de Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg. Voor de periode 2017-2020 is in het bestuurlijk overleg op 8-12-2016 met partijen een 'Actieplan Wonen Zuid-Limburg' opgesteld. Voor deze uitvoering is door alle partijen een bijdrage gedaan. De Provincie Limburg is aangewezen als beheerder van deze middelen. Dit samenwerkingsverband is verlengd tot en met 2024. Voor de continuering van dit Actieplan wordt het restantbedrag in 2021 van € 0,02 mln. overgeboekt naar 2022.

Grensoverschrijdende woonmonitor EMR

GS hebben op 27-02-2018 ingestemd met deelname aan het Interregproject "Grensoverschrijdende woonmonitor Euregio Maas-Rijn". Het project heeft een looptijd tot 31 december 2022. In 2021 hebben we een bedrag van € 0,02 mln. ontvangen als ERDF-bijdrage. Voor de continuering in 2022 wordt een bedrag van € 0,05 mln. overgeboekt naar 2022.

3.4. Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit

Dit programma beslaat de activiteiten op het gebied van ruimtelijke ordening en ruimtelijke inrichting, inclusief de onderdelen werklocaties en integrale gebiedsontwikkeling landelijk gebied en stad-landzones.

De grote maatschappelijke opgaven die voor ons liggen kennen in veel gevallen ook een ruimtelijke dimensie. De energievoorziening wordt in de toekomst kleinschaliger en zichtbaarder. Deze transitie loopt samen met andere ruimtewensen in Limburg, bijvoorbeeld de omslag naar een circulaire economie, de groei van de logistieke en de toeristische sector, woningbouw, de transitie en schaalvergroting van de landbouw en adaptief water- en grondbeheer. Sommige ruimtegebruikers vragen in de toekomst waarschijnlijk juist minder ruimte, zoals de Retail. Ook agrarische gebouwen en (grote) monumenten staan leeg of komen vrij. Daar komt nog bij dat de sociale tweedeling ook in Limburg steeds meer een ruimtelijke tweedeling is. En op de achtergrond speelt overal de digitalisering, met al zijn kansen en uitdagingen, ook voor ruimtelijke kwaliteit (bijvoorbeeld smart mobility, smart cities, smart villages). Zeker in tijden waarin al deze ontwikkelingen om voorrang vragen, is het belangrijk om vanuit samenhang, sociale context en in samenwerking met andere partijen te werken aan ruimtelijke ordening en gebiedsontwikkeling.

De Omgevingswet, die naar verwachting op 1 januari 2023 in werking zal treden, heeft nadrukkelijk een tweeledige doelstelling. Enerzijds het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. En anderzijds het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften. In die geest vinden we het belangrijk om het vormgeven van de verschillende transities en het faciliteren van de economische en sociale dynamiek zoveel mogelijk samen te laten gaan met ruimtelijke kwaliteitsimpulsen. Zo werken we via deze ontwikkelingen ook aan een beter functionerend, duurzamer en mooier Limburg. Dit sluit aan bij de brede benadering van 'omgevingskwaliteit' uit de nieuwe Omgevingswet waarbij er ook aandacht is voor gezondheid, circulariteit en de sociale impact van keuzes op de samenleving.

Inmiddels wordt breed het besef gedeeld dat veel fysiek-ruimtelijke ontwikkelingen van regionale betekenis zijn. De afgelopen jaren zijn met het oog daarop belangrijke stappen gezet in het versterken van de regionale samenwerking en de regionale afstemming van ruimtelijke initiatieven met bovenlokale impact. Dit sluit ook aan bij de ambitie van het Rijk om de opgaven centraal te stellen en daarbij samen te werken als één overheid, samen met de samenleving, waarbij ieder een bijdrage levert vanuit de eigen verantwoordelijkheid en mogelijkheden. Dit verbindt overheden en belanghebbenden en sluit aan bij de kracht en dynamiek van de maatschappij. Een (gemeente-, regio- en lands-) grensoverschrijdende insteek is daarbij van groot belang.

Wat willen we bereiken?

Onze ambitie is om van de verschillende transities ook een ruimtelijke kwaliteitsimpuls te maken door samen met partners te gaan voor een integrale gebiedsgerichte benadering zowel in stedelijk als landelijk gebied, waarbij we opgaven in samenhang aanpakken met oog voor een goede balans tussen planet, people en profit. Dit betekent bijvoorbeeld: dat wij rekening houden met de bestaande kwaliteit en identiteit van gebieden, dat wij met nieuwe ontwikkelingen aansluiten bij netwerken van infra, energie en digitaal, dat wij gaan voor zuinig en meervoudig ruimtegebruik (ook ondergronds: 3D-ordening) en voor meer verschillen tussen locaties (van drukke ontmoetingsplek tot rustig landschap).

Als wij dit doen, biedt dat meer perspectief op duurzame, kosteneffectieve oplossingen met een groter maatschappelijk rendement en draagvlak.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: In lijn met de gedachte van de Omgevingswet willen we ruimte geven aan initiatieven vanuit de samenleving, in balans met een veilige en gezonde leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is dat wij als Provincie de regio's en gemeenten actief willen faciliteren in het maken van ruimtelijke keuzes en bij gebiedsontwikkelingen. Waar nodig en vereist geven we richting.

Criterium 2: In Limburg wordt bij fysiek-ruimtelijke ontwikkelingen zoveel mogelijk gehandeld vanuit een grensoverschrijdend perspectief (internationaal, buurprovincies, tussen regio's of bovenlokaal), inspelend op kansen over de grens.

Wat hebben we bereikt?

In oktober 2021 is de eerste provinciale Omgevingsvisie vastgesteld, volledig in lijn met de nieuwe Omgevingswet die naar verwachting op 1 januari 2023 in werking zal treden. In december 2021 gevolgd door de vaststelling van de aangepaste Omgevingsverordening. De intensieve samenwerking met het Rijk op het gebied van integraal omgevingsbeleid is gecontinueerd, bv. rondom de concretisering van de NOVI in de Omgevingsagenda Brabant-Limburg en de NOVI-gebieden De Peel en Zuid-Limburg. Dit helpt om draagvlak te vergroten bij het Rijk voor ingrepen en projecten die voor Limburg (in euregionaal verband) en daarmee ook voor Nederland als geheel van belang zijn. In alle genoemde documenten krijgt de grensoverschrijdende dimensie beduidend meer aandacht dan voorheen.

Naast de advisering van gemeenten inzake bestemmingsplannen, omgevingsvergunningen en structuurvisies, steeds met focus op de provinciale belangen, hebben we mede uitvoering gegeven aan integrale gebiedsontwikkelingen, ook in het landelijk gebied en in stad-landzones. Er lopen diverse provinciale inpassingsplannen die zich allemaal in verschillende stadia bevinden. Tegelijkertijd hebben we verder gewerkt aan de acties op weg naar "het werken onder de Omgevingswet", waaronder het opnieuw inrichten van werkprocessen. De zorgpunten rond de voortgang van de Landelijke Voorziening van het Digitale Stelsel Omgevingswet zijn punt van aandacht gebleven.

Maatschappelijk effect?

De Omgevingsvisie geeft richting aan de bescherming en benutting van de Limburgse omgeving in projecten en besluiten. Door de intensieve samenwerking met medeoverheden en stakeholders bij de totstandkoming heeft de visie een breed draagvlak. Ten aanzien van een aantal provinciale belangen zijn er bindende bepalingen in de provinciale Omgevingsverordening.

Wat hebben wij er in 2021 voor gedaan?

Product	3.4.1. Omgevingsvisie
Portefeuillehouder	Roefs

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
1. Begin 2021 wordt door de Staten de Omgevingsvisie Limburg vastgesteld, die tot stand is gekomen in een co-creatief proces met gemeenten en andere (eu)regionale partners en die volledig aansluit bij de eisen en geest van de Omgevingswet. Rol Provincie: <i>partner, bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd. <i>Aanpassing, als aangegeven in EJB 2021: oktober 2021</i>	1,2
2. Geactualiseerde Omgevingsverordening wordt eind 2021 vastgesteld door de Staten. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd.	1,2
3. Met Rijk en (eu)regionale partners wordt een omgevingsagenda opgesteld, die NOVI, provinciale omgevingsvisie en GOVI's verbindt en een schakel met toegevoegde waarde vormt tussen deze visies en de uitvoering in programma's en projecten. De opgaven staan hierbij centraal, de agenda sluit daar qua opzet en schaalniveau bij aan. Rol Provincie: <i>partner</i>	Deels gerealiseerd. Document in concept opgesteld, besluitvorming doorgeschoven naar 2022 vanwege demissionaire status Kabinet.	1,2
4. Het bestaande samenspel van POVI, verordening en doorwerkingsdocumenten wordt in 2021 samen met de regio's en stakeholders herijkt, tegen de achtergrond van vastgestelde POVI en nieuwe Omgevingswet, resulterend in bijstelling/ omvorming van de Bestuursafspraken POL tot Bestuursafspraken POVI.	Niet gerealiseerd. <i>Toelichting uit EJB 2021: De Omgevingsvisie is op 1 oktober 2021 vastgesteld, 6 maanden later i.v.m. bestuurlijke situatie. Het proces van de herijking is na de vaststelling opgestart. De mogelijke bijstelling/omvorming vindt daarmee voornamelijk plaats in 2022.</i>	1,2
5. Via Expeditie Ruimte wordt invulling gegeven aan kennisoverdracht en informatievoorziening, attitudeverandering en vergroten van urgentiebesef op het vlak van omgevingsvraagstukken, aansluitend bij de behoeften van onze regionale partners. Rol Provincie: <i>procesmanager, partner</i>	Gerealiseerd.	1,2

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streefwaarde	Jaar
1	Omgevingsvisie Limburg is vastgesteld door PS.	0	1	1	2021
2	Geactualiseerde Omgevingsverordening Limburg is vastgesteld door PS.	0	1	1	2021

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
3	Omgevingsagenda gereed.	0	90%	1	2021
4	Samenspel van POVI, verordening en doorwerkingsdocumenten herijkt.	0	0	1	2021
5	Digitaal platform Expeditie Ruimte is up-to-date.	1	1	1	2023

Product	3.4.2. Uitvoering ruimtelijk beleid
Portefeuillehouder	Roefs

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
1. De Provincie beoordeelt ruimtelijke plannen van gemeenten met focus op de provinciale belangen. Deze beoordeling/ beïnvloeding verschuift daarbij in toenemende mate naar de voorkant van het planproces, in lijn met het gedachtegoed van de Omgevingswet. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd. De Provincie onderhoudt vanuit haar reguliere taak een goede relatie met gemeenten via de rayonplanologie. We adviseren, toetsen en beoordelen ruimtelijke initiatieven in diverse fasen van planontwikkeling.	1
2. Daar waar nodig en doelmatig zet de Provincie het instrumentarium van het provinciaal inpassingsplan (na inwerkingtreding Omgevingswet: projectbesluit) in om gebiedsontwikkelingen te faciliteren. Rol Provincie: <i>partner, facilitator, bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd. De Provincie heeft ten behoeve van diverse gebiedsontwikkelingen (zoals VDL-Nedcar, de Maaslijn, Windpark Greenport Venlo en proefdraaien MAA) gewerkt aan een Provinciaal Inpassingsplan (in verschillende fasen).	1
3. Implementatie van de Basis Registratie Ondergrond (BRO) De registratieobjecten die per ingevoerde tranche in de BRO zijn opgenomen, zijn geïmplementeerd. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Deels gerealiseerd. Implementatietraject met betrekking tot grondwater (kwaliteit/kwantiteit) is in gang gezet. Wat betreft de overige objecten: onderzoek vindt plaats in welke organisatieonderdelen en op welke wijze BRO-relevante data geïmplementeerd kunnen worden.	1
4. Advisering op grond van de Mijnbouwwet Gedeputeerde Staten brengen op verzoek van de minister van EZK advies uit met focus op de provinciale belangen. Rol Provincie: <i>adviseur</i>	Gerealiseerd. Met het oog op de provinciale belangen is een zienswijze ingediend op het ontwerp-weigeringsbesluit van de minister van EZK inzake het aardwarmte winningsplan Californië V. In november 2021 is door de minister van EZK een verzoek om advies aan Gedeputeerde Staten gericht inzake het aardwarmte winningsplan Heerlen. Het advies is in 2021 voorbereid (en in januari 2022 aan de minister van EZK aangeboden).	1

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1, 4	De genomen besluiten in het kader van de medebewindstaken zijn te herleiden naar de provinciale belangen.	1	1	1	2023
3	Implementatie van de in 2021 vastgestelde BRO-registratie-objecten.	0	75%	1	2021

Product	3.4.3. Werklocaties
Portefeuillehouder	Satijn

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. In de Omgevingsvisie Limburg zijn de ambities en uitgangspunten m.b.t. bedrijventerreinen en kantoren in nauwe samenspraak met gemeenten en stakeholders vastgelegd. Via afstemming met gemeenten in regionaal verband zorgen wij voor regionale doorvertaling/doorwerking. Via de ruimtelijke procedures toetsen we of dit op beoogde wijze wordt vastgelegd in gemeentelijke bestemmingsplannen/omgevingsvisies. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. In de POVI is een hoofdstuk Werklocaties opgenomen met die ambities en uitgangspunten. Afstemming met gemeenten is een lopend proces met de gemeenten via de ruimtelijk-economische regio-overleggen separaat voor Noord-, Midden- en Zuid-Limburg. Uiteindelijke toets procedureel loopt via rayonplanologie van RMT.</p>	1
<p>2. REBIS-systeem (monitor / website bedrijventerreinen) en kantorenmonitor zijn periodiek geactualiseerd. Rol Provincie: <i>procesmanager</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. REBIS is up-to-date; voor kantorenmonitor loopt nog een bredere aanbesteding als onderdeel van het Centraal Vastgoedregister via cluster Strategie en Communicatie.</p>	1
<p>3. Gebiedsontwikkelingen voor werklocaties van provinciaal/bovenregionaal belang: initiëren en (mede) uitvoeren van deelonderzoeken en (het leveren van bijdragen aan) van planologische procedures op basis van gebiedsvisies (met inbegrip van eventuele spoor- en wegontsluitingen en compensatiemaatregelen). Rol Provincie: <i>regisseur, bevoegd gezag, financier, procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Chemelot komt aan bod in product 1.2.6. Industrie. - Greenport Venlo komt aan bod in product 1.2.3 Greenport Venlo & Brightlands Campus Greenport Venlo. - MAA komt aan bod in product 1.1.5 Maastricht Aachen Airport. <p>Gebiedsontwikkeling VDL Nedcar. Nadat in december 2020 het inpassingsplan uitbreiding VDL Nedcar (PIP) is vastgesteld door PS is dit plan samen met de daarmee gecoördineerde</p>	1

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>omgevingsvergunning ter inzage gelegd voor beroep. Verder zijn in 2021 diverse met het PIP Uitbreiding VDL Nedcar samenhangende vergunningen verleend en of besluiten genomen. Ook is een start gemaakt met de voorbereiding van de aanbesteding van de benodigde infrastructurele aanpassingen aan het omliggende wegennet. Tegen de diverse besluiten waren beroepen ingediend waar namens GS/PS verweer is tegen ingediend. Uitspraak in de beroepsprocedure door de Raad van State was uiterlijk 23 februari 2022 voorzien. Voor de uitspraak van de Raad van State waren alle beroepen door de indieners ingetrokken en daarmee is het PIP onherroepelijk geworden. Verder is vooruitlopend op een gedeeltelijke benodigde kap van het Sterrebos een deel van de benodigde natuurcompensatie gerealiseerd aan de noordkant van het huidige fabrieksterrein.</p> <p>Voor de gebiedsontwikkeling Oostflank Brunssum is in 2021 een gezamenlijk ambitiekader geformuleerd op basis waarvan een selectieleidraad kan worden opgesteld ten behoeve van de selectie van marktpartijen.</p>	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streefwaarde	Jaar
1	De opgenomen ambities, uitgangspunten, provinciale belangen en werkwijze voor (ontwikkeling, inrichting en beheer van) bedrijventerreinen en kantoren uit de Omgevingsvisie Limburg, vinden via afstemmingsprocedures hun doorvertaling naar regionale visies en bestemmingsplannen (t.z.t. ook gemeentelijke omgevingsvisies).	0	1	1	2021
2	Actuele gegevens voor werklocaties zijn beschikbaar.	1	1	1	2021

Product	3.4.4. Integrale gebiedsontwikkelingen landelijk gebied en stad-landzones
Portefeuillehouder	Gabriëls

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Er zijn een viertal regio's waar in co-creatie een samenhangend pakket van projecten wordt gerealiseerd. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. Het Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied 2021 beschrijft de aanpak om de natuur- en de daarmee samenhangende waterdoelen, uit te voeren. Het programma kenmerkt zich door een gebiedsgerichte aanpak via een drietal regio's (Zuid-, Noord-West en Noord-Oost Limburg) waarbinnen in en rond Natura 2000-gebieden projecten zijn en worden gestart en kent een uitvoeringsspoor om via individuele subsidies doelen te bereiken. Ook bevat het plan concrete programmaopdrachten en reguliere activiteiten. In het kader van de nota Landschap verbindt wordt de gemeente Beekdaelen ondersteund door een procescoördinator van de Provincie in de gebiedsontwikkeling van Geul tot Geleenbeek.</p>	1
<p>2. De Nationale Parken en NLZL worden doorontwikkeld tot Regionale Landschappen en zijn klaar voor de aanvraag Nationaal Park Nieuwe Stijl. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd. De drie Nationale Parken NP de Maasduinen, NP de Meinweg en NP de Peelvenen hebben in 2020 een RVO aanvraag ingediend en in januari 2021 een gedeeltelijke beschikking vanuit RVO ontvangen. In 2021 is het verzoek tot cofinanciering bij de Provincie Limburg ingediend. De daarvoor noodzakelijke gegevens zijn door NP Maasduinen en NP de Meinweg aangeleverd. Subsidies worden in Q1 2022 verleend.</p>	1
<p>3. Er worden concrete stappen gezet in de vergroening van de randen van de stad (stadslandszones). Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner</i></p>	<p>Gerealiseerd. Het project zit momenteel in de initiatiefase, dat betekent dat er voorbereidende onderzoeken plaatsvinden. Dit vindt plaats in gemeenten Sittard-Geleen en Beek in samenwerking met andere gemeenten. Dit in navolging van het project Corio Glana.</p>	1

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied.	0	90%	1	2022
1	Projectplannen drie regio's.	0	50%	1	2022
2	Transitie naar regionaal Landschap.	0	20%	2	2022
2	Nationale Parken voldoen aan Standaard Nationale Parken Bureau.	0	20%	4	2023

Product	3.4.7. Grondzaken
Portefeuillehouder	Satijn

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Ter uitvoering van motie 2607 (Jenneskens cs inzake Ruimte voor verbetering – onafhankelijk onderzoek) zal een evaluatie plaatsvinden naar de Ruimte voor Ruimte-regeling. Een evaluatie met enerzijds het doel het vervolg van Ruimte voor Ruimte te verbeteren en anderzijds het leren/betrekken van de evaluatie bij bijvoorbeeld het aanvalsplan stikstof. Besluitvorming door de Staten is naar aanleiding van de resultaten van de evaluatie voorzien medio 2021.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Het Evaluatief onderzoek Ruimte voor Ruimte-regeling is in 2021 opgeleverd en PS is middels een brief van GS geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek en haar zienswijze hierop (DOC-00173612). Op 19 november 2021 is het onderzoek in de Statencommissie FEB besproken.</p>	1,2
<p>2. Er wordt een nieuwe Nota Grond- en Vastgoedbeleid opgesteld. Deze zal begin 2021 ter besluitvorming aan PS worden voorgelegd, waarin ook de aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer, inzake het onderzoek fabriekscomplex Meerssen meegenomen worden.</p> <p>Rol Provincie: <i>procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In 2021 is gewerkt aan het opstellen van Nota Grond- en Vastgoedbeleid 2022-2025. Deze wordt in Q1 2022 ter besluitvorming aan PS voorgelegd. Daarnaast is begin 2022 de Uitvoeringsnota Beheer Grond en Vastgoed door GS vastgesteld.</p>	3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Evaluatie naar de Ruimte voor Ruimte-regeling is opgesteld.	0	1	1	2021
2	PS heeft een besluit genomen naar aanleiding van de resultaten van de evaluatie Ruimte voor Ruimte-regeling.	0	1	1	2021
3	Nieuwe Nota Grond- en Vastgoedbeleid is opgesteld en ter besluitvorming aan PS voorgelegd.	0	90%	1	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

De Ruimte voor Ruimte-regeling alsmede de vertegenwoordiging van de rol van aandeelhouder in de Ruimte voor Ruimte-deelneming behoort tot de portefeuille van gedeputeerde Roest (Financiën).

Provinciale Staten hoefde geen besluit te nemen naar aanleiding van de resultaten van de evaluatie van de Ruimte voor Ruimte-regeling. Provinciale Staten heeft kennisgenomen van de resultaten. Op 19 november 2021 is het onderzoek besproken in de Statencommissie FEB. Omdat hiermee inhoud is gegeven aan de intentie van het beoogde resultaat is de prestatie-indicator op '1' gezet.

Wat mag het kosten?

Begrotingsprogramma 3.4 Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit	Begroting 2021			Realisatie 2021	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.4.1. Omgevingsvisie	185	95	280	108	172	V
3.4.2. Uitvoering ruimtelijk beleid	150	-17	133	113	19	V
3.4.3. Werklocaties	0	497	497	43	454	V
3.4.4. Integrale gebiedsontwikkelingen landelijk gebied en stad-landzones	1.164	720	1.884	420	1.464	V
3.4.7. Grondzaken	441	15.731	16.172	4.523	11.649	V
	1.939	17.026	18.966	5.208	13.758	V
<i>Personele lasten</i>						
	5.783	136	5.919	5.674	245	
<i>Kapitaallasten</i>						
	72	0	72	72	0	
Totaal lasten	7.795	17.162	24.957	10.954	14.003	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.4.1. Omgevingsvisie	0	0	0	-12	12	N
3.4.2. Uitvoering ruimtelijk beleid	0	8	8	30	-22	V
3.4.4. Integrale gebiedsontwikkelingen landelijk gebied en stad-landzones	250	42	292	-219	511	N
3.4.7. Grondzaken	1.520	14.611	16.131	7.482	8.649	N
Totaal baten	1.770	14.661	16.431	7.281	9.150	N
Totaal saldo van baten en lasten	-6.025	-2.501	-8.526	-3.673	-4.853	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Bruteringreserve VDL Nedcar	0	2.735	2.735	0	2.735	
Reserve stikstof & N2000	0	2.250	2.250	2.250	0	
Totaal toevoegingen	0	4.985	4.985	2.250	2.735	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Risicoreserve grondexploitatie	0	3.855	3.855	46	3.809	
Reserve stikstof & N2000	0	2.250	2.250	2.250	0	
Totaal onttrekkingen	0	6.105	6.105	2.296	3.809	
Saldo mutatie reserves	0	1.120	1.120	46	1.074	
Resultaat	-6.025	-1.381	-7.405	-3.627	-3.779	V

Financiële toelichting

Van begrotingsprogramma 3.4 Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit resteert een voordelig resultaat van € 3,78 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 4,61 mln. voordeliger dan geraamd. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

3.4.1. Omgevingsvisie

Het betreft reguliere procesmiddelen ter facilitering van de omgevingsvisie, omgevingsverordening, bijdrages aan Novi-gebieden, omgevingsagenda en expeditie ruimte. De lasten laten een voordelig resultaat zien van € 0,17 mln. Oorzaak is een sober en doelmatig gebruik van middelen en een vertraging van besteding middelen ten aanzien van de NOVI-trajecten. Gevolg is, dat voorgesteld wordt om € 0,11 mln. door te schuiven middels een overboeking naar 2022 ten behoeve van de trajecten Novi-ZL en Novi de Peel. De baten laten

een negatief resultaat zien van € 0,01 mln. veroorzaakt door het intrekken van de begrote Rijksbijdrage NOVI-ZL door het Rijk ten gunste van de SPUK-uitkering NOVI-ZL eind 2021.

3.4.2. Uitvoering ruimtelijk beleid

Het betreft reguliere procesmiddelen ter facilitering van ruimtelijke planontwikkeling, provinciale inpassingsplannen, basis registratie ondergrond en advisering in het kader van de Mijnbouwwet. De lasten laten een voordelig resultaat zien van € 0,02 mln. op grond van sober en doelmatig gebruik en vallen vrij. De baten laten eveneens een voordelig resultaat van € 0,02 mln. zijnde het saldo nog niet bestede bijdragen van overheidspartners inzake het samenwerkingsverband Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (SVREZL) als gevolg van fasering. Voorgesteld wordt om de niet bestede middelen van de partners over te hevelen naar 2022 ten behoeve van het samenwerkingsverband SVREZL.

3.4.3. Werklocaties

Binnen de reguliere middelen is een voordelig resultaat van € 0,45 mln. Dit zijn gereserveerde middelen om samen met de Gemeente Brunssum een solide businesscase op te zetten voor de Oostflank van Brunssum waarbij tevens nieuwe vormen van duurzame energie betrokken worden. Dit project loopt nog.

3.4.4. Integrale gebiedsontwikkelingen landelijk gebied en stad-landzones

Dit product geeft een voordelig resultaat van € 1,46 mln. bij de reguliere lasten. Het betreft vooral de lopende projecten rondom de Heidsche Peel, Maasgaard en Landschapsfonds welke een meerjarige scoop hebben. Er zijn daarnaast minder baten dan begroot (€ 0,51 mln.). Dit is met name veroorzaakt door een verrekening op de specifieke uitkering propositie Heuvelland i.v.m. fiscale aspecten.

3.4.7. Grondzaken

Binnen de reguliere middelen is per saldo een voordeel ontstaan van € 2,98 mln. Het grote verschil tussen begroting en realisatie is ontstaan als gevolg van de nog niet voltooide grondtransacties met betrekking tot de gebiedsontwikkeling VDL-Nedcar. Als gevolg hiervan heeft de storting in de bruteringsreserve ook nog niet plaatsgevonden. Naar verwachting vindt deze in 2022 alsnog plaats. Er zijn daarnaast meer opbrengsten gerealiseerd door erfpacht en andere grondopbrengsten. Ook is een deel van de voorziening Laerbroeck vrijgevallen.

Verbonden partijen

De hieronder genoemde Verbonden partij draagt bij aan de doelen van programma 3.4. Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit.

Door de uitvoering van de Regeling Beëindiging Veehouderijtakken (RBV) en de Ruimte voor Ruimte (RvR) via de verbonden partijen PLC B.V., RVR C.V. en RVR Beheer B.V., is inmiddels een ruimtelijke kwaliteitsverbetering van het Limburgse landelijk gebied gerealiseerd.

Zie voor nadere informatie de paragraaf Verbonden partijen.

3.5. Hoogwaterbescherming langs de Maas

Het programma Hoogwaterbescherming langs de Maas richt zich op de hoogwaterbeschermingsopgaven in de Limburgse Maasvallei. Voor een ruimtelijk-economisch optimaal gebruik van rivier en gebied nu en in de toekomst.

De hoogwaterproblematiek van 1993 en 1995 gaf aanleiding tot het treffen van maatregelen. Deze zijn nog niet allemaal gerealiseerd. Door de klimaatverandering is de in het Nationaal Deltaprogramma neergelegde opgave vergroot. Waar mogelijk worden via het versterken van gebiedskwaliteiten meekoppelkansen verkend tussen hoogwaterbescherming en andere doelen. Zoveel mogelijk respecteren we daarbij de voor Nederland unieke ruimtelijke kwaliteit van de Maasvallei.

Veranderingen in het klimaat vragen aandacht waar het gaat om de hoogwateropgave. Daarbij gaat het om toenemende hoeveelheden water, toenemende piekafvoeren in de winterperiode en de robuustheid en klimaatbestendigheid van ons watersysteem. Beleid, middelen en maatregelen zijn tot op heden vastgelegd in het provinciale Waterplan Limburg 2016-2021. Daarbij houden wij ook de regie op de uitvoering van het programma voor Ooijen-Wanssum conform het Provinciale Inpassingsplan.

Daarnaast hebben wij besluiten genomen inzake de Lob van Gennep, Oeffelt, de systeemmaatregelen Well, Arcen, Baarlo – Hout-Blerick en Thorn-Wessem en het Lateraalkanaal. Voor de hoogwaterveiligheid Maas zijn in 2019 de bestaande normen geëvalueerd. Naar aanleiding daarvan zijn in 2020 in gezamenlijkheid met regionale partners en het Rijk afspraken gemaakt in het Afsprakenkader Vervolg Bestuursopdracht. Dit heeft uitgemond in drie sporen: 1) de Deltacommissaris komt in 2021 met een advies over de waterveiligheidsnormen voor de lange termijn; 2) concrete afspraken over de lopende HWBP-projecten en 3) een afspraak tussen Rijk en regio over het vervallen van de status van het winterbed en een gelijke schade-behandeling.

In het collegeprogramma 2019-2023 hebben wij gesteld dat dijkverleggingen waarbij woningen buitendijks komen te liggen, zoveel mogelijk moeten worden vermeden.

Wat willen we bereiken?

We willen de hoogwaterveiligheid in Limburg op de korte, middellange en lange termijn in stand houden. In dit verband evalueren we de waterveiligheidsnormen zoals die voor de Limburgse dijkkringen is vastgesteld. (Waterwet 1-1-2017).

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: Wij hebben de norm geëvalueerd zoals die is vastgelegd voor de Limburgse dijkkringen en bezien of en waar de norm moet worden bijgesteld.

Criterium 2: Wij vinden een integrale en realistische benadering van hoogwaterbescherming langs het hele stroomgebied van de Maas belangrijk.

Criterium 3: Dijkverleggingen waarbij woningen buitendijks komen te liggen, willen wij zoveel mogelijk vermijden.

Wat hebben we bereikt?

Het jaar 2021 was een gedenkwaardig jaar voor het dossier Hoogwaterbescherming langs de Maas: het snel opkomend zomerhoogwater in juli 2021 met een extreem hoge afvoer. Het zomerhoogwater richtte veel schade aan, met name in het regionaal watersysteem. Langs de Maas was de schade relatief beperkt, maar is het op een aantal plekken penibel geweest; was het water enkele centimeters hoger geweest, dan was de ramp ook langs de Maas niet te overzien geweest.

Dat er langs de Maas geen grote overstromingen hebben plaatsgevonden is mede te danken aan de inspanningen uit de afgelopen decennia in allerlei rivierverruimende en dijkverbeterende maatregelen. Zo heeft de Grensmaas zijn waarde bewezen, evenals Ooijen-Wanssum; nota bene begin juli 2021 opgeleverd.

Al met al heeft het zomerhoogwater aangetoond dat het werken aan hoogwaterbescherming zijn nut heeft en onverkort moet worden doorgezet. Het zomerhoogwater heeft zich ook vertaald in onze werkzaamheden in het tweede half jaar van 2021, met o.a. een Propositie Water 'Naar een waterrobuust systeem in Limburg' en de inrichting van een nieuw programma, waarmee de toekomstige aanpak van het regionaal watersysteem en de Maas kunnen worden opgepakt. Reden genoeg voor het college om Water tot beeldbepalend project te benoemen.

In 2021 is een eind gekomen aan de discussie over de normstelling voor waterveiligheid. Het College neemt het in juni 2021 uitgebracht advies van de Deltacommissaris over. Kort samengevat is zijn advies om de normen ongemoeid te laten, maar wel meer ruimte te geven aan maatwerk en innovatieve oplossingen bij de dijktrajecten die aangepakt worden, vanwege de unieke karakteristiek van de Maasvallei. Een voorbeeld hiervan is de toepassing van een glazen kering (Neer) of een zelfsluitende kering (Steyl). Tevens adviseert de Deltacommissaris meer te investeren in participatie en betrokkenheid bij bewoners en gebruikers van de Maasvallei, om daarmee het draagvlak voor dijkversterking te vergroten. Het College gaat bijdragen aan een goede doorwerking van het pleidooi van de Deltacommissaris voor meer maatwerk en innovatieve oplossingen in de individuele dijktrajecten vanuit onze provinciale rol, in samenspraak met bewoners, en daarnaast - naar aanleiding van het recente zomerhoogwater en de eerder uitgevoerde risico-analyses - inzetten op de meeste kwetsbare plekken: de centra van Maastricht, Roermond en Venlo.

In 2021 is het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 is door Provinciale Staten vastgesteld. Op grond van het standpunt van het College over de Bestuursopdracht is daarin opgenomen dat er geen sprake is van een herijking van het waterveiligheidsbeleid, maar ingezet wordt op meer maatwerk en innovatieve oplossingen en meer draagvlak. Voor het dossier Hoogwaterbescherming staat een integrale en realistische benadering centraal in dit PWP. Investerings in rivierverruiming en dijkversterking moeten tot maatschappelijke meerwaarde leiden, met aandacht voor alle belangen in het Maasdal.

In 2021 hebben we een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van het landelijke programma Integraal Riviermanagement (IRM), vanuit onze rol als middenbestuur en de regisseur in het regioproces Maasvallei. Het doel van het programma IRM is om de opgaven voor waterveiligheid, waterkwaliteit, bevaarbaarheid, zoetwaterbeschikbaarheid, natuur en ruimtelijke en economische kwaliteit in beeld te brengen en in samenhang aan te pakken. Daar waar met deze integrale aanpak veel regionale en rijksopgaven bij elkaar komen en provinciale doelen gediend kunnen worden, bezien we op welke wijze wij in de uitvoering en realisatie hiervan willen participeren.

Voor de Maasvallei is in 2021 verder gewerkt aan de drie IRM-pilots, namelijk Maasoevers Maastricht, Verlagen dam Lateraalkanaal en Vierwaarden (samenhangende uitwerking ten noorden van Venlo). Daarmee is – in afstemming met de betrokken partners – invulling gegeven aan de afspraken in het kader van het BO MIRT van 2020. Het BO MIRT van november 2021 is – vanwege de demissionaire

status van het kabinet – niet doorgegaan, waardoor er nog geen vervolgspraken met het Rijk zijn gemaakt.

We hebben in 2021 ook, als partner in gebiedsontwikkeling en hoeder van ruimtelijke kwaliteit, meegewerkt aan een aantal gebiedsprojecten gericht op onder andere hoogwaterbescherming. Onze bijdrage is gericht op het versterken van gebiedskwaliteiten: dat houdt in dat wij samen met de gemeenten toezien op en zo nodig bijdragen aan een juiste balans tussen alle ontwikkelingen in en langs de Maas enerzijds en alle overige fysiek-ruimtelijke vraagstukken en opgaven ter plaatse anderzijds.

Zo zijn in 2021 in de projecten Arcen en Oeffelt (beide projecten in de fase van planuitwerking in het kader van het MIRT) bestuursovereenkomsten afgesloten, teneinde te komen tot een goede planuitwerking die bijdraagt aan een betere waterveiligheid en tegelijkertijd het gebied een kwaliteitsimpuls geeft. Uniek in het project Arcen is dat het College – samen met de gemeente Venlo – bereid is te investeren in een zelfsluitende kering, vanuit de wens tot het behoud van de bijzondere karakteristiek van het centrum van Arcen en de enorme inspanning van bewoners zich getroosten om dit mogelijk te maken, en heeft het college besloten hier middelen voor vrij te maken.

Tenslotte: het College heeft in 2021 het dijkverbeteringsplan voor het dijktraject Nieuw Bergen goedgekeurd. In 2021 heeft het Waterschap Limburg geen andere dijkverbeteringsplannen ingediend ter goedkeuring.

Maatschappelijk effect?

De Limburgers hebben duidelijk gemerkt dat het werken aan hoogwaterbescherming er toe doet. Het zomerhoogwater in 2021 leidde op een aantal plekken langs de Maas tot een kritieke situatie, waarbij op een aantal plekken preventieve evacuaties noodzakelijk waren. Desondanks kunnen we constateren dat de uitgevoerde rivierverruimende maatregelen en dijkversterkingen een positief effect hebben gehad, waardoor grote overstromingen zijn voorkomen. Een belangrijk voorbeeld hiervan is de uitvoering van het project Grensmaas, dat in dat gebied heeft geleid tot lagere waterstanden.

Uiteindelijk merken bewoners en gebruikers dat de hoogwaterbescherming langs de Maas verbeterd is, met behoud van en liefst verbetering van de landschappelijke kwaliteit en met meer ruimte voor gebruiksmogelijkheden, zonder al te hoge maatschappelijke kosten, en met maatschappelijk draagvlak. De Limburgers wonen en leven dus veiliger en mooier langs de Maas.

Wat hebben wij er in 2021 voor gedaan?

Product	3.5.1. Programma Maasvallei
Portefeuillehouder	Roefs

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Uitvoering geven aan de in gezamenlijkheid met regionale partners en het Rijk gemaakte afspraken in het Afsprakenkader Vervolg Bestuursopdracht in afstemming met partnerpartijen (Rijk, Waterschap Limburg, Rijkswaterstaat en Limburgse Maasgemeenten). Rol Provincie: <i>partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. De Bestuursopdracht is in 2021 tot een einde gebracht. Het College accepteert de normen voor waterveiligheid en ziet toe op de toepassing van meer maatwerk en innovatieve oplossingen en meer aandacht voor draagvlak bij bewoners en gebruikers van de Maasvallei. Daar waar afspraken vanuit het Afsprakenkader Vervolg Bestuursopdracht relevant en van toepassing zijn op bepaalde dijktrajecten, volgen we deze op.</p>	1.
<p>2. Duidelijkheid scheppen over het versterken van de gebiedskwaliteiten in diverse projecten met een hoogwatercomponent (vier systeemmaatregelen, Lob van Gennep, Oeffelt, dam Lateraalkanaal). Rol Provincie: <i>financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd In een aantal projecten is voortgang geboekt in het helder krijgen van de gebiedskwaliteiten die in dat betreffende project verbeterd kunnen worden. Dit betrof Lob van Gennep, Arcen, Well en Thorn-Wessem. In 2022 krijgt de invulling van gebiedskwaliteiten bij de projecten een nadere uitwerking.</p>	2 en 3.
<p>3. Faciliteren van programmabureau Delta Maas, deelname overlegstructuren en leveren van input in netwerkstructuur IRM en Regioproces Maasvallei. Rol Provincie: <i>ondersteuner, financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd Het werk van het programmabureau Delta Maas is ook in 2021 van meerwaarde geweest voor de Provincie Limburg en heeft bijgedragen aan de voortgang die in dit dossier is geboekt.</p>	1, 2 en 3.
<p>4. Beoordeling dijkverbeteringsplannen die door Waterschap Limburg ter goedkeuring worden voorgelegd, inclusief rol als bevoegd gezag (ter inzagelegging, e.d.). Rol Provincie: <i>bevoegd gezag (Waterwet)</i></p>	<p>Gerealiseerd Daar waar aan de orde, heeft de Provincie Limburg haar bijdrage geleverd aan haar rol als bevoegd gezag. In één geval – namelijk Nieuw Bergen – is het dijkverbeteringsplan goedgekeurd.</p>	1 en 2.

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streefwaarde	Jaar
1	Invulling geven aan een herijking van het waterveiligheidsbeleid: minder strenge normen voor een aantal Limburgse dijktrajecten.	0%	50%	50%	2024
2	Versterken van gebiedskwaliteiten voor de hoogwaterprojecten waar de Provincie Limburg in	10%	100%	100%	2021

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
	participeert.				
3	Leveren van kennis en middelen in netwerkstructuren en ondersteunen Regioproces (doorlopend).	100%	100%	100%	2021
4	Juiste en tijdige binnen de daarvoor geldende wettelijke termijn afdoening van door het waterschap ingediende dijkverbeteringsplannen (doorlopend).	100%	100%	100%	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

1. Op basis van het standpunt van het College naar aanleiding van de Bestuursopdracht is geconstateerd dat er geen sprake meer is van een herijking van het waterveiligheidsbeleid. Het College ziet wel toe op een goede toepassing van meer maatwerk en innovatieve oplossingen en de inzet gericht op meer draagvlak in de aanpak van het waterveiligheidsbeleid. In aanloop naar de evaluatie van de Waterwet in 2024 blijft het college hiervoor pleiten.
2. In een aantal projecten is voortgang geboekt in het helder krijgen van de gebiedskwaliteiten die in dat betreffende project verbeterd kunnen worden. Het helder formuleren van gebiedskwaliteiten moet bijdragen aan de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van deze gebieden waar een transformatie als gevolg van rivierverruiming of dijkverbetering plaatsvindt. Feitelijk is dit een continu proces, waarbij de Provincie als participant in die projecten, afhankelijk is van het tempo van elk individueel project. Voor 2021 is bereikt wat we konden bereiken.
3. In het kader van het regioproces Maasvallei is specifieke kennis ingebracht en is hier vanuit de regisseursrol sturing gegeven aan de ontwikkelingen in het kader van het programma Integraal Riviermanagement, dat inmiddels de dominante ontwikkellijn is voor de provinciale inzet in het kader van hoogwaterbescherming langs de Maas, naast onze betrokkenheid in het Hoogwaterbeschermingsprogramma.
4. In 2021 heeft GS één dijkverbeteringsplan goedgekeurd (Nieuw Bergen).

Product	3.5.2. Ooijen-Wanssum
Portefeuillehouder	Roefs

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
1. Provincie behartigt de belangen van inwoners en bedrijven in Maasdal, als partner bij de bestuursovereenkomst Waterveiligheid Maas. Rol Provincie: <i>partner, opdrachtgever</i>	Gerealiseerd. De mijlpalen van het project Gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum zijn per 1 januari 2021 gehaald, en de restpunten en het proces van eindoplevering zijn eind 2021 afgerond.	1,2,3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streefwaarde	Jaar
1	De uitvoeringswerkzaamheden zijn per 1 januari 2021 gereed. De restpunten n.a.v. de oplevering worden in Q1-2021 afgewerkt.	0	1	1	2021
1	De gerealiseerde onderdelen van de Gebiedsontwikkeling zijn overgedragen aan de eindbeheerder(s).	0	1	1	2021/ 2022
1	De Gebiedsontwikkeling is als project succesvol afgerond en per 1 juli overgedragen aan de opdrachtgever Provincie Limburg.	0	1	1	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

Op 23 juni 2021 heeft de Stuurgroep ingestemd met de aangeleverde verantwoordingsinformatie, samengebracht in het Voltooiingsrapport Gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum, en deze goedgekeurd. De Stuurgroep heeft n.a.v. bovenstaand rapport met de goedkeurende controleverklaring van de externe accountant over de gehele projectperiode t/m 18 juni 2021 én de goedkeurende opleverbeslissing MIRT4, de Gate Review Opleverbeslissing, van het Bureau Gate Reviews tevens decharge verleend aan projectbureau, projectdirecteur en aan de Provincie (het Projectbureau).

Onderstaande doelstellingen, zoals geformuleerd bij de bestuursovereenkomst, zijn allemaal gehaald, blijkend uit de keuringen, opnames, afleveringen en opleveringen, als volgt:

- realiseren van de wettelijke veiligheidsnorm 1/250 door aanleg en verbetering primaire waterkeringen;
- waterstandsaling van ten minste 35 cm in de as van de rivier bij rivierkm 123 bij afvoer 3275m³/sec;
- ontwikkelingen van een aaneengesloten waterrijk landschap in de Oude Maasarm en langs de Maas;
- vergroten van de leefbaarheid in Wanssum;
- ruimte voor nieuwe economische ontwikkelingen.

De gerealiseerde onderdelen van de Gebiedsontwikkeling zijn op basis van overdrachtsdocumenten overgedragen aan de eindbeheerder(s). De Gebiedsontwikkeling is als project succesvol afgerond en per 1 juli overgedragen aan de opdrachtgever Provincie.

Toelichting prestatie-indicatoren

Het project sluit af met een positief projectresultaat en de staten worden hierover nader geïnformeerd inclusief een bestemmingsvoorstel.

Het project heeft diverse prijzen behaald, waaronder de Gouden Piramide 2021; de jaarlijkse Rijksprijs voor inspirerend opdrachtgeverschap in de landschapsarchitectuur, infrastructuur en ruimtelijke ordening met een daaraan gekoppeld geldbedrag van € 75.000.

Wat mag het kosten?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 3.5 Hoogwaterbescherming langs de Maas	Begroting 2021			Realisatie 2021	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.5.1. Programma Maasvallei	0	5.584	5.584	4.158	1.426	V
3.5.2. Ooijen-Wanssum	1.100	5.457	6.557	10.164	-3.607	N
	1.100	11.041	12.141	14.322	-2.181	N
<i>Personele lasten</i>	665	16	680	652	28	
Totaal lasten	1.765	11.056	12.821	14.974	-2.153	N
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.5.2. Ooijen-Wanssum	10.328	2.308	12.636	13.046	-411	V
Totaal baten	10.328	2.308	12.636	13.046	-411	V
Totaal saldo van baten en lasten	8.563	-8.749	-186	-1.928	1.742	N
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Reserve DU Ooijen-Wanssum	10.328	0	10.328	10.328	0	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Reserve DU Ooijen-Wanssum	1.100	3.149	4.249	7.445	-3.196	
Saldo mutatie reserves	-9.228	3.149	-6.079	-2.883	-3.196	
Resultaat	-665	-5.600	-6.265	-4.811	-1.454	V

Financiële toelichting

Van begrotingsprogramma 3.5 Hoogwaterbescherming langs de Maas resteert een voordelig resultaat van € 1,45 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 1,77 mln. nadeliger dan geraamd. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

3.5.1. Programma Maasvallei

De lasten laten een positief resultaat zien van € 1,43 mln. ten opzichte van de begroting. Dit wordt veroorzaakt door het nog niet besteden van de begrote middelen voor Dam Lateraalkanaal (voorfinanciering hoogwatermaatregelen) van € 1,50 mln. Voorgesteld wordt dit bedrag over te boeken naar 2022. Daarnaast is er een budgetoverschrijding van € 0,07 mln. procesmiddelen Maasdal. Oorzaak hiervan is, dat het formele voordelige bestemmingsresultaat vanuit het traject Ooijen-Wanssum nog niet is afgerond en aldus in 2021 (voor een klein deel) nog niet kan worden gebruikt als dekking van de procesmiddelen Maasdal waarvoor financiële verplichtingen reeds zijn aangegaan.

3.5.2. Ooijen-Wanssum

De lasten in de kolom "Realisatie" zijn circa € 3,6 mln. hoger ten opzichte van de EJB als gevolg van de uitvoering van het GS-besluit "BV-00016064" van 17 december 2021 m.b.t. de vaststelling van het positieve projectsaldo en uitkering hiervan (deels) aan de projectpartners Gemeente Venray, Gemeente Horst aan de Maas en aan het Waterschap Limburg.

De baten zijn € 0,4 mln. hoger ten opzichte van de EJB als gevolg van de aan enkele partners doorbelaste scopechanges. Deze scopechanges waren door de Stuurgroep goedgekeurd met de gekoppelde afspraak, conform BOK, dat de desbetreffende uitgaven voor rekening van de initiërende partner komen.

3.6. Water

De Provincie Limburg is (wettelijk) verantwoordelijk voor het beleid voor de regionale grond- en oppervlaktewater-systemen en de vergunningverlening voor grondwateronttrekkingen ten behoeve van openbare drinkwatervoorziening, voor grotere industriële onttrekkingen en voor energieopslagsystemen. De Provincie heeft een specifieke taak ten aanzien van de bescherming van het grondwater voor de drinkwaterwinning. Water vormt een basislaag in de ruimtelijke ordening. Voor het optimaal functioneren van ruimtelijke functies als wonen en werken is een robuust en adaptief functionerend watersysteem een belangrijke randvoorwaarde. Een robuust en adaptief watersysteem is tevens een belangrijke abiotische voorwaarde voor het realiseren van een goede natuurkwaliteit en biodiversiteit. Voldoende water van een goede kwaliteit is tenslotte van groot belang voor een duurzame drinkwatervoorziening, de (grond)waterafhankelijke natuur, het productievermogen in de landbouw en de waterafhankelijke industrie.

Voor onze inzet met betrekking tot het programma onderdeel 3.6. Water is het vastgestelde Provinciaal Waterplan (PS 11 december 2015) leidend. Het Provinciaal Waterplan Limburg 2016-2021 'Samen werken aan water' richt zich via vier sporen op het op orde brengen van het watersysteem in Limburg. Het eerste spoor: 'Een veilige en aantrekkelijke Maasvallei' is in programma 3.5. van deze programmabegroting uitgewerkt. De overige drie sporen: 'Een veerkrachtig en klimaatbestendig watersysteem', 'Behoud en herstel van de natte natuur en verbetering waterkwaliteit' en 'Duurzame drinkwaterwinning en grondwaterbeheer' worden in dit programma van de begroting behandeld.

De uitvoering van het Provinciaal Waterplan 2016-2021 richt zich op het realiseren van een robuust natuurlijk functionerend veerkrachtig watersysteem, behoud, herstel en ontwikkeling van de natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten van onze beken en natte natuurgebieden en de beschikbaarheid van voldoende water van de vereiste kwaliteit voor een duurzame drinkwatervoorziening. Deze doelstellingen worden gerealiseerd door verschillende partners, zoals het Waterschap Limburg, de Waterleiding Maatschappij Limburg, de terreinbeherende organisaties als Limburgs Landschap, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten, gemeenten en andere partners via beleidskaders, overeenkomsten en subsidies.

Het huidige Provinciaal Waterplan loopt tot en met het jaar 2021. We beginnen nu aan het laatste jaar van de uitvoering, waarbij we tegelijkertijd vooruitkijken naar het nieuwe waterprogramma voor de periode 2022-2027. We zijn in 2020 gestart met de voorbereidingen van dit nieuwe waterprogramma. In 2021 zal dit ter vaststelling aan Provinciale Staten worden toegezonden

De afgelopen jaren is er, mede door de uitvoering van het provinciaal waterprogramma, veel bereikt. Maar we zijn er nog niet. Er is ca 171 kilometer beekherstel uitgevoerd, maar in het programma 2022-2027 is nog ca 75 kilometer te gaan. Tegelijkertijd zien we dat het weer extremer wordt en dat we meer te maken krijgen met perioden van droogte en wateroverlast, wat onze opgave beïnvloedt. In deze omstandigheden zal er een grotere inspanning verricht moeten worden om te zorgen voor voldoende en schoon water voor de diverse waterafhankelijke functies en voor het tegengaan van wateroverlast. De Limburgse zandgronden zijn extra gevoelig voor aanhoudende droogtes met o.a. watertekorten en productiedaling in de landbouw en verlies van natuurwaarden als gevolg. Het Zuid-Limburgse heuvelland is extra gevoelig voor erosie en wateroverlast bij hevige regenval.

Monitoring van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit toont aan dat de waterkwaliteit verbeterd is, maar dat het behalen van de EU-normen voor nutriënten (stikstof/nitraat en fosfor/fosfaat) nog een probleem vormt. De nutriëntenbelasting van bodem en water vormt een probleem voor het bereiken van de gewenste waterkwaliteit en voor het bereiken van de natuurdoelen en een bedreiging voor de drinkwaterwinning. Verder worden farmaceutica en andere zgn. opkomende (niet-genormeerde) stoffen veelvuldig in oppervlaktewater en recent ook in grondwater aangetroffen.

Wat willen we bereiken?

We willen zorgdragen voor een meer klimaatbestendig watersysteem d.w.z. robuust en adaptief genoeg om situaties met regionale wateroverlast en watertekorten zoveel mogelijk te beperken. Dit is conform het Bestuursakkoord Deltaplan Hoge Zandgronden Zuid-Nederland (DHZ) en het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). Wij willen de waterkwaliteit van onze beken en het grondwater verbeteren om normoverschrijdingen terug te dringen, om het ecologisch functioneren te verbeteren en om schoon en voldoende water voor landbouw, industrie, drinkwater en natuur te garanderen, waarmee we voldoen aan de vereisten van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW).

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: Het watersysteem in Limburg is op orde en klimaatbestendig: de gestelde normen ten aanzien van wateroverlast, waterkwaliteit en ecologische kwaliteit en de ambities ten aanzien van watertekort, droogte en hittestress en het klimaatakkoord zijn gerealiseerd.

Criterium 2: In Limburg is voorzien in voldoende (grond)water voor een duurzame drinkwatervoorziening en voor andere waterafhankelijke functies.

Wat hebben we bereikt?

In juli 2021 kregen we in Limburg te maken met extreme wateroverlast, veroorzaakt door zware regenbuien in België, Duitsland en Zuid-Limburg. De Geul trad op verschillende plaatsen buiten de oevers en veroorzaakte veel schade. Ook de hoge waterstanden van de Maas veroorzaakten veel schade omdat deze, anders dan gebruikelijk, in de zomer plaatsvonden. De overstromingen werden nationaal tot ramp uitgeroepen. De nasleep van het noodweer heeft veel inzet en inspanning gevraagd van medewerkers van de Provincie Limburg op het vlak van waterveiligheid, crisesmanagement, schadevergoedingsregelingen, de propositie 'Naar een robuust watersysteem in Limburg' en het onderzoek naar te nemen maatregelen. Bovendien is het grensoverschrijdend Interreg-EMR project FENICE in ontwikkeling, dat als doel heeft ruimtelijke maatregelen te genereren teneinde de klimaatbestendigheid in de Euregio te bevorderen.

In 2021 zijn projecten uitgevoerd en maatregelen genomen die bijdragen aan de klimaatbestendigheid van Limburg, de verbetering van waterkwaliteit en de beschikbaarheid van grond- en drinkwater. Daarmee zijn de doelen van de kaderrichtlijn water en de doelen uit het waterplan 2016-2021 dichterbij gekomen.

Met behulp van de partnercontracten met het Waterschap Limburg en de TBO's zijn verschillende projecten gerealiseerd die bijdragen aan het tegengaan van droogte, wateroverlast en het verbeteren van de waterkwaliteit. Onder meer een retentievoorziening in Heerlen en de inrichting van de Mierbeek, Tielebeek en Tungalroysebeek. Er is gewerkt aan de maatregelen ter verbetering van de Kwistbeek en aan het herstel van de Kruispeel en aanleg van een klimaatbuffer en andere maatregelen in het Wijfelterbroek en het eiland van Weert. Verder worden maatregelen genomen in het Boven Geuldal en Gulpdal om het watersysteem klimaatbestendiger te maken. Bij Slenaken is gestart met het nemen van maatregelen om wateroverlast vanuit België te voorkomen.

De nitraataanpak in grondwaterbeschermingsgebieden is in 2021 voortgezet. Uit een in 2021 uitgevoerde evaluatie blijkt dat in 6 van de 12 gebieden het gewenste (lagere) nitraatgehalte (>50 mg/l) reeds is gerealiseerd, dat in 3 gebieden doelbereik onder voorwaarden mogelijk is en dat in 3 gebieden aanvullende maatregelen nodig zijn.

Voor de Propositie Heuvelland is zowel bij agrariërs in het gebied als op de Proefboerderij Wijnandsrade praktijkonderzoek uitgevoerd naar de relatie 'teeltmaatregelen – afstroming – nitraat – bodem'. Deze resultaten laten zien dat maatregelen om afstromend water te verminderen niet alleen effectief zijn (forse bijdrage aan de opgave van ca. 10 mm extra waterberging) maar ook goed inpasbaar in bedrijfsvoering. Daarnaast levert een aantal maatregelen ook direct een positieve bijdrage aan waterkwaliteit. Het (verdiepend) onderzoek wordt in 2022 voortgezet.

Het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 is op 17 december door Provinciale Staten vastgesteld en bevat het beleid voor de komende 6 jaar voor de Provincie Limburg op het vlak van water.

Het grondwatermodel IBRAHYM wordt vanaf 2021 geactualiseerd, de actualisatie zal eind 2022 afgerond zijn. Het provinciaal meetnet grondwater is operationeel en actueel.

In het kader van het Deltaplan Hoge Zandgronden fase 2 (ter bestrijding van de droogte) is met de betrokken partijen in de regio Zuid-Nederland het Werkplan 2022-2027 "Weerbaar tegen Watertekort" opgesteld en is de bijbehorende Bestuursovereenkomst Deltaplan Hoge zandgronden 2022-2027 op 16 december 2021 ondertekend. In de Bestuursovereenkomst zijn afspraken gemaakt over de verdeling van de DHZ middelen en de te nemen maatregelen voor de periode 2022-2027.

Voor de bescherming van ons grond- en drinkwater zijn, samen met stakeholders, maatregelen uit het Uitvoeringsprogramma opgepakt. Met alle industriële onttrekkers voor menselijke consumptie is een gesprek gevoerd om te inventariseren welke ideeën er zijn ten aanzien van de bescherming van hun winning. De lange termijn zekerstelling van de drinkwatervoorziening is opgestart middels het (nog ambtelijk) formuleren van een visie op de manier waarop de bescherming in waterwingebieden zou moeten worden ingevuld. Het herijken van de regels in grondwaterbeschermingsgebieden is opgestart.

Het Interreg-EMR-project LIVES (aanpak plastic zwerfvuil in de Maas en haar zijrivieren), waarvan de Provincie Limburg lead partner was, is in januari 2022 afgerond, en heeft geresulteerd in een nieuwe monitoringsstrategie, verzameltechnieken, opruimacties, beleidsaanbevelingen en een partnerovereenkomst, teneinde de werkzaamheden ook de komende jaren voort te kunnen zetten. Bovendien is er veel werk verricht aan voorlichting en mediacampagnes om de bewustwording bij burgers, medeoverheden, jeugd, studenten en het bedrijfsleven te bevorderen.

Maatschappelijk effect?

Door het nemen van klimaatadaptieve maatregelen wordt op verschillende plaatsen het water beter vastgehouden en daarmee de droogte bestreden. Natuurgebieden en landbouwgronden profiteren van deze maatregelen. De herinrichting van beken leidt tot een natuurlijke watergang met ecologische waarden. In verschillende gebieden wordt gewerkt aan het terugdringen van nutriëntenbelasting van het grondwater, wat zorgt voor schoner water voor de natuur en voor menselijke consumptie. In de Maas en haar zijrivieren is enorm veel plastic zwerfafval opgeruimd, waardoor de landschappelijke beleving als ook de leefbaarheid is toegenomen.

Wat hebben wij er in 2021 voor gedaan?

Product	3.6.1. Water
Portefeuillehouder	Roefs

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Uitvoeren maatregelen regionaal watersysteem</p> <p>In 2016 is met behulp van subsidie uit het Delta Plan Hoge Zandgronden een meerjarenovereenkomst (partnercontract) voor de periode 2016-2021 met het Waterschap gesloten inzake de uitvoering van maatregelen op gebied van wateroverlast, watertekort/droogte en ecologie en beek(dal)herstel in de gehele provincie. In 2019 is een herziening van het partnercontract met het Waterschap geaccordeerd. De uitvoering loopt door tot en met 2021.</p> <p>In 2017 is de Nieuwkomersregeling in het kader van het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) via een subsidieregeling met een openstelling in twee tranches afgerond, waarbij gemeenten en organisaties integrale maatregelen voor de aanpak van wateroverlast en watertekort uitvoeren. De doorlooptijden van de projecten variëren van 2019 tot 2022. In de periode 2016-2019 zijn POP-3 regelingen niet-productieve investeringen water en innovatieve maatregelen water opengesteld waarmee integrale maatregelen worden genomen om de waterkwaliteit en de klimaatbestendigheid van het Limburgs watersysteem te verbeteren. Deze lopen deels door tot en met 2021. In 2018 zijn partnercontracten met de terrein beherende organisaties gesloten over de realisatie van deze overige natte natuurparels. De realisatie door deze partijen vindt plaats tussen 2018 en 2021. Met Waterschap, Staatsbosbeheer en gemeenten wordt gewerkt aan het voorkomen van wateroverlast in het Gulpdal. Naar verwachting start de uitvoering van dit project in 2021. Voor de verbetering van de waterkwaliteit</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Zowel het partnercontract met het Waterschap Limburg als de partnercontracten met Staatsbosbeheer, Limburgs Landschap en natuurmonumenten als de subsidies aan de nieuwkomers zijn verlengd tot einde 2022. Dit is in lijn met de afspraken met het Rijk over de uitvoering van het Deltaplan Hoge Zandgronden.</p> <p>Inhoudelijk zijn in 2021 diverse resultaten bereikt op het gebied van klimaatbestendigheid (zie de voortgangsrapportage 2021 van WL).</p> <p>Binnen de Nieuwkomersregeling DHZ is in 2021 in de Gemeente Heerlen een retentievoorziening gerealiseerd en een regenwaterstructuur/rioolwatervoorziening. De overige projecten lopen nog door tot in 2022.</p> <p>Met behulp van de POP3 subsidies zijn in 2021 de volgende resultaten bereikt Peelloop: herinrichting ten oosten van de Middenpeelweg. Werkzaamheden zullen nog doorlopen in 2022. Herinrichting Mierbeek. In totaal 2,1 km van totaal 3,5 km nieuwe waterlopen gerealiseerd.</p> <p>Er wordt gewerkt aan het op orde brengen van de Kwistbeek zodat deze voldoet aan de functie "Natuurbeek". Hier wordt in 2022 nog aan verder gewerkt.</p> <p>Van de Tielebeek is 3 km heringericht en een nieuwe beekloop gerealiseerd. Hierdoor voldoet de bovenloop van de</p>	1,2

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>realiseren wij vanaf 2019 tot 2022 een gebiedsgerichte aanpak in 12 grondwaterbeschermingsgebieden gebaseerd op de Bestuursovereenkomst "aanvullende aanpak nitraatuitspoeling uit agrarische bedrijfsvoering in specifieke grondwaterbeschermingsgebieden" in het kader van het 7e actieprogramma nitraat, om de nitraatbelasting te verminderen.</p> <p>In een gebied van Bunde tot Voerendaal gaan we met de 'propositie Heuvelland; Verduurzaming van het water- en bodembeheer', in het kader van het Interbestuurlijk Programma (IBP) van het ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) in 2020 met regionale en lokale partners aan de slag om afspoeling, run-off, wateroverlast en waterkwaliteit te verbeteren in een integrale aanpak.</p> <p>In 2021 geven we samen met onze partners verder invulling aan het streven naar een robuust en adaptief watersysteem, zowel in het landelijk gebied als in het stedelijk gebied.</p> <p>Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, partner, subsidiënt</i></p>	<p>Tielebeek aan de functie "Natuurbeek". Er is gewerkt aan het terugdringen van het effect van gemeentelijke riooloverstorten op de Tielebeek.</p> <p>Daarnaast nog lopende projecten uit POP3 paragraaf 6 water uit 2016:</p> <p>In het gebied Reigersbroek is 4.5 ha grond aangekocht of verworven door ruiling.</p> <p>In het Eiland van Weert zijn hydrologische sleutelpercelen verworven voor het realiseren van 30 cm extra waterberging. Twee stuwen en twee hectare bosaanplant is gerealiseerd. Verdere inrichting in 2022.</p> <p>In het Geul- en Gulpdal is onder meer gewerkt aan het verwijderen van drainage en het peilgestuurd maken van drainage.</p> <p>Het project wateroverlast in het Gulpdal (Slenaken) is in uitvoering. In de tweede helft van 2021 is de bedding van de Gulp aangepast en verruimd, zodat het water in Slenaken beter door kan stromen. De uitvoering van de kademuren is gestart en loopt nog door in de eerste helft van 2022.</p> <p>De nitraat aanpak in grondwaterbeschermingsgebieden is in 2021 voortgezet. Uit een in 2021 uitgevoerde evaluatie blijkt dat in 6 van de 12 gebieden het gewenste (lagere) nitraatgehalte (>50 mg/l) reeds is gerealiseerd, dat in 3 gebieden doelbereik onder voorwaarden mogelijk is en dat in 3 gebieden aanvullende maatregelen nodig zijn. Over deze aanvullende maatregelen en over een voortzetting van de aanpak na 2022 wordt medio 2022 landelijk besloten.</p> <p>IBP- heuvelland: Zowel bij agrariërs in het gebied als op de Proefboerderij Wijnandsrade is praktijkonderzoek gedaan naar de relatie 'teeltmaatregelen – afstroming – nitraat – bodem'. Deze resultaten laten zien dat maatregelen om afstromend water te verminderen niet alleen effectief zijn (forse bijdrage aan de</p>	

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>opgave van ca. 10 mm extra waterberging maar ook goed inpasbaarheid in bedrijfsvoering. Daarnaast levert een aantal maatregelen ook direct een positieve bijdrage aan waterkwaliteit. Het (verdiepend) onderzoek wordt in 2022 voortgezet.</p>	
<p>2. Provinciaal waterbeleid: Waterplan en Waterprogramma</p> <p>In 2020 zijn wij gestart met het opstellen van een nieuw provinciaal waterplan, dat onder de nieuwe Omgevingswet Provinciaal Waterprogramma zal gaan heten. In 2020 is daarvoor een participatietraject uitgevoerd met de betrokken partijen als Waterschap, Rijkswaterstaat, LLTB, gemeenten, terrein behorende organisaties en omliggende provincies, - landen en – waterschappen. In het derde kwartaal van 2020 is een uitgangspuntennotitie sonderend besproken in de Statencommissie RLN. In 2021 zal het ontwerp Provinciaal Waterplan ter visie worden gelegd en zal het participatietraject verder worden uitgevoerd, inclusief tervisielegging en de behandeling van zienswijzen. Naar verwachting zal het Provinciaal Waterprogramma in het laatste kwartaal van 2021 aan Provinciale Staten worden aangeboden ter vaststelling. Het Waterprogramma vormt de basis voor het sluiten van uitvoeringsovereenkomsten met partners voor de periode 2022-2027. Ten behoeve van de evaluatie en monitoring van ons waterbeleid onderhouden en actualiseren wij een 6 tal watermeetnetten voor het grondwater en bodemvocht. Ten behoeve van de uitvoering en vergunningverlening onderhouden wij het hydrologisch model IBRAHYM.</p> <p>Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, partner, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 is op 17 december door Provinciale Staten vastgesteld.</p> <p>Het provinciaal meetnet grondwater is operationeel en actueel.</p> <p>Het grondwatermodel IBRAHYM wordt vanaf 2021 geactualiseerd, de actualisatie zal eind 2022 afgerond zijn.</p>	
<p>3. Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) fase 2</p> <p>In 2021 wordt fase 1 van het Deltaprogramma Hoge Zandgronden, als onderdeel van het Deltaprogramma Zoetwater afgerond. Einde 2020 hebben de Provincies Limburg en Brabant en de inliggende waterschappen en gemeenten een bod gedaan aan het rijk met</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De integrale gebiedsaanpak is onderdeel van het Provinciaal Waterprogramma (de opgavengerichte gebiedsaanpak).</p> <p>Met de betrokken partijen in de regio Zuid Nederland is een Werkplan 2022-2027 “Weerbaar tegen Watertekort” opgesteld</p>	

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>een maatregelenpakket met (integrale) droogte projecten voor subsidiering vanuit het Deltafonds als uitwerking van fase 2 van het Deltaplan Hoge Zandgronden welke in 2022 van start zal gaan. We richten ons op een integrale opgavegerichte gebiedsaanpak, waarbij we samenhang met het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie en het Rijks natuurprogramma (stikstofaanpak) nastreven. Rol Provincie: <i>partner, subsidiënt, ondersteuner</i></p>	<p>en de bijbehorende Bestuursovereenkomst Deltaplan Hoge Zandgronden 2022-2027 op 16 december 2021 ondertekend. In de Bestuursovereenkomst zijn afspraken gemaakt over de verdeling van de DHZ middelen en de te nemen maatregelen voor de periode 2022-2027.</p>	
<p>5. DeltaPlan Ruimtelijke (klimaat) Adaptatie (DPRA) In 2020 heeft de Provincie risicodialogen opgestart naar aanleiding van de stresstesten wateroverlast en droogte. Dit in lijn met de afspraken uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. De risicodialogen worden gevoerd over provinciale belangen, eigendommen en verantwoordelijkheden. Met name wegen, gebouwen, gronden en natuur. Ze worden in 2021, afgerond. De Provincie komt niet in aanmerking voor de impuls gelden die bij dit Deltaplan behoren, deze worden aan samenwerkende gemeenten uitgekeerd. Rol Provincie: <i>partner, bevoegd gezag, ondersteuner</i></p>	<p>Gerealiseerd. De risicodialogen zijn afgerond, met uitzondering van de risicodialoog natuur en droogte die in 2022 vervolgd wordt.</p>	
<p>6. Bescherming drinkwatervoorziening en grondwaterbeheer Aan de duurzame zekerstelling van de drinkwatervoorziening is in 2019 invulling gegeven door het opstellen en bestuurlijk accorderen van Uitvoeringsprogramma's voor drinkwaterwinningen. De onderdelen hiervan worden in de jaren 2018-2022 uitgevoerd. Daarnaast onderzoeken wij de wenselijkheid van bescherming voor andere grondwaterwinningen ten behoeve van consumptie (bijvoorbeeld frisdrank en bier). In overeenstemming met de opdracht in de Structuurvisie Ondergrond, gaan wij na op welke wijze de drinkwatervoorziening op de lange termijn (2040-2050) kan worden zeker gesteld, zowel in kwantitatief als kwalitatief opzicht. De resultaten hiervan zullen hun vertaling krijgen in (voorstellen voor) een passende bescherming in de provinciale Omgevingsvisie, de Omgevingsverordening</p>	<p>Gerealiseerd. De uitvoering van de maatregelen uit het Uitvoeringsprogramma samen met de stakeholders is gecontinueerd (aanpak verontreiniging Boschmolenplas, inventarisatie mergelgroeves met risico voor kwaliteit drinkwater, voortgangsbespreking met stakeholders), Met alle industriële onttrekkers voor menselijke consumptie is een gesprek gevoerd om te inventariseren welke ideeën er zijn ten aanzien van het beschermen van hun winning. De lange termijn zekerstelling van de drinkwatervoorziening is opgestart middels het (nog ambtelijk) formuleren van een visie op de manier waarop de bescherming in waterwingebieden zou moeten worden ingevuld. Het herijken van de regels in grondwaterbeschermingsgebieden is opgestart.</p>	

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
en het Provinciaal Waterprogramma. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, partner</i>		
7. Versterken grensoverschrijdende samenwerking waterbeheer. Wij nemen deel aan de reguliere grenswateroverleggen met Duitsland, Vlaanderen en Wallonië. In 2018 zijn wij als leadpartner met 9 partners in de Euregio een internationaal Interreg project (LIVES) tegen plastic afval in de beken en rivieren gestart. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, partner, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. We hebben contacten onderhouden met medeoverheden in onze buurlanden via deelname en voorzitterschap aan de diverse reguliere grenswateroverleggen. In deze overleggen agenderen wij onze uitdagingen en aandachtspunten. Specifiek voor Wallonië zijn bestuurlijke overleggen met de verantwoordelijke ministers voor waterkwaliteit en klimaat in voorbereiding. Tevens is een internationale netwerkdag in voorbereiding, die zal worden gehouden in mei 2022. Het project LIVES is in januari 2022 afgerond met een slotconferentie, in 2021 zijn de nodige voorbereidingen gedaan, is het eindrapport, een brochure en een samenwerkingsovereenkomst voorbereid die per januari 2022 gereed zijn gekomen.	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Aantal gerealiseerde kilometers beekherstel.	132	132	171	2021
1	Aantal gebieden met gerealiseerde hydrologische maatregelen herstel natte natuur.	22	26	48	2021
2	Provinciaal waterprogramma (december 2021).	0	1	1	2021
4	Voorstel voor Deltaplan Hoge Zandgronden fase 2.	0	1	1	2021
6	Herijking bescherming drinkwater in omgevingsverordening.	0	0	1	2022
7	Gerealiseerd grensoverschrijdend regionaal waterproject.	0	1	1	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

Ad. 1. Naast het aantal gerealiseerde km's beekherstel zijn er 49 km in uitvoering. De uitvoeringstermijn van het partner contract is verlengd, mede als gevolg van het verlengen van de uitvoeringstermijn van het DHZ-programma.

Ad. 7. Het project LIVES is formeel afgesloten met een slotconferentie op 20 januari 2022.

Wat mag het kosten?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 3.6 Water	Begroting 2021			Realisatie 2021	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.6.1. Water	15.032	-5.415	9.617	9.518	98	V
<i>Personele lasten</i>	1.413	33	1.446	1.386	60	
Totaal lasten	16.444	-5.382	11.063	10.905	158	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.6.1. Water	4.522	34	4.556	4.753	-197	V
Totaal saldo van baten en lasten	-11.923	5.415	-6.507	-6.152	-355	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Reserve DU Zoetwatermaatregelen	33	0	33	33	0	
Reserve Grondwaterbeheer	0	0	0	195	-195	
Totaal toevoegingen	33	0	33	229	-195	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Reserve DU Zoetwatermaatregelen	5.907	-3.820	2.087	2.087	0	
Reserve Grondwaterbeheer	0	144	144	144	0	
Reserve DU bodemsanering	50	50	100	100	0	
Reserve stikstof & N2000	4.000	0	4.000	4.000	0	
Totaal onttrekkingen	9.957	-3.626	6.331	6.331	0	
Saldo mutatie reserves	9.924	-3.626	6.298	6.102	195	
Resultaat	-1.999	1.789	-210	-50	-160	V

Financiële toelichting

Van begrotingsprogramma 3.6 Water resteert een voordelig resultaat van € 0,16 mln.

De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 0,30 mln. voordeliger dan geraamd. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

3.6.1. Water

Het voordelige resultaat ad € 0,35 mln. is ontstaan omdat er op basis van een tussentijdse evaluatie van het bodemvochtnet is gebleken dat er nader onderzoek moest plaatsvinden. Uitvoering is daarom later gestart. Daarnaast is bij de uitbreiding nitraataanpak vertraging geweest bij partners.

Verbonden partijen

De hieronder genoemde verbonden partij draagt bij aan de doelen van programma 3.6. Water. WML beheert het leidingennetwerk en de drinkwatervoorziening in Limburg.

Zie voor nadere informatie de paragraaf Verbonden partijen.

3.7. Energie, circulaire economie en milieu

Nieuwe opgaven rondom verduurzaming van het energiesysteem, rondom klimaatverandering en het circulair maken van de economie zullen de komende jaren de inrichting van Nederland en Limburg mede bepalen. De Provincie werkt en bouwt samen met andere overheden, ondernemers, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en burgers aan deze transitie. Hierbij zijn draagvlak, haalbaarheid en betaalbaarheid essentiële voorwaarden. Wij hanteren daarbij het uitgangspunt 6 uit het collegeprogramma Vernieuwend Verbinden. We zetten in op innovatie, bewustwording, eigen voorbeeldrol, lokaal initiatief en grensoverschrijdende samenwerking en houden rekening met leefbaarheid, natuur en landschap. Zodoende dragen wij bij aan de versterking van de economische structuur en werkgelegenheid in Limburg.

Wat willen we bereiken?

Onze ambitie is het realiseren van een voor Limburg passende energiemix voor de toekomst, waarbij draagvlak, haalbaarheid en betaalbaarheid bij burgers, organisaties en bedrijven belangrijke voorwaarden zijn. Hiervoor is een innovatief energietransitiebeleid nodig, dat inzet op samenwerking en ruimte biedt voor lokaal initiatief. Tevens dient de energietransitie bij te dragen aan werkgelegenheid en versterking van de economische structuur in Limburg. En ons minder afhankelijk te maken van fossiele grond- en brandstoffen uit het buitenland. Hiervoor zullen wij onze rol pakken bij de uitvoering van wetten en wettelijk geborgde afspraken, zoals het Klimaatakkoord en de Regionale Energie Strategieën (RES).

We blijven uitgaan van eigen kracht en laten de ingeslagen wegen niet los. We richten onze inzet nog meer op een circulaire economie, waarin energie, grondstoffen, materialen en componenten (halfproducten) zo lang mogelijk en weloverwogen van waarde blijven voor productie en consumptie. Samen met onze partners blijven wij inzetten op de energietransitie, een circulaire economie en een gezonde en veilige leefomgeving. In dit verband is er ook aandacht voor de uitvoering van het bodemconvenant, de problematiek van de mijnbouwschade, de inzet van vergunningverlening, toezicht en handhaving inclusief de taken die zijn ondergebracht in de Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD).

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: Bij het realiseren van de energietransitie en circulaire economie stellen wij ons op als betrouwbare partner en houden rekening met haalbaarheid, betaalbaarheid en draagvlak van burgers en organisaties.

Criterium 2: Bij de ontwikkeling van duurzame energieprojecten dient er ruimte te zijn voor lokaal initiatief en participatie.

Criterium 3: Bij de ontwikkeling van duurzame energieprojecten dient zorgvuldig omgegaan te worden met schaarse ruimte en wordt op basis van een duurzaamheidsladder de ruimtelijke inpassing afgewogen.

Criterium 4: Bij het versterken van kennisontwikkeling en innovatiekracht wordt optimaal gebruik gemaakt van samenwerkingsmogelijkheden met bedrijven, Brightlands campussen (inclusief Brightsite) en kennisinstellingen, in de Euregio en daarbuiten.

Criterium 5: De Limburgse revolverende energiefondsen en stimuleringsregelingen zetten wij versterkt door.

Criterium 6: Limburgers wonen en werken in een gezonde en veilige leefomgeving en onacceptabele milieurisico's voor de Limburgers en hun omgeving (natuur) zijn vermeden.

Wat hebben we bereikt?

3.7.1. Energie

Na vaststelling van de Provinciale Energie Strategie (PES) in december 2020, heeft 2021 in het teken gestaan van (een start maken met) de uitvoering. In de eerste voortgangsrapportage PES van peildatum 1-8-2021 leest u vele zaken terug (kenmerk: GS DOC-00183181). Aan de voortgangsrapportage is tevens een KPI-dashboard gekoppeld waarin de kwantitatieve KPI's van de PES te volgen zijn (link: [Energie Dashboard](#)). Vanuit de PES werken we via 6 actielijnen. Hieronder een overzicht van enkele resultaten en ingezette acties per actielijn.

1. Energie-infrastructuur

Vanuit deze actielijn hebben wij een structureel overleg met de twee Limburgse RES regio's, voorzitters van de industrie, gebouwde omgeving en Regionale Agenda Laadinfrastructuur (RAL), TenneT, Enexis en Gasunie geëntameerd om te komen tot een gezamenlijke prioritering en programmering van (regionale) projecten en acties. Daarnaast is op landelijk niveau het belang van de 380kV verbinding Maasbracht-Graetheide, de Delta Corridor, en de landelijke waterstofbackbone voor de verduurzaming van Limburg hoog op de agenda gezet. De hiervoor genoemde projecten zijn deswege op de projectenlijst van 'nationaal belang' gezet en verkrijgen hierdoor niet alleen volledige provinciale maar ook nationale inzet en toewijding.

De Limburgse Waterstofagenda 2.0 is inhoudelijk ondergebracht bij de PES onder actielijn 1. In december 2021 bent u over de voortgang geïnformeerd via een voortgangsrapportage (kenmerk: GS DOC-00204558). Een bereikt resultaat, welke tevens terug te vinden is in de rapportage, is het verkregen inzicht in de mogelijkheden voor de toepassing van waterstof in de Limburgse industrie. Het inzicht in de rol van waterstof in de verduurzaming van de Limburgse industrie, welke we middels de haalbaarheidsstudie hebben verkregen, helpt de (LEA-)bedrijven op weg in het maken van keuzes ten aanzien van hun verduurzamingsproces. Daarnaast bieden de resultaten van dit onderzoek handvatten voor de Provincie en netbeheerders om de (toekomstige) behoefte naar waterstof en elektriciteit in kaart te brengen en hier vroegtijdig op de acteren daar waar nodig.

2. Innovatie, techniek en vakmanschap

Vanuit deze actielijn zetten we in op CO₂-reducties door het bedrijfsleven via het Limburgs Energie Fonds; via faciliteren en stimuleren van Chemelot en de bedrijven van het Limburgs Energie Akkoord (LEA); via ondersteuning van een project gericht op energiebesparing door MKB-bedrijven en bedrijventerreinen, en door een inhaalslag voor toezicht op de wettelijk verplichte energiebesparing door bedrijven die onder provinciaal bevoegd gezag vallen.

In juli 2021 is de grootste industriële CO₂-reductie in Nederland gerealiseerd sinds het Klimaatakkoord in 2019, met ingebruikname van de lachgas reductie installatie door Fibrant, met als resultaat een jaarlijkse vermindering van de CO₂ uitstoot van Chemelot met ca. 0,6 Mton CO₂ equivalenten.

Tevens zetten we vanuit deze lijn in op het creëren van een kennis, leer- en toepassingsomgeving voor innovatie en techniek, onderwijs en scholing rondom de energietransitie. In februari 2021 hebben wij hiertoe subsidie verleend aan het project Sectorversnelling Energietransitie Gebouwde Omgeving (SEGO). Met dit project worden zij-instromers duurzaam toegeleid tot technische beroepen in de Limburgse gebouwde omgeving.

Vanaf najaar 2021 zijn wij actief in gesprek met PS-leden over de technische mogelijkheden van kleine modulaire kernreactoren voor Limburg. Dit heeft begin 2022 tot een offerte-uitvraag geleid, waarover u per brief van 1 februari 2022 (kenmerk: GS DOC-00224499) bent geïnformeerd.

Het Limburgs Energie Fonds heeft in 2021 grote stappen gezet in de realisatie van de fondsvergroting waartoe in 2020 is besloten. Het fonds had in 2021 meer middelen ter beschikking en heeft mede daardoor met meer dan € 55 mln. een record aan nieuwe financieringen in één jaar gehaald. Hiermee is in 2021 een impact over de looptijd van de projecten gerealiseerd van circa 1,5 Mton CO₂ reductie, circa 1 Mton aan afval gereduceerd en 1.145 FTE-jaren aan arbeidsplaatsen gecreëerd.

3. Warmte

Vanuit deze actielijn zetten we in op stappen te zetten naar duurzame warmtelevering. Onder andere door realisatie van warmtenetten zoals Het Groene Net Zuid (HGN Zuid). Warmte is met een aandeel van bijna 50% in de energievraag een belangrijk onderdeel van de inrichting van een toekomstige duurzame energievoorziening en warmtenetten zullen een belangrijk deel van de oplossing vormen. Zo hebben we samen met de betrokken gemeenten de keuze gemaakt om voor het HGN Zuid warmtenet financiering te zoeken via het JTM (Just Transition Mechanism) traject en hier als Provincie een regierol in te nemen (zie ook mededeling portefeuillehouder, kenmerk: GS DOC-00198699).

4. Participatie en lokaal profijt

Deze actielijn richt zich op vele zaken die direct raken aan de werkzaamheden van de RES'en ten aanzien van grootschalige en kleinschalige opwek in de gebouwde omgeving. In juni 2021 heeft besluitvorming van de RES'en 1.0 van Noord- en Midden-Limburg (NML) en Zuid-Limburg (ZL) plaatsgevonden (kenmerk: GS 2021-11080). In deze RES'en 1.0 is aangegeven welke bijdrage de twee RES regio's kunnen leveren aan de landelijke opgave van 35 TWh hernieuwbare energieopwekking.

Binnen deze actielijn staat 'participatie' en 'lokaal profijt' centraal met als doel om iedereen mee te laten doen, het voor iedereen betaalbaar te maken en iedereen mee te laten profiteren. Dit wordt onder andere gerealiseerd door onze bijdrage aan het landelijk Ontwikkelfonds voor energiecoöperaties. Met dit ontwikkelfonds worden aanloopkosten voor coöperatieve lokale duurzame energieprojecten (wind- en (grotere) zonprojecten) voorgefinancierd. Daar bovenop bieden wij het 'Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed' en 'Duurzaam Thuis leningen' aan waarbij kleine maatschappelijk vastgoed eigenaren en particuliere woningeigenaren/huurders ondersteund worden bij het verduurzamen van hun maatschappelijk vastgoed/woning.

Energiearmoede speelt een belangrijke rol, daarom zijn wij in december 2021 een onderzoek gestart naar energiearmoede in Limburg waarvan we eind Q1/begin Q2 2022 de resultaten verwachten.

5. Goede voorbeeld

Via deze actielijn geven we o.a. invulling aan de verduurzaming van de provinciale gebouwen. Zo hebben we in december 2021 besloten tot het uitbreiden van zonnepanelen op de volgende provinciale gebouwen en parkeerplaats: 't Gouvernement, Limburgs Museum, Discovery Museum dak en parkeerplaats, Steunpunt wegen Hulsberg en Steunpunt wegen Nederweert (zie ook mededeling portefeuillehouder, kenmerk: GS DOC-00209173). Ook geven wij via deze actielijn uitvoering aan de motie 2574 inzake zonneparken op regionale stortplaatsen. Als bevoegd gezag hebben wij een omgevingsvergunning verleend voor het zonnepark stortplaats Montfort.

6. Inbedding in de leefomgeving

Vanuit deze actielijn zijn wij betrokken bij de Provinciale Omgevingsverordening waarin bepalingen zijn opgenomen om de energietransitie te ondersteunen, zoals de Limburgse zonneladder en de verplichting van zon-op-daken bij nieuwe bedrijfsgebouwen. Deze verordening is op 17 december

2021 vastgesteld door Provinciale Staten. Met het in werking treden van de Omgevingswet zal de verordening van kracht worden.

3.7.2 Circulaire Economie

Door bijvoorbeeld het ondersteunen van investeringen in de kennisinfrastructuur op en rond Brightlands Chemelot Campus en de Chemelotsite (Aachen Maastricht Institute for Biobased Materials, Brightlands Materials Center en Brightsite) versnellen we de ontwikkeling van een circulaire economie en versterken we de economische structuur van Limburg. De investeringen leiden tot directe en indirecte werkgelegenheid in de vorm van nieuwe en bestaande bedrijven en kennisinfrastructuur. Verder ondersteunen wij MKB bedrijven in Limburg met het LIOF programma Limburg Toekomstbestendig bij het ontwikkelen van producten, diensten, processen en/of bedrijfsmodellen die een economische potentie hebben en impact hebben op de maatschappelijke opgave. Het programma draagt er op deze manier aan bij dat de concurrentiekracht van het MKB en de economische structuur van Limburg wordt versterkt. Tegelijk draagt het programma bij aan een meer toekomstbestendige economische structuur. Circulair omdenken vraagt naast innovatie en ondernemerschap ook vakmanschap door ontwikkeling van competenties (circulaire skills) en kennis. Leerlingen, studenten en werkenden kunnen mede daardoor een boost geven aan de circulaire economie.

Tenslotte versterken we de samenwerking met de (inter)nationale burens, geven zelf als organisatie het goede voorbeeld en dragen we Limburgse voorbeelden uit en halen we nationale en Europese middelen binnen voor de Limburgse transitie. We ondersteunen tenslotte iconketens die kunnen zorgen voor de nodige impact voor de transitie naar een circulaire economie.

3.7.3. milieu

De belangrijkste concrete resultaten op het gebied van milieu is dat:

- er op basis van het actieplan omgevingslawaaai provinciale wegen bij groot onderhoud en reconstructie aan provinciale wegen stiller asfalt is toegepast;
- het VTH Uitvoeringsprogramma 2021, binnen de mogelijkheden van de coronamaatregelen uitgevoerd is en het VTH Uitvoeringsprogramma 2022 is uitgewerkt en vastgesteld.

Maatschappelijk effect?

3.7.1 Energie

De energietransitie is een langdurig proces. Met onze PES dragen wij bij/ondersteunen wij deze transitie. Daar is veel proces mee gemoeid en het maatschappelijk effect is niet altijd direct merkbaar. De effecten van de energietransitie daarentegen beginnen ondertussen bij iedere burger merkbaar te worden. Zo is er in bijna iedere gemeente wel een initiatief (of meerdere) voor grootschalige duurzame energieopwekking. Deze initiatieven hebben een ruimtebeslag en dat merkt de burger die in de omgeving van een dergelijk initiatief woont. Overigens trachten wij, gemeenten, ontwikkelaars en energie coöperaties (elk vanuit hun eigen rol) te bewerkstelligen dat er lokaal geparticipeerd kan worden. Om de energietransitie ruimtelijk goed in te bedden in de leefomgeving zijn bepalingen opgenomen in de provinciale omgevingsverordening. Op deze wijze trachten wij een balans te zoeken tussen verschillende waarden en doelen (zoals ruimte, natuur en energie) in onze omgeving.

Qua energie-infrastructuur ligt er een enorme opgave om deze toekomstvast te maken en daar werken wij ook vanuit de PES aan. Daar merkt de burger nu nog weinig van, maar steeds vaker zijn er geluiden dat de aanlevering van opgewekte stroom van zonneparken en grootschalige bedrijfsdaken niet mogelijk is of dat duurzame stroomaanlevering tijdelijk door de netbeheerder wordt stopgezet omdat het stroomnet onvoldoende capaciteit heeft. Met onze inzet hopen wij in ieder geval te

faciliteren dat er een programmering komt vanuit de netbeheerders, maar ook dat er zowel voor de Limburgse huishoudens als het Limburgse bedrijfsleven in de toekomst voldoende netcapaciteit is om de energietransitie aan te kunnen.

Tevens dragen wij via het Limburgs Energie Fonds (LEF) o.a. bij aan de reductie van CO₂ uitstoot. Via leningen of garantiekapitaal vanuit het LEF dragen we bij aan de realisatie van kansrijke projecten in of vóór Limburg die zich o.a. richten op energiebesparing en duurzame energieopwekking.

Om ervoor te zorgen dat meer burgers kunnen participeren in de energietransitie door hun woning te verduurzamen stellen wij een zogenaamde Duurzaam Thuis lening ter beschikking. Hiermee kunnen burgers tegen een relatief lage rente een lening afsluiten t.b.v. verduurzamingsmaatregelen in hun woning. Tevens bestaat de mogelijkheid kosteloos een Energie Prestatie Advies (EPA) te krijgen waarin woningeigenaren van een adviseur advies krijgen over mogelijk te nemen verduurzamingsmaatregelen.

3.7.2. Circulaire Economie

Het beleidskader circulaire economie Limburg 2.0 is in samenspraak met regionale stakeholders voorbereid. We staan aan de beginfase van de ontwikkeling van de circulaire economie. We willen werk maken van een samenleving waarin wij zuinig en verantwoord omgaan met grondstoffen. Regionaal waar kan, internationaal waar nodig en verantwoord. De overgang naar een circulaire economie raakt op alle niveaus keuzes van consumenten, mensen, bedrijven en overheden. Samen willen we deze transitieopgave mogelijk maken, aanjagen en versnellen. We kiezen ervoor om een bijdrage te leveren aan deze transitie door met name de benodigde beweging in de samenleving mede op gang te helpen brengen. Dit maatschappelijk effect willen wij in het beleidsveld van de circulaire economie bereiken door ons te richten op actoren en activiteiten in de economie. Het op gang brengen van de noodzakelijke beweging vraagt o.a. versterking van het innovatie ecosysteem, versnelling van innovaties, proactieve samenwerking tussen ketenpartners, aanpassingen in wet- en regelgeving, het opbouwen van onderwijs en wetenschap, zelf het goede voorbeeld geven, kennis en praktijkervaringen delen maar ook om het vergroten van draagvlak en bewustwording.

3.7.3. Milieu

De onder 3.7.3. genoemde resultaten betreffen kaderstelling, beleidsformulering en -programmering. Vanzelfsprekend leiden deze resultaten niet direct tot verbeteringen in het dagelijkse leven van Limburgers. De uitvoering van het Actieplan omgevingslawaai provinciale wegen leidt op plekken waar sprake is van een hoge geluidbelasting vanwege die wegen tot de aanleg van stiller asfalt bij groot onderhoud en reconstructie.

Wat hebben wij er in 2021 voor gedaan?

Product	3.7.1. Energie
Portefeuillehouder	Van Gaans

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Met de Provinciale Energie Strategie (PES – december 2020 in vergadering PS) als richtsnoer geven wij uitvoering aan ons energiebeleid in samenwerking met onze partners.</p> <p>Rol Provincie: <i>toetser, ondersteuner, procesmanager, bevoegd gezag, subsidiënt, financier, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Een overzicht van verschillende resultaten is hierboven terug te lezen, alsook in de Voortgangsrapportage PES met peildatum 1-8-2021 (kenmerk: GS DOC-00183181).</p>	1,2,3,4,5
<p>2. Met als uitgangspunt de Regionale Structuur Warmte (RSW) van beide RES-regio's verkennen wij met de betreffende gemeenten in beide RES-regio's, RVO, netbeheerder Enexis, Chemelot en andere bedrijven (Sappi, Smurfit Kappa, o.a.), RWE (Clauscentrale) en woningcorporaties de mogelijkheden voor het doen van een aanvraag bij het Ministerie van EZK voor de aanwijzing van een <u>warmtetransport</u>beheerder ten behoeve van het transport van warmte in het gebied Maasvallei¹. Wij initiëren daartoe het overleg, doen een voorstel voor een passende project- en overlegstructuur en voeren de regie op het proces.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt</i></p>	<p>Niet gerealiseerd.</p> <p>De nieuwe Wet collectieve warmtevoorzieningen (waarin transportbeheerdertaak genoemd staat) is in juli voor onbepaalde tijd uitgesteld. De verwachting is dat de wet op zijn vroegst in januari 2023 weer in de Kamer voorligt. Dat maakt overleg inzake warmtetransportbeheer op dit moment ingewikkeld.</p> <p>Dit betekent niet dat er geen stappen gezet worden. De RSW's van beide RES regio's worden uitgewerkt voor RES 2.0 en voor HGN en Mijnwater wordt op dit moment toegewerkt naar Europese financiering. Als het gaat om realisatie wordt op de korte termijn op het gebied van warmte m.n. gekeken naar kleinschaligere (deel)warmtenetten. Zodra de nieuwe Wet collectieve warmtevoorzieningen op Rijksniveau wordt vastgesteld kan, i.o.m. betrokken partijen, bekeken worden of een warmtetransportnet voor de regio een oplossing is en wat nodig is om tot zo'n aanwijzing te komen.</p>	1
<p>3. Samen met gemeenten en Waterschap, ondersteund door Enexis, werken wij de concept-RES'en op tot RES'en 1.0. De RES1.0 dient voor medio 2021 bij het Nationaal Programma RES ingediend te worden. Vaststelling door GS en PS heeft daarvoor</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De RES'en 1.0 zijn in juni 2021 door gemeenteraden en PS vastgesteld. Vanuit de PES en ons partnerschap in de RES'en geven wij hier verder uitvoering aan.</p>	1,2,3

¹ Maastricht, Meerssen, Stein, Beek, Sittard-Geleen, Echt-Susteren, Maasgouw, Roermond

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
plaatsgevonden. Vervolgens nemen wij ons deel van de uitvoering voor onze rekening. Rol Provincie: <i>ondersteuner, financier, partner</i>		

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streefwaarde	Jaar
1	Voortgangsrapportage PES.	0	1	1	2021
2	Een gesprek met het ministerie van EZK om de mogelijkheden voor de aanwijzing van een warmtetransportbeheerder in Zuid- en Midden-Limburg.	0	0	1	2021
3	RES1.0 opstellen samen met andere Limburgse overheden.	0	1	1	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

2. Gezien de toelichting hierboven bij 'beoogd resultaat 2' heeft er geen gesprek plaatsgevonden met EZK over warmtetransportbeheer.

Product	3.7.2. Duurzaamheid en Circulaire economie
Portefeuillehouder	Satijn

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
1. Stimuleren en versnellen van innovatie en ondernemerschap richting circulaire economie bij het MKB door het gericht inzetten en benutten van instrumenten, met name het LIOF integraal ontwikkelprogramma Limburg Toekomstbestending (LTB). Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, financier, subsidient, toetser, partner</i>	Gerealiseerd. <ul style="list-style-type: none"> We hebben Uw Staten op 21 september 2021 geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van het Beleidskader Circulaire Economie 2.0 in de rollende uitvoeringsagenda (RUA). In dat kader zijn Uw Staten geïnformeerd over de voortgang en de resultaten van het 3 jarig LIOF ontwikkelprogramma LTB (oktober 2020-juni 2021). Het programma draagt bij aan versterking concurrentiekracht van het MKB en de economische structuur van Limburg. Het programma LTB ligt op koers. In het eerste jaar (2021) zijn respectievelijk 22 circulaire innovatieprojecten, 7 adviesprojecten en 13 collectieve projecten goedgekeurd, met een totale projectomvang van € 4.023.168 en een ondersteuning van € 1.159.796 	1, 4,5

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>(multiplier van 3,5) (zie ook product 1.1.2. Acquisitie en LIOF). De betreffende half jaar rapportage wordt Uw Staten ter kennisneming toegezonden.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Daarnaast hebben wij ondernemers met de bestaande provinciale investeringsfondsen (Limburgs energiefonds (9), Brightlands Agrifood Fund (2), Brightlands Ventures Partners Fund IV (1) en nationale instrumenten (MKB innovatiestimulering Topsectoren (MIT) (9) en Europese instrumenten zoals Interreg Nederland- Duitsland, Interreg EMR, Horizon en REACT-EU (4) ondersteund die in belangrijke mate kunnen bijdragen aan een versnelde implementatie van de circulaire economie. 	
<p>2. Stimuleren van het innovatie ecoysteem om invulling te geven aan het circulair omdenken zowel binnen de bestaande publiek-private samenwerkingen als bij nieuwe samenwerkingen met bedrijven rondom circulaire economie Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, partner, subsidient</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ We hebben ter versterking van het Limburgs circulaire innovatie ecosysteem bijgedragen aan de doorontwikkeling en uitvoering van het kennis- en innovatiecentrum Brightsite (gericht op circulaire procesttechnologie), aan de doorontwikkeling van Brightlands Materials Center (BMC) (gericht op gebouwen, mobiliteit en verpakkingen) en aan de doorontwikkeling van het Aachen Maastricht Institute for Biobased Materials. In 2021 hebben wij met name aan het BMC een financiële bijdrage verstrekt (zie ook product 1.2.1. Chemie en Materialen Brightlands Chemelot Campus). <p>Circulair omdenken vraagt in het innovatie ecosysteem naast innovatie en ondernemerschap ook vakmanschap (competentie- en kennisontwikkeling):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ we hebben in 2021 uitvoering gegeven aan het Limburg Breed Human Capital Overleg (M2474), inzake Circulaire Economie, Energietransitie en Duurzaamheid; 	1,4

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ we ondersteunen het Sector-versnelling Energietransitie Gebouwde Omgeving (SEGO) project om gedurende 3 jaar, jaarlijks 50 zij-instromers duurzaam naar technische beroepen te geleiden in de Limburgse gebouwde omgeving; ▪ wij dragen bij aan het STEAM (Science Technology Engineering Arts & Maintenance) project. Het project richt zich op wetenschap en techniek in het basisonderwijs o.a. op het thema circulaire economie (zie ook product 1.3.2. Onderwijs); ▪ Fontys Hogeschool is in het kader van de Regiodeal Noord-Limburg (1^e tranche) gestart met een haalbaarheidsstudie naar een grensoverschrijdend instituut circulaire transities. Het rapport wordt Q1 2022 opgeleverd; ▪ we ondersteunen het Fieldlab Circulair Innoveren (regiodeal Noord Limburg 2^e tranche) gericht op investeren in het samen verder ontwikkelen, behouden en aantrekken van het talent voor de regio; ▪ we dragen bij aan het project Brightlands Talentoffice (CHILL), waarbij de samenwerking tussen Brightlands, het Limburgse MKB rondom chemie en materialen en het Limburgse onderwijs wordt versterkt ▪ we ondersteunen het Circular Space (CHILL), waarbij het onderwijs op kleine schaal kan produceren en waarbij het MKB in samenwerking met onderwijs een demo faciliteit gaat opzetten met betrekking tot recycling. 	
<p>3. Investeren in vijf impactvolle circulaire iconketens in Limburg Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, partner, subsidient</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Chemelot Circular Hub</i> De Chemelot Circular Hub (CCH) is een brede alliantie van relevante vertegenwoordigers uit de triple helix (overheid, kennisinstellingen en bedrijfsleven). Dit jaar is de kwartiermakersfase afgerond waarbij een Circulaire 	1,4

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>Economie Actie Plan (CEAP 1.0) is opgesteld. Deze CEAP 1.0 kent doelen op het gebied van transitie van gebruik van grondstoffen en energie (naar circulariteit) en reductie van uitstoot van broeikasgassen en is gestoeld op vier pijlers waarin innovatie, human capital, infrastructuur en samenleving centraal staan. Tevens hebben de samenwerkende partijen afspraken gemaakt over de wijze waarop ze hier qua samenwerking, governance en communicatie uitvoering aan willen geven en zijn de eerste proposities ontwikkeld.</p> <p>Deze afspraken zijn in de vorm van een versnellingsakkoord CCH door de partijen bekrachtigd op 16 december 2021.</p> <p>Wij hebben de kwartiermakersfase samen met de gemeente Sittard-Geleen ondersteund en gefaciliteerd. De CEAP en het daar onderliggende samenwerkingsnetwerk CCH vormen tevens een krachtige basis voor proposities voor nationale en Europese middelen die voor de energie- en grondstoffen/ circulariteitstransitie beschikbaar ontsloten kunnen worden.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Icoonketen parkmanagement</i> Het doel van de iconketen is om de economische duurzaamheid en kwaliteit bedrijventerreinen te bevorderen via circulaire ketens op lokaal/regionaal niveau. Op basis van oriëntatie is in 2021 een Plan van Aanpak opgesteld. In het eerste kwartaal 2022 wordt gestart met de uitrol van het plan van aanpak. ▪ <i>Icoonketen Biomassa en Voedsel</i> In 2021 zijn we gestart met het onderzoek kansenkaart Biomassa als onderdeel van beleidskader Circulaire Economie Limburg 2.0 en het beleidskader Limburgse Landbouw- en Agrifoodsector 2020-2023, Koers 	

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>naar de Toekomst. De focus ligt op kansen en sleutel technologieën voor hoogwaardig gebruik van biograndstoffen. De kansenkaart geeft inzicht voor de koersbepaling, het handelings-perspectief en de provinciale rol bij de uitvoering. Het onderzoek wordt het eerste kwartaal in 2022 afgerond.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Icoonketen circulaire AfvalSamenwerking in Limburg (ASL)</i> ASL heeft het afgelopen jaar gewerkt aan het voorbereiden van de aanbesteding voor verwerking van huishoudelijk restafval, GFT en PMD conform de rapid impact contracting methodiek met de kernwoorden circulair, grensverleggend en samenwerking. ASL heeft de verwerking van PMD teruggegeven aan het afvalfonds, en start eind 2022 een Rapid Impact Contracting (RIC aanbesteding) voor de verwerking van GFT. Het huidige contract voor huishoudelijk afval wordt verlengd en uiterlijk 2024 wordt een besluit genomen over een RIC aanbesteding. ▪ <i>Icoonketen circulair bouwen</i> We geven samen met internationale partners uitvoering aan het Interreg NW Europe project Digital DeConstruction voor de ontwikkeling van een innovatieve digitale tool die ingezet kan worden bij de circulaire bouw in de regio. We dragen bij aan het Green Transformable Building Lab als innovatieve showcase en tastbaar voorbeeld voor circulair bouwen. In 2021 is het officiële startsein gegeven voor de bouw. We werken samen met de woningbouwcorporaties in de C8 aan het gezamenlijk uitlijnen, prioriteren en meetbaar maken van het begrip circulariteit in de dagelijkse praktijk. Waardoor zij in staat zijn om als collectief het opdrachtgeverschap ten 	

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	aanzien van circulair bouwen verder vorm te geven.	
<p>4. Samen met onze partners bijdragen aan het vergroten van kennis, agenderen en bewustwording rondom circulaire economie, het uitdragen van het goede voorbeeld en communities creëren bij bedrijven en burgers.</p>	<p>Gerealiseerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ CIRCO HUB Limburg is opgericht door LIOF en Rabobank met als doel: het inspireren en aanzetten tot meer circulaire bedrijvigheid in Limburg. Wij onderschrijven het belang van deze tracks en ondersteunen dit initiatief middels het programma LTB. In 2021 hebben 3 Circo-tracks (leefomgeving en Mobiliteit, Circulaire betonketen, Verpakkingen en kunststoffen Limburg) plaatsgevonden waarbij ondernemers zijn geïnformeerd over en ondersteund bij het meer circulair maken van hun product, proces of dienst. ▪ In december 2021 is door LIOF (als onderdeel van het programma LTB) het digitale community platform shift Limburg gelanceerd. Doel is dat shiftLimburg hét open platform wordt waar ondernemers, kennisinstellingen en netwerkpartners samen werken aan een slimmer, duurzamer en gezonder Limburg. ▪ We spelen actief in op de Europese agenda en dragen de Limburgse ervaringen en voorbeelden actief uit zoals bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> ▪ we zijn vice-president van het European Chemical Regions Network. We hebben in dit verband deelgenomen aan High level conferenties: Circular Chemical Industries for Zero Pollutions in EU Regions en EU Regions: Key players in the transition to the sustainable and circular chemical sector; ▪ we hebben deelgenomen aan Internationale conferentie Crossing Boundaries 23-25 maart 2021, georganiseerd door IBA, gericht inspiratie, kennisontwikkeling over de circulair gebouwde omgeving; 	1,4

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organisatie workshop Euregio Maas Rijn circulair bouwen; ▪ deelname aan overlegtafel t.b.v. propositie-ontwikkeling circulair/biobased economie; ▪ Enzuyd samenwerking gericht op propositie-ontwikkeling circulair bouwen. We zijn in 2021 gestart met een provinciaal leernetwerk (community of Practice) Circulair inkoop Limburg. Het leernetwerk heeft tot doel om samen met gemeenten ervaringen en kennis uit te wisselen en te ontwikkelen over circulaire inkoop. Het project heeft een doorlooptijd tot oktober 2022; ▪ We nemen samen met regio Parkstad, ondernemers en gemeente Heerlen deel aan Community of Practice betonketen Limburg. 	
<p>5. Provincie als launching customer. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidient, partner, financier</i></p>	<p>Gerealiseerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ we hebben in 2021 4 aanbestedingen circulair uitgevraagd (Bureaustoelen, Vervangen Kunstwerk N273, Verlichting N273, Repro nabewerking) en toegevoegd aan het Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI)dashboard; ▪ wij hebben in 2021 geparticipeerd in de green deal duurzame GWW 2.0. De bereikte resultaten alsmede de actuele ontwikkelingen en een doorkijk naar 2022 hebben wij via een mededeling portefeuillehouder gerapporteerd aan Provinciale Staten (september 2021). De aanpak wordt gecontinueerd middels Manifest Duurzame GWW 2030; ▪ We nemen deel aan een interprovinciale werkgroep (IPO) gericht op Circulaire economie en Afvalstoffen. We werken samen met andere provincies en Omgevingsdienst Nederland (ODNL) aan een handreiking Circulaire Economie voor vergunningverlening en toezicht; ▪ in 2021 hebben wij een enquête 	1,4

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	uitgezet over circulaire economie binnen de provinciale organisatie met als doel bewustwording van circulaire economie binnen de provinciale organisatie. De resultaten zijn verwerkt in de rollende uitvoeringsagenda (RUA).	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streefwaarde	Jaar
1	Aantal ondersteunende projectinitiatieven.	0	67	70	2023
2	Aantal ondersteunde projectinitiatieven.	0	7	5	2023
3	Aantal ondersteunende Icoonketens.	0	5	5	2023
4	Kennisbevordering, inspiratiesessies, kenniscafe's, masterclasses, excursies.	0	15	30	2023
4	Aantal communities.	0	4	7	2023
5	Aantal circulaire aanbestedingen (productgroepen) met Provincie als launching customer.	0	4	9	2023

Product	3.7.3. Milieu
Portefeuillehouder	Gabriëls

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
1. Uitvoeren van het actieplan omgevingslawaaï provinciale wegen 2019-2023 (SC MD 24-04-2018). In het actieplan is beleid vastgelegd, gericht op het beheersen en zo nodig verminderen van de geluidbelasting om zo een gezonde woon- en leefomgeving te bevorderen. Daarvoor is in het actieplan opgenomen waar in de planperiode geluidreducerend asfalt wordt aangebracht op het moment dat groot onderhoud aan of reconstructie van de weg plaatsvindt. Rol Provincie: <i>toetser, ondersteuner, bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd. In het kader van het Actieplan Omgevingslawaaï provinciale wegen zijn bij groot onderhoud en wegconstructies stille wegdekken aangebracht, waar deze locaties samenvielen met de wegvakken, die volgens het Actieplan Omgevingslawaaï in aanmerking komen voor stiller asfalt. De uitvoering van het actieplan 2019-2023 is in 2021 geëvalueerd. Vastgesteld is dat uitvoering van maatregelen achterloopt op de planning, in 2022 wordt een inhaalslag verwacht door Wegbeheer. Dit wordt verder gemonitord in Q1 en Q2 2022.	6
2. Uitvoeren van bevoegd gezag taken milieu: het beheren van de geluidbelastingkaart, de luchtkwaliteitskaart en de geluidzones van Chemelot en VDL-Nedcar. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd: <ul style="list-style-type: none"> <i>geluidbelastingkaart</i> De geluidbelastingkaart wordt periodiek geactualiseerd. De eerstvolgende actualisatie is voorzien 	6

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>in 2022. Hiervoor zijn de voorbereidingen in 2021 gang gezet;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>VDL-Nedcar</i> Beoordeling akoestische aspecten (zonebeheer) van vergunningaanvragen en meldingen die betrekking hebben op bedrijven op het industrieterrein VDL Nedcar. In 2021 is tevens gestart met gevelonderzoeken bij woningen waarvoor GS in 2020 hogere waarden hebben vastgesteld. Dit onderzoek is begin 2022 afgerond; • <i>Chemelot</i> Aansturing van de RUDZL bij beoordeling akoestische aspecten (zonebeheer) van vergunningaanvragen en meldingen die betrekking hebben op bedrijven op het industrieterrein Chemelot. Idem voor het monitoren van ruimtelijke ontwikkelingen in de directe omgeving van Chemelot; • <i>overige grote projecten</i> <u>Beoordeling en advisering van</u> gevolgen voor geluid binnen grote projecten met één of meerdere bevoegd gezag taken voor geluid o.a. PIP VDL Nedcar (beroepsprocedure), PIP MAA Proefdraaien (voorontwerp PIP) N280 Leudal (ontwerp PIP en ontwerp besluit Hogere Waarden Wegverkeerslawaaï), N270 Via Venray (ontwerp besluit Hogere Waarden Wegverkeerslawaaï); • <i>luchtkwaliteit</i> Waar ontwikkelingen daar aanleiding toe gaven zijn de invoergegevens voor de luchtkwaliteitskaart in het monitoringssysteem van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) geactualiseerd. Het betreft brongegevens van provinciale wegen. 	
<p>3. Opstellen van het VTH-Uitvoeringsprogramma 2022. Rol Provincie: <i>procesmanager, bevoegd gezag</i></p>	<p>Gerealiseerd. Gedeputeerde Staten hebben het VTH Uitvoeringsprogramma op 7 december 20201 vastgesteld en op 22 december</p>	<p>6</p>

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	2021 ter kennisname doen toekomen aan Provinciale Staten.	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	De jaarschijven van het Actieplan omgevingslawaai provinciale wegen zijn gerealiseerd.	100%	100%	100%	2021
3	Opstellen van het VTH Uitvoeringsprogramma 2022.	-	1	1	2021

Product	3.7.4. Bodem en ondergrond
Portefeuillehouder	Gabriëls

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Meerjarenprogramma bodem en ondergrond 2016 – 2021</p> <p>Rijk, IPO, VNG en UvW hebben afspraken gemaakt voor de periode 2016-2020 over de verdere ontwikkeling naar een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de bodem en ondergrond. Aan de hand van het in 2015 door GS vastgestelde Meerjarenprogramma bodem en ondergrond 2016 – 2020 is jaarlijks, via een Actieprogramma invulling gegeven aan de in het convenant gemaakte afspraken. Dit programma is met 1 jaar verlengd vanwege nog in uitvoering zijnde saneringen van bodem- en grondwaterverontreinigingen alsmede vanwege het uitstel van de Omgevingswet. De overgang van de bodemtaak naar de gemeenten (voortvloeiend uit de Omgevingswet) zal in 2021 zorgvuldig voorbereid en begeleid worden met bijzondere aandacht voor kennisdeling en informatie-overdracht. Met het Actieprogramma bodem en ondergrond 2021 wordt afrondend invulling gegeven aan de transitie van bodemsanering naar duurzaam gebruik van bodem en ondergrond.</p> <p>Rol Provincie: <i>bevoegd gezag, partner</i></p>	<p>Deels gerealiseerd.</p> <p>Het Actieprogramma bodem en ondergrond 2021 is vrijwel volledig uitgevoerd. Daarmee zijn de convenantsdoelstellingen en -afspraken met het Rijk (2016-2020) op het gebied van bodem(sanering) vrijwel -, en op het gebied van ondergrond geheel gehaald. Eind 2021 is de (waterbodem)sanering van de Kanjel en Gelei te Maastricht / Meerssen afgerond. Financiële afronding van dit project vindt plaats in 2022. Voor de afvoer van verontreinigde grond van de saneringslocatie de Straat / Roermond is nog geen geschikte afzetlocatie gevonden. De verontreinigde grond blijkt vanwege de uitzonderlijke combinatie aan verontreinigingen (PCB's, zware metalen en asbest) niet in Nederland gereinigd of gestort te kunnen worden.</p> <p>Om de herverdeling van bodemtaken onder de Omgevingswet het hoofd te bieden is samen met de gemeenten, RUD Noord-Limburg en RUD Zuid-Limburg en het Waterschap Limburg gestart met project 'warme overdracht en implementatie Omgevingswet-bodemtaken'. De uitvoering is in 2021 voortvarend verlopen en loopt door in 2022. Algemene conclusie is dat het MJP zich in een afrondende fase bevindt.</p>	1

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	Omdat in mei 2021 de invoering van de Omgevingswet opnieuw is uitgesteld (beoogde inwerkingtredingsdatum; 1 juli 2022) is het MJP wederom met een half jaar verlengd tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Mocht de invoering van de Omgevingswet in 2022 opnieuw worden uitgesteld zal de afronding van het MJP aansluiten op de datum van de inwerkingtreding van de Omgevingswet.	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Afronding Meerjarenprogramma bodem en ondergrond 2016-2021.	90%	95%	100%	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

Omdat ook in Limburg, zoals elders in het land, enkele langdurige bodemsaneringen nog in uitvoering zijn, kan nog niet gesproken worden van 100% eindwaarde.

Product	3.7.5. Mijnbouwschade
Portefeuillehouder	Gabriëls

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
1. Een door het Rijk opgestelde landelijke regeling voor vergoeding van mijnbouwschades in Limburg is beschikbaar. Rol Provincie: <i>ondersteuner</i>	Niet gerealiseerd. Als gevolg van de verschillende bestuurlijke wisselingen, zowel binnen het College van GS als ook en op ministerieel niveau bij het Ministerie van EZK is de voorbereiding van de schadevergoedingsregeling voor mijnbouwschades in Limburg vertraagd. Met de installatie van het nieuwe Kabinet in januari 2022 zijn de gesprekken over de invulling en start van de schaderegeling met EZK weer hervat. Start van de schaderegeling is nu voorzien in 2022.	6
2. Invulling meerjarig uitvoeringsprogramma naar de na-ijlende effecten van de steenkoolwinning.	Gerealiseerd. Het (doorlopende) programma voor de	6

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
Rol Provincie: <i>procesmanager</i>	realisatie van de (beheers)maatregelen in het kader van de na-ijlende effecten van de steenkoolwinning, zoals dat is afgesproken met de Minister van EZK en de betrokken gemeenten, is in uitvoering.	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Beschikbaarheid landelijke schadevergoedingsregeling voor Limburg.	0	0	1	2020/ 2021

Toelichting prestatie-indicatoren

Start van de regeling is vertraagd vanwege de bestuurlijke wisselingen bij zowel GS als bij het Ministerie van EZK.

Product	3.7.11. Coördinatie RUD
Portefeuillehouder	Van Toorenburg

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
1. Opdrachtverlening aan de RUD ZL op basis van het VTH-uitvoeringsprogramma. Rol Provincie: <i>toetsers, bevoegd gezag, financier, partner</i>	Gerealiseerd. Opdrachtverlening heeft plaatsgevonden waarmee geborgd is dat de RUD ZL de aan haar opgedragen werkzaamheden namens de Provincie heeft kunnen uitvoeren overeenkomstig het door de RUD ZL opgesteld werkprogramma 2021.	6
2. Monitoring en evaluatie van de door de RUD ZL uitgevoerde taken. Rol Provincie: <i>toetsers, ondersteuner, bevoegd gezag, financier, partner</i>	Gerealiseerd. Monitoring en evaluatie van de door de RUD ZL uitgevoerde taken vindt plaats volgens de (afgesproken) cyclus van 2 voortgangsrapportages (jan t/m apr en jan t/m aug) en een jaarrapportage (jan t/m dec).	6
3. Prioriteren toezicht (afvalverwerkende) bedrijven. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd. De outcome-gerichte aanpak zoals die is toegepast bij het project "intensivering toezicht afvalbedrijven" in 2019, is inmiddels geïntegreerd in de werkwijze van de RUD ZL waarmee het toezicht bij afvalverwerkende bedrijven geen specifieke prioriteit meer behoeft.	6
4. Prioriteren toezicht bedrijven op de Chemelot site conform VTH-taken in het kader van de	Gerealiseerd. De toezichtsprioriteit bij de RUD ZL ligt bij	6

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
Brzo en de Wabo. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	de afhandeling van het vastgestelde toezichtsprogramma van Brzo-bedrijven en op het afhandelen van lopende handhavingzaken. Voor wat betreft de Brzo-bedrijven is het toezicht conform planning gerealiseerd.	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Opdrachtverlening aan RUD ZL op basis van VTH-uitvoeringsprogramma.	0	1	1	2021
2	Monitoring en evaluatie van de door de RUD ZL verrichte werkzaamheden in relatie tot de verleende opdracht.	0%	100%	100%	2021
3	Prioriteren toezicht (afvalverwerkende) bedrijven.	0%	100%	100%	2021
4	Prioriteren toezicht bedrijven op de Chemelot site conform VTH-taken in het kader van de Brzo en de Wabo.	0%	100%	100%	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

De RUD's hebben, in lijn met het Uitvoeringsprogramma VTH 2021, de taken uitgevoerd overeenkomstig de vigerende wet- en regelgeving en de verleende opdracht.

Product	3.7.12. Vergunningen
Portefeuillehouder	Gabriëls

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
1. Uitvoering van vergunningverlening Ontgrondingenwet, Mijnbouwwet, Luchtvaartwet, Waterwet, Omgevingsverordening, Wet Geluidhinder en Whvbz conform VTH Beleidsplan en VTH uitvoeringsprogramma. Rol Provincie: <i>toetser, bevoegd gezag</i>	Deels gerealiseerd Zie toelichting prestatie-indicatoren	6

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Het binnen de wettelijke termijn verlenen van beschikkingen en ontheffingen en accepteren van meldingen, inclusief Wnb gebiedsbescherming.	70%	70%	100%	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

Toelichting prestatie-indicatoren

Deze afwijking is met name van toepassing op de doorlooptijd van de afhandeling van vergunningverlening op grond van de Wet natuurbescherming inzake N2000 (stikstof). De constante dynamiek van wijzigende wet- en regelgeving en de hoge mate van opeenvolgende rechterlijke uitspraken maakt de voortgang, inhaalslag en afhandeling van de aanvragen ten aanzien van stikstof omvangrijk en complex. Dit omdat alle (reeds ingediende en nieuwe) aanvragen in de lijn van die nieuwe uitspraken, wetgeving en beleid afgehandeld moeten worden. Dat leidt er concreet toe dat veel aanvragen meerdere keren beoordeeld (en door de aanvrager aangepast dan wel aangevuld) moeten worden.

Product	3.7.13. Handhaving
Portefeuillehouder	Van Toorenborg

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Wettelijke taakuitvoering toezicht en handhaving in het kader van de volgende verordening en wetten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Waterwet; ▪ Wet natuurbescherming (gebiedsbescherming, soortenbescherming, houtopstanden); ▪ Mijnbouwwet; ▪ Ontgrondingenwet; ▪ Wet luchtvaartwet; ▪ Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden; ▪ Omgevingsverordening Limburg 2014 (grondwaterbescherming, milieubeschermingsgebieden, stiltegebieden). <p>Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>De wettelijke taakuitvoering van toezicht en handhaving zijn in lijn met het VTH Uitvoeringsprogramma 2021 uitgevoerd overeenkomstig de vigerende wet- en regelgeving.</p>	6
<p>2. Coördinatie van provinciebrede samenwerking van toezichthoudende en handhavende instanties met taken in het buitengebied (Groene Coördinatie en Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht).</p> <p>Rol Provincie: <i>procesmanager, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Het samenwerkingsverband Samen Sterk in Limburg (SSIL) is versterkt en heeft gezorgd voor een provinciebrede samenwerking in het buitengebied.</p> <p>Het Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht (BPO) heeft plaatsgevonden.</p>	6
<p>3. Toezicht op de juiste aanwending van subsidies (op basis van een aselekt en select bepaalde steekproef).</p> <p>Rol Provincie: <i>toetser</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Dit toezicht is in lijn met het VTH Uitvoeringsprogramma 2021 uitgevoerd.</p>	6

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	Er wordt volgens het VTH uitvoeringsprogramma 2021 uitgevoerd en indien nodig gehandhaafd.	0%	100%	100%	2021
2	Groene Coördinatie wordt gestimuleerd en gecoördineerd door samenwerkingsverband Samen Sterk in Limburg en Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht.	1	1	1	2021
3	Uitvoeren toezicht op subsidies overeenkomstig het VTH uitvoeringsprogramma 2021.	0%	100%	100%	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

De wettelijke taken zijn in lijn met het VTH Uitvoeringsprogramma 2021 uitgevoerd overeenkomstig de vigerende wet- en regelgeving.

Wat mag het kosten?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 3.7	Begroting 2021			Realisatie 2021	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Energie, circulaire economie en milieu						
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.7.1. Energie	0	4.803	4.803	1.828	2.974	V
3.7.2. Duurzaamheid en circulaire economie	0	2.920	2.920	1.396	1.524	V
3.7.3. Milieu	148	50	198	163	35	V
3.7.4. Bodem en ondergrond	25	3.155	3.181	906	2.275	V
3.7.5. Mijnbouwschade	1.344	44	1.389	1.391	-3	N
3.7.11.Coördinatie RUD	7.099	38	7.137	8.389	-1.253	N
3.7.12.Vergunningen	34	0	34	11	23	V
3.7.13.Handhaving	432	0	432	328	104	V
	9.084	11.010	20.093	14.413	5.681	V
<i>Personele lasten</i>						
	7.881	232	8.114	7.732	381	
<i>Kapitaallasten</i>						
	7	0	7	7	0	
Totaal lasten	16.972	11.242	28.214	22.152	6.062	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.7.1. Energie	0	663	663	71	592	N
3.7.2. Duurzaamheid en circulaire economie	0	0	0	7	-7	V
3.7.3. Milieu	0	50	50	65	-15	V
3.7.4. Bodem en ondergrond	0	298	298	298	0	-
3.7.5. Mijnbouwschade	647	0	647	1.597	-950	V
3.7.11.Coördinatie RUD	1.369	0	1.369	1.320	49	N
3.7.12.Vergunningen	933	0	933	-149	1.082	N
3.7.13.Handhaving	138	0	138	29	108	N
Totaal baten	3.087	1.011	4.097	3.238	859	N
Totaal saldo van baten en lasten	-13.885	-10.232	-24.117	-18.914	-5.202	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Risicoreserve financieel instrumentarium SiS	0	500	500	500	0	
Egalisatiereserve DU-uitkering bodemsanering	0	298	298	298	0	
Reserve DU Naijl-effecten mijnbouw	0	0	0	950	-950	
Totaal toevoegingen	0	798	798	1.748	-950	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Egalisatiereserve DU-uitkering bodemsanering	0	2.835	2.835	659	2.176	
Reserve DU Naijl-effecten mijnbouw	714	0	714	757	-43	
Totaal onttrekkingen	714	2.835	3.549	1.416	2.133	
Saldo mutatie reserves	714	2.037	2.752	-332	3.083	
Resultaat	-13.171	-8.194	-21.365	-19.246	-2.119	V

Financiële toelichting

Van begrotingsprogramma 3.7 Energie, circulaire economie en milieu resteert een voordelig resultaat van € 2,12 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 4,82 mln. voordeliger dan geraamd. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

3.7.1. Energie

Binnen dit product is een voordelig verschil in de reguliere middelen (lasten en baten) van € 2,38 mln. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe:

Projecten Slim laden elektrisch rijden

Op 29-03-2017 is door GS en Enpuls de samenwerkingsovereenkomst inzake “Het sturen op netstabiliteit door middel van het stimuleren van slim laden elektrische voertuigen” ondertekend. Hierin is vastgelegd dat beide partijen € 200.000 beschikbaar stellen voor het opzetten en starten van een projectenprogramma gericht op het stimuleren van elektrisch rijden al dan niet gekoppeld aan slim laden en al dan niet gekoppeld aan decentraal opgewekte duurzame energie. Daarnaast is € 216.000 beschikbaar gesteld vanuit de Green Deal Openbaar Toegankelijke Laadinfrastructuur (Ministerie van IenW), ter ondersteuning van gemeenten om het elektrisch rijden te stimuleren. Het totale budget voor het projectenprogramma (GS 28-08-2018) komt daarmee op € 616.000. Inmiddels is een aantal subsidieaanvragen afgehandeld. In 2021 zijn er geen subsidieaanvragen geweest, omdat corona tot een veranderend speelveld heeft geleid voor wat betreft de woon-werk mobiliteit en elektrisch rijden. Dit heeft bij een aantal projecten, tot forse vertragingen geleid. Het projectenprogramma zal in 2022 worden afgerond. Het restantbedrag van € 0,021 mln. (deel Provincie) wordt hiervoor overgeboekt naar 2022.

ELENA-bijdrage Duurzaam Thuis

Met de ELENA subsidie (European Local Energy Assistance facility) steunt Europa samen met de EIB (Europese Investeringsbank) steden en regionale overheden bij de uitwerking van hun innovatieve investeringsprogramma's of projecten. Met de ELENA-subsidie kan de beoogde verduurzaming van de bestaande Limburgse woningen middels de Verordening Stimuleringslening Duurzaam Thuis worden versneld en ondersteund. Eind maart 2019 is de samenwerkingsovereenkomst getekend. Bij GS-besluit van 6 oktober 2020 is ingestemd met verlenging van het contract t/m 31-03-2023. De toegekende subsidie en cofinanciering blijven voor deze periode beschikbaar. Het restantbedrag in 2021 van € 0,18 mln. (deel ELENA) en € 0,17 mln. (deel Provincie) wordt overgeboekt naar 2022 voor de continuering van de versnelde uitzetting vanuit de regeling Duurzaam Thuis.

Provinciale Energiestrategie (PES)

PS heeft op 18-12-2020 de Provinciale Energie Strategie deel 2 vastgesteld en ingestemd met het beschikbaar stellen van middelen ter uitvoering van de hierin vastgelegde doelen en ambities. Deze middelen zijn per jaar begroot voor gehele collegeperiode 2020-2023. Het zijn indicatieve bedragen per jaar voor de uitvoering van het kader. Voor de uitvoering in 2022 van o.a. financiële ondersteuning voor de basic engineering fase t.b.v. lachgas reductie AnQore, inhaalslag energiebesparing en opstellen en uitvoeren van de Subsidieregelingen Warmtenetten en opslag/omslag & Waterstof wordt het restantbedrag in 2021 van € 1,74 mln. dan ook hiervoor overgeboekt naar 2022.

Limburgse Waterstofagenda 2.0

PS hebben op 18-12-2020 de Limburgse Waterstofagenda 2.0 vastgesteld en ingestemd met het beschikbaar stellen van middelen. Deze middelen zijn begroot voor de periode 2020-2023.

Het zijn indicatieve bedragen per jaar voor de uitvoering van de agenda. Het restantbedrag in 2021 van € 0,24 mln. wordt dan ook hiervoor overgeboekt naar 2022.

De negatieve baten van € 0,59 mln. hebben enerzijds betrekking op de SPUK Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft bij beschikking van 1 december 2020 op basis van de Regeling Specifieke Uitkering Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk vastgoed in totaal een bedrag van € 1.999.842 toegekend voor de periode 2020-2023, dit bedrag is bij de 1e Afwijkingenrapportage 2021 verdeeld over deze jaren. In 2021 bedroegen de uitgaven € 46.065. Het resterend bedrag van € 0,62 mln. wordt overgeboekt naar 2022.

Daarnaast hebben we in 2021 een bedrag van € 0,03 mln. ontvangen van de gemeente Maastricht als bijdrage voor de financiering van de procesmanager RES Zuid-Limburg.

3.7.2. Duurzaamheid en circulaire economie

Per saldo bedraagt het voordelig budgetverschil € 1,53 mln. (baten en lasten). Dit voordeel wordt met name veroorzaakt door een onderbesteding van het kader Circulaire Economie Limburg 2.0 van € 1,41 mln. De inzet van deze middelen is begroot voor de periode 2020-2023. Het zijn indicatieve bedragen per jaar en dienen voor de uitvoering van het kader beschikbaar te blijven, zodat de afgesproken doelen c.q. resultaten behaald kunnen worden. Derhalve wordt voorgesteld om het niet bestede bedrag van dit kader ad € 1,41 mln. over te boeken naar 2022. Verder heeft het interregproject Digital DeConstruction een onderbesteding van € 0,11 mln. Het project heeft een looptijd van september 2019 tot en met juni 2023. Derhalve wordt voorgesteld om het restant budget van € 0,12 mln. over te boeken naar 2022.

3.7.3. Milieu

Binnen dit product is een voordelig verschil van € 0,05 mln. Dit voordelig saldo bestaat uit voordelige lasten € 0,03 mln. en voordelige baten € 0,02 mln. De baten ad € 0,02 mln. hebben betrekking op de ontvangen bijdrage van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten voor de inzet van expertise omgevingsveiligheid. De ontvangen middelen worden aangewend voor kosten, die samenhangen met de uitvoering van wettelijke milieutaken, zoals zonnebeheer industrieterreinen en milieuonderzoeken in het kader van vergunningverlening. Het voordelig verschil wordt veroorzaakt, doordat de opgave efficiënter kon worden uitgevoerd dan verwacht.

3.7.4. Bodem en ondergrond

Binnen dit product is een voordelig verschil in de lasten van € 2,28 mln. Oorzaak is met name het niet volledig kunnen realiseren van het actieprogramma bodem- en ondergrond vanwege slechts twee nog niet afgeronde doch grotere en complexe saneringsprojecten (in totaal resteert op het actieprogramma € 2,18 mln. en dit restant valt terug naar de reserve DU-Bodemsanering. Het overige verschil zijnde € 0,01 mln. wordt veroorzaakt door enerzijds fasering/doorloop van het traject Edelchemie zijnde € 0,19 mln. welke wordt overgeboekt naar 2022 en anderzijds het naar voren halen van begrote middelen uit 2022 voor het Plan van Aanpak 2.0 Bodemsanering Chemelot ad € 0,09 middels een negatieve overboeking. De baten zijnde de decentralisatie-uitkering Bodemsanering van € 0,3 mln. vanuit het Rijk zijn conform begroting gerealiseerd.

3.7.5. Mijnbouwschade

Binnen dit product is per saldo een voordelig verschil in de reguliere middelen van € 0,94 mln. Dit voordelig saldo bestaat uit nadelige lasten van € 0,04 mln. en voordelige baten € 0,95 mln.

Met het Ministerie van BZK (GS 28-03-2017) hebben wij afspraken gemaakt over het uitvoeren van verschillende (beheers)maatregelen samen met de regio. De uitvoering in 2021 kent een kleine overschrijding dan wat was geprogrammeerd. Het betreft een overschrijding van € 0,04 mln. ten laste gebracht van de hiervoor beschikbare reserve DU Na-ijleffecten mijnbouw. Daarnaast is er een voordelig saldo van € 0,04 mln. bij de procesmiddelen. De restant procesmiddelen zijn nodig voor de aanpak mijnbouwschade van 8 woningen Gulikstraat te Eygelshoven. Deze aanpak heeft vertraging opgelopen, omdat er met 1 woningeigenaar nog geen overeenstemming is bereikt voor de verwerving ervan en de betreffende eigenaar een juridische procedure is gestart. Deze procedure is nog niet afgerond. In afwachting hiervan dienen de (tijdelijke) voorzieningen van de 7 wel vrijgekomen woningen te worden gecontinueerd. Daarnaast zijn de middelen nodig voor de uitwerking communicatiestrategie voor de nieuwe schadevergoedingsregeling van de Commissie Mijnbouwschade voor de voormalige mijnbouwregio, die naar verwachting in 2022 van start zal gaan. Het restantbedrag in 2021 van € 0,04 mln. wordt overgeboekt naar 2022.

De voordelige baten hebben betrekking op de middelen de decembercirculaire 2021 ontvangen bijdrage van het Rijk van € 0,95 mln. als aanvullende bijdrage aan het programma voor na-ijlende gevolgen steenkolenwinning in Limburg in verband met aanvullende maatregelen om de schade door na-ijlende gevolgen van de voormalige steenkolenwinning in Limburg te verminderen. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de reserve DU Na-ijleffecten mijnbouw.

3.7.11. Coördinatie RUD

De lasten in dit product laten een negatief resultaat van € 1,25 mln. zien. De oorzaak is gelegen in het feit, dat de lasten voor de RUD-ZL structureel hoger zijn dan begroot in 2021. Voor de jaren 2022 en verder is via het begrotingsproces '22 het begrote lastenniveau met ca. € 1,4 mln. structureel verhoogd. Voor 2021 is om moverende reden en in afwachting van de analyse Jaarrekening RUD-ZL 2021 het oorspronkelijke begrotingsniveau 2021 niet opgehoogd. Op de overige posten binnen het product wordt voor de lasten een positief resultaat geboekt van € 0,56 mln.

De baten laten een negatief resultaat zien van € 0,05 mln. Oorzaak is de licht achterblijvende (vraaggestuurde) opbrengst leges omgevingsvergunningen.

3.7.12. Vergunningen

De lasten binnen dit product laten een positief resultaat zien van € 0,02 mln. mede veroorzaakt door sober en doelmatig gebruik van het werkbudget. De baten binnen dit product laten een negatief resultaat zien van € 1,08 mln. Oorzaak is met name de daling van € 0,42 mln. in de (vraaggestuurde) legesopbrengsten natuurbeschermingswet en de (onvoorspelbaarheid in de aanvragen) restituties leges natuurbeschermingswet van € 0,38 mln., op grond van landelijke jurisprudentie. Verder wordt een (vraaggestuurde) legesdaling in de ontgrondingenwet van € 0,22 mln. en Waterwet van € 0,03 mln. geconstateerd.

3.7.13. Handhaving

De lasten binnen dit product laten een positief resultaat zien van € 0,10 mln. als gevolg van sober en doelmatig gebruik van de werkbudgetten en daling in de lasten als gevolg van minder bestuursdwang. De baten laten een negatief resultaat zien van € 0,11 mln. als gevolg van daling bijdragen partners in het werkbudget voor de Groene brigade en minder vorderingen als gevolg van minder bestuursdwang. Per saldo leidt dit tot een licht negatief baten/lastenresultaat van € 0,01 mln.

Verbonden partijen

De hieronder genoemde verbonden partijen dragen bij aan de doelen van programma 3.7. Energie, circulaire economie en milieu.

LEF vervult hierin een financieringsfunctie, specifiek voor duurzame initiatieven. De RUD fungeert als uitvoerend orgaan voor het vergunningenbeleid.

Zie voor nadere informatie de paragraaf Verbonden partijen.

3.8. Natuur

Limburg kent een uniek landschap en prachtige natuurgebieden. Dit is niet vanzelfsprekend. Verschillende natuurbeheerorganisaties werken dagelijks aan het beheer en de kwaliteitsverbetering hiervan. Voor Natura2000-gebieden bestaan Europese afspraken. Het gaat dan om zowel kwantitatieve (aantal hectaren) als kwalitatieve (biodiversiteit) doelstellingen. Extremere weersomstandigheden (lange droogte, hevige neerslag) tasten de natuur aan. De in de programmabegroting opgenomen producten Innovatieve landbouw (1.2.8.), Toerisme en recreatie (1.2.7.), Monumenten (2.2.3.), Integrale gebiedsontwikkeling landelijk gebied en stad- landzones (3.4.4.) en Water (3.6.1) dragen in samenhang bij aan de leefbaarheid op het platteland.

We verwerven hectares ten behoeve van het Nationaal Natuurnetwerk en maken een kwaliteitsslag in bestaande natuur en het beheer daarvan. Ook investeren we in watersystemen en maken daarmee verbindingen met het Nationaal Natuurnetwerk. Het aankopen en inrichten van nieuwe natuurgronden is een kostbaar middel, maar kan in sommige gevallen nodig zijn om precies die gebieden te verwerven die cruciaal zijn voor het Natuurnetwerk. Via een kwaliteitsslag kan ook het beheer van de bestaande natuurgebieden bijdragen aan de biodiversiteitsdoelen. Daar zijn dan wel nieuwe investeringen voor natuurbeheer en soortenbescherming voor nodig om het beheer klaar te maken voor de toekomst. Dit doen wij samen met de natuurbeheerorganisaties.

Het planten van nieuwe bomen draagt bij aan landschappelijke kwaliteit en CO₂-reductie. In dit kader wordt het 1 miljoen bomenplan uitgevoerd.

We streven naar vermaatschappelijking van natuur. Wij stimuleren en ondersteunen burgerinitiatieven, vormen van zelfsturing en andere initiatieven. Dit betekent dat wij burgers en (toeristische) bedrijven uitdagen om bij te dragen aan het beheer van natuur en landschap en initiatieven op dit gebied zullen ondersteunen.

De Provincie is bevoegd gezag voor het vaststellen van Natura2000-beheerplannen en voor het verlenen van vergunningen en ontheffingen om activiteiten die invloed kunnen hebben op beschermde natuurwaarden mogelijk te maken. Negatieve invloeden worden zo veel mogelijk beperkt met mitigerende maatregelen en waarbij compensatie plaatsvindt.

De afgelopen jaren zijn in Limburg verschillende diersoorten opgekomen die schade veroorzaken, zoals de bever, het wild zwijn en de wasbeer. Boeren, omwonenden en andere dan eerder genoemde diersoorten ondervinden hier overlast van. Om de overlast tegen te gaan zijn faunabeheermaatregelen nodig.

Wat willen we bereiken?

Algemeen

In het Natuurpact (2013) zijn afspraken gemaakt over de realisatie van het Nationaal Natuurnetwerk (NNN) (ontwikkelopgave natuur), de verhoging van de kwaliteit van natuur door extra inspanningen in (herstel)beheer en water- en milieucondities, aandacht voor soortenbescherming en een effectiever agrarisch natuurbeheer. De afspraken van het Natuurpact zijn vertaald in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL2014) en de Natuurvisie Limburg 2016. In het POL2014 staat: 'onze ambitie is het in stand houden van de biodiversiteit'. Dat vraagt om een robuust grensoverschrijdend natuur en waternetwerk van goede kwaliteit ('goudgroene' natuurzone, het Limburgs deel van het Nationaal Natuurnetwerk), dat ook de effecten van klimaatverandering voor flora en fauna kan

opvangen'. Via de ontwikkelopgave natuur, een kwaliteitsslag in bestaande natuur, via actieve soortenbescherming en door watermaatregelen wordt bijgedragen aan deze doelstelling.

Ontwikkelopgave en de voorgenomen 'Kwaliteitsslag'

In de Natuurvisie Limburg 2016 is de biodiversiteitsdoelstelling centraal gesteld en uitgewerkt. Er wordt primair ingezet op de goudgroene natuurgebieden waar een kwaliteitsversterking van de natuurwaarden, met name wat betreft de bedreigde planten en diersoorten die in Nederland alleen of vooral nog in Limburg voorkomen, noodzakelijk is.

1 Miljoen Bomenplan

Eind 2019 is het 'Actieplan 1 Miljoen Bomen' door Provinciale Staten vastgesteld. In 2020 zijn via een opengestelde subsidieregeling reeds de eerste aanplant-initiatieven gehonoreerd en in 2021 krijgt dit een vervolg met de ambitie om deze bestuursperiode in ieder geval 500.000 bomen aan te planten. Wij sluiten hierbij aan bij initiatieven vanuit de maatschappij. Dit draagt onder meer bij aan de vergroening van de stedelijke omgeving. Wij zorgen voor extra bomen, brengen een versnelling van de aanplant en zorgen voor bomen en bos van een goede kwaliteit.

Beheeropgave

Naast de realisatie van natuur dient deze – en de reeds gerealiseerde natuur – ook beheerd te worden. Dit is de beheeropgave. Dezelfde kwaliteitsslag die doorgevoerd wordt bij de realisatie dient ook binnen de huidige natuur te worden gerealiseerd. Met de betreffende terrein beherende organisaties zal worden besproken hoe de kwaliteit (lees: hogere natuurtypen) kan worden verbeterd. Ook zal worden onderzocht welke gebieden niet of nauwelijks bijdragen aan de verbetering van de biodiversiteit in kwalitatieve zin. Waar nodig zal het natuurbeheerplan en de afspraken worden aangepast.

Vermaatschappelijking

Een van de pijlers onder het natuurbeleid is het inzetten op het proces van vermaatschappelijking van natuur. Het doel daarbij is meerledig. Het gaat enerzijds om de maatschappelijke betrokkenheid en het bewustzijn te vergroten door educatieve programma's, ondersteunen van burgerinitiatieven en andere publieksevenementen. Anderzijds is het doel ook om de Limburgse samenleving actief te laten bijdragen aan de versterking, realisatie en het behoud van natuur en landschap.

Faunabeheer

We willen bereiken dat populaties van beschermde diersoorten op een zodanig niveau zijn dat ze duurzaam kunnen voortbestaan, maar dat er geen onacceptabele schade aan belangen van mensen optreedt. Ook overlast en schade aan andere natuurwaarden willen we voorkomen. Om dit te bereiken worden preventieve maatregelen genomen en worden faunabeheerplannen opgesteld door de faunabeheereenheid. Ook wordt bij de inrichting van natuurgebieden rekening gehouden met populaties van dieren die in deze gebieden kunnen leven en het effect dat ze hebben op de omgeving. Wanneer schade aan bedrijfsmatig geteelde landbouwgewassen door de bescherming van diersoorten niet redelijkerwijs kan worden voorkomen, verleent de Provincie tegemoetkomingen in de schade.

Exotenbeheer

Onze natuur, de inheemse soorten en de biologische diversiteit kunnen worden geschaad wanneer nieuwe, door de mens hierheen gehaalde, uitheemse soorten de inheemse soorten verdringen, overwoekeren of op een andere manier schaden. Dit kan aanleiding zijn om deze invasieve exoten te bestrijden.

Natuur en de energietransitie

We werken aan een innovatieve en duurzame opwekking van energie. Om zorgvuldig om te gaan met de schaarse ruimte en bij het maken van de wenselijke keuzes wordt gebruik gemaakt van een duurzaamheidsladder die wordt vastgelegd in de nog op te stellen Omgevingsvisie. In de duurzaamheidsladder wordt rekening gehouden met biodiversiteit.

Door bij de ruimtelijke inpassing van energieopwekking de natuurbelangen aan de voorkant integraal mee te wegen worden procedures versneld, ontheffingsverlening makkelijker, het nemen van maatregelen goedkoper, risico's voor ontwikkelaars verminderd en de natuurwaarden tenminste behouden of bij voorkeur vergroot.

Stikstof

Op 1 juli 2015 ging de eerste periode (6 jaar) van het *Programma Aanpak Stikstof* (PAS) van start. De Provincie is toen gestart met het toekennen van ontwikkelingsruimte aan initiatiefnemers. Dit gaat 'vraaggestuurd'. Tevens is begonnen met de uitvoering van de PAS-herstelmaatregelen door subsidie te verlenen aan terrein beherende organisaties en waterschappen. Daarnaast wordt in integrale gebiedsprojecten de uitvoering van PAS-maatregelen meegenomen. Eind mei 2019 heeft de Raad van State het PAS vernietigd. Vanaf dat moment lag de vergunningverlening voor maatschappelijke en economische activiteiten stil. In januari 2020 is daartoe het Aanvalsplan Stikstof vastgesteld. Dit plan richt zich op 4 lijnen: versnellen en verankeren van natuurherstel, aanpak bij de bron en ruimte voor ontwikkeling, verlenen van houdbare vergunningen/ informatievoorziening hieromtrent en tot slot werken aan een nationaal en Europees gelijk speelveld. In 2021 zal, mede op nationaal niveau, verder vorm worden gegeven aan structurele oplossing voor de problematiek, waarvan helder is dat deze deels via een gebiedsgerichte aanpak wordt uitgewerkt.

Natuurprogramma 2021-2030

We werken aan een provinciaal Natuurprogramma voor de periode 2021-2030. Dit programma geeft uitwerking aan het te voeren beleid op het gebied van de biologische diversiteit en de natuur inclusieve samenleving en verbindt dit met andere maatschappelijke en economische domeinen. Het programma concretiseert de doelen uit het Landelijk Natuurprogramma dat in 2020 beschikbaar komt. Het is een actualisatie van de huidige Natuurvisie 2016 en dient ter nadere uitwerking van de nieuwe Provinciale Omgevingsvisie (POVI). Het sluit aan bij het Collegeprogramma 'Vernieuwend Verbinden' en past binnen de politiek-bestuurlijke en maatschappelijke context. Dit leidt tot een in 2021 beschikbaar Provinciaal Natuurprogramma dat het beleidskader Natuur vormt voor de periode 2021-2030. Om dit te bereiken werken we samen met o.a. de clusters Plattelandsontwikkeling, Ruimte, VTH, Economie en Innovatie aan de ontwikkeling van dit programma en betrekken we diverse externe stakeholders bij het proces. Het programma draagt bij aan de 4 onderstaande criteria.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: De karakteristieke Limburgse natuur- en landschapswaarden (habitattypen en soorten) worden behouden en verbeterd. Dit gebeurt zo veel mogelijk met actieve inbreng vanuit de Limburgse samenleving.

Criterium 2: Het beheer van natuurgebieden en het agrarisch natuur en landschapsbeheer is op orde en waar mogelijk zijn verbeteringen in kwaliteit doorgevoerd.

Criterium 3: Schade en overlast van wilde dieren, binnen en buiten natuurgebieden, blijven op een acceptabel niveau.

Criterium 4: Ruimtelijke ontwikkelingen, economische ontwikkelingen en de energietransitie gaan hand in hand met een adequate bescherming van natuurwaarden en leveren waar mogelijk een meerwaarde op voor de natuur.

Wat hebben we bereikt?

Algemeen

In 2021 is nadere uitwerking gegeven aan de afspraken die eind 2020 met het Rijk zijn gemaakt over het Uitvoeringsprogramma Natuur. Om te komen tot een goede Limburgse uitvoeringsstructuur is in samenwerking met de regionale partners in de Plattelandscoalitie een uitvoeringsprogramma Natuurrealisatie voorbereid. Het nieuwe kabinet heeft in het regeerakkoord extra doelstellingen (sneller, integraal) aan de gebiedsplannen verbonden en ook middelen daarvoor in het vooruitzicht gesteld. Inspanningen worden gericht op het verkrijgen van een eerlijk aandeel voor Limburg uit het Rijks transitiefonds (dat tot 2035 in totaal € 25 mld. bedraagt).

In juli 2021 is het faillissement van het Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen (IKL) uitgesproken. IKL was een belangrijke partner in de uitvoering van het landschaps- en natuurbeheer en ondersteunde het werk van vele Limburgse vrijwilligers. Mede daarom heeft de Provincie Limburg de rol op zich genomen om, desgevraagd en samen met partners in de Provincie, een verkenning uit te voeren, met als primaire doel om helder te krijgen welke opgave er liggen ten aanzien van landschapsbeheer buiten het Natuurnetwerk en hoe dit georganiseerd kan worden voor de langere termijn. Een en ander vanuit het perspectief van de brede maatschappelijke opgave en de brede maatschappelijke functie die het landschap heeft. Daarnaast wordt verkend in hoeverre en hoe de voormalige IKL-taken op het gebied van natuur en landschap opnieuw het beste ingebed kunnen worden. De eerste fase van de verkenning is inmiddels afgerond en in december 2021 met Provinciale Staten gedeeld.

In navolgende opsomming is de indeling van 'wat willen we bereiken' aangehouden, aangevuld met het onderwerp actieve soortenbescherming

Ontwikkelopgave en de voorgenomen 'Kwaliteitsslag'

Op Europees en nationaal niveau zijn de doelen geformuleerd om te komen tot herstel van de natuur. De Provincie Limburg is onder meer verantwoordelijk voor het voor de totstandkoming en instandhouding van het Limburgse deel van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland.

Er lopen diverse trajecten om in Limburg natuur – en waterdoelen in het landelijk gebied te realiseren. Zo worden er in het kader van de aanpak stikstof via het Landelijk Natuurprogramma extra financiële middelen ter beschikking gesteld voor het nemen van bronmaatregelen en om het natuurherstel te versnellen en te versterken. Ook is er nog steeds een forse opgave om de huidige natuurgebieden uit te breiden.

De uitvoering van het natuurherstel is de afgelopen jaren gestagneerd. De bereidheid om op vrijwillige basis natuur te realiseren was er maar beperkt. Ook onzekerheden naar aanleiding van de stikstofcrisis maakte dat er weinig beweging in dit dossier behaald werd. Met name het feit dat de uitvoeringsstrategie gebaseerd was op vrijwilligheid en draagvlak betekende dat de afgelopen jaren weinig nieuwe natuur is gerealiseerd.

In het kader van het Natuurpact (2013) zijn afspraken gemaakt om de Ontwikkelopgave Nieuwe Natuur te realiseren. Deze richt zich met name op het uitbreiden van het areaal natuur in of nabij de Natura-2000 gebieden en is gericht op het robuuster maken van de Natura-2000 gebieden.

De opgave dient voor 2027 gerealiseerd te zijn. De restantopgave bedraagt voor Limburg per 1 januari 2022 992 ha functieverandering en 1315 ha inrichting. De haalbaarheid van deze doelstelling is onzeker, door de genoemde beperkte (vrijwillige) beschikbaarheid van gronden, maar ook door kostenstijgingen en doordat middelen bedoeld voor de kwantitatieve ontwikkelopgave in het verleden besteed zijn aan kwalitatieve doelen voor natuur en landschap. Het tijdig realiseren van het Natuurnetwerk is ook landelijk een probleem, Limburg participeert in een taskforce die beziet hoe versnelling in het realiseren van de ontwikkelopgave gerealiseerd kan worden.

1 miljoen bomenplan

Het Actieplan 1 miljoen bomen kent drie realisatielijnen. Aan de eerste twee realisatielijnen is tussen 2020 en 2021 uitvoering gegeven. De eerste realisatielijn omvat een subsidieregeling te weten de Nadere subsidieregels aanplant bomen in Limburg 2020 (opengesteld in 2020). Binnen deze subsidieregeling zijn er in 2021 in totaal 14 subsidies verleend. Binnen de tweede realisatielijn is een drietal incidentele subsidies verstrekt (een vierde incidentele subsidieaanvraag loopt nog), voor in totaal ± 60 hectare. In aantallen omvat realisatielijn 1 & 2 om en nabij de 307.000 bomen (exclusief de 4de nog lopende subsidieaanvraag). Binnen de uitvoering van de derde realisatielijn die in 2022 van start zal gaan, staan concrete initiatieven en projecten centraal.

Met het 1 miljoen bomenplan wil de Provincie Limburg op een duurzame en technisch verantwoorde wijze de aanplant stimuleren van zo veel mogelijk bomen op het grondgebied van de Provincie Nederlands Limburg binnen een periode van 8 jaar ten behoeve van de bevordering van biodiversiteit, leefbaarheid en CO₂-reductie.

In 2021 is ook verdere uitwerking gegeven aan de ontwikkeling van een Limburgse bossenstrategie, die een bredere aanpak formuleert om meerdere provinciale doelen te realiseren via ontwikkeling van bossen en bomen. Deze zal in 2022 worden vastgesteld.

Beheeropgave

In 2021 is besloten om de looptijd van beheersubsidie weer op de reguliere termijn van zes jaren terug te zetten. Ook zijn, conform afspraak in het landelijke Uitvoeringsprogramma Natuur, de beheertarieven met terugwerkende kracht per 1 januari 2021 verhoogd van 75% van de standaardkostprijs naar 84% van de standaardkostprijs voor beheer van de verschillende natuurtypen en landschapselementen. In 2021 is beschikt op de (uitbreidings-)aanvragen, ingediend onder het Openstellingsbesluit beheerjaar 2021. Eind 2021 is het Openstellingsbesluit beheerjaar 2022 vastgesteld en zijn aanvragen ontvangen.

Om de Natura 2000 planmaatregelen op een wetenschappelijk onderbouwde en uniforme wijze ecologisch te onderbouwen is op initiatief van Limburg samen met de Provincies Gelderland en Noord-Brabant een opdracht verstrekt aan WENR (Wageningen Environmental Research). WENR heeft een methodiek ontwikkeld ter beoordeling van het Natura 2000 doelbereik en een met de methodiek samenhangende monitoring. De toepassing van de methodiek leidt tot een beoordeling per Natura 2000-gebied, waarbij het actuele en beoogde doelbereik inzichtelijk wordt gemaakt aan de hand van maatlatten die aansluiten op Europese Natura 2000-criteria. Een eerste pilot in het Natura 2000 gebied Maasduinen heeft eind 2020 plaats gevonden. In 2021 is een vervolgoopdracht verstrekt aan WENR om de nog ontbrekende beoordelingsformats op te stellen die nodig zijn om de methodiek toe te passen en hebben voorbereidende werkzaamheden plaatsgevonden om te kunnen starten met de overige Natura 2000-gebieden. Eind 2022 zullen alle Natura 2000-gebieden zijn beoordeeld waarvoor de Provincie Limburg voortouwnemer is. Hiermee geven we voor een belangrijk deel invulling aan de Natuurdoelanalyses die de provincies moeten opstellen als onderdeel van de Gebiedsplannen Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering.

In 2021 zijn de Natura 2000 plannen Geuldal en Weerter-Budelerbergen/Ringselven in ontwerp en is het Natura 2000 plan Sint Jansberg definitief vastgesteld. Naar verwachting worden de ontwerp N2000-plannen Bunder-Elsloërbos, Geuldal, Weerter-Budelerbergen/Ringselven, Roerdal, Leudal en Boshuizerbergen in de loop van 2022 definitief vastgesteld. T.a.v. de N2000-plannen Roerdal, Leudal, Boshuizerbergen geldt dat zienswijzen t.a.v. het ontwerp N2000 plan en benodigd (hydrologisch) onderzoek er voor hebben gezorgd dat deze plannen nog niet in 2021 zijn vastgesteld.

Vermaatschappelijking

De vermaatschappelijking van natuur is via het verlenen van exploitatiesubsidies aan de Natuur en Milieufederatie Limburg, IVN Beroepsorganisatie en Stichting het Limburgs Landschap Voortgezet. Ook hebben we de uitvoering ondersteund van diverse maatschappelijke initiatieven. In 2021 heeft de uitrol plaatsgevonden van het Bloemenlint van Maastricht tot Mook. In samenwerking met Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen heeft de Provincie Limburg dit bloemenlint gerealiseerd. 1200 deelnemers hebben hun steentje bijgedragen bij dit project en uiteindelijk is 108 hectare bloemenmengsel ingezaaid.

Daarnaast is aan de vrijwilligersorganisatie van IVN Limburg een bijdrage verleend die het werk van 33 aangesloten lokale IVN-afdelingen faciliteren en kwalitatief versterken. In 2021 heeft de vrijwilligersorganisatie vier activiteiten georganiseerd die gericht waren op jeugd en jongeren, gericht op het ontdekken en bijdragen aan natuur. Ook zijn vijf IVN-vervolgprojecten uitgevoerd, waarbij specifieke doelgroepen zijn betrokken in hun directe leefomgeving.

Samen met de Belgische Provincie Limburg is de Beleefweek georganiseerd, met 250 activiteiten die een breed publiek kennis heeft laten maken met de kernkwaliteiten van het landschap en deze heeft laten ervaren en met activiteiten die ook de relatie landschap en vitaliteit onder de aandacht brengen. Door deelname stimuleren we de participatie van bewoners aan behoud en versterking van het landschap.

In het Interreg-project Wildlife-Economy (dat loopt tot februari 2023) richt een aantal Europese landen zich op de vraag hoe economie en natuur in vier regio's beter in een juiste balans kunnen worden gebracht. De provincie Limburg, tevens leadpartner van dit project, werkt nauw samen met de Belgische partner Regionaal Landschap Kempen en Maasland voor het gelijknamige grensgebied. Ondanks corona hebben de 8 deelnemende partners in het project onderling en met maatschappelijke organisaties online kennis en informatie kunnen uitwisselen, naast één fysieke partnerbijeenkomst in Duitsland en studiebezoeken. Dit heeft geresulteerd in concrete ideeën en projectvoorstellen die zijn opgenomen in zogenaamde Regionale Actie Plannen waarvan de concepten eind 2021 zijn verschenen.

Faunabeheer

Het faunabeheer in Limburg heeft in 2021 ondanks de voortdurende aanwezigheid van COVID-19 en bijbehorende maatregelen onverminderd doorgang gevonden.

In december 2020 is er een nieuw Faunabeheerplan voor de periode 2020-2026 door het College goedgekeurd. Met dit plan wordt een duurzaam beheer van de in Limburg voorkomende diersoorten nagestreefd, zodanig dat de schade aan wettelijke belangen kan worden beperkt en de duurzame staat van instandhouding van de soorten voldoende wordt gewaarborgd. Het Faunabeheerplan 2020-2026 levert de basis voor de ontheffing- en opdrachtverlening voor het faunabeheer in Limburg, waar in 2021 dan ook uitvoering aan is gegeven. Sinds december 2020 zijn er in totaal 25 van de 41 gevraagde beschikkingen voor faunabeheer in Limburg afgegeven. Door strenger wordende jurisprudentie en groeiende maatschappelijke aandacht voor het onderwerp faunabeheer is een sterke toename in het aantal bezwaar- en beroepsprocedures te zien. In 2021 zijn in totaal 19 bezwaarschriften ontvangen waarvan momenteel vijf zijn uitgemond in een beroepsprocedure.

Binnen de Provincie Limburg blijft de opgave wat betreft het beheer van wilde zwijnen groot. Waar voorheen schadegestuurd beheer plaatsvond buiten de aangewezen leefgebieden is dit sinds 2018 met de uitbraak van Afrikaanse Varkenspest (AVP) in België gewijzigd naar het actief reduceren van de wilde zwijnen populatie buiten de leefgebieden. Afgelopen jaren zijn veel maatregelen genomen en acties ingezet om de kans op introductie van AVP in Nederland te voorkomen. Alhoewel België inmiddels vrij verklaard is van AVP, is er nog steeds sprake van dreiging, onder meer vanwege de aanwezigheid van de ziekte in het oosten van Duitsland. De problematiek en daarmee de benodigde inzet blijft actueel. In 2021 is in het kader van preventie AVP € 93.000 ingezet ten behoeve van de opzet van een monitoringsprogramma en netwerk wild zwijn in Limburg waarmee bij ieder geschoten of dood gevonden (inclusief aangereden) wild zwijn binnen de Provincie Limburg een eerste schouw wordt uitgevoerd door een deskundige. Ook is er middels subsidie € 12.000 bijgedragen aan de opleiding van jagers belast met het zwartwild beheer in de aangewezen wild zwijn leefgebieden Meinweg en Meerlebroek.

Naar aanleiding van motie 2399 Plusquin en de evaluatie van de verleende subsidie voor vervoer en noodhulp aan gewonde/zieke wilde inheemse beschermde in 2020 heeft het College aangekondigd hiertoe in totaal € 300.000 budget via subsidie beschikbaar te stellen vanuit de intensiveringsmiddelen voor de resterende collegeperiode (2021 tot en met 2023).

Wat de bever betreft is in 2021 een nieuwe Beleidslijn Bever voorbereid en is daarover bestuurlijk en ambtelijk met betrokken organisaties gesproken ter voorbereiding van vaststelling van de beleidslijn in 2022. De nieuwe beleidslijn zal voor de Faunabeheereenheid Limburg het kader bieden voor wijziging of een nieuw Faunabeheerplan Bever.

In IPO-verband is gewerkt aan een actualisatie van het interprovinciaal wolvenplan en in de Provincie Limburg zijn met ondersteuning van de provincie preventieve maatregelen genomen door schapenhouders. Dit is nodig in verband met de vestiging van een wolf in grensgebied met de provincie Noord-Brabant.

Exotenbeheer

De acties die in het Plan van aanpak Invasieve exoten (G-20-078, PS 2021-3103) zijn opgenomen, zijn in 2021 opgestart en worden uitgevoerd (vooral in 2022 en 2023). Dat betreft onder andere: opstellen communicatieaanpak en opstellen subsidieregeling voor de financiering van onderzoek, bestrijding en gebiedsgerichte samenwerking (opengesteld per 1-1-2022). De Staten zijn geïnformeerd over de kosten en baten van de bestrijding van de wasbeer en de aangepaste aanpak vanaf het najaar van 2021 (GS DOC-00176337). In het voorjaar van 2022 worden de Staten geïnformeerd over de stand van zaken bij het exotenbeheer via een tussenrapportage.

Natuur en energietransitie

Bij de ruimtelijke inpassing van energieopwekking worden de natuurbelangen aan de voorkant integraal meegewogen. Het landelijk project om met de initiatiefnemers van projecten voor de opwekking van windenergie tot een gezamenlijke aanpak ten aanzien van beschermde diersoorten te komen, is nog niet afgerond maar heeft wel bouwstenen opgeleverd voor de ontheffingverlening bij de bouw van windturbines. In Limburg vindt onderzoek plaats naar het habitatgebruik van enkele diersoorten die een groot aanvaringsrisico lopen bij windmolens en waarvan de populaties kwetsbaar zijn. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de Rode Wouw in het Heuvelland. Met de resultaten van dit onderzoek kunnen de effecten van de aanleg van windturbines op deze soorten beter worden meegewogen.

Naar de effecten van de energietransitie op de biodiversiteit vindt in Nederland onderzoek plaats door onder andere TNO en Wageningen University and Research (WUR). Een onderzoek hierin dat wij ondersteunen is 'EcoCertified Solar Parks'. Uitgangspunt hierbij is het zodanig inrichten van zonneparken dat deze een meerwaarde hebben voor biodiversiteit. Om de verwachte negatieve

effecten van na-isolatie van gebouwen op gebouw bewonende diersoorten (vogels en vleermuizen) te voorkomen is ingezet op soortmanagementplannen op gemeentelijk niveau, zodat populaties goed in beeld worden gebracht en op voorhand mitigerende en compenserende maatregelen genomen kunnen worden. Deze plannen vormen dan de basis voor de ontheffingverlening. Deze aanpak is in 2021 echter nog niet voldoende van de grond gekomen.

Actief soortenbeheer

De kritieke staat van instandhouding van veel soorten noopt tot veel onderzoek en maatregelen zoals bijvoorbeeld bij de eikelmuis en vuursalamander. Onderzoek aan soorten zijn in hoofdzaak bedoeld om een beter beeld te krijgen van de populatiegrootte, de verspreiding of eventuele bedreigingen. Soms resulteren deze onderzoeken ook in aanbevelingen bijvoorbeeld op het gebied van beheer, een betere inrichting van terreinen, het verbinden van leefgebieden, repopulatietrajecten en concrete uitvoeringsmaatregelen.

In 2021 liepen 19 opdrachten voor met name onderzoeken en uitvoeringsmaatregelen met het oog op de duurzame instandhouding van prioritaire soorten, zijnde soorten (met een internationaal instandhoudingsdoel en bedreigde soorten van de rode lijst) die alleen of in belangrijke mate in Limburg voorkomen. Van deze projecten zijn er 11 in 2021 afgerond of nagenoeg afgerond. Eén project is stopgezet, omdat dat werd getrokken door het inmiddels failliete IKL. In 2021 liepen nog 7 onderzoeken die ook na 2021 doorlopen.

In 2021 is de paragraaf Soortenbeleid van de Subsidieregeling Investerings Landelijk Gebied (SILG) eerder gesloten omdat het subsidieplafond is bereikt. Daarmee kan de regeling een succes worden genoemd. In totaal zijn 18 projecten van uiteenlopende instanties gehonoreerd die betrekking hebben op de instandhouding van prioritaire soorten. Daarvan zijn 3 projecten waarvan 2 van het IKL (vanwege het faillissement) ingetrokken of op nihil vastgesteld. 6 projecten zijn in 2021 afgerond of nagenoeg afgerond. Daarnaast zijn 3 incidentele subsidies beschikbaar aan het IKL, deze projecten zijn ook vanwege het faillissement ingetrokken of op nihil vastgesteld. Hiervoor wordt naar alternatieve invulling gezocht.

Stikstofbeleid

Uitgangspunt voor het Provinciaal handelen in 2021 was het door GS vastgestelde Limburgs aanvalsplan stikstof (januari 2020). Aan de hand van de motie Jetten is vanaf medio 2021 gestart met een participatief proces om te komen tot een statenvoorstel rondom Stikstofreductie en natuurherstel. Hiervoor zijn één-op-één gesprekken gevoerd, technische sessies georganiseerd en rondetafelbijeenkomsten geweest. Dit heeft geleid tot een kader welk in Q1 van 2022 wordt behandeld in Provinciale Staten. Over de voortgang van de uitvoering van het LAS zijn Provinciale Staten via 2 voortgangsrapportages met peildatum 1 mei en 1 november geïnformeerd.

In de gebiedsgebiedsgerichte aanpak is in 2021 gestart met de Maatregel gebiedsgerichte opkoop, de opkoopregeling voor piekbelasters in de veehouderij. De oorspronkelijke 13,5 miljoen euro die hiervoor voor Limburg was bestemd is na een intensieve lobby opgehoogd naar bijna 60 miljoen euro. Bedrijven konden zich hier vrijwillig voor aanmelden. Op basis van de criteria is eind 2021 besloten om 21 bedrijven te gaan taxeren, waarna het privaatrechtelijk opkooptraject in gang gezet, gericht op ondertekening van een koopakte uiterlijk 1 september 2022.

Natuurprogramma

Het oorspronkelijk voorziene proces voor het realiseren van een Natuurprogramma is in 2021 aangepast, in verband met de wisseling in het Provinciaal bestuur. Inmiddels is een nieuwe planning ontwikkeld, gericht op vaststelling van een Natuurprogramma in 2022.

Mede naar aanleiding van Statenvragen is het moment ook benut om beter inzicht te krijgen in natuurdata en beleidsuitgangspunten over onder meer de financiering van het natuurbeleid tegen het

licht te houden. Daarmee is voorwerk verricht om hierover in het kader van de ontwikkeling van het nieuw Natuurprogramma in 2022 met Provinciale Staten het debat te voeren.

Maatschappelijk effect?

Het werken aan natuur(herstel) is vaak een kwestie van lange adem, waarbij de directe koppeling tussen te nemen maatregelen en het beoogde effect (zoals herstel van habitat of bescherming van soorten) niet altijd direct zichtbaar is. Dat neemt niet weg dat de aanwezigheid en kwaliteit van natuur en landschap een belangrijk onderdeel uitmaakt van het Limburgs woon- en vestigingsklimaat. De coronacrisis maakte dit ook in 2021 goed zichtbaar; vele Limburgers (en niet-Limburgers) benutten de Limburgse natuur en het landschap voor afleiding en verpozing.

Die betrokkenheid is natuurlijk ook aan de orde bij diverse van de afzonderlijke maatregelen in bovenstaande opsomming, het meest evident in de lijn vermaatschappelijking natuur, waarbij tal van Limburgers gestimuleerd worden zich actief in te spannen voor de Limburgse natuur, maar bijvoorbeeld ook in de lijnen faunabeheer (belangrijk voor onder meer jager en boeren), het 1 miljoen bomenplan (waar een brede maatschappelijke interesse is gebleken), het agrarisch natuurbeheer (belangrijk voor de boeren). De betekenis van de stikstofaanpak ontstijgt het belang van alleen natuur(herstel), ook ondernemende Limburgers zijn gebaat bij een adequate aanpak die de mogelijkheden voor vergunningverlening weer verruimt.

Wat hebben wij er in 2021 voor gedaan?

Product	3.8.1. Natuur
Portefeuillehouder	Gabriëls

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Bijdrage aan de biodiversiteitsdoelstellingen door functieverandering en inrichting van landbouwgronden naar hoogwaardige natuur. Rol Provincie: <i>voortrekker, toetser, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. Functieverandering en inrichting (ontwikkelopgave) is in 2021 zeer beperkt gerealiseerd als gevolg van het niet openstellen van de regeling SKNL in de periode 2018-2021. Inmiddels is de regeling per augustus 2021 opgesteld.</p>	1,2,3,4
<p>2. Bijdrage aan de biodiversiteitsdoelstellingen door het opwaarderen van de inrichting van bestaande natuur. Rol Provincie: <i>voortrekker, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. Functieverandering en inrichting is in 2021 zeer beperkt gerealiseerd als gevolg van het niet openstellen van de regeling SKNL in de periode 2018-2021. Inmiddels is de regeling per augustus 2021 opgesteld.</p>	1,2,3,4
<p>3. CO2 binding door aangepast bosbeleid. Opstellen 1 miljoen Bomenplan en uitvoeren. Rol Provincie: <i>voortrekker, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. In 2021 zijn 14 subsidies verleend (middels de Nadere subsidieregels Aanplant bomen in Limburg 2020). Ook zijn 3 incidentele subsidies verstrekt (voor in het totaal om en nabije 60 ha) en is een 4de lopende. Voor alle beschikkingen geldt dat uitvoering plaats vindt door TBO's en gemeenten. In aantallen betekent dit om en de nabij 307.000 bomen, vanwege de diversiteit van beplanting en locaties, is de duiding in hectare over het totaal niet mogelijk.</p>	1,2,4
<p>4. De bestaande natuurgebieden hoogwaardig beheren en daarbij inzetten op een kwaliteitsimpuls. Rol Provincie: <i>toetser, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. In 2021 heeft het beheer van natuurgebieden plaatsgevonden door gecertificeerde natuurbeheerders. Deze zijn gefinancierd middels subsidie. In 2021 zijn aflopende subsidies gecontinueerd en zijn nieuwe natuurterreinen in de subsidiebeschikkingen opgenomen.</p>	1,2
<p>5. De agrarische natuur en het landschap op een kwalitatief hoogwaardige manier beheren. Rol Provincie: <i>procesmanager, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. Het agrarisch natuur- en landschapsbeheer is op een kwalitatief goede manier begeleid en uitgevoerd door Natuurrijk Limburg.</p>	1,2

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>6. Het natuurbeheerplan sluit aan bij de doelen en de realisatie van natuurbeheer en aanleg. Rol Provincie: <i>toetsers, bevoegd gezag, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. Het Natuurbeheerplan is in 2021 geactualiseerd. De ambitie waar welke natuur wordt geambieerd is verder aangeduid. De nieuwe gerealiseerde natuur is opgevoerd. Het kaartbeeld is op punten aangepast aan de situatie in het veld.</p>	<p>1,4</p>
<p>7. Subsidiëren van partners die bijdragen aan vermaatschappelijking. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. De jaarlijkse exploitatiesubsidies zijn toegekend.</p>	<p>1,2</p>
<p>8. Uitvoering mogelijk maken van maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen van vermaatschappelijking uit de natuurvisie. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Deels gerealiseerd. De Provincie Limburg heeft in 2021 een bijdrage geleverd aan diverse maatschappelijke initiatieven, zoals het bloemenlint van Maastricht tot Mook, de Grenslandroute Limburg en de Beleefweek. Tijdens de Beleefweek zijn 250 activiteiten georganiseerd waarin een breed publiek kennis kan maken met de kernkwaliteiten van het landschap en deze tevens te laten ervaren. Activiteiten die ook de relatie landschap en vitaliteit onder de aandacht brengen. Door deelname stimuleren we de participatie van bewoners aan behoud en versterking van het landschap.</p> <p>De Provincie Limburg heeft een bijdrage verleend aan de vrijwilligersorganisatie van het IVN om hun maatschappelijke activiteiten te kunnen blijven uitvoeren en hiermee de lokale IVN-afdeling te kunnen ondersteunen bij het ontplooiën van activiteiten.</p> <p>Hoewel de gevolgen van het faillissement van IKL in 2021 nog maar beperkt zichtbaar zijn, blijkt uit de eerste fase van de Verkenning Toekomst Landschapsbeheer Limburg dat er met het faillissement een gat is gevallen dat niet door andere (vrijwilligers)organisaties wordt opgevuld.</p> <p>Via de SILG zijn 18 projecten gehonoreerd waarvan er 6 in 2021 zijn afgerond of</p>	<p>1,4</p>

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	nagenoeg zijn afgerond. 3 projecten waarvan 2 van het IKL zijn ingetrokken of op nihil vastgesteld. Dat geldt daarnaast ook voor 3 incidentele subsidies aan het IKL.	
9. Uitvoeren van herstelmaatregelen in Natura2000-gebieden. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, partner</i>	Deels gerealiseerd. De uitvoering van herstelmaatregelen in 2021 is verlopen aan de hand van meerjarensubsidie afspraken met de Terreinbeherende organisaties (TBO's). Nog niet voor alle GS besluiten met betrekking tot N2000-beheerplannen zijn subsidies verstrekt. In 2022 wordt een nieuwe regeling opengesteld.	1,2

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1, 2	Aantal hectares blijvend beschikbaar voor natuur.	1.466 (31-12-19)	1608	2.600	2027
1, 2	Aantal hectares ingericht voor natuur.	1.942 (31-12-19)	2085	3.400	2027
3, 2	Oppervlakte natuurgebiedenbeheer.	32.909 ha (31-12-19)	33.482 ha	33.000	2021
4, 2	Oppervlakte agrarisch natuur- en landschapsbeheer.	2.519 (31-12-18)	2.715 ha	2.600	2021
5	Jaarlijkse actualisatie van het natuurbeheerplan is tijdig afgerond.	1	1	1	2021
8	Afwikkelen zienswijze en definitief vaststellen van de N2000 beheerplannen plus wettelijke herzieningsronde.	Ca. 24 (31-12-20)	16 definitief, 6 ontwerp	24 def. + 3 herzie- ning	2021
8	Percentage natuurherstelmaatregelen in uitvoering (betreft voor het overgrote deel stikstof gerelateerd natuurherstel).	60% (31-12-18)	77%	80%	2021
4, 5	Uitvoering kwaliteitsslag nieuwe natuur i.s.m. natuurbeheerders.	1	1	1	2021
2, 3, 9	Uitvoering geven aan het 1 miljoen Bomenplan.	0	307.000	1 mln.	2027

Toelichting prestatie-indicatoren

3,2 Oppervlakte natuurgebiedenbeheer; stand per 31-12-2020: 33.433 ha.

4,2 Oppervlakte en agrarisch natuur- en landschapsbeheer; stand per 31-12-2020: 2691 ha.

8. Natura 2000 beheerplannen

Ten aanzien van het afwikkelen zienswijzen en vaststellen N2000-plannen geldt dat de Provincie Limburg (mede-) vaststeller is voor de N2000-plannen van 22 N2000-gebieden. Rijkswaterstaat stelt de N2000-plannen Grensmaas en Maas bij Eijsden op en vraagt het College van Gedeputeerde Staten om in te stemmen met de N2000-plannen. Het gebied Maas bij Eijsden is nog niet definitief aangewezen door LNV maar heeft omdat het door België ooit is aangewezen, en dus bij de EU is aangemeld, wel rechtskracht. Het N2000-plan Grensmaas verkeert al sinds 5 jaar in de conceptfase van de planontwikkeling.

Vermaatschappelijking

De eerste fase van de Verkenning Toekomst Landschapsbeheer Limburg (GS DOC-00209638) heeft uitgewezen dat de taken die het voormalig IKL vervulde in het landschap voor overheden, waaronder vermaatschappelijking van het landschap, slechts voor een klein deel overgenomen worden door andere partijen. Er is legitimiteit om te onderzoeken hoe deze functies, vanuit een gezamenlijk belang en een gezamenlijke verantwoordelijkheid, opnieuw structureel belegd kunnen worden.

Wat mag het kosten?

Begrotingsprogramma 3.8	Begroting 2021			Realisatie 2021	Verschil begroting/realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Natuur						
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.8.1. Natuur	29.356	1.705	31.061	27.777	3.284	V
<i>Personele lasten</i>	3.819	90	3.909	3.747	162	
<i>Kapitaallasten</i>	109	0	109	109	0	
Totaal lasten	33.284	1.795	35.079	31.633	3.446	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
3.8.1. Natuur	31.217	240	31.457	32.321	-864	V
Totaal baten	31.217	240	31.457	32.321	-864	V
Totaal saldo van baten en lasten	-2.067	-1.555	-3.622	688	-4.310	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Reserve stikstof & N2000	9.390	9.612	19.002	19.002	0	
Totaal toevoegingen	9.390	9.612	19.002	19.002	0	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Reserve Natuur	0	296	296	305	-9	
Reserve stikstof & N2000	3.311	7.796	11.107	10.844	262	
Reserve zilver brons groene natuur	0	0	0	0	0	
Reserve DU bodemsanering	0	288	288	28	260	
Totaal onttrekkingen	3.311	8.380	11.691	11.178	514	
Saldo mutatie reserves	-6.079	-1.232	-7.311	-7.825	514	
Resultaat	-8.146	-2.787	-10.933	-7.136	-3.797	V

Financiële toelichting

Van begrotingsprogramma 3.8 Natuur resteert een voordelig resultaat van € 3,98 mln.

De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 4,15 mln. voordeliger dan geraamd. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

3.8.1. Natuur

Product 3.8.1 heeft een positief resultaat van € 3,28 mln. bij de lasten en een positief resultaat van € 0,86 mln. bij de baten. Er is minder gerealiseerd dan oorspronkelijk begroot. Dit is vooral het gevolg van de IKL-casus waarbij reeds verstrekte subsidies zijn ingetrokken, lager vastgesteld of niet verstrekt zijn. Daarnaast hebben meerdere projecten, zoals het 1 miljoen bomenplan een meerjarig karakter en zijn de budgetten nog niet helemaal tot besteding gekomen. Deze middelen zullen daarom worden overgeheveld naar 2022.

4.1. Bestuur

Dit programma gaat over goed, krachtig, integer en transparant bestuur, waarbij vanuit onze strategische koers onze Public Affairs, focus op de relaties met de buurlanden, proactieve inzet op (inter)nationale fondsenwerving en samenwerking met onze bestuurlijke partners binnen en buiten Limburg voorop staan en waarbij inwoners op een vernieuwende manier bij het bestuur worden betrokken.

Wij voeren een actieve lobby in Den Haag, Brussel, Düsseldorf, Vlaanderen en Wallonië voor de belangen van Limburg.

Wij werken open en transparant met als uitgangspunt dat alle informatie openbaar is, tenzij er relevante redenen zijn informatie vertrouwelijk te houden.

Wij zijn een betrouwbare partner voor gemeenten en zullen kansen pakken om onze krachten te bundelen, maar wij zullen geen gemeentelijke taken overnemen. Regionaal maatwerk is het uitgangspunt.

Wij vervullen onze toezichthoudende taken met het oog op de kwaliteit van het lokaal bestuur.

Wij steunen alleen gemeentelijke herindelingen als alle betrokken gemeenten daarover een positief besluit hebben genomen en als voldaan wordt aan de criteria van het Rijksbeleidskader gemeentelijke herindeling.

Als internationale grensprovincie bij uitstek wil Limburg de kansen van de grensoverschrijdende samenwerking benutten, grensbarrières verminderen en een actieve rol in het Europese debat (Maastricht Working on Europe) en Europese netwerken spelen. Inzet van Europese fondsen in combinatie met de inzet van eigen middelen is nodig om onze provinciale beleidsambities te realiseren. Met het oog op een maximale effectiviteit zullen wij onze inzet op internationalisering, Euregio's, PA en IPO in onderlinge samenhang blijven ontwikkelen. Verwezen wordt naar de producten 4.1.6. tot en met 4.1.9.

Wat willen we bereiken?

We realiseren de bestuurlijke opgaven doelgericht, kostenbewust en transparant vanuit een actieve opstelling van eigen kracht en vanuit een grensoverschrijdend en internationaal perspectief.

Wat vinden we daarbij belangrijk?

Criterium 1: Limburg is een bestuurskrachtige provincie met sterke gemeenten.

Criterium 2: De Provincie Limburg communiceert op een zelfbewuste manier waarin inhoud, moment en plaats goed gekozen zijn en daarmee bijdragen aan een krachtige nationale en internationale reputatie.

Criterium 3: De Provincie Limburg zorgt voor een passend toezicht op de gemeentelijke financiën en voor een goede coördinatie en uitvoering van het interbestuurlijk toezicht.

Criterium 4: De Provincie Limburg en haar partners zetten zich in om kansen te benutten en partnerships te bouwen in zowel grensoverschrijdend als internationaal verband.

Criterium 5: De Provincie Limburg speelt in op de wensen van burgers en partners.

Wat hebben we bereikt?

Het programma Bestuur gaat over goed, krachtig, integer en transparant bestuur vanuit onze strategische koers. Vanuit die koers voeren wij de lobby naar Den Haag, Brussel, Düsseldorf en onderhouden wij de relaties met de buurlanden, benutten wij de kansen op (inter)nationale fondsenwerving en zoeken wij de samenwerking met onze partners binnen en buiten Limburg. De Commissaris van de Koning (CdK) heeft zijn Rijkstaken vervuld ten aanzien van veiligheid. Er is, met enkele beperkingen door de coronapandemie, toezicht op decentrale overheden gehouden, zowel financieel als generiek.

De Provincie Limburg ondersteunt bij processen om de bestuurskracht op peil te houden. In het kader van de Investeringsagenda Noord-Limburg zijn besluiten genomen ter grootte van € 7,7 mln. De samenwerkingsstructuur is versterkt en uitgebouwd ten behoeve van de subsidieverstrekking en verantwoordingssystematiek. Zuid-Limburg heeft in februari 2021 de NOVI status gekregen; dit is een belangrijke impuls voor de samenwerking en de positie van de regio.

Om onze beleidsdoelen te realiseren wordt steeds vaker de samenwerking met onze bureaus gezocht, zoals in 2021 intensief gebeurde rondom de Einstein-Telescoop, de spoorverbindingen en de energietransitie. De jaarlijkse update van de Agenda voor Public Affairs en grensoverschrijdende samenwerking is gemaakt. Ondanks corona hebben de PA posten in Brussel, Den Haag en Düsseldorf in 2021 met diverse activiteiten Limburg in de betreffende bestuurscentra en buurlanden op creatieve wijze vertegenwoordigd en gepositioneerd. Ook de vertegenwoordiging binnen IPO-verband is onverminderd doorgezet.

Europese programma's worden zo goed mogelijk benut om provinciaal beleid tot uitvoering te brengen en gemeenten/regio's hierbij te ondersteunen. De inzet van Europese middelen ter ondersteuning van Limburgse projecten wordt gemonitord en twee keer per jaar aan Provinciale Staten gerapporteerd. De derde Grenslandconferentie heeft in september 2021 fysiek plaatsgevonden in Enschede. Daarbij werd door alle Grensland-partners een gezamenlijke coronaverklaring ondertekend die tot doel heeft om de samenwerking tussen Nederland en Noordrijn Westfalen op dit punt verder te verbeteren.

Niet alle voorgenomen beleid en acties zijn waargemaakt of uitgevoerd. De stroom van publicaties op het gebied van de politiek-bestuurlijke integriteit en de politieke ontwikkelingen die er op volgden hebben gezorgd voor een ernstige terugslag in de ontwikkeling van de doelstellingen rondom integriteit. De uitkomsten van de diverse onderzoeken zullen het bestuur handvatten ten behoeve van het doorontwikkelen van het Limburgse integriteitbeleid bieden. De Gedragscode "Goed Ambtelijk Vakmanschap" is wel in 2021 vastgesteld en geïmplementeerd.

In 2021 is onder verantwoordelijkheid van de Gouverneur stilgestaan bij herinneren, veiligheid en vrijheid via 'eren en gedenken'; beleid dat met name is gericht op het doorgeven van de boodschap dat vrijheid niet vrijblijvend en vanzelfsprekend is. Niet alleen is bij onze vrijheid stilgestaan, maar ook bij onze plek in de Europese samenwerking. Voormalig Minister van Engelshoven heeft in november 2021 de tentoonstelling over het Verdrag van Maastricht, een van de activiteiten in het kader van het erfgoedlabel, in het Gouvernement officieel geopend.

Maatschappelijk effect?

Bovengenoemde activiteiten hebben allen maatschappelijke impact. Nog niet benoemd zijn de lobby voor de Einstein Telescoop en de activiteiten in het kader van Branding Limburg.

Wij hebben de lobby voor de Einstein Telescoop in de grensregio Zuid-Limburg gecontinueerd. De Einstein Telescoop is het initiatief tot het realiseren van een Europees onderzoekscentrum voor onderzoek naar zwaartekrachtsgolven. Een grote mogelijke impuls in het grensoverschrijdende ecosysteem van onderzoek, talentontwikkeling en innovatie én een grote impuls voor de werkgelegenheid, passend bij de nationale groeistrategie.

In 2021 heeft de Adviescommissie Branding Limburg de subsidieaanvragen van twee calls beoordeeld. Deze calls stonden op verzoek van de Staten in het teken van toeristische marketing (als steun in de rug van toeristische ondernemers in coronatijd).

Wat hebben wij er in 2021 voor gedaan?

Product	4.1.1. Rijks- en veiligheidstaken CdK
Portefeuillehouder	Roemer

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Adequaat toezicht op openbare orde en veiligheid (rampenbestrijding en crisisbeheersing). <i>Rol CdK: bevoegd gezag als Rijksorgaan: in voorkomende gevallen tevens verbinder, intermediair, subsidiënt of facilitator, subsidiënt en/of partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. De Commissaris van de Koning heeft als rijksorgaan zijn verantwoordelijkheden en bevoegdheden ingevuld. De verantwoordelijke partners vervullen hun taken en rollen op actieve en professionele wijze, waarbij de burgers kunnen rekenen op adequate hulpverlening.</p>	1,2,3,4
<p>2. Stimulering van landsgrensoverschrijdende samenwerking op het gebied van openbare orde en veiligheid (rampenbestrijding en crisisbeheersing en criminaliteitsbestrijding). <i>Rol CdK: bevoegd als Rijksorgaan: in voorkomende gevallen tevens verbinder, intermediair, subsidiënt of facilitator, subsidiënt en/of als partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. De Commissaris van de Koning heeft als rijksorgaan zijn verantwoordelijkheden en bevoegdheden ingevuld. De verantwoordelijke partners werken nauw samen en vervullen hun rollen op actieve en professionele wijze, waarbij burgers kunnen rekenen op grensoverschrijdende hulpverlening en verdere verbetering van een gezamenlijke, grensoverschrijdende aanpak ter bestrijding van criminaliteit.</p>	1,2,3,4
<p>3. Afstemming tussen Rijksinitiatieven en behoeften op lokaal/regionaal niveau bij burgemeesters, via een intermediaire, verbindende dan wel faciliterende rol. <i>Rol CdK: bevoegd gezag als rijksorgaan</i></p>	<p>Gerealiseerd. De Commissaris van de Koning heeft als rijksorgaan zijn verantwoordelijkheden en bevoegdheden ingevuld. De verantwoordelijke partners werken nauw samen waarbij burgemeesters in positie zijn om hun rol naar de gemeenteraden en burgers te vervullen.</p>	1,2,3,4
<p>4. Onderhouden rijksgrenspalen en grenskwesties (landsgrens).</p>	<p>Gerealiseerd. De Commissaris van de Koning heeft als</p>	1,2,3,4

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
Rol CdK: <i>bevoegd gezag als rijksorgaan: bevoegd gezag</i>	rijksorgaan zijn verantwoordelijkheden en bevoegdheden ingevuld.	
5. De verdere implementatie van het programma Weerbare Overheid, waarvan Veilige Publieke Dienstverlening, Bibob, Integriteit onderdeel uitmaken. Rol CdK: <i>bevoegd als Rijksorgaan: in voorkomende gevallen tevens verbinder, intermediair, facilitator, subsidiënt en/of als partner</i>	Gerealiseerd. De Commissaris van de Koning heeft als rijksorgaan zijn verantwoordelijkheden en bevoegdheden ingevuld. Deze thema's hebben zijn voortdurende aandacht.	1,2,3,4

Prestatie-indicatoren zijn voor dit product niet van toepassing.

Product	4.1.2. Bestuurskracht en bestuurlijke organisatie
Portefeuillehouder	Roest

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
1. Mede uitvoering samenwerkingsconvenant investeringsagenda Noord-Limburg 2019-2023. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner, ondernemer</i>	Gerealiseerd. GS hebben besluiten genomen over de eerste en de tweede enveloppe projecten in het kader van de Investeringsagenda Noord-Limburg ter grootte van € 7,7 mln. De samenwerkingsstructuur is versterkt en uitgebouwd ten behoeve van de subsidieverstrekking en verantwoordings-systematiek.	1
2. Partner regionale agenda's Midden- en Zuid-Limburg. Rol Provincie: <i>subsidiënt, partner</i>	Deels gerealiseerd. Midden-Limburg heeft 2021 benut om een nieuwe investeringsagenda Midden-Limburg op te stellen. De Provincie heeft daar ambtelijk bijdragen aan verleend. Bestuurlijke afstemming over die agenda vindt in 2022 plaats na vaststelling door de gemeentebesturen. GS zijn bestuurlijk en ambtelijk participant in de NOVI structuur Zuid-Limburg samen met de gemeenten en het Rijk.	1
3. Een gezamenlijke positionering van Zuid-Limburg in triple helix verband om een regionale agenda tot uitvoering te brengen en de regio nadrukkelijk te positioneren als krachtige partner voor het nieuwe kabinet. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, financier, partner</i>	Gerealiseerd. Zuid-Limburg heeft onderdeel uitgemaakt van de Limburgse lobby agenda richting het nieuwe kabinet. Effectuering in programma's en projecten zal als gevolg van de lange formatieperiode in 2022 invulling moeten krijgen. Zuid-Limburg heeft in februari 2021 de	1

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	NOVI status gekregen zijnde een belangrijke impuls voor de samenwerking en de positie van de regio.	
4. Definitieve besluitvorming regiegemeente constructie Meerssen-Maastricht. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt</i>	Gerealiseerd. De raad van Meerssen heeft besloten niet op het aanbod van de Provincie en BZK in te gaan voor een gezamenlijk onderzoek naar de toekomst van Meerssen en te kiezen voor behoud van zelfstandigheid en te investeren in de robuustheid van de organisatie.	1
5. Besluitvorming gemeenten inzake versterking regionale bestuurskracht. Rol Provincie: <i>ondersteuner</i>	Gerealiseerd. Zie bovenstaande teksten over de regio's in Limburg.	1

Prestatie-indicatoren zijn voor dit product niet van toepassing.

Product	4.1.3. Integriteit
Portefeuillehouder	Roemer

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
1. Vergroten en borgen integriteitsvolwassenheid van de ambtelijke organisatie. Beleidsaanpassing doorvoeren naar aanleiding van de Wet Normalisering rechtspositie ambtenaren en borgen door middel van acties op het gebied van preventie, morele oordeelsvorming en handhaving. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd. De Gedragscode "Goed Ambtelijk Vakmanschap" is vastgesteld en geïmplementeerd. De beëdiging van medewerkers is onverminderd uitgevoerd en het introductieprogramma integriteit is in digitale vorm gehouden, met gebruik making van de serious game "Zuivere Koffie", die inmiddels landelijk is uitgerold. Jaarverslag Integriteit (2020) uitgebracht. De nevenfuncties van medewerkers vanaf schaal 14 zijn geactualiseerd en op de website gepubliceerd.	1
2. Borgen integriteitsbeleid in politiek-bestuurlijke omgeving. Onverminderd voortzetten van het meerjarig integriteitsprogramma voor College en Staten. De invulling van het programma is belegd bij de Commissie Integriteit, ondersteund door de externe adviseur integriteit. Rol Provincie: <i>ondersteuner</i>	Gerealiseerd. Jaarverslag integriteit 2020 gepubliceerd. Risicoanalyse integriteit ten aanzien van de nieuw aangetreden gedeputeerden uitgevoerd en gedeeld met Staten; Actualisatie nevenfuncties en neveninkomsten collegeleden uitgevoerd. Nieuwe gedragscode Gedeputeerde Staten en CdK vastgesteld en ingevoerd. Opdracht verleend tot onderzoek Bestuurscultuur 2011-2021.	1
3. Limburgs integriteitbeleid ontwikkelen en	Niet gerealiseerd.	1

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>uitdragen als Best Practice.</p> <p>Het Limburgse samenwerkingsmodel als voorbeeld voor de overheid, ondersteund door een gezamenlijk ontwikkelde Serious Game Integriteit, met als doel het Limburgs integriteitsbeleid kenbaar en herkenbaar te maken.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner</i></p>	<p>De stroom van publicaties op het gebied van de politiek-bestuurlijke integriteit en de politieke ontwikkelingen die er op volgden hebben gezorgd voor een ernstige terugslag in de ontwikkeling van deze doelstelling. De uitkomsten van de diverse onderzoeken zullen het bestuur handvatten ten behoeve van het doorontwikkelen van het Limburgse integriteitsbeleid bieden. De ontwikkelde Serious Game "Zuivere Koffie" kan daarbij als ondersteuning worden ingezet.</p>	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streefwaarde	Jaar
1	Gedragscode en beleidsnotitie ambtelijke integriteit afgerond.	0	1	1	2021
2	Integriteitsprogramma Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten voltooid.	0	1	1	2021
3	Gemeenschappelijk integriteitskader ontwikkeld binnen openbaar bestuur Limburg.	0	0	1	2021

Product	4.1.4. Coördinatie Interbestuurlijk toezicht
Portefeuillehouder	Roest

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. In 2021 voert de Provincie Limburg adequaat systeemtoezicht uit, aangevuld met inhoudelijke toetsen (zoals reality checks en verdiepingsonderzoeken) gebaseerd op risicoanalyses.</p> <p>Rol Provincie: <i>toetsers</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Voor het toezichtdomein informatie- en Archiefbeheer is in 2021 systeemtoezicht gehouden op basis van aangeleverde gegevens.</p> <p>Voor het toezichtdomein Erfgoed (Monumenten en Archeologie) is in 2021 systeemtoezicht gehouden middels een vragenlijst. Archeologie is met ingang van 2021 opgenomen in de uitvraag als onderdeel van het erfgoeddomein.</p> <p>Voor het toezichtdomein huisvesting verblijfsrechtigen zijn de prestaties van alle gemeenten per 1 januari 2021 en 1 juli 2021 beoordeeld en waar nodig de bestuurlijke interventieladder doorlopen.</p>	3

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	Voor het toezichtdomein Omgevingsrecht is systeemtoezicht gehouden op basis van gevraagde en aangeleverde toezichtinformatie.	

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streefwaarde	Jaar
1	De gemeenten in Limburg hebben zowel kwalitatief als kwantitatief voldoende gegevens beschikbaar ten behoeve van de toetsing aan de IBT-criteria (Interbestuurlijk Toezicht) binnen de vier toezichtdomeinen (1. Ruimtelijke Ordening en Omgevingsrecht; 2. Informatie- en archiefbeheer; 3. Huisvesting verblijfsgerechtigden; 4. Erfgoed).	31	Domein 1: 28 Domein 2:30 Domein 3: 31 Domein 4: 27	31	Continue
1	Het Waterschap Limburg en de gemeenschappelijke regelingen in Limburg hebben, voor zover op hen van toepassing, zowel kwalitatief als kwantitatief voldoende gegevens beschikbaar ten behoeve van de toetsing aan de IBT-criteria binnen het toezichtdomein Informatie- en archiefbeheer.	**27	27	27*	Continue
1	Reality checks op de, van alle onder toezicht gestelde bestuursorganen, ontvangen informatie hebben plaatsgevonden.	10	0	5	2023
1	Indien noodzakelijk heeft/hebben (een) verdiepingsonderzoek(en) plaatsgevonden.	PM	0	PM	2023

Toelichting prestatie-indicatoren

** Het betreft het Waterschap en 24 gemeenschappelijke regelingen die gezien de taakstelling en omvang formatie onder het Interbestuurlijk Toezicht van de Provincie Limburg vallen.

Ook in 2021 was een uitzonderlijk jaar voor de meeste toezichtontvangers in verband met de COVID-19-pandemie. De Provincie heeft de toezichtontvangers de mogelijkheid geboden om af te wijken van de reguliere inleverdatum van toezichtinformatie (15 juli 2021) door uitstel te verlenen tot 1 respectievelijk 15 november 2021.

Informatie- en Archiefbeer

Gemeenten

Bijna alle toezichtontvangers hebben in 2021 toezichtinformatie aangeleverd, waarop een beoordeling heeft plaatsgevonden. Uit de beoordelingen is gebleken dat 6 gemeenten een (ruim) voldoende taakbehandling laten zien en 13 gemeenten een onvoldoende hierop scoren. De overige 11 gemeenten laten een redelijke of redelijk tot voldoende taakbehandling zien. Een gemeente heeft niet aan de informatieplicht voldaan.

Het Waterschap

Het Waterschap laat een redelijk tot voldoende taakbehandling zien op Informatie- en Archiefbeheer.

Toelichting prestatie-indicatoren

Gemeenschappelijke regelingen

De beoordeling van de Gemeenschappelijke Regelingen geeft het volgende beeld: 1 GR laat een voldoende taakbehoortiging zien, 7 Regelingen scoren een onvoldoende taakbehoortiging en de overige Regelingen laten een redelijke taakbehoortiging zien.

Huisvesting verblijfsgechtigden:

Huisvesting verblijfsgechtigden: per respectievelijk 1 januari 2021 en 1 juli 2021 zijn de prestaties van alle gemeenten beoordeeld en waar nodig is de bestuurlijke interventieladder doorlopen.

Erfgoed/Monumenten en Archeologie

Voor het toezichtdomein Erfgoed heeft in 2021 een uitvraag bij gemeenten plaatsgevonden middels een vragenlijst. Per abuis is voor monumenten informatie over 2019/2020 opgevraagd. Derhalve is het jaar 2021 niet meegenomen in de beoordelingsronde 2020-2021. 27 gemeenten hebben de gevraagde informatie aangeleverd waarbij kan worden geconcludeerd dat deze gemeenten voldoen aan hun wettelijke taak op het gebied van monumenten en archeologie. 2 gemeenten hebben geen informatie aangeleverd, 2 gemeenten hebben gedeeltelijk informatie aangeleverd (alleen voor monumenten of archeologie), waarbij deze met de informatie die wel is aangeleverd voldoen aan de wettelijke taak.

Wabo/Wro

Voor het omgevingsrecht zijn alle vereiste stukken bij gemeenten opgevraagd en beoordeeld naar het daarvoor geldende beoordelingskader. Naast het opvragen van gegevens zijn er ook met zeventien gemeenten gesprekken gevoerd. Dit heeft geresulteerd in de volgende mate van taakbehoortiging (tb):

Wabo

Geen/onvoldoende tb 5; matige tb 14; net voldoende tb 5; voldoende tb 6; ruim voldoende tb 1; goede tb 0.

Wro:

Geen/onvoldoende tb 4; matige tb 10; net voldoende tb 5; voldoende tb 10; ruim voldoende tb 0; goede tb 2.

Onder de Wabo is het momenteel niet mogelijk om generiek IBT uit te oefenen op het Waterschap. Met de komst van de Omgevingswet zal dit gerepareerd worden (naar verwachting per 1 juli 2022).

Bovengenoemde informatie is per toezichtdomein gerapporteerd aan Provinciale Staten middels de IBT-rapportage 2020-2021.

Product	4.1.5. Toezicht gemeentefinanciën
Portefeuillehouder	Roest

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
1. De begroting en jaarstukken van alle gemeenten en gemeenschappelijke regelingen, waar de Provincie Limburg financieel toezichthouder op is, beoordelen en de toezichtvorm bepalen voor het betreffende jaar. Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i>	Gerealiseerd. De begroting en jaarstukken van alle Limburgse gemeenten en gemeenschappelijke regelingen, waar de Provincie toezichthouder van is, beoordeeld en de toezichtvorm bepaald voor 2022.	3

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>Alle Limburgse gemeenten hebben voor 2022 repressief toezicht.</p> <p>Toezicht gemeentefinanciën bevordert een financieel gezonde situatie bij gemeenten. Dit draagt bij aan transparantie en inzicht in het gemeentelijk huishoudboekje voor de inwoners.</p>	
<p>2. In het kader van financieel toezicht op de gemeenten en het bepalen van een (eventuele) meerjarige uitspraak omtrent de toezichtvorm voeren wij één keer in de vier jaar financiële verdiepingsonderzoeken uit bij elke Limburgse gemeente. In 2021 wordt de regio Midden-Limburg onderzocht.</p> <p>Rol Provincie: <i>bevoegd gezag</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In het kader van financieel toezicht op de gemeenten en het bepalen van een eventuele meerjarige uitspraak omtrent de toezichtvorm, hebben wij in 2021 bij zes gemeenten in Midden-Limburg een financieel verdiepingsonderzoek uitgevoerd.</p> <p>Bij Weert is het onderzoek niet uitgevoerd i.v.m. ziekte toezichthouder.</p> <p>Van de zes met een financieel verdiepingsonderzoek beoordeelde gemeenten, hebben alle zes een meerjarige uitspraak gekregen.</p>	3
<p>3. Adviesrol vanuit onze toezichhoudende taak naar gemeenten bij financiële onderwerpen in de vorm van kennisoverdracht.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In 2021 is er een Webinar; Kosten sociaal domein, autonoom of beheersbaar georganiseerd.</p>	3

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
2	Financieel verdiepingsonderzoeken in Midden-Limburg.	0	6	7	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

In Midden-Limburg zijn zes onderzoeken uitgevoerd. Bij Weert is dit onderzoek niet uitgevoerd in verband met ziekte toezichthouder.

Product	4.1.6. IPO
Portefeuillehouder	Van Toorenburg

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
1. Vertegenwoordiging binnen IPO-verband. Zowel ambtelijk als bestuurlijk in de respectievelijke adviescommissies AAC (ambtelijk) en BAC (bestuurlijk).	Gerealiseerd. Vertegenwoordiging binnen IPO-verband is onverminderd doorgezet.	2,4,5

Prestatie-indicatoren zijn voor dit product niet van toepassing.

Product	4.1.7. Internationalisering
Portefeuillehouder	Roemer / Van Gaans

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
1. Buurlandenbeleid/grensoverschrijdende samenwerking. De samenwerking en de Public Affairs met de buurlanden/regio's in België en Duitsland is op resultaatgerichte wijze, in samenwerking met de Euregio's en Limburgse partners en gebruikmakend van met name Interreg verder uitgebouwd. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, partner</i>	Gerealiseerd. Dit is een continue actie. Per dossier bekijken we iedere keer langs welke weg (euregionaal, bilateraal, landsdelig, Interreg) onze grensoverschrijdende dossiers een stap verder gebracht kunnen worden. In 2021 hebben we ons onder andere ingezet voor de Einstein-Telescoop, de grensoverschrijdende spoorverbindingen, de energie-infrastructuur, corona, arbeidsmarkt, stikstof en water.	2,4
2. Samenwerking met Noordrijn-Westfalen Rekening houdend met corona zal in december 2020 de tweede Grenslandconferentie plaatsvinden, en zal in 2021 uitvoering gegeven worden aan de uitvoering van de geactualiseerde Grenslandagenda 2020-2021. Een besluit zal genomen worden over waar en wanneer de derde Grenslandconferentie zal plaatsvinden. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager, partner</i>	Gerealiseerd. Op 2 december 2020 is (vanwege corona grotendeels digitaal) in Duisburg (NRW) de 2 ^e Grenslandconferentie gehouden. Gevolgd door de 3 ^e Grenslandconferentie die op 30 september 2021 fysiek kon plaatsvinden in Enschede. Daarbij werd door alle Grensland-partners een gezamenlijke coronaverklaring ondertekend die tot doel heeft om de samenwerking tussen Nederland en Noordrijn Westfalen op dit punt verder te verbeteren. Via deze landsdelige samenwerking zijn we volop bezig om – samen met het Rijk, de provincies Overijssel, Gelderland en andere partners - de samenwerking met NRW te concretiseren en te versterken. Naast de reguliere thema's arbeidsmarkt, onderwijs,	2,4

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	<p>mobiliteit en veiligheid zijn in Enschede 2 verkenningen gestart, voor stikstof en voor water. Wij zijn daarbij in de lead voor het project Servicepunten Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling en voor de verkenning Stikstof.</p>	
<p>3. Europese programma's Europese programma's worden zo goed mogelijk benut om provinciaal beleid tot uitvoering te brengen en gemeenten/regio's hierbij te ondersteunen. De inzet van Europese middelen ter ondersteuning van Limburgse projecten wordt gemonitord en twee keer per jaar aan Provinciale Staten gerapporteerd. Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd. In onze mededeling portefeuillehouder van 17 juni 2021 (GS 2021/13477) en 16 december 2021 (GS 2021/205090) hebben we u geïnformeerd over onze inzet en de halfjaarlijkse resultaten van de Europese programmaperiode 2014-2020 en aanpak voor de nieuwe structuurfondsperiode 2021-2027 inclusief de samenwerking van onze provincie met de buurregio's en buurlanden.</p>	2,4
<p>4. Maastricht Working on Europe (MWoE). Rol Provincie: <i>ondersteuner, subsidiënt, partner</i> a) Sterker internationaal profiel van de Limburgse hoofdstad Maastricht en de (Eu)regio als werk- en ontmoetingsplaats voor gesprek, debat, en kennis- en visieontwikkeling rondom Europese thema's;</p>	<p>Mede afhankelijk van besluitvorming van PS in kwartaal 4 – 2022 over bijdrage vervolgfase 3.</p> <p>Huidige stand van zaken: In 2021 heeft Studio Europa Maastricht (SEM) in samenwerking met partners en stakeholders meer dan 50 evenementen georganiseerd met een (Eu)regionale en /of internationale impact waarbij een variëteit aan doelgroepen zoals beleidsmakers, burgers, onderzoekers, journalisten en jong en oud met elkaar in gesprek gingen. Vanwege corona hebben enkele van deze evenementen online plaatsgevonden. Andere geplande activiteiten hebben wel fysiek doorgang kunnen vinden.</p> <p>Maastricht Europe Days: In 2021 is de oorspronkelijke opzet van Maastricht Europe Days (MED) door impact van corona getransformeerd tot een online publieke ruimte voor evenementen en kennisuitwisseling en zijn activiteiten meer over het jaar heen verspreid. In 2022 zal verder vorm gegeven worden aan de verdere invulling, met aandacht voor het verder verbinden van de programmadoelstellingen, het verder verknopen van onderzoek en debat en dialoog, inclusiviteit en vergroting van</p>	2,4,5

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	doelgroep bereik.	
b) Een duurzaam internationaal en euregionaal netwerk waarbij Studio Europa Maastricht fungeert als accelerator bij de totstandkoming en versterking van projecten en evenementen ('hub-and-spoke-functie');	Gerealiseerd. Stakeholders en partners: SEM heeft in 2021 belangrijke connecties gelegd met stakeholders als ministeries (OCW, BuZa), Europese instituties, ambassades, mediapartners (lokaal, regionaal en landelijk), executieve opleidingsprogramma's, culturele instellingen en uitgeverijen, wetenschappelijke instituten, en regionale (Europese) organisaties. De versterking van projecten en evenementen door SEM en de ontwikkeling van kennis en expertise onder de SEM onderzoeksagenda biedt kansen voor het tot stand brengen van partnerschappen om in de toekomst samen te werken aan proposities en consortia.	2,4,5
c) Een positieve evaluatie door de EU m.b.t. de inspanningen in het kader van het Verdrag van Maastricht als Europese Erfgoedlabelhouder.	Gerealiseerd. De Europese Commissie heeft de toekenning van de Europese Erfgoedlabel aan het Verdrag van Maastricht met 4 jaar verlengd na een positieve evaluatie van de eerste periode. Bij de motivatie voor verlenging van het Europees Erfgoedlabel roemt de Commissie onder meer de unieke samenwerking tussen PL, GM en UM onder het MWOE programma waaraan SEM invulling en uitvoering geeft en prijst ze de digitalisering van de archieven en het uitdragen van de Europese betekenis van het Verdrag. Voormalig minister van Engelshoven heeft op 8 november 2021 de tentoonstelling over het Verdrag van Maastricht, een van de activiteiten in het kader van het EHL (European Heritage Label), in het Gouvernement officieel geopend.	2,4,5

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streefwaarde	Jaar
1	Duurzame relaties met de buurlanden zijn opgebouwd en versterkt.	N.v.t		N.v.t.	continue
2	Aantal Grenslandconferenties met Noordrijn-Westfalen.	1	3	4	2023

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streefwaarde	Jaar
3	Streefwaarde toekenning EU-middelen aan partners/projecten in Limburg 2020-2023.	€ 96,5 mln.	€ 103 mln.	€ 175 mln.	2023
4	a. Aantal Maastricht Europe Days (MED).	1	1	4	2023
	b. Minimum aantal overige (grensoverschrijdende) evenementen (naast MED) voor een brede doelgroep door MWOE.	1	9	7	2023
	c. Aantal stakeholders en relevante partners die verbonden zijn aan het programma MWOE.	PM	+10	20	2023
	d. Positief oordeel m.b.t. monitoring EHL verdrag van Maastricht.	-	1	1	2021
	e. Tentoonstelling over het Verdrag van Maastricht in het Gouvernement is visueel en inhoudelijk aantrekkelijker gemaakt voor een brede doelgroep.	-	1	1	2021

Toelichting prestatie-indicatoren

3. Dit cijfer is sterk afhankelijk van de nog beschikbare middelen voor de programmaperiode 2014-2020. Met ingang van de nieuwe programmaperiode in 2022 zal dit cijfer weer toenemen i.v.m. het toekennen van nieuwe subsidies uit het programma 2021-2027.

4c. De stakeholders zijn verworven tussen 1-1-2020 en 31-12-2021, waardoor de beginwaarde per 1-1-2021 PM is.

4e. De tentoonstelling van het Verdrag van Maastricht is openbaar. Vanwege de geldende coronamaatregelen is het nog niet mogelijk om publiek te ontvangen en rondleidingen te geven.

Product	4.1.8. Euregiobestuur; Managementautoriteit Interreg EMR
Portefeuillehouder	Roemer

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
1. Vaststelling in 2021 van het Interreg-VI programma Euregio Maas-Rijn door het Comité van Toezicht; goedkeuring door de Europese Commissie. Opzetten van de nieuwe structuur van het Interreg-VI programma samen met alle personeelsgebonden materies. Rol Provincie: <i>procesmanager, partner</i>	Niet gerealiseerd. Het Interreg-VI-programma EMR is niet in 2021 vastgesteld; dit programma wordt ten laatste 18 maart 2022 goedgekeurd door de programma-partners en dan verstuurd naar de EU voor goedkeuring.	2,4
2. De 6de en waarschijnlijk laatste call zal in 2021 resulteren in de selectie van een aantal projecten waarmee het overblijvende budget volledig aan projecten gecommiteerd kan worden. Rol Provincie: <i>toetsser, procesmanager</i>	Deels gerealiseerd. In 2021 is het overblijvend budget niet volledig gecommiteerd; er lopen daarom in 2022 nog extra calls om overblijvend budget te benutten.	2,4

Prestatie-indicatoren zijn voor dit product niet van toepassing.

Product	4.1.9. Strategische Public affairs
Portefeuillehouder	Van Gaans / Roemer

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Vanuit één agenda (getiteld: <i>Limburg Verbinden; Agenda Public Affairs voor Rijksoverheid, Europese Unie en buurlanden</i>) voor grensoverschrijdende samenwerking en Public Affairs werken we aan de verdieping en versterking van ons netwerk als brede basis voor onze (lange termijn-) doelstellingen rondom Public Affairs en grensoverschrijdende samenwerking.</p> <p>Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd</p> <p>In 2021 is een jaarlijkse update gemaakt van de Agenda voor Public Affairs en grensoverschrijdende samenwerking (GS 2021-4275). De resultaten daarvan zijn aan Provinciale Staten gerapporteerd in de Mededeling portefeuillehouder Update Agenda Public Affairs 2022 (GS DOC-00227289).</p> <p>Het lobbydocument met de Limburgse thema's voor de landelijke verkiezingen getiteld Limburgs Pact (GS 2021-7842), hebben we in 2021 breed uitgezet in het Haagse netwerk.</p> <p>De contacten in Wallonië zijn evenals de contacten in Düsseldorf/NRW bestendig. De samenwerking met de Nederlandse ambassade in Brussel is op verschillende onderwerpen geïntensiveerd.</p>	2,4
<p>2. We hebben een ambtelijke permanente vertegenwoordiging in Brussel, Den Haag en Düsseldorf, met een relevant en sterk (politiek) netwerk. Het team voor Public Affairs is het schakelpunt voor (politieke) lobbyacties vanuit de Provincie en is in elke stad met een kantoorplek aanwezig. In goede afstemming met de provinciale organisatie worden diverse (netwerk-) activiteiten in de hoofdsteden en werkbezoeken in de provincie georganiseerd. In 2021 zullen we gezamenlijk optrekken met de (grens-) provincies Gelderland, Overijssel en Zuid-Holland binnen het Consulaat-Generaal van Nederland in Düsseldorf. Daarnaast sluiten we op relevante lobbydossiers strategische allianties met andere provincies. In Den Haag en Brussel zullen we gezamenlijk optrekken binnen het samenwerkingsverband van provincies (IPO / HNP) ten behoeve van een goede positionering van het middenbestuur in Nederland en de EU. Een actieve opstelling van Limburg binnen de IPO organisatie – met de daarbij behorende</p>	<p>Gerealiseerd</p> <p>Ondanks corona hebben de PA posten in Brussel, Den Haag en Düsseldorf in 2021 met diverse activiteiten Limburg in de betreffende bestuurscentra en buurlanden op creatieve wijze vertegenwoordigd en gepositioneerd. Dat gebeurde zowel individueel als in strategische allianties met de (grens)provincies, IPO en het HNP in Brussel. Over deze activiteiten en resultaten is aan Provinciale Staten gerapporteerd in de Mededeling portefeuillehouder inzake update Agenda Public Affairs 2022 (GS DOC-00227289).</p>	2,4

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>stroomlijning van adviestrajecten – draagt bij aan een zelfverzekerde positionering van Limburg (zie ook product 4.1.6. IPO). Rol Provincie: <i>procesmanager</i></p>		
<p>3. We brengen actief Limburgse proposities over naar daarvoor relevante partijen. Vanuit de gehele organisatie wordt op deze manier nagedacht over welke boodschap en projecten we onder de aandacht willen brengen van sleutelpersonen en overige (strategische) beleidsbepalers (denktanks / wetenschappelijke adviesraden). In 2021 spelen de landelijke verkiezingen en de kabinetsformatie daarin een speciale rol. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd. Limburgse proposities worden voorbereid die aansluiten op de transities, kracht en kansen. Dat doen we met onze sleutelpartners, waaronder campusorganisaties, LIOF, steden, kennisinstellingen en LLTB. In 2021 hebben we ons met het Limburgs Pact (GS 2021-7842), gericht op de landelijke verkiezingen en kabinetsformatie. De interne lobbykracht is in 2021 verstrekt met een Kopgroep Public Affairs. In de Mededeling portefeuillehouder inzake update Agenda Public Affairs 2022 hebben we gerapporteerd over de activiteiten resultaten in 2021 (GS DOC-00227289).</p>	2,4
<p>4. Conform motie 2520 (Karin Straus 2019) verenigen we de Limburgse lobbykracht. We staan in open verbinding met gemeenten en andere partners om gezamenlijke lobbyacties te entameren (denk aan financiële middelen en grensoverschrijdende ambities). Ook zullen we hen, indien gewenst, voorzien van advies over een te voeren lobbytraject of op weg helpen naar extra inzet van derden. Er is een Public Affairs Forum actief waar Limburgse partijen elkaar kunnen treffen en allianties vormen in lobby activiteiten. Rol Provincie: <i>ondersteuner, procesmanager</i></p>	<p>Gerealiseerd. In 2021 is de functionaliteit van het Public Affairs Forum verbreed met een digitale platformfunctie op LinkedIn. Hiermee ontsluiten we kennis en informatie en kunnen partijen elkaar informeel vinden en opzoeken. Tweewekelijkse wordt op dit platform een nieuwsbrief Public Affairs gedeeld met voor Limburg relevant nieuws uit: Den Haag, Brussel, Duitsland en België. In 2021 zijn voor het Public Affairs Forum digitale fora georganiseerd op het gebied van 'digitalisering' en 'een gezonder Limburg na corona'.</p>	2,4,5
<p>5. Wij continueren de lobby voor de Einstein Telescoop in de grensregio Zuid-Limburg. De Einstein Telescoop is het initiatief tot het realiseren van een Europees onderzoekscentrum voor onderzoek naar zwaartekrachtsgolven. Een grote mogelijke impuls in het grensoverschrijdende ecosysteem van onderzoek, talentontwikkeling en innovatie én een grote impuls voor de werkgelegenheid, passend bij de nationale groeistrategie. Vanuit Nederland is NWO-Nikhef verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de Science Case. De Einstein Telescoop is opgenomen in de</p>	<p>Gerealiseerd. De positie op de Europese ESFRI-roadmap is in 2021 toegekend. 31 oktober 2021 heeft de Minister van OCW de aanvraag voor het Nationaal Groeifonds ingediend om te voorzien in de financiering die nodig is om als Nederland een positie te kunnen claimen als gastland en de kandidatuur tot een afronding te kunnen brengen in 2024 met de voorziene locatiebeslissing in 2025. Voorzien is dat het kabinet in april 2022 een besluit neemt over de aanvraag voor het Nationaal</p>	2,4

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>nationale Roadmap voor grootschalige wetenschappelijke infrastructuur. Daarin is ook opgenomen dat de Einstein Telescoop mogelijk gevestigd zal worden in de grensregio Zuid-Limburg. De Provincie Limburg ondersteunt NWO-Nikhef in het onderzoeken van de kansen voor deze vestigingslocatie. Wij doen dit in goed overleg met NWO-Nikhef en de Rijksoverheid. Positieve haalbaarheidsstudies voor de economische casus en de bodemgeschiktheid zijn opgeleverd. Wij continueren onze steun bij het opzetten van een wetenschappelijk instituut (UM-Nikhef), de bouw van onderzoekscentrum (ETpathfinder te Maastricht) en de verdere geologische studies (E-TEST) in euregionaal verband. Met LIOF verlenen wij steun aan het bedrijfsleven om te participeren in de ontwikkeling van de innovatieve sleuteltechnologieën en het werven van orders voor de Einstein Telescoop. Indien de aanvraag voor de Europese Roadmap voor onderzoeksinfrastructuren (ESFRI) in 2021 wordt toegekend, zal de voorziene siteselectieprocedure starten tot en met 2024/2025 waarbij de grensregio Zuid-Limburg één van twee voorgestelde kandidaat-locaties is. Het Kabinet zal daarop vooruitlopend moeten beslissen over een kandidatuur.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner, ondersteuner</i></p>	<p>GroEIFonds.</p> <p>In 2021 is het onderzoekslaboratorium ETpathfinder geopend. De geologische studies krijgen gestalte binnen het euregionale project E-TEST. Het publiek-private project ET Technologies is in 2021 opgestart met Europese middelen REACT-EU. En het euregionale project ET2SMEs met LIOF als partner is van start gegaan om bedrijven in de euregio goed te betrekken bij de lopende onderzoeksprojecten. Het totale onderzoeksprogramma in België, Duitsland en Nederland bedraagt opgeteld inmiddels bijna € 70 mln.</p>	
<p>6. Strategisch relatiebeheer: in 2021 wordt uitvoering gegeven aan de strategische netwerkkalender 2021. Naast de organisatie van strategische netwerkevenementen zorgen we dat we succesvol kunnen opereren in de netwerksamenleving, die eisen stelt aan het onderhouden en uitbouwen van goede relaties met volksvertegenwoordigers, medeoverheden, kennispartners, opkomende en bestaande ondernemers (startups / scale-ups) en (buitenlandse) investeerders.</p> <p>Rol Provincie: <i>partner, ondersteuner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Alhoewel door corona het merendeel van de evenementen niet fysiek heeft kunnen plaatsvinden, is in 2021 uitvoering gegeven aan de strategische netwerkkalender 2021.</p> <p>Zo heeft een aantal netwerkevenementen in een alternatieve vorm plaatsgevonden. Zoals bijvoorbeeld digitale Limburgborrels in Den Haag en Brussel, een digitale bijeenkomst van het PA Forum of een digitaal ontbijt met de nieuwe Limburgse Tweede Kamerleden. Op die manier hebben we geprobeerd ons relatienetwerk warm te houden. Een ander mooi voorbeeld is ook de traditionele nieuwjaarsreceptie die omgedoopt werd tot een Nieuwjaarsuitzending die op televisie te volgen was voor alle Limburgers. En</p>	2

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
	uiteraard staan we in de startblokken om zodra het weer kan deel te nemen aan diverse Limburgse (netwerk)evenementen zoals bijvoorbeeld de TEFAF, Jumping Indoor Maastricht, Amstel Gold Race, Lekker Venlo en André Rieu. We zijn hierbij wel afhankelijk van de keuze van organisatoren om het betreffende Limburgse evenement door te laten gaan.	
<p>7. Eren en gedenken: in Limburg willen we de tomeloze inzet van hen die zich voor de vrede en veiligheid hebben ingespannen, niet vergeten. Ook staan we bewust stil bij de krachten, die tijdens oorlog en overheersing een vreedzaam samenleven zo gruwelijk ontwrichten.</p> <p>In 2021 blijven we ons bewust van deze morele plicht om te eren en te gedenken. Ook denken we na over de wijze waarop we de mooie resultaten van 75 jaar bevrijding kunnen bestendigen, het nieuwe herdenken kunnen verduurzamen en de voortdurende dialoog over vrijheid kunnen continueren. Daarnaast willen we ook Limburgers van verdiensten in de huidige tijd blijven eren. Op deze manier dragen we bij aan een gedeelde Limburgse cultuur en staan we stil bij exceptionele prestaties van Limburgers.</p> <p>Rol Provincie: <i>aanjager, ondersteuner, partner</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In 2021 is onder verantwoordelijkheid van de Gouverneur stil gestaan bij herinneren, veiligheid en vrijheid via 'eren en gedenken'; beleid dat met name is gericht op het doorgeven van de boodschap dat vrijheid niet vrijblijvend en vanzelfsprekend is. Drie evenementen hebben in 2021 provinciale financiële ondersteuning mogen ontvangen: de herdenking Nationaal Indië monument '45-'62, het Liberation Concert Margraten en de onthulling van het Nationaal Holocaust Namenmonument in Amsterdam (ook Limburgse slachtoffers zijn hierin opgenomen). Daarnaast is subsidie verleend aan de documentaire Derk van Assen, het Vliegtuigmonument Mariaveen en het Mariniersmonument Limburg in Sittard. Eind 2021 is gestart met de introductie en doorontwikkeling van beleid ten aanzien van Hernieuwd herdenken en vieren. Waarbij verduurzaming van de vele nieuwe initiatieven bij de viering van 75 jaar bevrijding centraal staat. Voor het kroonjaar (2024-2025) waarin 80 jaar bevrijding wordt herdacht en gevierd, zal de breed maatschappelijke (grensoverschrijdende) dialoog over vrijheid worden uitgerold.</p>	2,5

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streefwaarde	Jaar
1	Er is een agenda voor grensoverschrijdende samenwerking en Public Affairs.	1	1	1	2020/2023
2	Vanuit de ambtelijke permanente vertegenwoordigingen in de verschillende bestuurscentra worden acties, zoals	n.v.t.		n.v.t.	Continu

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef- waarde	Jaar
	symposia, borrels, lezingen en werkbezoeken, ondernomen om duurzame relaties op te bouwen en te versterken.				
3	We formuleren Limburgse proposities richting de diverse bestuurscentra op een veelheid van onderwerpen waar Limburg een uitgestoken hand kan en wil aanbieden.	n.v.t.		n.v.t.	Continu
4	Er worden activiteiten georganiseerd ontplooid om Limburgse partijen met verschillende belangen te verbinden via het Public Affairs Forum Limburg. We zetten ons in daar waar de belangen van de Provincie overeenkomen met anderen.	n.v.t.		n.v.t.	Continu

Product	4.1.10. Branding
Portefeuillehouder	Roemer

Beoogde resultaten 2021	Bereikte resultaten 2021	Criteria
<p>1. Het positioneren van Limburg als aantrekkelijke, onderscheidende regio om te wonen, werken, studeren, ondernemen, innoveren en recreëren.</p> <p>Rol Provincie: <i>toetsers, procesmanager, bevoegd gezag, subsidiënt</i></p>	<p>Gerealiseerd.</p> <p>In 2021 heeft de Adviescommissie Branding Limburg de subsidieaanvragen van twee calls beoordeeld. Deze calls stonden op verzoek van de Staten in het teken van toeristische marketing (als steun in de rug van toeristische ondernemers in coronatijd). Het College van GS heeft de bijbehorende adviezen overgenomen en op grond daarvan in totaal aan tien projecten subsidie toegekend. De Adviescommissie heeft vervolgens een derde call geformuleerd, met als thema 'Limburg als broedplaats voor talent'. Deze is in het najaar van 2021 uitgezet en de afhandeling daarvan vindt begin 2022 plaats.</p>	2

	Prestatie-indicatoren bij bovenstaande resultaten	Startwaarde 01-01-2021	Eindwaarde 31-12-2021	Streef waarde	Jaar
1	3 thematische calls uitzetten in de markt.	0	3	3	2021

Product	4.1.13. Overige bestuurlijke zaken
Portefeuillehouder	Roemer

Onder dit product zijn de overige algemene lasten met betrekking tot het bestuur opgenomen (zie tabel en toelichting bij de 3^e W-vraag).

Wat mag het kosten?

€ x 1.000

Begrotingsprogramma 4.1 Bestuur	Begroting 2021			Realisatie 2021	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
4.1.1. Rijks- en veiligheidstaken CdK	605	-233	372	334	38	V
4.1.2. Bestuurskracht en bestuurlijke organisatie	69	770	838	737	101	V
4.1.3. Integriteit	38	0	38	22	17	V
4.1.4. Coördinatie interbestuurlijk toezicht	39	0	39	0	39	V
4.1.5. Toezicht gemeentefinanciën	4	0	4	4	0	V
4.1.6. IPO	2.400	-4	2.396	2.304	92	V
4.1.7. Internationalisering	2.635	984	3.619	1.121	2.498	V
4.1.8. Euregiobestuur; Managementautoriteit Interreg EMR	504	-11	493	559	-66	N
4.1.9. Strategische Public Affairs	936	-280	656	558	97	V
4.1.10. Branding	950	526	1.476	721	755	V
4.1.13. Overige bestuurlijke zaken	1.770	0	1.770	606	1.164	V
	9.950	1.751	11.701	6.966	4.734	V
<i>Personele lasten</i>	8.208	234	8.442	8.269	173	
<i>Kapitaallasten</i>	0	0	0	0	0	
Totaal lasten	18.158	1.984	20.143	15.235	4.907	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
4.1.1. Rijks- en veiligheidstaken CdK	5	0	5	0	5	N
4.1.7. Internationalisering	0	50	50	23	27	N
4.1.8. Euregiobestuur; Managementautoriteit Interreg EMR	401	-42	359	425	-66	V
Totaal baten	406	8	414	448	-34	V
Totaal saldo van baten en lasten	-17.752	-1.977	-19.729	-14.787	-4.942	V
Mutatie reserves						
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0	0	
Resultaat	-17.752	-1.977	-19.729	-14.787	-4.942	V

Financiële toelichting

Van begrotingsprogramma 4.1. Bestuur resteert een voordelig resultaat van € 4,94 mln.

De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 4,77 mln. voordeliger dan geraamd. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

4.1.1. Rijks- en veiligheidstaken

De Provincie Limburg heeft in december 2020 een incidentele bijdrage ontvangen om de aanpak van een weerbaar bestuur en een weerbare organisatie aan te jagen in de middelgrote en kleinere gemeenten. GS hebben op 27-8-2021 besloten om het provinciale Bibob-beleid verder te intensiveren. Hierover is PS op 22-9-2021 geïnformeerd. De uitrol van de intensivering vindt momenteel plaats en loopt door in 2022. De aanpak weerbaar bestuur is hier onderdeel van. Het budget aanpak weerbaar bestuur 2021 ad € 41.667 wordt derhalve overgeheveld naar 2022.

4.1.2. Bestuurskracht en bestuurlijke organisatie

Bij de 1^e Afwijkingenrapportage 2020 (PS 19-6-2020) is € 150.000 beschikbaar gesteld voor een nader onderzoek naar en de evaluatie van de samenwerking in een extraparlamenteair college. In de Voorjaarsnota 2020 (PS 26-6-2020) is opgenomen dat dit onderzoek wordt uitgevoerd in de periode 2020-2022. Derhalve wordt het restantbudget 2021 ad € 89.090 overgeheveld naar 2022.

4.1.4. Coördinatie bestuurlijk toezicht

Dit budget is met name bestemd voor het organiseren van bijeenkomsten met gemeenten. In 2021 hebben, in verband met corona, geen bijeenkomsten plaatsgevonden.

4.1.7. Internationalisering

Bij de Voorjaarsnota 2020 (PS 26-6-2020) is € 7 mln. voor Europese cofinanciering 2020-2022 beschikbaar gesteld. Het restantbedrag 2021 ad € 1.428.605 wordt derhalve overgeheveld en toegevoegd aan het budget 2022.

Bij de 2^e Afwijkingenrapportage 2021 (PS 31-8-2021) is € 3 mln. procesmiddelen voor proporties aanvragen Flagships 2021-2023 beschikbaar gesteld. Het restantbedrag 2021 ad € 1.000.000 wordt derhalve overgeheveld en toegevoegd aan het budget 2022.

4.1.9. Strategisch Public Affairs

Vanwege COVID-19 hebben een aantal geplande evenementen geen doorgang kunnen vinden waardoor er een onderschijding is ontstaan op dit budget.

4.1.11. Branding

In de vergadering van GS van 30-11-2021 zijn de nadere subsidieregels Branding Limburg 2021 vastgesteld. De looptijd van de subsidieregeling is tot 30 april 2022 waardoor de afwikkeling van deze regeling in 2022 plaats vindt. Derhalve wordt het restantbedrag ad € 754.780 overgeheveld naar 2022.

4.1.13. Overige bestuurlijke zaken

Het positieve resultaat ad € 1,16 mln. bestaat met name uit lagere kosten GS ad € 0,59 mln. in verband met (tijdelijke) onderbezetting door terugtreden voormalige college, een lagere toevoeging aan de voorziening APPA ad € 0,82 mln. als gevolg van een positieve renteontwikkeling in 2021 en € 0,43 mln. hogere kosten in verband met wachtgelduitkeringen voormalig bestuur. (Zie ook paragraaf bedrijfsvoering 5.2)

Verbonden partijen

De hieronder genoemde verbonden partijen dragen bij aan de doelen van programma 4.1. Bestuur. IPO behartigt de provinciale belangen op landelijk niveau en met de stichting Euregio Maas-Rijn wordt de positie van Limburg in de Euregio bestuurlijk verankerd. De Europese groepering voor territoriale samenwerking in de Euregio Maas-Rijn richt zich op het oplossen van problemen met een grensoverschrijdend karakter.

Zie voor nadere informatie de paragraaf Verbonden partijen.

4.2. Overhead

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000

4.2. Overhead	Begroting 2021			Realisatie 2021	Verschil begroting/realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
4.2.0. Overhead	17.514	-792	16.722	15.319	1.404	V
<i>Personele lasten</i>	30.798	638	31.436	30.097	1.338	V
<i>Kapitaallasten</i>	3.443	46	3.490	3.490	0	N
Totaal lasten	51.756	-108	51.648	48.906	2.742	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
4.2.0. Overhead	458	-185	273	1.111	-838	V
Totaal baten	458	-185	273	1.111	-838	V
Totaal saldo van baten en lasten	-51.298	-77	-51.375	-47.795	-3.580	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Reserve POB cao provincies	0	0	0	470	-470	
Totaal toevoegingen	0	0	0	470	-470	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Bruteringsreserve provinciale gebouwen	118	-98	20	20	0	
Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	138	0	138	138	0	
Totaal onttrekkingen	255	-98	158	158	0	
Saldo mutatie reserves	255	-98	158	-312	470	
Resultaat	-51.043	-175	-51.217	-48.107	-3.110	V

Financiële toelichting

Binnen Overhead resteert een voordelig resultaat van € 3,11 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 4,77 mln. voordeliger dan geraamd. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

Overhead reguliere budgetten

Het voordelige resultaat binnen de reguliere middelen Overhead bedraagt € 2,24 mln.

Dit voordelig saldo is een gevolg van lagere bedrijfsvoeringskosten met betrekking tot huisvesting, communicatie, facilitaire diensten, financiën etc. en hogere ICT-kosten als gevolg van de COVID-19 maatregelen.

Conform PS-besluit van 13-12-2019 is het restant Persoonlijk Ontwikkelbudget (POB) 2020 ad € 0,47 mln. toegevoegd aan de reserve POB cao provincies.

In de overlegvergadering van 16 december 2021 heeft de OR besloten om het restantbudget van 2021 ad € 44.531 toe te voegen aan de taakstelling als opgenomen in het Collegeakkoord.

In 2020 is op basis van de benchmark Jaarstukken 2019 samen met de Controlecommissie het proces gestart om de planning en control-cyclus te digitaliseren. De uitgevoerde aanbesteding heeft in november 2021 geleid tot een opdrachtverstrekking. De implementatie en uitvoering van dit proces loopt door in 2022. In dit kader wordt het restant werkbudget ad € 90.000 overgeheveld om deze implementatie en uitvoering te kunnen dekken.

Conform afspraak met het GO dient het restant levensfaseregeling beschikbaar te blijven voor de uitvoering van de regeling in de komende jaren, derhalve wordt € 200.000 overgeheveld naar 2022.

Binnen de bestaande budgettaire kaders van de exploitatiebegroting is in december 2021 voor € 60.000 hardware aangeschaft. Vanwege de verslagleggingsregels Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de financiële verordening moet deze aanschaf worden verantwoord als investering met economisch nut. Voor deze uitgave is formeel een investeringsbesluit nodig. Deze investering wordt gedurende een periode van 3 jaar afgeschreven. Met ingang van 2022 worden de jaarlijkse afschrijvingslasten geraamd. Financieel-technisch betekent dit dat het reguliere budget 2021 wordt verlaagd met € 60.000. In de plaats komen er jaarlijks afschrijvingskosten van € 20.000.

Bij de 2^e Afwijkingenrapportage 2021 (PS 5-11-2021) is een budget van € 363.000 beschikbaar gesteld voor het programma bestuurscultuur. De uitvoering van het programma loopt door in 2022. Het restantbudget 2021 ad € 88.469 wordt derhalve overgeheveld naar 2022.

In de PS-vergadering van 18-12-2020 is besloten om aan Hessing Supervers BV een acquisitiesubsidie te verstrekken van € 750.000. Deze subsidieverstrekking zal in 2022 plaatsvinden. Derhalve zal € 250.000, conform het dekkingsvoorstel, worden overgeheveld uit de middelen Overhead naar 2022.

4.3. Algemene dekkingsmiddelen en overige financiën

In dit onderdeel worden algemene financiële posten verantwoord zoals de post onvoorzien, stelposten, dividend, provinciefonds, resultaten voorgaande dienstjaren naast de algemene dekkingsmiddelen.

Wat heeft het ons gekost?

€ x 1.000						
4.3. Algemene dekkingsmiddelen en overige financiën	Begroting 2021			Realisatie 2021	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
4.3.3. Overige eigen middelen	980	-18	962	2.776	-1.814	N
4.3.4. Reservering nieuw beleid	16.950	-16.950	0	0	0	-
4.3.5. Stelposten	-356	-1.073	-1.429	-10.929	9.500	V
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	-
Onvoorzien	50	0	50	0	50	V
	17.623	-18.041	-417	-8.153	7.736	V
<i>Personele lasten</i>	185	1.668	1.853	181	1.672	
Totaal lasten	17.808	-16.372	1.436	-7.972	9.408	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
4.3.1. Motorrijtuigenbelasting	109.398	-591	108.807	110.586	-1.779	V
4.3.2. Provinciefonds	151.617	1.046	152.662	152.818	-156	V
4.3.3. Overige eigen middelen	29.436	-7.232	22.204	22.862	-658	V
Overige dividend*	12.515	-89	12.426	12.470	-44	V
4.3.5. Stelposten	0	23.036	23.036	21.948	1.088	N
Totaal baten	302.965	16.169	319.134	320.684	-1.550	V
Totaal saldo van baten en lasten	285.157	32.542	317.699	328.656	-10.958	V
Mutatie reserves						
<i>Toevoeging reserves</i>						
Algemene reserve (egalisatie)	20.895	59.889	80.784	80.784	0	
Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	70.368	0	70.368	76.838	-6.469	
Bruteringsreserve Limburgs Museum	0	303	303	303	0	
Risicoreserve financieel instrumentarium SiS	5.550	160	5.710	10.805	-5.095	
Risicoreserve grondexploitatie	0	29	29	29	0	
Reserve DU Ooijen-Wanssum	0	23.036	23.036	23.036	0	
Totaal toevoegingen	96.813	83.417	180.230	191.794	-11.564	
<i>Onttrekking reserves</i>						
Algemene reserve (egalisatie)	25.421	126.535	151.956	152.256	-300	
Immunisatiereserve	25.700	0	25.700	25.700	0	
Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	0	3.854	3.854	3.854	0	
Totaal onttrekkingen	51.121	130.389	181.510	181.810	-300	
Saldo mutatie reserves	-45.692	46.973	1.281	-9.984	11.264	
Resultaat	239.465	79.514	318.979	318.673	307	N

*Een gedeelte van de dividend wordt verantwoord onder programma 1.1 en 1.2

Binnen de algemene dekkingsmiddelen en financiën resteert een nadelig resultaat van € 0,69 mln. De gerealiseerde reguliere middelen zijn per saldo € 8,90 mln. voordeliger dan geraamd. De belangrijkste verschillen lichten wij als volgt toe.

Opcenten motorrijtuigenbelasting

De opbrengsten van de opcenten motorrijtuigenbelasting over 2021 zijn € 1,78 mln. (1,64%) meer dan geraamd. In tegenstelling tot het jaar 2020, waarin de opbrengsten bijna € 0,6 mln. lager zijn uitgevallen voor Limburg. Het Rijk verwachtte dat de inkomsten over 2021 hetzelfde zouden blijven en dat dit effect aldus naar verwachting ook in 2021 zou optreden. Bij de 1^e Afwijkingenrapportage 2021 zijn de opbrengsten dan ook structureel nadelig bijgesteld met circa € 0,6 mln. Het uitgangspunt voor

de Provincie is immers dat de ramingen zo realistisch mogelijk zijn. De gewichtsuitdraai van de aantallen personenauto's en motoren in Limburg, opgesteld door de Belastingdienst naar de situatie van 30 december 2021, laat een autonome groei zien van 3,48%. Op realisatiebasis is € 1,78 mln. meer ontvangen.

Provinciefonds

De algemene uitkering uit het provinciefonds is gebaseerd op de decembercirculaire 2021. Er is sprake van een voordeel van € 0,16 mln. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar het informerend PS-stuk "Decembercirculaire 2021 provinciefonds, brief GS van 18-1-2022 (GS DOC-00216717)"

Overige eigen middelen (w.o. dividenden)

Het nadelige effect van per saldo € 1,11 mln. wordt met name veroorzaakt door de toevoeging van € 1,92 mln. aan de voorziening dubieuze debiteuren.

Stelposten

Het voordelig saldo van € 8,03 mln. heeft betrekking op afrekeningen uit oude dienstjaren. Een bedrag van € 6,47 mln. wordt op basis van de vigerende spelregels toegevoegd aan de reserve bereikbaarheidsmiddelen.

Post onvoorzien

De post onvoorzien ad € 0,05 mln. is in 2021 niet benut.

Vennootschapsbelasting

Vanaf 2016 is de Provincie als gevolg van de invoering van de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen in beginsel belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Publiekrechtelijke rechtspersonen en overheidsstichtingen dienen per activiteit te beoordelen of met de uitoefening van de betreffende activiteit een onderneming wordt gedreven in vennootschapsrechtelijke zin. Dit betekent dat Vpb afgedragen dient te worden over structureel winstgevendende activiteiten.

Ondanks het feit dat de Belastingdienst heeft geoordeeld dat de Provincie Limburg in de jaren 2017 tot en met 2019 niet belastingplichtig was voor de vennootschapsbelasting dient jaarlijkse beoordeling op activiteitsniveau op basis van de definitieve cijfers plaats te blijven vinden. Indien de activiteiten van de Provincie Limburg zodanig wijzigen dat er belastingplicht ontstaat dan dient de Provincie dit actief te melden. Bovendien kan de Belastingdienst te allen tijde een aangiftebiljet uitreiken om de belastingplicht (opnieuw) te toetsen.

Momenteel zijn wij nog doende met de beoordeling van de cijfers 2020. Het streven is om deze analyse voor publicatie van de jaarrekening af te ronden, waarbij de verwachting is dat de conclusie gelijklopend is aan de voorgaande jaren, namelijk dat de Provincie ten aanzien van alle activiteiten die zij uitvoert geen onderneming drijft en dus geen sprake is van een Vpb-plicht. De Vpb heeft alsdan geen impact op de jaarrekening.

De beoordeling van de definitieve cijfers 2021 vindt eveneens momenteel plaats en in beginsel dient vóór 1 juni 2022 de eventuele Vpb-aangifte te worden ingediend. Eventuele financiële consequenties zullen via een begrotingswijziging worden verwerkt.

Bij de toevoegingen aan de reserves is € 6,47 mln. aan de reserve bereikbaarheidsmiddelen toegevoegd als gevolg van afrekeningen voorgaande dienstjaren met betrekking tot deze bereikbaarheidsmiddelen.

Daarnaast is op basis van de risico-inschatting, in lijn met het beleidskader Sturing in Samenwerking, een extra storting nodig van € 5,10 mln. Zie ook § Portfoliomanagement.

Verbonden partijen

De deelnemingen voortvloeiend uit de verkoop van Essent worden aangehouden ter afronding van dit proces, met uitzondering van Enexis. Middels het aandeelhouderschap in Enexis wordt gestuurd op duurzaam beleid en stabiele dividend inkomsten.

De NWB en BNG zijn van belang in relatie tot de gemeentelijke financiering. Het fonds nazorg stortplaatsen is ingericht ter financiering van de eeuwigdurende nazorg van voormalige stortplaatsen.

Zie voor nadere informatie de paragraaf Verbonden partijen.

4.4. Provinciale Staten en Griffie

Wat mag het kosten?

€ x 1.000

Provinciale Staten en Griffie	Begroting 2021			Realisatie 2021	Verschil begroting/ realisatie	V/N
	Primitief	Wijzigingen	Ná wijziging			
Lasten						
<i>Reguliere middelen</i>						
4.4.1. Provinciale Staten en griffie	1.723	112	1.835	1.610	225	V
<i>Personele lasten</i>	2.018	34	2.052	2.141	-89	
<i>Kapitaallasten</i>	22	0	22	22	0	
Totaal lasten	3.763	145	3.909	3.772	136	V
Baten						
<i>Reguliere middelen</i>						
Totaal baten	0	0	0	0	0	-
Totaal saldo van baten en lasten	-3.763	-145	-3.909	-3.772	-136	V
Mutatie reserves						
Saldo mutatie reserves	0	0	0	0	0	
Resultaat	-3.763	-145	-3.909	-3.772	-136	V

Financiële toelichting

Het voordelig resultaat Provinciale Staten en Griffie bedraagt € 0,14 mln. hierin zijn de hogere personele lasten Griffie ad € 0,06 mln. en de hogere kosten statenlidmaatschap ad € 0,03 mln. meegenomen. (zie tevens paragraaf Bedrijfsvoering 5.2).

Conform besluit van 21 oktober 2016 wordt € 0,1 mln. van het restant werkbudget Controlecommissie overgeheveld naar het volgende begrotingsjaar.

Naar aanleiding van het inwerking getreden Rechtspositiebesluit decentrale politiek heeft Provinciale Staten op 27 mei 2019 een nieuwe verordening vastgesteld. Conform dit besluit beschikt elk Statenlid over een individueel bedrag voor scholing van € 1.000 per Statenperiode. Derhalve dient het restantbudget ad € 0,02 mln. beschikbaar te blijven voor volgende jaren en te worden overgeheveld naar 2022.

Het voordelig resultaat bedraagt, na aftrek van bovenstaande overboekingen € 0,02 mln.

Verbonden partijen

De Zuidelijke Rekenkamer doet onderzoek naar doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het Provinciebestuur van Limburg en Noord-Brabant gevoerde bestuur.

Verplichte paragrafen

5. Verplichte paragrafen

Leeswijzer

De verplichte paragrafen maken onderdeel uit van de programmarealisatie en geven inzicht in beheersmatige aspecten. Dit hoofdstuk bestaat uit de volgende paragrafen:

- Lokale heffingen § 5.1;
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing § 5.2;
- Onderhoud kapitaalgoederen § 5.3;
- Financiering § 5.4;
- Bedrijfsvoering § 5.5;
- Verbonden partijen § 5.6;
- Grondbeleid § 5.7;
- Portfoliomanagement § 5.8;
- COVID-19 § 5.9.

Elk van deze paragrafen geeft voor zijn onderwerp een dwarsdoorsnede door het jaarverslag. Ondanks het technische karakter van de paragrafen zijn deze politiek-bestuurlijk belangrijk. Zo zijn in deze paragrafen onderwerpen terug te vinden die van essentieel belang zijn voor de financiële positie en raken ze direct de programma's.

Landkaart Jaarstukken 2021

Begrotingsprogramma	Code	Product	Lokale heffingen	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	Onderhoud kapitaalgoederen	Bedrijfsvoering	Financiering	Verbonden partijen	Grondbeleid
1.1 Investeringsklimaat	1.1.1.	Economische samenwerking						MKB-L B.V. LBDF B.V.	
	1.1.2.	Acquisitie en LIOF					Lening aan Medace B.V. Lening aan Data Valley Group B.V. Lening aan deelneming Limburgse Herstructureringsmaatschappij B.V. Lening aan Coöperatie Gedeelde Weelde	N.V. Industriebank LIOF LHB B.V.	
	1.1.3.	MKB		Europese programma's					
	1.1.4.	Brightlands Kennis/As							
	1.1.5.	Maastricht Aachen Airport					Lening aan deelneming Provincie Limburg AviationValley Commandiet B.V.	Land Development AviationValley Maastricht N.V. Land Development AviationValley Maastricht C.V. Provincie Limburg AviationValley Commandiet B.V. N.V. ALTMAA N.V. Holding Businesspark Luchthaven Maastricht MAABI BV (dochter NV HBLM) MAA BV (dochter NV HBLM) BPMMA BV (dochter NV HBLM) Chemelot Campus Vastgoed C.V. Chemelot Campus B.V. (dochter CH. Participaties B.V.) Chemelot Participaties B.V. Chemelot Ventures B.V. Brightlands Venture Partners Fund IV B.V. Enabling Technologies B.V. Chemelot Research Facilities B.V. (dochter CH. Participaties B.V.) Chemelot Scientific Participations B.V. Brightlands Maastricht Health Campus B.V.	
1.2 Innovatiekracht	1.2.1.	Chemie en Materialen Brightlands Chemelot Campus					Lening aan Chemelot Campus Vastgoed C.V. (nog niet uitgeboekt)		
	1.2.2.	Life Sciences Brightlands Maastricht Health Campus					Lening aan Maastricht Protonentherapie B.V. tb.v. project ZON PTC B.V.		
	1.2.3.	Greenport Venlo & Brightlands Campus Greenport Venlo					Lening aan Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo B.V. Lening aan Campus Vastgoed Greenport Venlo B.V.	B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo B.V./C.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo Brightlands Greenport Venlo B.V. Brightlands Agro/Food fonds	
	1.2.4.	Brightlands Smart Services Campus					Lening aan Californië Wijnen Geothermie B.V. Lening aan CHV B.V. Lening aan Campus Heerlen Huisvesting B.V.	CHV B.V. CMD B.V.	
	1.2.5.	Logistiek							
	1.2.6.	Industrie							
	1.2.7.	Toerisme en recreatie					Lening aan Toverland Holding B.V. Lening aan Gebru B.V. recreatiepark Kasteel Ooijen		
	1.2.8.	Innovatieve landbouw							
	1.2.9.	Regiodeal Noord-Limburg							
	1.3 Onderwijs en arbeidsmarkt	1.3.1.	Arbeidsmarkt				SROI	Lening aan stichting HAS	
2.1 Sociale agenda, zorg en veiligheid	1.3.2.	Onderwijs					Lening aan Stichting Beringe Buiten Lening aan Stichting Plattelandshoës		
	2.1.1.	Sociale agenda en Zorg							
2.2 Cultuur	2.1.2.	Veiligheid							
	2.2.1.	Cultuur			(Provinciale) musea Voormalige Burgemeesterswoning Venlo				
	2.2.2.	Erfgoed							
	2.2.3.	Monumenten							
	2.2.4.	Archeologie							
2.3 Sport	2.2.5.	Regionale Media							
	2.3.1.	Sport							
2.4 Stedelijke ontwikkeling en Limburgse centra	2.4.1.	Stedelijke ontwikkeling							
	2.4.2.	Kwaliteitsimpuls Limburgse centra							
	2.4.3.	IBA						IBA-Parkstad	
	2.4.4.	Regiodeal transformatie Parkstad							
3.1 Openbaar vervoer en railagenda	3.1.1.	Openbaar vervoer en concessie management							
	3.1.2.	Railagenda		Omvorming Prorail naar een publiekrechtelijk ZBO	Stationsgebouw ZLSM		Lening aan Stichting Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij		
3.2 Bereikbaarheid en mobiliteit	3.2.1.	Voorbereiding en uitvoering mobiliteitsmaatregelen							
	3.2.2.	Fiets							
	3.2.3.	Verkeersveiligheid							
	3.2.4.	Logistieke netwerken							
	3.2.5.	Onderhoud, beheer en rehabilitaties provinciale wegen			Provinciale wegen, drie steunpunten				
3.3 Wonen in Limburg	3.2.7.	Project N280- West							
	3.3.1.	Wonen in Limburg					SvN tb.v. Startersleningen voor huiseigenaren SvN tb.v. Stimuleringsleningen Duurzaam Thuis Lening aan Stichting Happiness Transitiefonds compartiment 1a zakelijke financieringen Lening aan Stichting woonzorg Elisabeth Stif		

5.1. Lokale heffingen

Deze paragraaf geeft inzicht in de uitgangspunten voor de heffing van belastingen en rechten, de lokale lastendruk en de kwijschelding.

Algemeen

Lokale heffingen zijn inkomsten die worden verkregen op grond van publiekrechtelijke regels (voornamelijk heffingen, onder te verdelen in belastingen en retributies) en betreffen de facto gedwongen bijdragen – voornamelijk van haar inwoners (in hoofdzaak de opcenten op de motorrijtuigenbelasting) en in mindere mate van het bedrijfsleven – aan de lokale overheid. Er zijn twee soorten lokale heffingen: heffingen waarvan de besteding wettelijk is gebonden en heffingen waarvan de besteding wettelijk ongebonden en daarom vrij besteedbaar is.

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de totale inkomsten uit lokale heffingen verdeeld naar gebonden en ongebonden heffingen over de jaren 2019 tot en met 2021.

	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021	Verschil 2021	Verschil procentueel
Ongebonden						
Opcenten MRB	108.156	108.807	108.807	110.586	1.779	1,64%
Leges	1.373	1.808	876	391	-485	-55,37%
Gebonden						
Grondwaterheffing	1.006	977	995	1.004	9	0,90%
Totaal	110.535	111.592	110.678	111.981	1.303	-52,82%

De opbrengsten van de opcenten motorrijtuigenbelasting over 2021 zijn € 1,779 mln. 1,64% meer dan geraamd. Dit in tegenstelling tot het jaar 2020, waarin de opbrengsten € 0,591 mln. lager zijn uitgevallen voor Limburg. Het Rijk verwachtte dat de inkomsten over 2021 hetzelfde zouden blijven en dat dit effect aldus naar verwachting ook in 2021 zou optreden. Bij de 1^e Afwijkingenrapportage 2021 zijn de opbrengsten dan ook structureel nadelig bijgesteld met € 0,591 mln. waarmee de totale opbrengsten voor 2021 op € 108,807 mln. zijn geraamd. Het uitgangspunt voor de Provincie is immers dat de ramingen zo realistisch mogelijk zijn. Op realisatiebasis is € 1,779 mln. meer ontvangen. De onvoorziene groei van het Limburgse wagenpark ligt marginaal hoger dan geprognostiseerd voor het jaar 2021.

De Belastingdienst stelt jaarlijks overzichten ter beschikking omtrent de ontwikkeling van het wagenpark, zowel naar absolute aantallen als naar gewichtsklasse en soort brandstof. Opvallend bij de recente ontwikkelingen is het feit dat de afgelopen jaren sprake is geweest van een zekere degressieve beweging van de autonome groei van het wagenpark binnen de provincie (2018: 1,66%; 2019: 1,32% en 2020: 0,96%). Het jaar 2021 laat een autonome groei zien van 3,48% ten opzichte van het jaar daarvoor.

Component uit het inmiddels vastgestelde “Klimaatakkoord”, is het bevorderen van het gebruik van de elektrische auto. Aangezien de elektrische auto tot 2025 is vrijgesteld van motorrijtuigenbelasting betekent een toename van elektrische auto's in het wagenpark een toenemende inkomstenderving. Sedert medio 2020 is het IPO in onderhandeling met het Rijk over compensatiemaatregelen voor de periode tot 2025. De Raad voor het Openbaar Bestuur, die in het voorjaar 2020 een onderzoek heeft

uitgevoerd op grond van artikel 2 Financiële Verhoudingswet stelt in haar advies de Provincies in het gelijk in hun claim tot het verkrijgen van compensatie voor te derven inkomsten. Het betreft immers substantiële bedragen.

In 2021 zijn in IPO-verband in samenwerking met het Ministerie van BZK een aantal onderzoeken over de toekomst van het provinciaal belastinggebied uitgevoerd. Hierover zijn uw Staten middels de Meicirculaire 2021 Provinciefonds geïnformeerd².

Er zijn diverse scenario's uitgewerkt om met ingang van 2025 tot een mogelijke alternatieve belastingbron te komen. Voortzetting van de bestaande systematiek is ook nog een reële optie, maar dan zal de elektrische auto ook in de heffing worden betrokken. Het Rijk heeft overigens bij het vaststellen van het Klimaatakkoord de Provincies te kennen gegeven dat het hebben van een autonoom provinciaal belastinggebied, met het oog op de open huishouding, geborgd is. De mogelijke nieuwe vormen van belastingheffing zijn zeer uiteenlopend en hoeven niet direct gerelateerd te worden aan mobiliteit. Het betreft immers per definitie een algemeen dekkingsmiddel voor de provinciale begroting.

Deze ontwikkelingen spelen een belangrijke rol in de strategische positionering van de Provincies richting het nieuwe kabinet en de daarbij horende financiële verhoudingen. De Provincie Limburg heeft in dit verband gepleit voor het handhaven van de huidige "opcentenheffing op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting" systematiek.

Beleid ten aanzien van de diverse provinciale heffingen

Het beleid van de volgende provinciale heffingen wordt hierna toegelicht, te verdelen in de onderdelen:

- opcenten op de motorrijtuigenbelasting en lokale lastendruk;
- leges en kostendekkendheid;
- grondwaterheffing;
- ontgrondingenheffing;
- regels en heffingsmaatstaven provinciale heffingen;
- kwijscheldingsbeleid.

Opcenten op de motorrijtuigenbelasting en lokale lastendruk

Volgens de bestendige gedragslijn wordt het aantal opcenten op de motorrijtuigenbelasting jaarlijks geïndexeerd op basis van de uitgangspunten van de begroting. Op basis van het huidige collegeprogramma "Vernieuwend Verbinden" is het aantal opcenten voor de jaren 2020 en 2021 gefixeerd op 77,9 en vindt met ingang van 2022 jaarlijkse (prijs)indexering plaats. Op basis van de uitgangspunten van de meerjarenbegroting 2022-2025 bedraagt de jaarlijkse indexering 1,6%. In onderstaande tabel is de ontwikkeling van het aantal opcenten weergegeven voor de periode 2020 tot en met 2025.

---

² [Document Limburg - Informerend stuk inzake de Meicirculaire 2021 Provinciefonds, brief GS van 15-6-2021 \(GS 2021-14591\).pdf - iBabs RIS \(bestuurlijkeinformatie.nl\)](#)

Aantal opcenten MRB 2020-2025

Per 1 januari	Prijsindex		Mutatie procentueel
	van	naar	
2020	77,9	77,9	
2021	77,9	77,9	
2022	77,9	79,1	1,6%
2023	79,1	80,4	1,6%
2024	80,4	81,7	1,6%
2025	81,7	83,0	1,6%

Het aantal opcenten op de motorrijtuigenbelasting dat de provincies mogen heffen was voor 2021 gemaximeerd op 116,8 en wordt voor elk kalenderjaar geïndexeerd met de tabelcorrectiefactor (betreft een indexatiefactor ergo inflatiecorrectie welke wordt gehanteerd voor diverse bedragen in de belastingwet- en regelgeving). De meerjarige raming van de opbrengsten van de provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting 2022-2025 is gebaseerd op een opbrengst per opcent van ruim € 1,426 mln. De Provincie kende een onbenutte belastingcapaciteit in 2021 op basis van het maximaal te heffen aantal opcenten van 116,8 en de feitelijke heffing van 77,9. Onbenut bleven daardoor 38,9 opcenten oftewel een onbenutte belastingcapaciteit in 2021 van € 55,487 mln.

Lokale lastendruk

Onder lokale lastendruk wordt verstaan hoe de lokale lastendruk zich verhoudt ten opzichte van de landelijke lastendruk. Hierbij is voornamelijk de hoogte van de opcenten van belang.

Ontwikkeling aantal opcenten MRB 2019-2022

	2019	2020	2021	2022
Provincie Limburg	77,9	77,9	77,9	79,1
Landelijk gemiddelde	81,4	83,0	83,5	83,6
Wettelijk maximum	113,2	115,0	116,8	118,3
Limburg als % van het wettelijke maximum	68,8%	67,7%	66,7%	66,9%

Leges en kostendekking

Provinciale leges worden geheven op grond van artikel 223 Provinciewet. Er bestaat een directe relatie met de hoogte van het in rekening te brengen legesbedrag en de kosten van de dienstverlening door de Provincie. Het beleid van de Provincie is gericht op een combinatie van volledige kostendekking en kruissubsidiëring, waarbij kruissubsidiëring met name is toegepast bij het bepalen van de tarieven in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) tussen de bouwwerken met hoge versus lage bouwkosten, respectievelijk kappen, uitritten en reclame activiteiten. Verder kan worden aangegeven dat er sprake is van een directe relatie tussen de hoogte van het legesbedrag en de kosten die gepaard gaan met een aangevraagde dienstverlening. Dit heeft tot gevolg dat er nooit winst gemaakt mag worden op legesplichtige diensten. In procedures voor de rechtbank worden de leges tarieven hieraan getoetst en niet voldoen aan deze wettelijke voorschriften kan in voorkomende gevallen leiden tot onverbindendheid van de provinciale legesverordening.

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn decentrale overheden met ingang van 2017 verplicht inzicht te geven in de mate van kostendekking van de leges tarieven. Op begrotingsbasis bedroeg de gemiddelde mate van kostendekking in 2021 voor de totale leges 59%. Op grond van realisatie wordt onderstaand een overzicht gegeven van de gemiddelde mate van kostendekking in 2021.

Recapitulatie Kostendekkendheidsonderzoek tarieventabel Provincie Limburg Jaarrekening 2021				
	Component overhead	Totale lasten	Opbrengsten	Percentage
Vergunningen, ontheffingen e.d. op grond van provinciale en wettelijke voorschriften				
Ontgrondingenwet	25.211	90.523	51.835	57%
Waterwet	6.103	21.913	10.532	48%
Wet algemene bepalingen omgevingsrecht	287.016	1.073.362	613.675	57%
Wet natuurbescherming	27.826	99.914	86.681	87%
Totaal	346.156	1.285.712	762.723	59%

NB. Bedragen zijn gebaseerd op de fiscaliteitsregels. Datum van aanvraag vergunning is leidend en gebaseerd op de registratie bij cluster VTH en RUD-ZL. De opbrengsten bij de Wet natuurbescherming zijn gecorrigeerd voor de restituties.

Ter toelichting kan worden vermeld dat naar aanleiding van de nieuwe omgevingswet (startdatum 1 januari 2023) en het huidige niveau van kostendekkendheid de tarieven op basis van de aankomende legesverordening 2023 worden herzien. De landelijke adviezen vanuit het IPO-overleg worden hierin meegenomen.

Leges in het kader van de Ontgrondingenwet

De Ontgrondingenwet regelt het winnen van zand, grind, klei en andere materialen uit de Nederlandse bodem. Ontgrondingen mogen slechts plaatsvinden als onderdeel van projecten met een meervoudige doelstelling, bijvoorbeeld: hoogwaterbeveiliging, natuurontwikkelingen en recreatie. Ondernemingen die voor dat doel oppervlakte delfstoffen willen winnen, dienen een vergunning aan te vragen op basis van deze wet.

Aan het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verkrijgen van een vergunning op basis van de Ontgrondingenwet zijn leges verbonden. De leges mogen maximaal kostendekkend zijn en het beleid is erop gericht dat de tarieven in meerjarig perspectief niet fluctueren.

Leges in het kader van de Waterwet

De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater en verbetert ook de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. Daarnaast levert de Waterwet een bijdrage aan doelstellingen van de wetgever met betrekking tot vermindering van regels, vergunningstelsels en administratieve lasten (deregulering). Primaire doelstelling van de Waterwet is dat het Rijk, waterschappen, provincies en gemeenten beter zijn uitgerust om wateroverlast, waterschaarste en waterverontreiniging tegen te gaan. Aangezien de Provincie binnen haar grenzen bevoegd gezag is, mag zij voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verkrijgen van een Waterwetvergunning leges heffen. De leges mogen ook hier maximaal kostendekkend zijn en het beleid is erop gericht dat de tarieven in meerjarig perspectief niet fluctueren.

Leges in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is per 1 oktober 2010 in werking getreden, waarbij een 25-tal vergunningstelsels zijn samengevoegd tot één omgevingsvergunning. Dit betekent onder meer dat bouwgerelateerde legestarieven onder de werking van de Wabo vallen. In de tarieventabel is in het kader van de Wabo een bewuste keuze gemaakt om voor de wat kleinere bouwwerken, gelet op de omvang van de bouwkosten, een wat lager dan kostendekkend tarief te hanteren. In samenhang daarmee is het uitgangspunt dat de mate van kostendekking binnen het hoofdstuk Wabo van de gezamenlijke te verlenen diensten 100% bedraagt (kruissubsidiëring), waarbij fluctuaties van de tarieven in meerjarig perspectief worden vermeden.

De Wabo gaat volledig op in de nieuwe Omgevingswet. Dit heeft als gevolg dat wanneer de Omgevingswet in werking treedt, de Wabo in zijn geheel wordt ingetrokken.

Leges in het kader van de Omgevingswet

Provincies zijn, samen met gemeenten, voor een groot deel verantwoordelijk voor de ruimtelijke ordening in Nederland. Het huidige omgevingsrecht is op onnavolgbare wijze verbrokkeld en verdeeld over een groot aantal verschillende wetten en regels. Dat kan eenvoudiger en beter. De Omgevingswet wil nieuwe, duurzame ontwikkelingen in de samenleving mogelijk maken en wettelijk ondersteunen. Daartoe is een integrale benadering, waarin de diverse belangen in onderlinge samenhang worden beschouwd, essentieel. De Omgevingswet is een majeure wijziging en bundelt en moderniseert de wetten voor de leefomgeving. Hierbij gaat het onder meer om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. Dat betekent van 26 verschillende wetten naar 1 wet, van 60 Algemene Maatregelen van Bestuur naar 4 en van 75 ministeriële regelingen naar 1 Omgevingsregeling.

De manier van werken van de Provincie zal veranderen door de Omgevingswet. Onder de Omgevingswet zal de Provincie niet langer werken aan een goede ruimtelijke ordening maar aan het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit voor inwoners en het doelmatig beheeren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften. Vanwege deze bredere opvatting van onze omgeving is het noodzakelijk dat de instrumenten die de Provincie ter beschikking heeft ook wijzigen en verbreden.

Allereerst is op 1 oktober 2021 de Omgevingsvisie Limburg vastgesteld. De Omgevingsvisie Limburg is een strategische en lange termijn visie (2030-2050) op de fysieke leefomgeving. De Omgevingsvisie Limburg kijkt breder dan enkel naar de fysieke leefomgeving. Dat wil zeggen dat de visie ook ingaat op onderwerpen als gezondheid en veiligheid, economie en sociale aspecten. Dit in onderlinge samenhang en met oog voor de internationale context waarin Limburg zich bevindt. De opzet en scope van de Omgevingsvisie (fysieke leefomgeving in brede zin) sluiten aan bij de nieuwe Omgevingswet. De Omgevingsvisie Limburg is op 25 oktober 2021 in werking getreden.

Met de komst van de Omgevingswet is een nieuwe omgevingsverordening nodig die past binnen de kaders en het instrumentarium van de Omgevingswet. De Omgevingsverordening Limburg (2021) is een beleidsneutrale en op de nieuwe Omgevingswet gebaseerde omzetting van de Omgevingsverordening Limburg 2014, inclusief alle aanvullingen en wijzigingen die sinds 2014 zijn besloten en doorgevoerd. Naast de beleidsneutrale omzetting van de Omgevingsverordening Limburg 2014 naar de Omgevingsverordening Limburg (2021) zijn er vier nieuwe onderdelen aan de verordening toegevoegd: wonen, zonne-energie, na-ijlende effecten steenkolenwinning en huisvestingsnormen internationale werknemers. De Omgevingsverordening Limburg (2021) is op 17 december 2021 vastgesteld. De vernieuwde provinciale Omgevingsverordening moet gelijktijdig met de Omgevingswet in werking treden,

De geplande invoering van de Omgevingswet per 1 juli 2022 is recentelijk (1 februari 2022) uitgesteld, om de Omgevingswet op een verantwoorde manier te kunnen invoeren. De invoeringsdatum is nu gepland op 1 januari 2023.

Leges in het kader van de Wet Natuurbescherming

Medio 2016 is een wijziging van de Legesverordening vastgesteld, waardoor het mogelijk werd om voor aanvragen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 leges te heffen. In 2017 is deze wet vervangen door de Wet natuurbescherming. Het beleid is dat wordt gestreefd naar een kostendekkendheidsniveau van 100%. De kosten die gepaard gaan met de vergunningverlening en zodanig toerekenbaar zijn, worden dan ook verhaald middels de leges.

Heffing op grond van de Waterwet (belasting krachtens artikel 7.7 Waterwet), de zogenoemde Grondwaterheffing

Onder de naam “Grondwaterheffing” wordt een directe belasting geheven op het onttrekken van grondwater ter bestrijding van de kosten als bedoeld in artikel 7.7 van de Waterwet. Het betreft derhalve een bestemmingsheffing. Deze heffing dient ter dekking van de kosten die gepaard gaan met de grondwateronttrekking. Het betreft hier een belasting en geen legesheffing. Bij een belastingheffing is de mate van kostendekking niet aan de orde.

Recapitulatie Grondwaterheffing Provincie Limburg per belastingjaar 2021			
	Baten	Lasten	Percentage
Grondwaterheffing	1.247.896	1.247.896	100%

Regels en heffingsmaatstaven provinciale heffingen

De regels van de provinciale heffingen, evenals de toegepaste heffingsmaatstaven, komen expliciet aan de orde bij de jaarlijkse vaststelling van de verschillende belastingverordeningen door Provinciale Staten. De uitgangspunten voor deze heffingen zijn opgenomen in de programmabegroting 2021.

Kwijtscheldingsbeleid

Het provinciale kwijtscheldingsbeleid volgt het Rijksbeleid op grond van artikel 232e, tweede lid, van de Provinciewet. Uitzonderingen daarop zijn, in daartoe voorkomende gevallen, in de desbetreffende verordening opgenomen. Dit beleid wordt uitsluitend gehanteerd voor natuurlijke personen. Aan niet-natuurlijke personen wordt geen kwijtschelding verleend. Aangezien het leeuwendeel van de belastingplichtigen niet-natuurlijke personen betreffen, is kwijtschelding niet of nauwelijks aan de orde.

5.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Met de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing doet de Provincie Limburg verslag van de risico's die zij mogelijk loopt bij de uitvoering van de beleidsdoelstellingen of die zij heeft opgelopen tijdens de beleidsbepaling in voorgaande jaren en die financieel niet zijn afgedekt. Deze paragraaf bevat minimaal een uiteenzetting van de wettelijk verplichte onderdelen:

- a) het beleid inzake de weerstandscapaciteit en de risico's;
- b) een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- c) een inventarisatie van de risico's;
- d) overzicht kengetallen financiële positie.

De Provincie Limburg presenteert daarnaast de confrontatie tussen de risico's en beschikbare weerstandscapaciteit en biedt aan het begin van deze paragraaf de conclusie over het weerstandsvermogen.

Uit onderstaande tabel blijkt dat de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende is om de (gewogen) risico's af te dekken. Op het (incidentele) weerstandsvermogen is een zodanig groot surplus aanwezig, dat dit ruim voldoende is om meerjarig als buffer te dienen voor het benodigde weerstandsvermogen, dankzij de sterke positie van het provinciale Eigen Vermogen. In de onderdelen b en c worden de in de onderstaande tabel genoemde onderdelen toegelicht.

Tabel 2.1: Beslag op weerstandsvermogen per 31-12-2021 (bedragen € x 1 mln.)

	Incidenteel	Structureel	31-12-2021	31-12-2020
Beschikbaar weerstandscapaciteit	1.011	55	1.066	1.074
Risico's (gewogen)	8	7	15	15
Surplus weerstandsvermogen	1.003	48	1.051	1.059
Beslag op weerstandsvermogen	1%	13%	1%	1%

Het beslag op het weerstandsvermogen (€ 15 mln.) is het saldo van de gewogen risico's die individueel bepaald zijn.

Ad a) Het beleid inzake weerstandscapaciteit en risico's

Als gevolg van externe en interne ontwikkelingen is risicomanagement belangrijk voor de Provincie Limburg.

De belangrijkste uitgangspunten van het risicobeleid en risicomanagement zijn:

- risicomanagement is onderdeel van de reguliere planning- en control cyclus en levert een bijdrage aan het realiseren van bestuurlijk gewenste doelstellingen, beleidseffecten en prestaties van de Provincie Limburg;
- risicomanagement heeft de functie om risico's op kansen en bedreigingen expliciet te maken en is erop gericht om de verworven kennis en ervaring met betrekking tot risico's te verankeren binnen de organisatie.

Als definitie voor het begrip Risicomanagement wordt gehanteerd: *“Het gestructureerd managen van de risico's, dat een organisatie om financiële dan wel niet-financiële redenen de beleidsdoelen niet of niet volledig realiseert”*. Hierbij is risicomanagement een methode voor het op systematische wijze identificeren, analyseren, evalueren, beheersen, monitoren en communiceren van de risico's die samenhangen met een activiteit, functie of proces met als doel het verschaffen van een redelijke mate van zekerheid dat de doelstellingen van de organisatie zullen worden gerealiseerd.

Als definitie voor het begrip 'Risico' wordt gehanteerd: *‘onzekerheid dat een gebeurtenis zich voordoet, waarbij zowel positieve als negatieve effecten kunnen optreden, die van invloed zijn op het doelbereik’*.

In de afgelopen jaren zijn reeds maatregelen getroffen op het gebied van risicopreventie en –signalering om het risicobewustzijn binnen de organisatie te stimuleren:

- het permanent verbeteren van de administratieve organisatie en interne controle in nauw overleg met de huisaccountant;
- het opstellen en jaarlijks updaten van een fraude-risicoanalyse, in 2020/2021 aangevuld met coronarisico's;
- het uitwerken van uniforme concernstandaarden (Zo werken wij!). Deze standaarden omvatten naast gedetailleerde uitvoeringsregels om een uniforme werkwijze van processen te borgen, tevens een Risk & Control Raamwerk. Voor de processen Grond & vastgoed en infrastructurele projecten zijn de concernstandaarden inmiddels uitgewerkt .
- het beheren van een convenant 'Horizontaal Toezicht' met de Belastingdienst, aanstellen van een integriteitsfunctionaris;
- het hanteren van het beleidskader Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O). Met dit kader beschikt de Provincie over een integraal beleid op het gebied van Misbruik en Oneigenlijk gebruik van provinciale regelingen en voorzieningen en integriteit;
- het periodiek updaten van het kader “Sturing in Samenwerking 3.0”, een beschrijving van het strategisch investerings- en uitvoeringskader. Dit doorontwikkelde sturingskader 3.0 is door Provinciale Staten vastgesteld op 5 februari 2021; Periodiek zal het kader “Sturing in Samenwerking 3.0” worden geëvalueerd en, waar nodig, aangepast;
- in 2019 is het compliance team Verbonden Partijen gestart met als doel een structurele inbedding, verbetering en professionalisering van de 'checks and balances' in de governance van de verbonden partijen te realiseren. De werkzaamheden van dit team worden vanaf medio 2022 geïncorporeerd in het Cluster Concern;
- certificering van het grondverwervingsproces.

Met de vaststelling van de organisatievisie 2020 heeft de directie onder andere besloten om de control functie binnen de Provincie verder te versterken. Gezien onze deelname aan een aantal grote projecten met financiële risico's en verschillende verbonden partijen is het noodzakelijk dat er centrale

en samenhangende kaders en richtlijnen komen met betrekking tot rechtmatigheid, doelmatigheid, doeltreffendheid en risicomanagement. Het doel is te komen tot een eenduidige organisatie van sturing en risicobeheersing bij grote projecten en verbonden partijen, waarbij het lerend vermogen niet alleen per casus is georganiseerd, maar tevens op concernniveau. Om dit doel te bereiken wordt de controlfunctie in onze organisatie anders ingericht. Er is gekozen om 3 systeemniveaus in te bouwen, ook wel het model van Three Lines of Defense (3LoD) genoemd:

- 1^e lijn:
Het lijn-/projectmanagement is primair zelf verantwoordelijk voor de beheersing, het resultaat en de informatievoorziening.
- 2^e lijn:
Het lijn- en projectmanagement wordt ondersteund door de Services-clusters (zoals AJZ/FIN) die tevens zorgen voor tegenmacht en een kritische blik. Concreet voor control betekent dit bijvoorbeeld dat vanuit het cluster Financiën een projectcontroller aanspreekpunt is voor het projectteam. Deze controller draagt zorg voor alle control-zaken rondom het project. En dat is breder dan alleen financial en business control, het gaat ook om beleidscontrol, juridische control, P&O control en ICT-control.
- 3^e lijn:
Het team Concerncontrol en –advies binnen het cluster Concern zorgt voor een extra onafhankelijke blik op het totale systeem van control. Door middel van audits of steekproeven worden de control werkzaamheden binnen de eerste en tweede lijn getoetst op diverse aspecten (financieel, juridisch, planning, doelmatigheid, risico's etc.).

Vanaf januari 2021 is het nieuwe Cluster Concern operationeel. Dit cluster zal in 2021/2022 verder vormgegeven worden door werving van nieuwe medewerkers zoals een riskmanager en een information governance specialist.

Ad b) Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit betreft het vermogen om financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van de bestaande taken. Dit 'vermogen' is het geheel van middelen en mogelijkheden binnen de financiële positie van de Provincie, die zij als 'vrij aanwendbaar' wil aanmerken. Het gaat dus om vrij aanwendbare middelen waar geen enkele verplichting tegenover mag staan en mogelijk nog te genereren (onbenutte) inkomsten.

In overeenstemming met het BBV maken wij bij de opbouw en samenstelling van de weerstandscapaciteit onderscheid tussen incidentele en structurele componenten.

Onder incidentele risico's wordt verstaan risico's welke een éénmalige last tot gevolg kunnen hebben. Onder structurele risico's wordt verstaan risico's welke leiden tot structurele lasten (meerdere boekjaren). Onder incidentele weerstandscapaciteit wordt verstaan de middelen en mogelijkheden die éénmalig kunnen worden ingezet.

Onder structurele weerstandscapaciteit wordt verstaan de middelen en mogelijkheden welke structureel (meerdere boekjaren) kunnen worden ingezet.

Incidentele weerstandscapaciteit

De omvang van de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit bedraagt, op basis van de balans per 31-12-2021 € 1.011 mln. en is als volgt samengesteld:

Tabel 2.2: Inventarisatie incidentele weerstandscapaciteit (bedragen € x 1 mln.)

Capaciteit algemene reserve vrij aanwendbaar	108
Capaciteit Immunisatiereserve (onderdeel gebonden reserves)	958
Totaal capaciteit reserves	1.066
Correctie boekwaarde activa 'bijdragen in activa van derden'.	55
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	1.011

De correctie van activaposten wordt gedaan, omdat deze activaposten geen waarde vertegenwoordigen in het economisch verkeer en dus niet kunnen worden ingezet voor het afdekken van financiële tegenvallers.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit is vooral van belang voor het opvangen van optredende risico's die over de tijd uitgestrekt effect hebben en om de incidentele weerstandscapaciteit aan te vullen na het optreden van risico's. De structurele middelen om risico's op te vangen bestaan uit de onbenutte belastingcapaciteit van € 55 mln.

Ad c) Een inventarisatie van de risico's

Het risicoprofiel van de Provincie is breder dan de risico's die wij in deze paragraaf presenteren. Risico's komen immers in alle soorten en maten voor. Vanuit jaarrekening-oogpunt zijn echter vooral de financiële risico's van belang. De risico's die we onderkennen hebben betrekking op Verbonden partijen, leningen/garanties, debiteuren, het grondbeleid, groot onderhoud en daarnaast risico's die voortvloeien uit de uitoefening van de provinciale taken (zie tabel 2.3). De voorschriften uit het BBV schrijven voor dat, indien nodig, een voorziening moet worden getroffen. Daarnaast zijn er bestemmingsreserves ingesteld.

Tabel 2.3: Totaaloverzicht risico's (bedragen € x 1 mln.)

Aandachtsgebied	Inschatting (gewogen) risico's	Voorziening	Reserve	Opgenomen in weerstandsvermogen
Verbonden partijen (excl. Leningen)	79	4	75	
Leningen/garanties	21	10	11	
Debiteuren	15	15		
APPA	10	10		
Grondbeleid	13	13		
Groot onderhoud	7	7	0	
Overig (uitvoering programma's e.d.)	15			15
Totaal	160	59	86	15*

* Het totaalrisico ad € 15 mln. dat opgenomen is in het weerstandsvermogen, is (tekstueel) nader gespecificeerd in tabel 2.4.

Risicoprofiel

Tabel 2.4: Belangrijke risico's voor het weerstandsvermogen en risicobeheersing

	Begrotingsprogramma	Risico
1	1.1 Investeringsklimaat	Europese programma's*
2	3.1 Openbaar vervoer en railagenda 3.2 Bereikbaarheid en Mobiliteit	Omvorming Prorail naar een publiekrechtelijk ZBO*
3	3.4 Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit	Grondbeleid
4	3.7 Energie, duurzaamheid en milieu.	Bodemsanering
5	4.3 Algemene dekkingsmiddelen en overige financiën	Nazorg stortplaatsen
6	4.3 Algemene dekkingsmiddelen en overige financiën	Indexeringen loon- en prijscompensatie*
7	4.3 Algemene dekkingsmiddelen en overige financiën	Uitkering Provinciefonds*
8	4.3 Algemene dekkingsmiddelen en overige financiën	Opbrengsten opcenten MRB

* Dit betreffen de grootste risico's die gedetailleerd worden toegelicht in deze paragraaf.

De (gewogen) risico's in de jaarrekening 2021, waarvoor nog geen maatregelen zijn getroffen en die van materieel belang zijn voor onze financiële positie, bedragen € 15 mln. (zie tabel 2.1). Dit is gelijk aan de risico-inschatting die gemaakt is bij de jaarrekening 2020 (€ 15 mln.). De daling is met name veroorzaakt doordat het renterisico is vervallen voor de weerstandsparagraaf. Dat risico is in de begroting verwerkt.

Er is naar gestreefd om de risico's zoveel mogelijk gekwantificeerd in beeld te brengen, met in acht name van het wettelijke kader.

De belangrijkste risico's worden onderstaand gepresenteerd. Bij de uitwerking wordt ingegaan op een aantal relevante aspecten: de omschrijving van het risico, de mogelijke financiële impact, duidelijkheid over de hoogte van de financiële relatie, een schets van de belangrijkste ontwikkelingen en tot slot een overzicht van de belangrijkste beheersmaatregelen.

Gedeputeerde Staten zijn bevoegd gezag voor de uitvoering van de wettelijke taken vergunningverlening, toezicht en handhaving voor de complexe inrichtingen, waaronder alle Brzo (Besluit risico zware ongevallen) inrichtingen, inrichtingen die vallen onder Europese Richtlijn Industriële Emissies (RIE) (IPPC-inrichtingen), inrichtingen met afvalverwerkende activiteiten en ontgrondingen. Met het stellen van voorwaarden en het houden van toezicht wordt gestreefd de kans van een incident tot een minimum te beperken. Het risico op een incident kan echter niet altijd worden voorkomen. In dat geval kan het zijn dat de kosten die verband houden met onze rol als bevoegd gezag uiteindelijk niet op de veroorzaker te verhalen zijn.

Op 29 mei 2019 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State het Programma Aanpak Stikstof (PAS) onverbindend verklaard. Dit betekent dat het PAS niet meer kan worden gebruikt voor het verlenen van vergunningen. Vergunningverlening was daardoor sinds 29 mei 2019 gestagneerd. In het Limburgse Aanvalsplan Stikstof hebben wij aangegeven welke aanpak wij hanteren voor de stikstofproblematiek. Het vaststellen van nieuwe beleidsregels (beleidsregel intern en extern salderen in Limburg) heeft ertoe geleid dat vergunningverlening weer op gang is gekomen. Zonder het PAS verloopt vergunningverlening moeizamer, omdat er geen enkele sprake mag zijn van een toename van stikstofdepositie op aangewezen, overbelaste Natura 2000-gebieden. Een van de mogelijkheden om een toename van stikstofdepositie te voorkomen is extern salderen. De Raad van

State heeft op 24 november 2021 uitgesproken dat extern gesaldeerd mag worden als kan worden aangetoond dat de betreffende maatregel waarmee gesaldeerd wordt niet nodig is voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden. Dat vergt daarmee nadrukkelijk een extra motivering voor besluiten waarbij toepassing wordt gegeven aan extern salderen. De reeds bestaande druk op de doorlooptijd voor vergunningen is daardoor nog meer toegenomen.

Eerder in 2021, namelijk op 20 januari heeft de Raad van State ook een impactvolle uitspraak gedaan die gevolgen heeft voor vergunningverlening. Hierin is onder meer vastgesteld dat door de inwerkingtreding van de Spoedwet Aanpak Stikstof per 1 januari 2020, geen vergunning meer nodig is voor intern salderen. Minimaal 60% van de werkvoorraad heeft betrekking op intern salderen. Voor deze aanvragen kan en mag geen vergunning meer verleend worden. Lopende vergunningaanvragen kunnen door de aanvrager ingetrokken worden of ontvangen van ons een (positieve) weigering. Dit heeft gevolgen voor de begroting 2022.

Naast de effecten op het verlenen van vergunningen, worden ook veel intrekingsverzoeken ingediend. Hetzelfde geldt voor handhavingsverzoeken. De besluitvorming op deze verzoeken vraagt ook veel motivering en onderbouwing en daarom veel van de ambtelijke capaciteit.

Coronacrisis

De impact van de coronacrisis is beschreven in paragraaf 5.9.

	Europese programma's
Financiële impact	Voor de periode 2014-2020 is wederom uitgegaan van een risico/weerstandvermogen van € 4 mln. De programma's uit de periode 2007-2013 zijn inmiddels door Brussel definitief afgerekend. Over die periode zijn geen financiële claims ingediend.
Risico-omschrijving	<p>Het risico houdt verband met mogelijke correcties bij de eindafrekening van de EU-bijdrage in Europese Programma's door Brussel en de rijkscofinancieringsbijdrage door de lidstaat.</p> <p>De Provincie Limburg maakt zoveel mogelijk gebruik van subsidies vanuit de Europese structuurfondsen (o.a. OPZuid en de Interreg-A programma's). De EU-regelgeving stelt dat de 'Lead partner' van een project verantwoordelijk c.q. aansprakelijk is voor de financiële risico's van het gehele project, dus bijvoorbeeld in geval van een korting op de EFRO-bijdrage. Een lagere vaststelling wordt in principe doorbelast aan de projectuitvoerder. Daar waar de Provincie Limburg 'Lead partner' is, geldt dus ook een terugbetalingsrisico wanneer EU-middelen niet conform de geldende wet- en regelgeving worden besteed. Datzelfde geldt voor de rijks cofinancieringsbijdrage. Op grond van historische gegevens kan gesteld worden dat het risico beperkt is.</p> <p>Mede gelet op mogelijke EU controles in de periode t/m 2023 blijft het wenselijk om het maximale risicobedrag op € 4 mln. te houden..</p>
Termijn duidelijkheid	De uiteindelijke financiële risico's van de programma 's 2014-2020 zullen pas na afloop van deze programma's, bij de eindafrekening in 2025-2026 bekend zijn.
Acties/beheersing	<p>De (externe) uitvoeringsorganisaties van de EU programma's beoordelen de juridische aspecten van de EFRO-projectsubsidies. Voor wat betreft het aandeel provinciale cofinanciering zijn wij zelf verantwoordelijk voor de juridische toetsing. In de regel wordt een provinciale cofinanciering aan een Limburgse partner in een EU-project afgegeven als een inspanningsverplichting. Het financiële risico is zodoende beperkt.</p> <p>Sinds 2006 is er een uitgebreid systeem van verbeteringen en verbetermaatregelen doorgevoerd. Er is een set checklists ontwikkeld, welke door het programmamanagement van de structuurfondsenprogramma's wordt toegepast en waardoor de financiële risico's aanmerkelijk kleiner zijn geworden.</p>

Omvorming ProRail naar een publiekrechtelijk ZBO	
Financiële impact	Omvorming ProRail naar een publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) met eigen rechtspersoonlijkheid. Het risico voor het project Opwaardering Maaslijn wordt op maximaal € 43,8 mln. ingeschat.
Risico-omschrijving	<p>ProRail zal, zoals aangekondigd in het regeerakkoord 2017-2021 “Vertrouwen in de toekomst” d.d. 10 oktober 2017, worden omgevormd tot een ZBO met eigen rechtspersoonlijkheid. Een gevolg hiervan is dat de investeringskosten in de Nederlandse hoofdspoorweginfrastructuur (hswi) met 21% zullen stijgen als gevolg van het niet meer aftrekbaar zijn van de btw op de kosten aan de zijde van ProRail. Aanvankelijk was beoogd dat de instellingswet per 1 januari 2021 in werking zou treden. Deze wet is echter door de 2^e Kamer controversieel verklaard en besluitvorming zal dus plaats vinden binnen het nieuwe te vormen kabinet. Begin februari jl. is besloten om de plenaire behandeling van het wetsvoorstel voort te zetten, waarbij nog door het vorige kabinet tijdens de begrotingsbehandeling 2022 is aangegeven dat de ZBO-vorming naar verwachting per 1 januari 2023 zal gaan plaatsvinden. Voor de projecten Opwaardering Maaslijn en Spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf is dit risico in resp. het addendum op de Bestuursvereinkomst Maaslijn met het Rijk in artikel 6 lid 7 sub b en in de Realisatievereinkomst met ProRail onder artikel 18, lid 2 gemitigeerd. Onder verwijzing naar de toezegging van de staatssecretaris van het ministerie I&W in de kamerbrief d.d. 19 oktober 2018 (met kenmerk: IENW/BSK-2018/214092) waarbij aangegeven is dat als gevolg van de omvorming van ProRail de kosten stijgen alle financiële gevolgen van deze omvorming aan derden, zijnde de Provincie Limburg, volledig door het ministerie I&W aan de Provincie Limburg worden gecompenseerd. De insteek van het Ministerie is dat er geen nadelige effecten zullen optreden voor derden aan ProRail. Indien het risico optreedt zullen partijen in overleg treden over de wijze waarop het Rijk de dan ontstane extra kosten zal compenseren. In de programmabegroting zijn de projecten Spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf en de opwaardering Maaslijn opgenomen onder railagenda (3.1.2).</p>
Termijn duidelijkheid	Naar verwachting in de loop van 2022.
Ontwikkeling/status	<p>Ten aanzien van dit onderwerp heeft de Staatssecretaris op 23 november 2017 in een brief aan de Tweede Kamer (IENM/BSK-2017/281925) aangegeven dat de omvorming van BV ProRail geen negatief effect voor derden mag hebben. Concreet geeft de Staatssecretaris aan dat de inzet van het kabinet is dat <i>“de kosten niet op de reizigers, de verladere, de vervoerders en de concessieverlenere en de investeringe op het spoor worden afgewenteld”</i>.</p> <p>Het College van GS heeft op 21 december 2017 een brief aan de Staatssecretaris van I&W gestuurd, waarin opgeroepen wordt om expliciet te bevestigen dat eventueel optredende financiële gevolgen van de omvorming van ProRail door het Rijk zullen worden gecompenseerd.</p> <p>In de hoorzitting, die voorafging aan het Ambtelijk Overleg Spoorordering van 31 januari 2018 heeft portefeuillehouder Mackus ingesproken. Naar aanleiding van deze hoorzitting is de impact van de ZBO-status van</p>

Omvorming ProRail naar een publiekrechtelijk ZBO

ProRail intensief besproken in het AO Spoorordening. De Staatssecretaris heeft in dit debat aangegeven dat het de inzet van het kabinet is dat de kosten van de omvorming van ProRail niet op de reizigers, verladers, vervoerders en concessieverleners worden afgewenteld. Desgevraagd gaf de Staatssecretaris ook nog aan dat dit een randvoorwaarde is geweest bij het opnemen van dit aspect in het regeerakkoord.

In het jaarverslag van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (2017) bevestigt de Staatssecretaris dat de inzet van het Kabinet is dat de eventuele kosten van deze omvorming niet op de reizigers, de verladers, de vervoerders (en de concessieverleners) en de investeringen op het spoor worden afgewenteld. Dit betekent dat de structurele effecten van de btw gemitigeerd moeten worden. Hiertoe bekijkt de Staatssecretaris de optie of ProRail in de toekomst (gedeeltelijk) btw-ondernemer kan blijven, zodat de effecten zich niet voordoen. Daarnaast bekijkt de staatssecretaris of een eventueel btw-effect op andere wijze kan worden gemitigeerd.

Het Interprovinciaal Overleg IPO heeft de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat in november 2018 (kenmerk IENW/BSK-2018/223268) een brief gestuurd waarin namens het IPO nogmaals een oproep wordt gedaan om – ondanks de herbevestiging dat de omvorming niet zal leiden tot hogere kosten voor derden – snel met definitieve duidelijkheid dient te worden gekomen voor de fiscale en financiële gevolgen die ook de toets van de Europese Commissie kunnen doorstaan. Het IPO roept op dat compensatie via het Provinciefonds werkbaar is, mits die is gekoppeld aan de investeringsomvang van de individuele provincies en de verdeling dus niet via de algemene verdeelsleutel tot stand komt. Tevens is op 13 december 2018 een motie van de leden Amaouch en Ziengs in de Tweede Kamer aangenomen waarin de regering wordt verzocht als onderdeel van de financiële paragraaf in kaart te brengen wat de gevolgen zijn voor lopende of toegekende spoorprojecten en de kostenstijging voor decentrale overheden, indien zij na 2021 opdrachtgever zijn voor ProRail.

Op 17 februari 2020 is een brief naar de Tweede Kamer verstuurd. De 12 provincies en twee vervoerregio's hebben gezamenlijk gereageerd op de lagere regelgeving ter uitvoering van het wetsvoorstel publiekrechtelijke omvorming ProRail. De onderstaande punten zijn meegegeven:

1. adequaat uitvoeren afspraken over fiscale en financiële oplossing;
2. afspraken verdeling exploitatie-, onderhouds- en vernieuwingskosten en ontwikkeling verder effectueren;
3. uitwerken risicoafkoop en verstevigen sturingsrelatie met ProRail.

Op donderdag 10 september 2020 heeft de vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat (IenW) van de Tweede Kamer der Staten-Generaal een rondetafelgesprek georganiseerd over de omvorming van ProRail tot zelfstandig bestuursorgaan. Ter voorbereiding op die wetsbehandeling zal de commissie zich verdiepen in de standpunten vanuit de spoorsector en brancheorganisaties en de inzichten van wetenschappers. Centrale vraag daarbij is wat de verwachtingen zijn ten aanzien van de voor- en nadelen van ProRail als ZBO ten opzichte van

Omvorming ProRail naar een publiekrechtelijk ZBO	
	<p>huidige status van ProRail als besloten vennootschap. Onderdeel daarvan zijn de te verwachten effecten voor de bedrijfsvoering van vervoerders en verladers, de te verwachten gevolgen voor de reiziger en de concrete verschillen in de bestuurlijke verhoudingen tussen het ministerie en ProRail. De commissie richt zich daarbij niet alleen tot het wetsvoorstel, maar is ook benieuwd naar de mogelijke consequenties van lagere regelgeving in dit kader.</p> <p>De regelgeving waarin de compensatie is opgenomen ligt momenteel nog ter consultatie voor. Raad van State moet nog adviseren.</p> <p>De fiscale gevolgen van de omvorming van ProRail in relatie tot de investeerders (waaronder de provincies) zijn inmiddels bekend. Onbekend is of het Rijk alle (extra) kosten zal compenseren. De toezeggingen zijn meermaals gedaan, maar een en ander is nog steeds niet verankerd in de wetgeving. Als gevolg van het besluit om de plenaire behandeling van het wetsvoorstel voor te zetten wordt komend jaar hierover finale duidelijkheid verwacht.</p>
Acties/beheersing	De portefeuillehouder blijft in gesprek met het Rijk om de nadelige consequenties van deze omvorming te voorkomen.

Indexering loon- en prijsstijgingen	
Financiële impact	<p>In de begroting 2022 zijn de 'bekende' loon- en prijsstijgingen meegenomen in alle relevante lastenramingen. Op de post 'Indexering loon- en prijsstijgingen' wordt alleen een raming voor de gevolgen van een nieuwe cao opgenomen, als die bij het opstellen van de begroting nog niet bekend zijn. In de begroting 2022 is deze post op € 1,4 mln. geraamd, omdat de cao voor 2022 nog niet bekend was.</p> <p>Dekking voor deze raming vinden we standaard in het accres bij de algemene uitkering en (indien van toepassing) in de indexering van de opcenten motorrijtuigenbelasting.</p>
Risico-omschrijving	<p>Zowel de belasting van de post 'Indexering loon- en prijsstijging' als de dekking kan in het algemeen tussen de eerste raming in de primaire begroting en de realisatiecijfers in de jaarrekening aanzienlijk wijzigen. Voor 2022 staat de belasting nog niet vast, omdat de cao voor 2022 nog niet is afgesloten. Bovendien kunnen van jaar op jaar de post 'Indexering loon- en prijsstijging' en de aangewezen dekkingsmiddelen fors veranderen. Zo kenden de jaren 2020 en 2021 geen indexering van het aantal opcenten plaats en zal de dekking van de post 'Indexering loon- en prijsstijging' alleen uit het jaarlijkse accres bestaan. Voor 2022 en 2023 vindt er wel indexering van de opcenten MRB plaats.</p> <p>Door de fluctuaties in de belasting van de post en in de dekkingsmiddelen bestaat er altijd het risico dat de aangewezen dekkingsmiddelen ontoereikend zijn. We schatten het maximale risico normaal op € 2 miljoen.</p> <p>Echter: de inflatie heeft in 2021 het hoogste niveau in 13 jaar bereikt. Volgens de ECB heeft dit te maken met drie belangrijke redenen: onze economie heropent snel, hogere energieprijzen drijven de inflatie op en anderzijds is de inflatie nu zo hoog omdat deze in 2020 erg laag was. Hier is echter de</p>

	Indexering loon- en prijsstijgingen
	<p>Oekraïne crisis bovenop gekomen, waarbij de eerdere verwachting dat de inflatie op korte termijn zal afnemen niet meer realistisch is. De inflatie is in opwaartse zin blijven verrassen als gevolg van onverwacht hoge energiekosten. De prijsstijgingen zijn ook meer wijdverspreid geworden. De verwachting is echter dat op de middellange termijn de inflatie naar 2% zal stabiliseren.</p> <p>In alternatieve scenario's voor de economische en financiële invloed van de oorlog zou de economische bedrijvigheid aanzienlijk kunnen worden afgezwakt als de energie- en grondstoffenprijzen scherper stijgen en de handel en het vertrouwen sterker worden geraakt. Op korte termijn zou de inflatie aanzienlijk hoger kunnen zijn. In alle scenario's blijft de verwachting echter dat de inflatie geleidelijk daalt en zich in 2024 rond onze doelstelling van twee procent stabiliseert (2022, ECB).</p> <p>De impact schatten wij daarom nu incidenteel op € 6 mln. in plaats van de reguliere € 2 mln.</p> <p>Over de impact van de impact van de oorlogssituatie verwijzen wij ook naar: Derde mededeling portefeuillehouder impact oorlogssituatie Oekraïne, brief CdK-Roemer van 19-4-2022 (GS DOC-00260590) Limburg - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl)</p>
Termijn duidelijkheid	Het accres 2021 wordt definitief bekendgemaakt in de meicirculaire 2022. De gevolgen van de cao zijn voor heel 2022 en verder onbekend.
Ontwikkeling/status	Duidelijkheid over het accres volgt bij de meicirculaire 2022.
Acties/beheersing	De enige variabele, waar de Provincie sturing aan kan geven, is de indexering van de opcenten motorrijtuigenbelasting. De Provincie heeft besloten vanaf 2022 een reguliere prijsindexering toe te passen.

	De hoogte van de algemene uitkering provinciefonds
Financiële impact	<p>De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt bepaald door het accres, door overige ingrepen van het Rijk, door taakmutaties, door herverdelingen en vanaf 2015 de onder- of overschrijding van het BCF-plafond.</p> <p>Het accres wordt bepaald door de groei van de rijksuitgaven en varieert van jaar op jaar, maar ook met betrekking tot één jaar. Voor één jaar varieert een accres met maximaal 2 à 3 procentpunt. Het accresbedrag in het provinciefonds wordt bepaald door het accrespercentage te vermenigvuldigen met de bedragen die als algemene en decentralisatie-uitkeringen in het provinciefonds zitten. Door toevoeging van nieuwe bedragen in het provinciefonds neemt bij eenzelfde accrespercentage het accresbedrag toe. Dit bedrag kan hoger worden als ook het accres van het voorgaande jaar nog wijzigt, want zo'n bijstelling werkt structureel door, en beide wijzigingen hetzelfde teken (+ of -) hebben. De financiële impact kan dan tot € 6 à 7 mln. oplopen.</p> <p>De systematiek om het accres te bepalen is ontwikkeld om het provinciefonds even snel te laten groeien of dalen als de rijksbegroting. Op deze wijze leveren provincies een evenredige bijdrage aan</p>

	De hoogte van de algemene uitkering provinciefonds
	<p>rijksbezuinigingen. Het Rijk voert echter toch ook op andere manieren bezuinigingen op het provinciefonds door. We noemen hier twee grote bezuinigingen: de structurele korting met € 300 mln. vanaf 2011 en de kortingen van € 66 mln. om het BTW-Compensatiefonds in stand te houden. Tot en met 2025 speelt nu de bezuiniging onder de naam 'Minder provincies'. Van 2015 tot en met 2021 is/wordt onder die noemer jaarlijks € 5 mln. structureel aan het provinciefonds onttrokken en van 2022 tot en met 2025 jaarlijks € 10 mln. structureel. Door deze bezuiniging komt het provinciefonds vanaf 2025 op een niveau dat € 75 mln. lager is. De budgettaire impact van dit soort bezuinigingen kan heel sterk variëren. In de regel moet jaarlijks rekening worden gehouden met een mogelijk financieel nadeel hierdoor van € 1 à 2 mln.</p> <p>Nieuwe taken of taken die bij de provincies verdwijnen leiden ook tot meer of minder middelen. Uitgangspunt is dat de middelen toereikend zijn om de taak uit te voeren. Een taakmutatie leidt dan wel tot een wijziging van de algemene uitkering of een decentralisatie-uitkering, maar niet tot een wijziging van de financiële ruimte. De financiële impact is nihil.</p> <p>Een nieuwe verdeling van de algemene uitkering, zoals in 2012, een definitiewijziging van een maatstaf, actualisering van de volumina van verdeelmaatstaven, maar ook elke verdeling van middelen via de maatstaven van het provinciefonds, welke middelen daarvoor op een andere manier werden verdeeld, kunnen leiden tot herverdeeleeffecten. Positieve herverdeeleeffecten betekenen meer middelen dan eerder, en negatieve minder middelen.</p> <p>Sinds 2017 heeft het provinciefonds een nieuw verdeelmodel.</p> <p>In mei 2021 is de aanbesteding gestart voor het herijkingsonderzoek provinciefonds. Doel is te komen tot een geactualiseerd model voor de verdeling van de algemene uitkering van het provinciefonds dat voldoet aan de eisen van de Financiële verhoudingswet. Draagvlak is van groot belang. Daarom wordt samen opgetrokken door de fondsbeheerders, IPO en de gezamenlijke provincies bij het uitwerken van het onderzoek en het maken van bestuurlijke keuzes. IPO en de ROB (Raad voor Openbaar Bestuur) zal om advies worden gevraagd. Daarna gaat het voorstel de bestuurlijke besluitvormingsfase in richting de Tweede Kamer. Het streven is om de nieuwe verdeling op 1-1-2023 in te laten gaan. Dit vereiste dat het onderzoek in december 2021 was afgerond. Dit kan leiden tot herverdeeleeffecten. Over de uitkomsten zal zodra meer bekend is via de reguliere informerende stukken over de circulaires worden gerapporteerd.</p> <p>Vanaf 2015 heeft het BTW-Compensatiefonds (BCF) een plafond. Overschrijden de BTW-claims van provincies en gemeenten het plafond, dan wordt de overschrijding gekort op het provincie- en gemeentefonds. Omgekeerd leidt een onderschrijding van het plafond tot een toevoeging aan het provincie- en gemeentefonds. Voorlopig gaan we ervan uit dat de financiële impact € 1 mln. (incidenteel) kan zijn.</p> <p>In totaliteit moeten we met een maximale financiële impact van € 10 mln.</p>

	De hoogte van de algemene uitkering provinciefonds
	per jaar rekening houden. Voor 2021 bedraagt de voorlopige stand van de algemene uitkering € 185,8 mln.
Risico-omschrijving	Zie bij financiële impact.
Termijn duidelijkheid	De uitkering 2021 wordt definitief vastgesteld in de meicirculaire 2022.
Acties/beheersing	Via IPO is er een constant overleg over de voorstellen van het Rijk.

Wijzigingen

Het renterisico en het risico uit hoofde van Gebiedsontwikkeling Ooijen Wanssum is vervallen.

d) Overzicht kengetallen financiële positie.

Met ingang van de begroting 2016 is in het BBV voorgeschreven dat in deze paragraaf een set van zes verplichte kengetallen wordt opgenomen. Naast de set van kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk inzicht over de financiële positie van de Provincie.

De kengetallen van de begroting 2021 zijn gebaseerd op de primitieve begroting 2021. De zes voorgeschreven kengetallen zullen achtereenvolgens worden beschreven en toegelicht.

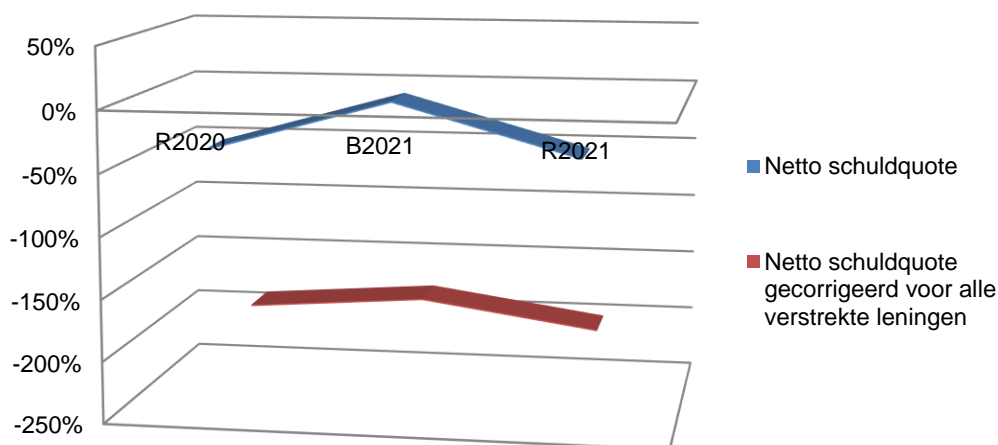
Netto schuldquote (c.q. gecorrigeerd voor alle leningen).

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de Provincie ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Het wordt berekend als het verschil tussen de eigen middelen en de schulden gerelateerd aan de baten exclusief de mutaties in de reserves.

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er ook sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk aangegeven wat het aandeel is van de verstrekte leningen en de betekenis daarvan voor de schuldenlast.

Schuldquote	R2020	B2021	R2021
Netto schuldquote	-35 %	6 %	-35 %
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-191%	-180%	-202 %

Schuldquote

Toelichting:

Een negatieve netto schuldquote betekent dat er sprake is van een overschot aan middelen. Dat is bij de Provincie Limburg het geval. Het overschot (lees: de netto schuldquote) is gelijk aan het saldo van 2020. De negatieve schuldquote wordt deels bepaald door het feit dat de Provincie Limburg over

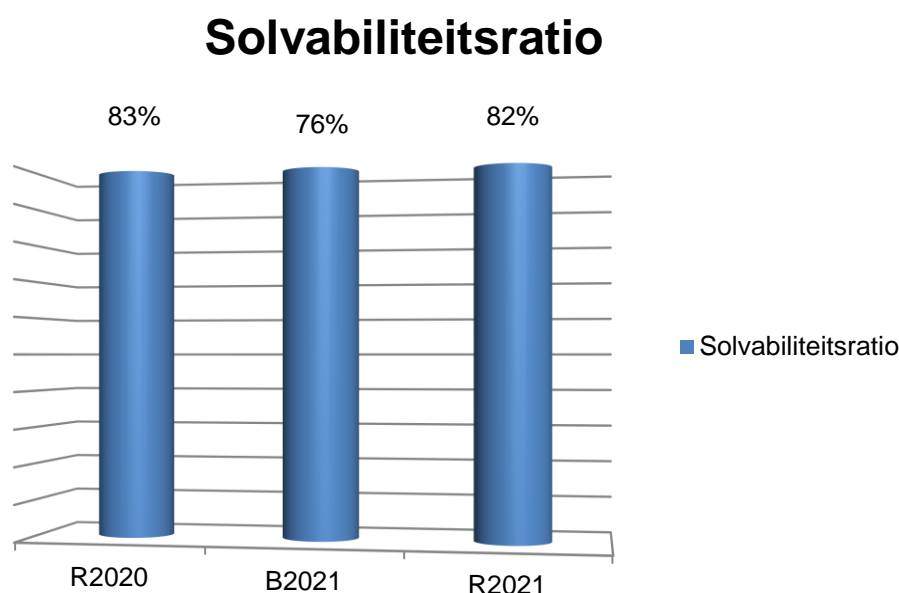
voldoende eigen middelen beschikt om projecten te financieren en dus geen externe financiering hoeft aan te trekken.

Door de netto schuldquote weer te geven inclusief de doorgeleende gelden verkrijgen we inzicht in hoeverre er sprake is van doorlenen. Zo blijkt wat het aandeel is van de verstrekte leningen en wat dit betekent voor de schuldenlast. Logisch gevolg is dat de overschotten (ten opzichte van de netto schuldquote) stijgen. De netto schuldquote (inclusief de doorgeleende gelden) is ook nagenoeg gelijk aan het saldo van 2020.

Solvabiliteitsratio.

Deze ratio geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het geeft het eigen vermogen weer als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Solvabiliteit	R2020	B2021	R2021
Solvabiliteitsratio	83%	76%	82%

Toelichting:

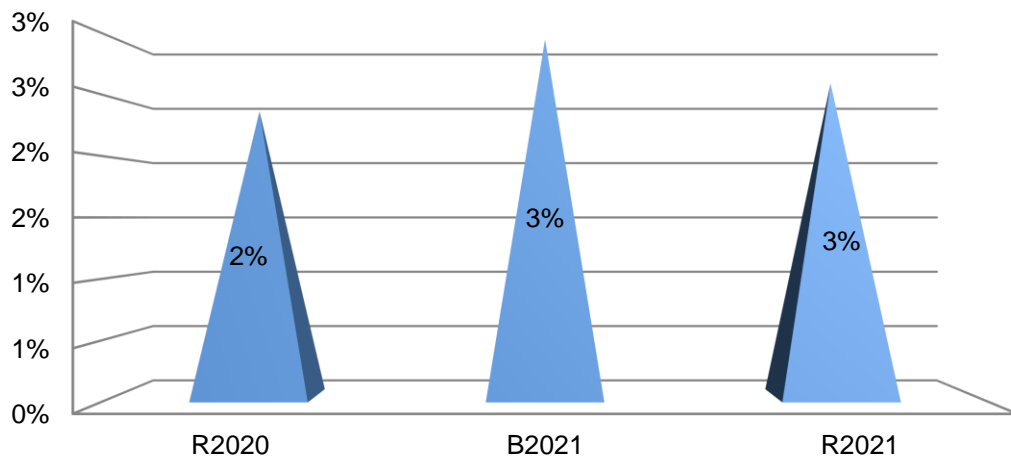
De solvabiliteitsratio is een maat voor de weerbaarheid van de provincie. De mate van weerbaarheid in combinatie met de andere kengetallen geeft een indicatie over de financiële positie van de provincie. Als we het vreemd vermogen beschouwen zien we dat dit met name bestaat uit overlopende passiva. Dit betreffen voor een substantieel deel beschikte subsidies. Gezien de hoogte van het vreemd vermogen kunnen we concluderen dat de berekende ratio voldoende is om aan de financiële verplichtingen te voldoen. Ten opzichte van 2020 blijft de ratio nagenoeg gelijk.

Kengetal grondexploitatie.

Uit het verleden is gebleken dat de grondexploitaties een forse impact kan hebben op de financiële positie van provincies. De boekwaarden van de grondposities zijn van belang. Deze moeten worden terugverdiend bij verkoop. De omvang van de totale boekwaarde van de gronden wordt gerelateerd aan de baten exclusief de mutaties in de reserves.

	R2020	B2021	R2021
Grondexploitatie	2%	3%	3%

Grondexploitatie

Toelichting:

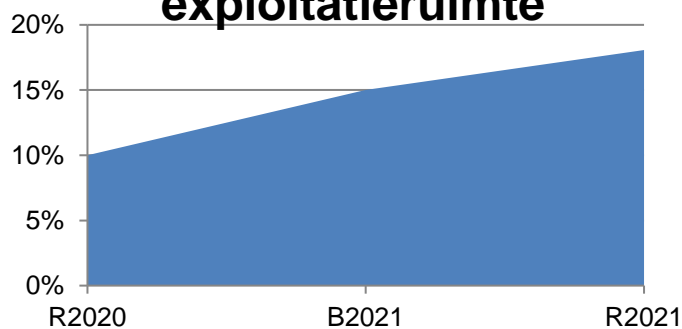
De omvang van de grondexploitatie bij de Provincie is gering. Daarbij komt dat in de berekening van het kengetal de boekwaarde is opgenomen. Voor een deel van de gronden is een voorziening opgenomen hetgeen de boekwaarde verlaagt. Dit betekent een zeer klein risico voor de financiële positie.

Structurele exploitatieruimte.

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting is het onderscheid tussen structurele en incidentele baten/lasten van belang. We spreken van incidentele baten/lasten als het gaat om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal 3 jaar voordoen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is vastgelegd in een notitie van commissie BBV. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structureel toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves gedeeld door de totale baten exclusief mutatie reserves.

	R2020	B2021	R2021
structurele exploitatieruimte	10%	15%	18%

structurele exploitatieruimte

Toelichting:

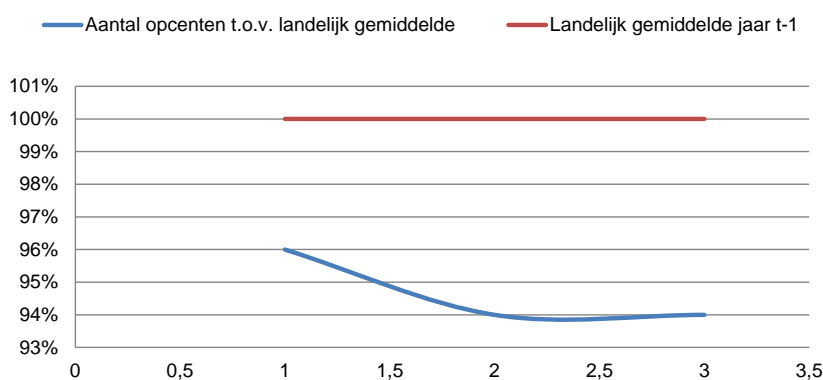
Een positief kengetal betekent dat we een positief saldo hebben tussen de structurele baten/lasten en de structurele onttrekking/ toevoegingen aan de reserves. De structurele ruimte neemt toe ten opzichte van 2020. Er is nog steeds flexibiliteit in de exploitatie.

Belastingcapaciteit.

Een provincie heeft de mogelijkheid het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen aantal opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. De belastingcapaciteit van provincies wordt berekend door het aantal opcenten in jaar t (het begrotingsjaar) te relateren aan het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

	R2020	B2021	R2021
Aantal opcenten t.o.v. landelijk gemiddelde	96%	94%	94%
Landelijk gemiddelde jaar t-1	100%	100%	100%

Aantal opcenten

Toelichting:

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de Provincie Limburg onder het landelijk gemiddelde zit qua heffen van de provinciale opcenten. Voor 2021 bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit € 55 mln.

Conclusie en samenvatting.

De kengetallen netto schuldquote, netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte geldleningen, de solvabiliteitsratio en het kengetal grondexploitatie hebben betrekking op de balans.

Uit bovenstaande overzichten blijkt dat de Provincie Limburg een overschot aan middelen heeft.

Vooralsnog hoeven geen aanvullende financieringen te worden aangetrokken. De overschotten zijn nagenoeg gelijk gebleven aan 2020. De solvabiliteitsratio geeft aan dat er een goede mate van weerbaarheid bestaat en het financieel risico met betrekking tot de grondexploitatie is minimaal te noemen.

De kengetallen structurele exploitatieruimte en de belastingcapaciteit hebben betrekking op de exploitatie. Uit de berekening van de kengetallen blijkt dat de structurele baten voldoende zijn en dat er nog ruimte is om de structurele baten te verhogen. De onbenutte belastingcapaciteit bedraagt € 55 mln.

Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat de Provincie Limburg een gezonde financiële positie heeft.

5.3. Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn van belang voor realisatie van provinciale programma's. Zo speelt een goed onderhouden infrastructuur een belangrijke rol in economie en sociaal leven. Een integrale afweging tussen aanwezigheid van kapitaalgoederen, kwaliteitsniveau, onderhoud en visie is van strategisch belang voor de Provincie en haar financiële positie. Met de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen in de begroting stellen Provinciale Staten kaders voor onderhoud van infrastructuur, voorzieningen en gebouwen. Met behulp van de Jaarstukken kan controle op deze kaders plaatsvinden.

5.3.1. Infrastructuur en wegbeheer

Inleiding

Wegen zijn belangrijke kapitaalgoederen en hebben effect op diverse uitvoeringsprogramma's. Ze zijn van essentieel belang voor de Limburgse economie en zorgen ook voor verbindingen tussen mensen. Daarom willen wij bereikbaarheid en doorstroming in Limburg maximaal faciliteren en onze infrastructuurvoorzieningen ook vanwege de veiligheid in optimale conditie houden.

Beleid

Het beleid voor het onderhouden van infrastructuur is opgenomen in diverse kaders. Binnen deze kaders draagt het cluster Wegbeheer zorg voor het beheer en onderhoud van de provinciale weginfrastructuur. De Provincie is eigenaar van deze infrastructuur, bestaande uit globaal 452 km weg (inclusief naastgelegen voorzieningen) en 570 km rijwielpad. Het cluster Wegbeheer is wettelijk verantwoordelijk voor het beheren en onderhouden hiervan. Dit gebeurt conform de op 14 februari 2020 door Provinciale Staten vastgestelde Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen. Net als voorgaande jaren is in 2021 het voorzieningenniveau van de provinciale wegen met kwaliteitsniveau 'BASIS' gehandhaafd. Met dit kwaliteitsniveau is een goed functionerend provinciaal (wegen)netwerk geborgd en is het risico op het ontstaan van achterstallig onderhoud beheerst. Op dit moment is er geen sprake van achterstallig onderhoud.

Daarnaast zijn er noodzakelijke reconstructies van de provinciale infrastructuur voortgekomen uit provinciale programma's. Met de vaststelling van het Mobiliteitsplan in 2018 zijn de bestaande kaders (zoals de beleidsnota Regionaal Verbindend Wegen Net (RVWN), beleidsnota Verkeers- en Vervoersmanagement, etc.) daarbij niet meer als eigenstandige uitgangspunten gebruikt. Daarnaast is eind 2018 als verdere uitwerking van het Mobiliteitsplan een afwegingskader Mobiliteitsopgave en – ambitie vastgesteld.

Met het heroverwegingsbesluit van 14 februari 2020 is de programmering van de geplande rehabilitaties (reconstructieve projecten en vervangingen van assets) bepaald en ter vaststelling in 2020 voorgelegd. Deze integrale benadering werkt door in geplande rehabilitaties (reconstructieve projecten en vervangingen van assets) en is verder uitgewerkt in een Integraal Programma Mobiliteitsopgaven Limburg 2021-2025 (met een financiële doorkijk tot 2035).

Beheer en onderhoud van nieuwe infrastructuur

Realisatie van nieuwe infrastructuur is mede afhankelijk van procedures. De ingebruikname markeert het punt waarbij overdracht aan de wegbeheerder aan de orde is. De kosten voor het beheer en onderhoud worden op het moment van ingebruikname ten laste gebracht van de provinciale begroting. In onderstaande tabel zijn projecten opgenomen, waarvan de voorbereiding is gestart.

Afhankelijk van de complexiteit van deze projecten vindt naar verwachting oplevering plaats in de periode 2019-2023.

Tabel 3.1. Oplevering projecten

Nr. IPML	Wegnummer	Naam	Project	Periode
B5	N270	Eindhoven-Well	N270 Koninginnebrug	2024
B21	N273	Ittervoort-Venlo	N273 Kunstwerk over de Neerbeek	2022
B25	N280	Weert-Roermond	N280 Rehabilitatie wegvak Horn (11.9 t/m 16.27)	2022
B31	N293	Roermond-Posterholt	N293 Kunstwerk over de Roer	2023
B48	N281	Nijswiller-Hoensbroek	N281 Rehabilitatie + Viaduct Terworm	2023
B58	N278	Maastricht-Vaals	N278 Kunstwerk Fommestraat	2023
B63	N298	Valkenburg-Nuth-Heerlen	N298 Wateroverlast Aalbeek	2022
W1	N271	Venlo-Nijmegen	N271 Reconstructie Plasmolen-Mook	2023
W4	N271	Venlo-Nijmegen	N271 Aanleg rotonde Well	2023
W7	N270	Eindhoven-Well	N270 VIA Venray	2024
W17	N273	Ittervoort-Venlo	N273 Kom Baarlo	2022
W19	N266-N275	Nederweert-Helmond	N266-N275 Nederweert	2024
W20	N273	Ittervoort-Venlo	N273 Kom Neer	2025
W24	N280	Weert-Roermond	N280 Leudal	2025
W28	N280	Weert-Roermond	N280 Roermond	2021
W32	N276	Brunssum-St. Joost	N276 Maasbracht (Ei van St. Joost)	2023
W37	N297 N276	Born - Millen Brunssum - St Joost	Gebiedsontwikkeling VDL Nedcar	2024
W45	Ntb	Nieuw wegvak	Randweg Abdissenbosch	2025
W59	N595	Valkenburg-Wittem	N595 Wittemer Allee	2024
W60	N598	De Hut-De Plank	N598 Reconstructie De Hut - De Plank	2023

Een aantal onderdelen van de provinciale (weg)infrastructuur zijn vanwege de functie in het totale infrastructuurnetwerk overgedragen aan andere partijen. De eventuele financiële gevolgen hiervan voor het beheer en onderhoud zijn separaat aan het college voorgelegd.

Financiële consequenties

Financiële consequenties van beheerplannen en de meerjarenraming 2021-2024 zijn vertaald in de begroting. Onderstaande tabellen (3.2 en 3.3) geven inzicht in de gerealiseerde exploitatiekosten en investeringen van het beheer- en onderhoud aan het provinciale wegennet 2021. De financiële gevolgen van de investeringen komen terug in de exploitatie in de vorm van kapitaallasten (afschrijvingen).

Exploitatiebudget

Met de exploitatiebudgetten worden de jaarlijks terugkerende onderhoudsactiviteiten ten behoeve van dagelijks beheer, conserverend- en constructief onderhoud gedekt. De middelen worden ingezet om incidentele schade aan het wegennet te herstellen, zodat groot onderhoud niet vervroegd, maar op de geplande tijdstippen kan worden uitgevoerd. Ook worden de exploitatiebudgetten aangewend om het dagelijks beheer en periodiek terugkerende onderhoudsactiviteiten voor een veilig en effectief wegennet uit te voeren.

Op deze wijze wordt kapitaalsvernietiging van het provinciale wegennet voorkomen en wordt het vastgestelde kwaliteitsniveau 'Basis' van de wegen gewaarborgd. Onderstaande tabel geeft inzicht in het budget en de realisatie ervan in 2021.

Tabel 3.2 Exploitatiebudget 2021 (bedragen € x 1.000)

Omschrijving	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Begroting na wijziging 2021
Exploitatielasten *	17.422	17.380	18.727

* Incl. steunpunten wegen.

Volgens bovenstaande tabel is er sprake van een onderuitputting van € 1,347 mln. Voor een deel van dit bedrag wordt verwezen naar de overboekingsvoorstellen onder product 3.2.5. Onderhoud, beheer en rehabilitaties Provinciale wegen.

Investeringskredieten

Wegenprojecten: rehabilitaties en vervangingsinvesteringen worden in de regel gedekt door het door PS beschikbaar stellen van investeringskredieten. Onderstaande tabel geeft inzicht in de stand van zaken ultimo 2021.

Tabel 3.3: Overzicht vervangingsinvesteringen en rehabilitatie projecten 2021 (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Beschikbaar (restant) krediet
Rehabilitatie projecten	6.723	7.058	84.362
Kunstwerken	0	298	5.494
Vervangingsinvesteringen (incl. OMOP verhardingen)	1.372	3.225	5.633
Totaal	8.095	10.581	95.489

De verschillen in investeringskredieten (zie tabel 3.3) worden veroorzaakt door verschuivingen in de uitvoering. De investeringskredieten in de begroting 2021 en bijhorende meerjarenraming 2021-2024 zijn gebaseerd op een vast bedrag dat jaarlijks geïndexeerd wordt en houden geen rekening met deze verschuivingen. De werkvoorraad 2020/2021 was een cumulatie van projecten die in 2020 en 2021 in uitvoering zijn genomen. De projecten zijn gefinancierd uit reguliere wegensectormiddelen van 2021 maar ook uit voorliggende dienstjaren. Ook wordt de werkvoorraad naast deze reguliere wegensectormiddelen gefinancierd uit de Bereikbaarheidsmiddelen en bijdragen van derden. Genoemde bruto bedragen in de tabel 3.4 hebben hierop betrekking.

Tabel 3.4 Overzicht rehabilitatieprojecten 2021 (bedragen x € 1.000)

Nr. IPML	Wegnummer	Naam	Werkzaamheden	Bruto bedrag investering
B21	N273	Ittervoort-Venlo	N273 Kunstwerk over de Neerbeek	255
B25	N280	Weert-Roermond	N280 Rehabilitatie wegvak Horn (11.9 t/m 16.27)	145
B31	N293	Roermond-Posterholt	N293 Kunstwerk over de Roer	20
B48	N281	Nijswiller-Hoensbroek	N281 Rehabilitatie + Viaduct Terworm	119
B58	N278	Maastricht-Vaals	N278 Kunstwerk Fommestraat	23
W1	N271	Venlo-Nijmegen	N271 Reconstructie Plasmolen-Mook	207
W2	N271	Venlo-Nijmegen	N271 Groot onderhoud Gennep	181
W4	N271	Venlo-Nijmegen	N271 Aanleg rotonde Well	129
W7	N270	Eindhoven-Well	N270 VIA Venray	310
W17	N273	Ittervoort-Venlo	N273 Kom Baarlo	5.188
W19	N266-N275	Nederweert-Helmond	N266-N275 Nederweert	230
W45	Ntb	Nieuwe weg	Randweg Abdissenbosch	14
W59	N595	Valkenburg-Wittem	N595 Wittemer Allee	386
W60	N598	De Hut-De Plank	N598 Reconstructie De Hut - De Plank	149
Totaal				7.356

Reserves en voorzieningen

Gladheidsbestrijding:

De kosten van de gladheidsbestrijding zijn in 2021 € 0,051 mln. hoger dan begroot. Dat kan worden verklaard door de aanvulling van de strategische zoutvoorraad (welke naar verwachting voldoende is voor de komende 2-3 jaren) en het uitvoeren van meer preventieve en curatieve (continu vegen van droge jaagsneeuw) gladheidsacties. Voor de gelijkmatige belasting van de exploitatierekeningen met de kosten van de gladheidsbestrijding is de Egalisatiereserve Gladheidsbestrijding ingesteld (PS 28 mei 2004). Deze reserve wordt aangewend als dekking voor de overschrijding van de begrote kosten voor gladheidsbestrijding. Overschotten op het budget worden aan betreffende reserve toegevoegd. De maximale toegestane hoogte van deze reserve bedraagt € 0,45 mln. Het saldo van de reserve bedroeg per 1-1-2021 € 0,45 mln. Een deel van het tekort op het budget gladheidsbestrijding ad € 0,051 mln. wordt aangewend uit deze reserve, waarmee de hoogte van deze reserve nog € 0,40 mln. bedraagt.

5.3.2. Gebouwen

Inleiding

De provincie Limburg heeft een aantal gebouwen in eigendom. Dit zijn het Gouvernement aan de Maas, drie steunpunten voor provinciale wegen (Hulsberg, Sittard en Nederweert), drie provinciale musea (Bondefantemuseum Maastricht, Limburgs Museum Venlo en het Discovery Museum Kerkrade), Kasteel Groot Buggenum te Grathem, Cargoloods Maastricht-Airport en het stationsgebouw met loods, werkplaats, watertoren en seinhuisjes van de Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij Simpelveld. De voormalige burgemeesterswoning aan de Deken van Oppensingel 2 Venlo is in maart 2021 verkocht. De dotatie aan de voorziening is hierop aangepast. Kwalitatief goed onderhoud is belangrijk voor de representativiteit, maar ook voor de functionaliteit en dus ook voor de uitvoering van de provinciale programma's. Het doel is het waarborgen van het vastgestelde onderhoudsniveau (representativiteit en functionaliteit) van alle provinciale gebouwen.

Beleid

Van alle gebouwen is een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) opgesteld. Dit plan is de basis voor het vormen van een voorziening groot onderhoud inclusief de jaarlijkse dotaties. Het MJOP 2019-2034 is met Statenstuk G-19-031 op 13 december 2019 vastgesteld.

In het plan worden de beleidskaders op hoofdlijnen aangegeven:

- een eenduidige financiering voor het onderhoud van de provinciale gebouwen (duurzaam financieel beleid);
- formuleren van een meerjarige onderhoudsplanning met als doelstelling het waarborgen van de representativiteit en functionaliteit (onderhoudsniveau);
- opname van beschreven activiteiten in de planningscyclus;
- voldoen aan de verplichting tot het formuleren van een MJOP door de accountant en het Ministerie van BZK middels het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) als toezichthouder. Met een zichtbare aansluiting tussen onderhoudsplannen en de financiële administratie en situatie.

Het plan is geactualiseerd en wordt eenmaal in de vier jaar herzien op basis van een her-inspectie van alle (bouw)elementen. Deze herziene versie wordt ter vaststelling aan Provinciale Staten voorgelegd. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud. Het groot onderhoud wordt waar mogelijk gelijktijdig en projectmatig uitgevoerd.

Schade door wateroverlast

Op 14 en 15 juli heeft het Gouvernement last gehad van de extreem hoge waterstand van de Maas die tot ernstige wateroverlast en schade heeft geleid. In de parkeergarage en de kelders op niveau -2 is water naar binnen gedrongen. Het Gouvernement is hierdoor enige tijd gesloten geweest. Het herstel van de schade ad € 1,1 mln. komt in zicht. Het droogproces en levering van materialen spelen hierbij parten.

De ontstane schade aan en langs 15 provinciale wegen ad € 0,34 mln. is door het cluster Wegbeheer hersteld. Het betrof in grote lijnen het wegpompen van water, het opruimen van aangespoelde modder en het herstellen van onderspoelingen van fundaties van wegen.

De totale schade ad € 1,44 mln. is gemeld bij het Rampenfonds en in het kader van de Wet Toegebrachte schade aangemeld bij RVO. Afhandeling van deze aanvraag zal, naar verwachting in 2022 plaatsvinden.

5.4. Financiering

De paragraaf Financiering biedt inzicht in het beheer van de financiële activa van de Provincie, exclusief de kapitaalstortingen aan verbonden partijen. De primaire taak bij het beheer is dat er te allen tijde voldoende werkkapitaal beschikbaar is om aan alle (toekomstige) financiële verplichtingen te kunnen voldoen, zodat de financiële continuïteit van de organisatie gewaarborgd blijft en dat de in de meerjarenbegroting opgenomen beleidsdoelstellingen gefinancierd kunnen worden. Een belangrijke secundaire taak bij het beheer is dat deze prudent en kostenefficiënt wordt uitgevoerd. Hieronder wordt ook verstaan dat tijdelijk overtollige middelen binnen een defensief risicoprofiel en tegen een acceptabel rendement worden uitgezet en dat bij (tijdelijke) liquiditeitstekorten tegen marktconforme prijzen externe financiering wordt aangetrokken.

De Provincie heeft ook de mogelijkheid tot het uitzetten van liquide middelen bij (of borgstellingen te verstrekken ten gunste van) verbonden partijen en derde marktpartijen die bijdragen aan het bereiken van (strategische) provinciale doelen. Deze wijze van maatschappelijke en revolverende financiële investeringen past ook binnen de noemer financiering en de spelregels hiervoor zijn vastgelegd in het beleidskader Sturing in Samenwerking 3.0 (SiS 3.0), zoals vastgesteld door Provinciale Staten op 5 februari 2021.

De paragraaf Financiering geeft een integraal beeld van de financiële activa (exclusief kapitaalverstrekkingen aan verbonden partijen), het werkkapitaal, het verloop en het rendement van de uitgezette geldmiddelen, de aangetrokken geldleningen en de beleidsuitvoering in 2021.

Deze paragraaf geeft inzicht in:

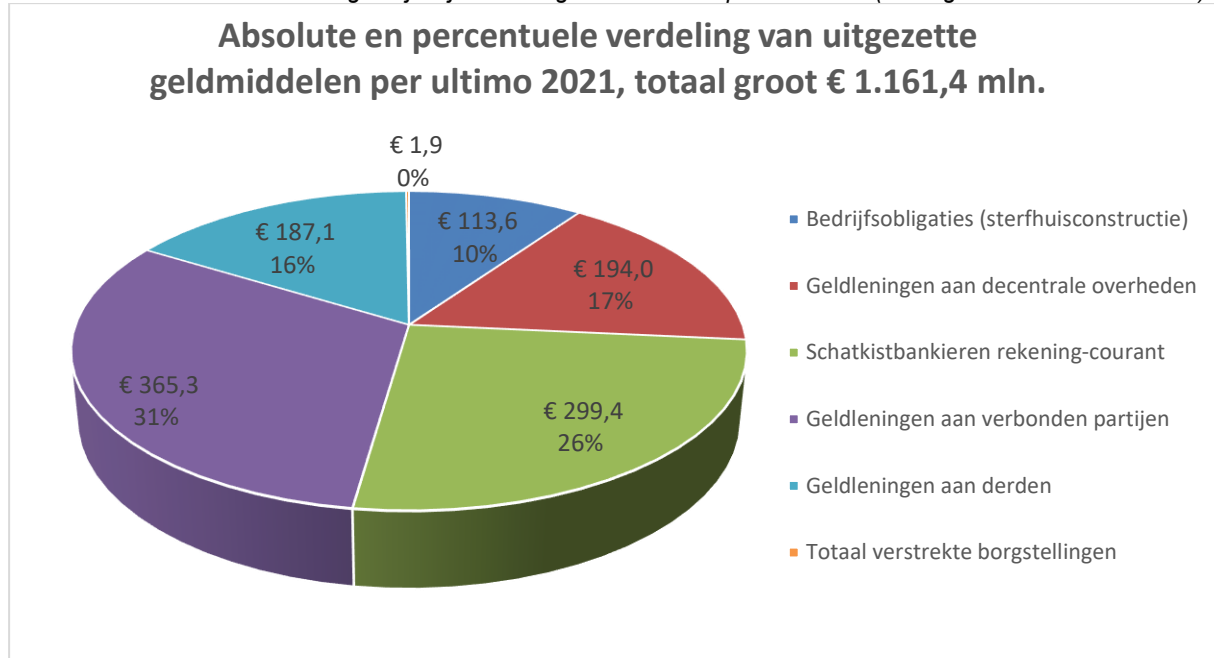
- 5.4.1 Totaal aan uitgezette geldmiddelen in één oogopslag;
- 5.4.2 Rendement op uitstaande geldmiddelen in één oogopslag;
- 5.4.3 Algemene ontwikkelingen in 2021;
- 5.4.4 Uitzettingen van tijdelijk overtollige middelen;
- 5.4.5 Uitzettingen uit hoofde van de publieke taak;
- 5.4.6 Extern aangetrokken financiering;
- 5.4.7 Verantwoording wettelijke kaders (Wet fido);
- 5.4.8 Terugblik op het beleidsplan 2021.

5.4.1 Totaal aan uitgezette geldmiddelen in één oogopslag

Provincie Limburg heeft haar geldmiddelen onderverdeeld in twee portefeuilles. De portefeuille Tijdelijk overtollige middelen bevat het werkkapitaal en de geldmiddelen die de Provincie (tijdelijk) niet voor de uitoefening van de publieke taak benodigd heeft. Hiertoe behoren de resterende obligaties, de uitzettingen naar decentrale overheden en de liquide middelen in rekening-courant bij 's Rijks schatkist. Daarnaast heeft de Provincie een portefeuille Uitzettingen uit hoofde van de publieke taak. Hiertoe behoren de geldleningen aan verbonden partijen (niet zijnde de kapitaalstortingen) en aan derde marktpartijen. Ook de verstrekte borgstellingen worden aan deze tweede portefeuille toegerekend. Hoewel borgstellingen in feite geen uitgezette middelen zijn, kunnen deze bij een claim door de begunstigde wel tot uitgaande kasstroom leiden.

Per ultimo 2021 omvat het totaal van beide portefeuilles tezamen € 1.161,4 mln., waarvan € 607,0 mln. in de portefeuille Tijdelijk overtollige middelen en € 554,4 mln. in de portefeuille Uitzettingen uit hoofde van de publieke taak. Dit is een toename van € 48 mln. ten opzichte van ultimo 2020. In grafiek 5.4.1 worden de absolute en percentuele verhoudingen van alle portefeuille-onderdelen weergegeven.

Grafiek 5.4.1 Totaal aan uitzettingen tijdelijk overtollige middelen en publieke taak (bedragen x € 1 mln. nominaal)

5.4.2 Rendement op uitgezette geldmiddelen in één oogopslag

In 2021 is een groot deel van de portefeuille Tijdelijk overtollige middelen aangehouden in rekening-courant bij 's Rijks schatkist. De creditrente op rekening-courant saldi bij het Rijk zijn wettelijk vastgesteld op minimaal 0%, waardoor de Provincie geen risico loopt op negatieve creditrente (het moeten betalen van rente over een positief saldo). Het creditrente-percentage op schatkistbankieren is in 2021, als gevolg van de aanhoudende lage marktrentes, echter ook geen enkele dag boven dit minimum van 0% uitgekomen. Eveneens zijn door de aanhoudend lage marktrentes ook geen nieuwe uitzettingen bij decentrale overheden gedaan. Het aanhouden van vrijgevallen tijdelijk overtollige middelen in rekening-courant, in afwachting op een periode van stijgende marktrentes, was in 2021 de meest effectieve wijze van vermogensbeheer.

De gerealiseerde rentebaten op de portefeuille 'Tijdelijk overtollige middelen' in boekjaar 2021 is op transitorische basis en conform begroting in totaal € 9 mln. Aanvullend zijn in 2021 vanuit de 'vrijval reserves' nog eens € 12,3 aan rentebaten gerealiseerd. De vrijval reserves betreffen boekhoudkundige reserves met gedeerde rentebaten als gevolg van de voortijdig verkochte delen van de obligatieportefeuille. Deze winsten uit obligatieverkoop zijn in het jaar van verkoop niet (volledig) als incidentele baten aangemerkt, maar vallen jaarlijks voor een gedeelte vrij, gelijk aan de fictieve rentebaten als deze obligatietitels niet voortijdig verkocht zouden zijn. Het gemiddeld gewogen rendement op de portefeuille Tijdelijk overtollige middelen inclusief de vrijval reserves bedroeg in 2021 3,62%. Dit is een daling ten opzichte van het rendement van 3,95% in boekjaar 2020.

De gerealiseerde rentebaten op de portefeuille 'Uitzettingen uit hoofde van de publieke taak' in boekjaar 2021 is op transitorische basis in totaal € 13,6 mln. Dit is € 130.000 boven begroting en € 1,1 mln. hoger dan de rentebaten in boekjaar 2020.

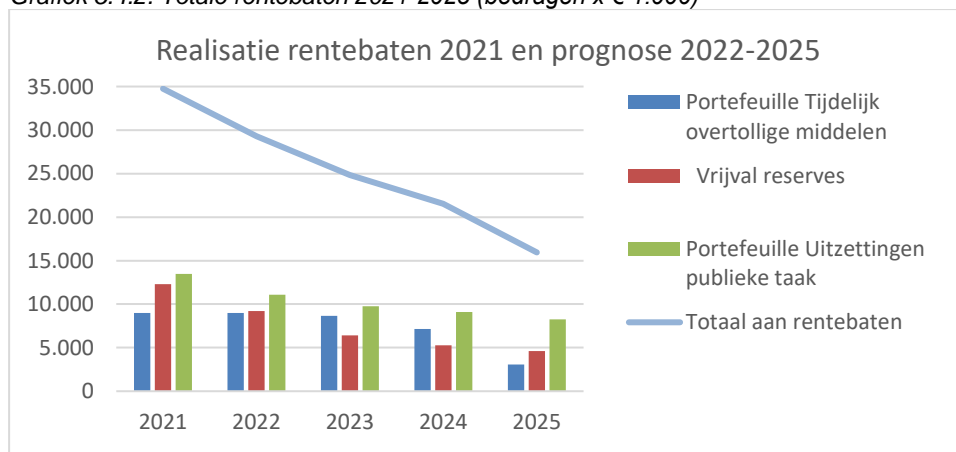
Op transitorische basis komt het totaal aan gerealiseerde rentebaten op beide portefeuilles in boekjaar 2021 inclusief de vrijval reserves uit op circa € 34,9 mln. (tabel 5.4.1). De rentebaten worden structureel opgenomen als exploitatie-inkomsten in de meerjarenbegroting van de Provincie. De gerealiseerde rentebaten 2021 en de meerjarenprognose 2022-2025 is visueel weergegeven in grafiek 5.4.2.

De werkelijke kosten voor extern beheer en bewaring in 2021 zijn met een totaal van € 466.000 lager uitgevallen dan begroot. Hierin zijn de kosten 2021 aan Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) echter nog niet verwerkt. Onder de totale kosten extern beheer en bewaring vallen de kosten voor bankzaken, voor vermogensbeheer en custodian van de obligatietitels en de beheervergoedingen aan SVn voor het beheer van de regeling Startersleningen voor huiseigenaren en de Duurzaam Thuis regeling.

Tabel 5.4.1. Realisatie rentebaten 2021 en prognose 2022-2025 (bedragen x € 1.000)

Rentebaten	Begroting 2021	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Portefeuille Tijdelijk overtollige middelen	9.000	9.000	8.980	8.674	7.137	3.067
Vrijval reserves	12.295	12.295	9.225	6.411	5.292	4.622
Portefeuille Uitzettingen publieke taak	13.457	13.587	11.082	9.757	9.089	8.257
Totaal aan rentebaten	34.752	34.882	29.287	24.842	21.518	15.946
Totaal kosten extern beheer en bewaring	882	466	955	1.003	935	857
Totaal netto renteopbrengst	33.870	34.416	28.332	23.839	20.583	15.089

Grafiek 5.4.2. Totale rentebaten 2021-2025 (bedragen x € 1.000)

5.4.3 Algemene ontwikkelingen in 2021

Interne ontwikkelingen

De financiering van de provinciale taken en het beheer van de provinciale financiële activa zijn vastgelegd in de vigerende Financiële verordening Provincie Limburg, het Treasurystatuut en het investeringsbeleidskader Sturing in Samenwerking (SiS 3.0). De Financiële verordening en het Treasurystatuut zijn in 2021 ongewijzigd gebleven. Het investeringsbeleidskader Sturing in

Samenwerking is in 2021 verder geoptimaliseerd, met aanscherpingen in de vastlegging van de instrumentkeuze, (financiële) risico's, governance en Know your customer (KYC). SiS 3.0 is op 5 februari 2021 door Provinciale Staten vastgesteld.

De afgelopen jaren heeft er een verschuiving plaatsgevonden van de portefeuille Tijdelijk overtollige middelen naar de portefeuille Publieke taak. Deze verschuiving heeft zich in 2021 gestabiliseerd. De uitzettingen in de portefeuille Tijdelijk overtollige middelen zijn het gehele jaar 2021 ongewijzigd gebleven en de liquiditeit in rekening-courant in 's Rijks schatkist is met circa € 100 mln. toegenomen. Dit maakt dat de portefeuille Tijdelijk overtollige middelen als geheel behoorlijk is toegenomen, terwijl de portefeuille Publieke taak in omvang nagenoeg gelijk is gebleven.

Kwalitatief goede portfoliomanagement en –beheerssoftware is een randvoorwaarde voor het professionele beheer van de portefeuille 'Uitzettingen uit hoofde van de publieke taak'. Eind 2021 is de portfoliobeheerssoftware Celon 2.0 opgeleverd, dat samen met de externe platformleverancier op maat is gemaakt voor het instrument- en portfoliobeheer van de Provincie. Celon 2.0 is de vervanger van het Celon 1.0 en is ontwikkeld op een nieuw platform met verbeterde mogelijkheden voor portefeuille- en instrumentbeheer en managementrapportages. De data-overdracht en het in gebruik nemen van de applicatie is succesvol verlopen en voor 2022 staat de verdere doorontwikkeling van Celon 2.0 gepland.

Externe ontwikkelingen

De vigerende Financiële verordening Provincie Limburg, het Treasurystatuut en het investeringsbeleidskader Sturing in Samenwerking voldoen aan de vigerende wettelijke kaders voor decentrale overheden, waaronder het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido), de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) en de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden. In 2021 zijn deze wettelijke kaders ongewijzigd gebleven en de Rijksoverheid heeft tevens geen Wetswijzigingen aangekondigd die een materiële invloed op het huidige financieringsbeleid van de Provincie Limburg zouden kunnen hebben.

Gedurende het gehele boekjaar 2021 hebben de kapitaalmarktrentes zich, evenals in de jaren daarvoor, bewogen op minimale niveaus van ruim negatief tot marginaal boven de nulgrens (bij heel lange looptijden). Daar waar nieuwe uitzettingen in obligaties sinds meerdere jaren niet meer zijn toegestaan binnen de vigerende wettelijke kaders, zijn uitzettingen bij decentrale overheden bij de genoemde marktrentes in 2021 ook geen alternatief gebleken. In 2021 zijn de uitgezette middelen in deze deelportefeuille ongewijzigd gebleven. Het rekening-courant saldo dat wettelijk is ondergebracht binnen het schatkistbankieren bij het Ministerie van Financiën is toegenomen van € 260 mln. per ultimo 2020 tot € 299 mln. per ultimo 2021. Over deze liquide middelen worden geen rente-inkomsten ontvangen, wat een drukkend effect heeft op de rentebaten in de exploitatiebegroting van de Provincie. In het geval de marktrentes in 2022 zullen stijgen, dan kan een deel van de liquide middelen weer enigszins renderend worden uitgezet bij decentrale overheden.

5.4.4 Uitzettingen van tijdelijk overtollige middelen

In het Treasurystatuut zijn de doelstellingen van het treasurybeleid opgenomen. Tevens is beschreven onder welke voorwaarden uitzettingen van tijdelijk overtollige middelen kunnen worden gedaan. De portefeuillesamenstelling van de tijdelijk overtollige middelen is sinds meerdere jaren aan verandering onderhevig als gevolg van veranderde landelijke Wetgeving en mondiale marktrentedalingen:

1. de voorheen significante obligatieportefeuille van de Provincie is afgenomen tot € 113,6 mln. Deze obligatieportefeuille is in beheer bij OHV en betreft een sterfhuisconstructie, hetgeen inhoudt dat geen nieuwe obligatietitels mogen worden aangekocht. De twee resterende bedrijfsobligaties in bezit kunnen tot einddatum worden aangehouden, maar nieuwe aankopen van obligaties zijn in de vigerende Wet fido voor decentrale overheden niet meer toegestaan;
2. de deelportefeuille 'geldleningen aan decentrale overheden' heeft de Provincie in eigen beheer en betreft de onderhandse geldleningen aan én de aangekochte Medium Term Notes (MTN) van decentrale overheden met een totaalomvang van € 194 mln.;
3. tot slot biedt de Wet fido via de regeling Schatkistbankieren de mogelijkheid om tijdelijk overtollige middelen te stallen in termijndeposito's bij het Ministerie van Financiën. Hiervoor zijn specifieke looptijden beschikbaar, waarbij de aangeboden rentetarieven gelijk zijn aan de rentetarieven waartegen de Staat der Nederlanden zich kan financieren op de internationale financiële markten, doch met een ondergrens van minimaal 0,00%.

De tijdelijk overtollige middelen van Provincie Limburg die niet in de hierboven genoemde drie deelportefeuilles zijn ondergebracht vallen automatisch toe aan de provinciale schatkistbankieren rekening-courant bij 's Rijks schatkist. Ook op het saldo in rekening-courant geldt een creditrente met een minimale ondergrens van 0,00%. Derhalve loopt de Provincie geen risico op negatieve creditrente (het moeten betalen van rente bij een positief saldo). De samenstelling en het verloop van de portefeuille 'Tijdelijk overtollige middelen' in 2021 wordt in tabel 5.4.2 weergegeven.

Tabel 5.4.2 Uitzettingen van tijdelijk overtollige middelen in 2021 (bedragen x € 1 mln. nominaal)

Specificatie van de portefeuille tijdelijk overtollige middelen	Omvang ultimo 2020	Omvang ultimo 2021	portefeuille-verhouding ultimo 2021
1. Obligatieportefeuille (<i>sterfhuisconstructie</i>)	113,6	113,6	18,7%
2. Geldleningen aan decentrale overheden	194,0	194,0	32,0%
3. Schatkistbankieren termijndeposito's	0,0	0,0	0,0%
4. Schatkistbankieren rekening-courant	260,2	299,4	49,3%
Totaal tijdelijk overtollige middelen	567,8	607,0	100,0%

5.4.5 Uitzettingen uit hoofde van de publieke taak

De portefeuille Uitzettingen uit hoofde van de publieke taak bestaat uit geldleningen aan en borgstellingen ten gunste van verbonden partijen en derde marktpartijen. Kapitaalverstrekkingen aan verbonden partijen vallen hier niet onder en worden nader verantwoord in de paragraaf Verbonden partijen. De criteria waaraan uitzettingen dienen te voldoen zijn vastgelegd in het investeringsbeleidskader Sturing in Samenwerking 3.0, dat op 5 februari 2021 door Provinciale Staten is vastgesteld.

Borgstellingen

Gegeven de huidige ruimere liquiditeitspositie van de Provincie prevaleert het instrument "geldlening door de Provincie" vaak boven het instrument "borgstelling van de Provincie bij een bancaire geldlening". Er zijn in 2021 dan ook geen nieuwe borgstellingen verstrekt. De omvang (exposure) van de afgegeven borgstellingen in portefeuille van de Provincie zijn verder afgenomen van € 12,1 mln. per ultimo 2020 tot € 1,9 mln. per ultimo 2021.

Financieringen aan verbonden partijen

Er zijn in 2021 ook geen nieuwe overeenkomsten van geldlening met verbonden partijen afgesloten. Wel zijn er bij twee verbonden partijen binnen de voorwaarden van een reeds bestaand krediet nieuwe uitboeking gedaan. Dit betreft een uitboeking van € 2,2 mln. aan Campus Vastgoed Greenport Venlo B.V. en een uitboeking van € 25.000 aan Provincie Limburg Commandiet B.V. Daarnaast hebben er naast de reguliere contractuele aflossingen twee (vervroegde) volledige aflossingen door verbonden partijen plaatsgevonden. Dit betreffen de aflossing van circa € 9,3 mln. door Land Development AviationValley Maastricht C.V. en de aflossing van € 4 mln. door Ruimte voor Ruimte inzake regresvordering.

De nominale boekwaarde van de uitstaande geldleningen aan verbonden partijen bedraagt per ultimo 2021 € 365,3 mln. Dit is een daling van € 13,1 mln. ten opzichte van de uitstaande boekwaarde van € 375,5 mln. per ultimo 2020. De grootste uitstaande leningen aan verbonden partijen per ultimo 2021 zijn de twee hybride leningen aan BNG Bank van € 50 mln., de twee hybride leningen aan NWB Bank van dezelfde omvang en een lening aan Enexis Holding N.V van € 83,4 mln. Deze drie debiteuren behoren met een kredietrating van respectievelijk AAA, AAA en A tot de verbonden partijen met de hoogste kredietwaardigheid.

Financieringen aan derde marktpartijen

Het portefeuille-onderdeel uitzettingen naar derden kende in 2021 de meeste mutaties. Op totaalniveau zijn de uitzettingen gestegen van € 172,9 mln. ultimo 2020 naar € 187,1 mln. per ultimo 2021. Deze stijging is het gevolg van de volgende mutaties in boekjaar 2021:

- de per saldo toename van € 12,5 mln. aan SVn ten behoeve van de uitvoering van de Duurzaam Thuis regeling;
- de per saldo toename van € 8 mln. eveneens aan SVn voor de regeling Startersleningen voor huiseigenaren;
- de nieuwe geldlening van de Provincie en het Ministerie van EZK van beiden € 1,25 mln. aan stichting Groenfonds ten behoeve aan het Landelijk Ontwikkelfonds Energiecorporaties. Stichting Groenfonds vervult hierin de rol van fondsbeheerder;
- de geldleningen aan de volgende partijen met een totale nominale boekwaarde van € 6,8 mln. zijn in 2021 (vervroegd) volledig afgelost: Gerli Venlo B.V., Parvus Avez B.V., stichting Kasteel Groot Buggenum leningdeel 1 (leningdeel 2 is nog actief), stichting Zuyderland Medisch Centrum;
- Van de overige leningen met lineair of annuïtair aflossingsschema zijn de reguliere aflossingen in 2021 ontvangen.

Afgewaardeerde en voorziene geldleningen

De in 2015 verstrekte geldlening aan SineMetU Vastgoed B.V. is in 2021 wegens het staken van alle bedrijfsactiviteiten en opheffing van de entiteiten volledig afgeschreven. Gedeputeerde Staten hebben de leningsovereenkomst doorgehaald en de uitstaande restant hoofdsom kwijtgescholden (2021/4449). De restant hoofdsom bedroeg € 50.000 en er waren geen zekerheden of anderszins activa te verdelen. De co-financiers hebben identieke besluiten genomen.

Ultimo 2021 zijn drie uitstaande geldleningen met een totale nominale boekwaarde van € 6.487 mln. volledig voorzien. Dit is ongewijzigd ten opzichte van boekjaar 2020. De voorzieningen zijn allen in 2018 of daarvoor getroffen.

Schematische weergave van de portefeuille Uitzettingen uit hoofde van de publieke taak

In de tabellen 5.4.3 en 5.4.4 zijn de totaalomvang in nominale boekwaarde en de kredietwaardigheid van de portefeuille Uitzettingen uit hoofde van de publieke taak per ultimo 2021 schematisch weergegeven, inclusief de mutaties ten opzichte van ultimo 2020.

Tabel 5.4.3 Totaalomvang portefeuille Uitzettingen uit hoofde van de publieke taak

Deelportefeuilles publieke taak	balanstype	Ultimo boekjaar 2020	Ultimo boekjaar 2021
Geldleningen aan verbonden partijen	Boekwaarde	€378.498.199	€365.345.852
Geldleningen aan derden	Boekwaarde	€172.920.006	€187.114.452
Verstreckte borgstelling	Exposure	€12.112.503	€1.916.903
Totaal		€563.280.708	€554.377.207

Tabel 5.4.4 Kredietwaardigheid portefeuille Uitzettingen uit hoofde van de publieke taak

Kredietwaardigheid	Boekwaarde ultimo 2020	Exposure ultimo 2020	Boekwaarde ultimo 2021	Exposure ultimo 2021
AAA	€200.000.000	€0	€200.000.000	€0
AA	€145.835.153	€0	€166.321.778	€0
A	€93.437.459	€0	€93.437.459	€0
BBB	€0	€2.612.503	€0	€1.916.903
BB	€62.895.549	€1.500.000	€56.772.247	€0
B	€5.499.046	€0	€5.390.169	€0
CCC	€1.791.340	€8.000.000	€1.732.719	€0
CC	€26.267.226	€0	€15.128.500	€0
C	€0	€0	€0	€0
D	€15.692.431	€0	€13.677.431	€0
Totaal	€551.418.204	€12.112.503	€552.460.303	€1.916.903

5.4.6. Aangetrokken geldleningen

De liquiditeitspositie van de Provincie was gedurende het gehele jaar 2021 ruim voldoende met het laagste peil per medio kwartaal 2 van circa € 240 mln. De Provincie had hierdoor geen externe financieringsbehoefte voor haar eigen beleidsuitvoering. Wel heeft de Provincie sinds 2019 met de Europese Investeringsbank (EIB) een projectfinanciering lopen ten behoeve van het medefinancieren van de Duurzaam huis regeling, waarbinnen in 2021 twee nieuwe lening tranches zijn opgenomen (tabel 5.4.5).

Portefeuille aangetrokken geldleningen

In 2004 heeft de Provincie de geldlening van de (voormalige) stichting Symbiose overgenomen met betrekking tot het pand Mercator. Verkoop van dit pand heeft in 2005 plaatsgevonden. Vanwege de hoogte van het agio op deze lening is in 2005 niet tot vervroegde aflossing overgegaan. Indien de kapitaalmarktrente substantieel gaat stijgen, zal tot vervroegde aflossing worden overgegaan. Op deze lening wordt jaarlijks € 180.600 afgelost tot en met de einddatum in 2027.

In het kader van de beëindiging van de activiteiten van LIOF Bedrijventerreinen per 1 juni 2016 heeft de Provincie eind 2016, met instemming van Provinciale Staten d.d. 30 september 2016, een geldlening van LIOF overgenomen groot € 15,9 mln. inzake de overname van de grondexploitatie industriepark Swentibold. In het ondertekende addendum behorende bij de Samenwerkingsovereenkomst d.d. 12 oktober 2000, in navolging van het collegebesluit d.d. 29 november 2016, is vastgelegd dat het Ministerie van Economische Zaken en klimaat de Provincie voor

het gedeelte van de lening dat overeenkomt met het negatieve exploitatieresultaat bij afsluiting van het project kwijtschelding verleent tot een maximum van het leenbedrag. De looptijd van de lening is tot 31 december 2023 of zoveel eerder als de gronden volledig zijn uitgegeven. Over de lening is de Provincie geen rente aan het Ministerie van EZK verschuldigd.

In januari 2019 is met de Europese Investeringsbank (EIB) een kredietfaciliteit van maximaal € 75 mln. overeengekomen, dat in tranches over een periode van 36 maanden tot uiterlijk 14 januari 2022 kon worden opgenomen. Dit betreft een projectfinanciering ten behoeve van stimuleringsleningen binnen de Duurzaam Thuis regeling. In het eerste kwartaal 2019 is door de Provincie een eerste lening tranche ad € 10 mln. opgenomen tegen een vaste rente van 0,08% welke lineair over 5 jaar wordt afgelost. In het vierde kwartaal 2019 (2e tranche), het derde kwartaal 2020 (3e tranche) zijn wederom tranches opgenomen van ieder groot € 10 mln., rentevast op 0,00% en met lineaire aflossing voor respectievelijk 9 jaar en 15 jaar. In kalenderjaar 2021 zijn de vierde en vijfde tranche van ook ieder € 10 mln. opgenomen en na ontvangst doorgezet aan SVn, de fondsbeheerder van de Duurzaam thuis regeling. Deze laatste twee tranches hebben eveneens een rente van 0,00% en lossen lineair af in resp. 8 en 7 jaar. De mogelijkheid tot het opnemen van nieuwe lening tranches is per 14 januari 2022 verlopen en de Provincie heeft geen noodzaak gezien tot het aanvragen van verlenging. Het definitief totaal aan opgenomen krediet in de periode 2019-2021 is nominaal groot € 50 mln. De restant hoofdsom per geldlening per ultimo 2021 is opgenomen in tabel 5.4.5.

Tabel 5.4.5. Portefeuille opgenomen geldleningen (bedragen x € 1.000 nominaal)

Kenmerk opgenomen geldlening	Met/zonder zekerheid	Restant hoofdsom ultimo 2021	Lening eindjaar
Lening BNG Bank inzake voormalige Stichting Symbiose	zonder	€ 1.085	2027
Lening Ministerie van EZK inzake Industriepark Swentibold	met	€ 15.882	2023
Lening EIB tranche 1 per Q1 2019	zonder	€ 6.000	2024
Lening EIB tranche 2 per Q4 2019	zonder	€ 7.778	2028
Lening EIB tranche 3 per Q3 2020	zonder	€ 9.333	2035
Lening EIB tranche 4 per Q3 2021	zonder	€ 10.000	2029
Lening EIB tranche 5 per Q4 2021	zonder	€ 10.000	2028
Totaal opgenomen geldleningen		€ 60.031	

5.4.7 Verantwoording wettelijke kaders (Wet fido)

In (of verwijzend naar) de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) zijn normen gesteld ten aanzien van de kasgeldlimiet, de renterisiconorm en het drempelbedrag schatkistbankieren dat maximaal buiten 's Rijks schatkist kan worden aangehouden. In dit hoofdstuk wordt de compliance met de vigerende wettelijke kaders in het boekjaar 2021 verantwoord. Samenvattend hebben zich geen afwijkingen van de genoemde limieten en normen voorgedaan.

Kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet wordt beoogd dat decentrale overheden niet een te omvangrijk deel van de schuldpositie financieren met kortlopende leningen (< 1 jaar). De kasgeldlimiet is 7% van de totale begrotingsomvang, wat in 2021 neerkomt op € 38,56 mln. gemiddeld per ultimo van elk kwartaal. Voor Provincie Limburg heeft de kasgeldlimiet in boekjaar 2021 weinig tot geen effect, aangezien de Provincie beschikt over voldoende eigen liquiditeiten en derhalve in 2021 geen kortlopende schuldpositie heeft gehad. Voor de volledigheid wordt de berekening van de kasgeldlimiet wel in de

rapportage opgenomen. In tabel 5.4.6 is de beschikbare ruimte onder de kasgeldlimiet weergegeven. Provincie Limburg heeft gemiddeld in ieder kwartaal van 2021 een ruimte onder de kasgeldlimiet beschikbaar van minimaal € 207,73 mln. Dat was over het eerste kwartaal.

Tabel 5.4.6 Toets kasgeldlimiet per kwartaal in 2021 (bedragen x € 1 mln.)

Toets kasgeldlimiet 2021	Q1 2021	Q2 2021	Q3 2021	Q4 2021
Omvang begroting 2021: 550,9 mln. (=grondslag)				
Toegestane kasgeldlimiet als % van de grondslag *	7%	7%	7%	7%
in bedrag (1)	38,56	38,56	38,56	38,56
Omvang vlottende schuld (2)	0	0	0	0
Omvang vlottende middelen (3)	207,73	254,98	239,59	273,93
Netto schuld (+) of overschot (-) (2-3 = 4)	-207,73	-254,98	-239,59	-273,93
Ruimte (+)/Overschrijding (-) (1-4)	246,29	293,54	278,15	312,49

* Begrotingsgrondslag 2021 = € 550,9 mln.

Renterisiconorm

Met de renterisiconorm wordt beoogd dat decentrale overheden niet een te omvangrijk deel van de vaste schuldpositie in één specifiek boekjaar herfinancieren. De renterisiconorm is 20% van de totale begrotingsomvang, wat in 2021 neerkomt op € 110,18 mln. Voor Provincie Limburg heeft de renterisiconorm in 2021 geen noemenswaardig effect, omdat de Provincie relatief gezien geen omvangrijke vaste schuldpositie heeft en tevens voornamelijk jaarlijks lineair op haar opgenomen geldleningen aflost. Voor de volledigheid wordt de berekening van de renterisiconorm wel in de rapportage opgenomen. Zoals in tabel 5.4.7 gepresenteerd, heeft de Provincie in boekjaar 2021 een ruimte onder de renterisiconorm van ruim € 100 mln. met eenzelfde prognose voor de komende jaren.

Tabel 5.4.7 Toets renterisiconorm (bedragen x € 1 mln.)

Stap	Renterisiconorm 2021	2021	2022	2023	2024
(1)	Renteherzieningen	0	0	0	0
(2)	Aflossingen	3,96	6,64	6,64	6,64
(3)	Renterisico (1+2)	3,96	6,64	6,64	6,64
(4)	Renterisiconorm = 20% van begroting 2021 (550,9 mln)	110,18	110,18	110,18	110,18
(5a) = (4>3)	Ruimte (+) onder renterisiconorm	106,22	103,54	103,54	103,54

Drempelbedrag schatkistbankieren

Met de regeling schatkistbankieren wordt beoogd dat vrij besteedbare tijdelijk overtollige middelen worden aangehouden binnen de faciliteit schatkistbankieren van het Ministerie van Financiën. Echter, omdat vanuit de internetfaciliteit schatkistbankieren geen betalingsverkeer mogelijk is, is het toegestaan om een deel van de liquide middelen buiten de schatkist aan te houden om met name het betalingsverkeer via de huisbank praktisch werkbaar te houden. Het drempelbedrag is het gemiddelde totaalsaldo per dag dat buiten de schatkist mag worden aangehouden. Het drempelbedrag voor Provincie Limburg bedroeg tot en met het 2^e kwartaal van 2021 € 3,85 mln. gemiddeld op dagbasis per kwartaal. Vanaf het derde kwartaal 2021 is de wettelijke norm op structurele basis aangepast

(versoepeld). Met de nieuwe berekening per kwartaal 3 2021 bedraagt het drempelbedrag voor Limburg ruim € 10,10 miljoen (€ 500 mln. x 2% + € 50,9 mln. x 0,2%).

Het gemiddeld bedrag aan liquide middelen dat de Provincie op dagbasis in 2021 buiten de Schatkist heeft aangehouden is vrijwel nihil, omdat gebruik wordt gemaakt van de automatische afroom- en aanzuiverfaciliteit van Rabobank. De afroom- en aanzuiverfaciliteit wordt elke werkdag automatisch door Rabobank uitgevoerd en dient daarmee tevens als systeemcontrole dat het drempelbedrag in geen enkel kwartaal kan worden overschreden.

Tabel 5.4.8 Drempelbedrag schatkistbankieren in 2021 (bedragen x € 1 mln.)

Schatkistbankieren	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Op dagbasis buiten 's Rijks schatkist gehouden middelen	-0,13	-0,17	0,05	0,19
Drempelbedrag	3,85	3,85	10,10	10,10
Ruimte onder drempelbedrag	3,98	4,02	10,05	9,91

EMU-saldo

Tabel 5.4.9: EMU-saldo (bedragen € x 1 mln.)

	Referentiewaarde 2020	Realisatie 2020 ^[1]
EMU-saldo Provincie Limburg	-46	-10

De referentiewaarde is gebaseerd op de septembercirculaire 2020 provinciefonds.

5.4.7. Terugblik op het beleidsplan 2021

Het beleidsplan 2021 zoals opgenomen in de programmabegroting 2021 bestond in hoofdlijnen uit de volgende bullets. Onder de bullets wordt een toelichting op de realisatie van de beleidsdoelen gegeven.

- *optimalisatie liquiditeitsplanning*
In 2021 zijn de meerjaren liquiditeitsplanning en de 1-jaars liquiditeitsplanning op materiële onderdelen aangepast, waarbij waar mogelijk directere aansluiting bij de meerjarenbegroting wordt gezocht. Daarnaast is een liquiditeitsplanning op weekbasis ontwikkeld waarbij aansluiting wordt gezocht met de (verwachte) werkelijke kasstromen via de rekening-courant bij Rabobank en het saldo op de schatkistrekening. Daarnaast wordt met de introductie van periodieke backtesting (d.w.z. een verschillenanalyse tussen werkelijkheid en eerdere prognoses) en het periodiek vergelijken van beide prognosetypes (d.w.z. op begrotingsbasis en kasstroombasis) de liquiditeitsprognoses steeds verder verfijnd;
- *portfoliomanagement: periodiek updaten financieel systeem door financieel adviseurs*
In december 2021 is het portfoliomanagement en –beheersysteem Celon 2.0 opgeleverd. Dit is een kwalitatieve vooruitgang ten opzichte van de vorige versie Celon 1.0. Celon 2.0 is volledig geactualiseerd en aan een automatische koppeling met de grootboekadministratie wordt gewerkt;

^[1] 1 Het EMU-saldo realisatie is berekend op basis van de lv3-matrix jaar 2021 (cat. 1 t/m 5).

- *monitoring van de obligaties in de treasuryportefeuille*
 Met de verkoop van een groot deel van de obligatietitels in 2020 heeft de Provincie in boekjaar 2021 nog slechts twee obligaties in bezit. Dit zijn bedrijfsobligaties van Rabobank met afloopdata in 2024 en 2025, die in een buy en hold strategie zijn ondergebracht bij custodian CACEIS;
- *advisering bij financieringsaanvragen publieke taak en monitoring risico's in het kader van beheer van de verstrekte financieringen*
 In februari 2021 is het strategisch investeringsbeleid en uitvoeringskader Sturing in Samenwerking 3.0 door Provinciale Staten vastgesteld en gedurende 2021 is het provinciaal financieringsproces conform het SiS 3.0 uitvoeringskader herzien en in gebruik genomen. Portfoliomanagement en –beheer, risicomonitoring van de financieringsportefeuille en advisering bij (nieuwe) financieringsaanvragen vindt gevraagd en ongevraagd via deze transparante kaders plaats;
- *verbreden werkwijze Treasurycommissie en uitbreiding treasuryrapportages*
 In het verlengde van het door Provinciale Staten vastgestelde SiS 3.0 en de oplevering van de vernieuwde portfoliomanagement en –beheerapplicatie is de opzet en inhoud van de treasuryrapportages herzien. De werkwijze van de Treasurycommissie vindt binnen de kaders en uitgangspunten van de Financiële verordening, het Treasurystatuut, en SiS 3.0 plaats;
- *onderhouden netwerk financiële instellingen en intermediairs*
 Provincie Limburg onderhoudt proactief contact met haar relaties, waaronder de gecontracteerde huisbankier, vermogensbeheerder, custodian, financieel adviesbureau en overige financiële instellingen. Dit zowel bij de uitvoer van de provinciale treasury-activiteiten, als bij de afstemming met co-financiers binnen de kaders van SiS 3.0.

5.5. Bedrijfsvoering

Deze paragraaf geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens inzake de bedrijfsvoering. Bedrijfsvoering is erop gericht de realisatie van de beleidsdoelstellingen, zoals opgenomen in het programmaplan te sturen, beheersen en ondersteunen. Het bevat onder meer zaken als personeelsbeleid, inhuur, informatie(voorziening), planning en control, communicatie, Social Return on Investment en de rapportage over de voortgang van de onderzoeken naar de doelmatigheid en doeltreffendheid (art. 217a Provinciewet).

5.5.1. Personeel- en organisatieontwikkeling

Het cluster Personeel en Organisatie is strategisch partner van het management op het gebied van organisatieontwikkeling en faciliteert het management en medewerkers over personele (ontwikkel)vraagstukken. De HRM-activiteiten die in 2021 zijn uitgevoerd, zijn afgeleid van de strategische koers zoals weergegeven in het HRM-beleidskader 2020-2023 'Samen Sterk voor Limburg'. Daarnaast is specifieke HRM-inzet gevraagd op nieuwe in- en externe ontwikkelingen. Onderstaand de belangrijkste ontwikkelingen en realisaties:

Interne arbeidsmarkt

In 2021 was er veel beweging op de interne arbeidsmarkt. De uitstroom van pensioengerechtigden bedroeg 20 medewerkers en zal de komende 5 jaar fors toenemen: maar liefst 150 medewerkers (17%) stroomt uit tussen 2022 en 2026. Daarnaast zagen we met name in de tweede helft van 2021 relatief veel jonge medewerkers (20-40 jaar) de organisatie verlaten. Hoewel de vertrekredenen divers zijn, is het, zeker in de huidige krappe arbeidsmarkt, van groot belang aantrekkelijk te blijven voor (jonge) medewerkers en hen te binden aan de organisatie. De relatief hoge uitstroom heeft samen met nieuwe bestuurlijke opgaven geleid tot openstelling van 201 vacatures. Om deze adequaat in te vullen, is geïnvesteerd in nieuwe instroom en in het traineeprogramma RichtingZuid. Ook is veel aandacht gegeven aan de doorontwikkeling van eigen medewerkers. Behalve het invullen van vacatures is gebruik gemaakt van externe inhuur, veelal voor tijdelijk benodigde expertise (zie paragraaf 5.2).

Recruitment

Behalve dat het aantal vacatures hoog was, was er ook sprake van een toename van het aantal moeilijk vervulbare vacatures. Het gaat dan met name om vacatures op het gebied van control, planologie, grondverwerving, inkoop en project- en programmamanagement. Werving en selectie van deze vacatures vragen een intensieve en gerichte investering en een lange doorlooptijd. Hiervoor is de recruitmentcapaciteit die Provincie sinds eind 2019 zelf in huis heeft, in 2021 tijdelijk uitgebreid door middel van tijdelijke inhuur. Inhoudelijk is de recruitmentaanpak verder geprofessionaliseerd, onder meer door datagedreven werven, het direct benaderen van potentiële, niet actief werkzoekende, kandidaten en door inzet van referral recruitment. Deze aanpak heeft geleid tot de invulling van 65 vacatures met een externe kandidaat.

Nieuwe aanwas vanuit traineeprogramma

Het traineeprogramma RichtingZuid zorgt voor talentvolle, jonge aanwas voor Provincie Limburg en andere Limburgse (semi-)overheden. In 2021 hebben 16 trainees het programma afgerond waarvan er 10 zijn doorgestroomd naar een functie in de organisatie. Vier zijn op een reguliere functie geplaatst en zes op een functie als medewerker regisseren en verbinden die als springplank fungeert naar een

reguliere formatieplaats. Tevens zijn 16 nieuwe trainees geworven en gestart met het tweejarige programma. Gezien de grote uitstroom de komende jaren en de ruime keuzemogelijkheden van jongeren voor een startersbaan behoeft het traineeprogramma een vernieuwingsslag, zodat het haar aantrekkingskracht blijft behouden. Daar gaan we in 2022 mee aan de slag, evenals met het investeren in relaties met het onderwijs (zgn. campus recruitment) gericht op het aantrekken van specifieke kennisprofielen, passend bij onze strategische opgaven.

Talentontwikkeling voor een duurzame inzetbaarheid en doorstroom

In 2021 hebben ca. 90 medewerkers (los van door organisatietrajecten noodzakelijke functiewijzigingen) een andere functie binnen de organisatie verworven. Deze doorstroom is een belangrijk instrument om vacatures ingevuld te krijgen en geeft medewerkers perspectief op loopbaanstappen. Dit laatste is des te meer van belang nu de arbeidsmarkt een aanzuigende werking heeft op talenten. Om de flexibiliteit van de organisatie te vergroten, is in 2021 de aanpak 'Talentontwikkeling voor een sterke eigen organisatie' vastgesteld. Deze aanpak is erop gericht om medewerkers uit te dagen hun talenten verder te ontwikkelen en deze optimaal in te zetten voor de opgaven en ambities van de organisatie. De aanpak gaat uit van eigen regie van de medewerker op zijn of haar inzetbaarheid en ontwikkeling. Ook wordt medewerkers de mogelijkheid geboden loopbaanafspraken te maken voor een volgende carrièrestap. Met deze werkwijze werken we ontwikkelingsgericht aan 'de juiste medewerker op de juiste plek' en beogen we de doorstroom en flexibiliteit van de organisatie te vergroten. Deze aanpak wordt in 2022 werkendenweg geïmplementeerd.

Leren en Ontwikkelen

Niet alleen doorstroom maar ook het behoud van de inzetbaarheid op de eigen functie vraagt voortdurend aandacht voor professionele en persoonlijke ontwikkeling van de medewerker. Want alle medewerkers hebben te maken met een veranderende werkomgeving en een samenleving met veelal complexe maatschappelijke uitdagingen. Om kennis en vaardigheden op peil te houden, hebben medewerkers een persoonlijk ontwikkelbudget ter beschikking en wordt al enige jaren een intern opleidingsaanbod aangeboden door de Limburg Academie. In 2021 is met de introductie van het digitale leerplatform van de Limburg Academie een belangrijke stap gezet in het bevorderen van de leercultuur binnen de organisatie. Hierdoor is de medewerker beter in staat gesteld regie te nemen op de eigen professionalisering. Via het leerplatform is bestaand en nieuw in-company leeraanbod aangeboden en een groot extern leeraanbod ontsloten. Sinds de introductie van dit platform is het aantal leertrajecten waarvoor het persoonlijk ontwikkel budget is ingezet met 70% gestegen, met als gevolg een verdubbeling van het bestede budget.

Voor wat betreft het leeraanbod is er creatief en flexibel ingespeeld op de mogelijkheden die de corona-maatregelen boden. Er is leeraanbod ontwikkeld en aangeboden in aansluiting op de strategische opgaven en trainingen gericht op daarbij passende vaardigheden. Concreet gaat het om de Masterclass Energietransitie, de Masterclass digitale transformatie, modules ambtelijk vakmanschap en het leertraject persoonlijk leiderschap voor de publieke professional. Vanwege de Coronamaatregelen was het in 2021 evenals voorgaand jaar niet mogelijk om alle trajecten fysiek aan te bieden en is waar mogelijk met online leerprogramma's gewerkt. Tevens is ingespeeld op nieuw ontstane behoeften als gevolg van het online werken, zoals de trainingen online vergaderen.

Arbobeleid en vitaliteit

In 2021 is een nieuw contract met de Arbodienst afgesloten. In de gemaakte afspraken staat onze visie op verzuim die uitgaat van functionele inzetbaarheid centraal. Tevens is het vitaliteitsbeleid in lijn gebracht met de organisatievisie. Dit hernieuwde beleid gaat uit van versterking van de energie, motivatie en veerkracht van de medewerker en daarmee van bevordering van de inzetbaarheid. Het is

complementair aan het verzuimbeleid: daar waar het arbobeleid gericht is op voorkomen van uitval, richten we ons met het vitaliteitsbeleid op preventie en vooral op versterking van de eigen kracht van medewerkers. Eigen regie is hierbij het uitgangspunt. Concretisering van deze eigen regie en de ondersteuning van de medewerker en manager behoeven een verdere uitwerking in 2022. In 2021 is een Vitaliteitsteam in het leven geroepen, bestaande uit collega's die het belang van vitaliteit willen uitdragen en willen ondersteunen bij het organiseren van activiteiten.

Uit het werkbelevingsonderzoek dat in september 2021 is uitgevoerd, komt naar voren dat het werkplezier sinds 2018 is toegenomen. Dit is een positieve ontwikkeling in een jaar waarin corona hoogtij vierde en er sprake was van een bestuurscrisis. Uit ditzelfde onderzoek blijkt dat de werkdruk is toegenomen. De aanpak hiervan krijgt in 2022 aandacht zowel door periodieke herprioritering van opgaven (uitvoeringstoets) als door het aanbieden van een handreiking voor medewerkers en managers ter bespreking en beheersing van de werkdruk. Andere thema's die aandacht behoeven vanuit het werkbelevingsonderzoek, zijn samenwerking, het Goede Gesprek en waarderen en belonen.

In 2021 is een uitvoeringskader voor Tijd- en Plaatsbewust Werken (TPBW) vastgesteld dat geïmplementeerd wordt zodra de corona-maatregelen worden opgeheven. Dit kader is gebaseerd op de organisatievisie en de ervaringen die zijn opgedaan met het thuiswerken tijdens corona. Het gaat uit van een bewuste keuze voor een bepaalde werklocatie op basis van de meest effectieve bijdrage aan de gezamenlijke opgaven.

Diversiteit en inclusie

In 2021 is het uitvoeringsplan diversiteit en inclusie vastgesteld. Met uitvoering van dit plan beogen we een meer diverse en vooral inclusieve organisatie waar ieders talenten en vermogens zo veel mogelijk worden erkend en benut. We doen dit vanuit de overtuiging dat verschillen verrijkend zijn voor ons werk. Het plan omvat verschillende actielijnen; verhogen van diversiteit in instroom, creëren van een betere balans in de man/vrouw verdeling in hogere en lagere functieschalen en verankering diversiteit en inclusie in de cultuur door in te zetten op bewustwording en oordeelsvrij denken. In 2021 is het aandeel vrouwen in de hogere functieschalen (≥ 12) met 22% toegenomen; in de lagere functieschalen (≤ 8) is het aandeel mannen met 8% gestegen. Een belangrijk en concreet onderdeel uit het plan is het schakelprogramma voor nieuwe Limburgers. Dit schakelprogramma heeft tot doel deelnemers middels taaltraining en stage voor te bereiden op instroom in het reguliere traineeprogramma RichtingZuid. Het schakelprogramma is in maart 2021 gestart met 6 deelnemers. Het programma is geëvalueerd en in 2023 start een tweede lichting. Een andere belangrijke stap in het inclusiebeleid is het in vaste dienst nemen van 8 medewerkers die eerder op detacheringbasis werkzaam waren vanuit de Participatiewet.

E-HRM

Na een jaar van voorbereiding is begin 2021 het nieuwe E-HRM systeem Insite (AFAS) geïmplementeerd. Insite biedt belangrijke ondersteuning aan alle HR-processen, van personeels- en salarisbeheer tot werving en selectie. Het systeem kent tevens goede mogelijkheden om data te genereren voor beleidsevaluatie en -ontwikkeling. Dit heeft in 2021 geleid tot het op twee momenten uitbrengen van een HRM monitor. Deze is gedeeld en besproken met de OR. In 2022 zal het systeem verder worden geoptimaliseerd en uitgebreid waar dat wenselijk en mogelijk is.

5.5.2. Sturing P-budget, inhuur en opdrachten

Met de vaststelling van de informerende notitie inzake externe inhuur en opdrachtverstrekking (GS 30-10-2018) is besloten om de rapportage voor externe inhuur uit te breiden conform onderstaande tabel, zodat er integraal gerapporteerd wordt over de P-begroting, de inhuur en de opdrachten.

€ x 1.000

Naam	Totaal 2021
P-begroting totale loonsom	81.948
Ingeleend personeel (externe inhuur)	4.300
Overige goederen en diensten (opdrachten)	59.400

P-begroting totale loonsom

Om de doelstellingen van het collegeprogramma te kunnen realiseren worden, binnen de door Provinciale Staten gegeven financiële ruimte, middelen beschikbaar gesteld voor de inzet van personeel.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de totale loonsom van de Provincie.

De totaal gerealiseerde loonsom ad € 81,9 mln. bestaat uit € 80,3 mln. salarissen en sociale lasten en voor € 1,6 mln. uit kosten inhuur (excl. trainees en medewerkers participatiewet).

€ x 1.000

	Primitieve begroting 2021	Begrotingswijzigingen	Begroting ná wijziging 2021	Realisatie 2021	Verschil begroting/realisatie
Personeelskosten					
Personeelskosten begrotingsprogramma's	78.286	3.551	81.837	76.811	5.026
GS	1.102		1.102	854	248
Griffie	1.085	34	1.119	1.176	-57
PS	933		933	965	-32
Totaal actief	81.406	3.585	84.991	79.806	5.185
Voormalig personeel/niet-actieven	445		445	315	130
Voormalig bestuur	375		375	810	-435
Totaal passief	820	0	820	1.125	-305
Totaal	82.226	3.585	85.811	80.931	4.880
Doorberekende personeelskosten aan projecten infra	1.725	141	1.866	1.017	849
Totaal loonsom	83.951	3.726	87.677	81.948	5.729

De personele kosten (exclusief de doorberekening aan infra projecten) laten een voordelig verschil zien van € 4,88 mln. Dit resultaat bestaat uit:

- € 5,03 mln. lagere personeelskosten begrotingsprogramma's door hoger gegenereerde inkomsten ad € 0,68 mln. uit doorbelastingen naar derden en kopen verlofdagen overeenkomstig de cao, € 0,39 mln. lagere kosten woon- werkverkeer, € 0,40 mln. lagere kosten levensfase-regeling, € 0,13 mln. nog te betalen thuiswerkvergoeding 2020 en € 3,43 mln. vacaturruimte;
- € 0,25 mln. lagere kosten GS door (tijdelijk) lagere bezetting;
- € 0,06 mln. hogere kosten Griffie door inhuur; Deze hogere kosten worden opgevangen binnen het positieve resultaat van product 4.4.1. Provinciale Staten en Griffie;
- € 0,03 mln. hogere kosten PS door wijziging rechtspositie. Deze hogere kosten worden opgevangen binnen het positieve resultaat van product 4.4.1. Provinciale Staten en Griffie;
- € 0,13 mln. lagere kosten voormalig personeel;
- € 0,44 mln. hogere kosten voormalig personeel/bestuur. Deze hogere kosten worden opgevangen

binnen het positieve resultaat van product 4.1.13 overige bestuurlijke zaken.

Van de lagere personeelskosten begrotingsprogramma's ad € 5,03 mln. moet, conform afspraak met het GO, het restant levensfaseregeling ad € 0,4 mln. beschikbaar blijven voor de uitvoering van de regeling in de komende jaren en € 0,13 mln. voor de uitbetaling van de thuiswerkvergoeding.

In lijn met de organisatievisie 2020 is de inhuur teruggebracht en wordt gestuurd op uitvoering binnen de eigen organisatie. Om daarnaast uitvoering te kunnen geven aan urgente dossiers zoals MAA, hoogwaterveiligheid, bestuurscultuur/integriteit, doorwerking regeerakkoord, implementatie omgevingswet, stikstof, digitale toegankelijkheid wordt € 3,2 mln. overgeheveld naar komende jaren. Het restant van € 1,3 mln. wordt ten gunste van de generieke taakstelling gebracht.

Ingeleend personeel (externe inhuur)

Huidige kader voor inhuur

Zoals aangegeven in de informerende notitie inhuur en opdrachten (GS 30-11-2018) is de definitie van inhuur: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van de Provincie als opdrachtgever door een private organisatie met winstoogmerk middels tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid waarop door of namens de opdrachtgever gestuurd wordt.

(ter vergelijking: **Uitbesteden** is het kopen van een resultaat of product).

Onder externe inhuur worden alleen die personen gecategoriseerd die onder aansturing van een medewerker van de Provincie Limburg werken. Opdrachten waarbij een vastomlijnd product wordt opgeleverd, vallen niet onder de huidige rijks en provinciale definitie".

Bij de categorieën van inhuur die wij hanteren is aansluiting gezocht bij de Rijksdefinities en IPO richtlijnen³. Deze zijn:

- Inhuur, vervanging (bij ziekte, afwezigheid e.d.);
- Inhuur, kwantitatief (extra boven eigen formatie);
- Inhuur, kwalitatief eenmalig (extra kennis, niet huis gewenst);
- Inhuur, kwalitatief lerend (extra kennis, huis gewenst).

Binnen deze categorieën is de WNT (Wet Normering Topinkomens) van toepassing.

Norm

Met motie 770 (Schaminée en Vaessen) hebben uw Staten ons College opgeroepen de kosten van tijdelijke inhuur omlaag te brengen tot maximaal 10% van het personeelsbudget binnen de provinciale organisatie. In de mededeling portefeuillehouder d.d. 11 oktober 2016 hebben wij aangegeven dat wij ons committeren aan het streven om de externe inhuur naar beneden bij te stellen. Wij hebben aangegeven daarbij 10% van het actuele personeelsbudget als streefnorm te hanteren, rekening houdend met het feit dat inhuur van externen veelal fors duurder is, te vertalen in een factor 1,6. Voor zover wij deze norm overschrijden, zullen wij dat voor uw Staten tijdig toelichten en inzichtelijk maken conform de motie. In de HRM-brief d.d. 16 oktober 2018 is dit toegelicht.

³ Externe Inhuur is het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de Rijksoverheid in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, middels het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, waarop door de opdrachtgever mede wordt gestuurd.

Ontwikkelingen van de inhuur in de periode 2017-2021**€ x 1.000**

	2017	2018	2019	2020	2021
Totaal gerealiseerde inhuur (exclusief trainees)	12.000	13.000	10.900	4.600	4.300
Norm*	12.600	12.400	12.800	12.400	13.400

* Norm gebaseerd op goedgekeurde personeelsbudget inclusief het budget voor investeringsprojecten

Externe inhuur per categorie**€ x 1.000**

	2017	2018	2019	2020	2021
Realisatie totaal	12.000	13.000	10.900	4.600	4.300
Inhuur, vervanging (bij ziekte, afwezigheid, e.d.)	2.000	2.500	2.200	900	1.400
Inhuur, kwantitatief (extra boven eigen formatie)	7.800	8.100	6.600	3.000	2.100
Inhuur, kwalitatief eenmalig (extra kennis, niet huis gewenst)	1.200	1.700	1.400	500	700
Inhuur, kwalitatief lerend (extra kennis, huis gewenst)	1.000	700	700	200	100

De lasten van externe inhuur 2021 ad € 4,3 mln. zijn € 0,3 mln. lager dan voorgaand jaar (€ 4,6 mln.). In het collegeprogramma Vernieuwend Verbinden en de Organisatievisie 2020 is de ambitie opgenomen om een aanzienlijke efficiëncyslag te maken op het gebied van inhuur en opdrachtverlening. De impact van deze efficiëncyslag heeft zijn effect laten zien in 2020 en 2021.

Overige goederen en diensten (opdrachten)**Huidig kader voor opdrachten**

Zoals blijkt uit de definitie van inhuur is er naast inhuur sprake van kosten bij opdrachtverstrekkingen.

Onderstaand de opdrachten 2021

	€ x 1.000			
Naam	Totaal exploitatie	Totaal balansmutaties	Totaal 2021	Totaal 2020
Overige goederen en diensten (opdrachten)	45.400	14.000	59.400	56.200

5.5.3. Informatiemanagement**Strategisch Informatiebeleid**

Het concept Strategisch Informatiebeleid Provincie Limburg (SIBL) is eind 2020 naar de Staten gestuurd en op 26 februari 2021 sonderend besproken in de commissie FEB. Mede aan de hand van deze behandeling is een definitieve versie van het SIBL opgesteld. Deze is in oktober 2021 door het nieuwe college van GS vastgesteld, waarna de Staten hierover schriftelijk zijn geïnformeerd. Het nieuwe SIBL 2021-2024 vormt het kader voor de komende jaren op het gebied van de digitale transformatie en de vernieuwing van informatievoorziening.

Digitaal Stelsel Omgevingswet

Door de invoering van de Omgevingswet wordt het wettelijke kader voor burgers, ondernemers en overheden inzichtelijker en worden ontwikkeling en beheer van de leefomgeving beter beheersbaar. De invoeringsdatum van deze nieuwe wet is nogmaals uitgesteld, deze keer tot 1 juli 2022 *). Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) ondersteunt zowel de informatie-uitwisseling met inwoners en bedrijven, alsmede de processen voor planvorming, vergunningverlening, toezicht en handhaving bij de overheid zelf. De invoering van het DSO heeft een forse impact op de processen en de bijbehorende informatievoorziening van de Provincie Limburg. 2021 was in dit kader een jaar van

afroning van de inventarisatiefase en start van de implementatiefase, waarbij de nadruk gelegen heeft op de ingebruikname van een nieuwe VTH-applicatie, de aansluiting op het Digitale Stelsel Omgevingswet en de aanschaf en implementatie van plansoftware. Tevens is er aandacht geweest voor het oefenen met deze componenten en het voorbereiden van de organisatie. Dit met als doel om te voldoen aan de wettelijke verplichting om per 1 juli 2022 aan te sluiten op de landelijke voorziening (DSO-LV) voor wat betreft het publiceren van de omgevingsverordening en -visie en het ontvangen van aanvragen van vergunningen en meldingen vanuit het omgevingsloket.

*) De Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening heeft inmiddels besloten deze ingangsdatum andermaal op te schuiven naar 1 oktober 2022 danwel 1 januari 2023.

Informatiebeveiliging

Ook in 2021 is aandacht besteed aan het vergroten van het bewustzijn van de medewerkers op het gebied van informatieveiligheid en privacy. In dat kader heeft concernbreed de vierde spelronde plaatsgevonden van een hiervoor ingezette serious game. Bij het opstellen van de vragen is rekening gehouden met de langdurige thuiswerksituatie van veel medewerkers, waardoor medewerkers kwetsbaarder kunnen zijn op dit gebied.

In het begin van 2021 is melding gemaakt van ernstige kwetsbaarheden bij de door de IPO-uitvoeringsorganisatie BIJ12 beheerde interprovinciale informatievoorzieningen. Om te voorkomen dat kwaadwillende hier misbruik van zouden maken zijn systemen tijdelijk uitgezet, en konden herstelwerkzaamheden worden uitgevoerd. Hoewel deze informatievoorzieningen niet door de Provincie Limburg worden beheerd, zijn de provincies wel samen eigenaar en verantwoordelijk voor de beveiliging. Nadat de problemen opgelost waren, zijn de systemen door BIJ12 weer vrijgegeven. Forensisch onderzoek heeft geen sporen opgeleverd die erop wijzen dat daadwerkelijk misbruik gemaakt is van de kwetsbaarheden.

Conform de interprovinciale afspraak dat alle provincies in 2022 gereed zullen zijn voor een eventuele ISO27001-certificering is in 2021 formeel gestart met de implementatie van de ISO27001-norm voor informatiebeveiliging. Hiervoor is een multidisciplinair project gestart met een stuurgroep bestaande uit clustermanagers van die clusters die rechtstreeks betrokken zijn bij zowel het doorvoeren van verbeteringen op het gebied van techniek als de noodzakelijke procedurele afspraken.

Digitalisering Documentaire Informatievoorziening

In 2021 is de concernbrede uitrol van de op SharePoint gebaseerde informatievoorziening voor digitale dossiervorming en archivering afgerond. Mede als gevolg van het langdurig thuiswerken door de COVID-19 crisis, heeft de uitrol meer tijd gekost dan verwacht. Tevens zijn in 2021 de laatste functionaliteiten opgeleverd, waardoor het GS-besluitvormingsproces volledig digitaal en via SharePoint is vormgegeven. Hiermee is het laatste element van de nieuwe werkwijze succesvol binnen de gehele organisatie geïmplementeerd.

In 2021 is speciale aandacht uitgegaan naar de gedragsverandering die de nieuwe werkwijze en het nieuwe systeem voor de organisatie met zich meebracht. Met het oog hierop is in 2021 een Taskforce in het leven geroepen, die zich middels gerichte interventies o.a. richtte op de noodzakelijke verandering bij de provinciale medewerkers zelf.

5.5.4. Planning & Control

Evaluatie Planning- en Controlcyclus

Jaarlijks wordt de P&C-cyclus geëvalueerd en leidt dit tot adviezen aan Provinciale Staten. In 2021 heeft deze evaluatie wederom plaatsgevonden en zijn Provinciale Staten hierover geïnformeerd. Besloten is om de werkwijze zoals gehanteerd in 2021 te continueren. Dit betekent dat ook in 2022 de mogelijkheid is ingebouwd tot behandeling van de afwijkingenrapportages in de (extra) Statencommissies Financiën, Economie en Bestuur.

Kaders en spelregels

In 2021 heeft de uitvoering van ons financiële beleid wederom plaatsgevonden overeenkomstig de spelregels, zoals opgesteld in de Programmabegroting 2019, 2020 en 2021. In 2021 is de financiële verordening gewijzigd met betrekking tot het beleid rondom lastneming subsidies.

5.5.5. Voortgang onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid (art. 217a)

Op grond van art. 217a Provinciewet verrichten Gedeputeerde Staten periodiek onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door hen gevoerde bestuur. Conform de verordening 'Onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid Provincie Limburg 2020' rapporteren Gedeputeerde Staten in de bedrijfsvoeringsparagraaf van de jaarstukken over de voortgang van deze onderzoeken.

Onderzoek 2021

In 2021 heeft een art. 217a onderzoek plaatsgevonden naar de aansluiting van subsidies op de provinciale beleidsambities en –doelen. Centraal in dit onderzoek stond de sturing, monitoring en toetsing hierop. Het onderzoek is eind 2021 afgerond en in februari 2022 ter kennis gebracht van Provinciale Staten.

Onderzoeken <-- 2020

1. Het onderzoek 'Doelmatigheid proces grondtransacties' is afgerond en wordt in combinatie met de nota 'Beheer grondbedrijf' gepubliceerd. Publicatie is voorzien in maart/april 2022.
2. De uitvoering van het onderzoek naar de 'Effectiviteit van handhavinginstrumenten' is getemporeerd in afwachting van de invoering van de Omgevingswet (Ow). Naar verwachting treedt de Ow op 1 januari 2023 in werking. De intentie is om het beleidskader van de Ow te betrekken in het onderzoek.
3. Het onderzoek 'Doelmatigheid en doeltreffendheid provinciaal beleid om Europese subsidies binnen te halen' is afgerond. Behandeling en besluitvorming vindt naar verwachting plaats in maart/april 2022.

5.5.6. Strategie en Communicatie

De voormalige clusters Strategie en Communicatie zijn per 1 april 2021 samengevoegd tot één cluster. Het cluster Strategie & Communicatie (SC) is meer dan de afzonderlijke clusters in staat om (beleids-)clusters te begeleiden bij inhoudsbepaling en implementatie. Op basis van gedeelde prioriteiten, volgend uit de bestuurlijke agenda. Projecten die beeldbepalend zijn voor deze prioriteiten krijgen straks volwaardige communicatieve ondersteuning, van advies tot realisatie, daar waar vanuit het regiemodel van het voormalige cluster Communicatie (en het gebrek aan focus) in de regel moest worden volstaan met begeleiding op basis van uitbesteding bij derde partijen. Hiermee wordt de dienstverlening aan, en de waarde voor de organisatie aanmerkelijk vergroot.

Om dit te bewerken wordt gewerkt aan een helder afwegingskader voor de beantwoording van communicatievraagstukken, inclusief de mate waarin, en de wijze waarop het cluster SC daarin direct kan ondersteunen. Dit afwegingskader wordt in het 2^e kwartaal 2022 afgerond.

Binnen het cluster zijn een aantal 'communicatiecoaches' beschikbaar. Deze rol wordt vervuld door ervaren Projectadviseur(s) Communicatie, bij wie de organisatie terecht kan met hulpvragen om de eigen verantwoordelijkheid rond communicatie invulling te kunnen geven. Daarnaast hebben de Projectadviseurs Communicatie de zogeheten C-Factor-trainingen gevolgd, waarmee praktische

handvatten worden gegeven voor communicatie als onderdeel van omgevingsgericht en opgavegericht werken.

Er zijn raamcontracten opgesteld met 'preferred suppliers' voor communicatieadvies, content productie en kanaalbeheer, waarbinnen collega's vanuit de diverse clusters (op basis van de uitkomst van het afwegingskader en met eigen budget) ondersteuning kunnen organiseren. Dit gaat om opdrachten, niet om inhuur en richt zich op expertises die de Provincie (nog) niet zelf in huis heeft. Het cluster SC zorgt voor kwaliteitsbewaking van de eindproducten en het evalueren en optimaliseren van de dienstverlening van de betrokken externe leveranciers.

5.5.7. Facilitaire Diensten

Het cluster Facilitaire Dienstverlening organiseert en regisseert de interne facilitaire dienstverlening en de huisvesting. Het cluster heeft zich ontwikkeld tot een dynamische en strategische partner in facilitaire dienstverlening door op een klantgerichte, resultaatgerichte en flexibele manier te werken. Taken worden uitgevoerd op onderstaande gebieden:

- Gebouwen;
- Front Office: Servicedesk en Grafisch Centrum;
- Contractbeheer;
- Evenementenbureau;
- Hospitality.

Door het instellen van maatregelen en beperkingen naar aanleiding van het uitbreken van COVID-19 is vanaf 13 maart 2020 een groot deel van het Gouvernement beperkt toegankelijk. In 2021 is met uitzondering van de medewerkers werkzaam in de kritieke processen nagenoeg het hele jaar thuis gewerkt. Aanpassingen in gebruik van ruimten en instellen van regelgeving hebben ertoe geleid dat de ondersteuning van de primaire processen beperkt en aangepast beschikbaar is geweest en dat de kritieke, bestuurlijke en politieke processen gewaarborgd bleven.

Zestig procent van de facilitaire dienstverlening wordt uitbesteed, dertig procent gebeurt in eigen beheer en tien procent is regisseren en procesborging. De organisatiestructuur van het cluster is 'smal' ingevuld, omdat op basis van regievoering wordt gewerkt.

Op 14 en 15 juli heeft het Gouvernement last gehad van extreem hoge waterstand van de Maas die tot ernstige wateroverlast en schade heeft geleid. In de parkeergarage en de kelders op niveau -2 is water naar binnen gedrongen. Het Gouvernement is hierdoor enige tijd gesloten geweest. Het einde van het herstel van de schade komt in zicht. Het droogproces en levering van materialen spelen hierbij parten. De verzekering dekt maar een klein deel van de totale schade van ca. € 1 mln. De schade is gemeld bij het Rampenfonds en in het kader van de Wet Toegebrachte schade aangemeld bij RVO.

In de vastgestelde klimaatakkoorden worden de ambities en de te nemen maatregelen aangegeven met betrekking tot de verdere verduurzaming van de provinciale gebouwen.

In deze collegeperiode is het ambitieniveau aangegeven en is een businesscase opgesteld voor de toepassing van PV-installaties op de gebouwde provinciale omgeving. De businesscase is door Gedeputeerde Staten geaccordeerd en de aanbesteding wordt uitgewerkt.

Geregeld vinden gesprekken plaats met aan de Provincie gelieerde instellingen met als doel te onderzoeken of en in hoeverre deze organisaties gebruik kunnen maken van onze kennis en ervaring op facilitair gebied. Concreet betekent dit dat er gezamenlijke contracten zijn afgesloten voor de levering van groen gas en elektriciteit en preventief onderhoud van gebouwgebonden installaties.

Het huidige dienstverleningsconcept en de samenwerkingsverbanden van de Servicedesk zijn in 2021 uitgebreid. De kanaalstrategie, die toegepast wordt om de klant te sturen om gebruik te maken van een bepaald kanaal om zijn product of dienst te kiezen, wordt verder geprofessionaliseerd.

Door de ontwikkelingen in de multimediatoepassingen neemt de vraag naar digitale producten toe. Het Grafisch Centrum, binnen de Front Office, vervult een scharnierfunctie richting het cluster Communicatie en Strategie in verband met de revitalisering van de huisstijl.

Evenementen

Alhoewel door corona het merendeel van de evenementen niet fysiek heeft kunnen plaatsvinden, is in 2021 uitvoering gegeven aan de netwerkkalender 2021. Zo heeft een aantal netwerkevenementen in een alternatieve vorm plaatsgevonden, waaronder bijvoorbeeld digitaal vanuit de Studio in het Gouvernement. Deze evenementen zijn georganiseerd en gecoördineerd door het Evenementenbureau in samenwerking met andere beleidsclusters. Belangrijk hierbij is dat de corporate identity wordt uitgedragen. Het strategische evenementenbeleid wordt nog verder geoptimaliseerd.

Op basis van circulaire economie en SROI zijn meerjarige contracten afgesloten.

5.5.8. Social Return on Investment

De Provincie voert een actief beleid op het gebied van Social Return On Investment (SROI). Door het opnemen van sociale voorwaarden, eisen en wensen in inkoop-, aanbestedings- en subsidieverleningstrajecten aan leveranciers en aan subsidieontvangers, bevordert de Provincie Limburg de arbeidsparticipatie en het behoud van vakmanschap. Vanaf 2008 heeft de Provincie een integrale aanpak opgezet, die in de daaropvolgende jaren steeds verder is doorontwikkeld.

Vanaf 2015 is sterk ingezet op het nog verder verbeteren van de monitoring en de inbedding van SROI in de provinciale organisatie om daarmee de toepassing van SROI nog verder te vergroten en te verscherpen. De samenwerking met externe partners bijv. UWV, gemeentes, onderwijs en werkgevers verloopt goed. Op basis van deze samenwerking wordt SROI vanaf 2019 nog meer als middel ingezet om vraag en aanbod bij elkaar te krijgen. Er wordt gebruik gemaakt van duurzame constructies binnen o.a. de bouw-, groen- en zorgsector waarbij werk en opleiding gecombineerd worden. Hiermee draagt SROI bij aan de invulling van de 8.000 leerwerkplekken, zoals opgenomen in het collegeprogramma 2019-2023. SROI is inmiddels een instrument dat (nauwelijks) geen uitleg meer behoeft bij opdrachtgevers en opdrachtnemers.

In 2022 zal opnieuw de afstemming met de regiofunctionarissen gezocht worden om te komen tot nieuwe ideeën en voortzetting van bestaande initiatieven, die de gewenste resultaten bieden (zoals de convenanten).

Verder zal er gekeken worden naar een (al dan niet gezamenlijk) monitoringssysteem, waardoor we nog beter zicht hebben op de resultaten die we ook meer kunnen delen met zowel opdrachtgever, opdrachtnemer als andere betrokkenen en geïnteresseerde partijen.

SROI is ondergebracht in het actieplan Maatschappelijk Verantwoord inkopen, speerpunt 1; mens. Het (inkoop)beleid voor SROI wordt gecontinueerd, zoals ook in het collegeprogramma 'Vernieuwend Verbinden' vermeld staat.

5.5.9. Subsidies

Door het ontwikkelen en monitoren van subsidiebeleid; het geven van advies over het al dan niet inzetten van het subsidie-instrument om organisatiedoelstellingen te behalen; door het uitvoeren en continu verbeteren van het proces en de ondersteunende systemen; en door het leveren van juridische/rechtmatige en financieel goed onderbouwde subsidiebeschikkingen, wordt door het cluster Subsidies een stevige bijdrage geleverd aan het behalen van (strategische) organisatiedoelstellingen. Subsidieaanvragen worden daarbij zo spoedig mogelijk en binnen de wettelijke termijnen afgehandeld. Komend jaar zal het subsidieproces als zodanig worden uitgewerkt in de concernstandaard 'Zo werken wij Subsidies'.

De in 2020 geïmplementeerde vakapplicatie voor het subsidieproces is in 2021 in de volle breedte in gebruik genomen. Elke in 2021 opengestelde subsidieregeling is voorzien van een digitaal (slim) aanvraagformulier en een digitaal klantportaal. Aanvragers kunnen hierin op ieder moment van de dag de status van hun aanvraag en ook de bijbehorende documenten inzien. Uiteraard is ook de digitale ondertekening via DigiD of eHerkenning ingeregeld. Er wordt zorggedragen voor koppelingen aan bestaande andere systemen zoals SharePoint en op termijn mogelijk ook naar het financiële systeem. De koppeling naar SharePoint is gemaakt en actief.

Ook in 2021 zijn we ons blijven richten op vereenvoudiging maar ook op vermindering van administratieve- en uitvoeringslasten, voor zowel de Provincie Limburg als de (potentiële) subsidieontvanger. Continu aandachtspunt daarbij is en blijft versimpelen, dus begrijpelijke taal, duidelijke subsidieregelingen, eenvoudige procedures en een goede vindbaarheid van de subsidiemogelijkheden op de website. De wijze waarop de coronaschade-compensatie voor de culturele instellingen (SPUK) is afgehandeld is daar een mooi voorbeeld van. De schade is vooraf geïnventariseerd en vervolgens is de compensatie onmiddellijk in de vorm van een subsidie verleend en tegelijkertijd vastgesteld en uitbetaald.

In dit verband is ook de multidisciplinair samengestelde 'Klankbordgroep' relevant. Hier wordt namelijk expliciet aandacht besteed aan de vraag of het subsidie-instrument het juiste instrument is om de beoogde provinciale doelen te bereiken. Waarbij het betrokken beleidscluster dat voornemens is een subsidieregeling in het leven te roepen, uitgedaagd wordt om te bepalen welke indicatoren het succes van de regeling zouden kunnen bepalen. Het cluster Subsidies kan dan zorgen dat deze indicatoren in het systeem worden vastgelegd. Ook wordt het beleidscluster getriggerd om, daar waar moeilijk te evalueren zal zijn wat het maatschappelijk effect van een subsidieregeling is, dit expliciet in de GS-besluitvorming te vermelden.

Daarnaast zijn de corona coullance maatregelen geactualiseerd in 2021. In afwijking van de eerdere coullancemaatregelen gaan we weer, zoals dat voorheen gebruikelijk was, bij meldingen of wijzigingsverzoeken vaker informatie opvragen en in gesprek over niet realiseerbare verplichtingen en bijbehorende subsidiebedragen. Dit vanwege het doelmatig inzetten van subsidies en het feit dat de COVID-19 pandemie inmiddels en vooralsnog onderdeel van het maatschappelijk leven is. Ook in 2021 hebben we in voorkomende gevallen op gepaste wijze rekenschap gegeven aan nog lopende subsidietrajecten die de nadelige effecten van de COVID-19 pandemie ervaren.

Het cluster Subsidies zal zich eveneens actief inzetten voor het verstevigen van de samenwerking met de verschillende beleidsclusters, dit o.a. door een betere informatiedeling. In dit verband zal het cluster Subsidies, samen met de beleidsclusters, de interactie met de burger, bedrijven en instellingen actief blijven opzoeken. Hierbij zal aansluiting worden gezocht bij de voor het cluster Subsidies relevante aanbevelingen van het IKL-rapport d.d. 28 mei 2021 van de interne controller en het artikel 217a-onderzoek "Waar voor ons geld!". Hierbij betreft het met name de introductie van de 'Know your

Customer'-procedure, zoals we die kennen bij verstrekte provinciale financieringen en het intensiveren van risicogericht steekproefsgewijze 'fysieke controles' ter plaatse of gesubsidieerde projecten daadwerkelijk worden/zijn uitgevoerd zoals beoogd.

Kennisdeling/afstemming met andere provincies zal plaatsvinden binnen reguliere overleggen van de IPO-werkgroep Subsidies. Het cluster Subsidies zal naast de afstemming met andere provincies, actief inzetten op meer samenwerking met Limburgse gemeenten om daar waar mogelijk processen op elkaar af te stemmen en om ervaringen en knelpunten binnen het subsidieproces te bespreken.

Tenslotte ervaart ook het cluster Subsidies de impact van de veranderende arbeidsmarkt, waardoor het moeilijker blijkt dan voorheen om gekwalificeerde mensen te vinden en houden.

5.5.10. Privacybeleid

De Provincie Limburg voert een privacybeleid waarin wordt uitgesproken dat een adequaat niveau van Privacy- en Informatiebeveiliging wordt nagestreefd waarbij, voor het reduceren van risico's, voortdurend afwegingen worden gemaakt om de juiste balans te vinden tussen relevante wetgeving, de taakstelling van de organisatie, een praktische manier van werken en de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen.

Het privacybeleid kenmerkt zich door een cyclisch proces dat voldoet aan een gestandaardiseerd patroon met daarin de elementen: voorbereiden, ontwikkelen, goedkeuren, communiceren, uitvoeren, implementeren en evalueren. Dit houdt in dat er sprake is van een terugkoppelmechanisme waarbij, door inzicht in de uitvoering het beleid, kan worden bijgestuurd en gecorrigeerd.

De Functionaris voor de Gegevensbescherming (FG) fungeert als interne privacy toezichthouder en rapporteert jaarlijks rechtstreeks aan de algemeen directeur over zijn werkzaamheden. Mede naar aanleiding van zijn rapportage wordt jaarlijks een programma vastgesteld met doelstellingen en speerpunten op het terrein van Privacybescherming.

In 2021 zijn op het terrein van privacy onder andere de volgende stappen gezet:

- implementatie van een standaard voor gegevensbeschermings effectbeoordelingen bij risicovolle verwerkingen;
- actualisatie register verwerkersovereenkomsten;
- actualisatie register van verwerkingen;
- evaluatie interne privacyregelingen en samenvoeging hiervan in één concept intern Privacyreglement (vaststelling in eerste helft 2022);
- intensivering van de voorlichting aan de Clusterambassadeurs Privacy.

5.6. Verbonden partijen

Deze paragraaf geeft inzicht in diverse aspecten van de verbonden partijen. Bij de uitwerking van deze paragraaf is enerzijds rekening gehouden met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en anderzijds met de informatie die voor de gebruikers van deze jaarrekening het meest relevant is.

1 Belangrijkste ontwikkelingen in het boekjaar

In het lopende boekjaar, 2021, is in totaal voor € 12,3 mln. geïnvesteerd in de Provinciale deelnemingen. De investering valt uiteen in € 9,9 mln. in Provinciale fondsen, € 1,3 mln. in de Brightlands Campussen en € 1,2 mln. in de luchthaven.

In het fondsenlandschap zijn 2 fondsen in de beheerfase terecht gekomen. Dit betekent dat zij geen nieuwe uitzettingen meer doen, maar enkel de bestaande posities beheren. Het betreft het LBDF en MKB leningenfonds. Intussen is hard gewerkt aan de opvolger, het Limburg Start-up Capital Fund waar uw Staten reeds over hebben besloten. Deze zal in Q2 2022 van start gaan. De overige fondsen hebben kapitaaltrekkingen gedaan ten einde hun investeringen in de doelondernemingen te kunnen doen.

Kijkende naar de campussen vraagt momenteel met name de positie van B.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo aandacht. Zoals ook separaat medegedeeld ligt hier een omvangrijke financiële vraag voor om continuïteit te kunnen waarborgen. Deze onzekerheid leidt in deze jaarrekening ook tot een substantiële afwaardering (zie balanstoelichting). De Smart Services Campus heeft na een managementwissel belangrijke inhoudelijke ontwikkeling doorgemaakt. Ook hier ligt op korte termijn een uitdaging in het vastgoed, met name ten aanzien van groot onderhoud. De health campus loopt conform planning, en bij de Chemelot Campus zien we de groeitrend van de afgelopen jaren doorzetten.

Ten aanzien van MAA wordt op 3 juni 2022 door Provinciale Staten over de toekomst van het vliegveld besloten. In principe liggen er 4 scenario's voor: 1) 'groeirimte benut', 2) 'omgevingsbewuste luchthaven', 3) 'innovatief en duurzaam vliegen' en 4) 'alternatieve gebiedsontwikkeling'. Scenario's 1 t/m 3 gaan uit van voortzetting van het vliegveld, scenario 4 houdt in dat het vliegveld wordt gesloten. De huidige start- en landingsbaan dient in de scenario's 1 t/m 3 te worden gerenoveerd. Naar verwachting vergt dit een investering van ruim € 47 miljoen, welke door de Provincie wordt gefinancierd. Op basis van de huidige analyse is er in de scenario's 1 t/m 3 sprake van continuïteit van het vliegveld (NV HBLM) en is er geen sprake van een duurzame waardevermindering. In scenario 4 is geen sprake meer van continuïteit van het vliegveld en zal een (gedeeltelijke) afwaardering van de boekwaarde van NV HBLM in 2022 aan de orde zijn. Ten aanzien van deze boekwaarde van de deelneming NV HBLM (ad € 20,9 mln.) is ultimo 2021 een risicoreserve gevormd van € 13 mln.

Tot slot is nog vermeldenswaardig dat Enabling Technologies inmiddels is geliquideerd, in lijn met besluitvorming.

2 Visie en beleidsvoornemen deelnemingen

Het aangaan van een deelneming, alsmede het behouden daarvan dient voort te vloeien uit tenminste de navolgende drie uitgangspunten:

- Er is sprake van een strategisch Provinciaal belang
- Een permanente rol en betrokkenheid wordt wenselijk of noodzakelijk geacht.
- De Provincie wil actief kunnen sturen

De aansluiting bij deze principes verschilt per deelneming en wordt toegelicht in de factsheets per verbonden partij. Alle overwegingen ten aanzien van het aangaan en beheer van verbonden partijen zijn opgenomen in hoofdstuk 5 van Sturing in Samenwerking 3.0 Ten aanzien van de bemensing van de verbonden partijen kunt u <https://www.limburg.nl/bestuur/benoemingenregister/> raadplegen.

3 Interpretatie

Voor de interpretatie van deze paragraaf zijn de volgende zaken van belang: De opgenomen subsidie betreft enkel de structurele subsidies dan wel subsidie bij oprichting. Volledigheid van de financiële gegevens is afhankelijk van het moment van vaststelling van de jaarrekening van de externe partij. Het belang zoals vermeld in het organogram is het belang van de bovenliggende entiteit. Dochtervennootschappen worden enkel separaat opgenomen als deze niet worden meegeconsolideerd in de directe deelneming van de Provincie. Uitzondering hierop zijn de beide dochtervennootschappen van Chemelot Participaties BV (6. Chemelot Campus BV en 7. Chemelot Research Facilities BV). De kredieten van Provinciale Staten zijn namelijk verstrekt aan deze vennootschappen, welke vennootschappen op een later moment dochtervennootschap van Chemelot Participaties BV zijn geworden. De boekwaarde zoals vermeld in de Factsheet betreft de boekwaarde per 31 december 2021 (na afwaarderingen). De grafiek provinciale investeringen in de Factsheet geeft de bruto investering (na afwaardering) weer voor het betreffende boekjaar.

4 Regeling Grote Projecten

Diverse verbonden partijen vallen onder de Regeling Grote Projecten. Conform deze Regeling worden periodiek gedetailleerde voortgangsrapportages opgesteld en met uw Staten gedeeld. In deze voortgangsrapportage wordt onder meer gerapporteerd over doelbereik, GS/PS-besluiten, financiën en risico's.

5

Verloopoverzicht boekwaarde per Verbonden partij

Verbonden Partij		Mutatie				
		31-12-2020	boekjaar	31-12-2021		
1	Enexis Holding N.V. (VP)	€ 6.202.544	€ -	€ 6.202.544	Essent	
2	CSV Amsterdam B.V. (VP)	€ 3.220	€ -	€ 3.220		
3	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. (VP)	€ 1	€ -	€ 1		
4	Chemelot Campus Vastgoed C.V. (VP)	€ 61.995.266	€ 750.000	€ 62.745.266	Brightlands	Chemelot
5	Chemelot Participaties B.V. (VP)	€ 27.194.800	€ 2.000.000	€ 29.194.800		
6	Chemelot Campus B.V. (VP)	€ -	€ -	€ -		
7	Chemelot Research Facilities B.V. (VP)	€ -	€ -	€ -		
8	Chemelot Scientific Participations B.V. (VP)	€ 1	€ -	€ 1		
9	Enabling Technologies B.V. (VP)	€ 2.325.000	€ -	€ 2.325.000		
10	Maastricht Health Campus B.V. (VP)	€ 1.013.717	€ -	€ 1.013.717		
11	Campus Heerlen Huisvesting B.V. (VP)	€ -	€ -	€ -		
12	Campus Heerlen Management & Development B.V. (VP)	€ -	€ -	€ -		
13	Campus Vastgoed Greenport Venlo B.V. (VP)*	€ 13.181.027	€ -1.459.476	€ 11.721.551		
14	Campus Vastgoed Greenport Venlo C.V. (VP)	€ 8.096.693	€ -	€ 8.096.693		
15	Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo B.V. (VP)	€ 27.200.000	€ -	€ 27.200.000		
16	Brightlands Campus Greenport Venlo B.V. (VP)	€ -	€ -	€ -		
17	Holding Businesspark Luchthaven Maastricht N.V. (VP)	€ 19.703.148	€ 1.157.150	€ 20.860.298		
18	Aangewezen Luchvaartterrein Maastricht-Aachen Airport N.V. (VP)	€ 1	€ -	€ 1		MAA
19	Provincie Limburg AviationValley Commandiet B.V. (VP)	€ 1.668.000	€ -	€ 1.668.000		
20	Land Development AviationValley Maastricht C.V. (VP)	€ -	€ -	€ -		
21	Land Development AviationValley Maastricht N.V. (VP)	€ 18.000	€ -	€ 18.000	Fondsen	
22	Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering (Liof) N.V. (VP)	€ 42.877.738	€ -	€ 42.877.738		
23	MKB-Leningenfonds (MKB-L) B.V. (VP)	€ 13.554.615	€ -995.625	€ 12.558.990		
24	Limburg Business Development Fonds (LBDF) B.V. (VP)	€ 12.205.402	€ 1.390.021	€ 13.595.423		
25	Chemelot Ventures B.V. (VP)	€ 6.540.497	€ 884.970	€ 7.425.467		
26	Brightlands Ventures Partners Fund IV B.V. (VP)	€ -	€ 756.483	€ 756.483		
27	Brightlands Agrifood Fonds B.V. (VP)	€ 757.202	€ 534.294	€ 1.291.495		
28	Limburgs Energie Fonds (LEF) B.V. (VP)	€ 52.671.651	€ 7.328.349	€ 60.000.000		
29	Provincie Limburg Commandiet B.V. (VP)	€ -	€ -	€ -	RvR	
30	RvR Limburg Beheer B.V. (VP)	€ -	€ -	€ -		
31	RvR Limburg C.V. (VP)	€ -	€ -	€ -		
32	BNG Bank N.V. (VP)	€ 22.689	€ -	€ 22.689	Overig	
33	Nederlandse Waterschapsbank N.V. (VP)	€ 3.063	€ -	€ 3.063		
34	Waterleiding Maatschappij Limburg N.V. (VP)	€ 132.458	€ -	€ 132.458		
35	Limburgse Herstructureringsmaatschappij voor Bedrijventerreinen B.V. (VP)	€ 66.000	€ -	€ 66.000		
36	IBA Parkstad BV (VP)	€ -	€ -	€ -		
37	Stichting Euregio Maas-Rijn (VP)	€ -	€ -	€ -		
38	Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (VP)	€ -	€ -	€ -		
39	RUD Zuid-Limburg (VP)	€ -	€ -	€ -		
40	Regionale uitvoeringsdienst Limburg Noord (VP)	€ -	€ -	€ -		
41	Nazorgfonds gesloten stortplaatsen provincie Limburg (VP)	€ -	€ -	€ -		
42	Het Interprovinciaal Overleg (VP)	€ -	€ -	€ -		
43	Zuidelijke Rekenkamer (VP)	€ -	€ -	€ -		
44	Coöperatie Samenwerkingsverband DOVA U.A. (VP)	€ -	€ -	€ -		
Totaal		€ 297.432.733	€ 12.346.166	€ 309.778.899		

* stand 31/12/2021 betreft boekwaarde verminderd met voorziening

Enexis Holding N.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Boekwaarde	€6.202.544
Belang provincie	16,12%
Zeggenschap provincie	16,12%
Betrokkenen	6 Provincies en > 100 gemeenten

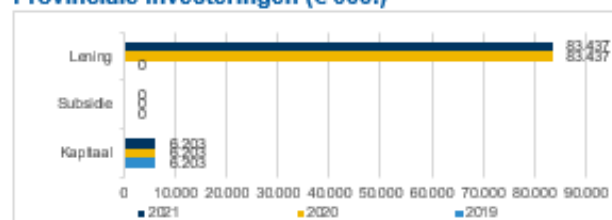
Doelstelling

Enexis is een netwerkbedrijf in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland. Voor 2,8 miljoen huishoudens en bedrijven verzorgt Enexis de distributie van energie. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt (ACM). Enexis beheert, onderhoudt en vernieuwt het energienetwerk waarover de leverancier elektriciteit en/of gas bij de consument of bij het bedrijf brengt en ophaalt.

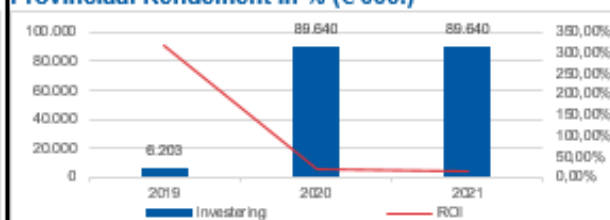
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€83.437	€83.437
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€6.203	€6.203	€6.203
Ontvangen rente VP	€0	€745	€1.734
Dividend	€19.683	€16.920	€12.135

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Eigen vermogen

Bedrijfsresultaat (EBIT)

Solvabiliteit (EVT/V)

Vreemd vermogen

Netto resultaat

Dividend provincie

Publiek belang

Het publiek belang is gelegen in het borgen van excellent netbeheer: een betrouwbare, duurzame en publieksgerichte energievoorziening in haar verzorgingsgebied. De tweede pijler van het Strategisch plan is het versnellen van de energietransitie door samen met lokale partners landelijke klimaatdoelen te realiseren alsmede innovatieve schaalbare oplossingen.

Visie en Beleidsvoornemens

Ons College heeft uw Staten in 2015 haar visie en beleidsvoornemens kenbaar gemaakt, bestaande uit 4 kernelementen: a. Ondersteuning van het Strategisch Plan van Enexis met kernwaarden: betrouwbaarheid, betaalbaarheid, klantgerichtheid en duurzaamheid. b. Een goed functionerend netwerk, met daarbij de ontwikkeling van duurzame energietoepassingen. c. Een stabiel en voorspelbaar jaarlijks dividend. d. De Provincie koestert haar aandelenbelang maar zal niet overgaan tot significante uitbreiding.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

De energietransitie vergt dat de netten verzaaid worden. Hiervoor moet Enexis de komende jaren fors investeren, waarbij in 2020 een beroep is gedaan op de aandeelhouders (lening € 500 mln.). De nettowinst 2020 kwam uit op € 108 mln. De genormaliseerde winst bedraagt € 150 mln., waarvan 50% als dividend is uitgekeerd. De Provincie Limburg ontving hiervan 16,12% (€ 12,1 mln.) (in lijn is met de begroote dividenden). Tijdens de AvA op 14 april 2022 zal het nieuwe Strategisch Plan aan de aandeelhouders ter besluitvorming worden voorgelegd.

Provinciaal risico

Het risico bestaat dat de boekwaarde á € 6,2 mln. moet worden afgewaardeerd. Wij achten de kans dat dit risico materialiseert zeer klein. De dividendverwachtingen komen steeds meer onder druk te staan door de zeer lage rentestanden (WACC). Met ingang van de nieuwe reguleringperiode (2022) geldt een veel lagere, in de tarieven op te nemen, WACC en zal de verwachte nettowinst structureel afnemen. Met deze neerwaartse ontwikkeling heeft de Provincie in haar MJR al (grotendeels) rekening gehouden.

CSV Amsterdam B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€3.220
Belang provincie	16,12%
Zeggenschap provincie	16,12%
Betrokkenen	6 Provincies en > 100 gemeenten

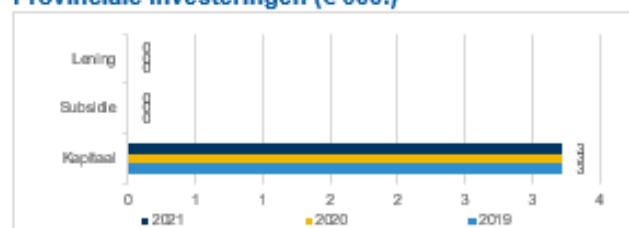
Doelstelling

CSV Amsterdam B.V. is betrokken bij de verkoop van Attero Holding N.V. door de voormalige publieke aandeelhouders aan Waterland. De verkopers hebben hun resterende rechten en verplichtingen (waaronder het beheer van de escrow) overgedragen aan deze vennootschap.

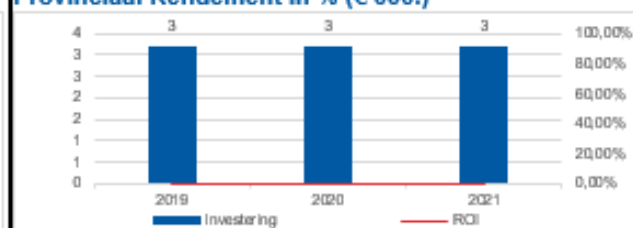
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€3	€3	€3
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

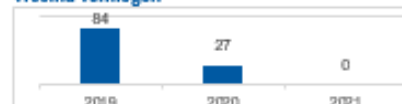
Totaal vermogen

Eigen vermogen

Vreemd vermogen

Verlies en winst (€ 000.)

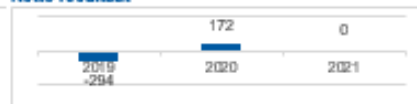
Totale omzet

Bedrijfsresultaat (EBIT)

Netto resultaat

Ratio's en opbrengst (%)

Rendement op totaal vermogen

Solvabiliteit (EVTV)

Dividend provincie

Publiek belang

Deze deelneming wordt tijdelijk aangehouden om de verkoop van Attero aan Waterland af te wikkelen. CSV Amsterdam B.V. creëert de noodzakelijke randvoorwaarden voor maximalisatie van de verkoopopbrengst van Attero een optimale risicoafdekking voor de publieke aandeelhouders.

Visie en Beleidsvoornemen

Deze deelneming wordt tijdelijk aangehouden om (in eerste instantie) de verkoop van Essent aan RWE af te wikkelen alsmede, in een later stadium, ook de verkoop van Attero aan Waterland. Eventuele claims kunnen door Waterland worden ingediend. Na afwikkeling van deze eventuele claims van Waterland zal de escrow-rekening worden opgeheven en het restant op deze rekening kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang. Dit is in 2020 ook gebeurd.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

In 2020 is de escrow (verkoop Attero) afgewikkeld en dit heeft geleid tot een vrijval van bijna de gehele escrow van € 8 mln. (aandeel Provincie Limburg € 1,3 mln. Op 4 maart 2021 is bekend geworden dat de escrowbeheerder (notaris Pels Rijcken) onrechtmatig gebruik heeft gemaakt van deze escrow rekening. Hierdoor wordt € 55.000 aan rente op de rekening gemist, Uw Staten zijn hierover op 5 maart 2021 geïnformeerd. In 2021 heeft Pels Rijcken de tekorten aangezuiverd en is het dossier gesloten.

Provinciaal risico

De Provincie Limburg loopt een gering risico (een deel van) de boekwaarde ad € 3.220 te moeten afwaarderen. Uit de liquidatie van de BV komen naar verwachting voldoende middelen beschikbaar ter dekking van de boekwaarde.

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€1
Belang provincie	18,12%
Zeggenschap provincie	18,12%
Betrokkenen	6 Provincies en > 100 gemeenten

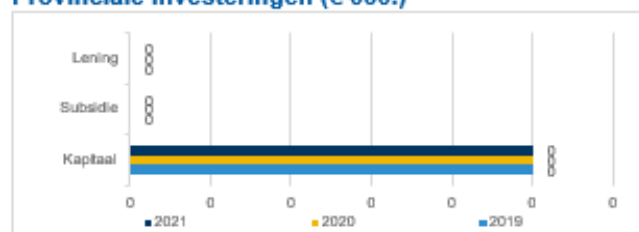
Doelstelling

PBE B.V. heeft op 30 september 2011 de aandelen ERH en daarmee indirect het 50% belang in EPZ (kerncentrale Borssele) geleverd aan RWE. Daarmee is een einde gekomen aan de primaire opdracht van PBE, zijnde het behartigen van het 50%-belang in EPZ. PBE zal als vennootschap de resterende rechten en verplichtingen borgen c.q. afwikkelen, in het bijzonder die rechten en verplichtingen die voortvloeien uit het Convenant en aanvullend Convenant dat is overeengekomen met de Staat.

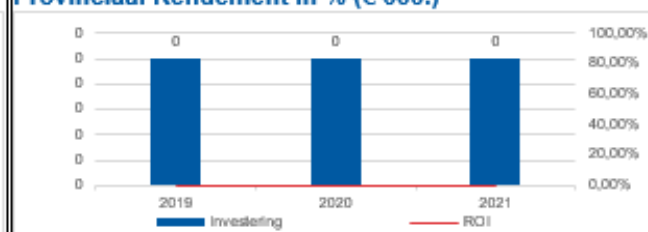
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€0	€0	€0
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

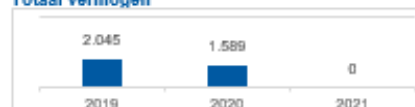

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Totaal vermogen

Eigen vermogen

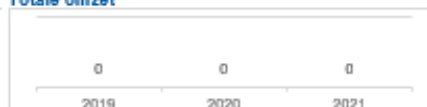

Vreemd vermogen

Verlies en winst (€ 000.)

Totale omzet

Bedrijfsresultaat (EBIT)

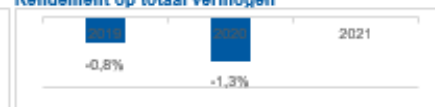

Netto resultaat

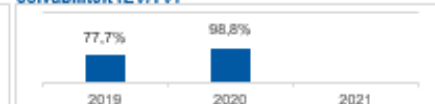

Ratio's en opbrengst (%)

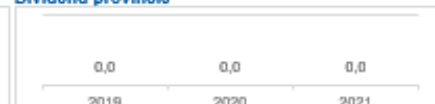
Rendement op totaal vermogen

Solvabiliteit (EV/TV)

Dividend provincie

Publiek belang

De deelneming wordt aangehouden om aan formele rechten en verplichtingen jegens de Staat, vastgelegd in een Convenant, te voldoen.

Visie en Beleidsvoornemen

Het aandeelhouderschap wordt aangehouden omdat PBE, als gevolg van gemaakte afspraken met de Staat en vastgelegd in een Convenant, rechten en verplichtingen heeft voor een periode van 8 jaren na ondertekening van de EPZ SPA (30 september 2011). PBE is sinds eind 2011 slechts een praktisch lege B.V. om een aantal zaken af te wikkelen.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

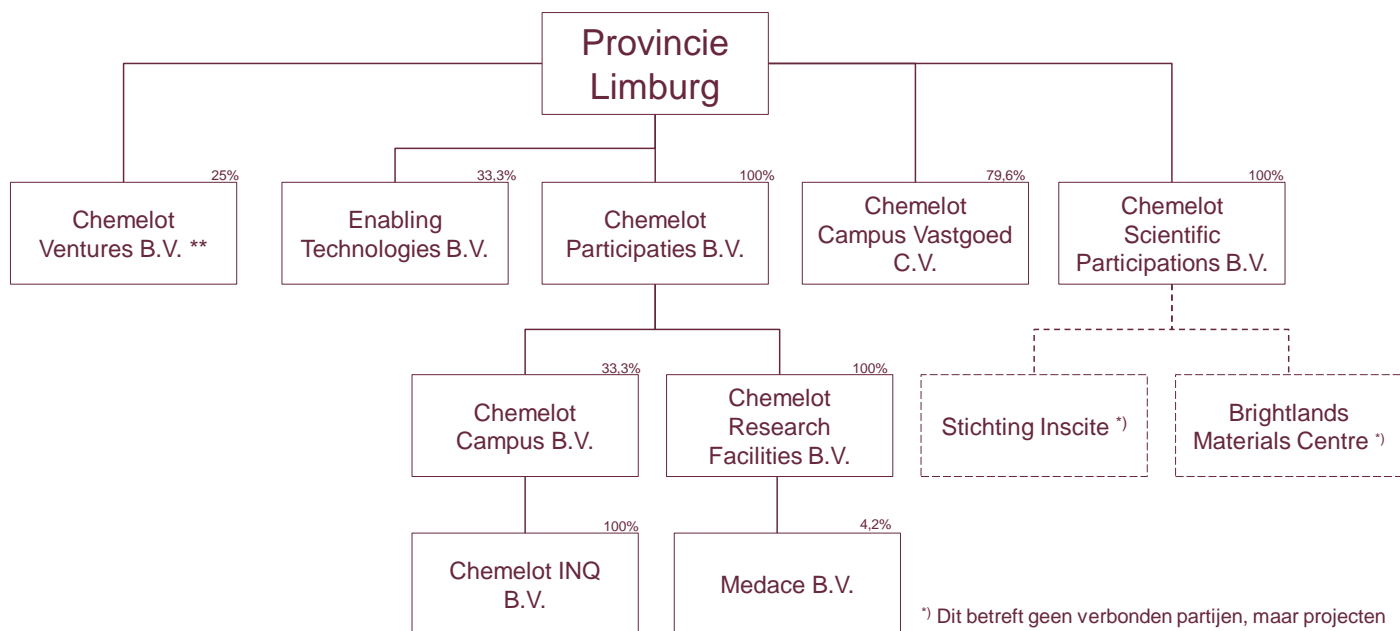
Het bestuur van de vennootschap is een proces gestart om het Convenant met de Staat te beëindigen en de vennootschap op te heffen. Er zijn verder geen aandachtspunten en ontwikkelingen te melden.

Provinciaal risico

De Provincie loopt geen risico, omdat de boekwaarde in een eerdere fase al is afgeboekt naar € 1.

Brightlands Chemelot Campus

') Dit betreft geen verbonden partijen, maar projecten

**) Chemelot Ventures B.V. wordt bij de fondsen in een afzonderlijke Factsheet toegelicht.

Chemelot Campus Vastgoed C.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Commanditaire Vennootschap
Boekwaarde	€62.745.268
Belang provincie	79,80%
Zeggenschap provincie	33,00%
Betrokkenen	DSM, UM, Provincie Limburg

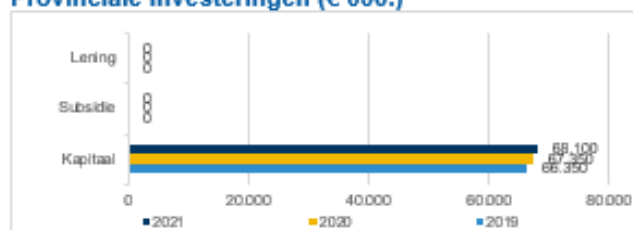
Doelstelling

Chemelot Campus Vastgoed CV is een van de belangrijke facilitators in de ontwikkeling van Chemelot Campus. Het ontwikkelt, koopt, realiseert en exploiteert vastgoed en research faciliteiten op de Chemelot Campus passend bij de vraag van (potentiele) campus bewoners.

Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€66.350	€67.350	€68.100
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€1.265	€1.477	€1.699

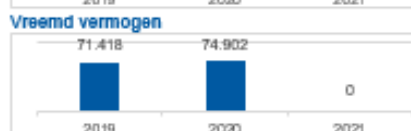
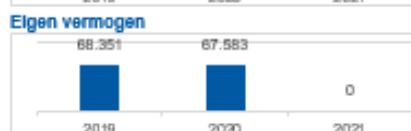
Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

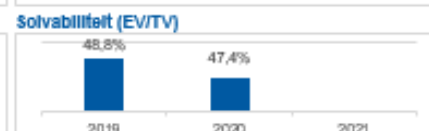
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

De campusontwikkeling is een instrument om innovatie te versnellen, waardoor de bestaande werkgelegenheid behouden blijft, nieuwe werkgelegenheid wordt gecreëerd, een betere aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven ontstaat en de positie van de UM versterkt wordt. Met als uiteindelijke doel het realiseren van een excellent vestigingsklimaat voor Limburg.

Visie en Beleidsvoornemen

Het versterken van de economische structuur in Limburg door het aantrekken en creëren van nieuwe soorten van bedrijvigheid en door de verdere ontwikkeling van de maak- en kennisindustrie in de regio. Bij uitwerking Brainport 2020 vormt Chemelot Campus een belangrijke bijdrage om de doelstelling te betrekken op kenniseconomie met triple-helix. De Provincie wilt blijven inzetten op de campusontwikkeling.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

In 2021 is de Vastgoed CV tegen de fysieke (uitbreidings)- en financiële grenzen aangelopen. In 2020 heeft PS ingestemd met de uitbreiding van de campus m.b.t. GREX Noord. De grondexploitatie zal worden uitgevoerd door CRF BV en het vastgoed door de CV. De directie van de campus onderzoekt opties voor toekomstige vastgoedfinanciering. Hierin worden de huidige aandeelhouders/vennoten betrokken. Zodra meer bekend is, worden uw staten geïnformeerd. De CV kan nu nog een beroep doen op bancaire herfinanciering en achtergestelde provinciale lening. Verdere ontwikkelingen worden opgenomen in de VGR.

Provinciaal risico

De Provincie loopt de volgende risico's: De doelstellingen m.b.t. tot de verhuuropbrengst of de exploitatiekosten van het vastgoed worden niet gehaald waardoor de winst van de CV lager is dan begroot en waardoor het rendement op het door de provincie extra verstrekt kapitaal onder druk komt te staan. Dit kan tot gevolg hebben dat de boekwaarde van de deelneming (deels) moet worden afgewaardeerd. Er is nu geen aanleiding om hierin actie te ondernemen. Risicobeheersing is onderdeel van de VGR.

Chemelot Participaties B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€29.194.800
Belang provincie	100,00%
Zeggenschap provincie	100,00%
Betrokkenen	Provincie Limburg

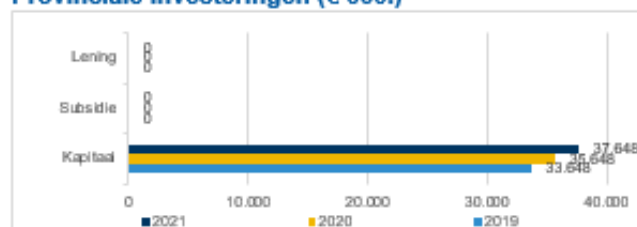
Doelstelling

Chemelot Participaties B.V. is opgericht om deel te nemen in de diverse op de Chemelot Campus op te richten of reeds opgerichte vennootschappen en daarmee de directe aansprakelijkheidsrisico's van de Provincie Limburg te beperken. Chemelot Participaties BV is aandeelhouder van zowel Chemelot Campus BV als CRF BV.

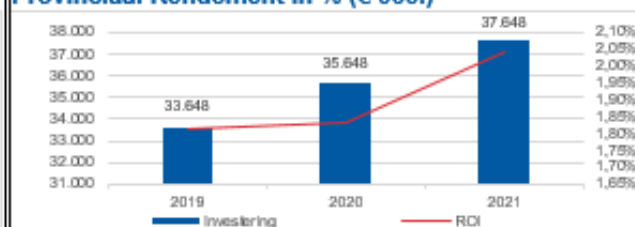
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€33.648	€35.648	€37.648
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€610	€654	€770

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

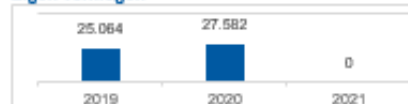

Balans (€ 000.)

Totaal vermogen

Eigen vermogen

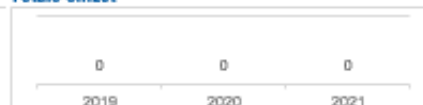

Vreemd vermogen

Verlies en winst (€ 000.)

Totale omzet

Bedrijfsresultaat (EBIT)

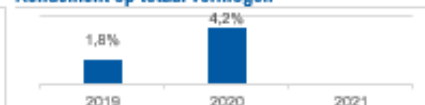

Netto resultaat

Ratio's en opbrengst (%)

Rendement op totaal vermogen

Solvabiliteit (EV/TV)

Dividend provincie

Publiek belang

Na een intensieve startperiode groeit de campusorganisatie door en ontwikkelt zij nieuwe activiteiten in bedrijvenontwikkeling en bedrijfsvestiging. Chemelot Participaties B.V. geeft middels haar aandeel in de Chemelot Campus B.V. en Chemelot Research Facilities B.V. mede sturing aan deze ontwikkeling en dient voornamelijk vanuit een governance optiek het publiek belang.

Visie en Beleidsvoornemen

Chemelot Participaties is opgericht om de provinciale deelneming in de campus-governance vorm te geven. Chemelot Participaties is 33,3% aandeelhouder van Chemelot Campus BV. Tevens is Chemelot Participaties enig aandeelhouder van CRF BV, waar de miniplant activiteiten en GREX Noord ontwikkeling zijn ondergebracht. Mogelijk zal Chemelot Participaties in de toekomst het provinciaal aandeel in Chemelot Campus Vastgoed CV overnemen, mits dit geen grote negatieve fiscale consequenties heeft.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Van zowel Chemelot Campus BV als CRF BV zijn in deze paragraaf Verbonden Partijen separaat de aandachtspunten en ontwikkelingen aangegeven. T/m 31 december 2021 heeft Chemelot Participaties BV in totaal € 36,7 mln. in CRF BV agio gestort. Daarmee resteert nog bijna € 10 mln. van het beschikbare krediet. In begin 2020 hebben PS een besluit genomen over de uitbreiding op GREX Noord, waarbij de financiering van de infrastructuur uitbreiding op Noord plaatsvindt vanuit het resterende krediet van Chemelot Participaties BV.

Provinciaal risico

Het provinciaal risico betreft afwaardering van (een deel van) de boekwaarde, welke is gerelateerd aan de deelneming van Chemelot Participaties B.V. in zowel CRF B.V. als Chemelot Campus B.V. Van het totaal beschikbare krediet van 46 mln. is 50% als niet revolverend aangemerkt. Momenteel is er geen aanleiding om af te wijken van deze inschatting.

Chemelot Campus B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	-
Belang provincie	33,00%
Zeggenschap provincie	33,00%
Betrokkenen	DSM, UM, Provincie Limburg

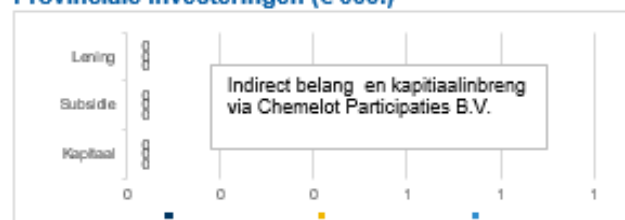
Doelstelling

De B.V. heeft als doel het stimuleren van open innovatie ten behoeve van kennisbehoud en kennisontwikkeling in de regio Zuid-Limburg, met als doel aansluiting en verbreding van de as onderwijs/onderzoek -business. Hiertoe wordt een campus ecosysteem van kennisinstututen, research faciliteiten en innovatie communities ontwikkeld. Bij het verrichten van haar werkzaamheden zal de vennootschap mede rekening houden met de overige opgerichte Brightlands campussen.

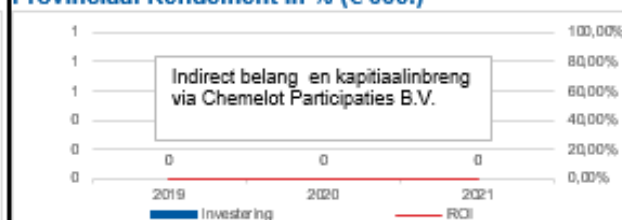
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€0	€0	€0
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

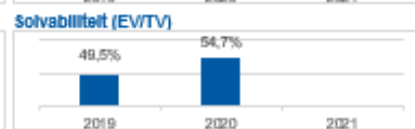
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

De campusontwikkeling is een instrument om innovatie te versnellen, waardoor de bestaande werkgelegenheid behouden blijft, nieuwe werkgelegenheid wordt gecreëerd, een betere aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven ontstaat en de positie van de UM versterkt wordt. Met als uiteindelijke doel het realiseren van een excellent vestigingsklimaat voor Limburg.

Visie en Beleidsvoornemen

Het versterken van de economische structuur in Limburg door het aantrekken en creëren van nieuwe soorten van bedrijvigheid en door de verdere ontwikkeling van de maak- en kennisindustrie in de regio. Bij uitwerking Brainport 2020 vormt Chemelot Campus een belangrijke bijdrage om de doelstelling te betrekken op kennis-economie met triple-helix. De Provincie wilt blijven inzetten op de campusontwikkeling.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

In het Strategisch plan wordt focus aangebracht in de inhoudelijke positionering: sustainable materials en sustainable processes. Door de doorgroei van de campus is in februari 2020 een besluit worden genomen over de uitbreiding van de campus aan de Noordzijde (GREX Noord). De directie van Chemelot Campus BV is inmiddels een traject gestart om nieuwe partners/financiers te vinden voor deze toekomstige vastgoedontwikkeling. Hierbij voert zij ook overleg met de huidige aandeelhouders/vennoten, waaronder de Provincie. Zodra meer hierover bekend is, worden uw Staten geïnformeerd.

Provinciaal risico

De onderstaande risico's kunnen er toe leiden dat Chemelot Campus BV niet in staat is haar verdienmodellen te realiseren: (1) aantal kenniswerkers, bedrijven en kennisinstellingen blijft achter; (2) door COVID stagneert de groei op de campus of verdwijnen er bedrijven; (3) de directie slaagt er niet of onvoldoende in om financiering van het te ontwikkelen vastgoed op Noord (verticale exploitatie) te realiseren; (4) onenigheid tussen aandeelhouders; (5) concurrentie van vergelijkbare campussen.

Chemelot Research Facilities B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	-
Belang provincie	100,00%
Zeggenschap provincie	100,00%
Betrokkenen	Provincie Limburg

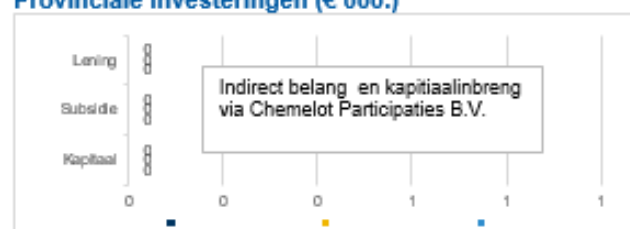
Doelstelling

Inrichten van pilotplants met o.a. groeifaciliteiten voor startende ondernemers en onderzoekers als tussenstap naar grootschalige productie en een productieplant voor het onderzoekscentrum InSciTe, alsmede voor biomedische activiteiten op de campus en in de regio. Hiermee worden significante pilot plant faciliteiten van grote spelers naar Brightlands Chemelot Campus (BCC) getrokken.

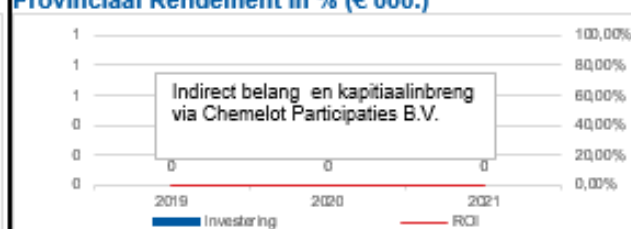
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€0	€0	€0
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Binnen CRF BV zijn de provinciale middelen geplaatst t.b.v. Pilot- en Miniplantfaciliteiten op BCC. Omdat CRF geen directe deelneming is van de Provincie, maar van Chemelot Participaties BV, zijn hier geen bedragen opgenomen bij de Provinciale investering en -rendement. Het ontwikkelen van onderzoekscentra en proeflabrieken geeft een sterke impuls aan de verdere ontwikkeling van BCC en is een belangrijke factor in de opwaardering van de propositie van BCC voor nieuwe innoverende bedrijven.

Visie en Beleidsvoornemen

Het project Pilot- en Miniplants maakt deel uit van de Businesscases Structuurversterkende Projecten waarmee PS op 7 februari 2014 hebben ingestemd. Middels het inrichten van een pilotplant met groeifaciliteiten voor startende onderzoekers als opstap naar grootschalige productie, een productieplant voor een onderzoekscentrum en een voor biomedische activiteiten op BCC, beoogt de Provincie significante pilotplant faciliteiten naar BCC te trekken. In 2020 is besloten om naar Noord uit te breiden.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

CRF BV heeft ultimo 2021 € 36,7 mln. aan agio afgeroepen. Er resteert nog een krediet van € 9,3 mln. In 2021 is een interim-dividend uitgekeerd aan Chemelot Participaties van € 790.250. Op basis van de prognoses is de verwachting dat 50% van het totale krediet (zijnde € 23 mln.), als revolverend kan blijven aangemerkt. Begin 2020 hebben PS een besluit genomen om het resterende krediet van € 13,3 mln. in te zetten voor de financiering van de infrastructuur op GREX Noord. Daarvan is thans € 4 mln. besteed.

Provinciaal risico

Het provinciaal risico betreft het niet realiseren van de rendementseis op het verstrekte eigen vermogen van CRF BV, alsmede het moeten afwaarderen van de boekwaarde, verantwoord binnen Chemelot Participaties BV, a.g.v. achterblijvende financiële resultaten van CRF BV. De rendementswaarnemingen van CRF BV liggen hoger dan de rendementseis welke, bij de originele businesscase (uit 2014) als uitgangspunt gold.

Chemelot Scientific Participations B.V (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€1
Belang provincie	100,00%
Zeggenschap provincie	100,00%
Betrokkenen	Provincie Limburg

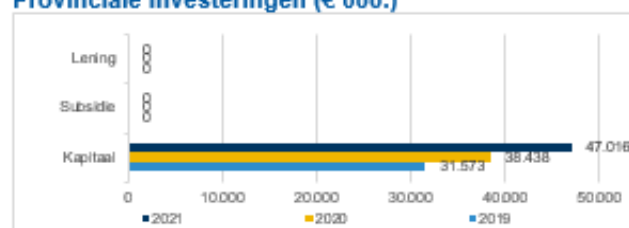
Doelstelling

In deze vennootschap worden de provinciale middelen (middels agiostortingen) ten behoeve van de kennisinstututen Stichting InSciTe en Brightlands Materials Center (BMC) geplaatst. Vanuit deze vennootschap worden door de directie projectvoorstellen beoordeeld, toegekend en bewaakt. Vanaf 2021 wordt via CSP B.V. ook de langjarige provinciale subsidie voor Brightsite verstrekt, conform amendement 68.

Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€31.573	€38.438	€47.016
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Totaal vermogen

Eigen vermogen

Vreemd vermogen

Verlies en winst (€ 000.)

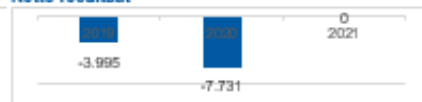
Totale omzet

Bedrijfsresultaat (EBIT)

Netto resultaat

Ratio's en opbrengst (%)

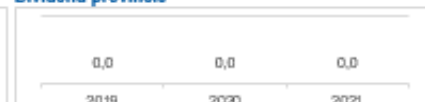
Rendement op totaal vermogen

Solvabiliteit (EV/TV)

Dividend provincie

Publiek belang

Het ontwikkelen van onderzoekscentra is van fundamenteel belang voor de verdere ontwikkeling van Campus Chemelot. De onderzoekscentra fungeren als fysiek aanwezige publiek-private samenwerkingen en vormen de lijm tussen de bedrijven en academische instellingen op de Campus. Deze centra zijn een belangrijk element in het open innovatie ecosysteem en hebben een sterke magneetfunctie op bedrijven en kenniswerkers om zich te vestigen op de Campus.

Visie en Beleidsvoornemen

De participatie in de kennisinstututen Institute for Science & Technology (onderzoeksinstituut InSciTe) en Brightlands Materials Centre (BMC) maken deel uit van de Businesscases Structuurversterkende Projecten waarmee PS d.d. 7 februari 2014 hebben ingestemd. CSP B.V. vervult vanuit een governance perspectief een belangrijke rol in de realisatie van deze projecten.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Het gerapporteerde verlies en daaruit voortvloeiend negatief eigen vermogen vindt zijn grondslag in de via CSP B.V. verstrekte bijdrage aan Stg. InSciTe en BMC. In totaal is tot en met 2021 Euro 47 mln door de Provincie gestort van de totale toezegging van Euro 51 mln. De kapitaalstortingen zijn volledig afgeschreven. De aanvullende financiering van Euro 3 mln (tweede tranche 2022-2023) wordt vrijgegeven daar aan de twee gestelde KPI's wordt voldaan (mededeling portefeuillehouder nov.2021).

Provinciaal risico

Bijdragen voor CSP B.V. t.b.v. Stg. InSciTe en BMC zijn door uw Staten als niet-revolverend aangemerkt, omdat niet met enige betrouwbaarheid is te bepalen of er toekomstige positieve kasstromen uit voortkomen. Hoewel de totale bijdrage van de beide projecten middels aandelenstortingen bij CSP B.V. wordt ingebracht, wordt jaarlijks aan het einde van het jaar de boekwaarde bijgesteld naar Euro 1. Er is dus geen financieel risico voor een afwaardering t.a.v. de boekwaarde van de deelneming.

Enabling Technologies B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€2.325.000
Belang provincie	33,33%
Zeggenschap provincie	33,33%
Betrokkenen	Provincie Limburg, DSM, Maastricht UMC

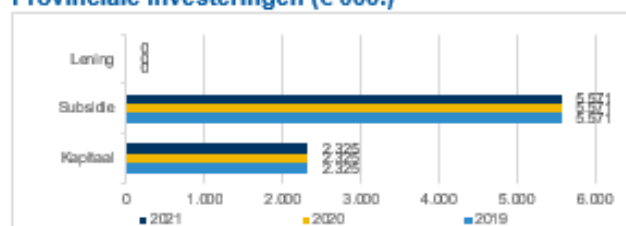
Doelstelling

Het faciliteren van een voor een campus randvoorwaardelijke R&D infrastructuur door kostenneutraal geavanceerde analyse apparatuur voor materialen, chemische stoffen en humane cellen (life sciences) ter beschikking te stellen.

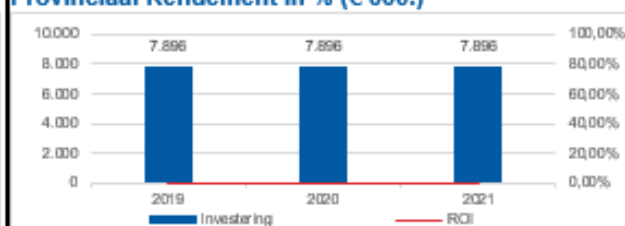
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€5.571	€5.571	€5.571
Cumulatief verleend kapitaal	€2.325	€2.325	€2.325
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Eigen vermogen

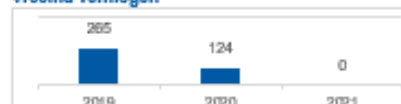
Bedrijfsresultaat (EBIT)

Solvabiliteit (EV/TV)

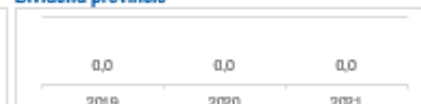
Vreemd vermogen

Netto resultaat

Dividend provincie

Publiek belang

Het mede sturing geven aan de ontwikkelingen van de Chemelot Campus en de Maastricht Health Campus en verbinden van deze twee campussen. Door het toegankelijk maken van geavanceerde apparatuur ondersteunt Enabling Technologies B.V. realisatie van de campusdoelstellingen door het vervullen van een essentiële randvoorwaarde.

Visie en Beleidsvoornemen

De Provincie heeft als doelstelling het ontwikkelen van de kennisbasis, het ondersteunen van start ups en MKB en het stimuleren van de groei van kenniswerkers. Het financieel steunen van dit initiatief draagt bij aan het realiseren van deze doelstelling. Het initiatief moet leiden tot een groei van 100 fte kenniswerkers additioneel in de regio in de 1e 10 jaar van Enabling Technologies B.V. De Provincie Limburg heeft het doel na 10 jaar uit Enabling Technologies B.V. te stappen.

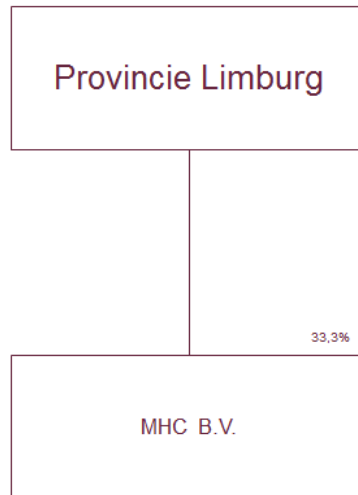
Aandachtspunten en ontwikkelingen

Enabling Technologies BV is in 2012 opgericht voor een termijn van 10 jaar. In 2021 is door de aandeelhouders geconcludeerd dat de doelstellingen zijn behaald, maar dat voor de toekomst hiervoor niet de vennootschap in stand moet worden gehouden. In het Statenvoorstel behandeld door PS op 12-11-2021 is PS hiervan op de hoogte gesteld. De vennootschap wordt per 31-12-2021 beëindigd en in het eerste kwartaal 2022 geliquideerd. Op basis van de Rekening en Verantwoording van de vereffenaar is de verwachting dat de Provincie een bedrag terug ontvangt dat circa € 300.000 hoger ligt dan de boekwaarde.

Provinciaal risico

Provinciaal risico betreft het afwaarderen van de boekwaarde van € 2.325.000 vanuit een financieel perspectief. Daarnaast bestaat het risico dat de gestelde doelen niet behaald worden binnen de termijn van 10 jaar. Covid-19 heeft nauwelijks financiële impact op Enabling Technologies B.V. doordat de apparaten operationeel in beheer konden blijven en doordat de inkomsten voor meer dan 99% geborgd zijn door garantstellingen van de partners die de apparaten gebruiken.

Brightlands Maastricht Health Campus

Maastricht Health Campus B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€1.013.717
Belang provincie	33,30%
Zeggenschap provincie	33,30%
Betrokkenen	Provincie Limburg, MUMC Holding B.V., Academisch Ziekenhuis Maastricht

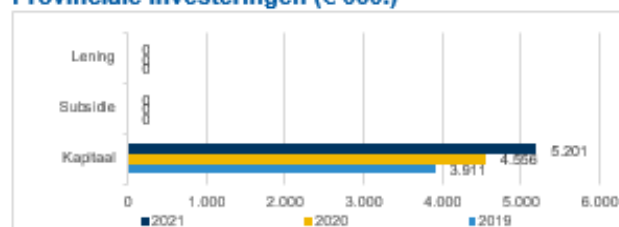
Doelstelling

Brightlands MHC BV fungeert als een facilitator tussen de partijen binnen de Maastricht Health Campus met als doel het realiseren van een internationaal gerespecteerde en gespecialiseerde valorisatiecampus, waar bedrijvigheid wordt ontwikkeld vanuit medisch en gezondheidswetenschappelijk onderzoek.

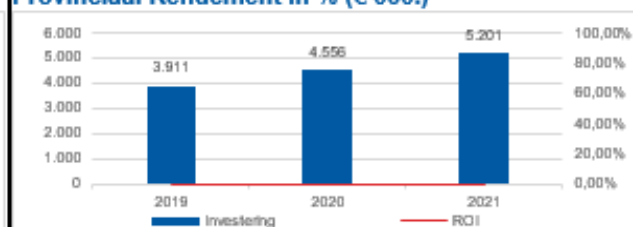
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€3.911	€4.556	€5.201
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

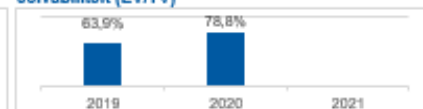
Eigen vermogen

Bedrijfsresultaat (EBIT)

Solvabiliteit (EV/TV)

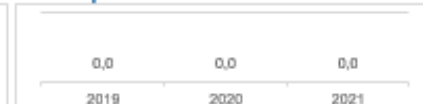
Vreemd vermogen

Netto resultaat

Dividend provincie

Publiek belang

Provincie Limburg wilt een bijdrage leveren aan het realiseren van werkgelegenheid en het versterken van het Limburgse vestigingsklimaat en de Limburgse concurrentiekracht. Brightlands MHC BV bevordert en stimuleert de campusontwikkeling met als uiteindelijk doel realiseren van werkgelegenheid en een sterke economie.

Visie en Beleidsvoornemen

Brightlands MHC BV fungeert als een facilitator tussen de partijen binnen de Maastricht Health Campus met als uiteindelijk doel het realiseren van additionele arbeidsplaatsen door middel van aantrekken van bedrijven (acquisitie), tot waarde brengen van R&D-resultaten (valorisatie) en realiseren van 40 spin-off bedrijven in 10 jaar. Brightlands MHC BV moet toegroeien naar de positie van sterk element in het Brightlands-concept.

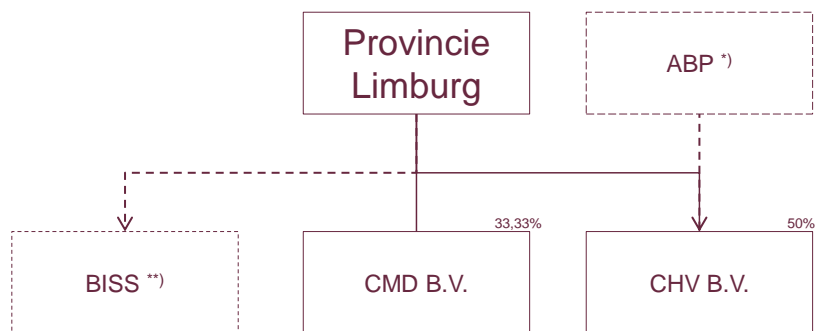
Aandachtspunten en ontwikkelingen

Brightlands MHC BV heeft haar targets reeds behaald. Eind 2020 zijn er 132 (2019: 129, target: 40) bedrijven op de campus gevestigd. Tezamen zijn de bedrijven goed voor 2.598 arbeidsplaatsen (2019: 1.485, target: 1.100). De Provincie heeft eenmalig € 5 mln. revolverend gereserveerd, met dit geld worden door MHC spin-off bedrijven gefinancierd. Hiervan is per 1 januari 2022 € 1.900.000 afgeroepen. De komende jaren staat het koersen op een 'self supporting' organisatie per 2023 centraal.

Provinciaal risico

Financiële en inhoudelijke risico's zijn: Het niet realiseren van additionele arbeidsplaatsen en spin offs; Geen bijdrage kunnen leveren aan versterking van het Limburgse vestigingsklimaat en concurrentiekracht;

Brightlands Smart Services Campus

^{*)} ABP is eigenaar van het gebouw

^{**)} Dit betreft geen verbonden partij

Campus Heerlen Huisvesting B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€0
Belang provincie	50,00%
Zeggenschap provincie	50,00%
Betrokkenen	Provincie Limburg en APG Deelnemingen N.V.

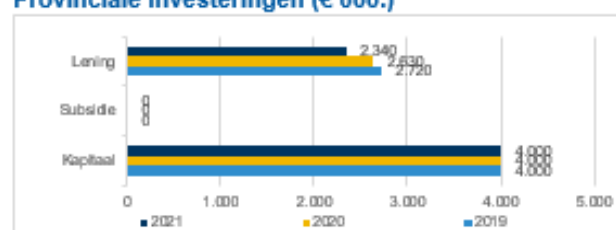
Doelstelling

Het primaire doel van CHV BV is het behalen van een volledige en rendabele bezetting van het Campusgebouw (17.903 m²) door onderhuurders, binnen een zo kort mogelijke periode na oprichting van CHV BV (31 juli 2015) in overeenstemming met de businesscase CHV.

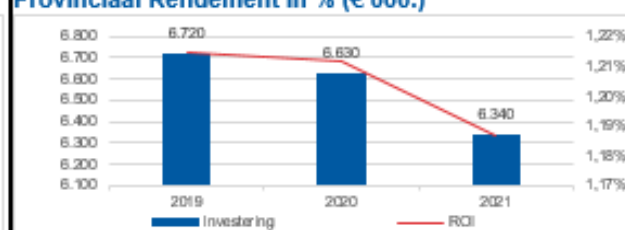
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€2.720	€2.630	€2.340
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€4.000	€4.000	€4.000
Ontvangen rente VP	€82	€80	€75
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Eigen vermogen

Bedrijfsresultaat (EBIT)

Solvabiliteit (EV/TV)

Vreemd vermogen

Netto resultaat

Dividend provincie

Publiek belang

CHV BV is een van de drie pijlers van de Smart Services Campus, naast de kennisinstellingen en CMD BV. De pijlers zijn onlosmakelijk onderling met elkaar verbonden. De ontwikkeling van een Smart Services Campus zorgt voor een versnelling en versterking van de regionale economische structuur en voor binding van talent aan de regio.

Visie en Beleidsvoornemen

De BV is medio 2015 opgericht met het oog op provinciale betrokkenheid, samen met de andere founding fathers (t.w. APG en UM), gedurende 10 jaar. De Smart Service Campus zal 2.000 à 2.500 nieuwe arbeidsplaatsen opleveren en er zullen 1.600 studenten studeren. Dat zijn de doelstellingen voor 2025. Per 1/1/20 waren er 564 arbeidsplaatsen en 1081 studenten actief.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

De huisvestingslasten worden met de huidige bezetting nog niet gecompenseerd door de opbrengst uit de onderverhuur. Begin 2020 bedroeg de bezettingsgraad reeds 87% desalniettemin is het gezien de herijkte ramingen niet waarschijnlijk dat het aandelenkapitaal waarde heeft in het economische verkeer derhalve heeft er 31-12-2019 een duurzame afwaardering plaatsgevonden van het aandelen kapitaal op de provinciale balans. De aankomende onderhoudskosten vormen het grootste risico voor de organisatie. In 2021 hebben enkele grotere huurders de contracten opgezegd.

Provinciaal risico

Het risico vanuit financieel perspectief is voornamelijk gelegen in het werven van voldoende bewoners (huurders) en deelnemers om een sluitende businesscase te houden. Dan loopt de Provincie het risico de boekwaarde van de leningen te moeten afwaarderen.

Campus Heerlen Management & Development B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€0
Belang provincie	33,33%
Zeggenschap provincie	33,33%
Betrokkenen	Provincie Limburg, Maastricht University Holding B.V. en APG Deelnemingen N.V.

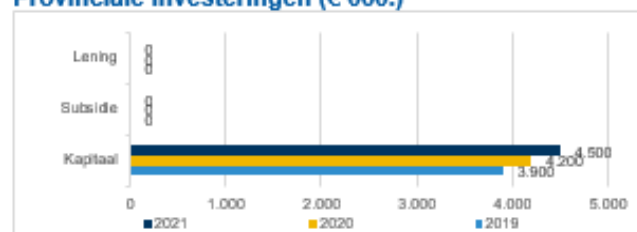
Doelstelling

Leiding over de samenwerking binnen de Brightlands Smart Services Campus en de verdere bevordering van de ontwikkeling daarvan.

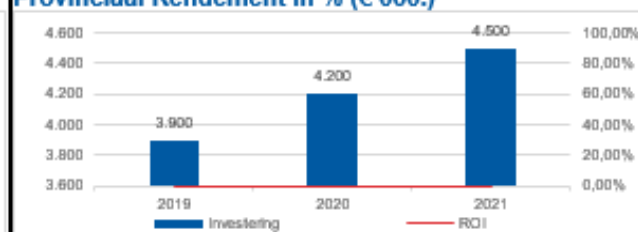
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€3.900	€4.200	€4.500
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

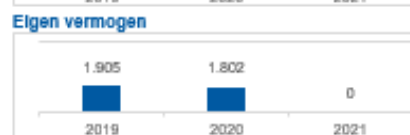
Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

CMD BV is een van de drie pijlers van de Brightlands Smart Services Campus, naast de kennisinstellingen en CHV BV. De pijlers zijn onlosmakelijk onderling met elkaar verbonden. De ontwikkeling van een Smart Services Campus zorgt voor een versnelling en versterking van de regionale economische structuur en voor binding van talent aan de regio.

Visie en Beleidsvoornemen

Het project Brightlands Smart Services Campus Heerlen beoogt de realisatie van een campus met internationale allure op het gebied van smart services. 'Smart services' zijn slimme product- en dienstinnovaties die als gevolg van het effectief en innovatief gebruik van informatie en data een bron zijn van economische meerwaarde voor organisaties en hun klanten.

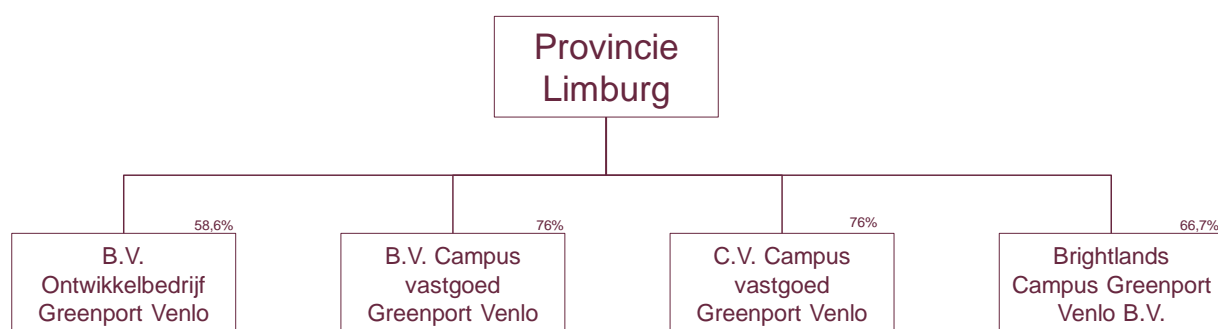
Aandachtspunten en ontwikkelingen

In 2021 is de campus onderdeel geworden van de AI-coalitie en heeft de status van AI-hub gekregen en heeft het label van ELSA-lab ontvangen. Daarnaast zal in 2022 de OU als 4e aandeelhouder toetreden. Ondanks de groeiende potentie is er sprake van een teruglopend weerstandsvermogen.

Provinciaal risico

Het risico vanuit financieel perspectief is voornamelijk gelegen in het werven van voldoende campusdeelnemers om een sluitende businesscase te houden. Dit loopt momenteel achter ten opzichte van de planning. Daarmee loopt de Provincie het risico extra agiostortingen te moeten doen om het weerstandsvermogen van de campusorganisatie positief te houden. Daarnaast vergen de verschillende innovatieprogramma's separate financiering.

Brightlands Greenport Venlo

Campus Vastgoed Greenport Venlo B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€11.721.551
Belang provincie	78,00%
Zeggenschap provincie	78,00%
Betrokkenen	Gemeente Venlo

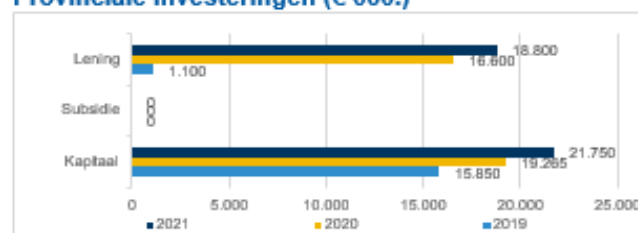
Doelstelling

Het exploiteren en ontwikkelen van de Innovatoren, Villa Flora en omliggende campusgronden. Daarnaast treedt de B.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo op als beherend vennoot van de C.V. Greenport Venlo Campus Vastgoed.

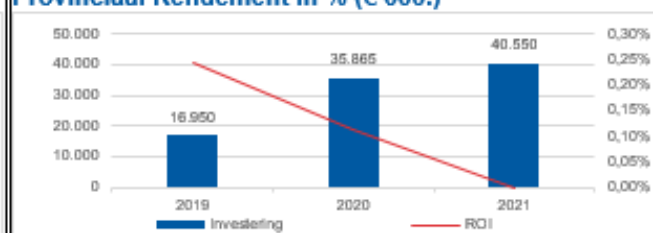
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€1.100	€16.600	€18.800
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€15.850	€19.265	€21.750
Ontvangen rente VP	€41	€41	€0
Dividend	€0	€0	€0

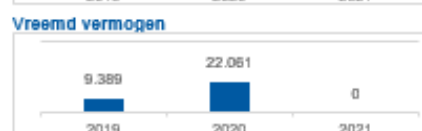
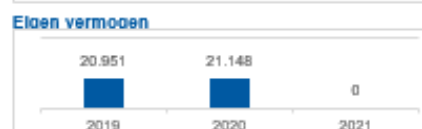
Provinciale investeringen (€ 000.)

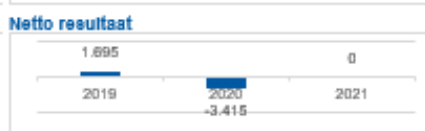
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Greenport Venlo staat voor een kansrijke economische structuur en duurzame ontwikkeling van de regio Noord-Limburg. De Provincie Limburg en de gemeenten Horst aan de Maas, Venray en Venlo hebben de ambitie om het Klavertje 4-gebied te ontwikkelen tot een goed ontsloten (fysiek) werklandschap met een hoge (ruimtelijke) kwaliteit.

Visie en Beleidsvoornemen

PS hebben bij besluit d.d. 31 oktober 2014 ingestemd met de ambitie om te komen tot een aantrekkelijk en wervend kennislandschap waaronder begrepen de koers inzake de vervlechting en de inrichting van één uitvoeringsorganisatie. Dit is gerealiseerd per 1 februari 2017 met de formele oprichting van B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo en de B.V./C.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo. In de B.V. en C.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo zijn het vastgoed en de omliggende campusgronden ingebracht.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

De beide gebouwen Innovatoren en met name Villa Flora zijn structureel verlieslatend. Additionele middelen zijn ter beschikking gesteld echter blijken voornamelijk niet toereikend. Naar aanleiding van de hoge bezettingsgraad van de Villa Flora en de Innovatoren is in 2019 besloten om uit te breiden met nieuw onroerend goed (Brighthouse) welke in 2021 binnen budget is gerealiseerd.

Provinciaal risico

De Provincie Limburg loopt het risico (een deel van) de boekwaarde van de deelneming te moeten afwaarderen, ingevolge achterblijven huuropbrengsten, waardevermindering van het vastgoed of een achterblijvende exploitatie van de campusgronden.

Campus Vastgoed Greenport Venlo C.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Commanditaire Venootschap
Boekwaarde	€8.096.893
Belang provincie	76,00%
Zeggenschap provincie	76,00%
Betrokkenen	Provincie Limburg, Gemeente Venlo

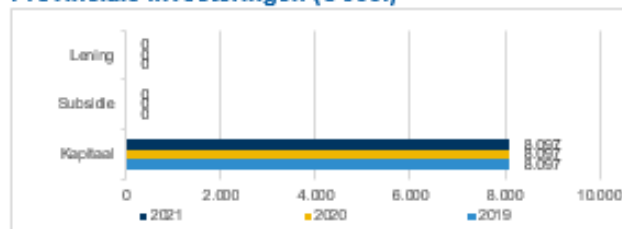
Doelstelling

De Innovatoren is ondergebracht in de C.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo. De beheertaken worden uitgevoerd door de B.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo

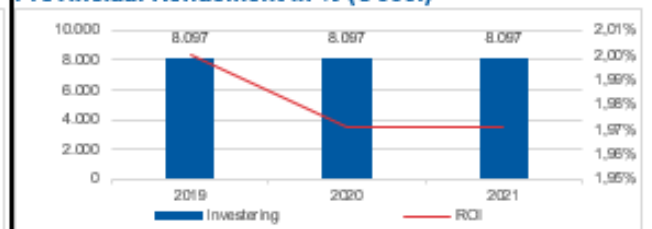
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€8.097	€8.097	€8.097
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€162	€160	€160

Provinciale investeringen (€ 000.)

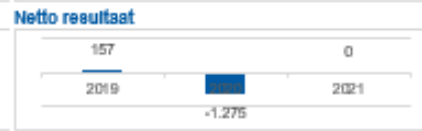
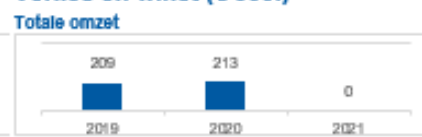
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

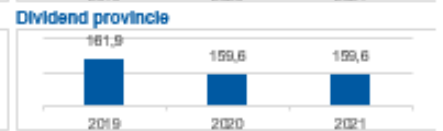
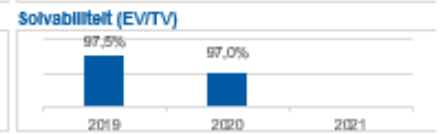
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Greenport Venlo staat voor een kansrijke economische structuur en duurzame ontwikkeling van de regio Noord-Limburg. De Provincie Limburg en de gemeenten Horst aan de Maas, Venray en Venlo hebben de ambitie om het Klavertje 4-gebied te ontwikkelen tot een goed ontsloten (fysiek) werklandschap met een hoge (ruimtelijke) kwaliteit. Daarbij is ervoor gekozen om het gebied te ontwikkelen onder de regie van één gebiedsautoriteit.

Visie en Beleidsvoornemen

PS hebben bij besluit d.d. 31 oktober 2014 ingestemd met de ambitie om te komen tot een aantrekkelijk en wervend kennislandschap waaronder begrepen de koers inzake de vervoering en inrichting van één uitvoeringsorganisatie. Dit is gerealiseerd per 1 februari 2017 met de formele oprichting van B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo en de B.V./C.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo. In de C.V. is de Innovatoren ondergebracht.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Als onderdeel van de algehele structurering is de Innovatoren ondergebracht in de Greenport Venlo Campus Vastgoed C.V., waarbij de operationele activiteiten middels een masterlease overeenkomst belegd zijn bij Greenport Venlo Campus Vastgoed B.V.. De financiële stromen zijn daarmee beperkt tot een vaste huursom en de waardeverandering van het vastgoed. De deelneming keert jaarlijks een dividend uit van ca. 2% op het geïnvesteerd vermogen.

Provinciaal risico

De Provincie Limburg loopt het risico (een deel van) de boekwaarde van de deelneming te moeten afwaarderen, ingevolge waardevermindering van het vastgoed.

Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€27.200.000
Belang provincie	58,60%
Zeggenschap provincie	58,60%
Betrokkenen	Gemeente Horst a/d Maas, Gemeente Venlo, Gemeente Venray

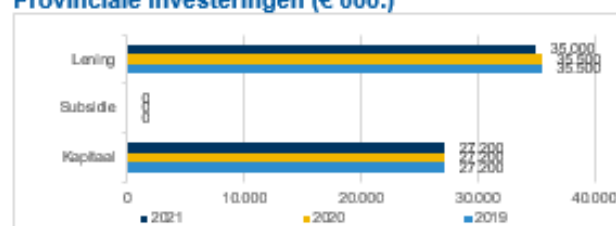
Doelstelling

Op 31 oktober 2014 hebben Provinciale Staten ingestemd met de in het Plan van Aanpak Programma greenport Venlo vervatte koers en acties. Een van de onderdelen van het Plan van aanpak is de programmatische werklandschap. Deze heeft als doel het realiseren van een goed geoutilleerd werklandschap met concurrerende grondprijzen vanuit één gebiedsautoriteit. De B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo is hiertoe opgericht.

Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€35.500	€35.500	€35.000
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€27.200	€27.200	€27.200
Ontvangen rente VP	€1.127	€1.168	€1.096
Dividend	€544	€544	€544

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Totaal vermogen

Eigen vermogen

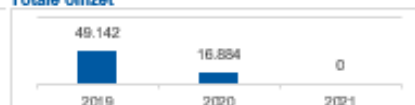

Vreemd vermogen

Verlies en winst (€ 000.)

Totale omzet

Bedrijfsresultaat (EBIT)

Netto resultaat

Ratio's en opbrengst (%)

Rendement op totaal vermogen

Solvabiliteit (EV/TV)

Dividend provincie

Publiek belang

Greenport Venlo staat voor een kansrijke economische structuur en duurzame ontwikkeling van de regio Noord-Limburg. De Provincie Limburg en de gemeenten Horst aan de Maas, Venray en Venlo hebben de ambitie om het Klavertje 4-gebied te ontwikkelen tot een goed ontsloten (fysiek) werklandschap met een hoge (ruimtelijke) kwaliteit. Daarbij is ervoor gekozen om het gebied te ontwikkelen onder de regie van één gebiedsautoriteit.

Visie en Beleidsvoornemen

PS hebben bij besluit d.d. 31 oktober 2014 ingestemd met de ambitie om te komen tot een aantrekkelijk en wervend kennislandschap waaronder begrepen de koers inzake de vervlechting en de inrichting van één uitvoeringsorganisatie. Dit is gerealiseerd per 1 februari 2017 met de formele oprichting van B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo en de B.V./C.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo. In het ontwikkelbedrijf is de grondexploitatie van het werklandschap ondergebracht.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

De marktomstandigheden blijven onverminderd gunstig en het Ontwikkelbedrijf kan hiermee haar stijgende lijn continueren. De meerjarenbegroting laat ook na 2022 een structureel positieve ontwikkeling zien, waarbij de einddatum van de grex is bijgesteld van 2040 naar 2030. Met het einde van de grondexploitatie naderend, wordt in 2022 gestart om de overliquiditeiten in te zetten om het vermogen binnen de vennootschap af te bouwen middels terugbetaling van agiokapitaal.

Provinciaal risico

De Provincie loopt het risico de boekwaarde te moeten afwaarderen als gevolg van marktontwikkelingen, kostenstijging en verlengen van de looptijd. Bij de vervlechting is een risicoreserve gevormd ter dekking van deze risico's.

Brightlands Campus Greenport Venlo B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€0
Belang provincie	33,33%
Zeggenschap provincie	33,33%
Betrokkenen	Universiteit Maastricht, Nunhems Netherlands BV (BASF)

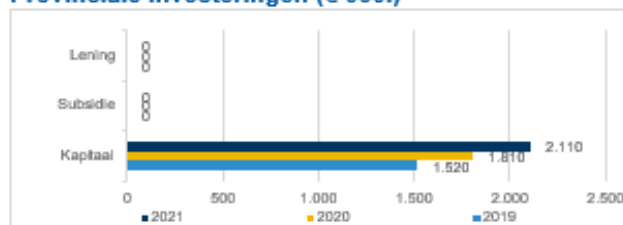
Doelstelling

Het stimuleren van open innovatie ten behoeve van kennisbehoud en kennisontwikkeling in de regio, met als doel aansluiting en verbreding van de as onderwijs, onderzoek (wetenschappelijk en toegepast) en business. Een belangrijke taak van de vennootschap is het ontwikkelen van de Brightlands Campus Greenport Venlo tot een R&D Campus door middel van Business development en Community activiteiten waaronder ook acquisitie en acceleratie.

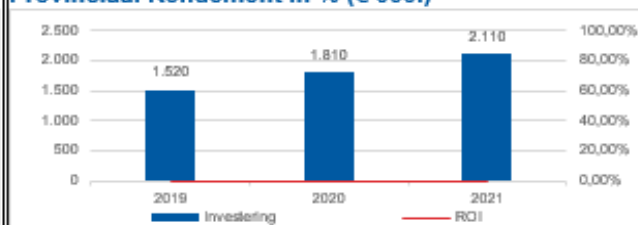
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€1.520	€1.810	€2.110
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

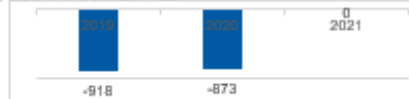
Ratio's en opbrengst (%)

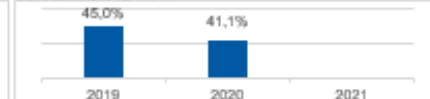
Eigen vermogen

Bedrijfsresultaat (EBIT)

Solvabiliteit (EV/TV)

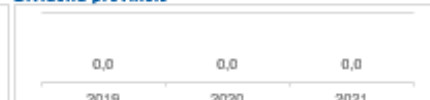
Vreemd vermogen

Netto resultaat

Dividend provincie

Publiek belang

De ontwikkeling van een sterke campus in de regio Venlo die middels het stimuleren van open innovatie kennisbehoud en kennisontwikkeling in de regio faciliteert.

Visie en Beleidsvoornemen

De Brightlands Campus Greenport Venlo is eind 2017 opgericht en voor 3 jaren gefinancierd. In 2019 is besloten om de financiering van de campusorganisatie voor de komende 5 jaren voort te zetten. Dit is vastgelegd in de nieuwe aandeelhoudersovereenkomst met ook de nieuwe derde aandeelhouder BASF.

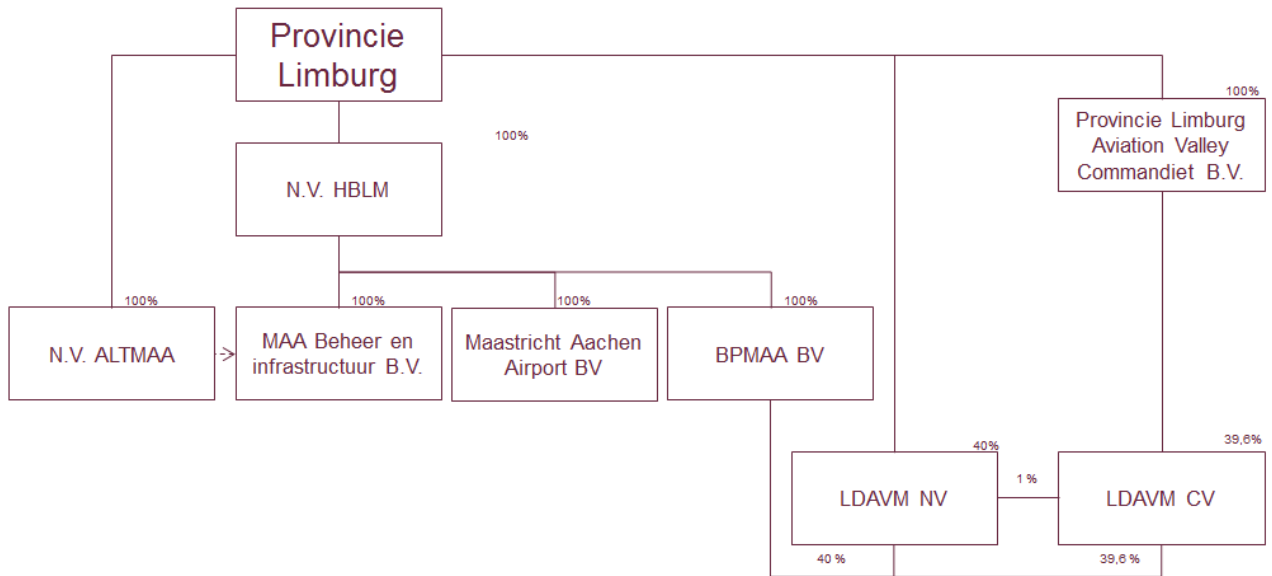
Aandachtspunten en ontwikkelingen

In 2019 is een derde aandeelhouder gevonden zijnde BASF. In februari 2022 start een nieuwe algemeen directeur die tevens de leiding krijgt over de Campus Vastgoed entiteit.

Provinciaal risico

Het Provinciaal risico is hoofdzakelijk een beleidsinhoudelijk risico. Bij de oprichting zijn de kapitaalstortingen reeds als niet revolverend aangemerkt. Het resterende financiële risico is gelegen in de toekomstige kapitaalstortingen om de campusorganisatie te bekostigen. Beleidsinhoudelijk vormt de acquisitietask het grootste risico, die ook zijn weerslag heeft op de positie van de Greenport Campus Vastgoed B.V.

Maastricht-Aachen Airport

¹⁾ Dit betreft het beheer van de erfpachtovereenkomst

Holding Businesspark Luchthaven Maastricht N.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Boekwaarde	€20.860.298
Belang provincie	100,00%
Zeggenschap provincie	100,00%
Betrokkenen	Provincie Limburg

Doelstelling

Het (doen) exploiteren van een luchthavenbedrijf (tot 1 juli 2016). Vanaf 1 juli 2016 moedermaatschappij van BP MAA B.V. en MAA Beheer & Infra B.V., welke laatste de concessieovereenkomst met de concessienemer beheert. Per 1 november 2019 heeft N.V. HBLM de aandelen van MAA B.V., de exploitant van de luchthaven overgenomen en is MAA B.V. ook een dochtervennootschap van HBLM geworden.

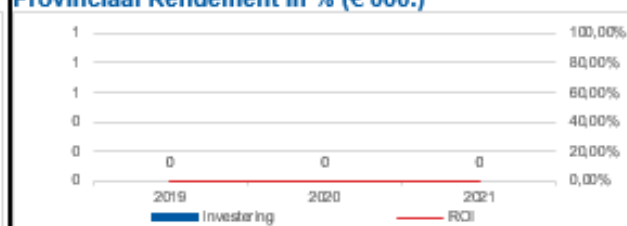
Provinciale inbreng (€ 000.)

Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€0	€0	€0
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

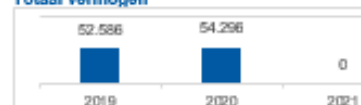

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Totaal vermogen

Eigen vermogen

Vreemd vermogen

Verlies en winst (€ 000.)

Totale omzet

Bedrijfsresultaat (EBIT)

Netto resultaat

Ratio's en opbrengst (%)

Rendement op totaal vermogen

Solvabiliteit (EV/TV)

Dividend provincie

Publiek belang

De luchthaven MAA is van belang voor een sterk leef- en vestigingsklimaat en heeft relevante sociaaleconomische effecten op de schaal van Limburg. De luchthaven MAA kan niet uitsluitend op eigen benen staan en heeft zonder substantiële steun van de overheid geen toekomstperspectief. Dat geldt overigens voor vrijwel alle regionale luchthavens in Europa.

Visie en Beleidsvoornemen

Het duurzaam hebben van een luchthaven is van belang voor een goede bereikbaarheid van de regio, draagt bij aan een sterk leef- en vestigingsklimaat en heeft relevante sociaaleconomische effecten. Per 1 november 2019 zijn de aandelen van MAA BV door NV HBLM overgenomen, waarbij de afspraken uit de concessieovereenkomst van kracht blijven. Door investeringen en goed onderhoud dient een infrastructuur te worden gerealiseerd die toekomstbestendig is en een goede basis vormt voor de exploitatie.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

HBLM is vanaf 1 nov. 2019 verantwoordelijk voor zowel de infrastructuur als exploitatie van het vliegveld. De concessieovereenkomst tussen MAA BV en MAA BI BV blijft onverminderd van kracht. Exploitant MAA BV heeft in 2021, ondanks corona, een bijzonder goed jaar gekend door het vrachtovervoer (tonnages en gestegen marges). Specifieke rapportages hierover worden opgenomen in de VGR. In juni 2022 staat de provincie voor een aantal majeure afwegingen en keuzes (toekomst luchthaven en baanrenovatie).

Provinciaal risico

Het financieel risico is gelegen in het exploiteren van MAA. De kredieten zijn als niet-revolverend bestempeld, m.u.v. de verstrekte lening en de aankoop (en hieraan gekoppelde verhuur) van de cargoterminal. De boekwaarde van de deelneming wordt jaarlijks beoordeeld, waarbij indien noodzakelijk geacht, een reserve voor afwaardering wordt getroffen. Het maatschappelijk risico zit in het mogelijk failliet gaan van MAA en daarmee gepaard gaande verlies aan directe en indirecte werkgelegenheid.

Aangewezen Luchvaartterrein Maastricht-Aachen Airport N.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Boekwaarde	€1
Belang provincie	100,00%
Zeggenschap provincie	100,00%
Betrokkenen	Provincie Limburg

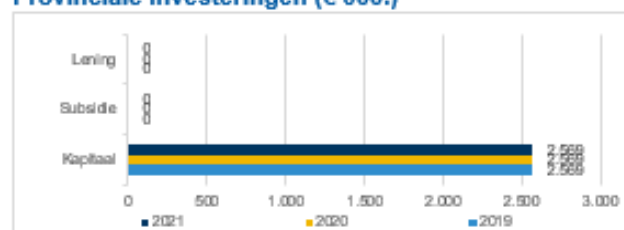
Doelstelling

Het beheer van erfpachtcontracten van het als zodanig aangewezen luchvaartterrein Maastricht-Aachen Airport.

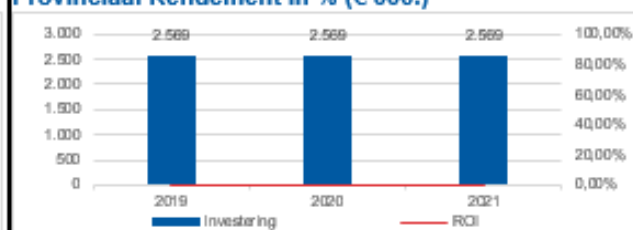
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€2.569	€2.569	€2.569
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

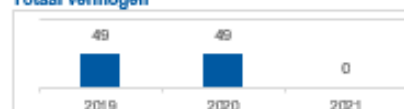

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Totaal vermogen

Eigen vermogen

Vreemd vermogen

Verlies en winst (€ 000.)

Totale omzet

Bedrijfsresultaat (EBIT)

Netto resultaat

Ratio's en opbrengst (%)

Rendement op totaal vermogen

Solvabiliteit (EV/TV)

Dividend provincie

Publiek belang

De aanwezigheid van het luchvaartterrein draagt bij aan het verbeteren van de (grensoverschrijdende) bereikbaarheid en mobiliteit en is een randvoorwaarde voor het waarmaken van de provinciale economische ambities.

Visie en Beleidsvoornemen

De aanwezigheid van het luchvaartterrein draagt bij aan het verbeteren van de (grensoverschrijdende) bereikbaarheid en mobiliteit en is een randvoorwaarde voor het waarmaken van de provinciale economische ambities. De Provincie is sinds 2013 enig aandeelhouder en zal het beheer van het erfpachtcontract met MAA B.V. voortzetten. NV ALTMAA kan als juridische entiteit mogelijk nog ingezet worden bij de realisatie van een duurzame toekomst voor MAA.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Er zijn geen aandachtspunten of ontwikkelingen te melden.

Provinciaal risico

Er zijn nauwelijks nog financiële verplichtingen in NV ALTMAA. De aanwezige financiële middelen zijn toereikend en de boekwaarde in de provinciale begroting is teruggebracht naar € 1.

Provincie Limburg AviationValley Commandiet B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€1.668.000
Belang provincie	100,00%
Zeggenschap provincie	100,00%
Betrokkenen	-

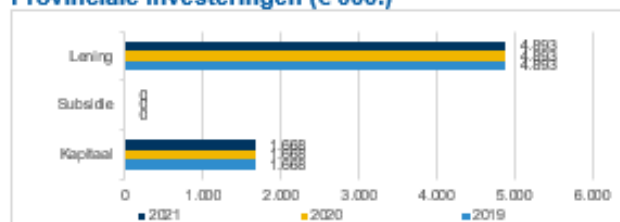
Doelstelling

Het als commanditair vennoot deelnemen in, het financieren van, het samenwerken met en het verlenen van adviezen en andere diensten aan de commanditaire vennootschap Land Development AviationValley Maastricht C.V., teneinde de realisatie van het bedrijventerrein BPMAA te Beek/Meersen te bewerkstelligen.

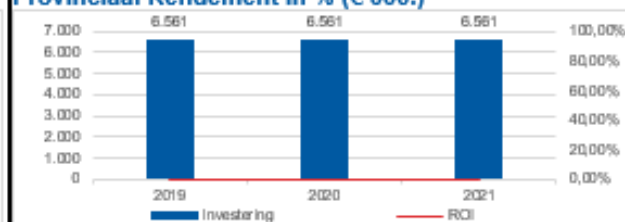
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€4.893	€4.893	€4.893
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€1.668	€1.668	€1.668
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Door als commanditair vennoot deel te nemen in Land Development Aviation Valley Maastricht C.V. draagt Provincie Limburg Aviationvalley Commandiet B.V. bij aan haar doelstellingen en de realisatie van het bedrijventerrein BPMAA.

Visie en Beleidsvoornemen

Door middel van de activiteiten van de LDAVM C.V. komen tot stimulering van de aantrekkingskracht van de luchthaven en het geven van een impuls voor de (regionale) werkgelegenheid (bevorderen vestigingsklimaat).

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Zie ontwikkelingen binnen LDAVM C.V.. De PLAC B.V. voert geen operationele activiteiten. Het ingebracht kapitaal in LDAVM C.V. loopt via deze entiteit. In 2018 is € 550.000 aan agio teruggestort naar de Provincie Limburg.

Provinciaal risico

De Provincie Limburg loopt het risico (een deel van) de boekwaarde van de onderneming te moeten afwaarderen. Moment van aflossing van de lening is afhankelijk van ontvangst van winstuitkeringen vanuit de LDAVM CV. De LDAVM CV kent 2 hoofd risico's: Vertraging uitgifte en verlaging uitgifteprezen. Jaarlijks worden met de actualisatie van het businessplan de risico's geïnventariseerd en geanalyseerd.

Land Development AviationValley Maastricht C.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Commanditaire Vennootschap
Boekwaarde	-
Belang provincie	-
Zeggenschap provincie	-
Betrokkenen	PLAC B.V., BPMAA B.V., LDAVM N.V., Dura Vermeer en Aviation Logistics Development Company

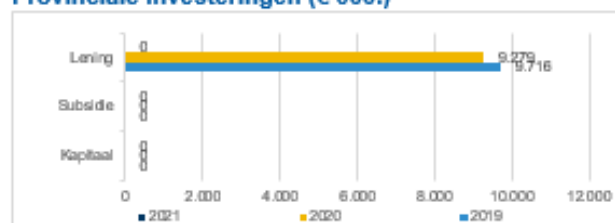
Doelstelling

Uitvoering te geven aan zowel het Master- en Businessplan, dat door de aandeelhouders is vastgesteld. Het te ontwikkelen bedrijventerrein BPMAA (groot circa 110 hectare bruto), gelegen binnen de gemeente Beek en de gemeente Meerssen, is een van de in het POL aangewezen locaties voor de realisatie van een bedrijventerrein. Het gebied wordt ontwikkeld als hoogwaardige en duurzame kwaliteitslocatie met een landschappelijke inpassing in de omgeving.

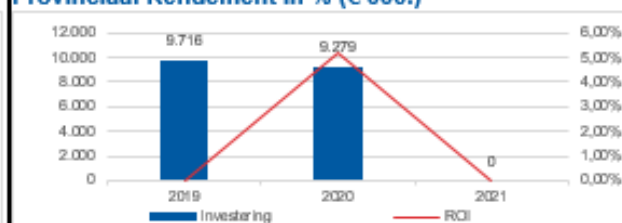
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€9.716	€9.279	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€0	€0	€0
Ontvangen rente VP	€0	€484	€203
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Totaal vermogen

Verlies en winst (€ 000.)

Totale omzet

Ratio's en opbrengst (%)

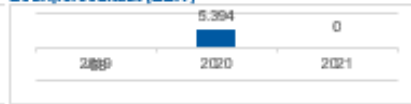
Rendement op totaal vermogen

Eigen vermogen

Bedrijfsresultaat (EBIT)

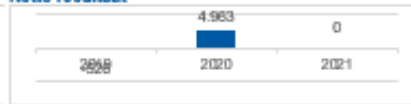
Solvabiliteit (EWT/V)

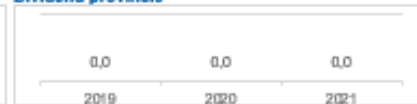
Vreemd vermogen

Netto resultaat

Dividend provincie

Publiek belang

De bedrijventerrein ontwikkeling rondom de luchthaven draagt bij aan de werkgelegenheid, positie van Limburg in de logistieke sector en is van strategische waarde in relatie tot de ontwikkeling van de luchthaven.

Visie en Beleidsvoornemen

Het te ontwikkelen bedrijventerrein BPMAA staat voor de stimulering van de aantrekkingskracht van de luchthaven op lange termijn en tevens als impuls voor de (regionale) werkgelegenheid. De ontwikkelingen in BPMAA overschrijden de gemeentegrenzen van de gemeenten Beek en Meerssen. De N.V./C.V. is instrumenteel een waarborg om maatschappelijk en economisch rendement te realiseren.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

De grondexploitatie van LDAVM C.V. is ingevolge de voortvarende verkopen de afgelopen jaren sterk verbeterd. Dit heeft ook geleid tot een verkorting van de verwachte looptijd en algehele aflossing van de provinciale lening in 2021. In 2022 zal naar verwachting in totaal 58 ha grond zijn geleverd. Alsdan resteren nog ca. 4 ha, ofwel 6% van het totaal van de uitgeefbare grond.

Provinciaal risico

Hoewel de feitelijke werkzaamheden en de activa in LDAVM C.V. zitten, zit het financieel risico in de Provincie Limburg Aviation Valley Commandit B.V. ten aanzien van de deelneming. De huidige grondexploitatie sluit vooralsnog positief.

Land Development AviationValley Maastricht N.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Boekwaarde	€18.000
Belang provincie	40,00%
Zeggenschap provincie	40,00%
Betrokkenen	Provincie Limburg, BPMAA B.V., Dura Vermeer, en Aviation Logistics Development Company

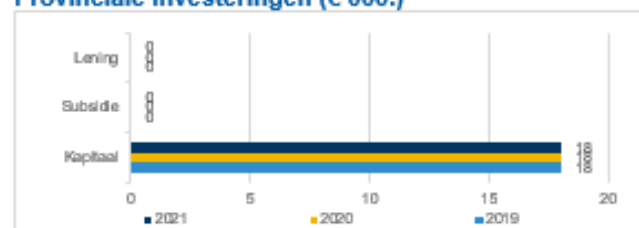
Doelstelling

Uitvoering te geven aan zowel het Master- en Businessplan, dat door de aandeelhouders is vastgesteld. Het te ontwikkelen bedrijventerrein BPMAA, gelegen binnen de gemeente Beek en de gemeente Meerssen, is een van de in het POL aangewezen locaties voor de realisatie van een bedrijventerrein. Het gebied wordt ontwikkeld als hoogwaardige en duurzame kwaliteitslocatie met een landschappelijke inpassing in de omgeving.

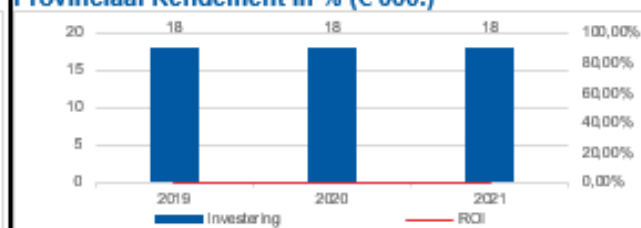
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€18	€18	€18
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

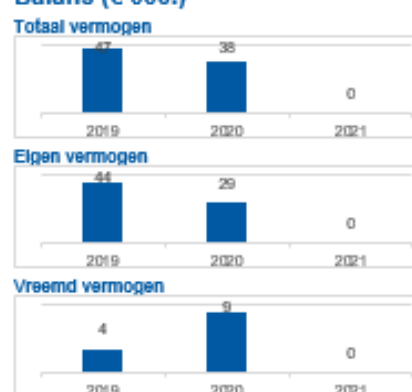
Provinciale investeringen (€ 000.)

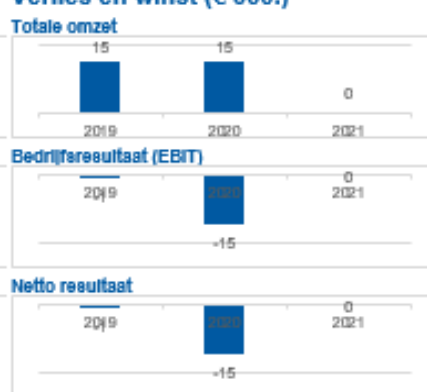
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

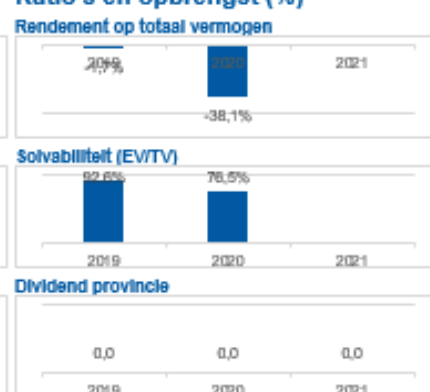
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

De bedrijventerrein ontwikkeling rondom de luchthaven draagt bij aan de werkgelegenheid, positie van Limburg in de logistieke sector en is van strategische waarde in relatie tot de ontwikkeling van de luchthaven.

Visie en Beleidsvoornemen

Het te ontwikkelen bedrijventerrein BPMAA staat voor de stimulering van de aantrekkingskracht van de luchthaven op lange termijn en tevens als impuls voor de (regionale) werkgelegenheid. De ontwikkelingen in BPMAA overschrijden de gemeentegrenzen van de gemeenten Beek en Meerssen. De N.V./C.V. is instrumenteel een waarborg om maatschappelijk en economisch rendement te realiseren.

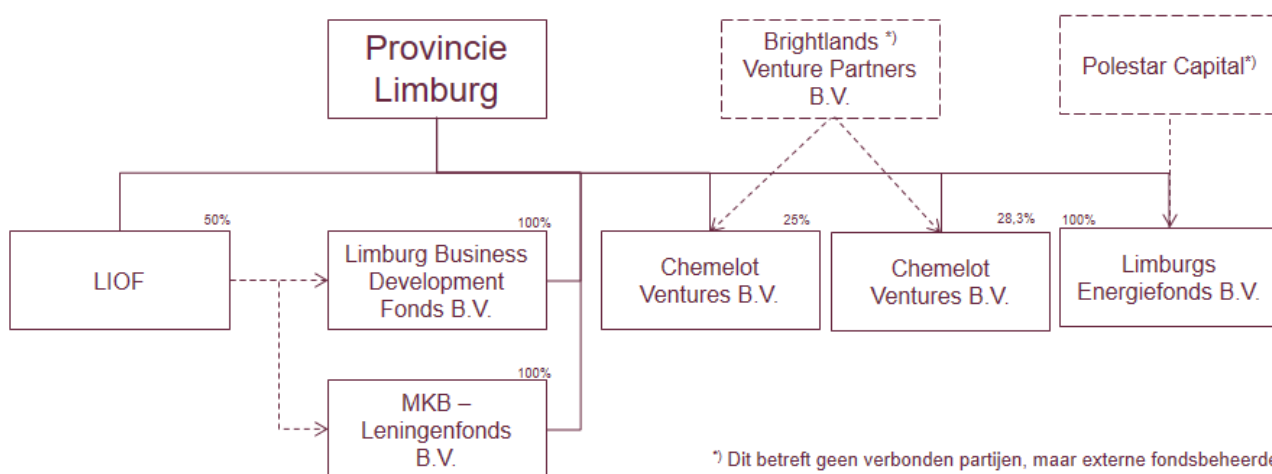
Aandachtspunten en ontwikkelingen

Zie ontwikkelingen benoemd bij LDAVM C.V.. LDAVM N.V. is behorend vennoot en draagt geen risico ten aanzien van de onderliggende exploitatie in de C.V.

Provinciaal risico

De Provincie Limburg loopt het risico (een deel van) de boekwaarde van de onderneming ad EUR 18.000 te moeten afwaarderen. Daarnaast loopt de onderneming (en daarmee indirect de Provincie) een risico ten aanzien van vertraging in de uitgifte en verlaging uitgifteprezen. Jaarlijks worden met de actualisatie van het businessplan de risico's geïnventariseerd en geanalyseerd.

Regionale ontwikkeling en fondsen

Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering (Liof) N.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Boekwaarde	€42.877.738
Belang provincie	50,00%
Zeggenschap provincie	50,00%
Betrokkenen	Provincie Limburg en Ministerie EZ

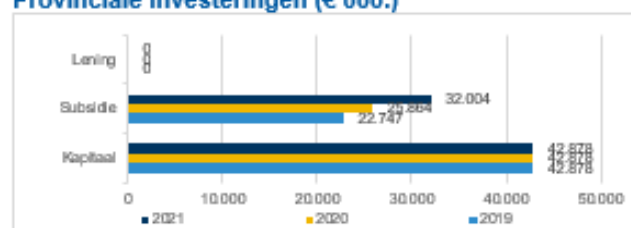
Doelstelling

Industriebank LIOF is de Limburgse ontwikkelingsmaatschappij. LIOF draagt bij aan de welvaart van de Provincie Limburg door de (sociaal-) economische structuur verder te versterken en werkgelegenheid te verbeteren. De activiteiten die LIOF ontplooit binnen elk van deze taakgebieden dienen te passen binnen de kaders van het provinciaal economisch beleid.

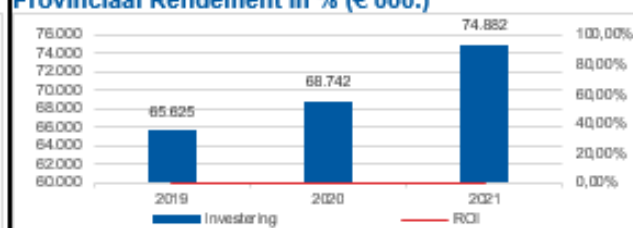
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€22.747	€25.864	€32.004
Cumulatief verleend kapitaal	€42.878	€42.878	€42.878
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

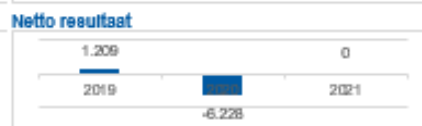
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

LIOF draagt bij aan de welvaart van de Provincie Limburg door de (sociaal-) economische structuur verder te versterken en werkgelegenheid te verbeteren. De kerntaken betreffen Acquisitie, Participatie, en Ontwikkeling/Innovatie. De activiteiten die LIOF ontplooit binnen elk van deze taakgebieden dienen te passen binnen de kaders van het provinciaal economisch beleid.

Visie en Beleidsvoornemen

Gezien de uitbreiding van het Provinciaal belang in LIOF zal LIOF functioneren als de uitvoeringsorganisatie voor het regionaal economisch beleid voor de Provincie Limburg, gericht op ondersteuning van groei en innovatie in het MKB.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Over boekjaar 2020 is een verlies gerealiseerd van -€6,2 mln. Het verlies is voornamelijk te wijten aan de corona gerelateerde voorzieningen die zijn getroffen. In 2021 is er samen met de medeaandeelhouder Min EZK een herkapitalisatie uitgevoerd van €17,4 mln. In 2022 zal het LIOF in samenwerking met de Provincie en RVO het Limburg Start-up Capital Fund (LSCF) oprichtingen

Provinciaal risico

Vanuit de subsidiërelatie is het risico het niet uitvoeren van de activiteiten / voorwaarden zoals opgenomen (of onderliggend) aan de subsidiebeschikking. Dit kan leiden tot een afbreukrisico voor de Provincie. Vanuit de aandeelhoudersrelatie bestaat het risico dat het LIOF onvoldoende fungeert als ontwikkelingsbedrijf voor de Provincie, of dat financiële resultaten onvoldoende zijn met als resultaat afwaardering van de boekwaarde.

MKB-Leningenfonds (MKB-L) B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€12.558.990
Belang provincie	100,00%
Zeggenschap provincie	100,00%
Betrokkenen	-

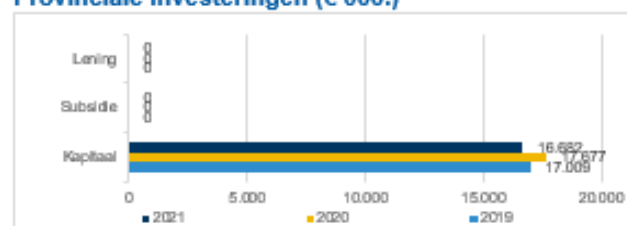
Doelstelling

MKB-L BV geeft invulling aan het MKB-Leningenfonds. Dit fonds biedt financiering voor MKB-ondernemers. Het MKB-Leningenfonds is een breed fonds dat open staat voor MKB-ondernemers uit een scala aan sectoren en verscheidene ontwikkelstadia van een onderneming.

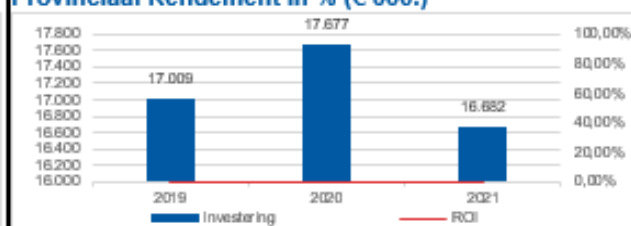
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€17.009	€17.677	€16.682
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

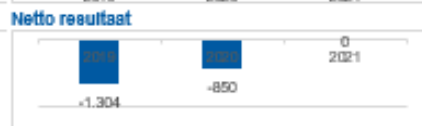
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Het MKB in Limburg meer financieringsmogelijkheden bieden, zodat de economische groei, welvaart en werkgelegenheid gestimuleerd worden.

Visie en Beleidsvoornemen

Inzet van het MKB-Leningenfonds is gedurende haar verlengde looptijd gericht op het financieren van 81 ondernemingen. Er zijn slechts enkele harde criteria; het betreft een MKB-onderneming, gevestigd in Limburg, dan wel een onderneming waarvan de effecten van de lening in een belangrijke mate neerslaan in de Provincie. Het fonds verstrekt leningen van € 150.000 tot € 1 miljoen. Er is initieel totaal € 20 miljoen door PS beschikbaar gesteld. Dit is eind 2017 verhoogd met € 5 miljoen.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

MKB-Leningenfonds BV is 1 mei 2015 opgericht met een fondssom van € 20 miljoen. Het fondsvermogen is eind 2017 met € 10 miljoen uitgebreid middels een beschikbaarstelling van twee tranches van elk € 5 miljoen. Met de ingang van de beheerfase per 1 januari 2021 is de tweede tranche niet meer beschikbaar gesteld. Eind 2021 heeft het fonds aan 55 posten een bedrag van € 23,3 miljoen aan financieringen verstrekt.

Provinciaal risico

Er kunnen vier typen risico's worden onderscheiden: beleidsinhoudelijke, financiële, juridische en fiscale risico's. Wat betreft het financiële risico is dat het bedrag van de inbreng in het fonds zijnde maximaal € 25 miljoen en het bedrag aan rendement dat mogelijk niet gerealiseerd wordt. Bij het oprichten en het inrichten van het fonds zijn beheersmaatregelen voor de genoemde risico's geïmplementeerd.

Limburg Business Development Fonds (LBDF) B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€13.595.423
Belang provincie	100,00%
Zeggenschap provincie	100,00%
Betrokkenen	-

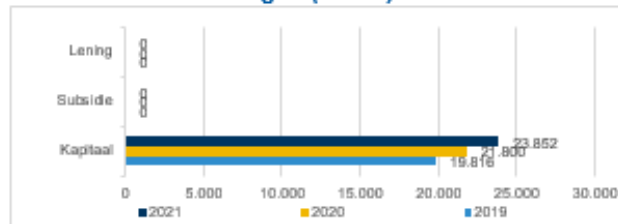
Doelstelling

Het Limburg Business Development Fonds (LBDF) biedt financiering voor de ontwikkeling van ideeën naar product naar onderneming. Het fonds zal de verschillende stadia met verschillende instrumenten financieren.

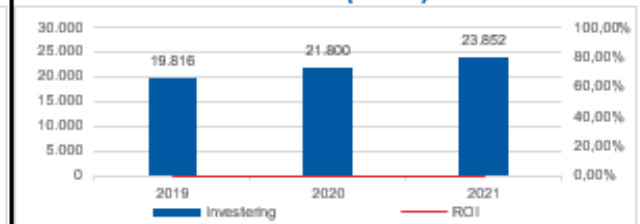
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€19.816	€21.800	€23.852
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Totaal vermogen

Eigen vermogen

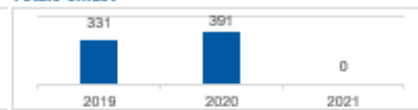

Vreemd vermogen

Verlies en winst (€ 000.)

Totale omzet

Bedrijfsresultaat (EBIT)

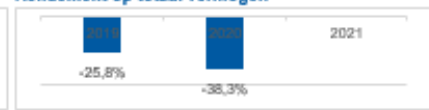

Netto resultaat

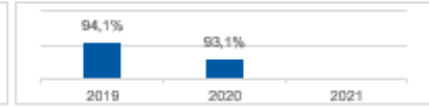

Ratio's en opbrengst (%)

Rendement op totaal vermogen

Solvabiliteit (EV/TV)

Dividend provincie

Publiek belang

Het innovatieve MKB in Limburg meer mogelijkheden bieden voor financiering zodat de economische groei, welvaart en werkgelegenheid gestimuleerd worden middels de drie fondsen 1) Proof-of-Principle fondsen: van idee naar product, 2) Proof-of-Concept fondsen: opwerking van producten tot een volwaardig product- en of dienstenconcept; 3) Seed fondsen: dekt de financieringsbehoefte in de laatste fase van het business development traject tot een volwaardige onderneming.

Visie en Beleidsvoornemen

Inzet van het LBDF leidt over de tijdshorizon van 6 jaar tot 180 beproefde ideeën, die worden doorontwikkeld tot 75 businessplannen, om uiteindelijk te resulteren in 42 businesses. Op basis van een verwachte personeelsomvang van 5 tot 10 fte per business, bieden deze 42 businesses naar verwachting ruim 300 fte directe werkgelegenheid en ten minste eenzelfde aantal fte indirecte werkgelegenheid. Er is in totaal 29,7 mln. door PS beschikbaar gesteld.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Voor alle 3 fondsen zijn de middelen uitgeput. Qua gecommitteerde uitzettingen heeft LBDF voldaan aan de gestelde acquisitiedoelstellingen. LBDF verwacht nog steeds te kunnen voldoen aan de bij oprichting gestelde financiële doelstellingen. Een belangrijke kanttekening is dat dit beeld bijzonder snel kan omslaan als de exit opbrengsten, die pas vanaf 2024 voorzien worden, niet gerealiseerd worden.

Provinciaal risico

Er kunnen vier typen risico's worden onderscheiden: beleidsinhoudelijke, financiële, juridische en fiscale risico's. Wat betreft het financiële risico is dat het bedrag van de inbreng in het fonds zijnde EUR 29,7 mln. en het bedrag aan rendement dat mogelijk niet gerealiseerd wordt. Bij het oprichten en het inrichten van het fonds zijn beheersmaatregelen voor de genoemde risico's geïmplementeerd.

Chemelot Ventures B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€7.425.467
Belang provincie	25.00%
Zeggenschap provincie	25.00%
Betrokkenen	Provincie Limburg, DSM Nederland B.V., Industriebank LIOF N.V., Rabobank

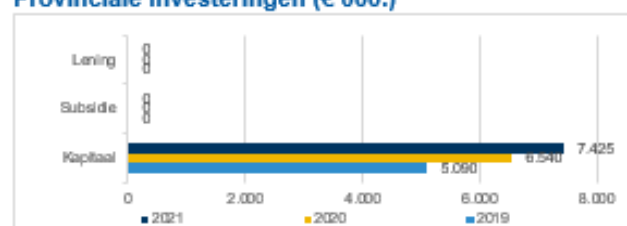
Doelstelling

Het al dan niet risicodragend, investeren in andere vennootschappen en ondernemingen, met name in vennootschappen en ondernemingen werkzaam op het gebied van (bio)chemische, (bio)medische en (bio)technologische materialen en life science.

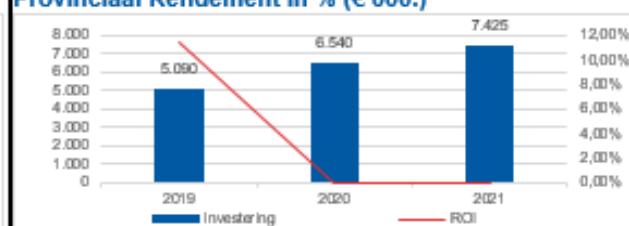
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€5.090	€6.540	€7.425
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€576	€0	€0

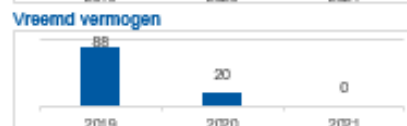
Provinciale investeringen (€ 000.)

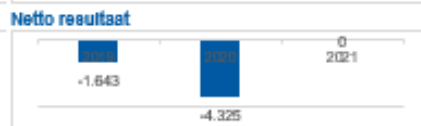
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

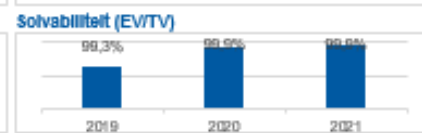
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Beschikbaarheid van durfkapitaal is een randvoorwaarde voor innovatie en campus ontwikkeling. Hiermee draagt Chemelot Ventures B.V. bij aan de ontwikkeling van de regionale economie via de doelstellingen van de Chemelot Campus.

Visie en Beleidsvoornemen

In het Masterplan Chemelot Campus is afgesproken dat het gezamenlijk belang voor DSM, UM en Provincie Limburg in de samenwerking, het bevorderen van een sterk CHEMaterials cluster is. De samenwerking is gericht op het stimuleren van innovatie t.b.v. kennisbehoud en kennisontwikkeling in de regio. Om deze innovaties te financieren hebben startende en snelgroeiende ondernemingen behoefte aan kapitaal. Het tekort aan durfkapitaal legitimeert de deelname van de overheid in een venture fonds.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Chemelot Ventures heeft in de periode 2014-2020 (investeringsfase) 18 investeringen verricht met een totale waarde van € 26,2 mln. (t/m Q3 2021). Het jaarlijkse resultaat van Chemelot Ventures is sterk afhankelijk van incidentele posten zoals het nemen van waarderingsverliezen of het realiseren van exit-winsten. In 2021 is het fonds terecht gekomen in de beheerfase (2021-2025) en wordt alleen in de bestaande deelnemingen geïnvesteerd. In 2021 heeft het fonds van de aandeelhouders € 3,2 mln. aan kapitaal ontvangen.

Provinciaal risico

Financieel gezien is de bijdrage (totaal toegezegde krediet) van Euro 10 mln. Daarnaast nog politiek risico en afbreukrisico als door vennootschap verkeerde investeringen worden verricht. Vanuit een balans perspectief bestaat het risico op afwaardering van de boekwaarde van ca. € 7,4 mln. (Q4 2021). Door COVID-19 is het risico op afwaarderingen op participaties en daarmee afwaardering van de boekwaarde van het fonds toegenomen.

Brightlands Ventures Partners Fund IV B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€756.483
Belang provincie	28,30%
Zeggenschap provincie	28,30%
Betrokkenen	DSM Nederland, N.V. LIOF, Rabobank (RI), BVP BV

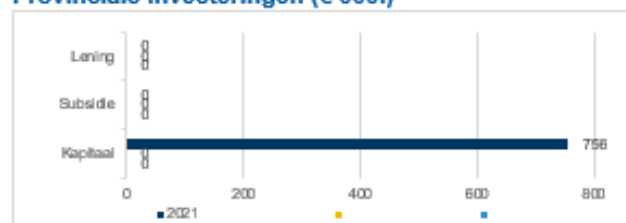
Doelstelling

Het al dan niet risicodragend, investeren in andere vennootschappen en ondernemingen, met name in vennootschappen en ondernemingen werkzaam op het gebied van (bio)chemische, (bio)medische en (bio)technologische materialen en life science. BVP Fund IV streeft naar een portfolio van 15 tot 20 ondernemingen. De investeringen vinden primair plaats in de vorm van aandelenkapitaal. Indien de financieringsstructuur dat vereist, kan ook een achtergestelde (converteerbare) lening versterkt worden.

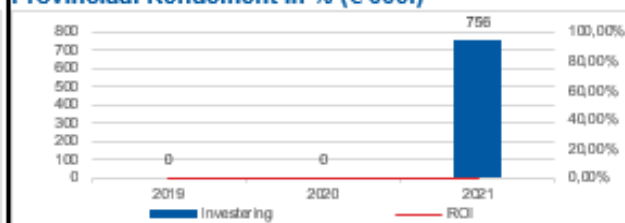
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€0	€0	€756
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Totaal vermogen	2019	2020	2021
	0	0	0

Verlies en winst (€ 000.)

Totale omzet	2019	2020	2021
	0	0	0

Ratio's en opbrengst (%)

Rendement op totaal vermogen	2019	2020	2021
	0,0%	0,0%	0,0%

Elgen vermogen

2019	2020	2021
0	0	0

Bedrijfsresultaat (EBIT)

2019	2020	2021
0	0	0

Solvabiliteit (EV/TV)

2019	2020	2021
0,0%	0,0%	0,0%

Vreemd vermogen

2019	2020	2021
0	0	0

Netto resultaat

2019	2020	2021
0	0	0

Dividend provincie

2019	2020	2021
0,0	0,0	0,0

Publiek belang

De Provincie Limburg heeft mede op initiatief van Provinciale Staten vanaf 2013 een financieel instrumentarium ingericht ter ondersteuning van het brede Limburgse MKB. Specifiek voor de ontwikkeling van bedrijvigheid op en rondom de Brightlands ecosystemen heeft de Provincie venture capital fondsen mede opgezet. Het Brightlands Venture Partners Fund IV B.V. (opgericht 2021) draagt bij aan de ontwikkeling van de regionale economie via financiering voor ondernemingen (start-up en scale-up).

Visie en Beleidsvoornemen

Naast de vroege fase financiering in start-ups staat het BVP Fund IV ook nadrukkelijk open voor financiering van ondernemingen die zich in de scale-up fase bevinden. Dit kunnen ondernemingen afkomstig van de Brightlands campussen zijn en nog niet gefinancierd zijn door BVP Fund IV. Het kunnen ook ondernemingen van elders zijn, die ervoor kiezen om door te groeien c.q. zich te vestigen binnen het Brightlands ecosysteem. Dit betreft een interessante doelgroep om nieuwe werkgelegenheid te creëren.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Brightlands Ventures Partners Fund IV B.V. is in 2021 opgericht met een beoogd minimaal fondsomvang van € 60 miljoen. Bij de start (first closing) van het fonds medio februari 2021 is het gecommitteerde aandelenbedrag € 35,4 miljoen en co-financiering van RVO-Seedcapital €10 miljoen. De looptijd van het fonds is in totaal 12 jaar en na een actieve investeringsperiode van 6 jaar (met de mogelijkheid om deze te verlengen met maximaal 2 jaar) zal de beheerperiode van 6 jaar volgen.

Provinciaal risico

Het financieel risico is het totaal beschikbaar gesteld krediet van Euro 10 mln. Daarnaast nog politiek risico en afbreukrisico als door vennootschap verkeerde investeringen worden verricht. Vanuit een balans perspectief bestaat het risico op afwaardering van de boekwaarde van € 0,8 mln. (ultimo 2021).

Brightlands Agrifood Fonds B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€1.291.495
Belang provincie	35,46%
Zeggenschap provincie	35,46%
Betrokkenen	Provincie Limburg, Coöperatieve Rabobank U.A., N.V. LIOF, Bright Venture Partners BV, LLTB, Van Herk, Fresh Valley

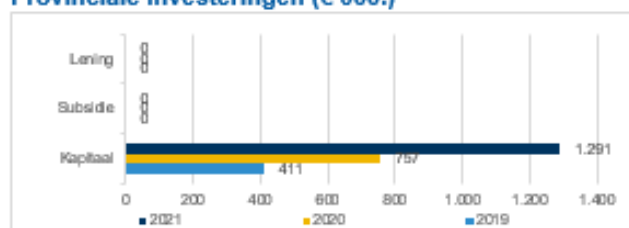
Doelstelling

Het financieren van technologie gedreven start-ups in de agro/food sector.

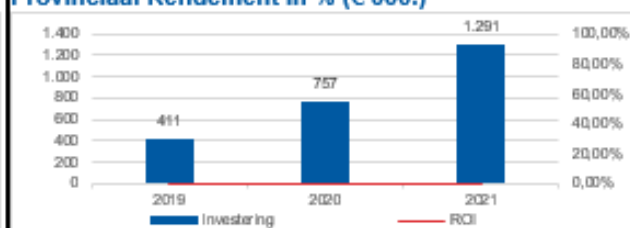
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€411	€757	€1.291
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Totaal vermogen

Eigen vermogen

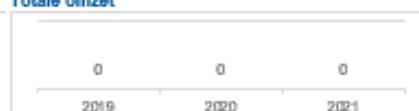

Vreemd vermogen

Verlies en winst (€ 000.)

Totale omzet

Bedrijfsresultaat (EBIT)

Netto resultaat

Ratio's en opbrengst (%)

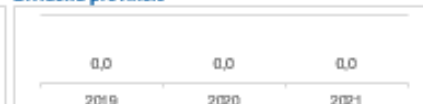
Rendement op totaal vermogen

Solvabiliteit (EV/TV)

Dividend provincie

Publiek belang

Door de positieve economische ontwikkelingen neemt ook de dynamiek op de Brightlands Campus Greenport Venlo toe. Een ontwikkeling die wij ondersteunen. Om ook voor het MKB op deze campus risicokapitaal ter beschikking te hebben, hebben wij in onze rol van aandeelhouder de andere partners van Chemelot Ventures gevraagd de scope van het fonds uit te breiden met agro/food. Dit heeft tevens geleid tot cofinanciering vanuit de partners.

Visie en Beleidsvoornemen

Op basis van de geïnvesteerde middelen á EUR 5 mln. en de cofinanciering gedurende de periode 2018-2022 investeren, met een exit en follow-on investeringsperiode van 2023-2028.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Het fonds is eind 2017 opgericht. In de loop van 2018 zijn drie private investeerders toegetroten. De totale fondsomvang bedraagt daarmee EUR 20,1 mln. Inmiddels zijn de eerste participaties aangegaan. Het fonds ligt qua realisatie achter op het fondsplan als gevolg van sterke concurrentie, waarbij de fondsdirectie de overtuiging uitsprekt dat de gestelde doelen nog gehaald kunnen worden.

Provinciaal risico

Het risico bestaat dat de Provinciale investering bij het uitblijven van voldoende exits met een hoge multiple haar ingebracht kapitaal (deels) verliest.

Limburgs Energie Fonds (LEF) B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€80.000.000
Belang provincie	100,00%
Zeggenschap provincie	100,00%
Betrokkenen	Provincie Limburg en Polestar Capital

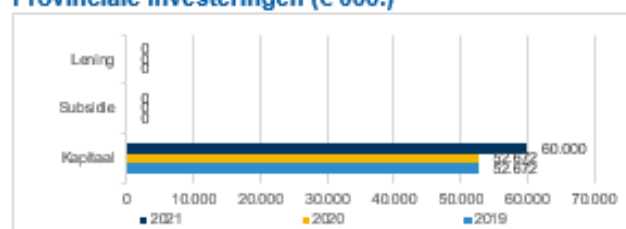
Doelstelling

Het langjarig beheren van haar vermogen, waarbij zij haar financiële middelen uitzet op revolverende basis ter versterking van de ontwikkeling en toepassing van duurzame energieopwekking, energiebesparing en de circulaire economie voor en met name in de Provincie Limburg.

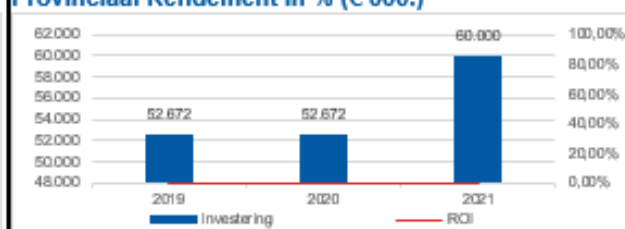
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€52.672	€52.672	€80.000
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

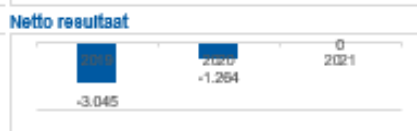
Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

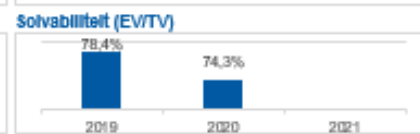
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Het publiek belang volgt uit de motie van PS van 4 november 2011 waarbij uw Staten hebben opgeroepen tot oprichting van een revolverend fonds en de Kadernota Energiefonds, vastgesteld door PS op 8 juni 2012. Via investeringen in duurzame projecten draagt het LEF bij aan het Limburgse leefklimaat.

Visie en Beleidsvoornemen

PS heeft de kadernota Energiefonds vastgesteld in 2012. LEF richt zich op financiële ondersteuning van projecten inzake energiebesparing, duurzame energieopwekking, innovaties op het gebied van duurzame energie en circulaire economie. Overkoepelende doelstelling is CO₂-reductie, daarnaast realisatie van werkgelegenheid, innovatie, lastenverlichting of bevorderen aantrekkelijk vestigings- en woonklimaat. LEF is een revolverend fonds dat teruggevloede middelen weer inzet voor nieuwe projecten.

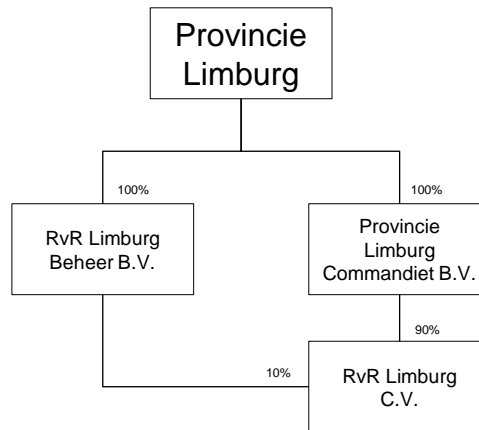
Aandachtspunten en ontwikkelingen

Bij PS besluit van 29 juni 2020 is de fondsomvang van LEF verhoogd van EUR 90 miljoen naar EUR 268 miljoen onder voorwaarde van cofinanciering. De fondsverhoging wordt deels vanuit de Provincie gerealiseerd door EUR 74 miljoen additioneel kapitaal naast het reeds geëmitteerde bedrag van EUR 60 miljoen beschikbaar te stellen. Het geëmitteerd kapitaal van LEF aan projecten bedraagt EUR 99,3 miljoen eind 2020. Dit staat gelijk aan 82 windmolens CO₂ besparing (2,3 mw).

Provinciaal risico

Belangrijkste risico voor LEF B.V. is dat er onvoldoende (goede) projecten worden aangereikt, dan wel in aanmerking komen voor financiering o.b.v. de gehanteerde fondscriteria. Het primaire financieel risico is gelegen in faillissement of afwaardering van de aangevane financieringen en/of participaties. Secundair financieel risico is een langere uitzettingsperiode en het invullen van de door PS gestelde cofinancieringseis.

Ruimte voor Ruimte

Provincie Limburg Commandiet B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€0
Belang provincie	100,00%
Zeggenschap provincie	100,00%
Betrokkenen	Provincie Limburg

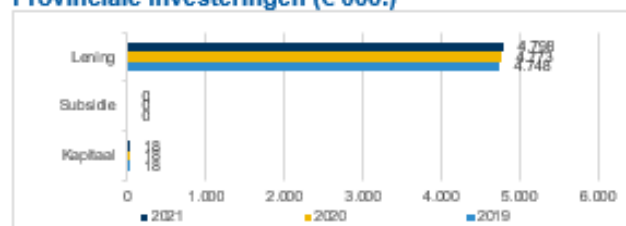
Doelstelling

Het als commanditair venoot deelnemen in, het financieren van, het samenwerken met en het verlenen van adviezen en andere diensten aan de commanditaire vennootschap Ruimte voor Ruimte Limburg C.V., teneinde de sloopvergoeding van € 36,3 mln. terug te verdienen, die de Provincie in het kader van de Regeling Beëindiging Veehouderijtakken (RBV), tweede tranche, heeft betaald aan het Rijk.

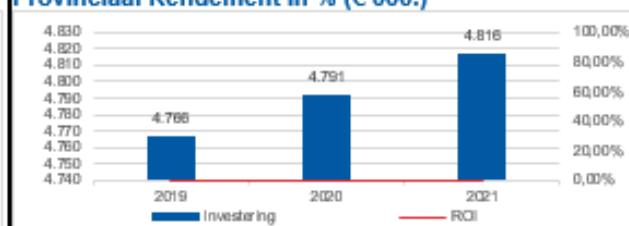
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€4.748	€4.773	€4.798
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€18	€18	€18
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Met de Regeling Beëindiging Veehouderijtakken (RBV) en de Ruimte voor Ruimte (RvR)-regeling is een ruimtelijke kwaliteitsverbetering van het landelijk gebied bewerkstelligd door middel van subsidies verstrekt voor het inleveren van mestrechten en het slopen van veestallen. Hiermee is de primaire doelstelling behaald. Beoogd wordt deze operatie voor de Provincie budgettair neutraal af te sluiten door de opbrengsten van de door RvR Limburg CV, gerealiseerde en nog te realiseren woningbouw kavels.

Visie en Beleidsvoornemen

In 2012 is door PS meegegeven dat ultimo 2023 het RvR-project moet zijn beëindigd c.q. dat de € 36,3 mln. aan sloopvergoedingen dan terugverdiend zouden moeten zijn. Deze opgave is in 2018 uitgebreid tot maximaal 900 kavels. De vastgoedmarkt is aangetrokken, hetgeen ook tot uitdrukking komt in de aantallen kavelsverkoop (41 kavels in 2021, totaal:741). RvR zal ultimo 2022 de operationele activiteiten staken.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

De grondexploitatie van RvR sluit ultimo 2020 op € 3,3 mln. negatief (2019: -/€ 8,7 mln.). Door de aanhoudend goede resultaten zal RvR haar operationele activiteiten versneld per ultimo 2022 kunnen beëindigen. Recent heeft de directie RvR medegedeeld naar verwachting een kleine plus in de GREX ultimo 2021 te zullen realiseren. Dit betekent dat RvR in staat zal zijn al haar schulden, ook die aan de Provincie Limburg, af te lossen.

Provinciaal risico

De Provincie Limburg staat garant voor de kredieten die door de NWB zijn verstrekt aan RvR BV/CV. Naar verwachting zal RvR op 1 februari 2022 het laatste restant hiervan, zijnde € 4 mln., aflossen. Een aanvullend risico is de door de Provincie verstrekte lening ad € 5,1 mln. aan en het kapitaalbelang in RvR ad € 29.000,-. Op grond van de huidige GREX per 1-1-2021 loopt de Provincie risico tot € 3,3 mln. Hiervoor zijn voldoende extern verkregen middelen opgenomen in de Provinciale Risicoreserve.

RvR Limburg Beheer B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€0
Belang provincie	100,00%
Zeggenschap provincie	100,00%
Betrokkenen	Provincie Limburg en Bouwfonds Property Development (BPD) Ontwikkeling B.V.

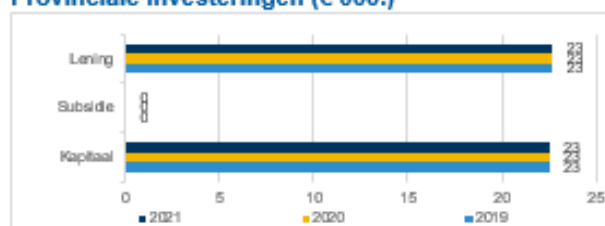
Doelstelling

Door middel van grondexploitatie terugverdienen van € 36,3 mln. sloopvergoeding die de onderneming aan de Provincie heeft vergoed en die de Provincie aan het Rijk heeft betaald.

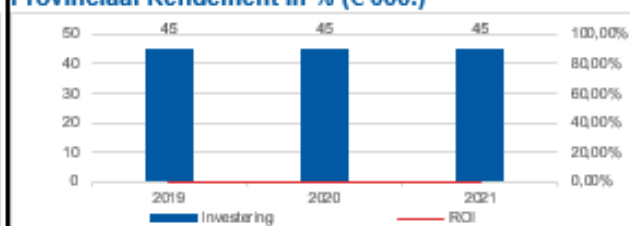
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€23	€23	€23
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€23	€23	€23
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

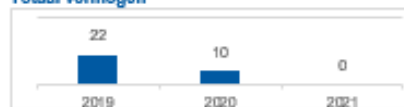

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Totaal vermogen

Eigen vermogen

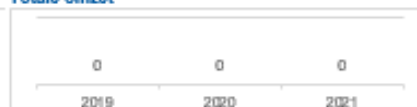

Vreemd vermogen

Verlies en winst (€ 000.)

Totale omzet

Bedrijfsresultaat (EBIT)

Netto resultaat

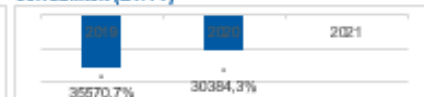

Ratio's en opbrengst (%)

Rendement op totaal vermogen

Solvabiliteit (EV/TV)

Dividend provincie

Publiek belang

Met de Regeling Beëindiging Veehouderijtakken (RBV) en de Ruimte voor Ruimte (RvR)-regeling is een ruimtelijke kwaliteitsverbetering van het landelijk gebied bewerkstelligd door middel van subsidies voor het inleveren van mestrechten en het slopen van veestallen. Beoogd wordt deze operatie voor de Provincie budgettair neutraal af te sluiten door de opbrengsten van de door RvR Limburg CV, gerealiseerde en nog te realiseren woningbouwkwavels.

Visie en Beleidsvoornemen

In 2012 is door PS meegegeven dat ultimo 2023 het RvR-project moet zijn beëindigd c.q. dat de € 36,3 mln. aan sloopvergoedingen dan terugverdiend zouden moeten zijn. Deze opgave is in 2018 uitgebreid tot maximaal 900 kavels. De vastgoedmarkt is aantrekkelijk, hetgeen ook tot uitdrukking komt in de aantallen kavelsverkoop (41 kavels in 2021, totaal: 741). RvR zal ultimo 2022 de operationele activiteiten staken.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

De grondexploitatie van RvR sluit ultimo 2020 op € 3,3 mln. negatief (2019: -/€ 8,7 mln.). Door de aanhoudend goede resultaten zal RvR haar operationele activiteiten versneld per ultimo 2022 kunnen beëindigen. Recent heeft de directie RvR medegedeeld naar verwachting een kleine plus in de GREX ultimo 2021 te zullen realiseren. Dit betekent dat RvR in staat zal zijn al haar schulden, ook die aan de Provincie Limburg, af te lossen.

Provinciaal risico

De Provincie Limburg staat garant voor de kredieten die door de NWB zijn verstrekt aan RvR BV/CV. Naar verwachting zal RvR op 1 februari 2022 het laatste restant hiervan, zijnde € 4 mln., aflossen. Een aanvullend risico is de door de Provincie verstrekte lening ad € 5,1 mln. aan en het kapitaalbelang in RvR ad. € 29.000,-. Op grond van de huidige GREX per 1-1-2021 loopt de Provincie risico tot € 3,3 mln. Hiervoor zijn voldoende extern verkregen middelen opgenomen in de Provinciale Risicoreserve.

RvR Limburg C.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Commanditaire Vennootschap
Boekwaarde	-
Belang provincie	100,00%
Zeggenschap provincie	100,00%
Betrokkenen	Provincie Limburg en Bouwfonds Property Development (BPD) Ontwikkeling B.V.

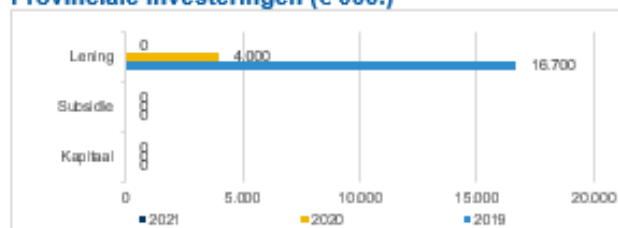
Doelstelling

Door middel van grondexploitatie terugverdienen van € 36,3 mln. sloopvergoeding die de onderneming aan de Provincie heeft vergoed en die de Provincie aan het Rijk heeft betaald.

Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€16.700	€4.000	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€0	€0	€0
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

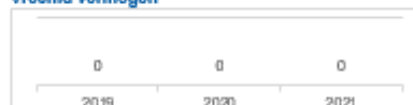
Totaal vermogen

Eigen vermogen

Vreemd vermogen

Verlies en winst (€ 000.)

Totale omzet

Bedrijfsresultaat (EBIT)

Netto resultaat

Ratio's en opbrengst (%)

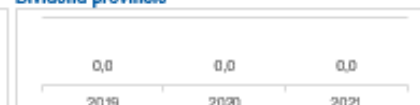
Rendement op totaal vermogen

Solvabiliteit (EV/TV)

Dividend provincie

Publiek belang

Met de Regeling Beëindiging Veehouderijtakken (RBV) en de Ruimte voor Ruimte (RvR)-regeling is een ruimtelijke kwaliteitsverbetering van het landelijk gebied bewerkstelligd door middel van subsidies verstrekt voor het inleveren van mestrechten en het slopen van veestallen. Hiermee is de primaire doelstelling behaald. Beoogd wordt deze operatie voor de Provincie budgettair neutraal af te sluiten door de opbrengsten van de door RvR Limburg CV, gerealiseerde en nog te realiseren woningbouw kavels.

Visie en Beleidsvoornemen

In 2012 is door PS meegegeven dat ultimo 2023 het RvR-project moet zijn beëindigd c.q. dat de € 36,3 mln. aan sloopvergoedingen, die zijn uitbetaald voor de stallensloop, middels de verkoop van 785 woningbouw kavels, dan terugverdiend zouden moeten zijn. Deze opgave is in 2018 uitgebreid tot maximaal 900 kavels. De vastgoedmarkt is aangetrokken, hetgeen ook tot uitdrukking komt in de aantallen kavelverkoop (41 kavels in 2021, totaal: 741). RvR zal ultimo 2022 de operationele activiteiten staken.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

De grondexploitatie van RvR sluit ultimo 2020 op € 3,3 mln. negatief (2019: -/€ 8,7 mln.). Door de aanhoudend goede resultaten zal RvR haar operationele activiteiten versneld per ultimo 2022 kunnen beëindigen. In het bestuurlijk overleg van januari 2022 heeft de directie RvR medegedeeld naar verwachting een kleine plus in de GREX per 1-1-2022 te zullen realiseren. Dit betekent dat RvR in staat zal zijn al haar schulden, ook die aan de Provincie Limburg, af te lossen.

Provinciaal risico

De Provincie Limburg staat garant voor de kredieten die door de NWB zijn verstrekt aan RvR BV/CV. Naar verwachting zal RvR op 1 februari 2022 het laatste restant hiervan, zijnde € 4 mln., aflossen. Een aanvullend risico is de door de Provincie verstrekte lening ad € 5,1 mln. aan en het kapitaalbelang in RvR ad. € 29.000,-. Op grond van de huidige GREX per 1-1-2021 loopt de Provincie risico tot € 3,3 mln. Hiervoor zijn voldoende extern verkregen middelen opgenomen in de Provinciale Risicoreserve.

BNG Bank N.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Boekwaarde	€22.689
Belang provincie	0,02%
Zeggenschap provincie	0,28%
Betrokkenen	Gemeenten, Provincies en de Staat

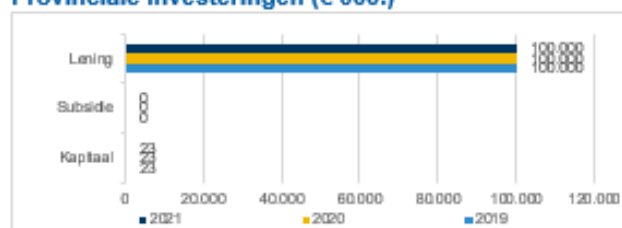
Doelstelling

BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

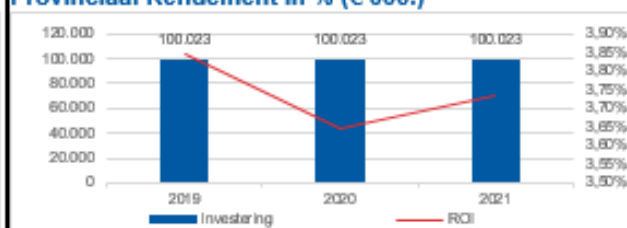
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€100.000	€100.000	€100.000
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€23	€23	€23
Ontvangen rente VP	€3.450	€3.450	€3.450
Dividend	€395	€198	€282

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

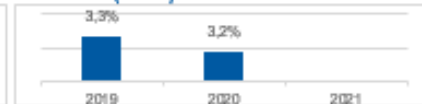
Eigen vermogen

Bedrijfsresultaat (EBIT)

Solvabiliteit (EVTV)

Vreemd vermogen

Netto resultaat

Dividend provincie

Publiek belang

Publiek belang is om zodanig in BNG te participeren dat zij in staat blijft financieringen te verstrekken aan de decentrale overheden binnen de provincie tegen aantrekkelijke voorwaarden.

Visie en Beleidsvoornemen

Deze deelneming past in het begrotingsprogramma Algemene dekkingsmiddelen waarbij het doel is het voeren van een financieel duurzaam meerjarig beleid dat het mogelijk maakt samen met partners te investeren in kansrijke ontwikkelingen.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Aan BNG Bank zijn in 2015 en 2016 hybride leningen (elk € 50 miljoen) verstrekt ter versterking van het Tier-1 kapitaal van de bank vanuit de kapitaaleisen van Bazel III. Het dividend over 2019 en 2020 is in 2021 volledig uitgekeerd, nadat de dringende aanbeveling vanuit ECB is opgeheven om geen dividenduitkering te doen vanwege mogelijke corona-impact.

Provinciaal risico

De Provincie Limburg loopt het risico (een deel van) de boekwaarde van de deelneming ad € 22.689 te moeten afwaarderen. Tevens loopt de Provincie een risico ten aanzien van twee hybride leningen, elk groot € 50 miljoen. Dit risico wordt meegenomen in de paragraaf financieringen.

Nederlandse Waterschapsbank N.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Boekwaarde	€3.063
Belang provincie	0,01%
Zeggenschap provincie	0,01%
Betrokkenen	Provincies, Waterschappen en de Staat

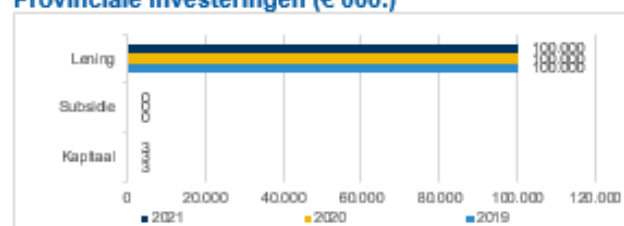
Doelstelling

De Nederlandse Waterschapsbank (NWB) richt haar diensten exclusief op de overheidssector. Zij draagt zorg voor de financiering van provincies, gemeenten en waterschappen. Doelstelling van de bank is het zo gunstig mogelijk op maat aanbieden van financieringen. Maatschappelijke relevantie, hoge kwaliteit, een sterke financiële positie en integriteit zijn de hoekstenen van het beleid van de bank.

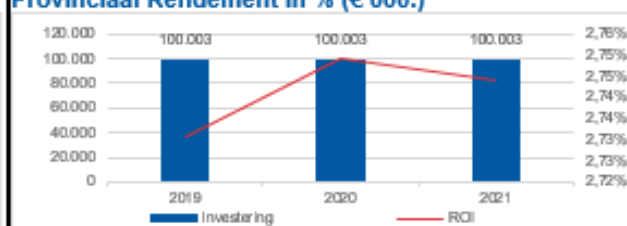
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€100.000	€100.000	€100.000
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€3	€3	€3
Ontvangen rente VP	€2.720	€2.720	€2.720
Dividend	€11	€29	€24

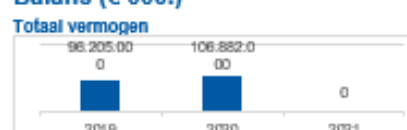
Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

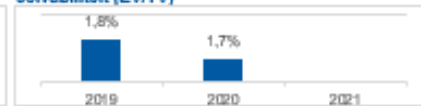
Eigen vermogen

Bedrijfsresultaat (EBIT)

Solvabiliteit (EVT/V)

Vreemd vermogen

Netto resultaat

Dividend provincie

Publiek belang

Publiek belang is om in de sectorbanken zodanig te participeren dat zij in staat blijven de decentrale overheden tegen aantrekkelijke voorwaarden te faciliteren.

Visie en Beleidsvoornemen

De deelneming past in het begrotingsprogramma Algemene dekkingsmiddelen waarbij het doel is het voeren van een financieel duurzaam meerjarig beleid dat het mogelijk maakt samen met partners te investeren in kansrijke ontwikkelingen.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

In 2015 en 2016 zijn aan de Nederlandse Waterschapsbank twee hybride leningen verstrekt van ieder € 50 miljoen, ter versterking van het Tier-1 kapitaal van de bank. De bank is hiertoe genoodzaakt vanwege de kapitaaleisen vanuit Bazel III.

Provinciaal risico

De Provincie Limburg loopt het risico (een deel van) de boekwaarde van de deelneming ad € 3.063 te moeten afwaarderen. Tevens loopt de Provincie een risico ten aanzien van de hybride lening. Dit risico wordt meegenomen in de paragraaf Financiering.

Waterleiding Maatschappij Limburg N.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Boekwaarde	€132.458
Belang provincie	21,80%
Zeggenschap provincie	21,80%
Betrokkenen	Provincie Limburg en de Limburgse gemeenten.

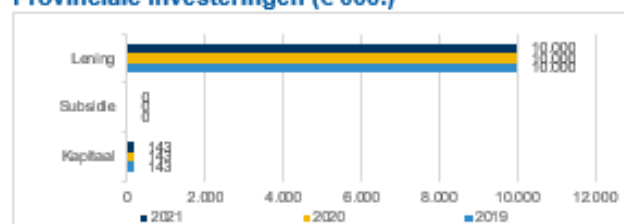
Doelstelling

Het produceren en leveren van drinkwater en andere doeleinden en daarmee samenhangende diensten in de Provincie Limburg.

Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€10.000	€10.000	€10.000
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€143	€143	€143
Ontvangen rente VP	€309	€309	€309
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

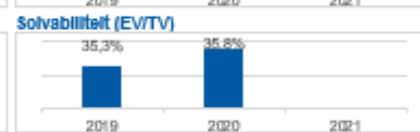
Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Teneinde de continuïteit van de drinkwatervoorziening te borgen is in de Drinkwaterwet bepaald dat de waterleidingbedrijven, waaronder WML een monopolie hebben op de drinkwaterlevering in hun verzorgingsgebied en dat aandelen van waterleidingbedrijven enkel door overheden kunnen worden gehouden.

Visie en Beleidsvoornemen

De Provincie streeft naar een duurzame drinkwatervoorziening met een hoge mate van zelfvoorziening van het drinkwatergebruik in Limburg, waarbij er voldoende water beschikbaar is tegen een redelijke prijs. Provincie wil deelname in WML voortzetten teneinde de continuïteit van de drinkwatervoorziening te borgen.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

De AVA heeft in november 2020 ingestemd met herijking van het financieel beleid teneinde de financierbaarheid van WML op korte en lange termijn zeker te stellen. De begroting 2022 zoals gepresenteerd in de AvA in najaar 2021 laat zien dat WML op koers ligt met dit financieel beleid.

Provinciaal risico

Bij faillissement van WML is het risico dat de boekwaarde van de aandelen moet worden afgewaardeerd. In dat geval zal ook de op dat moment uitstaande financiering moeten worden afgeboekt. Provinciaal risico in maatschappelijke zin is dat de continuïteit van de drinkwatervoorziening in gevaar komt. Deze risico's worden nihil geschat aangezien WML monopolist is en alleen overheden als aandeelhouders kent.

Limburgse Herstructureringsmaatschappij voor Bedrijventerreinen B.V. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	€66.000
Belang provincie	66,67%
Zeggenschap provincie	66,67%
Betrokkenen	Provincie Limburg en LIOF

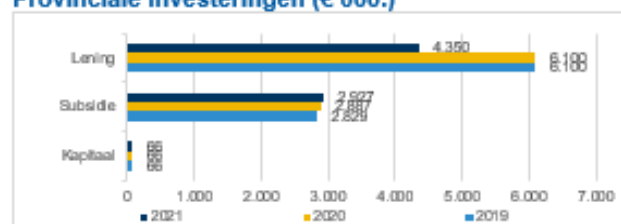
Doelstelling

Het - in samenwerking met publieke en private partijen - stimuleren, ondersteunen en bijdragen aan het op een duurzame wijze realiseren van 1.000 hectare aan herstructureringsprojecten op Limburgse bedrijventerreinen in de periode 2012-2020, met het doel zorgvuldig ruimtegebruik te bewerkstelligen en een goed economisch vestigingsklimaat voor ondernemers te (doen) waarborgen.

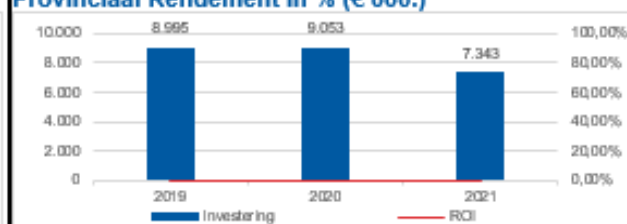
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€6.100	€6.100	€4.350
Cumulatief verleende subsidie	€2.829	€2.887	€2.927
Cumulatief verleend kapitaal	€66	€66	€66
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Realisatie van de maatschappelijke doelstelling om in de periode tot en met 2020 in totaal 1.000 ha aan bedrijventerrein in Limburg te herstructureren. Waarmee een bijdrage wordt geleverd aan het Limburgse vestigingsklimaat. Deze wordt uitgaande van de huidige investeringsportefeuille gerealiseerd.

Visie en Beleidsvoornemen

In maart 2014 is besloten dat in het toekomstige provinciale beleid minder prioriteit zal worden gegeven aan herstructurering bedrijventerreinen. Dat betekent dat er geen nieuwe geldlening beschikbaar wordt gesteld en dat de LHB wordt afgebouwd. Momenteel loopt een traject om te komen tot een goede afwikkeling van de lopende projecten. Eind 2015 is LHB afgebouwd tot een beheersorganisatie voor een 6-tal lopende projecten, die door LHB uit beheerd zullen worden. Daarmee is het beheer van activiteiten toegevoegd aan de doelstelling van de BV. LHB mag geen nieuwe activiteiten meer oppakken. Behalve de projecten is ook de personele organisatie afgebouwd. Vooralsnog gaan we ervan uit dat de beheersorganisatie uiterlijk 2022 zal worden geliquideerd.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Als onderdeel van bovengenoemde koerswijziging is begin 2016 de LHB omgevormd naar een beheersorganisatie. 6 lopende projecten zijn ondergebracht in de beheersorganisatie LHB. Ten uitvoer van deze lopende projecten heeft de LHB in 2016 de laatste trekking gedaan uit de beschikbaar gestelde renteloze financiering die daarmee € 7,6 mln. bedraagt. Dit is momenteel geïnvesteerd in 1 deelneming à € 23k., en 3 participaties à € 2,7 mln. (Bedragen zijn boekwaarden). De verwachting is dat LHB ruim kan voldoen aan haar revolverendheidsdoelstelling.

Provinciaal risico

De Provincie Limburg loopt het risico (een deel van) de boekwaarde van de deelneming ad € 66.000 te moeten afwaarderen en het verschuldigd blijven van een lening van maximaal € 10 mln., waarvan eind 2020 € 4.350.000 uit staat. Bij oprichting werd ervan uit gegaan dat 50% van de lening afgewaardeerd diende te worden. Op basis van de huidige vooruitzichten zal dit gunstiger uitvallen.

IBA Parkstad BV (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Boekwaarde	
Belang provincie	50,00%
Zeggenschap provincie	50,00%
Betrokkenen	Provincie Limburg en de Parkstad gemeentes

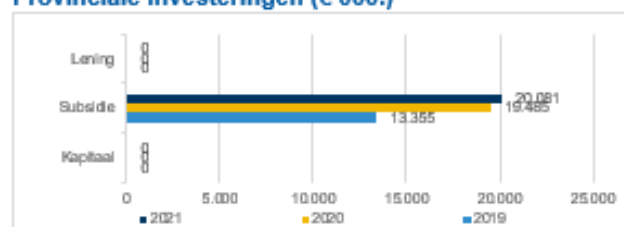
Doelstelling

Het uitvoering geven aan de realisatie en ontwikkeling van de Internationale Bau Ausstellung Parkstad 2020 zoals nader is uitgewerkt in het IBA boek waarin de transformatieopgave voor Parkstad vanuit het Regioprogramma is neergelegd. De kern van de IBA bestaat uit een reeks van spraakmakende en hoogwaardige projecten die Parkstad transformeren en vernieuwen. De allerbeste projecten worden in 2022 tijdens de slotmanifestatie tentoongesteld.

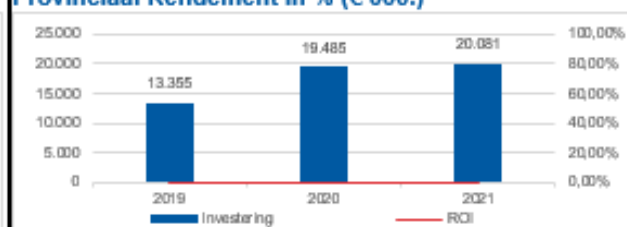
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€13.355	€19.485	€20.081
Cumulatief verleend kapitaal	€0	€0	€0
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Het publiek belang is gelegen in de aanpak van de transformatieopgave voor Parkstad, waar de projecten voortvloeiend uit het IBA Parkstad initiatief invulling aan kunnen geven.

Visie en Beleidsvoornemen

IBA Parkstad ondersteunt, in de periode 2013-2022, projecten die een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat in Zuid-Limburg beogen in combinatie met provinciale programma's zoals wonen, herstructurering, leefbaarheid, zorg, duurzaamheid, structuurversterking, onderwijs en arbeidsmarkt, OV en landschap. Vanwege de Coronacrisis is besloten het Expojaar een jaar te verplaatsen naar juli 2021 (start Parade) tot en met augustus 2022.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

IBA bevindt zich in de uitvoeringsfase. In de periode juni 2016 - maart 2021 heeft de AvA ingestemd met 23 programmavoorstellen (ca. 42 projecten) met een investeringsvolume van ca. € 193 mln., waarvoor aan IBA een bijdrage werd gevraagd van in totaal € 24 mln., waarvan 50% gedekt door de Provincie.

Provinciaal risico

Door het gekozen governance-model en de wijze waarop de financiering is geregeld is er geen sprake van risicodragende deelname in projecten. Derhalve is het risico met name gelegen in het realiseren van kwantitatief en kwalitatief voldoende projecten om de gestelde doelen te realiseren. Besluitvorming in de aandeelhoudersvergadering ten aanzien van projectvoorstellen wordt voorbereid in GS. Eventuele toekenning van middelen, buiten de reguliere begrotingsposten om, verloopt via PS.

Stichting Euregio Maas-Rijn (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Stichting
Boekwaarde	-
Belang provincie	-
Zeggenschap provincie	-
Betrokkenen	Provincie Limburg, Provincies Luik en Limburg (B), Duitstalige Gemeenschap van België, Zweckverband Region Aachen

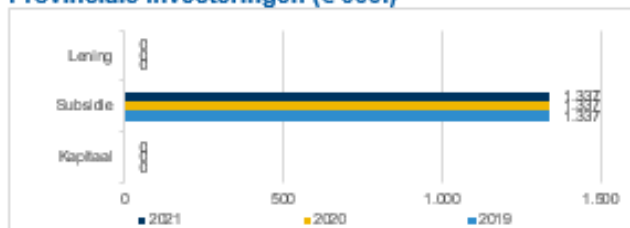
Doelstelling

De stichting heeft ten doel om binnen het gebied van de EMR-grensbelemmeringen af te bouwen; sociaaleconomische factoren te verbeteren; contacten tussen burgers te leggen en te bevorderen; en de samenwerking tussen instellingen, bedrijven en organisaties te bevorderen.

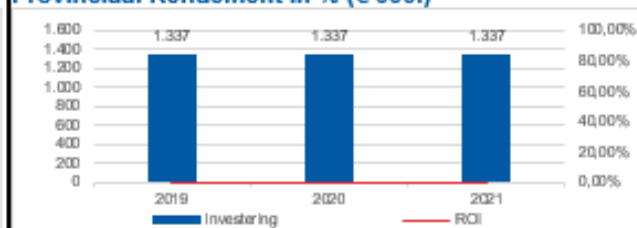
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€1.337	€1.337	€1.337
Cumulatief verleend kapitaal	€0	€0	€0
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Eigen vermogen

Bedrijfsresultaat (EBIT)

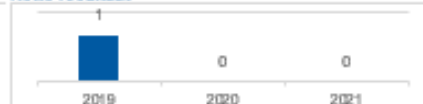
Solvabiliteit (EVTV)

Vreemd vermogen

Netto resultaat

Dividend provincie

Publiek belang

Voor het oplossen van problemen met een grensoverschrijdend karakter is het onderhouden van een goed contact in Euregionaal verband, met de overheden uit de aangrenzende regio's in België en Duitsland, van groot belang. De samenwerking tussen de overheden initieert en stimuleert ook niet-overheden uit de vijf partnerregio's van de EMR (burgers, organisaties, instellingen, bedrijfsleven) om zaken samen op te pakken.

Visie en Beleidsvoornemen

Het realiseren van grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio. Samen met de andere partnerregio's wordt gezamenlijk gewerkt aan de uitvoering van de euregionale toekomststrategie EMR 2020.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Geen bijzondere aandachtspunten.

Provinciaal risico

De 5 partners van de EMR moeten borg staan voor correcte, tijdige en rechtmatige besteding van de gelden die de EMR aan de projecten uitbetaald heeft. In geval van een tekort in de stichting is de Provincie medeaansprakelijk.

Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	EGTS
Boekwaarde	
Belang provincie	20,00%
Zeggenschap provincie	20,00%
Betrokkenen	

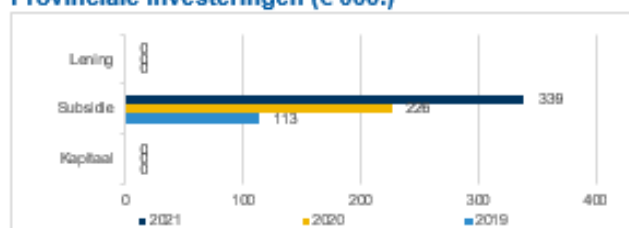
Doelstelling

De EGTS heeft ten doel om binnen het gebied van de Euregio Maas-Rijn grensbelemmeringen af te bouwen; sociaaleconomische factoren te verbeteren; contacten tussen burgers te leggen en te bevorderen en de samenwerking tussen instellingen, bedrijven en organisaties te bevorderen.

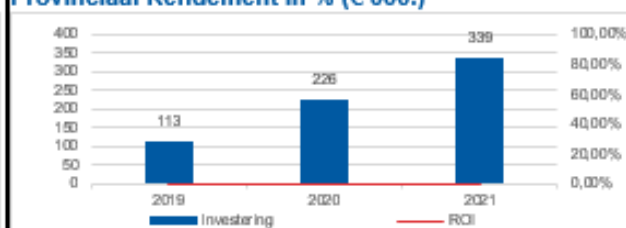
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€113	€228	€339
Cumulatief verleend kapitaal	€0	€0	€0
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Voor het oplossen van problemen met een grensoverschrijdend karakter is het onderhouden van een goed contact in Euregionaal verband met de overheden uit de aangrenzende regio's in België en Duitsland van groot belang. De samenwerking tussen overheden initieert en stimuleert ook niet-overheden uit de vijf partnerregio's van de Euregio Maas-Rijn (burgers, organisaties, instellingen, bedrijfsleven) om zaken samen op te pakken.

Visie en Beleidsvoornemen

Het realiseren van grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio Maas-Rijn. Samen met andere partnerregio's wordt gewerkt aan de uitvoering van de Euregionale toekomststrategie.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

EGTS neemt voor het grootste deel de taken van de Stichting Euregio Maas-Rijn over. Alleen de operationele taken blijven bij de Stichting

Provinciaal risico

RUD Zuid-Limburg (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Boekwaarde	-
Belang provincie	-
Zeggenschap provincie	-
Betrokkenen	Provincie Limburg en de 18 gemeenten in Zuid-Limburg..

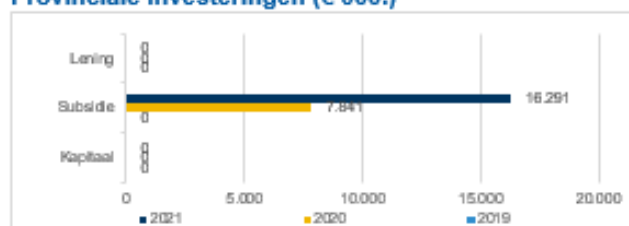
Doelstelling

Algemeen overheidsbestuur met als doel het op afstand plaatsen van de uitvoeringstaken van de Provincie, specifiek: vergunningverlening, toezicht en handhaving in het fysieke domein.

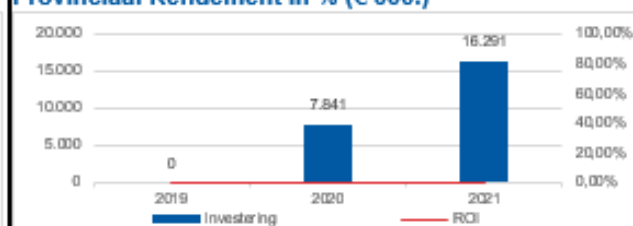
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€7.841	€16.291
Cumulatief verleend kapitaal	€0	€0	€0
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Het leveren van kwaliteit voor de leefomgeving voor inwoners en bedrijven in Zuid-Limburg door samenwerking, door het uitvoeren van haar wettelijke taken.

Visie en Beleidsvoornemen

Een efficiënte en kwalitatieve uitvoering van wettelijke taken in het fysieke domein. De RUD Zuid-Limburg is 1 januari 2013 afgesplitst van de Provincie. Deze rol op afstand en wettelijke taken zullen als zodanig worden voortgezet.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Met ingang van 1 maart 2018 is een gedeelte van het personeel van de provincie Limburg en de grootste gedeelte van de partner gemeenten formeel in dienst getreden van de RUD-Zuid Limburg. De provincie Limburg heeft de taken die uitgevoerd dienen te voeren bij de gemeenten die vallen onder de RUD Limburg Noord ondergebracht bij de RUD Zuid-Limburg. Daarnaast zijn ook de meetdiensten inclusief apparatuur overgebracht van de provincie Limburg naar de RUD Zuid-Limburg.

Provinciaal risico

Het risico is gelegen in het doelmatig en efficiënt uitvoeren van de taken, binnen de daartoe gestelde kaders. De partners zijn gezamenlijke verantwoordelijke voor eventuele tekorten. Provincie Limburg is de grootste partner in deze verbonden partij (ca. 57%)

RUD Limburg-Noord (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Boekwaarde	€0
Belang provincie	-
Zeggenschap provincie	-
Betrokkenen	Provinciale bijdrage is voor 2018 vastgesteld op € 79.738,00, deze wordt jaarlijks geïndexeerd

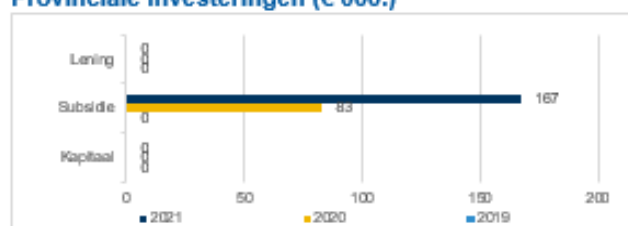
Doelstelling

Algemeen overheidsbestuur met als doel het op afstand plaatsen van de uitvoeringstaken van de Provincie, specifiek: vergunningverlening, toezicht en handhaving in het fysieke domein.

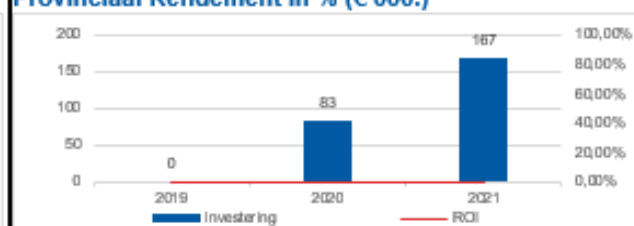
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€83	€167
Cumulatief verleend kapitaal	€0	€0	€0
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Totaal vermogen

Eigen vermogen

Vreemd vermogen

Verlies en winst (€ 000.)

Totale omzet

Bedrijfsresultaat (EBIT)

Netto resultaat

Ratio's en opbrengst (%)

Rendement op totaal vermogen

Solvabiliteit (EV/TV)

Dividend provincie

Publiek belang

Het leveren van kwaliteit voor de leefomgeving voor de inwoners en bedrijven in Noord Limburg door samenwerking en door het uitvoeren van haar wettelijke taken.

Visie en Beleidsvoornemen

De GR RUD-Limburg-Noord is een organisatie die bijdraagt aan verbetering van kwaliteit, gezondheid en veiligheid van de leefomgeving en aan de verbetering van de dienstverlening aan burgers en bedrijven. De dienstverlening wordt o.a. verbeterd door: 1. Een 'level playing field' (gelijke benadering en behandeling onder de GR RUD LN) 2. Minder toezichtslasten door efficiënte en innovatie toezichtmethoden. De GR RUD LN is een flexibele organisatie die zich verhoudt tot de ontwikkelingen in de omgeving.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Per 1-1-2018 is de RUD Noord omgevormd tot een Gemeenschappelijke regeling.

Provinciaal risico

De provincie heeft een aantal taken overgedragen aan de RUD Limburg-Noord. Het risico bestaat dat de taken niet, te laat of kwalitatief onder de maat zijn. Het risico van de provincie Limburg is beperkt tot vooraf bepaalde provinciale bijdrage. Eventuele financiële mee of tegenvallers zijn voor de overige partner gemeenten.

Nazorgfonds gesloten stortplaatsen provincie Limburg (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Rechtspersoonlijkheid op basis van de wet natuurbescherming
Boekwaarde	-
Belang provincie	100,00%
Zeggenschap provincie	100,00%
Betrokkenen	

Doelstelling

Het waarborgen en financieren van de eeuwigdurende nazorg van stortplaatsen gesloten na 1996, zoals bedoeld in artikel 8.49 van de wet Milieubeheer. Dit geschiedt door het onderhouden en in stand houden van de voorzieningen die milieurisico's ten aanzien van de stortplaatsen voorkomen.

Provinciale inbreng (€ 000.)

	€0	€0	€0
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€0	€0	€0
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Publiek belang

Het publiek belang is gelegen in het beheersen en voorkomen van milieurisico's voortvloeiend uit het gestorte en afgedekte afval op de stortplaatsen. Hierin vervult het fonds haar wettelijk taak.

Visie en Beleidsvoornemen

Het nazorgfonds voert een wettelijke taak uit, gericht op de eeuwigdurende nazorg. De provinciale visie loopt synchroon met deze wettelijke taak. De drie kerntaken, belastingheffing, vermogensbeheer en financiering van het onderhoud zullen worden voortgezet om de eeuwigdurende nazorg te waarborgen.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Naarmate meer stortplaatsen gesloten worden en daarmee de risico's en de verantwoordelijkheden overgaan van de exploitant naar Provincie verandert het risicoprofiel. Momenteel is enkel de Louisegroeve gesloten, maar naar de toekomst toe zal hiermee de rol en de aard van deze deelneming wijzigen. De rechtspersoonlijkheid van het nazorgfonds vloeit voort uit de milieuwet. In 2021 is het nazorgfonds ondergebracht in een separate entiteit: RWT (rechtspersoon met wettelijke taak).

Provinciaal risico

Het provinciaal risico is gedurende de exploitatie van de stortplaatsen beperkt tot het debiteurenrisico ten aanzien van de exploitant. Hiervoor zijn contractuele waarborgen richting Attero vastgelegd. Na sluiting loopt de Provincie het risico dat het behaalde rendement lager is dan verondersteld bij het vaststellen van het definitief doelvermogen of dat de werkelijke nazorgkosten de doelvermogens overstijgen. Daaruit voortvloeiende tekorten zijn voor rekening van de Provincie Limburg.

Het Interprovinciaal Overleg (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Vereniging
Boekwaarde	-
Belang provincie	-
Zeggenschap provincie	-
Betrokkenen	De Nederlandse Provincies

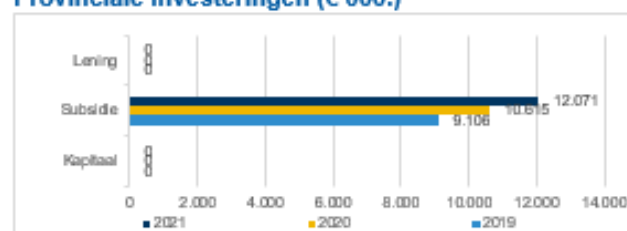
Doelstelling

Platform voor belangenbehartiging van de twaalf Provincies

Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€9.106	€10.615	€12.071
Cumulatief verleend kapitaal	€0	€0	€0
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

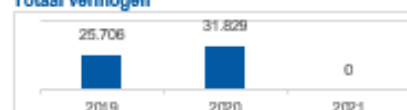

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Totaal vermogen

Eigen vermogen

Vreemd vermogen

Verlies en winst (€ 000.)

Totale omzet

Bedrijfsresultaat (EBIT)

Netto resultaat

Ratio's en opbrengst (%)

Rendement op totaal vermogen

Solvabiliteit (EWT/V)

Dividend provincie

Publiek belang

Dit samenwerkingsverband tussen de twaalf Provincies bevordert coördinatie en efficiëntie van het midden bestuur.

Visie en Beleidsvoornemen

Belangenbehartiging in Den Haag in samenwerking met de andere Provincies.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Geen bijzondere aandachtspunten

Provinciaal risico

Zeer gering risico

Zuidelijke Rekenkamer (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Boekwaarde	-
Belang provincie	-
Zeggenschap provincie	-
Betrokkenen	Provinciale Staten van Limburg en Brabant

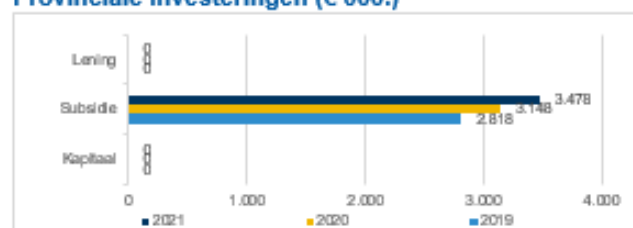
Doelstelling

Het onderzoeken van de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het door het Provinciebestuur van Limburg en Noord-Brabant gevoerde bestuur. Provinciale Staten van de provincie Limburg en Noord-Brabant sturen deze verbonden partij aan.

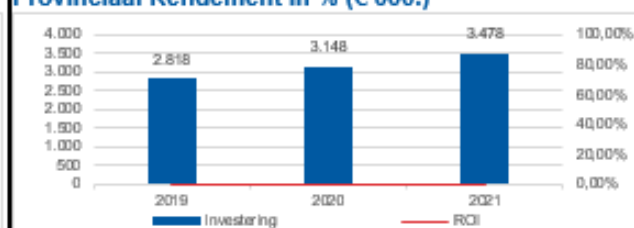
Provinciale inbreng (€ 000.)

	2019	2020	2021
Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€2.818	€3.148	€3.478
Cumulatief verleend kapitaal	€0	€0	€0
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Verlies en winst (€ 000.)

Ratio's en opbrengst (%)

Eigen vermogen

Bedrijfsresultaat (EBIT)

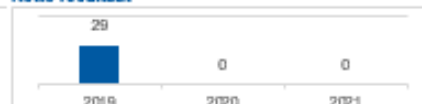
Solvabiliteit (EV/TV)

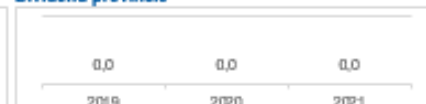
Vreemd vermogen

Netto resultaat

Dividend provincie

Publiek belang

De zuidelijke rekenkamer als onafhankelijk controlerend orgaan waarborgt goed en rechtmatig bestuur en dient daarmee direct het publiek belang.

Visie en Beleidsvoornemen

Het houden van een onafhankelijke rekenkamer betreft een wettelijke taak.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

De Zuidelijke Rekenkamer wordt aangestuurd door Provinciale Staten. Gedeputeerde Staten hebben in deze verbonden partij geen rol. Beoordeling van begroting en jaarstukken dient plaats te vinden door Provinciale Staten.

Provinciaal risico

Zeer gering risico

Coöperatie Samenwerkingsverband DOVA U.A. (VP)

Basisinformatie

Rechtsvorm	Coöperatie
Boekwaarde	-
Belang provincie	5,00%
Zeggenschap provincie	5,00%
Betrokkenen	12 Provincies en 3 vervoersregio's.

Doelstelling

De primaire doelstelling van DOVA is het faciliteren van de 15 aangesloten decentrale OV-autoriteiten bij hun wettelijke taken en doelstellingen op het gebied van OV. Daarnaast zijn sinds 2020 twee aanvullende taken aan DOVA overgedragen: 1) het volledige programmamanagement van het landelijk deel van Zero Emissie busvervoer (ZEB, overgedragen vanuit IPO) en 2) het bieden van onderdak aan de onafhankelijke OV-standaardisatieorganisatie BISON (overgedragen vanuit Connekt).

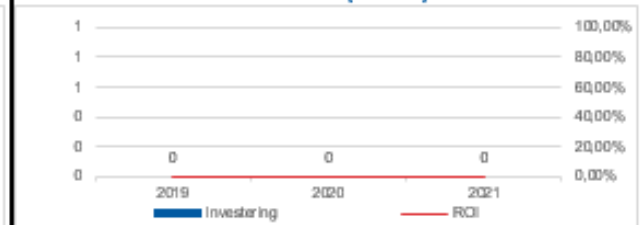
Provinciale inbreng (€ 000.)

Uitstaande financiering	€0	€0	€0
Cumulatief verleende subsidie	€0	€0	€0
Cumulatief verleend kapitaal	€0	€0	€0
Ontvangen rente VP	€0	€0	€0
Dividend	€0	€0	€0

Provinciale investeringen (€ 000.)

Provinciaal Rendement in % (€ 000.)

Balans (€ 000.)

Totaal vermogen

Eigen vermogen

Vreemd vermogen

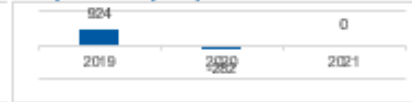

Verlies en winst (€ 000.)

Totale omzet

Bedrijfsresultaat (EBIT)

Netto resultaat

Ratio's en opbrengst (%)

Rendement op totaal vermogen

Solvabiliteit (EV/TV)

Dividend provincie

Publiek belang

DOVA faciliteert in de wettelijke OV-taken van de provincie met als efficiënte en kwalitatieve toevoegende waarden dat concentratie van expertise en landelijke (IT-)standaarden kunnen worden ontwikkeld.

Visie en Beleidsvoornemen

De provincie heeft zich met deelname als lid van DOVA geïnteresseerd aan het afdragen van een jaarlijkse exploitatiebijdrage conform de overeengekomen verdeelsleutel en de door de AVA vastgestelde financiële begroting. Daar waar een ruimere financiële begroting kan leiden tot een groei van (het takenpakket) van DOVA, daar zal een stringente financiële begroting resulteren in een compacter takenpakket. Dit zijn beleidskeuzes die door het dagelijks bestuur van DOVA aan de AVA wordt voorgelegd.

Aandachtspunten en ontwikkelingen

Dova is nog een redelijk jonge organisatie en heeft behoorlijk wat extra kosten gemaakt bij de opzet van de organisatie, de taakuitbreidingen en de verhuizing. DOVA is daarbij afhankelijk van de exploitatiebijdragen van haar leden en heeft conform haar statuten weinig weerstandsvermogen. Stikte begrotingsdiscipline is daarom essentieel. Het bestuur van DOVA heeft ambitieuze groeiplannen, waarbij consolidatie/stabilisatie van de huidige organisatie niet uit het oog moet worden verloren.

Provinciaal risico

De provincie (evenals de andere 14 leden) heeft zich geïnteresseerd aan de jaarlijkse exploitatiebijdrage. Via de AVA kan de provincie invloed uitoefenen op financiële en beleidsmatige keuzes. Indien DOVA in financiële problemen zou geraken of anderszins niet meer in de beleidswensen van de provincie kan voldoen, dan heeft de provincie de mogelijkheid om de OV-taken weer in eigen beheer uit te voeren. Echter, des te meer verwevenheid er wordt gecreëerd, des te lastiger wordt een ontvlechting.

5.7. Grondbeleid

De Paragraaf grondbeleid geeft inzicht in de visie op het provinciale grondbeleid ter ondersteuning van de provinciale programma's, de wijze waarop dat beleid wordt uitgevoerd, een actuele prognose van de te verwachten resultaten en risico's van de totale grondexploitatie.

5.7.1 Beleid in relatie tot de in de begroting opgenomen programma's

In het besluit van 29 juni 2007 (kenmerk J-857) hebben Provinciale Staten ervoor gekozen om een actief grondbeleid te voeren, al dan niet middels participatie in een PPS-constructie (Publiek-Private Samenwerking en/ of participatie in deelnemingen), waarbij dan veelal sprake is van een "Verbonden partij". Dus: niet alleen subsidiëren en toezien op afstand, doch daadwerkelijk projecten mee initiëren. Deze ontwikkelingsgerichte rol wordt met name op ruimtelijk economisch gebied (selectief) opgepakt voor die locaties in Limburg waar een integrale aanpak vanwege het grote economische belang noodzakelijk is. Daarbij zijn onder meer de door Provinciale Staten vastgestelde kaders van kracht: het Erfpachtkader (15 december 2017, kenmerk G-17-046) en Sturen in samenwerking 3.0. (5 februari 2021, kenmerk G-20-082).

Diverse externe ontwikkelingen leiden tot de vraag of de ontwikkelingsgerichte rol ook voor andere doeleinden (o.m. mobiliteits-, sociale en duurzaamheidsvraagstukken) kan worden ingezet. In antwoord op die rolkeuze is in 2018 de herijking van de uitvoering van het Grondbeleid tot stand gekomen en zijn Provinciale Staten daarover geïnformeerd middels een mededeling portefeuillehouder (8 januari 2019, kenmerk 2019/218).

In 2021 is gewerkt aan een nieuwe Nota Grond- en Vastgoedbeleid. Deze zal begin tweede kwartaal 2022 ter besluitvorming aan PS worden voorgelegd. In deze nota zijn ook de aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer inzake het onderzoek fabriekscomplex Meerssen meegenomen.

Binnen de bestaande PS kaders - is ingezet op het verder ontwikkelen van een actief grondbeleid om:

- tot een snellere realisatie van projecten te kunnen komen;
- de haalbaarheid van projecten te bevorderen;
- een hogere kwaliteit in een gebied te realiseren.

De actieve investeringsstrategie van de Provincie Limburg, gericht op structuurversterkende (majeure) projecten, vraagt om een daadkrachtige en betrouwbare overheid. Door zelf, of indirect door middel van deelneming in een rechtspersoon/verbonden partij, initiatief te nemen, positie te nemen en risicodragend te participeren in projecten kunnen overheid en markt meer naar elkaar toegroeien en kan de overheid een impuls geven om projecten te realiseren. De schaalgrootte en problematiek van projecten vragen om bundeling van krachten, zowel ten aanzien van financiële mogelijkheden als van inbreng van expertise.

De Provincie Limburg beschikt over een relatief omvangrijke grond- en vastgoedportefeuille. Naast een goed beheer van het bezit, is het de opgave om de grond- en vastgoedportefeuille in financiële zin beter te laten renderen. Zowel bij de aan- en verkoop als bij de exploitatie van grond en vastgoed

wordt actief gestuurd op het bereiken van een optimaal financieel resultaat, alsmede het behalen van maximaal maatschappelijk nut in lijn met de provinciale beleidskaders. In 2021 is gewerkt aan de Uitvoeringsnota Beheer Grond en Vastgoed 2022. Deze nota is gericht op de operationele elementen om invulling te geven aan strategisch portfoliomanagement. De nota is een professionaliseringsslag en beoogt het komen tot een courante grond- en vastgoedportefeuille. Op 15 februari 2022 heeft GS met de nota ingestemd.

Het hebben en houden van vastgoed is overigens geen doel op zich, maar een middel bij het verwezenlijken van provinciale beleidsdoelstellingen en het realiseren van maatschappelijk nut. Naast het bedrijfsmatige beheer van het Provinciaal bezit, is het de opgave om de grond- en vastgoedportefeuille in maatschappelijke zin optimaal te laten renderen.

5.7.2 Uitvoering van het beleid

Met het innemen van grondposities, geeft het eigendomsrecht andere juridische (privaatrechtelijke) mogelijkheden dan het publiekrecht. Waar het publiekrecht vooral de juridische voorwaarden schept voor bestemmingswijzigingen, geeft het eigendomsrecht de Provincie de mogelijkheid regie te voeren om projecten daadwerkelijk te realiseren.

Uitkomsten van de (majeure) structuurversterkende opgaven zijn uiteindelijk concrete op uitvoering gerichte projecten. Afhankelijk van de aard en opgave van deze projecten is het de vraag of de Provincie hierin participeert. Op basis van een concrete businesscase worden de benodigde kredieten/ dekking bij PS georganiseerd, alvorens de uitvoering ter hand wordt genomen. Aankopen van gronden en/of vastgoed vinden plaats op basis van vastgelegde werkafspraken- en procedures. Dergelijke kaders en uitgangspunten voor het provinciale grondbeleid staan beschreven in de Nota Uitvoering Grond en Vastgoedbeleid, waarover PS in juni 2020 is geïnformeerd.

Anticiperende aankopen

Door PS is een revolverend krediet beschikbaar gesteld van € 22,1 mln. voor het verrichten van anticiperende aankopen. Met deze middelen worden gronden aangekocht, met als insteek het aanjagen van toekomstige projecten en ontwikkelingen. Dit kunnen gronden zijn die mogelijk direct benodigd zijn voor toekomstige projecten dan wel indirect benodigd zijn als ruilgrond. Deze gronden worden in voorkomende gevallen voor marktconforme prijzen gekocht (zuiver vermogenswaarde, dus geen volledige schadeloosstelling cf. Onteigeningswet). In 2021 heeft er 1 aankoop plaatsgevonden op het anticiperende krediet en hebben er 3 verkopen plaatsgevonden. Per saldo bedraagt de portefeuille omvang anticiperende aankopen per ultimo 2021 afgerond 110 ha.

Aankopen in relatie tot ontwikkelopgave natuur

Op 20 december 2013 is een vaststellingsovereenkomst gesloten tussen de Provincie en het Rijk. Op basis van deze overeenkomst en een in 2016 gesloten notariële leveringsakte is de Provincie eigenaar van een groot areaal aan gronden (benodigd ten behoeve van de realisatie van de ontwikkelopgave natuur die de Provincie van het Rijk gekregen heeft). In het kader van de aanpak stikstof worden de afspraken met het Rijk ten aanzien van natuurrealisatie herzien en aangevuld. Dit kan leiden tot vergroting van de opgave in zowel kwantitatieve als kwalitatieve zin. De wijze van realisatie blijft voorsnog ongewijzigd. In het kader van stikstofreductie in de landbouw is een landelijke regeling in voorbereiding voor het gericht opkopen van veehouderijbedrijven nabij stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. De Provincie Limburg zal een keuze maken op welke wijze deze regeling ingezet zal worden.

Per 31 december 2021 bedraagt de grondvoorraad 751 ha. Van deze gronden “ligt 384 ha op de goede plek” en is daarmee gerealiseerde goudgroene natuur. De overige gronden betreffen inzetbare ruilgronden (367 ha). Met de verkoopopbrengst van deze ruilgronden wordt de realisatie van de resterende natuuropgave gefinancierd.

Voor de ontwikkelopgave natuur heeft Provinciale Staten op 20 december 2013 € 203 mln. beschikbaar gesteld. De Ontwikkelopgave natuur dient in 2027 gereed te zijn (afwaardering van 2600 ha en inrichting van 3400 ha). Realisatie dient overigens budgettair neutraal te verlopen. Bij de herijking van de ontwikkelopgave (2^e Afwijkingenrapportage 2017 PS 3 november 2017) is het beschikbare krediet bijgesteld naar € 192 mln. (i.v.m. gewijzigde berekeningswijze). Bij de 1^e afwijkingenrapportage 2021 is, in verband met de bijdrage aan de projectontwikkeling Ooijen-Wanssum, het krediet bijgesteld naar € 175 mln.

Er zijn meerdere sporen waarmee invulling wordt gegeven aan de realisatie van de resterende opgave:

- a. aankoop, afwaardering en inrichting wordt door en voor rekening van de Provincie bekostigd;
- b. aankoop, afwaardering en inrichting door terreinbeherende instanties op basis van partner- of projectcontracten via de SKNL-regeling (Subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap);
- c. zelfrealisatie via particulier initiatief door middel van afwaardering en inrichting met de SKNL-regeling.

Waar de Provincie de afgelopen jaren een passief aankoopbeleid voerde in relatie tot de ontwikkeling van natuur, en de opgave dus gerealiseerd werd via de sporen b en c, is met de vaststelling van de herijking op 26 februari 2019 door GS (kenmerk 19/15779) ingezet op actieve verwerving van de ten behoeve van de instandhouding en verbetering van Natura 2000 essentiële gronden.

De restantopgave bedraagt per 1 januari 2022 992 ha functieverandering en 1284 ha inrichting. Nadat gronden zijn ingericht en transformatie tot natuur heeft plaatsgevonden worden gronden in principe middels een openbare inschrijving verkocht, dit uiteraard onder gestanddoening dat natuurwaarden worden geborgd (middels een kwalitatieve verplichting).

Verkoop gronden

De bij de Provincie in bezit zijnde ruilgronden worden ingezet voor provinciale doelrealisatie. Een belanghebbende (in een provinciaal project / opgave) kan ervoor kiezen om in plaats van een schadeloosstelling vervangende grond (ruilgrond) toebedeeld te krijgen, uiteraard onder marktconforme condities. Door de inzet / verkoop van deze gronden, kan dit ondersteunend werken voor het aanjagen van o.m. provinciale grondexploitaties. Een en ander in lijn met hetgeen beschreven onder de paragraaf “anticiperende aankopen”.

De gronden welke geen inzet hebben/krijgen (dus ook niet als ruilgrond) worden openbaar verkocht (tegen marktwaarde). De werkwijze staat beschreven in de Nota Uitvoering Grond- en Vastgoedbeleid. Op 26 november 2021 heeft de Hoge Raad (Didam – arrest) geoordeeld dat overheden bij de verkoop van vastgoed gelegenheid moet bieden aan (potentiële) gegadigden om mee te dingen naar koop. Dat betekent dat overheden niet zonder meer vrij zijn om eigendommen te verkopen aan een partij naar keuze. Overheden moeten gelijke kansen bieden bij uitgifte van vastgoed. De consequenties hiervan voor lopende verkopen worden inzichtelijk gemaakt. Bij nieuwe verkoopprocedures zullen de richtlijnen die voortkomen uit het Didam-arrest worden opgevolgd.

Beheer gronden

Met uitzondering van de openbare infrastructuur met bijbehorende tankstations, erfpachtgronden en deelnemingen is het in eigendom hebben van gronden en vastgoed vooral van tijdelijke aard.

Het beheer van deze gronden en opstallen is voor het overgrote deel (behoudens enkele huur-, pachtovereenkomsten en jachthuren) geënt op dit tijdelijke karakter. Daarbij wordt veelal gebruik gemaakt van flexibele, kortdurende pacht, huur en gebruiksovereenkomsten. Begin 2021 zijn Provinciale Staten over de resultaten van het pachtbeleid geïnformeerd (2021/2835 d.d. 02-02-2021). Eind 2021 is het pachtbeleid "de Uitvoeringsnota Pacht 2022 geactualiseerd en vastgesteld door GS. Hierover zijn PS geïnformeerd (DOC-00208537 d.d. 14 december 2021).

Overige ontwikkelingen

Momenteel worden de (on)mogelijkheden verkend om de provinciale gronden (omvang ca. 15 ha), op de Oostflank in Brunssum te herontwikkelen tot bedrijfslocatie, eventueel in combinatie met de herontwikkeling van de Groeve Mourik. Deze herontwikkeling kan vorm worden gegeven door het gebied in exploitatie te nemen of te verkopen c.q. verhuren. De provinciale percelen betreffen restkavels die vanuit het project Buitenring Parkstad Limburg (BPL) zijn overgebleven. Besluitvorming ten aanzien van de vormgeving van de herontwikkeling is voorzien medio 2022.

De Provincie Limburg, gemeente Brunssum en de Stadsregio Parkstad (projectpartners) trekken gezamenlijk op in het kader van de beoogde herontwikkeling. De Provincie heeft daarvoor sinds 2019 € 0,5 mln. gereserveerd voor te maken plankosten. Van dit budget resteert 31-12-21 €0,455 mln.

In december 2021 hebben de projectpartners een ambitiesdocument vastgesteld ten aanzien van de beoogde herontwikkeling. Met het gezamenlijke ambitiesdocument is onderling duidelijkheid gecreëerd over de wenselijke (her)ontwikkelingsrichting voor de Oostflank Brunssum. Een herontwikkeling die ook als een brownfield-herontwikkeling (herstructurering) te kwalificeren is.

In het kader van het Programma Aanpak Stikstof (PAS) worden de afspraken met het Rijk ten aanzien van natuurrealisatie herzien en aangevuld. Dit kan leiden tot vergroting van de opgave in zowel kwantitatieve als kwalitatieve zin. De wijze van realisatie blijft vooralsnog ongewijzigd. In het kader van stikstofreductie in de landbouw is een landelijke regeling in voorbereiding voor het gericht opkopen van veehouderijbedrijven nabij stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. De Provincie Limburg zal een keuze maken op welke wijze deze regeling ingezet zal worden.

5.7.3 Boekwaarden en te verwachten resultaten van de lopende projecten

In tabel 1 zijn de boekwaarden voor de lopende projecten opgenomen.

Tabel 1 Overzicht boekwaarden en verwachte resultaten lopende projecten € x 1.000

	Beschikbaar gestelde kredieten	Boekwaarde 1-1-2021	Werkelijk	Boekwaarde 31-12-2021	Restant
In exploitatie genomen bouwgronden					
Laerbroeck (PS 29-5-2010)	15.500	12.694	0	12.694	2.806
IPS/Yard	18.500	9.752	48	8.920	8.700
Totaal in exploitatie genomen bouwgronden	34.000	22.446	48	21.614	11.506
Overige grondvoorraden					
Californië II (PS 23-6-2011)	20.000	6.620	691	7.311	12.689
Voorraad ruilgronden/anticiperende aankopen	22.100	6.130	-29	6.101	15.999
Totaal overige grondvoorraden	42.100	12.750	662	13.412	28.688
Onderhanden werk Ontwikkelopgave Natuur					
Ontwikkelopgave Natuur*	175.102	-19.658	15.405	-4.253	-

	Beschikbaar gestelde kredieten	Boekwaarde 1-1-2021	Werkelijk	Boekwaarde 31-12-2021	Restant
Totaal onderhanden werk Ontwikkelopgave Natuur	175.102	-19658	15.405	-4.253	-

*Betreft stand na 1^e AWR 2021

Toelichting in exploitatie genomen bouwgronden

Laerbroeck

Het noordelijk deel van het plangebied Hout-Blerick / Laerbroeck, was tot ruim tien jaar geleden een glastuinbouwgebied, met kassen gesitueerd in het stroomgebied van de Maas. De Provincie Limburg heeft indertijd het voortouw genomen in de sanering van de aanwezige glasopstanden. Dit heeft destijds geresulteerd in een gedeeltelijk uitgevoerde gebiedsontwikkeling: de sanering van de kassen is afgerond. De herontwikkeling van het gebied, waaruit ook de kosten gedekt zouden worden, is niet uitgevoerd. De Provincie Limburg is bij de sanering eigenaar geworden van het gebied (omvang eigendom 36 ha). 2021 heeft in het teken gestaan van het vormgeven van het programma en de uitwerking ervan voor de gebiedsontwikkeling tezamen met de betrokken partners, het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de gemeenten Venlo en Peel & Maas. Het doel van de gebiedsontwikkeling is vanuit Provincie perspectief gezien te omschrijven als het deels terugverdienen van door Provincie gedane investeringen en programmatisch (programma passend binnen de provinciale beleidskaders van o.a. hoogwaterbescherming en kwaliteitsverbetering) borgen van de herontwikkeling van het gebied en daarbij invulling geven aan de gedane toezegging in het Bestuurlijk Overleg MIRT november 2019 (bijdrage van € 1 mln. t.b.v. kwaliteitsverbetering van het gebied). Voor het project is een voorziening getroffen, zoals besloten door PS (Jaarrekening 2010 en 2013). De voorziening bedroeg in 2021 € 10,9 mln. Daarmee resteerde een boekwaarde per saldo van € 1,8 mln., welk bedrag minimaal gelijk is aan de agrarische waarde van deze gronden 36 ha. à € 5 per m². De huidige minimale waarde van agrarische grond is opnieuw tegen het licht gehouden. Door marktontwikkelingen is deze toegenomen. Voor agrarische grond ligt deze in de regio op circa € 7,-- per m². Aangezien een deel van de provinciale gronden buitendijks komt te liggen, en dus onder water kunnen komen te staan, lijken deze in de toekomst alleen geschikt als grasland. Hiervoor ligt de gemiddelde waarde in de regio op circa € 6,50 per m². Op basis van deze prijzen en criteria is de benodigde omvang van de voorziening opnieuw bepaald. Deze wordt gecorrigeerd, in de vorm van een vrijval, voor een bedrag van € 621.912,--. De nieuwe omvang van de voorziening bedraagt daarmee circa € 10,3 mln.. Het saldo dat resteert bedraagt daardoor € 2,4 mln.

IPS/Yard

De grondexploitatie IPS/Yard is gelegen in de directe omgeving van het VDL Nedcar bedrijvencomplex en heeft als doel de uitbreiding van VDL Nedcar mogelijk te maken. De grondexploitatie wordt gesloten zodra alle gronden geleverd zijn aan VDL Nedcar. De niet verontreinigde gronden van IPS en Yard zijn voorzien om in januari 2022 te worden geleverd aan VDL Nedcar. Dit betreft het grootste gedeelte van de gronden. Ter plaatse is een deel van de gronden verontreinigd met PFAS welke moet zijn gesaneerd alvorens deze gronden geleverd kunnen worden.

Alvorens een saneringsplan op te kunnen stellen dienen door Provincie en VDL Nedcar nog enkele onderzoeken te worden uitgevoerd. De conclusies uit deze onderzoeken zijn van invloed op het resultaat van de grondexploitatie welke (positief of negatief resultaat) toekomt aan het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat op basis van de met het Rijk overeengekomen leningsovereenkomst. Naar verwachting zijn alle gronden in 2023 geleverd aan VDL Nedcar. Over een definitieve afrekening wordt nog gesproken met het Ministerie van EZK. Over de definitieve afrekening wordt PS op een later tijdstip geïnformeerd.

Naast het ter beschikking gestelde krediet van € 18,5 mln. is in 2016 een achtergestelde lening van LIOF bij het Ministerie van EZK van € 15,8 overgenomen. In 2016 werd nog een verlies voorzien van € 7,5 mln. wat conform afspraken zou vervallen aan het Ministerie van EZK. De huidige verwachting is dat het resultaat van de GREX vanwege marktontwikkelingen én vanwege de aangetroffen PFAS verontreiniging ca. € 2,6 mln. negatief zal zijn. Hiervoor is (conform huidige BBV regelgeving) een voorziening getroffen van € 2,6 mln. die conform afspraken met Ministerie EZK gedekt wordt uit de lening die in dergelijk geval niet in zijn geheel hoeft te worden terugbetaald. Per saldo is dit voor Provincie Limburg resultaat neutraal.

Toelichting boekwaarden en verwachte resultaten strategische gronden

Californië II

De gebiedsontwikkeling Californië moet ruimte gaan bieden aan grootschalige glastuinbouw. In 2011 is Californië B.V. een overeenkomst aangegaan met de Provincie Limburg voor het voorfinancieren van de gronden die benodigd zijn voor het deelgebied Californië II. Vrijwel alle benodigde gronden zijn verworven. De in voorraad zijnde gronden Californië worden op basis van gemaakte afspraken met Californië B.V., op kostprijsbasis (oorspronkelijk verwervingskosten met toeslag voor rente en apparaatskosten) doorverkocht. Aan de afspraken ligt een afnameverplichting ten grondslag. In de afgelopen jaren is gebleken dat de belangstelling vanuit de markt voor afname van gronden in Californië II erg beperkt is. Californië B.V. onderzoekt momenteel alternatieve scenario's. Medio 2022 zal duidelijk worden wat hiervan de uitkomst is en zal blijken of dit leidt tot een aanpassing van de gemaakte afspraken.

Voorraad ruilgronden / anticiperende aankopen

In paragraaf 5.7.2. staat het doel ruilgronden / anticiperende aankopen beschreven. De boekwaarde van de voorraad anticiperende aankopen bedraagt per 31 december 2021 € 6,10 mln. Deze hoofdzakelijk agrarische gronden met inbegrip van enkele opstallen omvatten in totaal 109,7 ha. Dit resulteert in een gemiddelde grondwaarde van € 5,56 per m². De verwachting is dat deze gemiddeld genomen minimaal tegen deze waarde verkocht kunnen worden.

Toelichting onderhanden werk Ontwikkelopgave Natuur

Voor de toelichting van dit onderdeel, zie titel "Aankopen in relatie tot ontwikkelopgave natuur", paragraaf 5.7.2.

5.7.4 Risico's en risicoreserve

Om risico's af te dekken is er binnen de begroting een Risicoreserve financieel instrumentarium SIS 3.0 waar het erfpachtinstrumentarium integraal onderdeel van uitmaakt. Ook eventuele risico's ten gevolge van andere grondactiviteiten maken deel uit van deze risicoreserve.

De huidige risico-inschatting van de lopende projecten wordt nihil ingeschat. Het betreft de volgende lopende projecten en hierover kan het volgende opgemerkt worden:

Laerbroeck

Bij het project Laerbroeck is door het treffen van een voorziening de restwaarde van de verworven gronden teruggebracht tot de agrarische waarde. Het risico voor de Provincie is verwaarloosbaar.

Grondbedrijf Californië II

De in voorraad zijnde gronden ten behoeve van Californië II zullen door Californië B.V. tegen kostprijs (oorspronkelijke verwervingskosten met toeslag voor rente en apparaatskosten) worden afgenomen. Het aantal transacties is in de afgelopen periode beperkt gebleven. Er is een kans dat de Californië B.V. financieel niet in staat is de gronden van de Provincie af te nemen. California onderzoekt samen met de Provincie naar alternatieve scenario's. De boekwaarde van de gronden komt echter overeen met de marktwaarde. Het risico voor de Provincie is derhalve nihil.

Marsna paper

Er is momenteel € 3,86 mln. geormerkt voor een bijdrage in de kosten van achterstallig onderhoud en brandveiligheid van Marsna Paper (conform PS besluit 29 juni 2018). Op 4 augustus 2021 is de onderneming Marsna Paper B.V. failliet gegaan, waarna de papierproductie is gestopt en enkel het onroerend goed restte (Building Marsna B.V.). Op 11 januari 2022 heeft GS toestemming gegeven voor de verkoop van de aandelen van Marsna Beheer B.V., zijnde de holding en enig aandeelhouder van Building Marsna B.V. Tijdens de gesprekken met de nieuwe beoogde eigenaar is gebleken dat deze geen aanspraak wil maken op de resterende bijdrage in de kosten van achterstallig onderhoud en brandveiligheid. Om die reden is een beëindigingsovereenkomst voor het koopcontract voorbereid. Door het beëindigen van het contract blijft de verkoop van 2018 gewoon in stand doch vervalt de resterende betalingsverplichting van de Provincie Limburg ad € 3,8 miljoen. Dit wordt verwerkt in de 1^e afwijkingenrapportage 2022.

Anticiperende aankopen

De boekwaarde van de voorraad ruilgronden/ anticiperend verworven gronden bedraagt gemiddeld € 5,56 per vierkante meter, gelijk aan de agrarische waarde.

Op basis van de huidige stand van zaken worden de risico's van deze projecten op nihil ingeschat.

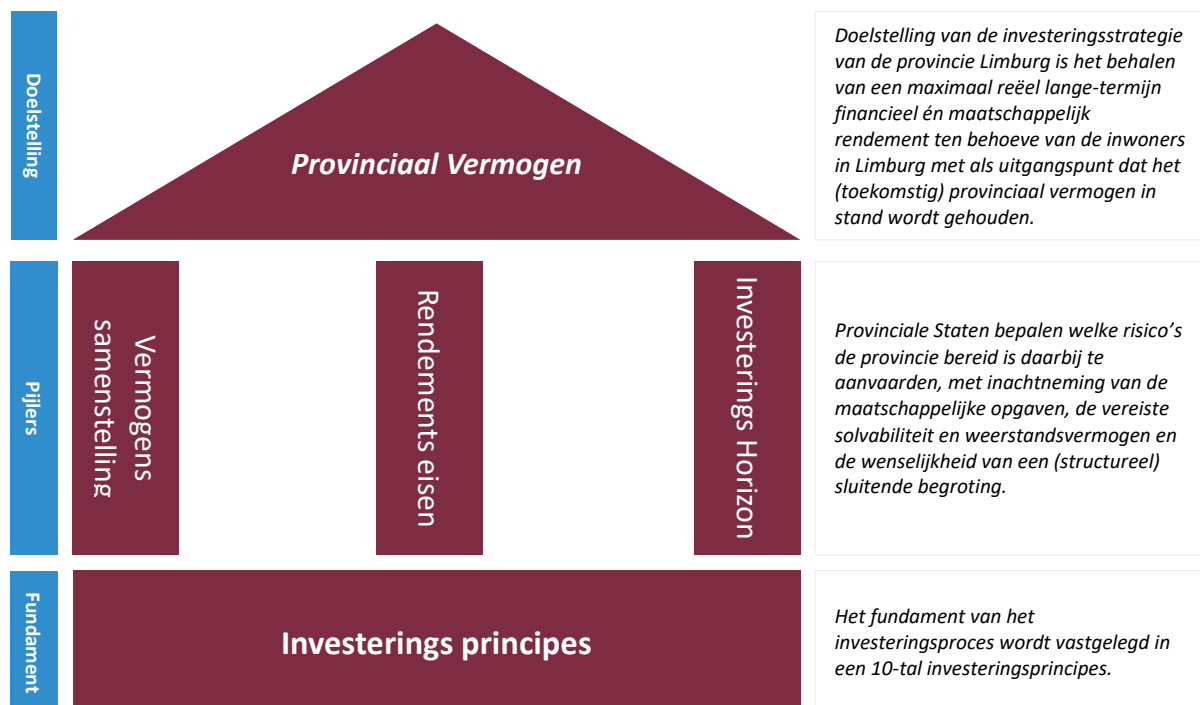

5.8. Portfoliomanagement

Portfolio management

Met de vaststelling van het kader Sturing in Samenwerking 2.0 (SIS 2.0) in februari 2017 en aanvullend het beleid omtrent risicoreserveringen bij de begroting 2018 (Memorie van Toelichting Begroting 2018), heeft de professionalisering van het beheer van onze financieel vaste activa verder gestalte gekregen onder de noemer van portfolio management. Om Provinciale Staten te informeren over het portfolio wordt in deze paragraaf gerapporteerd over de ontwikkelingen op het vlak van risico's, samenstelling van de portefeuille, rendement en de positie van de Immunisatiereserve. Dit in lijn met de in SIS 3.0 (opvolger van SIS 2.0) gepresenteerde strategie.

Investeringsportefeuille

Ten behoeve van deze analyse wordt er onderscheid gemaakt tussen investeringen uit hoofde van de publieke taak en de totale investeringsportefeuille inclusief lopende obligaties. Hieronder is de portefeuille gedefinieerd zoals deze in de navolgende analyse wordt gehanteerd:

Risico-analyse

Bedragen x € 1.000

Portfolio SIS 3.0		
Balans	1-1-2021	31-12-2021
Leningen openbare lich. (art. 1a wet FIDO)	194.000	194.000
A1331b FVA overige langlopende leningen	171.032	177.184
FVA Leningen deelnemingen	373.211	356.574
A1332b FVA uitz. Ned. schuldpapier > 1jr	-	-
A1332c FVA overige uitz. loopt. >= 1jr	128.343	125.839
FVA Kapitaalverstr.deelnemingen	296.337	308.693
Totaal Financieel vaste activa	1.162.922	1.162.290
MVA Gronden uitgegeven in erfpacht, econ. nut	40.560	44.518
Totaal Financieel vaste activa incl. erfpacht	1.203.482	1.206.808
Borgstellingen	9.311	1.917
Totaal risicodragende portefeuille	1.212.792	1.208.725
-/- GPL vordering GPV	14.723	12.219
Totaal risicodragende portefeuille (na correctie)	1.198.070	1.196.506
<i>publieke taak</i>	<i>890.450</i>	<i>888.886</i>
<i>overig</i>	<i>307.620</i>	<i>307.620</i>
<i>Mutatie Volume</i>	<i>-13,53%</i>	<i>-0,13%</i>
<i>aandeel portfolio - deelnemingen publieke taak</i>	<i>24,73%</i>	<i>25,80%</i>
<i>aandeel portfolio - leningen publieke taak</i>	<i>44,88%</i>	<i>44,16%</i>

Bedragen x € 1.000

Risico SIS 3.0		
	2020	2021
Totaal portfolio publieke taak	908.416	906.790
-/- Afwaarderingen	-18.455	-17.905
Totaal portfolio	889.961	888.886
Risico inschatting portfolio na afwaardering	84.039	91.268
% portfolio publieke taak	9%	10%
Begrote afwaarderingen		6.390
Begrote mutatie risico		13.649
Totaal begroting (a)		20.039
Gerealiseerde afwaardering		17.905
Gerealiseerde mutatie risico reserve		7.229
Totaal realisatie (b)		25.134
Dotatie risico reserve (a-b)		5.095

Een belangrijk aspect van het beheer van de investeringsportefeuille is het beoordelen van de balansrisico's. Dit betekent dat de vraag beantwoord moet worden in hoeverre de boekwaarde van de verschillende instrumenten die wordt ingezet uit hoofde van de publieke taak waardevast is. Hiertoe worden continue de risico's gemonitord en aan de hand van zowel risico workshops als overleg met de controlerend accountant wordt een inschatting gemaakt van de risico's. De systematiek is verder toegelicht in de memorie van toelichting bij de begroting 2018. Resultante van deze analyse in 2021 is dat er een netto dotatie van **€ 5,095 mln.** aan de risicoreserve dient plaats te vinden.

Deze dotatie is het resultaat van diverse effecten, zoals mutaties in de activa, aflossingen, nieuwe uitzettingen en daadwerkelijke toename en afname van risico's. De portefeuille wordt voor € 17,905 mln. afgewaardeerd/voorzien. Voor de leningen en aandelen kapitaal van Greenport Venlo Vastgoed BV worden voorzieningen getroffen van € 7,43 mln., en een afwaardering op het LBDF van € 0,66 mln. Daarnaast zijn er afwaarderingen van agiostortingen die reeds bij besluitvorming aangemerkt waren als niet revolverend.

Portefolio samenstelling en rendement

Bedragen x € 1.000

Risico spreiding SIS 3.0		Boekwaarde	%	
Risicos indeling				
	AAA	203.776	22,9%	AAA
	AA	158.237	17,8%	AA
	A	99.976	11,2%	A
	BBB	36.937	4,2%	BBB
	BB	108.275	12,2%	BB
	B	6.558	0,7%	B
	CCC	24.333	2,7%	CCC
	CC	36.262	4,1%	CC
	CC	63.892	7,2%	D
		Boekwaarde	%	Streefwaarde
Actief Sturen		131.044	14,7%	20%
Sturen		258.915	29,1%	10%
Actief Monitoren		136.913	15,4%	60%
Monitoren		362.013	40,7%	10%
Totaal publieke taak		888.886	100%	100%
Sector	Boekwaarde	%	Max 30%	
Natuurwetenschappelijk speur- en ontwikkelingswerk	31.520	3,5%		
Algemene banken	200.026	22,5%		
Luchtvaart	22.588	2,5%		
Kredietverstrekking en overige financiële intermediatie	296.748	33,4%		
Productie van elektriciteit; transmissie en distributie van elektriciteit en aardgas	89.643	10,1%		
Winning en distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering	10.132	1,1%		
Verhuur van en handel in grond	77.820	8,8%		
Speur- en ontwikkelingswerk op het gebied van gezondheid en voeding	1.014	0,1%		
Verhuur van en handel in onroerend goed	138.566	15,6%		
Levensbeschouwelijke organisaties	2.914	0,3%		
Hotels (geen hotel-restaurants), pensions en conferentieoorden	735	0,1%		
Opslag en dienstverlening voor vervoer	42	0,0%		
Natuurbehoud	2.859	0,3%		
Niet-universitair hoger onderwijs	2.500	0,3%		
Gezondheids- en welzijnszorg	5.350	0,6%		
Pret- en themaparken	4.787	0,5%		
Dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatie	364	0,0%		
Sportaccomodaties	27	0,0%		
Energiecooperatie	1.250	0,1%		
Totaal publieke taak	888.886	100%		

Om de risico's die voortvloeien uit de offensieve investeringsstrategie te spreiden zijn er in SIS 3.0 limieten gesteld voor sectoren (niet meer dan 30% per sector) én streefwaarden per sturingskwadrant (c.q. risicoprofiel). De huidige investeringsportefeuille voldoet niet aan deze normen. De provinciale fondsen vormen (onderdeel van de sector "Kredietverstrekking en overige financiële intermediaie") de grootste categorie uitstijgend boven de 30%, maar kennen onderliggend wel een spreiding in sectoren. Daarnaast vormen vastgoed en grondposities (geen aparte sector, maar komen voor in verschillende sectoren) een zware component in de portfolio. De weging van de sector "Algemene banken" wordt met name gevoerd door de leningen aan de BNG en NWB.

Rendement

<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Rendement SIS 3.0	Rendement
Erfpacht canon	€ 2.118
Dividend	€ 15.643
Renteopbrengsten	€ 17.947
Totaal rendement	€ 35.708
<i>Erfpacht ongecorrigeerd</i>	4,76%
<i>Dividend rendement ongecorrigeerd</i>	5,07%
<i>Rente rendement ongecorrigeerd</i>	3,10%
<i>totaal</i>	4,02%
Afwaarderingen	€ 17.905
Totaal rendement (na afwaardering)	€ 17.803
<i>Rendement gecorrigeerd voor afwaardering</i>	2,00%
Rendement op financieringen	3,10%
Rendement op deelnemingen	-0,73%

5.9. COVID-19

Provinciale Staten van Limburg zijn in 2020 en in 2021 middels informerende stukken⁴ periodiek op de hoogte gebracht over de impact van de coronacrisis en de provinciale maatregelen tegen de gevolgen van het coronavirus. Door middel van deze paragraaf wordt met name de financiële schade toegelicht en compensatie door het Rijk.

Provincie Limburg hanteert de volgende definitie voor coronaschade:

“De schade veroorzaakt door de coronacrisis betreft alle nadelige financiële gevolgen als gevolg van de coronacrisis. De omvang van de schade, het nadeel kan uitgedrukt worden als het verschil tussen de waarde (lees: vrij besteedbaar eigen vermogen van de Provincie) in de hypothetische situatie waarin de coronacrisis zich niet heeft voorgedaan en de waarde in de werkelijke situatie.

Alle extra kosten (inclusief dotaties aan verliesvoorzieningen en risicoreserves), waardeverliezen en inkomstendervingen die als gevolg van de coronacrisis, via de provinciale exploitatierekening, ten laste van het vrij besteedbaar eigen vermogen van de Provincie komen, vallen onder het begrip coronaschade”.

De coronaschade voor de Provincie kan hierdoor in vier categorieën worden verdeeld:

- schade van cultuurinstellingen;
- schade van aan de Provincie gelieerde fondsen;
- schade van overige deelnemingen van de Provincie;
- schade van uitzettingen middels geldleningen verstrekt door de Provincie.

Schade van cultuurinstellingen

Voor de eerste helft van 2021 heeft de Provincie een inventarisatie bij de cultuurinstellingen uitgevoerd. Uit deze analyse resulteerde een netto schade (gemiste inkomsten minus besparende kosten minus compensatie Rijksmaatregelen minus nieuwe inkomsten) van € 1.174.633. De Provincie wordt door het Rijk voor deze netto schade gecompenseerd over het eerste half jaar van 2021. In totaal gaat het Rijk over het eerste half jaar 2021 een compensatie verstrekken aan alle provincies van € 5,3 miljoen, waar Provincie Limburg dus 22% van gaat ontvangen.

OCW heeft besloten om voor heel 2021 voor de provincies een compensatie voor coronaschade ter beschikking te stellen van € 9,9 miljoen. Hierdoor resteert voor de tweede helft van 2021 een coronaschade compensatie van € 4,6 miljoen. Over de verdeling van deze compensatie over de provincies is in IPO verband nog overleg met het Rijk. De voorliggende optie is de verdeling te baseren op de gerealiseerde compensatie over 2020/2021. Voor Provincie Limburg resulteert dit dan in een compensatie van 20% (circa € 933.000). Indien de werkelijke schade over de tweede helft 2021 hoger uitvalt wordt het meerdere niet meer door het Rijk gecompenseerd. De compensatie wordt als een Algemene Uitkering uitbetaald.

Schade van aan de Provincie gelieerde fondsen

De aan de Provincie gelieerde fondsen (LIOF N.V., MKBL, LBDF, LEF, Chemelot Ventures en Brightlands Venture Partners fund IV) hebben ook in 2021 door COVID-19 schade ondervonden door beperkingen die de overheid had opgelegd, maar minder dan in 2020. De jaarverslaglegging over

---

⁴ De laatste update: brief GS van 9-2-2021 (GS 2021- 3538), zestiende informerende stuk.

2021 van de fondsen moet nog plaatsvinden, zodat nog geen volledig beeld over de impact van COVID-19 is verkregen. Op basis van informatie-uitwisseling gedurende het boekjaar 2021 is wel het volgende te melden:

De onderliggende participaties van de fondsen hebben, zover dat mogelijk was, maatregelen ondernomen. Doordat de eventuele financiële coronaschade op de bedrijfsvoering in de normale bedrijfsvoering is opgegaan is er geen specifieke financiële schade als gevolg van corona aan te wijzen. Ook de impact van COVID-19 op de mutatie stille reserve is hierdoor niet te specificeren.

Schade van overige deelnemingen van de Provincie

Ook bij de deelnemingen geldt dat eventuele financiële coronaschade op de bedrijfsvoering in de normale bedrijfsvoering is opgegaan en dat er geen specifieke financiële schade als gevolg van corona aan te wijzen is. Jaarlijks worden de deelnemingen door de Provincie op kredietwaardigheid en waarderingen beoordeeld. In deze beoordeling is behalve de impact van de bedrijfsvoering ook, indien aanwezig, de corona impact opgenomen.

Schade van uitzettingen middels geldleningen verstrekt door de Provincie

Door corona is een project niet doorgegaan waarvoor de Provincie een geldlening had verstrekt. De instantie heeft circa de helft van de lening kunnen aflossen. Gedeputeerde Staten hebben het restant op deze geldlening (€ 100.000) kwijtgescholden.

The image is a collage of financial symbols. On the left, a red vertical bar contains the text 'Deel 2 Jaarrekening 2021'. The background features several stacks of Euro coins in various colors (gold, silver, copper) on a white surface. In the upper right, a calculator with black and blue buttons is visible. Below the calculator, there are several Euro banknotes in green and blue. In the foreground, a white sheet of paper with a blue line graph is spread out. The graph shows a fluctuating line with a general upward trend. A single Euro coin lies on the paper in the lower left corner.

Deel 2
Jaarrekening 2021

6.1. Balans per 31-12-2021

€ x 1.000

Activa	Ultimo 2021	Ultimo 2020
Vaste activa		
Immateriële vaste activa		
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	84	157
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	55.307	43.337
	55.391	43.494
Materiële vaste activa		
- Investerings met een economisch nut	43.109	48.915
- Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	317.813	313.535
- In erfpacht	44.518	40.560
	405.440	403.010
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	311.429	296.337
- gemeenschappelijke regelingen	0	0
- overige verbonden partijen	0	0
Leningen u/g aan:		
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	194.000	194.000
- deelnemingen	356.574	373.236
Overige langlopende leningen	177.184	171.032
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier net een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0	0
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van een jaar of langer	125.839	128.343
	1.165.026	1.162.947
Totaal vaste activa	1.625.856	1.609.451
Vlottende activa		
Voorraden		
Grond- en hulpstoffen		
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	4.522	-8.116
Gereed product en handelsgoederen	13.456	12.795
	17.978	4.680
Uitzettingen met rentetypische looptijd < 1 jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	17.235	32.182
Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	0	0
Overige verstrekte kasgeldleningen	0	200
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	312.135	269.923
Rekening-courantverhoudingen met het Rijk	0	0
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	16.417	8.338
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentecyclische looptijd korter dan één jaar	0	0
Overige vorderingen	8.635	6.962
Overige uitzettingen	0	26.990
	354.422	344.594
Liquide middelen		
Banksaldi	9	1.265
	9	1.265
Overlopende activa		
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel uitgesplitst naar de nog te ontvangen bedragen van:		
- Europese overheidslichamen	20	130
- Het Rijk	2.535	4.460
- Overige Nederlandse overheidslichamen	2.327	2.327
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.	23.741	27.416
	28.623	34.333
Totaal vlottende activa	401.031	384.871
Totaal activa	2.026.887	1.994.322

€ x 1.000

Passiva	Ultimo 2021	Ultimo 2020
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
Algemene reserve	107.713	79.107
Bestemmingsreserves	1.497.873	1.470.966
Gerealiseerde resultaat	49.703	100.381
	<u>1.655.289</u>	<u>1.650.455</u>
Voorzieningen		
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	9.911	10.225
Voorzieningen ter egalisering van kosten	7.188	5.537
	<u>17.099</u>	<u>15.762</u>
Vaste schulden met een rentetypische looptijd >= 1 jaar		
Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse banken en ov.financiële instellingen	1.085	1.266
- openbare lichamen	13.324	15.882
- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	43.111	26.889
Waarborgsommen	2.512	2.732
	<u>60.032</u>	<u>46.769</u>
Totaal vaste passiva	1.732.420	1.712.986
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar		
Overige schulden	52.876	75.746
	<u>52.876</u>	<u>75.746</u>
Overlopende passiva		
-Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen m.u.v. jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	136.113	156.770
- De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van:		
- Europese overheidslichamen	333	1.106
- Het Rijk	92.190	40.183
- Overige Nederlandse overheidslichamen	9.249	4.613
- Overige vooruitontvangen bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	3.706	2.918
	<u>241.592</u>	<u>205.590</u>
Totaal vlottende passiva	294.467	281.336
Totaal passiva	2.026.887	1.994.322

6.2. Overzicht van baten en lasten 2021

€ x 1.000

Begrotingsprogramma		Lasten					Baten					Saldo baten en lasten				
Code	Omschrijving	Primitieve begroting	Wijzig.	Begroting na wijz.	Realisatie 2021	Verschil begroting/realisatie	Primitieve begroting	Wijzig.	Begroting na wijz.	Realisatie 2021	Verschil begroting/realisatie	Primitieve begroting	Wijzig.	Begroting na wijz.	Realisatie 2021	Verschil begroting/realisatie
1.1	Investeringsklimaat	14.171	8.439	22.610	17.557	5.053	896	1.767	2.663	2.067	596	-13.275	-6.672	-19.947	-15.490	-4.457
1.2	Innovatiekracht	12.435	20.638	33.072	42.512	-9.440	2.600	4.033	6.633	9.677	-3.044	-9.835	-16.604	-26.439	-32.835	6.396
1.3	Onderwijs en arbeidsmarkt	2.151	1.125	3.276	3.007	268	372	0	372	372	0	-1.779	-1.125	-2.904	-2.636	-268
2.1	Sociale agenda, zorg en veiligheid	15.717	3.919	19.636	15.791	3.845	0	176	176	176	0	-15.717	-3.743	-19.460	-15.615	-3.845
2.2	Cultuur	44.811	4.110	48.922	44.146	4.776	5.518	209	5.726	5.413	314	-39.294	-3.902	-43.196	-38.733	-4.462
2.3	Sport	4.635	1.759	6.394	4.332	2.062	0	0	0	0	0	-4.635	-1.759	-6.394	-4.332	-2.062
2.4	Stedelijke ontwikkeling en Limburgse centra	3.015	27.825	30.840	27.507	3.333	0	13.046	13.046	13.046	0	-3.015	-14.779	-17.794	-14.460	-3.333
3.1	Openbaar vervoer en railagenda	76.166	11.350	87.516	77.246	10.270	16.188	12.439	28.627	20.590	8.036	-59.978	1.089	-58.889	-56.656	-2.233
3.2	Bereikbaarheid en mobiliteit	62.782	-3.879	58.903	47.977	10.926	1.021	3.072	4.093	2.934	1.159	-61.761	6.951	-54.810	-45.043	-9.767
3.3	Wonen in Limburg	2.065	1.281	3.346	2.009	1.337	0	663	663	321	342	-2.065	-618	-2.683	-1.688	-995
3.4	Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit	7.795	17.162	24.957	10.954	14.003	1.770	14.661	16.431	7.281	9.150	-6.025	-2.501	-8.526	-3.673	-4.853
3.5	Hoogwaterbescherming langs de Maas	1.765	11.056	12.821	14.974	-2.153	10.328	2.308	12.636	13.046	-411	8.563	-8.749	-186	-1.928	1.742
3.6	Water	16.444	-5.382	11.063	10.905	158	4.522	34	4.556	4.753	-197	-11.923	5.415	-6.507	-6.152	-355
3.7	Energie, circulaire economie en milieu	16.972	11.242	28.214	22.152	6.062	3.087	1.011	4.097	3.238	859	-13.885	-10.232	-24.117	-18.914	-5.202
3.8	Natuur	33.284	1.795	35.079	31.633	3.446	31.217	240	31.457	32.321	-864	-2.067	-1.555	-3.622	688	-4.310
4.1	Bestuur	18.158	1.984	20.143	15.235	4.907	406	8	414	448	-34	-17.752	-1.977	-19.729	-14.787	-4.942
4.2	Overhead	51.756	-108	51.648	48.906	2.742	458	-185	273	1.111	-838	-51.298	-77	-51.375	-47.795	-3.580
4.3	Algemene dekkingsmiddelen en overige financiën:															
	Motorrijtuigenbelasting						109.398	-591	108.807	110.586	-1.779	109.398	-591	108.807	110.586	-1.779
	Provinciefonds						151.617	1.046	152.662	152.818	-156	151.617	1.046	152.662	152.818	-156
	Overige dividend						12.515	-89	12.426	12.470	-44	12.515	-89	12.426	12.470	-44
	Onvoorzien	50	0	50	0	50						-50	0	-50	0	-50
	Overige algemene middelen	17.758	-16.372	1.386	-7.972	9.358	29.436	15.804	45.240	44.810	430	11.678	32.176	43.854	52.782	-8.928
	Provinciale Staten en Griffie	3.763	145	3.909	3.772	136	0	0	0	0	0	-3.763	-145	-3.909	-3.772	-136
	Gerealiseerde totaal van baten en lasten	405.692	98.092	503.784	432.643	71.140	381.346	69.652	450.997	437.478	13.519	-24.346	-28.440	-52.786	4.835	-57.621
	Mutatie reserves															
4.3	Algemene reserve (egalisatie)	20.895	59.889	80.784	80.784	0	25.421	126.535	151.956	152.256	-300	4.526	66.646	71.172	71.472	-300
Div	Immunitatisreserve					0	27.589	2.266	29.854	27.588	2.266	27.589	2.266	29.854	27.588	2.266
Div	Risicoreserve financieel instrumentarium SIS	13.138	4.165	17.303	22.398	-5.095	0	0	0	15.169	-15.169	-13.138	-4.165	-17.303	-7.229	-10.074
1.1	Egalisatiereserve DU Topperbedrijventerrijnen	0	0	0	0	0	0	52	52	41	11	0	52	52	41	11
1.1	Reserve knelpunten economisch beleid	0	0	0	764	-764						0	0	0	-764	764
1.1	Bestemmingsreserve NEDAB	4.048	0	4.048	4.048	0	4.048	1.024	5.073	3.279	1.793	0	1.024	1.024	-769	1.793
1.1	Reserve aandelentransactie LIOF					0	0	1.845	1.845	1.845	0	0	1.845	1.845	1.845	0
1.2	Reserve Campusorganisatie Chemelot					0	750	0	750	750	0	750	0	750	750	0
2.2	Bruteringsreserve Creative City					0	706	0	706	706	0	706	0	706	706	0
2.2	Bruteringsreserve Limburgs Museum	0	303	303	303	0	206	0	206	206	0	206	-303	-97	-97	0
2.4	Reserve DU Regiodeal Parkstad	0	13.000	13.000	13.000	0	0	5.083	5.083	5.308	-224	0	-7.917	-7.917	-7.692	-224
Div	Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	78.433	-5.858	72.575	79.044	-6.469	90.795	-8.389	82.406	72.414	9.993	12.362	-2.531	9.831	-6.631	16.462
3.2	Risicoreserve Bereikbaarheidsmiddelen	8.359	1.625	9.984	9.984	0	0	4.651	4.651	4.651	0	-8.359	3.026	-5.333	-5.333	0
3.1	Bestemmingsreserve ZLSM	34	0	34	41	-7	0	0	0	41	-41	-34	0	-34	0	-34
3.2	Bestemmingsreserve overdracht Napoleonsweg					0	1.965	0	1.965	1.965	0	1.965	0	1.965	1.965	0
3.2	Reserve gladheidsbestrijding					0	0	0	0	51	-51	0	0	0	51	-51
3.2	Bestemmingsreserve realisatie N280					0	1.672	56	1.728	1.728	0	1.672	56	1.728	1.728	0
3.2	Bruteringsreserve VDL Nedcar	0	7.836	7.836	5.101	2.735	1.021	-1.012	8	8	0	1.021	-8.848	-7.828	-5.093	-2.735
Div	Transitiefonds					0					0	0	0	0	0	0
3.4	Risicoreserve grondexploitatie	0	29	29	29	0	0	3.855	3.855	46	3.809	0	3.826	3.826	17	3.809
3.5	Reserve DU Gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum	10.328	23.036	33.364	33.364	0	1.100	3.149	4.249	7.445	-3.196	-9.228	-19.887	-29.115	-25.919	-3.196
3.6	Reserve DU Zoetwatermaatregelen	33	0	33	33	0	5.907	-3.820	2.087	2.087	0	5.874	-3.820	2.054	2.054	0
3.6	Reserve grondwaterbeheer	0	0	0	195	-195	0	144	144	144	0	0	144	144	-51	195
3.7	Reserve DU Bodemsanering	0	298	298	298	0	110	3.433	3.543	940	2.603	110	3.136	3.246	643	2.603
3.7	Reserve DU Nijl-effecten mijnbouw	0	0	0	950	-950	714	0	714	757	-43	714	0	714	-193	907
3.8	Reserve Natuur	0	0	0	0	0	0	296	296	305	-9	0	296	296	305	-9
Div	Reserve stikstof & N2000	9.390	11.862	21.252	21.252	0	7.311	10.046	17.357	17.094	262	-2.079	-1.816	-3.895	-4.158	262
3.8	Reserve zilver brons groene natuur					0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Div	Bruteringsreserve provinciale gebouwen					0	201	-99	102	102	0	201	-99	102	102	0
4.2	Reserve POB cao provincies	0	0	0	470	-470						0	0	0	-470	470
4.3	Egalisatiereserve subsidieverantwoording	0	0	0	0	0						0	0	0	0	0
	Totaal reserves	144.659	116.184	260.843	272.060	-11.217	169.518	149.115	318.632	316.928	1.704	24.859	32.930	57.789	44.868	12.921
	Gerealiseerd resultaat	550.351	214.276	764.627	704.703	59.924	550.863	218.766	769.630	754.406	15.223	512	4.490	5.003	49.703	-44.700

6.3. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De Jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 216 Provinciewet, waarin door PS op d.d. 8-4-2022 de uitgangspunten voor het financiële beleid, evenals de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de Jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar, waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baat genomen op het moment, waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de Jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen, conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de septembercirculaire van het boekjaar. Daarnaast zijn de mutaties uit de decembercirculaire van het boekjaar verwerkt, die geen relatie hebben met de voornoemde accresmelding. Ten aanzien van de verwerking van het corona compensatiepakket 2021 zal het financiële effect als opbrengst in de jaarrekening 2022 worden verwerkt. Dit omdat het in 2021 toegekende compensatiepakket, met betrekking tot de periode na 1 juni 2021, nog niet per Provincie is bepaald en beschikt. Dit zal gebeuren bij de meicirculaire 2022 provinciefonds.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar, waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten, zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende verlofaanspraken.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld door reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

De Jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Algemeen

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag (artikel 62 lid 2 BBV). Hierbij dient de verkregen bijdrage als baat te worden verantwoord.

Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio

Afsluitkosten van opgenomen geldleningen worden cf. de vigerende Financiële Verordening niet geactiveerd.

Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in 5 jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan bij ingebruikneming van het gerelateerde materiële vaste actief.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

Bijdragen aan activa van derden worden geactiveerd volgens de afschrijvingstermijnen uit de Financiële verordening, tenzij anders is besloten. Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode, waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de Provincie gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

Algemeen

Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief wordt toegerekend; in dat geval vermeldt de toelichting dat deze kosten worden geactiveerd.

Investerings met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht.

Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investerings met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode geldt alleen voor investeringen die vanaf het begrotingsjaar 2017 worden gedaan.

Voor het project Ooijen-Wanssum worden investeringen gedaan die uiteindelijk leiden tot activa met maatschappelijk nut. Als gevolg van de notitie Materiële Vaste Activa (december 2017) wordt een deel van de investeringen rechtstreeks in de exploitatie verantwoord. Het betreft dat gedeelte van het project dat niet voldoet aan de activeringscriteria en daarmee in de exploitatie verantwoord wordt. Deze werkwijze ligt in lijn met voorgaande jaren. Deze exploitatielasten worden gedekt uit de reserve DU-Ooijen-Wanssum. Het restant van de investeringen welke leiden tot materiële vaste activa kan ultimo 2021 nog niet worden verdeeld naar de uiteindelijke objecten die elk een eigen afschrijvingstermijn hebben. Dit zal pas bij oplevering plaatsvinden, omdat er dan pas duidelijkheid is welke activa aan welke partij worden toegerekend en overgedragen worden. Op het moment van opmaak van deze jaarstukken, is daar met alle partijen nog geen verdeling aangebracht en afgesproken. De afschrijvingen starten daarom pas na moment van oplevering en worden in lijn met het kredietbesluit Ooijen-Wanssum gedekt uit de reserve DU-Ooijen-Wanssum. Van de aangekochte gronden kan eveneens niet worden vastgesteld of deze deel uitmaken van de projectonderdelen die overgedragen worden aan derden of dat deze in bezit blijven van de Provincie. Daarom worden ook deze gronden voorlopig op de balans opgenomen onder de categorie Gronden en terreinen, totdat een verdeling is aangebracht en afgesproken.

Afschrijven

De kaders voor afschrijving liggen vast in de vigerende financiële verordening 2020.

Deze verordening is op 8-4-2022 door Provinciale Staten vastgesteld.

Afschrijvingen vinden plaats volgens de lineaire methode op basis van de verwachte economische levensduur.

Conform de financiële verordening wordt bij nieuwe investeringen de volgende richtlijn voor de afschrijving in acht genomen:

Bij nieuwe investeringen wordt de volgende richtlijn voor de afschrijving in acht genomen:

Bedrijfsgebouwen, inventaris, technische installaties

- a) 40 jaar: bedrijfsgebouwen, waarbij voor onderdelen, waarvoor een kortere gebruiksduur wordt verwacht, de componentenmethode wordt toegepast;
- b) 10-25 jaar: technische installaties in bedrijfsgebouwen, verbouwingen, kantoormeubilair.

Railinfrastructuur

- c) 40 jaar: investeringen in railinfra van medeoverheden (investeringen in activa van derden);
- d) 50 jaar: (vervangings)investeringen in railinfra van de Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij;

Provinciale wegen

- e) 15 jaar: rehabilitaties wegen excl. fundering (betreft levensduurverlengende investeringen in de asfaltconstructie.);
- f) 40 jaar: rehabilitaties fundering (betreft levensduurverlengende investeringen in wegen of nieuwbouw waarbij fundering wordt vervangen of aangelegd);
- g) nieuwe wegen: 15 jaar: asfaltconstructie en 40 jaar funderingsconstructie;
15 jaar: versterken kunstwerken (betreft levensduurverlengende investeringen);
- h) 80 jaar: rehabilitaties en nieuwbouw kunstwerken;
- i) 40 jaar: vervangen afwatering (kolken, duikers, buffers e.d.) en vervangen aansluitingen op gemeentelijke rioleringen of wateropvang;
- j) 15 jaar: wegmeubilair, afschermvoorzieningen, faunavoorzieningen, bewegwijzering, openbare verlichting, verkeersregelinstallaties en overige elektrische systemen.

Overige activa:

- k) 5 jaar: vervoermiddelen;
- l) 3-5 jaar: apparatuur automatisering en overige apparatuur;
- m) geen afschrijving: gronden en terreinen.

In erfpacht uitgegeven gronden

Voor in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde. Eventuele afkoopsommen voor voortdurende contracten zijn verwerkt onder de langlopende schulden en vervallen, naar rato van afkoopperiode, vrij ten gunste van het resultaat.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g, overige langlopende leningen, obligaties en (overige) uitzettingen zijn - tenzij hierna anders is vermeld - opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien er sprake is van duurzame waardevermindering zal afwaardering plaatsvinden.

Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid d BBV sprake als de Provincie participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Flottende activa

Voorraden

Grond en hulpstoffen

Grond- en hulpstoffen zijn opgenomen tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Wanneer de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, wordt afgewaardeerd naar deze lagere marktwaarde.

Onderhanden werk, gronden in exploitatie

De als onderhanden werk opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw en woonrijp maken) alsmede de rentekosten berekend, zoals voorgeschreven in het BBV en de administratie- en beheerskosten.

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd, kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat;
2. de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht;
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang van bovenstaande geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Gereed product

Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich vooral voor indien voorraden incurant worden. De kostprijs bestaat uit de verrekenprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de gedeputeerden is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de provinciale kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen, die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de Provincie gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

6.4. Toelichting op balans per 31-12-2021

6.4.1. Vaste activa

6.4.1.1. Immateriële vaste activa

De post immateriële vaste activa wordt onderscheiden in:

€ x 1.000

	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2020
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	84	157
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	55.307	43.337
	55.391	43.494

Het onderstaand overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2021:

€ x 1.000

	Boekwaarde 31-12-2020	Balans- verschuiving	Boekwaarde 1-1-2021	Investerings 2021	Des- investerings 2021	Afschrijvingen 2021	Bijdragen van derden 2021	Afwaarde- ringen 2021	Boekwaarde 31-12-2021
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	157	0	157	0	0	73	0	0	84
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	43.337	0	43.337	16.236	0	2.306	1.960	0	55.307
	43.494	0	43.494	16.236	0	2.380	1.960	0	55.391

De belangrijkste investeringen in bijdragen aan activa van derden zijn:

€ x 1.000

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2021	Cumulatief besteed t/m 2021
Investerings			
Railagenda Electrificatie Maaslijn	194.096	4.850	19.984
Overwegproject Vierpaardjes Venlo	18.500	3.000	6.000
Spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf	68.140	7.815	6.345
	280.736	15.665	32.329
Overig	4.822	571	283
	285.558	16.236	32.612

6.4.1.2. Materiële vast activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

€ x 1.000

	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2020
Investerings met een economisch nut	43.109	48.915
Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	317.813	313.535
In erfpacht uitgegeven gronden	44.518	40.560
	405.440	403.010

Economisch nut

De investeringen met economisch nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

€ x 1.000

	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2020
Gronden en terreinen	926	942
Woonruimten	14	15
Bedrijfsgebouwen	37.514	41.351
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	168	201
Vervoermiddelen	28	35
Machines, apparaten en installaties	1.992	3.255
Overige materiële vaste activa	2.467	3.115
	43.109	48.915

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met economisch nut weer:

€ x 1.000

	Boekwaarde 31-12-2020	Boekwaarde 1-1-2021	Investeringen 2021	Des- investeringen 2021	Afschrijvingen	Bijdragen van derden 2021	Afwaar- deringen 2021	Boekwaarde 31-12-2021
Grond en terreinen	942	942	0	0	16	0	0	926
Woonruimten	15	15	0	0	1	0	0	14
Bedrijfsgebouwen	41.351	41.351	16	57	3.312	485	0	37.514
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	201	201	0	0	34	0	0	168
Vervoermiddelen	35	35	0	0	7	0	0	28
Machines, apparaten en installaties	3.255	3.255	133	0	1.396	0	0	1.992
Overige materiële vaste activa	3.115	3.115	2.487	0	1.077	2.058	0	2.467
	48.915	48.915	2.636	57	5.842	2.542	0	43.109

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld.

€ x 1.000

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2021	Cumulatief besteed t/m 2021
Informatievoorziening VTH applicatie	2.350	2.374	839
	2.350	2.374	839
Overige	16.726	262	15.757
	19.076	2.636	16.596

Maatschappelijk nut

De investeringen met maatschappelijk nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

€ x 1.000

	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2020
Gronden en terreinen	44.592	45.836
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	261.671	257.248
Machines, apparaten, installaties	9.332	8.524
Overige materiële vaste activa	2.218	1.928
	317.813	313.535

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut had het volgende verloop:

€ x 1.000

	Boekwaarde 31-12-2020	Balans- verschuiving	Boekwaarde 1-1-2021	Investeringen 2021	Des- investeringen 2021	Afschrijvingen	Bijdragen van derden 2021	Afwaarderingen 2021	Boekwaarde 31-12-2020
Gronden en terreinen	45.836	879	46.715	525	2.647	0	0	0	44.592
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	257.248	0	257.248	19.536	179	10.799	4.135	0	261.671
Machines, apparaten, installaties	8.524	0	8.524	1.977	0	929	240	0	9.332
Overige materiële vaste activa	1.928	0	1.928	558	0	268	0	0	2.218
	313.535	879	314.414	22.596	2.826	11.995	4.375	0	317.813

Er wordt geen onderscheid gemaakt in investeringen van voor 2017 en vanaf 2017 als gevolg van wijzigingen in het BBV omdat investeringen van voor 2017 waarbij sprake was van inzet van reserves ultimo 2016 geen boekwaarde meer hadden.

De volgende investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut zijn in het boekjaar geactiveerd.

€ x 1.000

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2021	Cumulatief besteed t/m 2021
Buitenring Parkstad Limburg	465.950	3.518	291.970
N273 Rehabilitatie kom Baarlo	8.550	5.188	5.311
N280	142.195	5.591	36.511
Ooijen Wanssum	195.996	2.031	90.470
	812.691	16.328	424.262
Overige	209.223	6.268	28.496
	1.021.914	22.596	452.758

Erfpacht

De in erfpacht uitgegeven gronden zijn als volgt verdeeld.

€ x 1.000

Erfpacht	Boekwaarde per 31-12-2020	Investeringen	Desinvesteringen	Boekwaarde per 31-12-2021
Erfpacht gronden tuinbouwgebied Siberië	11.045	0	0	11.045
Erfpacht Leeuwbrouwerij Valkenburg	3.700	0	0	3.700
Erfpacht Natures Green	0	0	0	0
Erfpacht railterminal Tradeport Noord	13.858	208	0	14.066
Erfpacht Watersley	3.800	0	0	3.800
Erfpachtgronden Haven Wanssum	6.392	0	0	6.392
Erfpachtgronden restant krediet	0	0	0	0
Erfpachtgronden Organic Nutrition	0	3.750	0	3.750
Erfpachtgronden vm Andeno terrein Venlo	1.765	0	0	1.765
Totaal	40.560	3.958	0	44.518

6.4.1.3. Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vast activa gedurende het boekjaar 2021 wordt in onderstaand overzicht weergegeven.

€ x 1.000

	Boekwaarde 31-12-2020	Balans-verschuiving	Boekwaarde 1-1-2021	Investeringen 2021	Des-investeringen 2021	Afschrijvingen 2021	Afwaarderingen 2021	Boekwaarde 31-12-2021	Voorzieningen	Balanswaarde 31-12-2021
Financiële vaste activa										
<i>Kapitaalverstrekingen aan:</i>										
- deelnemingen	299.073	0	299.073	30.187	3.411	0	10.475	315.374	3.945	311.429
<i>Leningen u/g aan:</i>										
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet Fido	194.000	0	194.000	0	0	0	0	194.000	0	194.000
- deelnemingen	378.498	0	378.498	2.225	15.377	0	0	365.346	8.772	356.574
Overige langlopende leningen u/g	172.721	0	172.721	31.279	25.126	0	0	178.873	1.689	177.184
Overige uitzettingen > 1 jaar	128.343	0	128.343	490	2.993	0	0	125.839	0	125.839
	1.172.634	0	1.172.634	64.181	46.908	0	10.475	1.179.432	14.406	1.165.026

De mutaties zijn in onderstaande tabellen nader gespecificeerd, met uitzondering van de uitzettingen. Deze hebben betrekking op het beheer van het provinciale werkkapitaal.

€ x 1.000

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	Investerings	Desinvesterings	Afwaardering	Voorzieningen
Chemelot Research Facilities B.V. (VP)	2.000	0	0	0
Limburgs Energie Fonds (LEF) B.V. (VP)	7.328	0	0	0
MKB-Leningenfonds (MKB-L) B.V. (VP)	800	1.796	0	0
Limburg Business Development Fonds (LBDF) B.V. (VP)	3.667	1.616	662	0
Chemelot Scientific Participations B.V. (VP)	8.579	0	8.579	0
Campus Heerlen Management & Chemelot Campus Vastgoed C.V. (F)	300	0	300	0
Chemelot Ventures B.V. (VP)	750	0	0	0
Chemelot Ventures B.V. (VP)	885	0	0	0
Maastricht Health Campus BV (VP)	645	0	645	0
Campus Vastgoed Greenport Venlo B.V. (VP)	2.485	0	0	3.945
Brightlands Agrifood Ventures B.V. (VP)	534	0	0	0
Brightlands Campus Greenport Venlo B.V. (VP)	300	0	290	0
Brightlands Partners Ventures Fund IV BV (VP)	756	0	0	0
	30.187	3.411	10.475	3.945

€ x 1.000

Leningen u/g aan deelnemingen	Investerings	Desinvesterings	Afwaardering	Voorzieningen
Provincie Limburg Commandiet B.V. (F)	25	0	0	4.798
Campus Vastgoed Greenport Venlo BV Brighthouse (F)	2.200	0	0	615
Land Development Aviation Valley Maastricht CV (F)	0	9.279	0	0
Campus Heerlen Huisvesting B.V. (F)	0	200	0	0
Geldlening Campus Heerlen Huisvesting BV	0	90	0	0
Ruimte voor Ruimte - Regresvordering (F)	0	4.000	0	0
Maastricht Aachen Airport	0	59	0	0
Bedrijventerrein (F)	0	1.750	0	0
Geldlening facil.1 Greenport Venlo Campus Vastg BV	0	0	0	0
Geldlening facil.2 Greenport Venlo Campus Vastg BV	0	0	0	3.358
	2.225	15.377	0	8.772

€ x 1.000

Overige langlopende leningen u/g	Investerings	Desinvesterings	Afwaardering	Voorzieningen
Startersleningen voor huiseigenaren (F)	8.000	0	0	0
SVn Stimuleringsleningen Duurzaam Thuis (F)	21.921	0	0	0
Medace B.V. (F)	108	0	0	0
Landelijk ontwikkelfonds energiecoöperaties (F)	1.250	0	0	0
Stichting Kasteel Groot Buggenum - 1 (F)	0	66	0	0
Stichting Kasteel Groot Buggenum - 2 (F)	0	23	0	0
SVn Stimuleringsleningen Duurzaam Thuis (F)	0	17.513	0	0
Compartiment 1A Transitiefonds Limb. Woningmarkt F	0	33	0	0
Gerli Venlo B.V. (F)	0	355	0	0
Coöperatie Natuurrijk Limburg U.A. (F)	0	150	0	0
Stichting WoonZorg Elisabeth Stift (F)	0	10	0	0
Parvus Avez B.V. (F)	0	1.407	0	0
Stichting Zuyderland Medisch Centrum (F)	0	5.000	0	0
St. Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij ZLSM (F)	0	25	0	0
Toverland Holding B.V. - 2015 Achtergesteld (F)	0	150	0	0
Toverland Holding B.V. - 2015 Senior (F)	0	50	0	0
Stichting Plattelandshoés (F)	0	15	0	0
Toverland Holding B.V. - 2017 Fase 5 (F)	0	285	0	0
Coöperatie Gedeelde Weelde B.A. (F)	0	10	0	0
Hockey Club Nova (F)	0	2	0	0
Football Club Hoensbroek (F)	0	1	0	0
R.K.S.V. Groene Ster (F)	0	1	0	0
Geldlening Block Materials BV	0	30	0	0
Ricochet	0	0	0	250
California Wijnen Geothermie	0	0	0	1.439
	31.279	25.126	0	1.689

6.4.2. Vlottende activa

6.4.2.1. Voorraden

€ x 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2021	Boekwaarde per 31-12-2020
Voorraden		
Onderhanden werk (inclusief in exploitatie genomen bouwgronden)	21.614	22.446
Onderhanden werk ontwikkelopgave natuur	-4.253	-19.658
Gereed product en handelsgoederen overige grondvoorraden	13.412	12.751
Gereed product en handelsgoederen overige (representatie)	44	45
Totaal	30.817	15.582

Overige grondvoorraden:

€ x 1.000

Overige grondvoorraden	Boekwaarde per 31-12-2020	Investeringen	Desinvesteringen	Naar gronden in exploitatie of overige gronden	Boekwaarde per 31-12-2021	Voorzieningen	Balanswaarde per 31-12- 2021
Californië II	6.620	691	0	0	7.312	0	7.312
Ruilgronden/anticiperende aankopen	6.130	169	198	0	6.101	0	6.101
Totaal	12.751	860	198	0	13.412	0	13.412

Bouwgronden in exploitatie:

€ x 1.000

In exploitatie genomen bouwgronden	Boekwaarde per 31-12-2020	Balans verschuiving	Boekwaarde 1-1- 2021	Vermeerdering en	Verminderingen	Boekwaarde per 31-12-2021	Voorziening verlieslatend complex	Balanswaarde per 31-12-2021	Nog te maken kosten	Nog te verwachten opbrengsten	Winstuitname	Geraamde eindresultaat
Laerbroeck	12.694	0	12.694	0	0	12.694	10.281	2.413	0	0	0	2.413
Project BIE IPS/YARD Overname grondexploitatie	9.752	-879	8.873	48	0	8.921	2.559	6.362	0	0	0	6.362
Totaal	22.446	-879	21.567	48	0	21.614	12.839	8.775	0	0	0	8.775

Onderhanden werk Ontwikkelopgave natuur:

€ x 1.000

Ontwikkelopgave Natuur	Boekwaarde per 31-12-2020	Investeringen	Desinvesteringen	Boekwaarde per 31-12-2021
Grond aan- en verkopen	-20.323	998	3.674	-22.998
Inrichting natuur	12.530	65	0	12.595
Voorfinanciering EHS	12.075	68	0	12.143
Bijdrage aan overheden	18.983	0	0	18.983
Inhuur	166	0	0	166
Onvoorzien	10.824	2.669	0	13.493
Rente	27	0	0	27
Pacht	-2.793	36	364	-3.121
Natuurcompensatie	-537	0	519	-1.056
Bijdrage van Rijk	-48.370	0	-16.126	-32.244
Inkomsten vanuit Stikstof voor PiO	-2.241	0	0	-2.241
Totaal	-19.658	3.836	-11.569	-4.253
Nog te maken kosten	81.794	0	0	61.780
Nog te verwachten opbrengsten	62.135	0	0	57.527
Verwacht exploitatieresultaat	0	0	0	0

6.4.2.2. Uitzettingen met looptijd < 1 jaar

€ x 1.000

	Boekwaarde 31-12-2021	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde 31-12-2021	Balanswaarde 31-12-2020
Vorderingen op openbare lichamen	17.235	0	17.235	32.182
Overige verstrekte geldleningen	0	0	0	200
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	312.135	0	312.135	269.923
Rekening-Courantverhouding met het niet-financiële instellingen	16.417	0	16.417	8.338
Overige vorderingen	23.859	15.223	8.635	6.962
Overige uitzettingen	0	0	0	26.990
Totaal	369.645	15.223	354.422	344.594

6.4.2.3. Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

€ x 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2021	Boekwaarde per 31-12-2020
Banksaldi	9	1.265
Totaal	9	1.265

Gespecificeerd:

€ x 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2021	Boekwaarde per 31-12-2020
Bank RABO	9	17
Deposito	0	1.248
Totaal	9	1.265

6.4.2.4. Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

€ x 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2021	Boekwaarde per 31-12-2020
Overlopende activa		
De van de EU en Nederlandse overheidslichamen te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel:		
- Europese overheidslichamen	20	130
- Het Rijk	2.535	4.460
- Overige Nederlandse overheidslichamen	2.327	2.327
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen:	23.741	27.416
Totaal	28.622	34.333

Gespecificeerd:

€ x 1.000

De van de EU en Nederlandse overheidslichamen te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel:	Saldo 31-12-2020	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo 31-12-2021
<i>Europese overheidslichamen:</i>				
Europese bijdrage DigitalDEConstruction	69	0	49	20
Europese bijdrage Wildlife Economy	61	120	181	0
	130	120	230	20
<i>Het Rijk</i>				
Rijksbijdrage regeling MKB Innovatiestimulering Topsectoren	800	0	550	250
Rijksbijdrage vervoersprestatie Maaslijn 2020	1.746	0	1.746	0
Rijksbijdrage vervoersprestatie Maaslijn 2021	0	1.807	0	1.807
Rijksbijdrage boerenlandvogels	1.914	0	1.436	479
	4.460	1.807	3.731	2.535
<i>Overige Nederlandse overheidslichamen</i>				
Bijdrage gemeente Venlo Railterminal Trade Port Noord	2.327	0	0	2.327
	2.327	0	0	2.327
Totaal	6.917	1.926	3.961	4.881

€ x 1.000

Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen:	Saldo 31-12-2021	Saldo 31-12-2020
Declareren bij derden	8	1.420
Rente	7.524	7.946
Opcenten motorrijtuigenbelasting	9.561	9.375
Bijdrage grondwaterbeschermingsgebied	861	551
Nog te factureren aanslagen grondwaterbelasting 2019	0	959
Nog te factureren aanslagen grondwaterbelasting 2020	977	977
Nog te factureren aanslagen grondwaterbelasting 2021	995	0
Afrekening bijdrage 2019 RUD Zuid-Limburg	0	40
Gebruikersvergoeding spoorweg en opstallen	259	259
Archeologische kosten Maaspark Well	214	214
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	3.343	5.676
Totaal	23.741	27.416

6.4.3. Vaste Passiva

6.4.3.1. Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende componenten:

	<i>€ x 1.000</i>	
	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2020
Algemene Reserve	107.713	79.107
Bestemmingsreserves	1.497.873	1.470.966
Gerealiseerde resultaat	49.703	100.381
Totaal	1.655.289	1.650.455

Het verloop in 2021 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven:

€ x 1.000

	Boekwaarde 31-12-2020	Toevoegingen	Onttrekkingen	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Vermindering ter dekking van afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2021
Algemene reserve						
Algemene reserve (egalisatie)	79.107	80.481	152.256	100.381	0	107.713
Subtotaal algemene reserve	79.107	80.481	152.256	100.381	0	107.713
Vrij aanwendbaar						
Reserve Knelpunten Economisch Beleid	1.462	764	0	0	0	2.226
Egalisatiereserve Gladheidsbestrijding	454	0	51	0	0	402
Subtotaal vrij aanwendbaar	1.916	764	51	0	0	2.629
Gebonden						
Reserve Immunisatie	985.562	0	27.588	0	0	957.974
Risicoreserve Financieel Instrumentarium Sturing in Samenwerking	84.039	22.398	15.169	0	0	91.268
Bestemmingsreserve Overdracht Napoleonsweg	5.897	0	1.965	0	0	3.932
Bestemmingsreserve Realisatie N280	112.523	0	0	0	1.728	110.795
Bestemmingsreserve ZSLM	40	41	41	0	0	40
Reserve Campusorganisatie Chemelot	2.804	0	750	0	0	2.054
Bestemmingsreserve NEDAB Luchthaven MAA	1.024	4.048	3.279	0	0	1.793
Bestemmingsreserve Transitiefonds	3.667	0	0	0	0	3.667
Risicoreserve Grondexploitatie	3.826	29	46	0	0	3.809
Reserve Grondwaterbeheer	513	195	144	0	0	565
Bruteringsreserve Limburgs Museum	2.217	605	0	0	206	2.616
Reserve bruterling Creative City Limburg	10.594	0	0	0	706	9.887
Reserve bruterling Duurzaamheid Provinciale Gebouwen	1.949	0	0	0	102	1.847
Egalisatiereserve DU-uitkering Bedrijventerreinen	517	0	41	0	0	476
Reserve DU-uitkering Bodemsanering	8.005	298	940	0	0	7.363
Reserve Stikstof & Natura 2000	27.436	21.252	17.094	0	0	31.594
Reserve Natuur	9.324	0	305	0	0	9.019
Reserve DU-uitkering Gebiedsontw. Ooijen- Wanssum	58.654	33.364	7.445	0	0	84.573
Reserve DU-uitkering Na-ijlende effecten mijnbouw	2.300	950	757	0	0	2.492
Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	101.278	79.044	72.414	0	0	107.909
Risicoreserve Bereikbaarheidsmiddelen	3.318	9.984	4.651	0	0	8.650
Reserve aandelentransactie LIOF	5.045	0	1.845	0	0	3.200
Reserve DU Zoetwatermaatregelen	6.001	33	2.087	0	0	3.947
Bruteringsreserve VDL Nedcar	25.447	5.101	0	0	8	30.540
Reserve DU Regiodeal Parkstad	4.384	13.000	5.308	0	0	12.076
Reserve POB cao provincies	2.688	470	0	0	0	3.158
Subtotaal gebonden	1.469.051	190.814	161.870	0	2.751	1.495.245
Totaal bestemmingsreserves	1.470.966	191.579	161.921	0	2.751	1.497.873
Totaal	1.550.074	272.060	314.177	100.381	2.751	1.605.586

Toelichting op mutaties reserves

Met behulp van onderstaande tabellen wordt de aard van elke reserve toegelicht, evenals het voedings- en bestedingsplan. Voor de specifieke toelichtingen rondom de toevoegingen en onttrekkingen per begrotingsprogramma, verwijzen wij naar de financiële toelichtingen in de programmarealisatie.

Vrij aanwendbare reserves

Naam reserve	Reserve Knelpunten Economisch Beleid
Instellingsdatum PS-besluit	28 mei 2004 (beleidsnota reserves en voorzieningen 2004).
Doel van de reserve	Het wegnemen van knelpunten die zich voordoen bij acquisitie van nieuwe bedrijven naar Limburg. De reserve heeft ook een egaliserende functie voor het budget Knelpuntenfonds.
Voedingsplan	-
Bestedingsplan	De inzet van de reserve Knelpuntenfonds is gekoppeld aan wat bekend staat als de Knelpuntenregeling. Dit is een door de Europese Commissie goedgekeurde steunmaatregel. Binnen de kaders van de Knelpuntenregeling kan aan bedrijven of instellingen die zich in Limburg vestigen een financiële tegemoetkoming worden geleverd in de investeringen óf in de kosten van scholing.
Gewenst maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Egalisatiereserve Gladheidsbestrijding
Instellingsdatum PS-besluit	28 mei 2004 (Beleidsnota reserves en voorzieningen 2004).
Doel van de reserve	Gelijkmatige belasting van de exploitatierekeningen met de kosten van de gladheidsbestrijding.
Voedingsplan	De onderuitputting op de begrote kosten wordt toegevoegd aan de reserve.
Bestedingsplan	De reserve wordt aangewend als dekking voor de overschrijding van de begrote kosten.
Maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

Gebonden bestemmingsreserves: Financiële reserves

Naam reserve	Immunisatiereserve
Instellingsdatum PS-besluit	22 juni 2013 (Begrotingswijziging bij de jaarstukken 2011).
Doel van de reserve	Inkomensfunctie, realiseren van een vaste jaarlijkse inkomstenbron uit beleggingen. Dekkingsbron voor majeure investeringen of opvangen van onverwachte tegenvallers.
Voedingsplan	Voordelige vrije deel van rekeningresultaten vloeien terug naar deze reserve.
Bestedingsplan	De reserve zal worden ingezet conform de bestedingsdoelen uit de begroting of het opvangen van onverwachte tegenvallers bij de Jaarstukken.
Maximum omvang	€ 1.100.000.000
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Risicoreserve Financieel instrumentarium Sturing in Samenwerking
Instellingsdatum PS-besluit	15 december 2017
Doel van de reserve	Afdekken van financiële risico's die ontstaan bij inzet van het financieringsinstrumentarium.
Voedingsplan	<p>Het uitgangspunt is dat de stortingen op basis van de risico-inschatting bij inzet van het financieringsinstrumentarium, plaatsvinden ten laste van de reguliere middelen. Onder reguliere middelen wordt in deze context begrepen de programmagelden, stelposten en vrij aanwendbare bestemmingsreserves.</p> <p>Toekomstige tekorten en overschotten in deze risicoreserve met betrekking tot Financieringen, Garantstellingen, verbonden partijen, grond- en vastgoedexploitaties en erfpacht worden in onderstaande volgorde gedekt of vallen vrij:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. jaarrekeningresultaat: <ul style="list-style-type: none"> ▪ inclusief rente opbrengsten; ▪ inclusief bijzondere baten (bijvoorbeeld dividend); b. begrotingsruimte binnen de coalitieperiode; c. deel Immunisatiereserve boven de € 900 mln.; d. taakstellingen. <p>E.e.a. conform de Memorie van toelichting bij de Programmabegroting 2018.</p>
Bestedingsplan	Als een risico uit de gehele portefeuille van het financieringsinstrumentarium daadwerkelijk optreedt, wordt deze risicoreserve voor het bedrag van dit risico aangesproken.
Maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

Gebonden bestemmingsreserves rondom (Rail)infra en Provinciale Wegen

Naam reserve	Bestemmingsreserve Overdracht Napoleonsweg
Instellingsdatum PS-besluit	10 juli 2009 (Voortgangsrapportage 2009)
Doel van de reserve	Bijdrage in de kosten (de programmakosten, kapitaallasten en apparaatskosten) voor het beheer en onderhoud van de -van het Rijk overgenomen weg- de N273 (Napoleonsbaan).
Voedingsplan	Gerealiseerd.
Bestedingsplan	De besteding vindt plaats conform de looptijd van 15 jaar waar de hoogte van de afkoopsom op is gebaseerd.
Maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Bestemmingsreserve Realisatie N280
Instellingsdatum PS-besluit	13 juni 2013 (Jaarstukken 2012)
Doel van de reserve	Financiële dekking investeringskosten infrastructuur N280.
Voedingsplan	Gerealiseerd.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het bestemde doel.
Maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Bestemmingsreserve ZLSM
Instellingsdatum PS-besluit	25 oktober 2013
Doel van de reserve	Financiële dekking van investeringen opstellen en infrastructuur ZLSM.
Voedingsplan	Gerealiseerd.
Bestedingsplan	Directe afschrijvingen.
Maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

Overige gebonden bestemmingsreserves

Naam reserve	Reserve Campusorganisatie Chemelot
Instellingsdatum PS-besluit	11 februari 2011
Doel van de reserve	Doel van de reserve is de financiering van de provinciale bijdrage in de kosten van de activiteiten van de ontwikkelingsmaatschappij Chemelot. De kosten bedragen voor de 10-jaarlijkse periode (2012-2021) in totaal ca. € 45 mln. en worden gelijkmatig verdeeld over de 3 consortiumpartners (Provincie Limburg, DSM en UM/MUMC+).
Voedingsplan	Gerealiseerd.
Bestedingsplan	Inzet van de reserve vindt plaats in de periode 2012 t/m 2021 ter dekking van de jaarlijkse kosten van de ontwikkelingsmaatschappij. De bestedingen vinden nu nog in 2020 ad € 1 mln. en 2021 ad € 0,75 mln. plaats. De inzet van de middelen ad € 2.026.249 zal plaatsvinden in de periode 2020-2024.
Maximum omvang	€ 15.080.536
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Bestemmingsreserve Herontwikkeling Tapijnkazerne
Instellingsdatum PS-besluit	18 juni 2015
Doel van de reserve	Herontwikkeling van de (monumentale) gebouwen.
Voedingsplan	Gerealiseerd.
Bestedingsplan	Subsidiëring van de herontwikkeling. Op afroep beschikbaar voor het gestelde doel. Hiervan is € 1 mln. uitbetaald in 2019. De tweede tranche wordt, zodra minimaal 50% van het Programma conform samenwerkingsovereenkomst exploitatie en gronduitgifte Tapijnkazerne Maastricht is gerealiseerd, in 2020 beschikbaar gesteld.
Maximum omvang	€ 2.000.000
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Bestemmingsreserve NEDAB Luchthaven MAA
Instellingsdatum PS-besluit	16 mei 2014
Doel van de reserve	De reserve is bedoeld voor de dekking van de jaarlijkse kosten van Niet Economische Diensten van Algemeen Belang (b.v. security en brandweer) van de luchthaven Maastricht Aachen Airport.
Voedingsplan	Gerealiseerd.
Bestedingsplan	De reserve wordt jaarlijks aangesproken voor de werkelijke kosten van Niet Economische Diensten van Algemeen Belang (b.v. security en brandweer) van de luchthaven Maastricht Aachen Airport. Tot uiterlijk 30 juni 2024 kan de reserve worden aangesproken.
Maximum omvang	€ 30.000.000
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Bestemmingsreserve Culturele kansen
Instellingsdatum PS-besluit	8 november 2013 bij de begrotingsbehandeling
Doel van de reserve	Egaliserende bestemmingsreserve voor cultureel-economische samenwerking met Euregionale partners en het uitvoeringsprogramma Cultuur.
Voedingsplan	Gereailseerd.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar.
Maximum omvang	€ 15.000.000
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Bestemmingsreserve Transitiefonds
Instellingsdatum PS-besluit	7 februari 2014
Doel van de reserve	Financiële ondersteuning van initiatieven die een waardevolle en aantoonbare bijdrage leveren aan de transitie van de Limburgse Woningmarkt teneinde deze weer dusdanig in balans te krijgen dat de noodzakelijke dynamiek in de markt weer op gang wordt gebracht.
Voedingsplan	Egalisatie exploitatiebudgetten.
Bestedingsplan	De middeleninzet gebeurt conform de menukaart in het door Provinciale Staten vastgestelde uitvoeringskader "Sturing in Samenwerking 2.0". De besteding is onderverdeeld in een drietal componenten: 1a) borgstellingen en leningen (p.m.); 1b) subsidies € 6.000.000; 2) sloopfonds € 10.000.000.
Maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Risicoreserve Grondexploitatie
Instellingsdatum PS-besluit	17 februari 2006
Doel van de reserve	Met het aankopen en voorfinancieren van gronden zijn risico's gemoeid. Voor het opvangen van deze risico's is besloten om bij grondaankopen een risicoreserve te vormen.
Voedingsplan	Voor - of nadelige resultaten van de grondexploitatie in de toekomst worden ten gunste, respectievelijk ten laste van deze risicoreserve verantwoord.
Bestedingsplan	Zie voedingsplan.
Maximum omvang	Wordt jaarlijks gerelateerd aan de vereiste weerstandscapaciteit.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Reserve Grondwaterbeheer
Instellingsdatum PS-besluit	3 juli 1998 (bij vaststelling jaarrekening 1997).
Doel van de reserve	Provinciale Staten zijn sinds 1997 op basis van de Grondwaterwet bevoegd bij wijze van provinciale belasting een heffing in te stellen wegens het onttrekken van grondwater, ter bestrijding van de ten laste van de Provincie komende kosten van maatregelen, direct verband houdende met het voorkomen en tegengaan van nadelige gevolgen van de onttrekking en infiltraties, voor zover deze kosten niet voor rekening van de vergunninghouder gebracht worden. Voor het opvangen van mee- en tegenvallers in de opbrengsten grondwaterbelasting is een egalisatiereserve ingesteld.
Voedingsplan	Meevallers in de opbrengsten van de grondwaterbelasting.
Bestedingsplan	Tegenvallers in de opbrengsten van de grondwaterbelasting.
Gewenst maximum omvang	N.v.t.

Naam reserve	Reserve Grondwaterbeheer
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Reserve Waterveiligheid Maas
Instellingsdatum PS-besluit	16 december 2011
Doel van de reserve	Doel van de reserve is de financiering van middelen voor het realiseren van de waterveiligheidsopgave langs de Maas. Deze middelen zijn benodigd om eventueel voor de afronding hoogwaterbeveiliging Maas, exclusief het project Grensmaas van het Consortium, noodzakelijke maatregelen te kunnen financieren, die vanuit synergie-effecten in realisatie moeten worden gebracht, maar waarbij kasritmes van bijvoorbeeld het HWBP niet tijdig in kunnen voorzien.
Voedingsplan	Gerealiseerd.
Bestedingsplan	De reserve zal naar verwachting in de jaren 2013 tot 2021 worden aangewend.
Maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Bestemmingsreserve Zilver- en Bronsgroene Natuur
Instellingsdatum PS-besluit	29 juni 2007
Doel van de reserve	Het doel van de reserve is om de gebudgetteerde bedragen te behouden voor de natuuropgave.
Voedingsplan	Egalisatie.
Bestedingsplan	De overschrijdingen van de natuurbudgetten (provinciaal) in enig jaar wordt onttrokken aan de reserve.
Maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Bruteringsreserve Limburgs Museum
Instellingsdatum PS-besluit	11 februari 2011
Doel van de reserve	Doel van deze gebonden bestemmingsreserve is dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten van door Provinciale Staten aangewezen investeringen die geactiveerd moeten worden.
Voedingsplan	Gerealiseerd.
Bestedingsplan	De reserve wordt gedurende de afschrijvingstermijn jaarlijks aangewend ter dekking van de afschrijvingslasten van de daartoe specifiek aangewezen provinciale investeringen.
Maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Reserve bruting Creative City Limburg
Instellingsdatum PS-besluit	7 februari 2014 (Structuurversterkende projecten)
Doel van de reserve	Deze 'gebonden' bestemmingsreserve is bedoeld voor de dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten van de provinciale investering in het Creative City Limburg in Kerkrade.
Voedingsplan	Gerealiseerd.
Bestedingsplan	De reserve wordt ingaande 2015 jaarlijks aangewend ter dekking van de afschrijvingslasten van de provinciale investering in het Creative City Limburg.
Maximum omvang	€ 14.125.000
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Reserve bruterig Duurzaamheid Provinciale Gebouwen
Instellingsdatum PS-besluit	Besluit Jaarstukken 2010
Doel van de reserve	Dekking van kapitaallasten.
Voedingsplan	Gerealiseerd.
Bestedingsplan	Op basis van werkelijke realisatie van de kapitaallasten.
Maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Bruteringsreserve Ontschotten Gouvernement
Instellingsdatum PS-besluit	13 juni 2013
Doel van de reserve	Financiële dekking verbouwing Gouvernement (project ontschotten).
Voedingsplan	Gerealiseerd.
Bestedingsplan	Dekking van kapitaallasten.
Maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Egalisatiereserve DU-uitkering Bedrijventerreinen
Instellingsdatum PS-besluit	Besluit Jaarstukken 2010.
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. De middelen die via de decentralisatie-uitkering zijn geormerkt en ontvangen moeten behouden blijven voor de uitvoering n.a.v. besluitvorming conform PS besluit 9 okt 2015 (Ontwikkeling MAA), GS-besluit 14 okt 2014 (Bargeterminal Venlo), AvA LHB BV dd. 16 dec 2015.
Voedingsplan	Egalisatie.
Bestedingsplan	Conform besluitvorming PS en GS zijnde: 1. Aanwending Ontwikkeling MAA in 2016 ad € 1,4 mln. 2. Aanwending t.b.v. uitbreiding Bargeterminal Venlo ad € 2 mln. 3. Aanwending t.b.v. dekking beheerkosten LHB BV 2016-2022
Maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Reserve DU-uitkering Bodemsanering
Instellingsdatum PS-besluit	22 juni 2013 (Jaarstukken 2011).
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. Via het convenant bodemontwikkelingsbeleid is voor 2010 t/m 2020 budget toebedeeld aan het bevoegde gezag Wet bodembescherming om bodemsaneringen uit te voeren.
Voedingsplan	Decentralisatie-uitkering via het Provinciefonds.
Bestedingsplan	MJP bodem 2010-2014, 2015 en MJP bodem en ondergrond 2016-2020.
Maximum omvang	€ 3.656.812
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Reserve DU-uitkering Externe Veiligheid
Instellingsdatum PS-besluit	22 juni 2013 (Jaarstukken 2011)
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie: Het meerjarenprogramma externe veiligheid heeft een begroting van € 4.532.309 voor de periode 2011-2014. Om tussentijdse vrijval van middelen naar de algemene middelen te voorkomen is een bestemmingsreserve ingesteld.
Voedingsplan	Decentralisatie-uitkering via het Provinciefonds.
Bestedingsplan	Uitvoeringsprogramma externe veiligheid.

Naam reserve	Reserve DU-uitkering Externe Veiligheid
Maximum omvang	€ 4.532.309
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Reserve Stikstof & Natura 2000
Instellingsdatum PS-besluit	13 juni 2013 (Jaarstukken 2012)
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. De middelen die via het Provinciefonds zijn geormerkt en ontvangen, moeten behouden blijven voor Programmatische aanpak stikstof.
Voedingsplan	Via het Provinciefonds.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het bestemde doel.
Maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Reserve Natuur
Instellingsdatum PS-besluit	13 juni 2013 (Jaarstukken 2012)
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. De middelen die via het Provinciefonds zijn geormerkt en ontvangen, moeten behouden blijven voor Natuur.
Voedingsplan	Via het Provinciefonds.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het bestemde doel.
Maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Reserve DU-uitkering Gebiedsontw. Ooijen-Wanssum
Instellingsdatum PS-besluit	19 juni 2014 (Jaarstukken 2013)
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. De middelen die via de decentralisatie-uitkering zijn geormerkt en ontvangen moeten behouden blijven voor het project Ooijen-Wanssum
Voedingsplan	Decentralisatie-uitkering via het Provinciefonds.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het bestemde doel.
Maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Reserve DU-uitkering Na-ijlende effecten mijnbouw
Instellingsdatum PS-besluit	22-06-2018
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. Bij brief van 10-02-2017 (kenmerk DGETM-EO / 17014164) van het Ministerie van Economische Zaken zijn afspraken gemaakt over de uitvoering en financiering van het maatregelenpakket naar aanleiding van het onderzoek naar na-ijlende gevolgen van de steenkolenwinning.
Voedingsplan	Decentralisatie-uitkering via het Provinciefonds.
Bestedingsplan	Uitvoering van het afgesproken maatregelenpakket, te weten: <ul style="list-style-type: none"> - het lokaliseren, het jaarlijks inspecteren en het saneren van de 59 historische schachten in de gemeente Kerkrade; - jaarlijkse inspectie van de industriële schachten en het saneren van zes aangewezen industriële schachten; - het monitoren van de bodembeweging in de regio aan de hand van InSardata; - het monitoren van het mijnwater en grondwater, zowel de stijging als de kwaliteit; - monitoring van de aanwezigheid van mijngas in gebouwen in het Oostelijk gedeelte van het voormalige steenkoolwinningsgebied in Limburg. E.e.a. conform GS-nota van 28-03-2017 (documentnummer 2017/20716).

Naam reserve	Reserve DU-uitkering Na-ijlende effecten mijnbouw
Maximum omvang	n.v.t.
Looptijd reserve	Met het Rijk is afgesproken dat de bijdrage structureel is. Er is geen eindmoment door EZ aangegeven met betrekking tot haar financiële bijdrage, jaarlijks wordt de voortgang met EZ geëvalueerd.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Reserve Bereikbaarheidsmiddelen
Instellingsdatum PS-besluit	6 november 2015
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. De middelen die via het Provinciefonds zijn geormerkt en ontvangen, moeten behouden blijven als onderdeel van de Bereikbaarheidsmiddelen.
Voedingsplan	Via het Provinciefonds.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het bestemde doel.
Maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Risicoreserve Bereikbaarheidsmiddelen
Instellingsdatum PS-besluit	19-6-2020
Doel van de reserve	De middelen zijn bestemd ter dekking van mobiliteitsopgaven (risico's en gewijzigde/nieuwe initiatieven)
Voedingsplan	Jaarlijkse storting vanuit de kapitaallasten.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het gestelde doel
Looptijd reserve	2020-2034
Maximum omvang	€ 92.800.000
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Reserve aandelentransactie LIOF
Instellingsdatum PS-besluit	5 februari 2016
Doel van de reserve	Als onderdeel van de aandelentransactie LIOF met het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), vloeit € 8,0 mln. van de overnameprijs terug naar de Provincie. Deze middelen moeten conform de koopovereenkomst in samenspraak met het Ministerie van EZK worden ingezet voor nieuwe investeringen in Limburg of dienen ter vervanging van de jaarlijkse subsidie van het Ministerie van EZK aan LIOF indien deze (landelijk) komt te vervallen.
Voedingsplan	Gerealiseerd.
Bestedingsplan	De middelen worden in samenspraak met het Ministerie van EZK ingezet voor nieuwe investeringen in Limburg of dienen ter vervanging van de jaarlijkse subsidie van het Ministerie van EZK aan LIOF indien deze (landelijk) komt te vervallen.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Reserve DU Zoetwatermaatregelen
Instellingsdatum PS-besluit	4 november 2016
Doel van de reserve	Egaliserende functie. De nog niet geclaimde gelabelde gelden voor Zoetwatermaatregelen worden in deze reserve gestort en aangewend op het

Naam reserve	Reserve DU Zoetwatermaatregelen
	moment dat ze geclaimd worden. De cofinanciering van het Rijk loopt niet parallel aan de uitbetaling aan de partners.
Voedingsplan	Decentralisatie-uitkering via het Provinciefonds.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het bestemde doel.
Maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Bestemmingsreserve realisatie N266
Instellingsdatum PS-besluit	7 november 2014
Doel van de reserve	Financiële dekking investeringskosten infrastructuur N266
Voedingsplan	Gerealiseerd.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het bestemde doel.
Maximum omvang	€ 8 mln.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Bruteringsreserve VDL Nedcar
Instellingsdatum PS-besluit	21 juni 2019 (Statenvoorstel Gebiedsontwikkeling uitbreiding VDL Nedcar)
Doel van de reserve	Doel van deze gebonden bestemmingsreserve is dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten van door Provinciale Staten aangewezen investeringen die geactiveerd moeten worden.
Voedingsplan	Gerealiseerd.
Bestedingsplan	Deze reserve wordt gedurende de afschrijvingstermijn jaarlijks aangewend ter dekking van de afschrijvingslasten van de daartoe specifiek aangewezen provinciale investeringen.
Maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Reserve DU Regiodeal Parkstad
Instellingsdatum PS-besluit	13 december 2019
Doel van de reserve	De middelen die via de decentralisatie-uitkering zijn geormerkt en ontvangen moeten behouden blijven voor de Regiodeal Parkstad.
Voedingsplan	Decentralisatie-uitkering via het provinciefonds.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het gestelde doel.
Maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

Naam reserve	Reserve POB CAO provincies
Instellingsdatum PS-besluit	13 december 2019
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. De middelen bestemd voor het persoonlijk ontwikkelbudget moeten conform de vigerende CAO beschikbaar blijven.
Voedingsplan	Jaarlijkse storting vanuit de personele begroting.
Bestedingsplan	Op afroep beschikbaar voor het gestelde doel.
Maximum omvang	N.v.t.
Rentetoevoeging	Nee

6.4.3.2. Voorzieningen

Voorzieningen maken onderdeel uit van het vreemd vermogen. Voorzieningen worden gevormd wegens:

- verplichtingen en verliezen, waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten;
- op balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot een gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

	€ x 1.000				
	Boekwaarde 31-12-2020	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12-2021
Voorziening voor toekomstige verplichtingen, verliezen en risico's					
Voorziening APPA	10.142	7	0	338	9.811
Voorziening sociaal plan 2011-2016	83	17	0	0	100
	10.225	25	0	338	9.911
Voorzieningen ter egalisering van kosten					
Voorziening onderhoud provinciale gebouwen	5.537	2.910	57	1.202	7.188
	5.537	2.910	57	1.202	7.188
Totaal	15.762	2.934	57	1.540	17.099

Nadere toelichting op de voorzieningen:

Naam voorziening	Voorziening APPA
Instellingsdatum PS	22 juni 2012 (Jaarstukken 2011)
Doel van de voorziening	Verplichte dekking van pensioenverplichtingen rondom (voormalige) GS-leden.
Voedingsplan	Jaarlijks, op basis van actuariële berekeningen.
Bestedingsplan	Op basis van werkelijke realisatie.

Naam voorziening	Voorziening sociaal plan 2011-2016
Instellingsdatum PS	4 november 2011
Doel van de voorziening	Financiering sociaal plan (exclusief salariskosten).
Voedingsplan	Op basis van het coalitieakkoord is € 6 mln. beschikbaar gesteld en gereserveerd in de bestemmingsreserve reorganisatie 2011-2014. Deze reserve dient als dekkingsbron voor deze voorziening.
Bestedingsplan	Looptijd sociaal plan is 2011-2016. Besteding uit deze voorziening vanaf 2012 op basis van werkelijke kosten, afhankelijk van het aantal herplaatsingskandidaten, de snelheid waarmee passend/geschikt werk voor deze herplaatsingskandidaten gevonden wordt en het gebruik van de faciliteiten in het sociaal plan.

Lasten-egaliserende voorzieningen

Naam voorziening	Voorziening onderhoud provinciale gebouwen
Instellingsdatum PS	16 juli 2004
Doel van de voorziening	Egalisatie van de kosten voor groot onderhoud.
Voedingsplan	De dotaties aan de voorziening zijn gebaseerd op het 'Meerjaren-onderhoudsplan 2019-2035'. Eenmaal per vier jaar vindt een actualisatie van het onderhoudsplan plaats. Er wordt rekening gehouden met een jaarlijkse

Naam voorziening	Voorziening onderhoud provinciale gebouwen
	inflatiecorrectie. De huidige onderhoudsvoorziening is gebaseerd op het meerjarenonderhoudsplan (PS-nota G-19-031) dat op 13 december 2019 is vastgesteld door Provinciale Staten.
Bestedingsplan	Op basis van daadwerkelijk gerealiseerde onderhoudskosten.

Balanspresentatie

Naast bovengenoemde voorzieningen hebben wij risicovoorzieningen getroffen in verband met mogelijke oninbaarheid van vorderingen. Deze zijn gecorrigeerd op de boekwaarde van het betreffende actief (zie toelichting op de balans, vaste activa).

6.4.3.3. Vaste schulden

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar over het jaar 2021.

€ x 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2021	Boekwaarde per 31-12-2020
Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	1.085	1.266
- openbare lichamen als bedoeld in art. 1, onderdeel a, Wet Fido	13.324	15.882
- buitenlandse instellingen	43.111	26.889
Waarborgsommen	2.512	2.732
Totaal	60.032	46.769

€ x 1.000

	Saldo 31-12-2020	Vermeer- deringen	Aflossingen	Saldo 31-12-2021
Onderhandse leningen van:				
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	1.266	0	181	1.085
- openbare lichamen als bedoeld in art. 1, onderdeel a, Wet Fido	15.882	0	2.559	13.324
- buitenlandse instellingen	26.889	20.000	3.778	43.111
Waarborgsommen	2.732	15	235	2.512
Totaal	46.769	20.015	6.752	60.032

6.4.4. Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

€ x 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2021	Boekwaarde per 31-12-2020
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	52.876	75.746
Overlopende passiva	241.975	205.590
Totaal	294.850	281.336

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen kortlopende schulden bedragen:

€ x 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2021	Boekwaarde per 31-12-2020
Overige schulden	52.876	75.746
Totaal	52.876	75.746

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

€ x 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2021	Boekwaarde per 31-12-2020
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen m.u.v. jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	136.113	156.770
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van:		
- Europese overheidslichamen	333	1.106
- Het Rijk	92.190	40.183
- Overige Nederlandse overheidslichamen	9.249	4.613
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen.	3.706	2.918
Totaal	241.592	205.590

Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen en m.u.v. jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume:

€ x 1.000

Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen m.u.v. jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	Saldo 31-12-2021	Saldo 31-12-2020
Transitorische posten op basis van verplichtingen	123.305	135.604
Af te dragen loonheffing, premies e.d.	6.694	4.978
Af te dragen BTW	2.466	3.776
RVO inzake natuur- en landschapsbeheer	37	85
Nog te betalen lasten project Ooijen-Wanssum	0	983
Te verrekenen aanbestedingsmeevaller RW 73	0	9.211
Nog te betalen lasten spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf	3.035	0
Diversen	575	2.134
Totaal	136.113	156.770

De in de balans van EU, Rijk en Provincies ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren kunnen als volgt worden gespecificeerd:

€ x 1.000

De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	Saldo 31-12-2020	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of terugbetalingen	Saldo 31-12-2021
<i>Europese overheidslichamen</i>				
Bijdrage CEF project Rhombus 2020 (2020: Bijdrage Beveiligd Vrachtwagen Parkeren)	778	0	637	141
Bijdrage Railagenda elektrificatie en spoorverdubbeling Heerlen Landgraaf	328	0	328	0
LIFE project All4biodiversity		193	0	193
	1.106	193	965	333
<i>Het Rijk</i>				
BDU	36	42	78	0
Bijdrage Regio Deal Noord-Limburg 1e tranche	8.680	8.616	2.185	15.111
Geluidbelastingkaart	9	0	0	9
Bijdrage tramlijn Vlaanderen	24.493	0	0	24.493
Specifieke uitkering stimulering duurzaam verkeersinfrastructuur	0	1.377	0	1.377
Bijdrage snelfietsroutes 2020-2022	1.074	461	1.209	326
Specifieke uitkering vakantieparken	0	14	0	14
Bijdrage Slimme en duurzame mobiliteit 2020	103	0	0	103
Specifieke uitkering Maas pilots	353	0	117	237
Uitkering IBP Vitaal Platteland Heuvelland	3.684	0	49	3.635
Specifieke uitkering Culturele voorzieningen	452	0	405	47
Specifieke uitkering Beschikbaarheidsverg. Regionale OV-bedrijven 2020	0	2.729	2.729	0
Specifieke uitkering Beschikbaarheidsverg. Regionale OV-bedrijven 2021	0	9.255	9.255	0
Specifieke uitkering ontzorgingsprog.maatschappelijk vastgoed	656	1.333	63	1.926
Specifieke uitkering MIRT 2017-2019	57	0	0	57
Bijdrage MKB -deal innovatie familiebedrijven	175	0	175	0
Specifieke uitkering flexpool woningbouw	411	252	303	360
Specifieke uitkering Novigebieden De Peel	0	306	0	306
Specifieke uitkering Novigebieden ZL	0	207	0	207
Specifieke uitkering SVHL	0	11.652	1.142	10.510
Specifieke uitkering decentraal spoor	0	6.250	6.250	0
Uitkering verkeersveiligheidsmaatregelen	0	606	0	606
Specifieke uitkering Natuur	0	16.369	66	16.303
Specifieke uitkering Culturele voorz. Tranche 2	0	1.256	0	1.256
Specifieke uitkering diffuus lood Geuldal	0	29	0	29
Specifieke uitkering impuls versterking reg.culturele infrastructuur	0	333	0	333
Specifieke uitkering opkoop veehouderijen	0	13.685	0	13.685
Specifieke uitkering N-wegen	0	1.268	7	1.261
	40.183	76.040	24.033	92.190
<i>Overige Nederlandse overheidslichamen</i>				
Startsubsidie BSB Milieu 2015	26	0	26	0
Bijdragen gemeenten toekomst MAA	1.600	400	0	2.000
Routenetwerk GOMV	2.987	0	0	2.987
Regiobijdrage Regio Deal Noord-Limburg	0	5.520	1.259	4.262
	4.613	5.920	1.285	9.249
Totaal	45.902	82.153	26.283	101.772

Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen:

€ x 1.000

Overige vooruitontvangen bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.	Saldo 31-12-2021	Saldo 31-12-2020
Transitoria vooruitontvangen	3.433	1.757
Bijdragen samenwerking regiofondsen	274	647
Bijdragen Ruimte voor Ruimte 1e en 2e tranche	0	513
Totaal	3.706	2.918

6.4.5. Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Meerjarige contracten natuurbeheer

De in het verleden afgegeven meerjarige subsidiebeschikkingen functieverandering PSN/SKNL scheppen meerjarige verplichtingen. Deze subsidiebeschikkingen zijn in opdracht van de Provincie Limburg verstrekt door de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO).

Er zijn beschikkingen afgegeven voor een resterend totaal verplichtingenbedrag van € 34,46 mln. De looptijd is variabel van 1 jaar tot en met 20 jaar. Per jaarschijf worden deze in de toekomst weggezet onder het Natuur en Landschapsbeheer, natuurgebieden beheer, voor een totaal bedrag van € 2,32 mln. per jaar.

Gewaarborgde leningen en andere garantieverplichtingen 2021

Gegeven de ruimere liquiditeitspositie van de Provincie in 2021 prevaleert het instrument "geldlening door de Provincie" vaak boven het instrument "borgstelling van de provincie bij een externe (bancaire) geldlening". Er zijn in 2021 dan ook geen nieuwe borgstellingen verstrekt. De portefeuille-omvang (exposure) aan afgegeven borgstellingen is verder afgenomen van € 12,1 mln. per ultimo 2020 tot € 1,9 mln. per ultimo 2021. De daling is het resultaat van de volledige aflossingen van de twee geborgde geldleningen van Ruimte voor Ruimte Limburg C.V en de afname van de borgstelling aan Nationaal Groenfonds in 2021 van € 2,6 mln. tot € 1,9 mln.

In onderstaande tabel staan de gewaarborgde geldleningen en andere garantieverplichtingen:

(Bedragen x € 1.000)

Begunstigde Organisatie	Met/zonder zekerheid	Datum GS/PS besluit	Maximale omvang per ultimo-2020	Maximale omvang per ultimo2021	Mutatie 2021
Nationaal Groenfonds	zonder		2.613	1.917	-/- 696
Ruimte voor Ruimte Limburg CV	zonder	GS 27-11-12/ PS 12-10-12	8.000	0	-/- 8.000
Ruimte voor Ruimte Limburg CV Roll-over krediet	zonder	PS 10-5-2019/ GS 26-3-2019	1.500	0	-/- 1.500
Totaal			12.113	1.917	-/- 10.196

- **Nationaal Groenfonds**
Het Nationaal Groenfonds heeft per ultimo 2021 € 25,9 mln. aan convenantsleningen uitstaan. De Provincie staat garant voor 7,4% van dit leningbedrag, zijnde € 1,917 mln. Dit betreft een uitvoeringsregeling van het Rijk. Het Nationaal Groenfonds ontvangt jaarlijks ten behoeve van de grondverwerving EHS € 11,34 mln. van alle provincies gezamenlijk, waarmee zogenaamde convenantsleningen kunnen worden gefinancierd. Het Limburgs aandeel hierin bedraagt jaarlijks € 0,84 mln. Het risico dat de borgstelling van de Provincie wordt aangesproken is daarmee nihil.
- **Ruimte voor Ruimte Limburg CV**
De provinciale garantstelling is in het kader van de regulier overeengekomen aflossingen op de verstrekte lening en de in 2019 in het leven geroepen rekening-courant faciliteit door NWB Bank gedaald met € 7,2 mln. tot € 9,5 mln. per ultimo 2020. Deze gewaarborgde geldleningen zijn in 2021 volledig door Ruimte voor Ruimte CV afgelost.

Greenport Venlo

Per 1 februari 2017 is het vervlechtingstraject Greenport Venlo afgerond. Dit is vervat in een tweetal samenwerkingsovereenkomsten voor de B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo en de B.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo. In de SOK is de vordering inzake Greenportlane op het ontwikkelbedrijf en gemeente Venlo opgenomen, van respectievelijk € 29,9 mln. te ontvangen in 10 termijnen en € 1,42 mln. te ontvangen in januari 2018. Omdat deze vordering van € 31,4 contractueel is vastgelegd zou deze normaliter op de balans verantwoord worden. Echter, omdat deze vordering een bijdrage in de investeringen in de Greenportlane vormt, mag uit hoofde van BBV deze enkel verantwoord worden in lijn met gedane investeringen. Derhalve is op de balans € 12,2 mln. verantwoord en is er sprake van een niet uit de balans blijvende vordering van € 3,0 mln. Samen € 15,2 mln., zijnde de resterende contractuele vordering na ontvangen betalingen.

Overige langlopende contracten

De Provincie is verbonden aan diverse contracten die voor 2022 en/of later zijn voorzien.

(Bedragen x € 1.000)

Soort/aard opdracht	Looptijdcontract t/m	Totale opdrachtwaarde 2022 e.v.
Aanschaf hard- en software	2027	658
Accountantskosten	2025	500
Adviesdiensten	2027	1.240
Arbodienst	2025	468
Auditdienst Rijk	2023	354
Beleidsuitvoering	2025	1.905
Ingenieursdiensten	2025	1.079
Onderhoud wegen	2024	21.362
Schoonmaak en afvalverwerking	2026	2.550
Vervoer dienstauto's	2027	3.025
Verzorgen kernregistraties	2024	543
VTH-applicatie	2022	1.320
Wagenpark	2024	1.985
Warmtevoorziening	2033	1.920
Wegenbouwkundige werken	2027	47.875

Meerjarige projectsubsidies >= grensbedrag € 1.265.000,00

Met ingang van 2021 wordt met betrekking tot de meerjarige projectsubsidies >= € 1.265.000 de subsidielasten verdeeld over meerdere jaren conform de liquiditeitsprognose bij de subsidieaanvraag. De lasten voor het jaar 2021 zijn op basis van ontvangen informatie met peildatum 1 september 2021 juist en volledig in boekjaar 2021 verwerkt. De restant verplichting ad € 27.323.841 voor de komende jaren is volledig verwerkt en financieel gedekt in de meerjarige programmabegroting 2022 e.v.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

De arbeidskosten gerelateerde verplichtingen bestaan uit niet opgenomen vakantie-uren. Voor deze verplichting is, conform BBV, geen voorziening in de jaarrekening opgenomen.

6.5. Toelichting op het overzicht baten en lasten 2021

6.5.1. Algemeen

De opstelling van de jaarrekening is net als de begroting, conform BBV, een stelsel van baten en lasten. Dit betekent dat de lasten en baten in de jaarstukken worden opgenomen onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid.

De indeling van de baten en de lasten per product en begrotingsprogramma's bij de jaarstukken is identiek aan de begroting 2021.

In deel 1 van dit document 'Programmaverantwoording' zijn de financiële resultaten en belangrijkste afwijkingen tussen de begroting ná wijzigingen en daadwerkelijke realisatie per begrotingsprogramma toegelicht (zie 3^e W-vraag: "Wat heeft het gekost?" van deel 1 Programmaverantwoording). Deze analyse maakt daarmee onderdeel uit van de Jaarstukken.

In het kader van begrotingsrechtmatigheid merken wij het volgende op:

Op het programma 3.5 Hoogwaterbescherming langs de Maas is een overschrijding geconstateerd binnen het product Ooijen-Wanssum. Deze is vooral het gevolg van faseringseffecten, welke passen binnen het bestaande beleid. De overschrijding heeft ook geen effect op het resultaat, omdat dit resultaat is verrekend met de bijhorende bestemmingsreserve.

In het programma 4.3 zijn de algemene dekkingsmiddelen opgenomen en de stelpost onvoorzien. Voor de analyse op de afwijkingen van realisatie t.o.v. begroting verwijzen wij naar dit hoofdstuk.

6.5.2. Analyse resultaatafwijkingen 2021

Resultaat Jaarstukken 2021

In onderstaande tabel zijn de belangrijkste verschillen op het resultaat na verrekening met daarvoor bestemde reserves of balansposten samengevat:

In de Programmaverantwoording van de Jaarstukken 2021 zijn de financiële resultaten en belangrijkste afwijkingen op het niveau van het begrotingsprogramma toegelicht bij de 3^e W-vraag: "Wat heeft het gekost?. Onderstaand worden de verschillen in het resultaat tussen raming en realisatie 2021 op hoofdlijnen toegelicht.

1. Reguliere lasten en baten in programma's

	€ x 1.000	
Verschillen met invloed op resultaat ná verrekeningen met reserves	Resultaat	Effect
Geraamd resultaat 2021 ná Eindejaarsbijstelling 2021	5.003	
Afwijkingen gerealiseerde resultaat t.o.v. de raming:		
1. Reguliere baten en lasten in programma's	40.471	V
2. Personeelskosten begrotingsprogramma's	5.026	V
3. Overhead	1.772	V
4. Kapitaallasten	-208	N
5. Opcenten MRB	1.779	V
6. Algemene uitkering provinciefonds	156	V
7. Resultaat voorgaande dienstjaren	1.559	V
8. Extra dotatie risicoreserve SIS	-5.095	N
9. Overige financiële middelen	-760	N
Resultaat 2021	49.703	V
Voorstel bestemming resultaat 2021		
Dekking overboekingsvoorstellen	40.864	
Invulling generieke bezuinigingstaakstelling	2.949	
Vrij te bestemmen resultaat (toevoeging aan immunisatiereserve)	5.890	

Voorstel tot bestemming van het resultaat 2021

Het batige jaarrekeningresultaat 2021 bedraagt € 49,70 mln. Wij stellen voor van dit resultaat € 40,86 mln. te bestemmen als dekking voor de overboekingsvoorstellen en € 2,95 mln. voor de invulling van de resterende generieke bezuinigingstaakstelling. Het alsdan resterende 'vrij te bestemmen resultaat' van € 5,89 mln. wordt, conform de vigerende spelregels aan de Immunisatiereserve toegevoegd.

2. P-begroting

De personele begroting (exclusief de doorberekening aan infra projecten en niet-actieven) laat een voordelig verschil zien van € 5,03 mln. In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt uitgebreid ingegaan op de totstandkoming van dit voordeel. Dit voordelig verschil wordt naar 2022 en volgende jaren overgeheveld ten behoeve van:

- uitvoering van het meerjarig personeelsbeleid i.v.m. urgente dossiers zoals MAA, hoogwaterveiligheid, bestuurscultuur/integriteit, doorwerking regeerakkoord, implementatie omgevingswet, stikstof, digitale toegankelijkheid € 2,87 mln.
- procesmiddelen ontwikkeling luchthaven MAA € 0,32 mln.
- nog te betalen thuiswerkvergoedingen € 0,13 mln.
€ 3,32 mln. (zie 2. in tabel)

- restant levensfaseregeling cf. afspraak met GO € 0,40 mln. (zie ook 3.)
- invulling generieke bezuinigingstaakstelling € 1,31 mln.
€ 5,03 mln.

3. Overhead

Het voordelige resultaat binnen de reguliere middelen Overhead bedraagt € 1,77 mln.

Dit voordelig saldo is een gevolg van lagere bedrijfsvoeringskosten met betrekking tot huisvesting, communicatie, facilitaire diensten, financiën etc. en hogere ICT-kosten als gevolg van de COVID-19 maatregelen. In het bedrag van de overboeking naar 2022 is € 0,40 mln. begrepen voor het restant van de levensfaseregeling (zie onder 2.)

4. Kapitaallasten

Per saldo is sprake van een klein nadelig verschil van € 0,21 mln. De kapitaallasten zijn per saldo € 10,68 mln. hoger dan begroot. Deze hebben vooral betrekking op de afwaardering van financieel vaste activa. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de § Portfoliomanagement. Deze afwaarderingen zijn gedekt uit de daarvoor bestemde risicoreserve Financieel Instrumentarium Sturing in Samenwerking. Het gevolg is dat het jaarrekeningresultaat nauwelijks wordt beïnvloed.

5. Opcenten MRB

De werkelijke opbrengsten van de opcenten motorrijtuigenbelasting over 2021 zijn € 1,78 mln. (1,64%) méér dan de (bijgestelde) raming van € 108,81 mln. in de 1e Afwijkingenrapportage 2021.

De Belastingdienst stelt jaarlijks overzichten ter beschikking omtrent de ontwikkeling van het wagenpark, zowel naar absolute aantallen als naar gewichtsklasse en soort brandstof. Opvallend bij de recente ontwikkelingen is het feit dat de afgelopen jaren sprake is geweest van een zekere degressieve beweging van de autonome groei van het wagenpark binnen de provincie (2018: 1,66%; 2019: 1,32% en 2020: 0,96%). Het jaar 2021 laat een autonome groei zien van 3,48% ten opzichte van het jaar daarvoor.

6. Algemene uitkering provinciefonds

De algemene uitkering uit het Provinciefonds is gebaseerd op de decembercirculaire 2021.

De gevolgen van deze circulaire zijn in verband met de late verschijningsdatum niet in de raming van 2021 verwerkt. Er sprake van een beperkte hogere uitkering in 2021 van € 0,16 mln. Met het informerende stuk van 18-1-2022 zijn Provinciale Staten over de gevolgen van deze circulaire geïnformeerd.

7. Resultaat voorgaande dienstjaren

Ten opzichte van de ramingen in de begroting 2021 hebben afrekeningen uit oude dienstjaren het resultaat 2021 met € 1,56 mln. voordelig beïnvloed. Deze afrekeningen bedroegen in 2021 € 26,02 mln. tegenover een raming van € 24,46 mln.

8. Extra toevoeging aan risicoreserve SIS

Op basis van de risico-inschatting van de financiële vaste activa wordt de risicoreserve Financieel Instrumentarium Sturing in Samenwerking op noodzakelijke hoogte gebracht. Hiertoe is in 2021 een extra dotatie aan deze reserve gedaan van € 5,10 mln.

9. Overige financiële middelen

De overige financiële middelen laten een nadeel ten opzichte van de ramingen zien van per saldo € 0,76 mln. Nadelig is de toevoeging aan de reserve dubieuze debiteuren (€ 1,92 mln.). Voordelig hierbij zijn o.a. de verbeurde dwangsommen (€ 0,16 mln.), diverse rentecomponenten (€ 0,61 mln.), hogere dividenden (€ 0,04 mln.) alsmede de post onvoorziene uitgaven van € 0,05 mln. die in 2021 niet is aangesproken.

6.5.3. Incidentele baten en lasten

Onderstaand is een detailoverzicht opgenomen van de in 2021 gerealiseerde incidentele lasten en baten per begrotingsprogramma. Voor specifieke inhoudelijke toelichtingen verwijzen wij naar de programmarealisatie en de daarin vermelde 3^e W-vraag.

x € 1,000

Begrotingsprogramma	Jaarrekening 2021		
	Lasten	Baten	Saldo
1.1 Investeringsklimaat			
<i>Acquisitie</i>	692		692
<i>Subsidieregeling MKB innovatiestimulering</i>	1.241		1.241
<i>Missiegedreven Economisch Beleidskader (MEB)</i>	3.637		3.637
<i>Kennis-As project ITEM</i>	700		700
<i>LIOF additionele formatieondersteuning</i>	133		133
<i>Procesmiddelen MAA</i>	105		105
<i>Resultaat verkoop deelneming Innovatiefonds</i>		1.409	-1.409
<i>SPUK MKB-deal Innovatie fam. Bedr</i>		175	-175
<i>Afwaardering deelnemingen</i>	662		662
<i>Overige</i>	155		155
	7.325	1.584	5.740
1.2 Innovatiekracht			
<i>Project 'Sciences programme'</i>	4.282		4.282
<i>AM Institute for Biobased Materials (AMIBM)</i>	1.332		1.332
<i>Kennisinfrastructuur BSSC</i>	2.199		2.199
<i>Brightlands Campus Greenport Venlo</i>	225		225
<i>Dividend Chemelot Campus Vastgoed</i>		1.699	-1.699
<i>Dividend Chemelot Participaties BV</i>		770	-770
<i>Dividenden Greenport Venlo</i>		704	-704
<i>Missiegedreven Economisch Beleidskader (MEB)</i>	1.563		1.563
<i>Beleidskader Limburgse Landbouw en Agrifoodsector</i>	2.690	150	2.540
<i>Healthy Eating and Food Innovation</i>	844		844
<i>Chemelot 2025</i>	110	56	54
<i>Kennis-As-Project De Maastricht Studie</i>	500		500
<i>Uitvoeringsprogramma LLTL</i>	188		188
<i>Big Data Centre Heerlen</i>	400		400
<i>Regiodeal Noord Limburg</i>	3.831	2.858	973
<i>Subsidie CM&D BV</i>	200		200
<i>Brightsite</i>	2.720		2.720
<i>Project Ontwikkelplan gezondste regio 20-22</i>	736	586	150
<i>Procesmiddelen</i>	77		77
<i>Sibelcogroeve</i>	300		300
<i>Toevoeging voorziening lening Greenport Venlo</i>	308		308
<i>Vrijval voorziening Campus Vastgoed GPV</i>		2.736	-2.736
<i>Treffen voorzieningen Campus</i>	7.429		
<i>Afwaardering deelnemingen</i>	9.506		9.506
<i>Overige</i>	102	118	-16
	39.541	9.677	22.434
1.3 Onderwijs en arbeidsmarkt			
<i>Missiegedreven Economisch Beleidskader (MEB)</i>	1.031		1.031
<i>Interreg Vla-Ned-proj. SkillsInzichtEuregio</i>	75		75
<i>Euregionaal onderwijs</i>	44		44
<i>HAS 3e tranche</i>	350		350
<i>CHILL</i>	500		500
	2.000		2.000

Begrotingsprogramma	Jaarrekening 2021		
	Lasten	Baten	Saldo
2.1 Sociale agenda, zorg en veiligheid			
<i>Motie HCA Energietransitie en duurzaamheid</i>	247		247
<i>Sociale Agenda Limburg</i>	4.576		4.576
<i>Wijkaanpak Vastenavondkamp Venlo</i>	306		306
<i>Subsidie Gemeenschapsaccommodaties '20- '23</i>	187		187
<i>Steun kwetsbare kinderen</i>	125		125
<i>Subsidieregeling opruimen drugsafval Limb.</i>	330		330
<i>Unit Bibliotheekwerk</i>	710		710
<i>Veiligheid</i>	159		159
<i>DU opruiming drugsafval</i>		176	-176
<i>Overige</i>	143		143
	6.783	176	6.607
2.2 Cultuur			
<i>Beleidskader cultuur</i>	524		524
<i>Creatieve industrie</i>	86		86
<i>Filmfonds Limburg</i>	350		350
<i>Intensivering beleid musea</i>	225		225
<i>Lokale en regionale musea</i>	95		95
<i>DOOR! Masterplan Muziekonderwijs Limburg</i>	250		250
<i>Cultuuureducatie met Kwaliteit 2017-2020</i>	433		433
<i>Cultuurtank, cultuurregio's en culturele kansen</i>	285		285
<i>Brede participatieregeling</i>	238		238
<i>Erfgoed</i>	247		247
<i>Festivals en evenementen</i>	342		342
<i>Subsidieregeling Subinfrastructuur</i>	1.020		1.020
<i>Meerjarenaanpak kerken</i>	848		848
<i>Monumenten</i>	7.296		7.296
<i>Archeologie</i>	734		734
<i>Via Belgica</i>	100	70	30
<i>SPUK Culturele voorzieningen provincies</i>	224	340	-116
<i>Overige</i>	261	28	233
	13.558	438	13.120
2.3 Sport			
<i>Uitvoeringsprogramma Sport</i>	3.654		3.654
	3.654		3.654
2.4 Stedelijke ontwikkeling			
<i>Proces- en projectkosten IBA Parkstad</i>	10.784		10.784
<i>Flankerend beleid IBA Parkstad</i>	934		934
<i>Kwaliteit Limburgse Centra</i>	3.231		3.231
<i>Center Court voor Gezondheid</i>	4.000		4.000
<i>Projecten Regiodeal Parkstad</i>	7.137	13.000	-5.863
<i>Overige</i>	108	46	62
	26.193	13.046	13.147

Begrotingsprogramma	Jaarrekening 2021		
	Lasten	Baten	Saldo
3.1 Openbaar vervoer en railagenda			
<i>SPUK Beschikbaarheidsvergoeding 2021</i>	9.255	9.255	
<i>Wensbus</i>	80		80
<i>Pilot Mobility as a Service (MaaS)</i>	233	117	117
<i>Procesmiddelen</i>	98		98
<i>SPUK Culturele voorzieningen provincies</i>	65	65	
<i>Overige</i>	25		25
	9.755	9.436	319
3.2 Bereikbaarheid en mobiliteit			
<i>Limburg bereikbaar (BO MIRT)</i>	1.700		1.700
<i>CEF-subsidie Rhombus 2020</i>	637	637	
<i>Verkeerseducatie</i>	639	492	147
<i>Procesmiddelen</i>	688		688
<i>Beleidskader Fiets</i>	3.469	1.167	2.302
<i>Schade wateroverlast provinciale wegen 2021</i>	341		341
<i>Overige</i>	215	61	154
	7.690	2.358	5.332
3.3 Limburgse woningmarkt			
<i>Subsidies projecten TLW</i>	579		579
<i>SPUK Flex. inzet ondersteuning woningbouw</i>	303	303	
<i>Overige</i>	230		230
	1.112	303	809
3.4 Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit			
<i>Maasgaard</i>	137	126	11
<i>Propositie Heuvelland</i>	96	-432	528
<i>Vrijval voorziening Laerbroeck</i>		622	-622
<i>Grondexploitatie</i>	1.487	1.501	-15
<i>POP3 Leader</i>	191		191
<i>Marsna Paper Meerssen</i>	46		46
<i>Ontwikkelopgave Natuur</i>	-140		-140
<i>BIE IPS/Yard</i>	2.559	2.559	
<i>Overige</i>	274	87	186
	4.649	4.463	186
3.5 Hoogwaterbescherming langs de Maas			
<i>Ooijen-Wanssum</i>	10.164	13.046	-2.883
<i>Koploper Oeffelt</i>	4.000		4.000
<i>Procesmiddelen Maasdal</i>	124		124
<i>Lob van Gennep</i>	34		34
	14.322	13.046	1.275
3.6 Water			
<i>Deltafonds Limburg</i>	7.408		7.408
<i>Interreg VA project LIVES EMR</i>	335	271	64
<i>DU Grondwaterbeschermingsgebieden</i>	1.030		1.030
<i>DU Zoetwatermaatregelen</i>		3.168	-3.168
	8.772	3.439	5.334

x € 1,000

Begrotingsprogramma	Jaarrekening 2021		
	Lasten	Baten	Saldo
3.7 Energie, duurzaamheid en milieu			
<i>Cofinanciering project LEEF</i>	264		264
<i>ELENA-bijdrage uitvoering Duurzaam Thuis</i>	593		593
<i>Provinciale Energie Strategie (PES)</i>	620		620
<i>Inhuur ivm uitvoering duurzaamheidsmaatr.</i>	130		130
<i>Waterstofagenda</i>	121		121
<i>Interregproject Digital DeConstruction</i>	118		118
<i>DU Bodemsanering</i>		298	-298
<i>DU BRZO</i>		760	-760
<i>Plan van aanpak 2.0 bodemsanering Chemelot</i>	246		246
<i>Beleidskader Circulaire Economie Limburg</i>	1.283		1.283
<i>Actieprogramma bodem en ondergrond</i>	659		659
<i>Overige</i>	203	128	75
	4.236	1.186	3.050
3.8 Plattelandsontwikkeling			
<i>Uitvoeringskosten POP3</i>	1.372		1.372
<i>Soorten- en faunabeheer</i>	723		723
<i>Ontwikkelopgave natuur</i>	-2.591		-2.591
<i>Rente en aflossing convenantlening</i>	839		839
<i>Natuurgebiedenbeheer SVNL</i>	7.760		7.760
<i>Stichting IKL</i>	-405		-405
<i>Stikstof & N2000</i>	955		955
<i>Één miljoen bomenplan</i>	555		555
<i>Overige</i>	206	85	120
	9.414	85	9.328
4.1 Bestuur			
<i>Investeringsagenda gemeente Beekdaelen</i>	705		705
<i>Oplossen Zeelandproblematiek</i>	750		750
<i>Management Autoriteit Interreg VA EMR</i>	387	357	30
<i>Europese cofinanciering</i>	1.010		1.010
<i>Koningsdag</i>	93		93
<i>Overige</i>	108	23	85
	3.054	380	2.674
4.2 Overhead			
4.3 Algemene dekkingsmiddelen			
<i>Afrekeningen oude dienstjaren</i>	-10.546	21.948	-32.494
<i>Dotatie voorziening dubieuze debiteuren</i>	1.917		1.917
	-8.629	21.948	-30.577
4.4 Provinciale Staten en Griffie			
Totaal baten lasten	153.429	81.566	64.433

x € 1,000

Begrotingsprogramma	Jaarrekening 2021		
	Lasten	Baten	Saldo
Mutatie reserves			
<i>Algemene reserve (egalisatie)</i>	80.784	152.256	-71.472
<i>Immunisatiereserve</i>		27.588	-27.588
<i>Reserve Stikstof & N2000</i>	21.252	17.094	4.158
<i>Risicoreserve grondexploitatie</i>	29	46	-17
<i>Risicoreserve SIS</i>	22.398	15.169	7.229
<i>Reserve DU Ooijen-Wanssum</i>	33.364	7.445	25.919
<i>Reserve DU Naijl-effecten mijnbouw</i>	950	757	193
<i>Reserve Natuur</i>		305	-305
<i>Reserve gladheidsbestrijding</i>		51	-51
<i>Reserve knelpunten economisch beleid</i>	764		764
<i>Bruteringsreserve Limburgs Museum</i>	303		303
<i>Toevoeging reserve POB cao provincies</i>	470		470
<i>Reserve grondwaterbeheer</i>	195	144	51
<i>Reserve Bereikbaarheidsmiddelen</i>	79.044	72.414	6.631
<i>Risicoreserve Bereikbaarheidsmiddelen</i>	9.984	4.651	5.333
<i>Bestemmingsreserve NEDAB</i>	4.048	3.279	769
<i>Reserve campusorganisatie Chemelot</i>		750	-750
<i>Bruteringsreserve VDL/Nedcar</i>	5.101		5.101
<i>Reserve aandelentransactie LIOF</i>		1.845	-1.845
<i>Reserve overdracht Napoleonsbaan</i>		1.965	-1.965
<i>Reserve DU Bodemsanering</i>	298	940	-643
<i>Reserve DU Topperbedrijventerreinen</i>		41	-41
<i>Reserve DU Regiodeal Parkstad</i>	13.000	5.308	7.692
<i>Reserve DU Zoetwatermaatregelen</i>	33	2.087	-2.054
Totaal mutatie reserves	272.019	314.136	-42.118
Totaal	425.447	395.702	22.315

Dit resulteert in een structureel resultaat van € 79,45 mln.:

€ x 1.000

	Ultimo 2021
Gerealiseerd resultaat 2021	49.703
Incidentele lasten en toevoegingen reserves	425.447
Incidentele baten en onttrekkingen reserves	395.702
Structureel saldo jaarrekening 2021	79.448

6.5.4. Structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves

€ x 1.000

Programma	Reserve	Toevoegingen		Onttrekkingen	
		Begroting ná wijz.	Realisatie	Begroting ná wijz.	Realisatie
2.2. Cultuur	Bruteringsreserve Limburgs Museum			206	206
	Bruteringsreserve provinciale gebouwen			82	82
	Bruteringsreserve Creatieve city			706	706
3.1. Openbaar vervoer en railagenda	Bestemmingsreserve ZLSM	34	41	41	41
3.2. Bereikbaarheid en mobiliteit	Bestemmingsreserve realisatie N280			1.728	1.728
	Bruteringsreserve VDL Nedcar			8	8
4.2. Overhead	Bruteringsreserve provinciale gebouwen			20	20
	Totaal reserves	34	41	2.792	2.792

6.6. Wet Normering Topinkomens

Per 1 januari 2013 is de Wet Normering Topinkomens (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Provincie Limburg van toepassing zijnde regelgeving: voor provincies geeft de WNT specifiek aan wie als topfunctionaris wordt aangemerkt. Dit zijn de secretaris en de griffier. Voor politieke ambtsdragers zoals de Commissaris van de Koningin en gedeputeerden gelden al eenduidige rechtspositieregelingen. In de wet is een maximum opgenomen voor de bezoldiging en ontslagvergoeding van topfunctionarissen, en moeten instellingen daarover rapporteren in de jaarstukken. Het bezoldigingsmaximum in 2021 voor Provincie Limburg is € 209.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

Tabel: Bezoldiging topfunctionarissen

Gegevens 2021 bedragen x € 1	De heer G.H.E. Derks	De heer A.O.J. Pregled
Functiegegevens	Secretaris / Algemeen directeur	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	182.247,24	104.945,94
Beloningen betaalbaar op termijn	23.829,00	19.261,68
<i>Subtotaal</i>	<i>206.076,24</i>	<i>124.207,62</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	209.000,00	209.000,00
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	206.076,24	124.207,62
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2020 bedragen x € 1	De heer G.H.E. Derks	De heer A.O.J. Pregled
Functiegegevens	Secretaris / Algemeen directeur	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	178.560,22	97.885,42
Beloningen betaalbaar op termijn	22.401,24	17.451,84
<i>Subtotaal</i>	<i>200.961,46</i>	<i>115.337,26</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000,00	201.000,00
Bezoldiging	200.961,46	115.337,26

6.7. Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum relevant voor deze Jaarstukken 2021.

6.8. Verantwoording Specifieke uitkeringen 2021 (Single information - Single audit)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking SiSa - d.d. 8-4-2022								
Verstreker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering	Juridische grondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator		
BZK	C13	Regeling specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed	Provincies	<p>Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen</p> <p>€ 63.152</p> <p>Aard controle R Indicator: C13/01</p>	<p>Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (inclusief uitvoering door derden)</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: C13/02</p> <p>€ 63.152</p> <p>Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)</p> <p>Correctie besteding (jaar T-1) ten laste van Rijksmiddelen (alleen van toepassing bij SiSa tussen medeoverheden)</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: C13/03</p> <p>0</p>	<p>Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingsstraject is doorlopen tot aan het moment van aanbesteding van maatregelen om vastgoed te verduurzamen</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: C13/04</p> <p>98</p>	<p>Aantal gebouwde onroerende zaken dat hiermee wordt bereikt door het provinciaal ontzorgingsprogramma</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: C13/05</p> <p>Nee</p>	<p>Is binnen het provinciaal ontzorgingsprogramma uitvoering gegeven aan het stimuleren van vraagbundeling bij kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren bij de verduurzaming van hun maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/Nv)</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: C13/06</p> <p>Nee</p>
BZK	C26	Culturele voorzieningen	Tranche 1 en 2 Provincies	<p>Projectnaam/nummer</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: C26/01</p> <p>Tranche 1</p> <p>Tranche 2</p> <p>€ 672.083</p> <p>€ 0</p>	<p>€ 0</p> <p>€ 405.173</p> <p>€ 0</p> <p>€ 0</p>	<p>Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen</p> <p>Aard controle D2 Indicator: C26/02</p> <p>€ 1.077.266</p> <p>€ 0</p>	<p>Eindverantwoording (Ja/Nee)</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: C26/05</p> <p>Nee</p> <p>Nee</p>	<p>Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: C41/06</p> <p>1.000</p>
BZK	C41	Regeling specifieke uitkering flexibele inzetwoningbouw	Provincies	<p>Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise</p> <p>Aard controle R Indicator: C41/01</p> <p>€ 303.250</p> <p>Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: C41/02</p> <p>Nee</p>	<p>Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)</p> <p>Aard controle R Indicator: C41/03</p> <p>€ 0</p>	<p>Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: C41/04</p> <p>45</p>	<p>Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: C41/05</p> <p>45</p>	<p>Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: C41/06</p> <p>1.000</p>

SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking ssa - d.d. 8-4-2022						
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering	Juridische grondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator
BZK	C59	Kwalitatief hoogwaardige en duurzame woon- en leefomgeving in NOVI-gebieden	Besteding over het totale project (jaar T-1)	Aard controle R Indicator: C59/01	Besteding over het totale project (jaar T)	Aard controle R Indicator: C59/02
					Cumulatieve besteding over het totale project (t/m jaar T)	Aard controle n.v.t. Indicator: C59/03
					Zelfstandige uitvoering? (Ja/Nee) (jaar T-1)	Aard controle n.v.t. Indicator: C59/04
					Correctie indicator bestedingen	Aard controle R Indicator: C59/05
					Activiteiten ondernomen om tot het interbestuurlijk plan van aanpak van het NOVI-gebied te komen (Ja/Nee)	Aard controle n.v.t. Indicator: C59/06
BZK	C99	Verzameluitkering BZK	Besteding aan het brede beleidsdoel van het ministerie van BZK ter hoogte van het beschikbare bedrag? Ja/nee	Aard controle D1 Indicator: C99/01	€ 0	Ja
					€ 0	Ja
					€ 0	Ja
					Endverantwoording? (Ja/Nee)	€ 0
					Aard controle n.v.t. Indicator: C59/07	
					Nee	
OCW	D13	Impuls regionale culturele infrastructuur 'verbreding en vernieuwing'	Naam instelling of samenwerkingsverband (per regel)	Aard controle n.v.t. Indicator: D13/01	Besteding (jaar T) per instelling of samenwerkingsverband	Aard controle R Indicator: D13/02
					Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per instelling of samenwerkingsverband	Aard controle n.v.t. Indicator: D13/03
					Endverantwoording (Ja/Nee)	Aard controle n.v.t. Indicator: D13/04
					Eventuele toelichting op niet afgerond projecten	Aard controle n.v.t. Indicator: D13/05
					1 nog niet bekend	€ 0
					Nee	€ 0
					Nvt	Nvt

SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstreking sisa - d.d. 8-4-2022										
Verreker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering	Juridische grondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
lenw	E3	Subsidie regeling sanering verkeerslawaal	Subsidie regeling sanering verkeerslawaal Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wvg)	Ontvanger grondslag	Indicator Heronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Indicator Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Indicator Overige bestedingen (jaar T)	Indicator Besteding (jaar T) door meenwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Indicator Correctie over besteding (t/m jaar T)	Indicator Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen
					Aard controle n.v.t. Indicator: E3/01	Aard controle R Indicator: E3/02	Aard controle R Indicator: E3/03	Aard controle R Indicator: E3/04	Aard controle R Indicator: E3/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/06
					1 IENM/BSK-2012/191180 Kopie beschikingsnummer	€ 0 Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	€ 0 Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T)	€ 0 Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen	€ 0 Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T)	€ 0 Eindeverantwoording (Ja/Nee)
					Aard controle n.v.t. Indicator: E3/07	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		Aard controle n.v.t. Indicator: E3/12
lenw	E10	Regeling specifieke uitkering snelfietsroutes	Provincies		1 IENM/BSK-2012/191180 Projectnaam/nummer	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Project afgegrond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige tekeningen? (Ja/Nee)	Toelichting op niet-afgeronde projecten
					Aard controle n.v.t. Indicator: E10/01	Aard controle R Indicator: E10/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/06
					1 Snelfietsroute Maasricht-Sittard (gemeente Maasricht)	€ 134.837	€ 134.837	Nee	Nee	nm
					2 Snelfietsroute Maasricht-Sittard (gemeente Meerssen)	€ 1.074.000	€ 1.074.000	Nee	Nee	nm
					Kopie projectnaam/nummer	Grote scope wijzigingen? (Ja/Nee)	Eerstige vertragingen? (Ja/Nee)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) per project t/m aan andere medeoverheden overgeboekte middelen	
					1 Snelfietsroute Maasricht-Sittard (gemeente Maasricht)	Nee	Nee	Nee	€ 0	Aard controle R Indicator: E10/11
					2 Snelfietsroute Maasricht-Sittard (gemeente Meerssen)	Nee	Nee	Nee	€ 0	

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverzekering siSa - d.d. 8-4-2022									
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering	Juridische grondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator			
IenW	E12	Regeling specifieke uitkeringen N-wegen Provincies	Ontvanger	Totale besteding (jaar T)	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T (inclusief 2018))	Indicator	Indicator		
				Aard controle R Indicator: E12/01	Aard controle R Indicator: E12/02	Aard controle R Indicator: E12/03	Indicator	Indicator	
				€ 0	€ 29.500	€ 29.500	Nee		
				Projectnaam/nummer	Project wijkt meer dan 10% af (Ja/Nee)	Totale omvang per type maatregel	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
				Aard controle n.v.t. Indicator: E12/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E12/06	Aard controle D1 Indicator: E12/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E12/08		
				1 N276 km. -12.9-13.15, stalen geleiderail	Nee	250 m	Ja		
				2 N275 km -28.4-28.5, stalen geleiderail	Nee	100 m	Ja		
				3 Diverse wegen, sanering stalen lichtmasten voor botsveilige masten	Nee	588 stuks	Nee		
IenW	E17	Regeling specifieke uitkering Maaspijls Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Colfinanciering (jaar T)	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)		
				Aard controle R Indicator: E17/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E17/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E17/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E17/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E17/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E17/06
				€ 233.350	Nee	€ 378.550	€ 116.675	€ 189.275	Ja
				Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) imv aan andere medeoverheden overgeboekte middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
				Aard controle n.v.t. Indicator: E17/07	Aard controle R Indicator: E17/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E17/09			
				Nee	€ 0	Nee			

SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 8-4-2022											
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering	Uitkeringsgrondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
IenW	E20	Regeling simulering verkeersmaatregelen 2021	Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T)	Aard controle R Indicator: E20/01	Cumulative besteding (t/m jaar T)	Cumulative cofinanciering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)			
					€ 0	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/02	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Aard controle R Indicator: E20/03	Nee	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/04	
					Naam/nummer per maatregel	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/05	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuk, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk			
					1 104 Uitvoeren van gesloten verharding van fietsstroken en -paden aantal in dagen	Nee	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/06	aantal in dagen	mm	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/08	
					2 104 Uitvoeren van gesloten verharding van fietsstroken en -paden aantal in dagen	Nee		aantal in dagen	mm		
					3 130 Aanleg van een fietsoversteek (middenland), alleen bij een knoispunt aantal in st	Nee		aantal in stuks	mm		
					4 101 Aanbrengen van kant- en asmarkering op fietspaden aantal in meters	Nee		aantal in meters	mm		
					5 118 Aanleg van een veilige voetgangersoversteekplaats aantal in st	Nee		aantal in stuks	mm		
					6 126 Aanleggen van veilige berm 80 km/u - Kappen boom aantal in st	Nee		aantal in meters/stuks	mm		
					7 126 Aanleggen van veilige berm 80 km/u - Begin/eindstuk geleiderail aantal in st	Nee		aantal in meters/stuks	mm		
IenW	E22	Tijdelijke regeling specifieke uitkering ERTMS regionaal personenvervoer per trein 2020-2031	Provincie Limburg	Storting Rijk (jaar T)	Aard controle R Indicator: E22/01	Storting Rijk (jaar T)	Besteding (jaar T)	Correctie over besteding (jaar T-1)	Eindsaldo (jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
					€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
					Aard controle R Indicator: E22/02	Aard controle R Indicator: E22/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E22/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E22/05	€ 0	Aard controle n.v.t. Indicator: E22/06	
					€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	

SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverzekering slas - d.d. 8-4-2022										
Verstrekker	Wijftekenscode	Specifieke uitkering	Juridische grondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
tenW	E27	Brede doeltuiking verkeer en vervoer	Brede doeltuiking verkeer (art. 10) Provincies	Wet BDU Verkeer en Vervoer	Teugbetaling door derden vanuit BDU-bijdrage versprekte middelen in (jaar T)	Besteding (jaar T)	Connectie over besteding (T-1)	Eindsaldor-reservering (jaar T)	Indicator	Indicator
					Aard controle R Indicator: E27/01	Aard controle R Indicator: E27/03	Aard controle R Indicator: E27/04	Aard controle R Indicator: E27/05		
					€ 36.061	€ 78.000	€ 42.175	€ 236		
tenW	E38	Tijdelijke stimuleringsregeling veilig, doelmattig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2020			Cumulatieve besteding (tm jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindeverantwoordende totale project (Ja/Nee)			
					Zelfstandige uitvoering					
					Aard controle R Indicator: E38/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E38/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E38/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E38/04		
					€ 0	Nee	Nee			
					Projectnaam/nummer per project					
					Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project					
					€ 0					
					Aard controle n.v.t. Indicator: E38/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E38/06				
					1 Onderdeel van Data Top 15	Nee				
tenW	E52	Beschikbaarheidsvergoeding			Naam per concessie zoals gedefinieerd in artikel 1 en benoemd in bijlage 1 van de regeling	Besteding (jaar T-2 (2019))	Besteding (jaar T)	Specifieke kosten van de concessiehouder in de periode van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2021 ter voorkoming van verdere verspreiding van het virus dat COVID-19 veroorzaakt	Aard controle R Indicator: E52/05	Aard controle R Indicator: E52/06
					Aard controle n.v.t. Indicator: E52/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E52/02	Aard controle R Indicator: E52/03	Aard controle R Indicator: E52/04	Aard controle R Indicator: E52/05	Aard controle R Indicator: E52/06
					1 Ariva Personenvervoer Nederland BV	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja
					Kopie naam concessie	Totale opbrengstenconform bijlage 3 (5B opbrengsten van reizigers) van de regeling	Totale opbrengstenconform bijlage 3 (5C A ndere opbrengsten) van de regeling	Komt de concessiehouder voor deze concessie in aanmerking voor de 2% extra vergoeding (Ja/Nee)	Aard controle n.v.t. Indicator: E52/11	
					1 Ariva Personenvervoer Nederland BV	€ 0	€ 0	Ja	Aard controle n.v.t. Indicator: E52/11	
					Eindeverantwoordende (Ja/Nee)					
					Aard controle n.v.t. Indicator: E52/12					
					Nee					

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 8-4-2022								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering	Juridische grondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator		
lenW	E88	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem ontbrekkingsjaar 2021	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem ontbrekkingsjaar 2021	Projectnaam / nummer	Indicator	Indicator		
				Aard controle n.v.t. Indicator: E58/01	Besteding (jaar T)	Indicator	Indicator	
				Difflus lood Geuldal Eindverantwoording (Ja/Nee)	Aard controle R Indicator: E58/02	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Indicator	Indicator
		1			€ 0	€ 0		
					Aard controle n.v.t. Indicator: E58/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E58/04		
					Ja	€ 0		
						Neer		
lenW	E70	Incidentele specifieke uitkering Spoorverduubeling Heerlen-Landgraaf en perroncapaciteit Heerlen-Oost	Naam project	Totale besteding (jaar T-1) per project	Indicator	Indicator		
				Aard controle n.v.t. Indicator: E70/01	Aard controle R Indicator: E70/02	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project	Indicator	Indicator
				1 Spoorverduubeling Heerlen-Landgraaf 2 Perroncapaciteit Heerlen-Oost	€ 1.241.205	€ 4.779.642	€ 6.020.847	
					€ 0	€ 0		
lenW	E74	Tijdelijke regeling specifieke uitkeringen centraal spoor	Is de gedecentraliseerde spoor- of tramdienst uitgevoerd? (ja/nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Indicator	Indicator		
				Aard controle n.v.t. Indicator: E74/05	Aard controle R Indicator: E74/01	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Indicator	Indicator
				Ja	Ja	Ja		

6.9. Uitvoeringsinformatie 2021

6.9.1. Verdelingsprincipe taakvelden

De Programmabegroting 2021 heeft 16 begrotingsprogramma's, naast de posten 'Overhead', 'Algemene dekkingsmiddelen' en 'Provinciale Staten en Griffie'.

De begrotingsprogramma's zijn onderverdeeld in meerdere producten, waarbinnen de beschikbare middelen verder worden uitgesplitst in budgetten op unieke grootboeknummers. Wij maken onderscheid in 3 soorten budgetten: toegekende reguliere budgetten, door verdeelde personeelslasten en berekende kapitaallasten. Deze unieke grootboeknummers zijn vervolgens toebedeeld aan de taakvelden, conform de regeling van Ministerie van BZK en Iv3-informatievoorschrift 2018 Provincies.

6.9.2. Overzicht baten en lasten 2021 per taakveld

€ x 1.000

	Begroting			Begroting ná wijzigingen			Realisatie			Verschil begroting ná wijz. met realisatie		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0. Algemene dekkingsmiddelen												
0.1 Uitkering provinciefonds	206.076	0	206.076	220.645	0	220.645	222.575	0	222.575	-1.930	0	-1.930
0.2 Opbrengst provinciale belastingen	109.398	0	109.398	108.807	0	108.807	110.586	0	110.586	-1.779	0	-1.779
0.3 Geldleningen en uitzettingen	29.436	1.820	27.616	22.204	1.802	20.402	22.706	1.704	21.001	-502	98	-600
0.4 Deelnemingen	12.515	0	12.515	14.669	0	14.669	17.052	0	17.052	-2.383	0	-2.383
0.5 Algemene dekkingsmiddelen, overige baten en lasten	0	17.538	-17.538	23.036	1.224	21.812	21.948	-8.087	30.035	1.088	9.311	-8.223
0.6 Overhead	273	51.816	-51.543	273	51.285	-51.012	1.111	48.954	-47.843	-838	2.331	-3.169
0.7 Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0.8 Mutaties reserves	169.518	144.659	24.859	318.632	260.843	57.789	316.928	272.060	44.868	1.704	-11.217	12.921
0.9 Resultaat	0	512	-512	0	5.003	-5.003		49.703		0	-44.700	44.700
Totaal 0. Algemene dekkingsmiddelen	527.215	216.344	310.870	708.266	320.157	388.109	712.906	364.334	398.274	-4.640	-44.178	39.538
1. Bestuur												
1.1 Provinciale Staten	0	3.763	-3.763	0	3.909	-3.909	0	3.772	-3.772	0	136	-136
1.2 Gedeputeerde Staten	0	3.018	-3.018	0	3.018	-3.018	0	2.094	-2.094	0	924	-924
1.3 Kabinetszaken	5	176	-171	5	272	-267	0	242	-242	5	31	-26
1.4 Bestuurlijke organisatie	0	216	-216	0	989	-989	0	882	-882	0	107	-107
1.5 Interbestuurlijk toezicht op de regio	0	568	-568	0	581	-581	0	557	-557	0	24	-24
1.6 Openbare orde en veiligheid	0	2.502	-2.502	55	2.127	-2.072	20	1.838	-1.818	35	289	-254
1.9 Bestuur, overige baten en lasten	401	11.731	-11.330	409	13.426	-13.017	448	9.630	-9.182	-39	3.795	-3.835
Totaal 1. Bestuur	406	21.974	-21.568	469	24.322	-23.853	468	19.016	-18.547	1	5.307	-5.306
2. Verkeer en vervoer												
2.1 Landwegen	956	53.437	-52.482	2.030	44.180	-42.150	1.743	38.268	-36.525	287	5.912	-5.624
2.2 Waterwegen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3 Openbaar vervoer	10.047	76.569	-66.522	24.021	94.315	-70.294	13.985	81.141	-67.156	10.036	13.174	-3.138
2.9 Verkeer en vervoer, overige baten en lasten	65	13.044	-12.979	2.063	15.611	-13.548	1.191	9.315	-8.124	872	6.296	-5.424
Totaal 2. Verkeer en vervoer	11.067	143.050	-131.982	28.114	154.106	-125.992	16.919	128.724	-111.805	11.195	25.382	-14.187
3. Water												
3.1 Waterkeringen	38	416	-377	38	1.975	-1.937	9	532	-523	29	1.443	-1.414
3.2 Kwantiteit oppervlaktewater	0	12.384	-12.384	2.308	14.626	-12.319	2.718	18.208	-15.489	-411	-3.581	3.170
3.3 Kwantiteit grondwater	995	959	36	995	1.165	-170	1.004	942	62	-9	223	-231
3.4 Kwaliteit oppervlaktewater	0	2.126	-2.126	0	4.239	-4.239	0	4.206	-4.206	0	33	-33
3.5 Kwaliteit grondwater	310	907	-597	310	1.096	-786	310	1.105	-795	0	-9	9
3.9 Water, overige baten en lasten	0	1.396	-1.396	0	662	-662	0	634	-634	0	27	-27
Totaal 3. Water	1.344	18.188	-16.845	3.651	23.763	-20.112	4.041	25.627	-21.585	-390	-1.863	1.473
4. Milieu												
4.1 Bodembescherming	0	802	-802	0	3.790	-3.790	0	1.666	-1.666	0	2.124	-2.124
4.2 Luchtverontreiniging	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.3 Geluidhinder	8	155	-147	8	158	-150	0	146	-146	8	12	-4
4.4 Vergunningverlening en handhaving	1.311	12.032	-10.721	1.311	12.360	-11.049	534	13.121	-12.587	777	-761	1.538
4.5 Ontgronding	330	1.090	-760	330	1.116	-786	54	1.061	-1.008	277	55	222
4.6 Duurzaamheid	0	1.397	-1.397	663	6.497	-5.834	53	3.305	-3.252	610	3.192	-2.582
4.9 Milieu, overige baten en lasten	0	1.387	-1.387	0	1.521	-1.521	40	1.395	-1.355	-40	126	-166
Totaal 4. Milieu	1.650	16.865	-15.215	2.313	25.442	-23.129	681	20.694	-20.013	1.632	4.748	-3.116
5. Natuur												
5.1 Natuurontwikkeling	0	11.352	-11.352	0	8.743	-8.743	8	8.392	-8.384	-8	350	-358
5.2 Beheer natuurgebieden	48	19.380	-19.331	82	22.289	-22.206	542	20.934	-20.932	-460	1.355	-1.814
5.3 Beheer flora en fauna	0	730	-730	0	1.425	-1.425	44	-1.63	208	-44	1.588	-1.633
5.9 Natuur, overige baten en lasten	293	2.139	-1.846	390	3.760	-3.370	-412	2.309	-2.721	802	1.451	-649
Totaal 5. Natuur	341	33.601	-33.260	472	36.216	-35.744	182	31.471	-31.289	290	4.745	-4.454
6. Regionale economie												
6.1 Agrarische aangelegenheden	0	3.476	-3.476	4.183	10.340	-6.156	3.624	8.085	-4.462	560	2.255	-1.695
6.2 Logistiek	488	1.037	-549	488	1.669	-1.181	483	1.071	-588	5	598	-593
6.3 Kennis en innovatie	2.600	14.019	-11.419	251	34.807	-34.556	244	44.580	-44.336	7	-9.772	9.780
6.4 Recreatie en toerisme	283	699	-416	283	1.866	-1.583	290	1.066	-776	-7	800	-808
6.9 Regionale economie, overige baten en lasten	372	6.213	-5.841	372	11.200	-10.829	372	6.547	-6.175	0	4.654	-4.654
Totaal 6. Regionale economie	3.743	25.443	-21.701	5.577	59.883	-54.306	5.012	61.348	-56.336	565	-1.465	2.030
7. Cultuur en maatschappij												
7.1 Cultuur	3.579	44.376	-40.798	3.852	48.524	-44.672	3.539	43.776	-40.238	314	4.748	-4.434
7.2 Maatschappij	0	16.899	-16.899	0	21.592	-21.592	0	16.684	-16.684	0	4.907	-4.907
7.9 Cultuur en maatschappij, overige baten en lasten	0	3.066	-3.066	0	3.250	-3.250	0	3.164	-3.164	0	86	-86
Totaal 7. Cultuur en maatschappij	3.579	64.341	-60.762	3.852	73.366	-69.513	3.539	63.625	-60.086	314	9.741	-9.428
8. Ruimte												
8.1 Ruimtelijke ordening	588	3.594	-3.006	664	3.777	-3.113	756	3.538	-2.782	-92	239	-331
8.2 Volkshuisvesting	0	2.065	-2.065	663	3.346	-2.683	321	2.009	-1.688	342	1.337	-995
8.3 Stedelijke vernieuwing	0	2.071	-2.071	46	30.003	-29.956	46	26.667	-26.621	0	3.336	-3.336
8.9 Ruimte, overige baten en lasten	932	3.327	-2.395	15.543	15.249	294	9.536	7.354	2.183	6.007	7.896	-1.889
Totaal 8. Ruimte	1.520	11.057	-9.537	16.916	52.375	-35.459	10.659	39.568	-28.909	6.257	12.807	-6.550
Totaal	550.863	550.863	0	769.630	769.630	0	754.406	754.406	49.703	15.223	15.223	0

Bijlagen

Bijlage 1: Lijst met afkortingen

A

AAC	ambtelijke adviescommissies
ACC	Aviation Competence Center
ACM	Autoriteit Consument en Markt
AI-Hub	Artificial Intelligence-Hub
AJZ	Algehele Juridische Zaken
AMIBM	Aachen-Maastricht Institute for Biobased Materials
ANLb	Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer
AO	Ambtelijk Overleg
APPA	Algemene Pensioenwet politieke ambtsdragers
ASL	Afval Samenwerking Limburg
AV	Aviation Valley
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders
AVB	Afsprakenkader Vervolg Bestuursopdracht
AVC	Aviation Valley Commandiet BV
AVP	Afrikaanse Varkenspest
AWR	Afwijkingenrapportage

B

BAC	bestuurlijke adviescommissies
BASF	Badische Anilin- & Soda Fabrik
BBL	Beroeps Begeleidende Leerweg
BBP	Bruto binnenlands product
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BC	Business Cases
BCC	Brightlands Chemelot Campus
BCF	BTW-Compensatiefonds
BCGV	Brightlands Campus Greenport Venlo
BD	Business Development
BFFI	Brightlands Future of Farming Institute
BIF	Brightlands Innovation Factory
BINGV	Bright Innovation Network Greenport Venlo
BISCI	Brightlands Institute for Supply Chain Innovation
BIS	basisinfrastructuur
BISCI	Brightlands Institute for Supply Chain Innovation
BISS	Brightlands Institute Bright Society
BISS	Business Intelligence & Smart Service
BISS	Brightlands Institute Smart Society
BKL	Burgerkracht Limburg
BL-MHC	Brightlands Maastricht Health Campus
BMC	Brightlands Materials Center
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BO-MIRT	Bestuurlijk Overleg - Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
BO	Bestuurlijk Overleg
BP	Bestemmingsplan
BPD	Bouwfonds Property Development

BPL	Buitenring Parkstad Limburg
BPMAA	Business Park Maastricht Aachen Airport
BPO	Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht
BReIN	Brightlands e-Infrastructure for Neurohealth
BRO	Basis Registratie Ondergrond
BRP	Bruto regionaal product
BRZO	Besluit Risico Zware Ondernemingen
BSSC	Brightlands Smart Service Campus
BSTC	Brightlands Sustainable Technology Center
BT	Brightlands Techruption
BTW	Belasting toegevoegde waarde
BU	Brains Unlimited
BuZa	Buitenlandse Zaken
BV	Besloten Vennootschap
BVPF	Brightlands Venture Partners Fund IV
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

C

CAROU	Center for Actionable Research Open Universiteit
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CCD	Code Culturele Diversiteit
CCH	Chemelot Circular Hub
CdK	Commissaris van de Koning
CEAP	Circulaire Economie Actie Plan
CEF	Connecting Europe Facility
CEL	Circulaire Economie Limburg
CEH	Clean Energy Hubs
CHILL	Chemelot Innovation and Learning Labs
CHV	Campus Heerlen Huisvesting B.V.
CIP	Chemelot Industrial Park
CMD	Campus Management & Development
CM&D BV	Campus Heerlen Management & Development B.V.
COM	Communicatie
CRF	Chemelot Research Facilities
CSP	Chemelot Scientific Participations
CV	Commanditaire Vennootschap
CV	Chemelot Ventures
CvdM	Commissariaat van de Media
CVGV	Campus Vastgoed Greenport Venlo

D

DCGV	Development Company Greenport Venlo
DDI	Digitalisering Documentaire Informatievoorziening
DHZ	Deltaplan Hoge zandgronden Zuid Nederland
DOVA	Decentrale OV-Autoriteiten
DPRA	Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
DSM	Dutch State Mines
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet

DU	Doeluitkering
DU	Decentralisatie Uitkering
E	
EAL	Educatieve Agenda Limburg
EC	Europese Commissie
ECB	Europese Centrale Bank
ECD	Expertise Centrum Data-intelligence
ECMR	Expat Centre Maastricht Region
ECRN	European Chemical Regions Network
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EGTC	European Grouping of Territorial Cooperation
EHL	European Heritage Label
EIB	Europese Investeringsbank
EJB	Eindejaarsbijstelling
ELENA	European Local ENergy Assistance
ELSA	Ethical, Legal and Societal Aspects
EMR	Euregio Maas-Rijn
EMU	Europese Economische en Monetaire Unie
EPA	Energie Presentatie Advies
EPZ	Elektriciteits Produktiemaatschappij Zuid-Nederland
ERAC	European and Regional Affairs Consultants
ERDF	European Regional Development Fund
ERMN	Euregio Rijn-Maas-Noord
ERTMS	European Rail Traffic Management System
ESFRI	European Strategy Forum on Research Infrastructures
ET	Einstein Telescope
EU	Europese Unie
EV	Eigen Vermogen
EZ	Economische Zaken
EZK	Ministeries van Economische Zaken en Klimaat
F	
FEB	Financiën, Economische zaken en Bestuur
FG	Functionaris voor Gegevensbescherming
FIDO	Wet financiering decentrale overheden
FIN	Financiën
FPC	Fair Practice Code
FTE	Fulltime-equivalent
G	
GBT	Gezonde Basisschool van de Toekomst
GCC	Governance Code Cultuur
GFT	Groente-, Fruit- en Tuinafval
GOW	Gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GREX	Grondexploitatie

GROS	Grensoverschrijdende Samenwerking
GS	Gedeputeerde Staten
GTB	Green Transformable Building
GOVI	Grenzeloze Openbaar Vervoer Informatie
GWW	Grond-, Weg- en Waterbouw

H

HBLM	Holding Businesspark Luchthaven Maastricht
HBO	Hoger beroepsonderwijs
HEFI	Healthy Eating and Food Innovation
HGN	Het Groene Net
HKL	Huis voor de Kunsten Limburg
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer
HRM	Human Resource Management
Hswi	Hoofdspoorweginfrastructuur
HTL	Hiking Trail Liberation
HTO	Hoger Technisch Onderwijs
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma

I

I&M	Infrastructuur en Milieu
IBA	Internationale Bau Ausstellung
IBP	Interbestuurlijk Programma
IBP	InterBestuurlijke Proeftuinen
IBT	Interbestuurlijk toezicht
IKL	Instandhouding Kleine Landschapselementen
IKS	“Iedereen kan Sporten Limburg”
InSciTe	Institute for Science & Technology
IP	Industrial Park
IPPC	Integrated Pollution Prevention and Control
IPML	Integraal Programma Mobiliteitsopgaven Limburg
IPO	Interprovinciaal overleg
IPS	Industriepark Swentibold
IRM	Integraal Riviermanagement
IVN	Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid
I&W	Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat

J

JTM	Just Transition Mechanism
-----	---------------------------

K

KBO	Katholieke Bond voor Ouderen
KLC	Kwaliteit Limburgse Centra
KNLTB	Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond
KPI's	Kritieke Prestatie Indicatoren
KRW	Kader Richtlijn Water

KVO Keurmerk Veilig Ondernemen
kWh kilowattuur
KYC Know Your Customer

L

3LoD Three Lines of Defense
LAS Limburgse Aanvalsplan Stikstof
LBDF Limburg Business Development Fonds
LDAVM Land Development AviationValley Maastricht
LEA Limburgs Energie Akkoord
LEF Limburgse Energie Fonds
LHB Limburgse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen
LIME Limburg Meet
LINK Limburg Investeert in Kenniseconomie
LIOF Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering
LIVES Litter Free Rivers and Streams
LL Limburg Leert
LLOLL Leven Lang Ontwikkelen Leo Loopbaan
LLTB Limburgse Land- en Tuinbouwbond
LLTL Limburgse Land- en Tuinbouw Loont
LNV Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit
LOOT Landelijke Organisatie Onderwijs en Topsport
LSBMHC Life Sciences Brightlands Maastricht Health Campus
LSCF Limburg Startup Capital Fund
LWM Limburgse Woningmarkt

M

M&O Misbruik en Oneigenlijk gebruik
MA Managementautoriteit
MAA Maastricht Aachen Airport
MAABI Maastricht Aachen Airport Beheer & Infrastructuur
MaaS Mobility as a Service
MBO Middelbaar beroepsonderwijs
MEB Missiegedreven Economisch Beleid
MECC Maastricht Expositie & Congres Centrum
MED Maastricht Europe Days
MEZK Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
MHC Maastricht Health Campus
MIM Ministerie van Infrastructuur en Milieu
MIRT Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MIT MKB-Innovatiestimulering-Topsectoren
MJP Meerjarenplan
MJOP Meerjarenonderhoudsplan
MKBA Maatschappelijke Kosten Baten Analyse
MKB Midden- en Klein Bedrijf
M&O Misbruik en Oneigenlijk gebruik
MOB Mobiliteit
MRB Motorrijtuigenbelasting

MS1	Maastricht Studie 1
MS2	Maastricht Studie 2
MTN	Medium Term Notes
MUMC	Maastricht Universitair Medisch Centrum
MVA	Materiële Vaste Activa
MvF	Ministerie van Financiën
MWoE	Maastricht Working on Europe

N

NAL	Nationale Agenda Laadinfrastructuur
NBTC	Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen
NB-wet	Natuurbeschermingswet
ND	Nationaal Deltaprogramma
NDW	Nationale Databank Wegverkeersgegevens
NEDAB	Niet Economische Diensten van Algemeen Belang
NEET	Not in Education, Employment or Training
NIK	Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen
NLZL	Nationaal Landschap Zuid-Limburg
NMBS	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
NMDA	Niet Meer Dan Anders
NNN	Nationaal Natuur Netwerk
NNP	Natte Natuurparels
NP	Nationale Parken
NOVI	Nationale omgevingsvisie
NRW	Nordrhein Westfalen
NS	Nederlandse Spoorwegen
NSL	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit
NSW	Natuurschoon Wet
NVB	Nederlandse Vereniging van Binnenhavens
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
NWO	Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek

O

OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
ODNL	Omgevingsdienst Nederland
OGV	Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo
OM	Openbaar Ministerie
ON	Opdrachtnemer
OP-Zuid	Operationeel Programma - Zuid-Nederland
OR	Ondernemingsraad
OU	Open Universiteit
OV	Openbaar Vervoer
OVL	Omgevingsverordening Limburg
OW	Ontgrondingenwet

P

PA	Public Affairs
----	----------------

PAF	Public Affairs Forum
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PB	Provinciaal Bestuur
PBE	Publiek Belang Elektriciteitsproductie
PCB	Polychloorbifenyyl
PDB	Platform Defensie Bedrijfsleven
P&C	Planning en Control
P&O	Personeel en Organisatie
PES	Provinciale Energie Strategie
PI	Provinciaal Inpassingsplan
PIP	Provinciaal Inpassingsplan
PLA	Plattelandsontwikkeling
PMD	Plastic verpakkingen, Metalen verpakkingen en Drinkpakken
PO	Primair Onderwijs
POB	Persoonlijk Ontwikkel Budget
POL	Provinciaal Omgevingsplan Limburg
POP-3	Plattelandsontwikkelingsprogramma
POVI	Provinciale Omgevingsvisie
PPD	Provinciaal Platform voor Diversiteit
PPS	Publiek Private Samenwerking
PS	Provinciale Staten
PvA	Plan van Aanpak
PVO	Platform Veilig Ondernemen
PWL	Provinciaal Waterplan Limburg

R

R&D	Research and Development
RAL	Regionale Aanpak Laadinfrastructuur
RBV	Regeling Beëindiging Veehouderijtakken
RCE	Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed
REACT-EU	Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe
REBIS	Regionaal economisch bedrijventerreinen-informatiesysteem
REGMEDXB	REGenerative MEDicine crossing Borders
RES	Regionale Energie Strategieën
RGP	Regeling Grote Projecten
RIC	Rapid Impact Contracting
RIE	Richtlijn Industriële Emissies
RIEC	Regionale Informatie- en Expertise Centrum Limburg
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
ROC	Regionaal Opleidingen Centrum
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMT	Ruimte
RO	Ruimtelijke Ordening
ROB	Raad voor Openbaar Bestuur
RTC	Regionale Trainingscentra
RTP	Regiodeal Transformatie Parkstad
RUA	Rollende Uitvoeringsagenda
RUD	Regionale Uitvoerings Diensten
RUD-ZL	Regionale Uitvoerings Diensten Zuid Limburg

RUD-LN	Regionale Uitvoerings Diensten Limburg Noord
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
RvR	Ruimte voor Ruimte
RvS	Raad van State
RVWN	Regionaal Verbindend Wegen Net
RWE	Rheinisch-Westfälisches Elektrizitätswerk
RWS	Rijkswaterstaat
RZ	Richting Zuid
S	
SAL	Sociale Agenda Limburg
SAS	Spoedwet Aanpak Stikstof
SBB	Staatsbosbeheer
S-BB	Samenwerkingsorganisatie-Beroepsonderwijs Bedrijfsleven
SBSSC	Service & Brightlands Smart Service Campus
SC	Strategie & Communicatie
SEGO	Sectorversnelling Energietransitie Gebouwde Omgeving
SEM	Studio Europe Maastricht
SES	Sociaal Economische Status
SFR	Snelfietsroute
SIBL	Strategisch Informatiebeleid Limburg
SILG	Subsidieverordening Inrichting Landelijk Gebied
SIS	Sturing in Samenwerking
SiSa	Single information Single audit
SKB	Schatkistbankieren
SKKL	Stichting Klankkleur Limburg
SKNL	Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap
SKNL	Subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap
SNL	Subsidiestelsel Natuur en Landschap
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
SPA	Strategische Public Affairs
SPP	Strategische Personeelsplanning
SPUK	Specifieke Uitkering Stimulering Sport
SROI	Social Return On Investment
SSC	Smart Services Campus
SSIB	Samen Sterk in Brabant
SSIL	Samen Sterk in Limburg
STEAM	Science Technology Engineering Arts & Maintenance
STLS	Stichting Team Limburg Sport
STRONG	Structuurvisie Ondergrond
SVHL	Spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf
SVn	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten
SVNL	Natuur- en Landschapsbeheer
SWAMPS	Sustainable Water resources Adaptive Management & Policy Strategies
SWUNG	SamenWerking in de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid
T	
TB	Taakbehartiging

TB	Technische Bijstand
TBO	Terrein Beherende Organisatie
TEFAF	The European Fine Art Foundation
TEIC	Topsport Expertise & Innovatie Center
TEN-T	Trans Europese Transport Netwerken
TI	Traffic Informers
TLS	Team Limburg Sport
TMH	Tram Maastricht Hasselt
TNO	Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek
TPBW	Tijd- en Plaatsbewust Werken
TSL	Topsport Limburg
TT	Topsport Talentschool
TVC	Technische Veiligheidscommissie
TWh	Terawattuur

U

UCV	University College Venlo
UM	Universiteit Maastricht
UP	Uitvoeringsprogramma
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen

V

VDL	Van der Leegte
VGB	Vrijwillige Groene Brigade
VGR	Voortgangsrapportage
VKKL	Vereniging Kleine Kernen Limburg
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet onderwijs
Vpb	Wet op de vennootschapsbelasting
VRR	Verkehrsbund Rhein Ruhr
VSV	Voortijdig Schoolverlaten
VTH	Vergunningen, Toezicht en Handhaving
VVM	Verkeers- en Vervoersmanagement
VVV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
V&W	Ministerie van Verkeer en Waterstaat
VWO	Veilige Wielomgeving

W

Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WACC	Weighted Average Cost of Capital
WENR	Wageningen Environment Research
WHVBZ	Wet Hygiene en Veiligheid Badinrichtingen en Zwemgelegenheden
WL	Waterschap Limburg
WML	Waterleiding Maatschappij Limburg
Wnb	Wet natuurbescherming
WNT	Wet Normering Topinkomens
WO	Wetenschappelijk onderwijs

WOP	Wijkontwikkelpoces
WRO	Wet ruimtelijke ordening
WUR	Wageningen University & Research
WW	Waterwet

Z	
ZBO	Zelfstandige Bestuursorganen
ZEB	Zero Emissie Busvervoer
ZL	Zuid-Limburg
ZLSM	Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij

Bijlage 2: De bestuurlijke intenties vastgoed in verband met waardering op de provinciale balans

Op basis van de Jaarstukken 2016 zijn de bestuurlijke intenties vastgesteld met betrekking tot de waardering van provinciaal vastgoed (PS d.d. 30-6-2017). Onderstaand vastgoed is gekocht of ontwikkeld met een maatschappelijke intentie en in de regel bedoeld om duurzaam te exploiteren. Bij dit besluit is vermeld dat deze uitgangspunten in principe van kracht zijn, tenzij er nieuwe besluitvorming plaatsvindt over vastgoed.

A	In erfpacht uitgegeven gronden	Functie	Intentie duurzaam exploiteren	Duurzame waardevermindering van toepassing
1	Leeuwbrouwerij Valkenburg	Maatschappelijk	Ja	Nee
2	Tuinbouwgebied Siberië	Maatschappelijk	Ja	Nee
3	Tradeport Noord/Heylen	Maatschappelijk	Ja	Nee
4	Andeno	Maatschappelijk	Ja	Nee
5	Haven Wanssum	Maatschappelijk	Ja	Nee
6	Watersley	Maatschappelijk	Ja	Nee
7	Cabooter	Maatschappelijk	Ja	Nee
8	ONC	Maatschappelijk	Ja	Nee
9	BCTN Venray (2022)	Maatschappelijk	Ja	Nee

B	Materiële vaste activa economisch nut	Functie	Intentie duurzaam exploiteren	Duurzame waardevermindering van toepassing
1	Gouvernement	Maatschappelijk	Ja	Nee
2	Groot Buggenum	Maatschappelijk	Ja	Nee
3	Maastricht Aachen Airport	Maatschappelijk	Ja	Nee
4	Musea	Maatschappelijk	Ja	Nee
5	Station Simpelveld (en bedrijfsgebouwen)	Maatschappelijk	Ja	Nee
6	Steunpunten provinciale wegen	Maatschappelijk	Ja	Nee

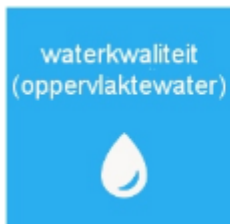
C	Materiële vaste activa maatschappelijk nut	Functie	Intentie duurzaam exploiteren	Duurzame waardevermindering van toepassing
1	Grondverwerving verbreding A2	Maatschappelijk	Ja	Nee
2	Gronden Ooijen Wanssum	Maatschappelijk	PM	PM
3	Grondverwerving N280 Leudal	Maatschappelijk	Ja	Nee

Ad C2: Voor wat betreft de waardering van de gronden van Ooijen-Wanssum wordt verwezen naar de Jaarrekening, onderdeel 6.3. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.

Bijlage 3: Benchmark dashboard BBV⁵

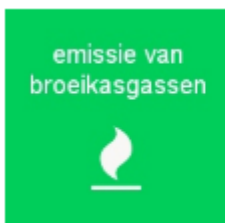
% oppervlaktewateren 'goed'	
2019	
Limburg	0.00%
Nederland	0.00%

Waterkwaliteit (oppervlaktewater) (product 3.6.1. Water)

De ecologische toestand van oppervlaktewateren is beoordeeld volgens de beoordelingsmethode van de Europese Kaderrichtlijn Water. De cijfers geven het percentage oppervlaktewateren weer waarvan de waterkwaliteit de beoordeling 'goed' heeft gekregen.

Weergegeven zijn de cijfers van alle oppervlaktewateren die in het beheer van de verschillende waterschappen zijn. Het gebied van een waterschap kan provincieoverstijgend zijn. De cijfers van een waterschap die in twee provincies ligt worden in beide provinciecijfers opgenomen. Bijvoorbeeld: De wateroppervlaktebeoordelingen van waterschap Noorderzijlvest worden bij zowel Drenthe als Friesland opgeteld.

Beoordelingen van oppervlaktewateren in het beheer van Rijkswaterstaat zijn niet weergegeven.

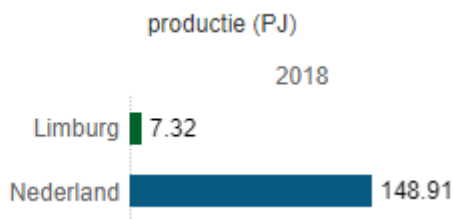

CO2-uitstoot (ton)	
2018	
Limburg	6,113,424
Nederland	401,940,833

Emissie van broeikasgassen (product 3.7.3. Uitvoering milieu)

De emissie van broeikasgassen wordt uitgedrukt in uitstoot van CO₂. De CO₂-uitstoot wordt berekend door de energiedragers (bijvoorbeeld kWh elektriciteit, m³ gas, liters benzine) te vermenigvuldigen met de emissiefactor van die energiedrager. Deze emissiefactoren variëren per jaar, afhankelijk van de brandstofmix van de elektriciteitsproductie, de hoeveelheid bijgemengde biobrandstof en de calorische waarde en koolstofinhoud van aardgas.

⁵ Dashboard BBV-indicatoren. (z.j.). Geraadpleegd op 7 maart 2022, webpagina: <http://www.waarstaatjeprovincie.nl/Paginas/BBV/Benchmark-dashboard-BBV.aspx>

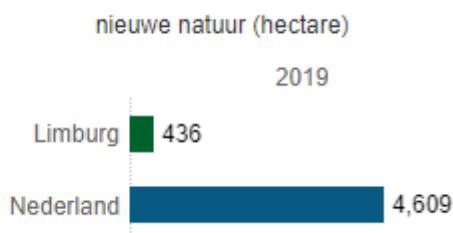

Hernieuwbare energie (product 3.7.1. Asbest en energie)

De meeste productiegegevens hernieuwbare energie komen tot stand door nationale totalen te verdelen over gemeenten aan de hand van verdeelsleutels, de top down-methode, omdat voor de bottom upmethode onvoldoende gegevens beschikbaar zijn. Alleen voor Hernieuwbare Energie uit stortgas, geothermie en meestook van biomassa in elektriciteitscentrales zijn bottom-up gegevens beschikbaar. Deze methode leidt voor het overgrote deel van de Hernieuwbare Energie-opties tot schattingen. De Klimaatmonitor bevat jaarlijks 88 tot 90 % van de Nederlandse Hernieuwbare Energie. In veel gemeenten zal het percentage hoger zijn, omdat de missende 10-12 % zich concentreert in enkele gemeenten of op de Noordzee, waar een significant deel van de Nederlandse windproductie plaatsvindt.

Alleen voor Hernieuwbare Energie uit Stortgas zijn bottom-up gegevens beschikbaar. De gegevens zijn dus niet via een verdeelsleutel tot stand gekomen, maar daadwerkelijk gemeten.

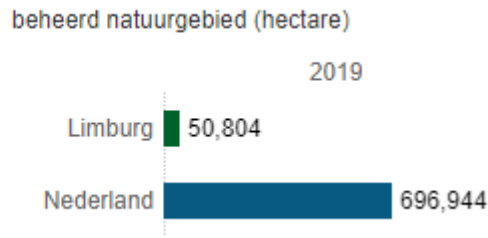
Bron: Klimaatmonitor; bewerking: Tympaan

Ontwikkelde nieuwe natuur (product 3.8.1. Natuur)

Dit betreft het oppervlakte verworven en ingerichte natuur in hectare. Bij verworven natuur gaat het om het aantal hectares blijvend beschikbare grond voor natuur, inclusief nieuwe natuur als gevolg van functiewijziging (bijvoorbeeld doordat boerenland als natuurland wordt aangeboden). Onder inrichting worden gebieden verstaan waar inrichtingsmaatregelen zijn uitgevoerd die noodzakelijk zijn voor de realisatie van het natuurdoel. Als er geen inrichtingsmaatregelen nodig zijn, wordt het gebied ook beschouwd als ingericht.

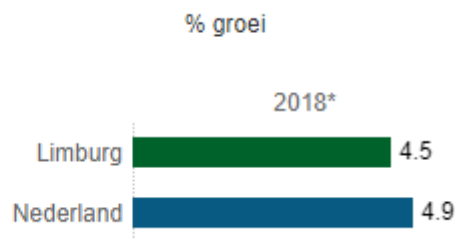
De cijfers zijn afkomstig uit de Voortgangsrapportages Natuur (publicatie IPO/BIJ12). De Provincies zijn sinds 2013 verantwoordelijk voor het natuurbeleid en het Natuurnetwerk Nederland (exclusief Rijkswateren). Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied.

Beheerde natuur (product 3.8.1. Natuur)

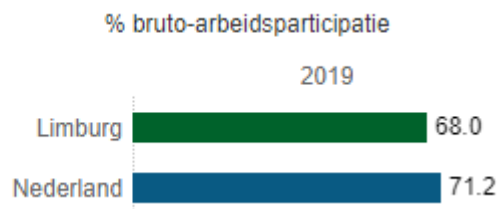
Dit betreft het oppervlakte grondgebied dat in beheer is als natuurgebied. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt in beheer met contract en zonder contract. Bij beheer met contract is er een beheercontract vallend onder het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) of een voorloper van SNL. Bij natuurbeheer zonder contract betreft het gebieden vallend onder de Natuurschoonwet (NSW), waterleidingmaatschappijen, defensie, TBO's, RWS, gemeentes, natuureigenaren die entree heffen, particulieren die hun gebied niet openstellen.

De cijfers zijn afkomstig uit de Voortgangsrapportages Natuur. De Provincies zijn sinds 2013 verantwoordelijk voor het natuurbeleid en het Natuurnetwerk Nederland (exclusief Rijkswateren). Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied.

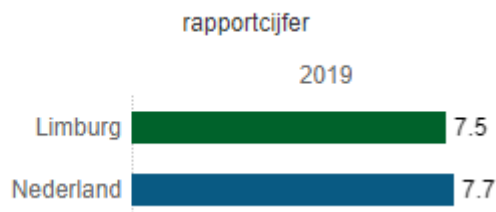
Bruto regionaal product (bbp) (product 1.1.2. Acquisitie en LIOF)

Dit betreft het bruto binnenlands product (tegen marktprijzen) in de Provincie, een maat voor de omvang van de economie. De verandering van het volume van het brp in een bepaalde tijdsperiode is een maat voor de groei (of krimp) van de economie. Het bruto regionaal product tegen marktprijzen is het eindresultaat van de productieve activiteiten van ingezetenen productie-eenheden.

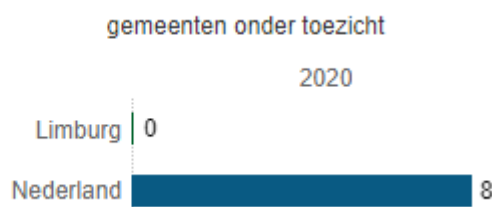
Bruto-arbeidsparticipatie (product 1.3.1. Arbeidsmarkt)

Werkgelegenheid wordt hier uitgedrukt in het percentage bruto-arbeidsparticipatie: het aandeel van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking in de totale bevolking van 15-75 jaar.

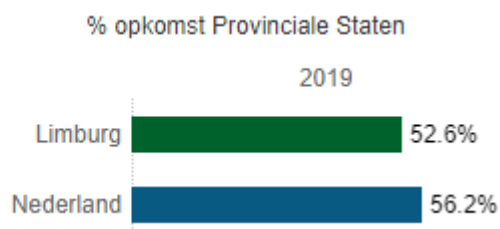
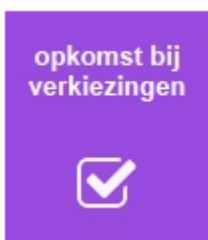
Waardering openbaar vervoer (product 3.1.1. Openbaar vervoer en concessie management)

Dit betreft het gemiddelde waarderingscijfer (algemene oordeel) voor het regionaal openbaar vervoer per Provincie weergegeven. Dit cijfer is gebaseerd op de OV-Klantenbarometer: een jaarlijks terugkerend onderzoek naar de mening van reizigers in het stads- en streekvervoer. De weergegeven cijfers hebben betrekking op de vervoersgebieden, waarvoor de provincie de concessie heeft afgegeven. De vervoersgebieden van de metropoolregio's blijven dus buiten beschouwing.

Preventief financieel toezicht (product 4.1.5. Toezicht gemeentefinanciën)

Gemeenten staan onder preventief financieel toezicht van de provinciale toezichthouder als er sprake is van een niet meer structureel en reëel sluitende begroting bij een gemeente.

Verkiezingen (product 4.4.1. Provinciale Staten en Griffie)

% restauratievolume

Restauratie volume (product 2.2.3. Monumenten)

Er is op dit moment geen verdere informatie beschikbaar.